

Fructu Lebruna de D. P. de la Courne & de la Courne
OECONOMIA *de Franc. de la*
CANONICA *R/17889*

DE SACRORVM CATHOLICÆ CHRISTI FAMILIÆ
Ministorum officio & conseruanda
vbique maiorum Ecclesia-
stica disciplina,

IN TRES CLASSES DIGESTA:

*Quibus ea omnia que ad verè & sanctè Presbyterorum, Parochorum
& Episcoporum instituendum ministerium pertinent, diuino sacra
scriptura iure, veterum Patrum auctoritatibus, Pontificum decretis
ac Oecumenicorum Conciliorum canonibus accuratissimè tractantur:*

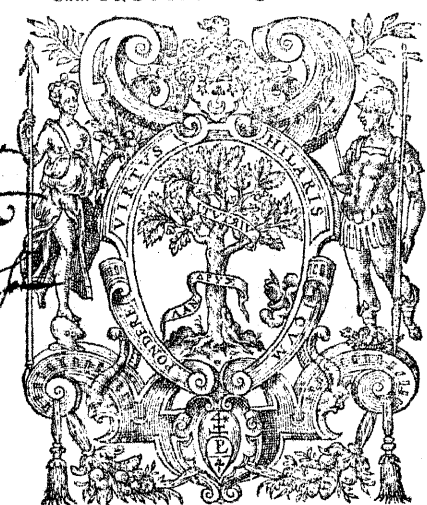
Auctore R. P. F. PETRO DE BOLLO, Theologo
Parisiensi, ordinis Prædicatorum.

*Nunc primum in lucem edita & exornata luculentissimis variarum lectionum
annotationibus, Opera PETRI MATTHÆI I. V. D.*

*Accessit sub calce operis Euangelici sacrificij authentica pro-
bario ex solius scriptura sacra testimonio.*

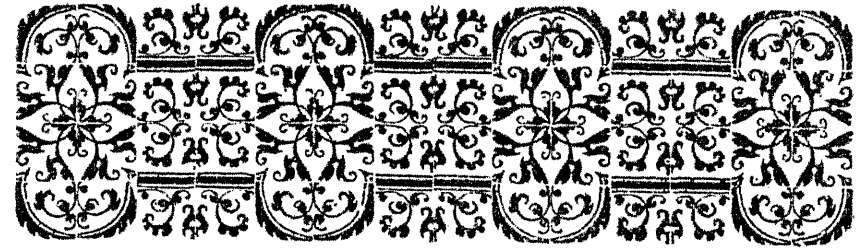
Cum INDICE rerum & verborum.

Handwritten notes in cursive script, including 'de p. q. u. g. a. d. b.' and other illegible characters.

LUGDVNI,
SVMPTIBVS PETRI LANDRY.
M. D. LXXXIX.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25

ETRVS DE PINAC
Dei & Apostolicæ sedis
gratia Lugdunensis Ar-
chiepiscopus ac Comes,
Galliæ Primas, vniuerso
Clero Diocesis suæ, Sa-
lutem & Pacem in Chri-
sto Iesu.

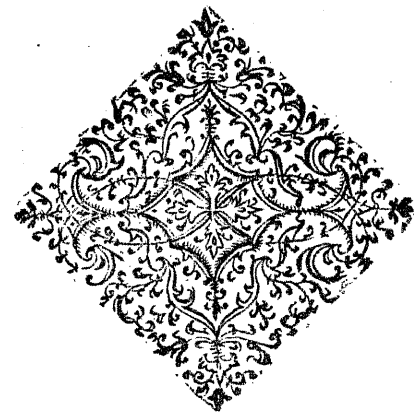
SACRARVM literarum monumenta, vt à
verbo Dei & spiritu eius profecta, omnibus nu-
meris absoluta, & perfecta ideóque magna re-
ligione ipsis adhærendum rectissime diuina iu-
bent Oracula. Harum delectu & energia Iusti-
nus Martyr & Tatianus permoti sectis omnibus
Philosophorú & sæculi illecebris valedixerunt,
vt Christi placitis se se consecrarent. Verum-
tamen præ cæteris, sacris ministris Ecclesiæ in-
terest scripturas scrutari, quorum labia custo-
diunt scientiam. Neque enim apud nos vt apud
Ethnicos (inquit Lactantius) alii sunt sapientiæ
Professores, alii religionis Antistites, sed iidem

sunt Doctores sapientiæ qui & Dei Sacerdotes. Exigit & efflagitat Deus ab omnibus qui Christianam fidem profitentur legis diuinæ peritiam cum vitæ integritate, à Sacerdotibus verò qui sal terræ & lampades mundi dicuntur, & omnibus verbo & exemplo pascendis ac regendis præficiuntur, multo locupletiores, vberiores, exactiores scientiam & morum candorem serio postulat. Nos ideo quos diuina clementia & benignitas in hac Archiepiscopali sede & Christianissimi Galliarum regni Primatu collocavit, & præire ac prælucere multis voluit, hunc librū Oeconomix Canonicę bona fide ex sacris Theologiae floribus, Patrum ac Conciliorum Oecumenicorum decretis colligendum atque componendum opera F. Petri de Bollo Doctoris Theologi Parisiensis Ord. Prædicatorum in publicum Ecclesiæ & Diocesis nostræ commodum curauimus. Quod quidem opus pium & eruditum vobis omnibus necessarium, fructuosum ac perutile ex Doctissimorum virorum consilio dignum esse vt typis committeretur iudicauimus. Quamobrem omnibus & singulis Abbatibus, Decanis, Archidiaconis, Præpositis, Prioribus, Canonicis, Curatis, Cappellanis, Presbyteris cæterisque regularibus ac secularibus Clericis qui sub administratione nostra degunt, quique

Sacer

Sacerdotio vel inaugurandi, vel iam pridem inaugurati sunt, sub diuina indignatione & poenis nostro arbitrio reseruatim districtè præcipiendo mandamus huic sacræ & piæ lectioni sedulo & studiose inuigilare, nocturna diurnaque manu meditari, eiusque diligenter obseruare præcepta & si hætenus quid cessatum aut desideratum sit, illud diligenti & indefesso studio & lectione sarcire & compensare. Decernimus autem ad huius nostri mandati assertionem præsentium exemplis in ipso libri vestibulo excusis & impressis vbique gentium fidem adhiberi, quæ ipsis præsentibus adhiberetur si singulis exhibitæ forent. Datum Lugd. Cal. Decemb. Anno à Christo nato. M. D. LXXVII.

* 3

Facultas Vicarij Generalis Ord. Præd.

Nos frater Petrus Ragot, Magister in Theologia & vniuersæ congregationis Gallicanæ ordinis fratrum Prædicatorum humilis vicarius generalis, autoritate nostri officij permittimus dilecto nobis & plurimum honorando Magistro Petro de Bollo, sacre Theologiæ professori eximio, & conuentus nostri Lugdunensis Priori vigilantissimo, vt eos studiorum ac vigiliarum suarum fructus quos conscripsit ad magnam Ecclesiæ vtilitatem & populi fidelis consolationem in lucem proferat, eisdemq; imprimi quâto citius fieri poterit procuret, in cuius rei signum presentibus sigillo nostri officij munitis manu propria subscripsimus. Dat. Parisiis xxx. Sept. Anno M. D. LXXVII.

F. P. Ragot Vicarius generalis.

*Approbatio Doctorum Theologorum almae
vniuersitatis Parisiensis.*

Oeconomiam canonicam & Christiani Sacrificij probationem ex solius scripturæ sacre testimonio contextam, opera R. P. Fratris Petri de Bollo, ordinis Prædicatorum Doctoris Theologi, ad reparandam Ecclesiæ disciplinam, & hæreses confutandas summo opere perutilem & necessariam, lectuque & communi piorum applausu dignam admodum, nos subsignati Theologiæ professores fatemur. In cuius rei fidem hæc adscripsimus.

*G. Genebrard. diuinarum Hebraarumque literarum Regius
professor.*

F. Jacob. Berion. Ord. Prædic.

F. F. Goraceus Pœnitentiarius Viennensis Ecclesiæ, Ord. Præd.

*F. Simon Croissant Theolog. Paris. Ord. Prædic. Ecclesiæ
Molinesis Parochus.*

**VIRTUTE, GENERE
ET DOCTRINA ILLUSTR.**

IVXTA AC REVERENDISSIMO

in Christo Patri ac Domino D. PETRO

DE PINAC Lugdunensis Ecclesiæ

Archiepiscopo, Christianissi-

mi Regis à Consiliis &

Galliæ Primati:

* *

**F. PETRVS DE BOLLO SS. Theologiæ Doctor
Parisiens. Ord. Præd. S. D.**

QONQVERIMVR sapius
(*Reuerendissime Antistes*) &
deploramus plerumque omnes,
huius exulceratissimi & pertur-
batissimi saculi miseras, & ci-
uiliū bellorum clades, qua nos
multis ab annis vbiuis locorum cinxerunt. Querimur
urbium longa obsidia, amissas opes, incensos agros, &
charissima quæcumque nobis crudeli belli iure sublata.
Proh dolor! pauci dolent templa prophanata, ades ex-
poliata, sacra mysteria conculcata pedibus, & Eccle-
siasticos non in extremum contemptum modò venisse,
sed etiam omnium ludibrio exponi, & calumniosè
infestari.

EPISTOLA

infestari. Pauci inquam tristantur de antiquo Ecclesiastica disciplina decore extincto, pauci de reparanda sacra Christi Oeconomiae forma sunt solliciti. O tempora! o mores! Causam deploratissimam huius tempestatis, alij in Reges, alij in Magistratus, alij in quosdam perduelles non sine stomacho reiciunt, nemo profecto ex sacro Ecclesiae ordine penitus seipsum intueri vult, nemo seipsum accusat. Verum enimvero si altius reuoluerimus morbi originem, eum ex malis cerebri defluxionibus oriri facile iudicabimus & meritisima & iustissima esse immissa flagella, cum & paribus veluti causis similia patribus nostris obtigerint, quae Dominus summa cum asseueratione apud Prophetas minatur. Tam enim diuinae omnipotentis Dei celsitudini exosa est Praelatorum culpa, ut ea sola commotus, feueriter in nos tremenda sua iustitia sagittas eiaculetur. Sic enim nostris iisque grauissimis & periculosissimis impen diis experimur priora mala, quotquot haecenus extiterunt supina socordia, leuitate & pudenda Rectorum negligentia crebrius effluxisse. Hac de causa cum voluit effrenatam populi sui cobibere libidinem, & ad salubrius viuendi consilium reducere fascinatas deuiis erroribus hominum mentes, initio Praelatos & Antistites in ius conuocauit, quasi prius euellenda sit vitiorum collumies in sacerdotibus quam in ceteris. Quò enim altior in facie est macula, eò etiam turpior & foedior est, sic & Pastoris peccatum grauius est, cum & ipsi Praelati

vera

DEDICATORIA.

vera dicantur corporis Reipublicae Christianae facies, vultus & oculi, et quò sublimius sedent, eò pariter notiora sunt et pestilentiora eorum vitia. Et quemadmodum anxioe & diligentiore cura studemus ornatui faciei, eiusque detergendis sordibus impensius operam deuouemus, sic pium & laudabile illud studium est, quod in procurando Ecclesiasticae Curiae Primatum & Praesulum decore adhibetur. Et ideo semper optimi medici more nobiliores corporis partes curare intendentis, Deus voluit auspiciari à dignioribus, ac si ipsis sanatis facile reliqua reualescerent. A Sanctuario meo, inquit, incipite. Quod probè intelligens Diuus Petrus non inconsultò dicebat, Tempus est ut incipiat iudicium à domo Dei. Nec abs re Leuitarum antiquorum sordes & peccata multis grauissimisque ceremoniis expiabantur, ex ipsius Dei praecepto dicentis: Si sacerdos qui unctus est peccauerit delinquere facies populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testimonij. Cùmque intinxerit digitum in sanguinem, asperget eum septies coram Domino contra velum Sanctuarij. Et adipem vituli offeret pro peccato & adolebit super altare holocausti, pellè verò & oēs carnes cū capite & pedibus & intestinis & fimo & reliquo corpore offeret extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent. Hac Moses apud Leuiticū. Sed cur tot cautelis, cur tanta religione?

Ezech.

* *

EPISTOLA

cur tantis ceremoniis singulare sacerdotum crimen abolendum censetur? Si hac verba paulò exactius hauriantur, nulla erit particula quae summam & latentem energiam non explicet. Age ergo, & intuere loquendi formam, Si peccauerit Sacerdos, quasi hac conditionali coniunctione innueret omnem peccandi libidinem extinctam esse in sacerdote, aut penitus auelli & extingui debere, ut sit unctiois suae memor quae minimè caret mysterio. Quemadmodum enim Athletarum moris erat sua nuda corpora unguere antequam in palastram luctandi gratia descenderent, cauebantque ne quid in eis subsisteret, unde illos prendere aduersarius posset. Et veluti militaris roboris strenuissimi quatuordecim homines antiquitus oleo sua scuta inungebant quo durius & fortius retunderet hostium ictus, pari profectò ratione Sacerdotes constantissimè resistere debent, peccatorum impetui suae unctiois memores. Videmus insuper pro peccato privati hominis hircum solum offerri, pro Sacerdote verò vitulum, ut intelligamus grauiore nota insigniri peccata illius, & ideo maiore & pinguiore hostia expiari. Iubetur sanguinis septena aspersio, quasi in eos septies peccatum ulturus sit Dominus. Et quod tristius cogitatum est, oblato vituli nihil sibi facit reliquum praeter adipem, caetera hac extra castra asportari & in loco cineres comburi iubet. Ut perspicuum sit omnibus ingentem humilitatem & demissum animum poenitentia (quae per Cineres notatur)

in tan

DEDICATORIA.

in tanti peccati expiatione requiri.

Vtinam vel iure postliminij, vel ipsius officij obligatione deuia multum, plurimorum Sacerdotum turba ad melioris consilij callem rediret. Vtinam inquam collatorum beneficiorum memoria seipso vererentur, & pronam ad scelera voluntatem optimis moribus superarent, dicerentque cum Iosepho Aegyptio, Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua, nec quicquam est quod non in mea sit potestate, quomodo ergo possum hoc malum facere & peccare in dominum meum? Altiora profectò & longè sublimiora recepit beneficia sacerdos à Christo domino suo, quàm quae à Pharaone susceperat Ioseph, sed non minore animi robore vitiorum illecebras & cuncta quae mentem obruunt pessundare & excutere debet. Reminiscentur inquam gratiarum, quas tanta liberalitate in eorum ordinem effudit, & ab ipso nascentis Ecclesiae initio largitus est, inconcussam nimirum fidem, iurisdictionem, potestatem penitus caelestem & diuinam, & excellentiora ea omnia quae vel dari vel ad dandum inueniri possunt. En quid potuit maius quàm se ipsum dare Sacerdotibus in sacro Missae sacrificio? Ingens profectò donum, nec ipsis angelis familiare, magna stupendaque gratia, sed perinde nihil nobis tam felix, nihil tam faustum cuius neque immensam bonitatem quisquam satis suspicere, neque dignitatem stupere, neque fructus diuitiasque oratione ex-

EPISTOLA

plicare, neque ulla unquam memoria pro meritis complecti potuit hactenus. Quod quidem privilegium magnum certè & excelsum requirit animū, ab omni vitæ & morum colluviæ liberum. Ea enim est prima habenda mentis integritas sine qua indigni penitus tanto munere efficiuntur. Qualis verò mens esse debeat, quæ Christi mysteria cōfectura sit, Ambrosius hisce verbis significat. Oportet eā primò carere variarū illecebris voluptatum, vitare internum corporis animique languorem, ut corpus & sanguinem Christi ministret. Neque enim potest quisquam peccatis suis ager minimeque sanis immortalium sanitatum remedia ministrare. Vide quid agas sacerdos ne febrienti manu corpus Christi attingas, prius curate ut ministrare possis. Si mundos eos qui ante fuerant leprosi Christus iubet occurrere Sacerdotibus, quanto magis mundum ipsum convenit esse sacerdotem? Ad hanc mentis puritatem & significandam simul & admonendam facit illud quod Sacerdos sacro astans altari, & iamiam sacrificium Eucharistiæ cōfecturus, manus presente piorum concione lauat. Idem etiam apud Israëlitas lege sancitum erat, ut ne Levitici generis Sacerdotes in tabernaculum testimonij ingrederentur nisi manibus pedibusque lotis. Hinc apud Græcos eximia & bracteata illa paræmia fertur, ἀνίπτοις χερσὶν καὶ ποσὶν, pro irreuenter & imparatè translatum à sacrorum puritate. Hesiodus vetat ne quis Ioui libet vinum

manibus

Ambrosi. in lib. de Vid.

Hesiod. περὶ ἠθῶν.

DEDICATORIA.

manibus illotis:

Μηδὲ ποτ' ἐξ ἡδῆς διὺ λάβειν αἰθοπα οἶνον

Χερσὶν ἀνίπτοις, μὴ δὲ ἄλλοις ἀθανάτοισι. id est,

Nec unquam mane Ioui vinum libauerit ardēs, Illotis manibus, neque Diuum præterea vlli.

Quin etiam prophani scriptores crebrò tradunt sacra ipsa obeunda esse à castis & à Veneri rei proluxio puris, neque sacra illa Diis cordi esse quæ à voluptuariis peraguntur. Vt & idem admonet Hesiodus.

Μὴ δὲ αἰδοῖα γόνυ πεπαλαγμένος ἐνδοθεν δίκας,

Ἐφ' ἣ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.

quos Hesiodi versus Tibullus sic expressisse videtur, ubi ad sacra peragenda hortatur castos duntaxat præstò esse:

Vos quoq; abesse procul iubeo, discedat ab aris

Cui tulit hesternæ gaudia nocte Venus.

Quis autem verè pietatis amator effrenam multorum libidinem non deplorabit? quis non prioribus novos dissimiles esse nō iudicabit? Lippis & tonsoribus (ut dicitur) nota est multorum Sacerdotum per utramque Germaniam apostasia. Effrontes & scurræ multi apud nos vagantur. Scimus multos Sacerdotes nuptiatores qui tamen non contenti coniuge (ut optime scriptis edidit Matthæus Launeus olim summus hereticæ prauitatis impostor, nunc verus Ecclesiæ alumnus) alia scorta restinguenda libidinis gratia quæsierunt, etiam ipsos, ut dici & haberi malunt quàm esse refor-

* * 3

EPISTOLA

matores Evangelicos. Rident profecto & subsannant collapsam Ecclesia disciplinam ferme omnes, qui cum inter se summis & implacabilibus iurgiis dissideant in hoc quidem certe maxime consentiunt, ut Ecclesiam oppugnent & ad eam euertendam omni conatu conspirent, ferantque machinas. Quod si aliquando coire contingat, id demum efficitur quod Athanasius scribit Oratione 2. contra Arrianos, instar Herodis & Pilati in blasphemias aduersus Christum illos consentire. Illi Hierarchiam omnem & sacerdotalem ordinem quod antiquis Ecclesie moribus multum absimiles inueniantur, euertere ostendunt, nos vero unitatem conseruantes Ecclesie vicem deploramus, & ut ea reformetur omnibus votis Deum obsecramus. Illi soli Donatistarum cambrem recoxerunt, seque solos vera Ecclesie triumphum & gloriam omnino extinctam vindicasse ab hominum iniuria, & cum Petiliano quodam Donatistarum Apostatarum duce insolenter exclamant: TOTVS MVNDVS APOSTATAVIT, NOS AVTEM IN ECCLESIA PERMANSIMVS TANQVAM DVAE ILLAE TRIBVS IN POPVLO DEI. Effrena profecto Thrasonum nostrorum vox, consueta hereticis & magno cum dolore hodie audita ab his qui uno consensu fluctuantem Petri Cymbam per Syrtes & Scillas absorbere putant. Prudenter ergo & docte scribit Augustinus qua occasione rapiantur illi qui Ecclesie unitatem deserunt,

Lib. 2. c. 6
tra Euty
chen.

Augusti.
lib. 3. con
tra Par
men. c. 1.

DEDICATORIA.

serunt, eo quod antiqui mores posthaberi videantur. Cum pia, inquit, ratio & modus Ecclesiastica disciplina unitatem spiritus in vinculo pacis maxime debeat intueri, illi filij mali qui non odio iniquitatum alienarum, sed studio contentionum suarum infirmas plebes iactantia sui nominis irretitas, vel totas trahere, vel certe diuidere affectant superbia tumidi, peruicacia vesani, calumnijs insidiosi, seditionibus turbulenti ne luce veritatis carere ostendantur, umbram rigide veritatis ostendunt & qua in scripturis sanctis, salua dilectionis sinceritate & custodita pacis unitate, ad corrigenda fraterna vitia, moderatiori curatione fieri precepta sunt, ad sacrilegium schismatis, & occasionem precisionis usurpant. Non sic diuina lege edocti sunt puelles isti qui fascinata sensuum existimatione Christi iudicium capere nolunt dicentis, Super cathedram Moysi Matt. 23. sederunt Principes & Pharisei, quacumque dixerint vobis, facite: qua vero faciunt, nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Ob ingrauescentes quotidie in Ecclesia Dei fluctus, & turbinum impetus, cum malis moribus sacerdotum, tum ministrorum culpa, ab eius fide tantum abest ut egressi sint Propheta, quin stupendis vocibus & eiulatibus iustum dolorem planxerunt, non heretica vesania in insontes promiscue effrantes se se dederunt, nec unquam a vero cultu distrahi potuerunt. Legimus tristes vatum antiquorum elegias. Horrenda sunt auditu descriptiones illa quibus Esaias, Jeremias,

EPISTOLA

Ieremias, Ioel, Habacuc & complures alij exitiabiles Ecclesia Hierosolymitana languores, labes, deformitates & extrema excidia deplorant. Funditus eversa esse omnia conqueritur Esaias, omnia corrupta, cultum diuinum neglectum, Sacerdotum ordinem ad omnia flagitia procliuem, magistratum iniquitatum dissimulatorem, plebem maiorum exemplo fascinatam & cuncta usque adeo contempta & labefactata, ut non dubitet sanctam ciuitatem aquare Sodoma & Gomorrhæ, nunquam tamen inter tot Ecclesia fluctus ab unitatis ac fidei vinculo dissolui voluerunt, sciebant enim, malorum ministrorum vita & societate minimè polui religionem. Occurrit nobis Carthaginensis Episcopus Diuus Cyprianus non minus doctè quàm prudenter hereticorum destruens insidias, qui pietatem nescio quam blandiuntur ut à vero pietatis officio ablegentur, dum inquit. Etsi videntur in Ecclesia zizania, aut vasa impura, non est tamen cur ipsi de Ecclesia recedamus, nobis modò laborandum, ut frumentum esse possimus: nobis danda opera, & quantum licet enitendum, ut vas aureum vel argenteum simus: ceterum vasa fictilia confringere solius Domini est, cui & virga ferrea data est, nec quisquam sibi quod proprium est soli filio vendicet, ut ad aream ventilandam & paleam purgandam sufficiat, zizaniaque omnia humano iudicio segreganda superba est illa obstinatio & sacrilega presumptio quàm sibi furor prauus assumit.

Tempori

Cyprianus lib. 3. Epist. 5.

DEDICATORIA.

Temporibus Bernardi repullulascens Donatistarum heresim coluerunt Valdenses & qui se Apostolicos iactitabant, unòque ore fatebantur malorum prepositorum vitam multum fidei & religionis veritati obesse. Post quos Wicleffius cum tota Hussitarum secta, qui in uniuersum omnem tam Ecclesiasticam quàm secularem potestatem ab hominibus crimini mortali obnoxii sustulit, fuitque illa heresis in concilio Constantiensi damnata & confutata. Lutherus nouissimè cum suis, seculari quidem potestati pepercit hac in parte, sed quod ad Ecclesiasticam attinet, Wicleffi vomitum resumpsit, addiditque de suo (quod huic loco est proprium) flagitiosos pastores in doctrina fidei audiendos non esse, more sanè veterum omnium hereticorum. Omnes autem quotquot sunt huius heresis perfidia inuoluti, seriò reuoluant antiquorum patrum scripta, Augustinum potissimum in lib. 4. de doctrina Christiana. cap. 27. & lib. de Pastoribus. cap. 9. & tractatu 46. in Euangelium Ioannis, & libr. 4. de Baptismo. contra Donatistas. cap. 11. Quibus in locis per sectam huius dubij glaciem videbunt, & nobiscum assentient, mala vita Prælatorum Ecclesiasticum magisterium non impediri, simplicemque fidelium unitatem non scindi. Consulant pariter aurea verba Gregorij Nazianzeni in sermone de sancto lauacro, & Chrysostomi cuius sententiam referre non pigebit. Cum videris, ait, sacerdotem indignum, ne traducas sacerdo-

Serm. 66
in Cant.

Sess. 8.
art. 4. &
5. ite fess.
75. art. 11.

Chry
de vs
Hiaia

EPISTOLA

tium, non enim oportet damnare res, sed qui re bona malè utitur. Iudas proditor fuit, verum nõ ob id accusatur Apostolicus ordo, sed illius animus, nec crimen est sacerdotis, sed malum animi, non de doctrina & de rebus tibi loquor, alioqui quot medici facti sũt carnifices, ac venena pro Pharmacia dederunt? noli artem vituperare, sed malè utentem. Quot nautæ malè rexerunt navigia? verum non ars navigandi mala est, sed illorum animus. Si Christianus fuerit improbus ne incuses professionem & sacerdotium, sed re bona utentem malè. Non opineris autem (Archipræsul Reuerendissime) his verbis me velle adeo iniquorum Sacerdotum vitam tueri, ut impunè tam exulcerata mente debeant numerum in grege diuino constituere. Tantum abest ut Pharisaicas illas parres deponam, quin si sperarem consilium meum non frustratum iri, liberè in eos iudicium, quod sacris & apostolicis constitutionibus, Pontificum decretis, orthodoxis Conciliorum canonibus, & ipsius verbi Dei authoritate eiaculatur, pronunciarem. Si enim flagitiosis illis ministris canonica pœna infligerentur, si nulli nisi matura & legitima ætatis ad hæc sacra subeunda onera admitterentur, sique omnes urgerentur ut iuxta doctrinam Apostoli essent pudici, non ebriosi, non multo vino dediti, ut diligenti lectio, deuotato sæculi consortio, nec non feruenti orationi incumberent & inuigilarent, proculdubio tantis sceleribus, illecebris & spurcitiis, quæ iam in huius sacri ordinis

DEDICATORIA.

nis ministris deprehendere est cum grauissimo omnium scandalo, & certissimo religionis periculo & naufragio etiam, nunquam tam liber patuisset accessus nec subministratum fuisset seminarium. Quod si præsentissimum tantis malis remedium non affulserit, vereor profectò ne hic cancer, ne hæc gangrena immedicabilis eueniat serpatque adeò per nobiliora partium huius corporis membra, cui tollendo ardentissima cauteria non sufficiant. Timeo ne accidat quod nollemus. Absit malè ominari, sed Deus auertat quod minitantur exordia. Reuocanda est (Illustrissime Gallie Primas) & restituenda est in integrum antiqua disciplina Ecclesiastica integritas, non eo modo quo vsi sunt Nouatores qui Suffenica quadam iactantia se reformatos commendant, reformatæque religionis institutum amplecti, sed ut sit *ἀντιπροσώπιον* ut reor cum eorum religione nihil deformius excogitari queat. Reformare est aliquid in priorem formam atque gloriam reuocare, qua loquendi gratia vsus est Paulus cum filiolos suos Galatas iterum parturire scribit, donec formetur Christus in eis, non enim formam nouã à prima dissimilem contrahere veræ reformationis est, sed deuastationis, cuius arbitrio Heretici ab antiqua Christi Ecclesiæ unitate & pulchritudine discedunt, ut nouam Synagogam formant & constituunt. Sic Angelus tenebrarum transformauit se se in angelum lucis, sic & Gabaonitæ priscorum morem sapientum mentiebantur ut eò facilius

Gala

Iof.

EPISTOLA

eluderent plebem, sic *Arrius, Macedonius, Nestorius, Marcion, Paulus Samosatenus, Eutiches*, & multi alij *Archiheretici* ex *Episcopis*, & *presbyteris* luporum formam & rapacitatem induerunt. Sic & falsi *Propheta*, sub vestimento ouium lupos egerunt, ex operibus autem eorum facillimè à veris discriminabantur, ut certis notis edocuit *D. Petrus* & *Iudas Apostolus* in *Epistolis* *Canonicis*. Hi sunt qui dormienti agricolae superfeminarunt *zizania*, & eximium *Ecclesiae* splendorem, puramque formam deuenustarunt, & meliorum gaudiorum partem in rebus confusis & fœdè turbatis collocarunt. Res nobis non est cum hominibus, sed cum exitiabilibus monstris imò non cum singulis monstris quemadmodum *Herculi* fuisse narrant, sed cum multis coniuratis phalangibus, quorum vehemens & virulentum odium erumpit in sacerdotes, odiique causam à scelerata morum colluue contraxisse fingunt, cum nihil aliud spirent prater *Ecclesiae Christianae* ruinam & periculosissimum exitium. Quid in hac miseriarum congerie agendum est? Quomodo illud *Augia* stabulum quod indies hereticorum blasphemis impletur purgabimus? Omnes efficacissima remedia volumus, in hoc convenimus ut reformanda sit *Ecclesiae* disciplina, aut potius reparanda, sed qua via quibusue medijs utendum sit dispares multum sunt nobis *Heretici*. Quidam ad primitivae *Ecclesiae* formam, temporibus *Apostolorum* reducendam esse exclamant. Sed plura huic

DEDICATORIA.

huic refragantur opinioni. Nam si hac optimo consilio consentanea essent, obsoleta & antiquata multa restituenda proponerentur in publicam consuetudinem, quae piè *Christianum* cultum non sentiunt, imò aduersantur, ut sunt quaedam concilij *Antiocheni* de *Idolothytis*, de *Baptismo*, de *conversione Iudaeorum*, de *legis* & *Euangelij* observatione decreta. Sed multò minus coherent quae ceteri subiciunt, dum statuunt ad exemplar veluti & archetypum denuo recudendam esse *Ecclesiasticam* disciplinam, quale ante quingentos annos extitit, ab eo enim tempore collapsum fuisse *Ecclesiasticae* *Oeconomiae* decus, & auitum virtutis & religionis cultum cessasse praeposterè nugantur. Ast quis non audiuit etiam tunc tristes *D. Bernardi* in illius temporis miseras & calamitates planctus, quas ab *Ecclesiae* ministrorum contempto officio exilire & prouehi existimat? *Ecclesiam* autem tunc temporis effigiem fœdam adeo atque turpem depinxit, ut breui ab *Antichristo* eam diruendam & conterendam fore crederet, fatereturque religionē fūco tā malè dissimulatam apparuisse ut nemini non pelluceret. Plura alia in *Ecclesiasticos* cōqueritur, eosque non solū reos sed & *Deo* & hominibus exosos facit, rapinam, perfidiam, caedes, & similia scelera connumerat, nec tamen ab ubere matris suae ablactari cupit. Quid ergo superest? quod efficacius sumetur pharmacum? Morbi & symptomatis affectus in his pertinacissimis paroxysmis, plus equo

EPISTOLA

redeuntibus tā periculosas ostendit crises ut de salute desperandum sit nisi prompta adhibeatur medela. Reformanda est, reparanda est & recoquenda est Ecclesie disciplina, non in novos typos ut conatus est Montanus, cum fanatica Anabaptistarum turba, nec in novam & inusitatam formam, ut volunt heretici, sed in eam puritatem & sinceritatē qua olim floruit & conualuit cū vaticinij Davidici experiretur fidem dicentis. Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei. Innumeris propemodum laudibus agni immaculati sponsam extollunt sacri concionabuli buccinatores, sed altius eius personarunt encomium Propheta, inter quos summus est Choriphæus Isaias qui tanquā summus Dei facialis pollicetur ei pro dote Genitium & regū conuersionē, tū antiqui cultus legis Mosaicae abolitionem. Hac dos eximia & omni thesauro ditior præstita non fuit in primo nascentis Ecclesie gradu, quando Christus ascendit ad cælos, nec in secundo post Apostolorum triumphos, tēporibus S. Timothei, Dionysii, Ignatii, Martialis, Policarpi, Irenei, Cornelij, Cypriani, & sauiensibus undique maris fluctibus in Petri Cymbam agitatam & Tyrannorum vesania plusquam decumanis obsessam turbinibus. Immota tamen & inconcussa constantia omnes minas & sauisi-
ma queque tormenta præualebant p̄ illi Athletæ qui Ecclesiam Christi suo decorabant sanguine, amplectebantur totis votis Dei donum martyrium quod ex-

Mal. 86.

tra

DEDICATORIA.

tra charitatem & unitatem Ecclesie nemini conceditur. Tanquam ad festiuos & plausibiles ludos proficiscebantur cum supplicia immania peterent. Hinc re-
tē Iustinus inquit in Dialogo, Quod nos nemo terre aut domare valeat, apparet quotidie, cū enim obtrū-
cemur, crucifigamur, obiciamur bestiis, ignibus, aliisque tormentis tradamur, tamen à confessione non discedimus. Sed quanto magis in nos sauitur, tanto plures pietatem fidemque per nomen Iesu profiteamur, haud secus quam si quis vitem putatione prouocet ad ubertatem fructuum. Et Tertullianus ad finem Apologetici, Plures efficimur quoties metimur à vobis. Semen est sanguis Christianorum Hieronymus fundendo sanguinem & patiendo magis quam faciendo contumelias fundatam esse Ecclesiam docet, eamque persecutionibus creuisse & martyriis coronatam scribit. Hinc liquet propagatam fuisse mirum in modum Ecclesiam Christi per hos persecutionum impetus, sed non ad summum gloriae suae verticem & splendorem peruenisse. Sublimior autem sui adificij apex fuit omnium iudicio sub Imperio Gratiani, Valentiniiani, Gratiani, Caesarum, & Christianissimorum regum auspicijs. Cum enim hi optimi Imperatores Christianismo imbuti essent, coepit Christiana Ecclesia religio altior & excelsior videri. Nam Constantinus primum, deinde Constantius eius filius sacrificijs Ethnicis, Idolis, tēplis, dirutis, falsum illū cultum prohibuit, ut lex secūda de Paganis

in

EPISTOLA

in Codice Theodosiano, & lex prima de Paganis in codice Iustiniani demonstrant: quo in loco aliis legibus, idem ipsum à Gratiano Valentiniانو, Theodosio, & postremò ab Archadio & Honorio factum esse intelligitur, & concilia ut ita constituerent, hortabantur: ut Concil. Carthag. v. cap. postremo. Tunc enim Oraculum Esaiæ adimpletum est. Erunt Reges nutritii tui, & reginæ nutrices tuæ, vultu in terra demisso adorabunt te, & pulverem pedum tuorum lingent. Tunc corrui Idololatriæ cultus, obmutuit hæresis strepitus, pax & gloria innata est Ecclesiæ, crux pro trophæo eleuata est, structa templa summis impensis, & purpureus illibata Christi sponse flos emicuit, Xenodochia, & Archigymnasia virtutis & pietatis seminaria fundata, cœnobîa instituta, obseruationes catholice impensius venerata fuerunt, & quod dictu maius ab ortu solis usque ad occasum oblata est nomini diuino oblatio munda, hoc est corpus Christi in augustissimo Missæ sacrificio, quod & offeretur donec Danielis adimpleatur Prophetia. Tunc cœpit insigne incrementum Ecclesiæ Dei, in fide, in moribus & in numero hominum. Neque verò mirum est quod semper crescat & proficiat, nec deficiat unquam. Habet enim rectorem atque custodem illum, qui inquit. Qui portamini à meo utero, qui gestamini à meo sinu, usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo. Ego feci & ego feram, & ego portabo & saluabo. Ut autem illa

crescit

Isai. 46.

DEDICATORIA.

crescit ac proficit in melius semper, ita & hæreses deficiunt, etsi proficiunt in peius proficiunt, ita ut etsi principia earum speciosa & magnifica prima fronte appareant, exitus tamen & profectus fœdissimi ac semper miserabiles fieri solent. Sed ut nulla parerga hic immisceantur, nulla alia inueniri potest firmior ac validior opis ferendæ ratio quàm si priscis huius beatæ ætatis temporibus, sub tam florentissima Ecclesiæ corona, & propagatione & sanctis moribus reuocatis Ecclesiastica disciplina sacra iaciatur anchora. Huiusmodi fuit Caluini consilium sed vnde quaque claudicans. Vult enim in responsione ad Illustris. Cardinalem Sadoletum Ecclesiæ verè dignum nomen sibi nancisci, quæ colereat ei quæ temporibus Diui Augustini in Africa, Ambrosii in Italia, Basilij & Chrysostomi in Græcia natiuum candorem Christianæ religionis coluit. Cui autem enucleatius et acutius urgetur ad singularia, doctrine, fidei, pietatis, & mysteriorum insignia confitenda, inducias & subterfugia efflagitat, quicquid Cyprianus & Augustinus Carthagini, quicquid Ambrosius Mediolani, Basilius Casaræ & Chrysostomus Constantinopoli optimum, & religioni Catholice congruum fecerunt, aut continua praxi ad obseruandum posteris tradiderunt negat, reiicit, & damnat. Auersatur speciebus genere probato, & in partibus excludit quod in toto complexus est. Vinci non vult etiam victus, ac prostratus, tamen urget, & attrahit aduersa-

EPISTOLA

rium, quemadmodum solent pertinaces, sed imperiti pal-
 lestritæ. Sed quid ego currētī vltro in præcipitium cal-
 caria addo? Satius erit respondere cauillatoriis obie-
 ctionibus eorum qui ex superioribus propositionibus di-
 cent me multum detrabere Apostolico Senatui, quæ ve-
 ram Ecclesiæ formam non habuisse nec coluisse testari
 non verear, nec eorum successores vsque ad Constantini
 et priorum reliquorum Imperatorum tempora. Verum
 non nunc primum obstupescimus friuolis istis inductio-
 nibus, quæ faciliè discutiuntur. Forma enim & perfe-
 ctus Ecclesiæ status, solius sancti spiritus opus & nego-
 cium est, non autem Apostolorum aut eorum successo-
 rum, qui ministri duntaxat fuerūt. Ille autem summus
 artifex, cui omnis gloria, formæ & perfectionis com-
 mendatio soli referenda est. Sic Iosue quod in terram
 Chanaan introduxerit populum Israeliticum, subli-
 mior & excellentior ipso Mose minimè censebitur.
 Moyses seminavit, Iosue messuit, Apostoli posteris reli-
 querunt laborum suorum fructus & segetes, quos tem-
 porum iniuria, non collegerunt. Habuit enim Ecclesia
 Christi instar crescentis & adolescentis hominis ætates
 suas, habet infantiam, qua lacte ut (inquit Paulus) in-
 diget, habet adolescentiam de qua Salomon: Soror no-
 stra paruula est & ubera non habet. Habet maturam
 ætatem in qua illud cāntat. Ego mater pulchra dile-
 ctionis & magnæ spei. Habet & senectutem & matu-
 ritatē suam de qua illud: Senectus mea in misericordia
 vberī.

Hebr. 5.
Cant. 8.

Ecl. 24.

Psal. 91.

DEDICATORIA.

vberī. In qua tamdiu dum tradet filius patri suo re-
 gnum, & erit Deus omnia in nobis, perdurabit. Huius
 ætatis perfectionem summis elogiis cecinerunt vates,
 à qua nos multum defecimus. Quocunque vertas ocu-
 los heu nimium multa est querelarum materia. Resti-
 tuenda est pristina reformationis & perfectionis gloria.
 Proh dolor instar aspidis surda obturantis aures suas,
 surdi, caci & in peccatis assueti nolumus intelligere
 ut bene agamus. Pauci in Gallia sanctorum Pa-
 trum, Pontificum & Conciliorum Orthodoxorum
 venerantur placita. Ad reparandam ideo sacram Ec-
 clesiæ disciplinā, sanctissimè Tridentina Synodus equis-
 simos canones præscripsit, optima spe ducta sacri ordi-
 nis ministros tam pias & necessarias cautiones & ad-
 monitiones nequaquā vltius neglecturos. Passim pia
 & sacra in lucem feruntur doctorum volumina quæ
 nihil præter collapsæ Ecclesiasticæ disciplinæ restitutio-
 nem postulant, quibus hoc addendum esse plurimorum
 consilio censui atque sub tuis insigniis tanquā sub beato
 & fauente numine typis commendandum (Optime
 Præsul) salubrius consilium fuit, in gratiā amplissimæ
 tuæ diocesis sacerdotum, sacræque Christi domus usum
 & encomiū. Quicquid enim in Catholica Ecclesia Oe-
 conomia vel desideratur vel requiritur, cumulatissimè
 inuenietur, ita ut nihil sit quod ad sacrorū ministrorum
 militantis Ecclesiæ officium pertineat, quin hīc pro sub-
 iecti & operis dignitate non tractetur. Nunquam vel

1. Cor. 13

EPISTOLA

rariùs in publicis meis concionibus solitus sum ferre supercilium, aut notã inurere in eos qui minus studēt tãlētī à Domino suscepti cōparando fenore, quiue tã immensa munerum liberalitate in supremo ordinis fastigio prouecti sunt: Et quamuis natura sim fucorum impatiēs, Ecclesiasticorū tamen seuerius cōsiderare peccata indecorū arbitror, ea autem quæ publica iudicia promerentur ita in hoc opere promoneo, ut minimè exasperari putem. Quædam vulnera leuiora sunt, quàm ut expediat immitem & asperã admouere medicinã. Quædam minore religionis incommodo vel tacēda, vel certis coloribus dissimulanda. Quæ autem periculosiora sunt, manum doctam, & artificem egregium requirūt. Multa paulatim per temporum fraudes & occasiones irrepserunt, quæ per occasionem paulatim tollēda sunt. Nemo tamen sibi ipsi sit adulator, nemo suum blanditur morbum, vel ad plurimorum exemplar scelerum vitam componat dicatque, ita mos est, sic nemo non facit. Hac tergiversatio nullius est momēti apud summū iudicem, qui verè καρδιαγνώστis est, cuius oculos nemo fallit. Consilescent inanes illæ beneficiorum mundinationes, iugulentur patrimoniales illi tituli qui indoctorum & ignauorum magnas adduxerunt colonias. Sacra Chirotonia, maiore cum animaduersione feratur. Taceant in foro, de causis beneficialibus strepitus. Onera non honores trutinentur. Accuratissimam faciant Episcopi de Sacerdotum moribus inquisitionem. Ma-

neant

DEDICATORIA.

neant in gregis custodia pastores. Non minor habeatur ratio monasteriorum quàm beneficiorum. Curatorum ponatur ambitio, luxus & pertinax habendi studium. Omnes perfectionē, quã insigni titulo profitentur, moribus præstent. Sit unusquisque quod esse debet. Hac via redibit (Illustrissime Præsul) miserè collapsus Ecclesia Gallicana decor. Sic reparabitur domus Dei ornatus, & sancta Oeconomia restituetur authoritas. In cuius cōmodū reponimus hasce nostras lucubrationes, quãsq; tuo multum suspiciendo nomini dicamus & consecramus. Quod si nō displicent optimo tuo genio, cuius unius iudicium mihi pro confertissimo theatro habendū existimo, ter quatérque me felicem inaugurobor. Si non datur omnium applausum mereri, est aliquid his qui in orchestra sedent placuisse. Tot insignes animi dotes, tot exuberes mētis fructus, tot decora virtutis, eruditionis & pietatis monumenta non tibi gratulor (doctissime Antistes) sed Ecclesia gratulor talem pastore, talem patronū, gratulor Regi Christianissimo talē Nestorē, gratulor optimis studiis, totique tuæ familia tantū altorem & dominum, adeò ut de te mihi dicere liceat quod illa regina de Salomone dicebat. Beati hi seruitui qui stant in conspectu tuo semper, & audiunt sapientiam tuam. Opturē ideo me dignè amplissimis tuis laudibus concinendis, mei in te propensi animi gratitudinem testari, tuæq; virtutis præconem strenuū agere, sicut splendor dignitatis quam obtines valde postulat.

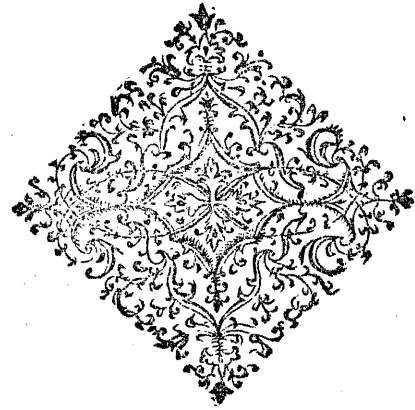
EPISTOLA DEDICAT.

Homer.
Iadid.æ.

*At cum id arte, nec ingenij lepore ac gratia, non mihi
liceat, te admirari interea non sinam, memoriámque
tuorum in me meritorum excidere nunquam patiar
quandiu ero ἐπιχθόνιος, ut Homericó utar dictorio.
Sed hic erit prolixioris Epistola Colophon, ne te defa-
tigem priusquam ad voluminis, quod non solum tibi
dicatum strenarum loco offero, sed tua & Ecclesiastica
censura iudicio submitto, lectionem accedas. D. O. M.
reuerendissimam celsitudinem tuam in publi-
cum Lugdunensis Ecclesie commodum,
diu seruire incolumem precamur.*

*Ex nostro Cœnobio Natalis
Christi feriis,*

1587.

EPIGRAMMATA ALIQVOT
VIRORVM DOCTISSIMORVM
in commendationem
Operis.

F. STEPHANI CARTA S. S. THEOLOGIE
Baccalaurei Parisiensis Ord. Frat. Præd.

*Vr furiosa suis terroribus impleat orbem
Thesiphone, quatiant cur mala tanta vires,
Cur tot in insontes populos iaculetur Olympus
Spicula, cur iam sint omnia plena metu,
Corpora cur passim iaceant, inhumatæque latè
Aut belli aut pestis vulnere lethifero,
Terribiles cur tot clades glomerentur in unum,
Cur dea sit modo pax exul in orbe, rogas?
Proh dolor, ancipiti rimantur murmure causa
Vulneris, hoc nulli commeruere nefas.
Causa grauis grauiusque malum, sed conscia mens est,
Excidium nostras excubat ante fores.
Perdita pastorum luxu salibusque caterua
Iam grege deserto vertere terga petit.
Pascere pastores renuunt, qui vellere pasci
Exoptant, cingunt cum sua septa lupi.
Bolleo tandem vigiles monitore soporem
Excutiant, vigeat munus Episcopium.
Expectata diu sic secula fausta redibunt,
Fulgebit priscus sic pietatis honos.*

BERNARDI

BERNARDI MALARMETI
Vercellanæ Ecclesiæ Parochi.

*Arx rutilis non tot fulsit Solymæa pyropis
Nec tanto Tempe pagmate structa fuit.
Vt domus hæc Christi sacris radiosa ministris
Omnigena ingenij laude corusca patet.
Incluta Bollæi verbis duròque labore
Tollit ad astra caput, pandit ad astra vias.
Sancta domus sancti referans oracula iuris,
Sydereocinctum lumine limen habet.
Hos venerare lares, summi quicunque Tonantis
Munere cælorum scandere teçta cupis.*

CLAVDII VERDERII.

*Ordinis alma sui Bollæus regula semper
Extitit, externis fiet & ipse Canon
Quisquis aues rectà canones inspicere iuris
Divini, tibi sit Lesbius ille Canon.*

IOSEPHI CANTARELLI I. V. D.

*Orpheus extinctam reuocauit carmine dulci
E Phlegetontais fontibus Eurydicen.
Hæresis horrendo latratu monstra Lutherus
E Stygiis specubus fœda redire facit.
Alter at Alcides galea redimitus & armis
Christi Bollæus strenuus illa necat.
It contra magnis animis & robore sacra
Scripturæ in hostes ignea tela iacit.
Discutit hærescôn fraudes, fictâsque chimeras,
Hunc calamo equauit nemo nec ore virum.*

IANI

IANI P. COTERELLI.

H Τεθνῶσα χέλυς, Νείλος παρὰ γίνα ἑυρρεία
Κεῖτ' Ἀργειφόντης ἤ ἐπέθηκε μέλος.
Ἐν πρώτοις ἄφωνος ἦν, καὶ τῶδε προσηύδα
Ἡ ἐμόρος σου τῆ, καὶ μόρος ἦε βίος.
Ὡς δε βίβλω χρυσῆ, πολλῶντ' ἀνταξίω ἄλλων
Ἐ'σσει ἀθανάτος, σ' μετὰ μοῖραν, ἀνὴρ.

Eiusdem ab eodem Latinè donatum.

*Ad ripas Nili testudo extincta iacebat
Ex quâ, Mercurius reddidit arte lyram.
Muta prius fuerat, vocalem reddidit illam
Vita sibi, sic mors, mors sibi vita fuit:
Sicque tuo libro, qui dignior omnibus extat
Immortalis eris post tua fata solo.*

Aliud de eiusdem Nilæa Musa.

*Tres urnas Nilus geminis amplectitur vlnis,
Et fouet externos, urnula quaque sinus.
Hæc Nili pictura docet de marmore trino
Trina, viros, soli quòd tibi trina viro.
Ingenium est Nilus, mēs urna, & gloria virtus:
Præuia sed cunctis, urnula sola, viris.*

5 *

SONETO DEL MEDESIMO
AL MEDESIMO.

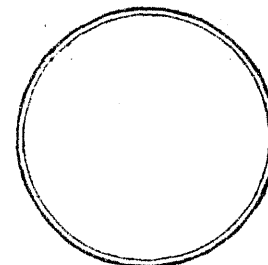
*Come del Cielo la perla diuina,
Sciolse i caualli dal cerchio di toro
Verso Helicon, con capei d'oro
Per far di lauro una dolce rapina.
Et poi al Dio terreno lo destina
Da cui sola virtù, è l'alto lauoro
Vinse alla giostra ghirlanda d'aloro
Perche ogni mostro a lui humil s'inchina.
Così, quel che creò nostro hemispero,
Perche vincesti l'Idra senza palle
Cioè Caluino, per la corte santa,
Ti darà corona com' a san Piero,
Che fece a molti riuolger le spalle
Seminando in campo la buona pianta.*

Felice è l'alma che per Dio sospira.

Symbolum

Symbolum Iuris diuini, ac Pontificij ad P. Bolæum
Theologum, ac in suis concionibus perfa-
cundum, ipsiusque scholiastem
P. Matth. I. V. Lucernam.

*Inclusa est gyro, gemini concordia iuris,
Extendit fines, qui sine fine suos.
Quò tendit gyros? vestri concordia iuris
Est similis gyro; nam sine fine, manet.*

IN ZOILVM.

*Zoile quid latras, leuibus cur irrita ventis
Vox agitur? luna credis inesse canem.
In speculo nil est, sed cum nos dente laceßis,
Esse aliquid iam te dico: quid ergo? Canem.*

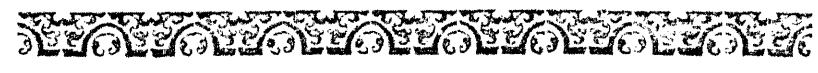

ANDREÆ AMIOTI.

Ανερ οὐράνοφρον, δάφρον, δεδαημένε, πάσης
Φῶς σοφίας, τίς σου οὐχ ἀγίασμα κλείει;
Τὸνομά σου τίς μήτι λίαν πολίφημον ἀπέλλει;

Τίς μὴ εὐλογεῖ ὁσιότητα σέο;
Σοὶ δόξα κ' ἀρετῇ τίς ἐρίζεται ἐνθάδε ἀνὴρ
Εὐχέει γνωμονικὸς τίς σέο μάλλον ἔμεν.
Οὐδείς (ὡς οἶω) πολύμητις, διῖος, ἀληθής.
Καὶ ὀρθρεύομενός τευ λέγε μάλλον ἔμεν.
Σεῖο ἀπὸ στόματος μήτ' ἄρα βέβληκας ἀλαίον
Οὐτί καλεῖ τυ βόλος τοῖ γ' ἀνευθε λόγου.
Ὡς μέγαλοιο βόλου : ἔπος ἀθανάτοιο Σεοῖο
Ε'ξέβαλες τομίον : ὦ μέγαλοιο βόλου.
Πετρὸς ἀποστολικῶν ἀρχῶν βέβληκεν ὀμίλον
Τὸν βόλον εἰς ὑγρὴν ἔλλοπας ὄφρα λάβῃ
Αὐτὰρ συ προπόλους, καὶ δούλους ὄφρα θεοῖο
Μύσεια ἀντιβολῆς πρὸς ἑροτολογὰ διέιν.
Ε'κ στομίου ὑψιβερέμεταο διδάγμα Σεοῖο
Βέβληκας σεπτοῦ : ὦ μέγαλοιο βόλου.
Ἄρα τίς ἐκζητεῖ καὶ ἐρωτᾷ θρησκὸς ἀρητήρ,
Πῶς ἱερὰν ζωὴν αὐτὸς ὀφείλει ἀγειν;
Ἄρα τίς ἀμφησατεῖ κ' οὐκ οἶδε σεβάσμιος ἀνὴρ
Τὶ πρᾶτ' εἶναι μέλλει, καὶ τί φέρεσθαι ὀφλεῖ;
Σεῖο βιβλὸν βλέπέτω, ζήθεον καὶ σεῖο διδάγμα
Τὴν ἀγίαν ζωὴν ἔλδεταί ἔιπερ ἀγειν.
Τούνεκα πᾶς ἱερῶς σε μαμῆι βιοθάλμιον εἶναι
Καὶ σοὶ ὀπαζέε κλέος, σοὶ τε διδῶσιν ἀγην.

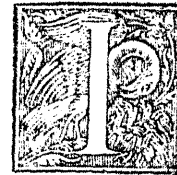
PETRVS

PETRVS MATTHAEVS

I. V. D. LECTORI PIETATIS

STVDIOSO.

Nanis gloriolæ studio aucupandæ, aut priuari commodi potius quàm publici gratia lucubrationes suas in lucem qui offerunt, è diametro videntur cum doctissimo huius operis authore pugnare, qui nec creberrimis precibus, nec ingentis laudis congerie vnquam titillari voluit ad hoc præclari ingenii specimen edendum, sed talenti sibi crediti lucrum, & Ecclesiæ decus effecit quod amicorum vario ariete extorqueri veriùs quàm impetrare strepitus minimè potuerūt. Nullum autem subiectum vel hac nostra ætate variis morum corruptelis obsita, vttilius vel optabilius, vel ipsius authoris arte dignius excogitari valuit, hoc ipso de reparanda atque conseruanda domus Christi disciplina. Huic itaque præclarum lemma Oeconomix Canonix appositum sciens Apostoli sententia Prælatos & pastores merito appellari *οικονόμους μυσηρίων Θεῶν* Dispensatores. Oeconomi rem administrant alienam, & vnde rationem sunt reddituri. Negotiorum omniū negotiū est pastoris vices agere, quod tamen parum suspicatur. Pristinus Ecclesiasticæ Oeconomix hic reuocatur honos, schismaticorū ora Ecclesiā maledicentissimis conuitiis lacerantia compescuntur, & sacrorū ministrorū altior habetur dignitas & commendatio. Et quemad-

modum in Oeconomía quæ est pars politiæ, sicut domus urbis, otium, luxus, ambitio, odia tolluntur: ita nõ decet Christi familiã verè institutam otari suiq; muneri obliuisci, & in prauos affectus distrahi. Solerti peritia curat vitiorum fomenta extingui qui momento vno extirpari nequeunt. Nõ bláditur nec assentatur maioribus, veritatis, duro & longo examine morborũ causas discutit. His qui simulant potius quàm seruant ordinis & instituti normam minimè placebit. Ut enim in corporibus bene habita firma & sana non refugiunt accessionem & compressionem vlcerosa verò & infecta & putrida horrent ad omnem contactum, ita seres habet in animis. Malè enim sibi consciis ad primam contrectationem exclamant illud antiquum $\mu\eta\ \mu\epsilon\ \epsilon\pi\alpha\gamma\epsilon$ *Noli me tangere*, sed sincerigaudent. Illi omnia placida fronte excipient & gratas $\epsilon\pi\iota\sigma\eta\mu\alpha\sigma\iota\alpha\varsigma$ plausus & acclamationes consultoris optimi vocibus non denegabunt, nostrãque operam in amplissimis annotationum lectionibus non vlla pastoricia fistula sed amore studioq; impulsu excipient, quod in publicum Ecclesiæ & Doctorum hominum gratiam factum est inuisum non habeant, & ignoscant simul vbi lynceũ acumen defecisse nobis videbunt.

* *

THEO

THEOLOGIAE ICON.

AD CLARISSIMUM

Theologum F. Petrum de Bollo,
pro Xeniis Ianuariis.

*Candere qui collem rogitat stellãtis Olympi,
Prodeat, & solers iam mea iussa colat.*

Quæ Dea? clarifono pmissis gutture cælos,

Theologia sacra Diua Sophia schola.

Cur faculis radiosa micæ? me lux patet orbi.

Hoc iubar ast oculi cernere cur nequeunt?

Exeat ex hominis latebris mens membra relinquat,

Pondero Telluris libera, celsa petat.

Incola nam terra non lumen lustrat ocellis

Ætheris. ut videam quis modus? alma fides.

Est mihi. quid cernis? Diuinum numen, & in te

Sydereos video tartareosque lares,

Atque duas facies. Prior hac insignis amore

Monstrat Euangelium, lex latet occipiti.

Quæ vehit æthereum currum? Iouis ales. & ista

Quæ fucata præt? falsa virum ratio.

Te velut aligera est? audax dum currit ad astra,

Pennarum cera sole cadente cadit.

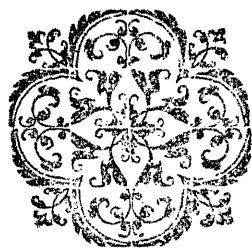
Vnde cohors sequitur fingens vultumque togamque?

Heretici. quid agunt? dogmata prisca negant.

Est

Est opalo structus currus? complector aceruos
 Doctrina, & lateri clara Minerva fauet.
 Quid fers? mentis opus sanctum. quod? Biblia, mundo
 Quæ Triadis celsa nomina digna docent.
 Quis tuus interpres sapiens? Ecclesia. quinam
 Sunt comites? Charitas cum Pietate Fides.
 Quattuor ecce senes tua qui sacra sceptrâ tuentur,
 Discutiunt tenebras & tua scripta probant?
 Munera Doctores referant quæ clausa latebant,
 Quattuor his nihil hîc doctius orbis habet.
 Undique te fluctus cingunt, tu despicias undas,
 Et Boreæ & Cori despicit ora ratis?
 Ante oculos Christus trifida Neptunus in hasta
 Vincit aquas, fulget nam Cynosura fides.
 Spiritus ille sacer medio discrimine puppim
 Eripit, & Cymbam quam vorat unda, regit.
 Cur Rododaphne vires? Sum multis certa salutis
 Regula, sum fatuis pluribus interitus.

Ex Iconographicis Epigrammaibus
 PETRI MATTHÆI I. C.

OECONO

OECONOMIÆ CANONICÆ

PRIMA CLASSIS.

De promotione, vita, moribus, & exercitio,
Presbyterorum.

CAPVT PRIMVM.

§. I.

Sacerdotij laus & dignitas.

PRISCI illi sapientes clarissimis mo-
 numentis docuerunt, a naturali quadam
 industria perciti, summum deferendum
 honorem esse Sacerdotibus, vsque adeò
 vt ipsi nihil se didicisse putarēt nisi Aegi-
 ptios sacerdotes audissent: quibus scien-
 tiarum & Mathematicarum professio sædulò magnisque
 stipendiis delegata fuit vt post Aristotelē b scripsit Strabo. c
 Sed & Plato d Philosophorū verè Protomista retulit Aegi-
 ptios tantum honorem Sacerdotibus detulisse, vt illos ab
 aliis hominum generibus honoris & præminentiae ergò
 separarent, tanquam omnibus superiores, nullis inferiores.
 Πρωτων μὲν τὸ τῶν ἱερέων γένος ἀπὸ τῶν ἄλλων χάρις ἀφορισμένον.
 id est, Principio quidem sacerdotum genus ab aliis seor-
 sim separatum est. Sacra hæc multis sæculis floruit Reli-
 gio vt & ipsi Reges & Magistratus e Sacerdotalem induer-
 ent togam: nec honorum summa culmina conscen-
 disse putabant nisi etiam Pontificatum maximum as-
 sumpissent. Titus Vespasianus f Romanorum Imperator
 Pontificatum sublimem in vrbe ideò se professus est acci-
 pere

a Sacerdotij com-
mendatio apud
antiquos.

b Aristor. lib. 1.
Metaphisic.
c Strabo. lib. 17.
d Cōsule Platonē
in Timæo & in
Politicoꝝum li-
bris. ubi dicit non
licere Regem
absque sacerdo-
cio imperare.

e M. Lepidus cū
Augusto & M.
Antonio in repa-
blica triumphauit,
gestit Pontifica-
tum maximum.

f Iustin. lib. 18.
Suetō. in Vesp.

a pere

is Insigne Sacer-
dotum munus.

x Ignatius in
Epist. ad Smyr-
næos.

y Christo inu-
rius est qui contem-
nit Sacerdotem.

z Eccl. 7.

a Non caret ani-
maduersione le-
elio Græci qua
pro Ministris le-
gitur λέγειν
quod non signifi-
cat quosvis mi-
nistros sed eos
qui sacris operan-
tur.

b Plura de sa-
cerdotij dignita-
tis laude habentur
in Epistola
Nicolai primi Pa-
pe ad Michae-
lem Constantin-
opolitanum Im-
peratorem.

c Exod. 22.

d Germanus ad
Christostomi Li-
thurgiam huius
cū ceteris Theo-
logis sententia est
auctor ubi tra-
ctans momen-
tum consecratio-
nis dicit solos sa-
cerdotes id à
Christo in man-
data accepisse
quod si sacerdo-
tū perficiant.

strū loquar qui Apostolico gradui succedentes, v Christi corpus sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus, qui clauēs regni cœlorum habentes quodammodo ante iudicij diem iudicant, quia sponsam Domini sobria castitate cōseruant. Nec prætereūda est Ignacij x sententia qua tantoperè sacerdotij excellentiam commendat & miris laudibus effert vt eam existimet rerum omnium mortalium optimam & præstantissimam, in quam qui peccaret improbo contemptu, non tantum homini, sed Christo fieret obnoxius. y Quāta reuerentia & quo honore suspiciendi sint sacerdotes edocet clarissimè Ecclesiast. z his verbis. *In tota anima tua time dominum & sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eū qui te fecit & ministros a eius non derelinquas.* Præceptum equidem solenne & religiosum sed non nouum, quod sæpius in Deuteronomio præcipitur 12. quo diuinus cultus, & maiorum reuerentia coniungitur, vt intelligamus eadem ferme pietate qua Deum colimus, quodammodo eius sacerdotes quasi diuinum aliquod reueremur. Sicut enim Deus ob immensam celsitudinem suam venerandus, ita & sacerdotes eius propter ministerium eius suscipiendi sunt & in veneratione habendi. Quamobrem scitè opinatur Gregorius in scriptura sacerdotes plausibile illum fortiri modo Angeli, modo Dei, modo principis nomen. b Nam per Mosē c de eo qui ad iuramentum deducendus est, dicitur applica illum ad Deos videlicet ad sacerdotes & rursum scriptum est: Diis non detrahes. Insignis autem huius nominis causa inde propagata est quod sacerdotes cuiusdam diuini numinis efficiantur participes, nam Deus verbo suo Deum generat & producit sacerdos diuina verborum d expressione Deum sub speciebus panis adesse facit in augustissima Lithurgia, cuius admirandæ functionis & potestatis priuilegio ipsi etiam angeli non gaudent. Venerentur ergo sacerdotes sicut ipsius sacerdotij dignitas postulat. Amentur vt charissimi regis ætherei à consiliis & clauicularij regem cœli è lecto altaris leuantes. Suspiciantur tanquam fortissimi milites Salomonem custodiētes & habentes gladium super femur suum: vt inquit ipse, En lectulum Salomonis.

sexaginta

sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios & ad bella doctissimi. Laudentur tanquam nostrarum causarum patroni qui efferunt hostias. e pro delictis populi, atque tale præstitisse munus Moses ipse testatur Deuteron. 5. *Ego inquit, fui medius inter Deum & vos.* Reminiscamur ingentem esse afflictionem sacris carere ministris qui precibus exorēt Deum, quique habent gladios nempe potestatem ad scindendos funes peccatorum de quibus inquit Regius Psalter f *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* Itaque si patres corporis sunt honorandi, magistri morum colendi & absque dubio suscipiendi non erunt? Si denique tam religiose plebs antiqua s suos venerata est sacerdotes, quid nobis agendum erit qui non Aaronis infulas veneramus, sed Christi, sancti nouę legis sacerdotij institutoris, habemus ministros? quos tantis præconis hic videmus piorū hominū cōcentu extolli, à nullis nisi perfidissimis apostatis & hæreticis vituperari. h Gratulemur nobis qui longè excellentius & sublimius habemus sacerdotium ipsis antiquæ legis Patribus. Vtrumque autem discrimen clarissimum ex eo videre licet quod synagoga quidem dicta sit regnum sacerdotale, Ecclesia autem Christi regale sacerdotium. *In his enim petri verbis (ait sanctus Thomas in commentar. ad eum locum) innuitur prerogativa noui testamenti respectu veteris. In nouo enim testamento sacerdotium præminet regno; sicut spiritus corpori, in veteri verò regnum præminebat sacerdotio. Ideo ibi regnum, hic sacerdotium in substantiuo ponuntur, eo quod ibi ex regno, hic ex sacerdotio quasi subsistat religio.* Omnia iam noua facta sunt. Templi velum iam olim Christi morte discissum est legis inuolutum volumen sedens in synagoga Christus explicuit. Non est quod inspidem literæ corticem cum iudæis rodamus, quod durum erat Christus mutauit, in passione aquam conuertit in sanguinem. Antiquatum est Christiana Ierarchia veteris legis sacerdotium i celsit Melchideci Aaron. De huius autem sacri ordinis Encomiis hæc pauca præfari volumus. Iam sequentem discutiamus paragraphum.

e Heb. 7.

f Psalm. 118.
g Arist. 7. Pol. 8.
sacerdotes (in-
quit) esse neces-
sarius vt civitas
constare possit.
h Pro sacerdotum
reuerentia
decretū tulit Sy-
nodus Aquis gra-
uenis sub Ludo-
uico Pio Imp. c. 7.
ca possimum de
causa quod sacer-
dotij contemptus
ad iniuriā Chri-
sti pertinere cu-
rta vicem & mi-
nisterium gerit.

i Fā Victoria
de hac re doctè
sic argumenta-
tus est i Relict.
de potest. Eccles.
Potestas spirita-
lis veteris testa-
mentii expirauit in
lege Euāgelica,
nec sacerdotes vo-
ni testamēti sunt
successores illorū
sed est noua po-
restas omnino,
quia potestas E-
uāgelica deri-
uata est à Sacer-
dotio Christi, qui
non fuit sacerdos
secundum ordi-
nem Aaron, sed
secundum ordinē
Melchisedech, er-
go sequitur ex
Paulo esse aliam
legem, quia est
aliud sacerdotiū,
& antiquum il-
lud sacerdotium
penitus periisse.

DE

§. II.

a Ciceronis & Platonis præceptum in Phædro, cuius meminit Bald. in Prælod. feud. colum. 3. & Vlpian. l. i. ff. de dolo.
b Concil. Trid. Sess. 32. cap. 3. can. 3. anathematice percussit omnes qui negant sacram ordinationem non esse verè & propriè Sacramentum.

c August. lib. quæstionum veteris & noui testamenti. q. 93.

d Pau. 1. ad Thimæ. 4.

e Vide Christomū hom. 13. in Epist. 1. ad Timoth.

f Isidor. 7. Etimolog. ca. 12. & in Decret. 21. dist. in can. clericos. Rabanus libr. 1. de institut. clericorum. cap. 6. & sequent. Amalarius lib. 2. de officii Ecclæ 7. Aug. libro 2. de sacramentis e. 5. Mag. sent. lib. 4. dist. 25.

ANTIQUIS; ea semper fuit consuetudo Philosophis & Oratoribus operum instituta ab ipsis primordiis & definitione a auspiciari, quo facilius studiosorum ad apertiore rei perceptionem prouherentur animi. Quidam tamen huius tempestatis scriptores ut eloquentes videantur verbositate conglomant farragines priusquam subiectum tractandum adoriantur, alij ex culicibus creant Elephantes & Camelos. Ne itaque in similem callem verborum inuolucris congregiamur, nostri instituti basim ab ipsius sacri ordinis diuinitus instituti definitione struemus, ut sit sacramentum b sanctæ Dei Ecclesiæ in quo ordinatis ad publicum & commune Ecclesiæ ministerium, datur signo externo gratia quæ ministerium eorum certum faciat & probatum quaque sacramentorum consecratio eorum denique administratio ipsis commissa, sit efficax; quem in numerum septem sacramentorum cum vniuersali Ecclesia retulit Augustinus c varijs in locis & præcipuè lib. 2. contra Epistolam Parmenianam cap. 13. & prout Lucius III. diffinit in cap. Ad abolendam. De hæreticis lib. 5. decretalium. Cuius sacramenti ordinis meminit Apostolus dicēs d Noli negligere gratiam quæ data est tibi cum impositione manuum presbyteri. e Et cap. 5. admonet Timothæum, Episcopum discipulū suum ut non nisi idoneo ordinis sacramentū ministret. Et ad Titū 1. Huius rei gratia reliqui te Cretæ ut constituas presbyteros, &c. Eius autem ordinis tres sunt gradus subordinati supra quatuor minores, Nycenū cōciliū Subdiaconos, Diaconos, & Presbyteros nominat referente Gratiano in decretis dist. 31, cap. Nicæna ex lib. 2. Historiæ Tripartitæ cap. 14. Natio explicationis genere Isidorus f Hispalensis Episcopus in Epistola ad Ludifredum scripta officia vnicuique ordinum gradui propria recensens, quid ad Subdiaconum, Diaconum & Presbyterum ex officio pertineat docet, cuius præclari Episcopi non minùs utilis quàm necessarius instructi

instructio in Decreti 24. dist. cap. Perlectis, habetur. Septenarium illum numerū 8 ab initio nascentis ipsius Ecclesiæ fulxisse meminit Ignatius coætaneus Apostolis cum in Epistola ad Antiochensem sigillatim ipsos ordinibus distinctis constitutos salutatur his verbis. Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos Diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, & exorcistas. Calixtus, Papa & Martyr qui hoc nomine primus Apostolicam sedem maxima sanctitatis & vitæ admiratione conscendit dist. 25. cap. presbyteris, omnibus in sacris ordinatis perpetuum cœlibatum inhiuit, eosque specialius nominat dicens, presbyteris, diaconis, & subdiaconis, & monachis matrimonia contrahere penitus interdiximus. Ampliore quicumque percipiet firmari ratione, scripta beati Cypriani reuoluat, & liquido comperiet. illis temporibus omnes ordines extitisse in domo Dei, nec tamen tunc suos durasse ortus & initia. Nam ut de re antiqua & vbique recepta loquuntur auctores illius temporis qui sanè floruerunt in ipso beato Apostolorum senio aut nō diu post superstitibus fuerunt. Cyprianus inquam noster lib. 2. Epistola decima, Exemplaria, inquit, eadem nunc quoque per Metitium hyppodiaconum à me missum, & Nicephorum acolutum transmissi. libro 2. epist. 5. & libro 4. epist. 5. scribit se ordinasse lectores Aurelium & Celerinum libro 5. epistola 14. presbyter, inquit, de clero, & exorcista, & lector Lucianus scripsit. Hæc ordinum distinctio non latuit Concilium Carthaginense 4. quod fuit 214. Episcoporum, in quo ordinationis modus, per gradus consuetos disponitur, & subdiaconorum hordinatio decernitur 5. capit. dicti concilij. Sexta Synodus generalis quæ Constantinopolitana dicta est, can. 4. de subdiaconis agit. Eiusdem autem subdiaconatus ordinis meminit quadragesimustertius Apostolorum canon cui nec refragari nec contradicere impunè licet. Denique Cornelius Papa in epistola ad Fabianum apud Eusebium lib. 6. Hist. cap. 33. dicit in Ecclesia Romana suo tempore id est ante annos mille trecentos fuisse presbyteros XLVI. Diaconos septem, Acolutos XLII. Exorcistas cum lectoribus & ostiariis quinquagintaduos. Sed aliquis curiosus.

g Apostolici canones restantur ordines distinguuntur in maiores & minores. Quibus coherent quæ re. culit Dionysius in Ecclesiastica Hierarchia. c. 5. Cyprianus epist. 5. lib. 2. Ambrosius in epist. ad Ephe. c. 4. Concil. Laodicense can. 23. & 24. Concil. Rom. sub Syluestro cap. 3. Concil. Florentinum in institutione. Armenorum & Trid. sess. 23. cap. 2.

h Passim apud sacrum Concilium. Laodicenū occurrit. mentio Subdiaconorum quos can. 20. 21. 22. & maxime 25. scribit in sacris ecclesiis stitisse pro foribus. Illic autem vocantur obsequentes assistentesque Græcis & Latinis Hyppodiaconi, quemadmodum & in Concilio Elibertino. c. 30. & Romano c. 7. Subdiaconi dicuntur. Cuius quidē sacri ordinis typum habetur apud Hieronymum ex Nesthinen quomodo est Historia Paralip. cap. 6. Est. Esdr. cap. 7.

*Idem senserunt
Anacletus episc.
3. & Cuius ad Fe-
licem sed equius
coru fuit de sa-
cris ordinibus in-
dicium, ut dicant
non semper in
cunctis Ecclesiis
existisse omnes
ordines, sed in
paruo fidelium
grege Episcopi, su-
cerdotes & dia-
coni sacra subij-
se munera.
k dist. 60. cap.
nullus. de etati.
& qualitat.
l Innocentium
hac potissimum
ratione dixisse
Hypodiaconatu
non fuisse sacri
ordinem fute-
mur, quod in pri-
mario ipsius Ec-
clesiæ exortu
Diaconi omnes
subibant officio-
rum functiones
quæ vere Subdia-
conis debentur.
Ideo Laodiceni
patres ca. 22 ve-
tant eos deferere
stitutionem profo-
ribus & sacra ra-
si tractare quia
id munere perti-
nebat ad Diaconos.
m Maiores idco
dicuntur quod
circa sublimiora
mysteria Missæ
sacrificij propius
versentur. Mino-
res quod non pe-
rinde necessarij
ad rem omnium
succurrant.*

curiosius forsam quam par est subdiaconatum è numero illo euellere tentabit, aut Urbani i Papæ aut Gratiani sententiæ innixus dicenti. *Diaconatum & presbyteratum sacros ordines dicimus, hos siquidem solos habuisse legitur primitiua Ecclesia* k. aut Innocenti l 3. iudicio cap miramur. de seruis nõ ordinandis, quod de subdiaconali ordine non sit mentio in patrum statutis. Huic mox sana tantorum Pontificum consideratio satisfaciet, hoc enim duntaxat intendunt, quod in primitiua Ecclesia rarò expressus sit subdiaconatus ordo. hac potissimum ratione, quia ministrorum sacrorum. sæuientibus vndique in fidei assertores Tyrannis, & persecutoribus paucitas, qui diaconum agebat subdiaconi idem vicem supplere cogebatur, & sic hij officio coherabant quam uis semper gradu discreparent Quemadmodum enim Paulus i. ad Timotheum 4. & 5. cap. Episcopos simplicibus presbyteris nomine pares fecit utrosq; presbyteros vocando, tamen illos gradus qualitate distinxit, his manuum impositionem tribuendo, aliis hoc ipsum negando. Sic diaconos à subdiaconis, officio distinctos, primitiua Ecclesia rarò expressit quos tamen ordine, & gradu semper habuit & intellexit differentes. Fatebimur itaque cum cõmuni Ecclesiæ, & sanctoru patru necnõ Cõcilioloru cõsensu ex hoc septenario numero tres maiores m ordines, & quatuor minores, potestate, officio & gradu selectos & ab inuicem distinctos, ipsum autem ordinem esse potestatem quandam ab antistite in homine indelebiliter impressam ad sacros actus circa Christi veru corpus exercendos, & cum triplices tantum in specie sint huiusmodi sacre actiones circa Christi corpus verum idco dicuntur tres sacri. A quibus rem omnem cœli fauentibus auspicijs aggrediemur & diligentem illam præparationem quæ accedentibus ad hoc Sacramentum requiritur explicabimus ut intelligant omnes quanti sit negotij & hac in parte piè versari & quàm grauitè aberrant à vero virtutis & salutis tramite quicunque præcipites carne & sanguine stimulat in hæc sacra adyta irrumpunt, vnde tot exitia venerandi & excelsi ministerij quotidie suboriri non sine lachrimis videmus.

PRÆPA-

PRAEPARATIO AD SACROS SVSCIPIENDVM ORDINES.

§. III.

NIHIL magis præposterum in quouis actionis instituto quàm rem aggredi imparata mente, & Andabatarum a more pugnare, factumve quoduis clausis veluti oculis tentare. Vsu enim & rationis ipsius ita comparatum est instinctu, nihil prosperè exequi posse animum cæco veluti impetu præcipitem in his quæ diurnam nocturnamq; meditationem postulant. Quot ruinae quot flagitia? in epti Ducis peperit consilium præceptis? Quot infelices successus inconsulta tulit Principum voluntas? Sed quot insignes clades Christi cinxerunt Ecclesiam ministrorum imparato ad sacra subeunda misteria animo? Solet paterfamilias sagaci studio explorare qua fronte, qua modestia, & quo affectu serui suos penates ei famulandi causa ingrediuntur, solet Deus ille ter maximus altiùs considerare quo zelo, qua intentione, nos suorum ministeriorum legitimi in sua sacra & amplissima Oeconomia Christiana dispensatores esse velimus. Vero ergo & ab omni mundi face & peccatorum sorde purgato animo suos vult ad sacra promoueri, & huius promotionis legitimæ finem sui nominis honori & totius Ecclesiæ spirituali vtilitati referendum iubet. Decet ergo in primis eos qui sacris cupiunt irrigari liquoribus cœlestis gratiæ, animarum vasa purgare & mūdare ne ob valis spurcitiã atque pollutionem quod infundetur acefcat ut ethnicus scribit poeta. b Sed mea sententia culpandi sunt illi omnes qui vitam sacerdotalem expectant ad ocium & liberiores delicias, quive per saltum ouile Christi ingressi nihil retinent sacerdotis dempto titulo. Proventus vberimos ambiunt, parumque officij memores illis sufficere arbitrantur salutari, videri, & apud ouiculas timeri potius quàm amari. Falluntur, cœlo & terra aberrant qui mundi derelictis opibus ut sequantur Christum pauperem, c sese nouis curis & sollicitudinibus locupletari volunt, eaque ratione sola hanc vitam ingrediuntur. Veterem hominem exuat quicunque ille fuerit qui clau-

a Andabata populi clausis pugnat oculis. Proverbium tacet eos qui aliquid nulla præuia cõsideratione tentant.
b Horatium. Epist. 2. ad Lolium. Sincerum est nisi vas quicquid infundis accescit. Idè fere scripsit Lucret. lib. 6. in Principio de Epicuro. Episcopus solebat discipulis aliquid scientiarum genus mendicantibus dicere. ἄλλοις οὐκ ἔστιν ἕλεος. Homo ubi iam mitas considerat nunquid purgatum vas sit.

c Scribit Hieronymus ad Heliodorum multos possidere opes sub Christo paupere quas sub locuplete diabolo habere non poterat, ut suspirat eos Ecclesia diuites quos mundus tenuit ante mendicos.

b fis

*d Inexericabiles
linguar mundi
affectus qui
Deo seruire desi-
derat, hæc enim
prima est mentis
preparatio. Vn
de Proclus libro
de anima & de
mone & Iambli-
cus libro de my-
steriis Aegyptio-
rii, docet soli ani-
mo libero & ab
omni vitiorum
sorde purgato su-
periora contem-
plari licere.*

*e Moris erat an-
tiquis sacerdoti-
bus in symbolum
puritatis & in-
tegra mentis can-
doris ansequam
ad sacra peragen-
da accederent va-
riis vii manu
lotionibus à
qua rem diuinã
aspiciantur
hinc sit xi xig-
ri & tam cre-
bra sit mentio a-
pud Homerum.
Idem narrat
Virgilius &
Herodotus.*

f Leuiti 19. 10.

*g S. Th. quod-
lib. 1. art. 11.*

sis compressisq̄ue corporis sensibus, atque extra carnem d mundumque positus cœlestia semper meditetur qui diu- nas species & imagines puras cõtẽplari studet nullis terre- nis ac errabũdis formis permixtas, se ipsum probet prout inquit Apostolus, & cœlestẽ imploret opẽ, cũ Angelis ver- setur, & adhuc in terris agens terram deserat, atque à spi- ritu in cœlum euehatur quisquis tremendo terribilique Deo sacrificare proponit. Serio perpendat quanta sit lau- rea eorum qui legitime præfunt, quantus sit huius officij ab ipso limine metuendus ingressus si nephario proposito ducatur volũtas quantumque à veritate aberrẽnt qui illud vt fordidum & otiosum contemnunt. Reminiscantur enim D. Bernardi sententiã, Otiosum non est vacare Deo sed ne- gotium negotiorum omnium. Non leue ergo piaculum fa- cere existiment audaculiquidam & imprudentes iuuenes, qui estuantes, sese ferunt ad hæc sacra suscipiẽda munera, & multum de ofãcio haussisse decus opinantur, si elemen- tarias quasdam quæstiuncularum solutiones in penore re- cõdant, quas vbique iactent, nulla prorsus de mentis & a- nimæ munditiã cura habita. Utinam tales mouerentur Ethnicis e saltem exẽplis. aut Mosãicis legibus quibus ne- fas fuit limina sacra tangere ante absolutissimas manuũ lo- tiones & aquę insersiones Sacrum itaq; suscepturus ordine debet à mundi illecebris abdicari, totũque vitę huius per- fectioni addici, curas omnes in hæc vnam curam, desideria cuncta in hoc vnum desiderium, gaudia omnia in hoc v- num gaudium commutans. Generalius hæc omnia præce- pta perstrinxit Dominus dum inquit *f Sancti estote quoniam ego sanctus sum Dominus Deus vester.* Præuia nisi confesione, contritione saltem, nemo tantum sibi meriti irroget, hæc sacra subire onera, ne percussat eum Dominus. Experien- tia enim monemur & Angelici doctoris D. Thom. s asser- tione tempus implendi præceptum de confesione esse quando eminet aliquis casus in quo necesse est, hominj quod confiteatur, puta si eminet ei articulus mortis vel ne- cessitas accipiendi eucharistiam, aut sacrum ordinem vel aliquid eiusmodi, si enim omnis de stirpe Aaron qui acces- sisset ad ea quæ consecrata erant in quo erat immunditia aut

aut qui maculam habebat perire debebat corã domino in Leuitico vbi per glossæ sensum macula pro vicio sumitur quantum magis sacrilega offensam & culpam & æternæ damnationis periculum incurrit qui ad tam sacra in pec- cato accedit. Præterea ex prisco Ecclesiæ ritu ab Apосто- lis exorto, tam ordinans quàm ordinãdus præsertim in sa- cris i ieiunus accedat, quod testatur scriptura Apostolos fecisse Actuum 13. h Et ex eo id obseruandum dicit Leo primus Papa epistola 9. quæ est ad Dioscorum. Hæc am- pliorem non indigent probatione, nemo enim tam suis ipsius inscius est qui non probè norit cœlestem gratiam animæ pulchritudinẽ i semper postulare, quod citra plurimos au- thores sacros & prophanos magnus rex & philosophus Salomõ, asserit. k In maleuolam animam nõ introibit spi- ritus sapientiæ, nec habitabit in corpore subdito peccatis. Hactenus de digno accessu ad sacrum characterem susci- piendum.

DE PROMOVENDORVM
PRÆVIO EXAMINE.
§. IIII.

NON opinor quempiam latere à quibus sacri ordi- nes a conferri debeant, sed multi crassius ignorant quid antequam suscipiantur iura diuina & humana effla- gitent. Quibus virtutum insigniis, quæve gloria integrita- tis & famæ præstare debeant sacris initiandi, tanti officij Celsitudo planè ostendit. Sed quibus cautelis talia exor- dienda sint ne quid temerè suborietur docet Paulus ad Timoth. 3. de examine diaconorum loquens cum inquit, Hi probentur primùm, & sic ministrent nullum crimen habentes. Eiusdem epistolæ cap. 5. manus cito nemini im- ponendas asserit, ac ipsum Timotheum alienis ideò pec- catis cõmunicare dehortatur, quasi optimus præceptor ex- plicatiũ suo discipulo episcopali pedo insignito diceret. Peccata illius communia erunt tibi si parum idoneum ordinaueris. Caue ne ad hoc sublimè ecclesię munus igna- ros & ineptos obrudat, vel fauor, vel ambitio vel avaritia,

*h Ex hoc loco
lucida dicitur
probatio huius
eri institui mi-
nisterij de oris
nandu sacerdo-
tibus quò instellò
gamur Ecclesiã
sequi vestigia A-
postolorum cum
in Leuitiũ cum
in ministerio &
orationibus cum
in ordinationib.
ministeriorum.
i Insignis ille
diuina sapientiæ
Sol facilius sese
communecat in
qui mentis can-
dore pellucens,
nam quauis om-
nibus pateat ta-
men mali splen-
dorem minimè
conscipitur, non
secus ac crassa
lucida quædã mo-
les Soli radios
non transmittit
cum tamen pu-
rissima & limpi-
dissima corpora
in stellis, ignis, a-
qua, aer vitriũ,
Christallum, dia-
phanãque reli-
qua luminis ra-
dios excipiant.
k Sapien. 3.
a Ordinum col-
lator est Episco-
pus. c. quanto. ex
tra. de consuetu.
Sed minores or-
dines etiam à mi-
noris dignitatis
Patribus vix
Abbat. vix cõfer-
ri possunt. 21. d.
c. 1. & 2. vt q 69.
e quoniã Et de
erat. & qual. c.
cũ cõtingat & c.
Abb. de Priu. li. 6.*

b 81. d. Miram. 2.
 c Qui ceremoniam ista de impositione manuum alius considerare velit, consulet Cypriani lib. 3. epist. 14. 15. 16. 17. & serm. de lapsis. Cœc. Carth. ca. 78. 81. Arelatens. can. 9. August. lib. 3. ca. 16. contra Donatistas. quibus non incongruum videtur addere libros Burhard. d. 81. dist. cap. qui sunt sine. e Sexta Synodus Constantinop. can. 33. f Generis aut patrum splendor facultatum copia & sanctorum amicitia non potest quicquam in promotione ad sacra Ecclesie mysteria, sed virtutum morum cadit & iudicio. g Extra. de scrutinio in ordinib. faciendo. c. vnico. h. 24. dist. c. quando Episcopus. i Sacrum illud Hammetensis Concilij vel vt manu scripta exemplaria vocat Hammetensis. decretum ab Iuone, Burcharo & Gratiano in ius Pontificium non solum relatum est, verum etiam a Trid. Sinod. Sess. 23. ca. 7. reuocatum est.

vel spes otij, quia tale nefas in te cuderetur vt probè autumat Leo Papa b huius nominis primus epistola sua 85. Quid est (inquit) cito manus c imponere? nisi ante maturitatem ætatis, ante tempus examinis, ante tempus emeritum obedientia, ante experientiam disciplinæ, sacerdotalem honorem tribuere non comprobatis? Et quid est communicare peccatis alienis nisi talem effici ordinatorem, qualis est qui non meruit ordinari? His verò potentiora sunt Hieronymi in Michæam verba hæc. *Hij quoscunque de affectis suis ordinantes & vitam veram in scandalum populi exponentes rei sunt infidelitatis eorum qui scandalizant.* r. Huius meminuit i. q. i. c. hi quoscunque. Verum quoniam Episcopalis potestas tantum sibi iuris tribuere nequit, vt debeat alique[m] ordinare sine præuio & diligenti examine, optimè & sapienter idèd Concilium Nicænū can. 9. diffinit, d Ordo ecclesiasticus non recipit eos qui sine examinatione ordinati sunt. Qui generis & natalium splendore non virtutis & pietatis gubernaculo præditi sunt, nisi prius diligenti examini respondeant, dignè promoueri nequeunt. Constantinopolitana Sinodo, e cuius hic verba expressa referā. Decernimus, inquit, vt deinceps nō liceat ad eius cui manus imponitur genus respicere, f sed examinentes an digni sint expositis in sacris canonib. decretis eos in clericali thalogu referre & ecclesiasticè promoueri siue sint ex maioribus sacerdotibus suis siue non. Hinc exorta est Innocentij tertij determinatio quod episcopus promoturus subdiaconum vel diaconum aut presbyterum inquirat ab archidiacono g an nouerit illum idoneum ad eum gradum, ad quem illum offert promouendum. Concilij h Namnetensis i eadem fermè mens fuit quando episcopus ordinationes suas facere disponit à latere suo eligere debet sacerdotes & alios prudentes viros gnaros diuinæ legis exercitatos in ecclesiasticis functionibus qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, institutionem, locū vbi educati sunt, si sunt bene literati, si instructi in lege Dei, ante omnia diligenter inuestigent, si fidem Catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus asserere queant. Iphis, autem quibus cura committitur cauere debent ne aut fauor

ris

ris gratia, aut cuiuscumque muneris cupiditate illecti, a vero deuiant vt indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos manibus episcopi applicent. Quod si aliter fecerint, & ille qui indignè accesserit, ab altari remouebitur, & illi qui donum sancti spiritus vendere conati sunt, coram Deo iam condemnati Ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinentur, & sic sabbato qui probati sunt episcopo represententur alias autem sine clericorum videlicet consilio & populi testimonio nullum episcopus ordinare presumat. Et refert Gratianus k dist. 24. ca. quando episcopus. Multum autem roboris & virium in concussa præbet testimonia hominum prudentum existimatio, quæ consulenda est quo liberius ordinandus accedat, quod decernit concilium 4. Carthaginense. l Episcopus sine consilio clericorum suorum clericos non ordinet, ita vt Ciuium sententiam & testimonium quærat. Eiusdem concilij prima celebratio Carthagini habitata can. 8. prohibet ne implicati negotiis secularibus ordinentur clerici. Nihil turpius quam spiritualia dona terrenis immiscere, & præciosam gemmam vili metallo includere. Trāsferendus est amoris affectus à visibilibus ad inuisibilia, & quamuis mundana illa singulis hōris nostris luxurientur oculis longiùs abdicanda sunt, quo factō nec eorum prouentu gaudebit, nec earum iactura cruciabitur. Examinis itaque potior pars inniti debet in exploranda vitæ conditione, & idèd perspicaciùs animaduertat ordinator ne promouendus ex vita infami aut scandalosa veniat, aut ex hæresi, neve seditionarios clericos, vsurarios iniuriarum suarum vltiores promoueat, quos & similes nunquam ordinandos statuit Helibertinum m concilium can. 81. & Carthaginen. n 4. can. 67. idem vult & statuit Leo papa huius nominis primus d. epist. 85. o Debet præterea episcopus ordinator promouendos de scientiæ sufficienciâ examinare, an sciant quæ ad eorum officij conditionem pertinent. Nam vt inquit Gelazius papa p illiteratos nullus presumat ad clericatus ordinem promouere, quia literis carens, sacris non potest esse aptus officiis. q Inuius profectō ille sibi & po-

b. 3. pulo

k 24. distin. c. Episcopus.
 l Hic referendus est equissimus Meldensis Concilij canon quo iubetur in loco sacro, coram multitudine testium & arbitrorum, sume, doctrina futuri clerici ordinetur, et quod potissimum istud fiat in ciuitate vbi clericus ad minimum per annum degerit & ritæ suæ specimen ediderit.
 m distin. 46. c. Seditionarios.
 n 85. dist. cap. miramur.
 o Hoc docet Gratianus ex Isidoro in cap. Perlecius dist. 25.
 p. 6. distin. cap. illiteratos.
 q Aurelianus Synodus can. 6. in doctos sacerdotes sacris mysterijs repellit nec eos colorat in officio maximè qui non intelligunt que geruntur.

f Vide F. Ambrosii Catharinum Policium Archiepiscopum Campaniam in turpissimam Lutheri sententiam.

g Hos primarios Ecclesie Christi cultores sequi sunt totius orbis Christiani patres in Conciliis suis in Neocesariensi sub Syluestro Papa c. 1. in Concilio Romano sub eodem Pontifice canone 7 in Concilio Arelatenfi.

h Hieroni li. 1. contra Iovin. & in epist. ad Iul. consol. sic dicit. Inter Apostolos de solo Petro legitur uxorem habuisse, de aliis vero nihil tale constat. Quod si concedamus, omnes habuisse, ambigendum non debet ipsis annuentibus castitatis votum emisisse, iuxta illud Petri. Ecce nos relinquitis

experientia didicimus nullum tetrius aut pestilentius vitium inferri ecclesie ipsa sacerdotum avaritia quæ si tam exitialis est in cœlibe quanta est futura in coniugato? Impudens tamen ille apostata Lutherus ^f vt salaces suos assecras magis alliceret ad omnem vitæ spurcitiam, tanto scurra dignum suis scriptis consilium reliquit vt inultè omnibus sacerdotibus nubere liceret, nec posse cessare à re vxoria non minus quàm à cibo & potu. O pudor! ònne facilè ex hoc vno quis spiritus eorum mentes & corpora obsederit, potest homo prudens & fidelis plusquam certo deprehendere? Verùm redeundo ad rem vnde nos hic Incubus abstraxerat, quis est qui obtuso quantumuis iudicio falsa & mera hæc omnia portenta esse non credat, quibus nos obstringere conantur ad nubendum, cum Christus castitatis & continentie exemplar voluerit S. Apostolos & omnibus etiam vxoribus renunciare, quod & fecerunt, apostolatus suscepto ^h caractere. Vnum libere ita vt ingenuè addam, si in hæc vsque sæcula permissum fuisset sacerdotibus coniugium, exitiosissima fuisset in ecclesiam introducta tyrannis. Quis enim principum & magnatum qui omnia illis solis viribus impunè licere putant, cum pulchra vxore opimo gaudere sacerdotio noluisse? Quod si in promouendis ac conferendis iam sacerdotiis multum imò plurimum peccatur, etiam si non conferantur nisi cœlibem vitam pollicentibus, quanto turpius collaberetur si ipsis sacerdotibus legitimi essent filij quibus amplissima designarentur & venarentur beneficia etiam ante quam natalem viderent diem; Quàm optimè prouisum fuisset ecclesiasticis ordinibus, quàm religiose incessisset episcoporum pietas, si eo tempore quo ad excubias nos inuitat Christus, cogeremur inter fœmineos sintus delirescere? Sed iam particulariùs ad auctoritates progrediamur, quibus retundere possumus reprobos istos homines, qui dicunt priscos patres à primis Christi ecclesie incunabulis vsque ad hunc diem à verò scripturæ tramite aberrasse, & se solos sapientes. Triplicem sacratorum ministrorum ecclesie in continentie voto statum inuenimus eumque vario rationum appendice discutiemus. Primus, cuius continen-

tia

tia non erat olim sub præcepto aut ex necessitate, voluntarius dicitur, his potissimum qui prius conjugalem ducebant vitam, vt accedit primitiue ecclesie temporibus propter paucitatem eorum qui continere volebant vt testatur Hieronymus in epistola ad Marcellum necesse erat coniugatos & vxoratos promouere maritos, de quibus loqueris apostolus dicit, Oportet episcopum ⁱ vnus vxoris virum, quod præceptum non solum ipsis episcopis sed omnibus sacris ministris extenditur, variisque sortitum est interpretationes quas nos fusiori tractatu alibi enarrabimus. Hæc autem multis placet, quod episcopus non vnâ tantum habuerit vxorem sed vt factus episcopus eam non tantum vxorem, sed vt sororem habeat, contentus scilicet vxore sua spirituali nempe ecclesia, quæ sententia quamuis non omnium ore dependeat valdè tamen probabilis est vt patet ex Epiphanio ^k qui Hæres. 59. dicit hunc esse apostolicum & ecclesiasticum canonem, atque ad suam vsque ætatem seruatum, ac tum etiam vbique seruari vbi canones ecclesie non essent corrupti, docet & idem ad finem lib. 3. tom. 2. ecclesiam non solere sacerdotes assumere, nisi vel ex numero virginum, vel monachorum vel continentium, vel eorum qui si haberent vxores ab eis sese abstinerent. Quotiescunque autem in ecclesie exordio cœlebs ad episcopatum aut presbyteratum aptus inueniebatur, nunquam ordinabatur coniux. Cœlibes autem quàm coniugatos longè melius episcopali functos munere totius antiquitatis declarant exempla, nam ex infinita propè episcoporum multitudine dempto vno Cynerio nihil memorie commendatum scriptis accepimus. Cœlibes autem omnia quæ nunc extant ediderunt monumenta. Referenda sunt hæc vt antea diximus ipsi necessitati temporum, quod Ecclesie primordiis ad episcopatum assumebantur ij qui ante baptismum philosophi erant & coniugati, at hoc tempus alios ritus postulat, cum enim in tanta christianorum multitudine tot inueniantur cœlibes iidemque aptiores quid opus est vt coniugatos eligamus, ad sacra tractandum misteria? Hic primus continentie status (probamus dictorum seriem innumera testiù ^l cohorte) in ministris sacris

i Miæ yvvarer avd pa. 1. ad Rom. 3.

k Temporis necessitas in ipsa Ecclesia infatis, & fidelium hominum raritas virum vxoratos cogebat ad sacerdotij ordinem conuocare, sed monachos duntaxat, hinc nullibi in scriptura noui testamenti legitur sacerdotem Enan gelicum post susceptum ordinis characterem duxisse vxorem licet antea accepta vii permitteretur.

l Præsidium huius sententia de sancta cœlibatus assertione ex sequentibus sumitur. Origenes in 3. c. Joel. Gregorius Nissenus in libr. de virginitate.

c 2 valuit

Clemens Petri
discipulus Epist.
2. ad Iacobum
fratrem Domini.
Eustobius libr. 2.
demonstrationis
Evangelicæ.
Calixtus 1. apud
Gratianum. dist.
27. can. presby-
teru.
Syricius in Epist.
ad Himericum.
cap. 7.
Innocentius 1. in
Epist. ad Victori-
num ca. 9. & ad
Euxperium c. 1.
Leo in Epist. 82.
ad Anastasium
Episcop. Thessa-
lon c. 4.
Gregorius 1. in
Epist. 42 lib. 1.
Zacharias Papa
in Epist. vlti. ad
Bonifacium Epi-
scopum German.
Sixtus. 2. Ponti-
fex lib. 1. de casu.
c. 7.
Chrysostom. hom.
2. de patientia.
Iob.
Epiphanius ad fi-
nem operis contra
Hæreses.
Cyrillus cashe-
thesi duodecim.
Oecumenicus in c.
3. prim. ad Ti-
motheum.
Cyprianus in li-
bro de singulari-
tate clericorum.
Ambrosius lib. 1.
de officiis. c. 71.
Hieronymus. lib. in
Vigilantiâ circa
iusticiam.
Augustinus lib.
1. de adulterinis
coniugiis.
Gregorius Tu-
ronicus li. 4. hist.
cap. 4.

valuit à primitiua ecclesia vsque ad Nycenam Synodum & amplius vt patet ex historia tripartita lib. 2. cap. 14. quod refert Gratianus dist. 31. cap. Nycena. Imò huiusmodi libertatis continentia status in coniugatis vsque ad tempora Syricij papæ perseueravit hoc est vsque ad annum trecentessimũ octuagesimum tertium, qui Syricius immediatè successit Damaso papæ in quo continentia status multi episcopi & sacerdotes coniugati extiterunt, sed nunquã concessa est facultas superiorum ordinum munere insignitis, ad nubia transeundi, vnde ca. Apostolorũ sic cautum est, in nuptiis autem qui ad clerum prouecti sunt præcipimus vt si voluerint vxores accipiant sed lectores, cantoresque tantummodo. Et octaua generalis synodus quæ orientalibus regulam viuendi præscripsit, can. 8. sic habet. Quoniam in apostolicis canonibus dictum est eorum qui non duca vxore in clerum promouentur solos lectores & cantores posse vxorem ducere, & nos hæc seruantes decernimus vt deinceps nulli penitus hypodiacono, vel diacono, vel presbytero post sui ordinationem coniugium contrahere liceat, si autem hoc facere ausus fuerit deponatur. Si quis autem eorum qui in clerum accedunt velit lege matrimonij coniungi antequam hypodiaconus vel diaconus vel presbyter ordinetur hoc faciat. Hæc sacra sexta synodus. Cuius decretum recenset & venerabiliter suscipit post Vrbanum 2. Innocentius tertius dum inquit ad similitudinem Diaconi & presbyteri debet subdiaconus continentiam obseruare sicut & in sexta Synodo constitutum est, contracta verò huiusmodi matrimonia personis disiungi, & personas ad pœnitentiam redigi debere iuxta sacrorum canonum diffinitionem statuit multò antea Calixtus primus.

Secundus continentia status fuit specialis præcepti quantum ad omnes sacros. Syricius siquidem papa circa annum domini trecentessimũ nonagesimum primũ traditur cœlibatum & perpetuam continentiam præcepisse, atque vetuisse ne quis coniugatus promoueretur ad sacros ordines postquam Innocentius interstite duntaxat Anastasio primo, ipũ Syricio succedens circa annum quadringen-

dringentesimum octauum, constitutionem illam de sacrorum perpetua continentia ministrorum, prohibitionemque eorum à nuptiis sancitam per vniuersas ecclesie prouincias transmissam confirmaui dist. 31. cap. tenere, & 81. cap. proposuisti. Post quas sanctiones Innocentij primi, nulli coniugio obstricti admissi sunt deinceps ad sacros ordines suscipiendos, licet idẽ Syricius prædecessor concessisset coniugato promoueri ad eosdem vt patet prima sua epistola ca. 91. Hieronymus in calce epistolæ ad Pammachium de more sui temporis loquẽs ait, Episcopi, presbyteri, diaconi, aut virgines eligantur aut vidui, aut post consecrationem in æternum pudici. Syricio superuixit beatus Augustinus qui epistola 187. cõmemorat omnes summos pontifices à Petro vsque ad Anastasium tunc in cathedra Petri sedentem cui successit Innocentius eiusdem temporis reuolutionibus ad quem epistolas dedit Augustinus & ab eodem accepit. Sic liquet in hoc secundo statu continentiam omnibus in sacris constitutis præcepto speciali & ab ecclesie decreto extitisse à temporibus Innocentij vsque ad beati Gregorij florentissimam canonicam annis scilicet centum & octuaginta diebus. Orientalis verumtamen ecclesia annis Syricij & Innocentij primi hoc de cœlibatus obligatione præceptum non acceptauit, annuente & afferente sexta generali Synodo canonibus suis 13. & 30. post Pontificatum Innocentij celebrata, nunc verò legitimo prius contracto matrimonio vti possunt, Lateranensi teste concilio cap. 14. vt relatum est in decretalibus de vita & honestate clericorum. cap. Vt clericorum mores.

Tertius huiusmodi continentia status in ecclesia Occidentali sacra Christi & apostolica lege tum œcumenicis conciliis & à Gregorio primo hucusque sic institutus est vt scilicet obliget ex priori præcepto ecclesie currente & ex voto in susceptione sacri ordinis emisso & eidem annexo hoc etenim statuit beatus ille Pontifex, quod Innocentij tertij testimonio ratum credimus vt nullum facere subdiaconum præsumant episcopi nisi qui se castè victurum promiserit, in cuius ordinis sacri susceptione votum solenne emittitur impediens matrimonium contrahendum & di-

Isidorus lib. 2. de
officiis diuini c.
10.
Anselmus in epi-
stola 8.
Euda lib. 1. de sa-
bernaculo cap. 9.
Arator 12. act.
Apostolorum. ca.
30.
in Syricius alit.
vltimus Romanus.
dist. Papa max.
sed. an. 15. mens.
11. ann. 388. Ge-
nebrard.
92.
n Aug. epist. 91.
o De clericis
coniugatis. c.
cũ olim.
p Nulla fermẽ
Sicra Orthodoxe
fidei sanctio
celebrior & re-
ligiosior inueni-
tur, ipsa qua sa-
cerdotum cœliba-
tum asserit &
probat. Huius rei
citra innumeram
testiũ nubem si-
dom facimus Oe-
cumenica Conci-
lia quæ hic adseri-
psimus.
Concilium Ancy-
ranum celebratũ
ante annos 1200.
ca. 10.
N. oc. 4.
ca. 1.
Nycenum can. 3.
Trullanum. can.
6. & can. 48.
Carthaginens. 2.
can. 2 & 5. can.
3.
Africanum can.
37.
Romanum cã. 2.
Arelatense. 2.
can. 2.
Turonense 1. ca.
1. & 2. can. 20.
Agathense c. 9.

Aurelian. 3. c. 2. Eliberin. can. 33. Tolosan. 2. c. 1. & 4. c. 26. & Tele- tan. 8. cap. 6. Aquigran. 1. c. 6. Vormaciense c. 9. Moguntinum ca. 10. Rata autem hæc omnia habentur Concil. Trident. Sess. 24. can. 9.

rimens contractum vt determinat Bonifacius 8. extra. de voto & voti redemptione. cap. vnico.

QVADRUPLEX RATIO PERPETVI. COELIBATVS.

§. VI.

VERITATIS Ecclesia alumina non abs re censuit non nisi continenter victuros præciosis hifce sacrorum ordinum margaritis exornare, Apostolos potissimum imitata qui primi legis nouæ fuerunt sacerdotes à Christo instituti & continentes, quiq; solenni edicto prohibuerunt sacerdotibus vincula matrimonij vt ex constitutionibus eorum edocetur, cuius hæc sunt verba. Episcopum & presbyterum ad diaconatum ordinari præcipimus qui sint monogami, id est vnius vxori viri, siue vxores eorū superstites sint, siue non, post ordinationem tamen si vxores non habent præcipimus vt non liceat amplius ducere aut si antea duxerāt non alias in matrimonium accipere, sed potius quod cum haberent ad ordinationē venerūt contentos esse: hæc est Apostolica constitutio. Vnde B. Hieronymus libro primo contra Iovinianum tale perhibet testimonium, Petrus & cæteri qui vxores habuerunt postea ad Apostolatam assumpti reliquerunt coniugale officium, Petro coram domino asseuerante se & suos condiscipulos omnia reliquisse, quod verum nõ fuisset nec à Christo approbatum si adhuc cū suis vxoribus remansissent. Et quamquam eodem Petro excepto non sit manifestè relatum de ceteris Apostolis quod vxores habuerint, & cum de vno scriptum sit ac de ceteris tacitum intelligere debemus, sine vxoribus eos fuisse, de quibus scriptura nihil tale significat. Et in calce epistolæ ad Pammachium, Apostoli inquit vel virginēs vel post nuptias continentes fuerunt, Exemplo etiam aliorum primitiuorum sacerdotum, nam in primitiua ecclesia multæ personæ vtriusq; sexus se perpetuæ consecrabant continentia vt refert Eusebius lib. 2, ecclesiasticæ Historiæ cap. 17.

a Quidam ex huius loci male intellecta intentione ingentes de celibatu sacerdotum excitant conuersiones, sed vt inquit. F. Turrianus. Quis est tam tardus, aut tam contentiosus, cum apostolica doctrina in heremitaris sacris qui vxores habent vt contenti sint quod habent vxores ad ordinationē venerunt, qui non intelligat, iubere, vt deinceps ab vxore abstineant. Eremm si vt prius, hic postea v. i. in licet, quid noui, aut contrarij Apostolica constitutio sancit, vt dicat, sed carentes esse, quod habentes ad ordinationē venerunt. Hic locus aduersus omnē Græcorum libidinem & quorundam perentium, id quod opinione concedimur potest disceritur per eundem Turrianum.

Secundò

Secundò cœlibatum ita statuit ecclesia vt curis omnibus rei domesticæ solutus sacerdos liberius sese deuoueat ad continuum cui deputatur orandi officium, * hinc Gratianus rectè inquit causa huius institutionis fuit munditia sacerdotis, vt cunctis diebus vitæ suæ orationi vacare posset. Si laicus, inquit Diuus Hieronymus & quicumque fidelis orare non potest nisi officio careat coniugali, sacerdoti cui semper orandum est, semper illi erit ergo abstinendum à coniugali debito. Interest etiam ministris animum diuinæ appulere legi, quæ totum hominem requirit, proinde dignū est vt à mulierū consortio pellantur si enim nõ potest homo liberis & vxore pressus philosophiæ vacare vt dicit Theophrastus Arist. discipulus, & si populo magnus ille legislator Moses præcipit lauare vestimenta sua, dicitque eis estote parati in diem tertium & ne appropinquetis vxoribus vestris quantò magis sacerdos diuinæ legi assiduus debet à mulierum consortio esse remotus? Quantum sacrilegium imò quàm horrendum facinus immani expiandum supplicio duxisse putemus, si homines nocturnam venerem somniantes aut libidinis illum furorem adhuc spirantes viderētur tractare sacra! Permittant hæretici libidinosos, olentes, & salebrosos suos hircos pseudoministros suum panem tractare, qui indignè omnia conspurcant, nos autem in antiquitatis ecclesiasticæ fideique schola edocti, decentissimum esse putamus vt non nisi à sanctis sancta peragantur.

* Hac minis commodè præstatur à coniugali quàm à viri iugum vxorium excutientibus. Quomodo inquit D. Ambrosius potest horror esse viduitatis qui ipse coniugia frequentauerit? Exod. 19.

Tertiam itaque hic rationem institutionis figamus propter ministerij ad quod assumitur quotidie tractandi dignitatem, excellentiam & sanctitatem scilicet consecrationis corporis & sanguinis Christi, oblationis eiusdem & sanctissimæ communionis, vnde Ambrosius in primam epistolam ad Timotheum d inquit, veteribus Leuitis & sacerdotibus idcirco concessum est vxores ad vsum habere quia per multum tempus ocio vacabant à ministerio aut sacerdotio, at nunc necesse est ministros quotidie præsto esse in ecclesia, & addit: Si enim plebeis hominibus orationis causa ad tempus præcepit abstinere Apostolus vt vacent orationibus quantò magis Leuitis & sacerdotibus quos

c Reuocandus est hac in parte Apostolicus canon eiusque fidelissimus interpres Epiphanius in Catharis & Chazaris Ecclesiæ. Reuera inquit non suscipit sancta Des prædicatio post Christi aduentum eos qui à nuptiis mortua ipsorum vxore, secundis nuptiis cõiuncti sunt, propter excellentiam sacerdotij honorem ac dignitatem. Et hæc cered sancta Dei Ecclesiæ sincerè obseruauit.

d 1. Timoth. 2.

c + die

e Exod. 126
f 1. Reg. 12.
Noluit sacerdos
Achimelech Da-
uid & pueris e-
ius dare panes
sanctificatos
priusquam sei-
psum & illos
non solum qui
dem ab alio-
nis, sed etiam à
propriis vxori-
bus mundum esse
testaretur. Tanto
igitur castitate
maior debet pol-
lere Christi sacer-
dos cum sanctis-
simū Christi cor-
pus sumit, sacrifi-
que exornatur
mysteriis quanto
vetera sacrificia
minora & infe-
riora Evangelicis
reperiuntur.
g Virginitatis
commendatio su-
blimis & ange-
lica admodum au-
ditur apud sacros
sermō auctores
omnes Greg. su-
per Exechielem
August. de Virg.
Hieronym. in E-
pist. Ambros. de
viduit. Bernard.
super Missus est.
Climach. Grad
14. Voluerunt
pariter legistato-
res equissimū suis
legibus precium
pro meritis refer-
re castitati. Iusti-
nianus Cæsar. in
§. autem de Deo
amabilibus qua-
modo oport. Epif.
i. in aul. coll. 1.
2. 6.

dienoſtūque pro plebe sibi commissa oportet orare, præ-
terea nullus in veteri lege ^e carnes agni pascalis comedere
præsumpsit qui renes non præcingeret, nec panes propo-
sitionis sacerdos Achimelech ^f dare David petenti cum
pueris suis voluit donec se ab vxoribus continuisse profi-
terentur. Hæc Ambrosius. Cùm ergo & historiae veritate,
& tanti doctoris testimonio sit certo certius antiquos Iu-
daismi sacerdotes quoties ad sacras erant functiones re-
uocandi, non solum à re vxoria, sed etiam ab exquisito ci-
borum delectu, vino pariter cæterisque illecebris pudici-
tiæ naufragium mouentibus procul stetit, non putabi-
mus nobis diuino caractere insignitis tantundem præ-
standum esse, tam angusta sacramenta tractaturis, in quibus
Christus est ipsa victima? Pares rationes Innocentius I.
in epistola ad Victorinum Rhothomagensem episcopum
& idem ad Exup. Tholof. episcopum tradit, quas refert
Gratianus in suis decretis dist. 31. cap. tenere. & distin. 82.
cap. proposuisti. Eandem tertio loco positam rationem cœ-
libatus in ministris sacratis proponit Alexander tertius vt
habetur lib. 3. decretalium tit. de Clericis coniugatis cap.
Quod ad te. Ob similem rationem indicitur continentia
& separatio à consortio thori ad tempus coniugibus ad
sacramentum Eucharistiæ accessuris, id docente Gratiano
ex Augustino & Ambrosio 3. q. 4. cap. fratres Tametsi si-
lerent hæc omnia inconculsa & irrefragabilia testimonia
folius Christi de virginitate commendatio ^g nos ad tan-
tum florem seruandum allicere & inuitare debet, laudat
enim continentiam eorum Matth. 19. qui se castrauerunt
propter regnum cælorum. Hoc suadet & consulit Paulus
postquam nos sui similes esse cupit. De virginibus præce-
ptum non habeo consilium autem do. Augustinus libro
de sancta virginitate (quem totum in Encomium virgini-
tatis edidit) efficacissimè probat quàm videlicet propria
sit hæc virtus Evangelicæ gratiæ à B. virgine primo cœpta
& quantæ excellentiæ sit. Quid plura? omnes sanctorum
doctorum Latinorum & Græcorum lucubrationes virgi-
nitatis & continentiæ laudibus refertæ sunt. In quarum in-
uidiam fanaticus aliquando debacchatus est inter ipsa
Apostolici

Apostolici cœlibatus initia ⁱ Nicolaitarum furor sed no-
stris temporibus suscitauit cacodemon Erasmū & Bucerum
magnas quærelas effundentes in virginitatis conuicium,
quod nimium excesserint antiqui patres in euehenda con-
tinentiæ gloria, quodve nimium autoritatis Taciano-
rum hæresi dederint, & reliquorum hæreticorum nuptia-
lè consuetudinē dānantium errorē. Sed quia omnes isti qui
talia per furoris interualla exaggerant, castitatis iudices
nimis suspecti censentur, & ideò votifragi omnia secun-
dum carnem existiment, nos firmiter & grauius Sacro-
sanctæ patrum sententiæ quæ tam longo tempore tanta
cum laude in ecclesia Christi permansit assentimus. Illa
enim spiritum scripturæ sacræ secuta est, à qua recedere
impium & piaculare est.

Quarta ratio nostri cœlibatus est propter bonorum ec-
clesiæ quæ pauperum sunt vitandam alienationem. ^k Præ-
fatis rationibus diligentius cōsideratis & decretis dictam
perpetuam continentiam, præcipientibus mature perpen-
dit non est quod huius cœlibatus osiores reclamant præ-
ceptis. Propterea leuis iudicij et sententiæ reus damnatur
Panormitanus ^l qui incōsideratè scribit, salubre fore reuo-
care huiusmodi præceptum continentiæ & relinquere li-
bertatē volentibus continere ob scandala quæ ex multo-
rum ministrorū Ecclesiæ impudica vita emergunt. Quod-
quidem non minori ausu quàm excæcata dementia asse-
rit Erasmus in Epistola Apologetica de interdicto esu
carnium & in quodam opusculo de laude matrimonij.
Omnes autem quotquot sunt hac impura doctrina excan-
tati opinantur patrociniū Paphnutij ^m foueri & tueri cu-
ius tamen sententia nihil infensius habere possunt. Sed vt
prolixiora non trahantur huius paragraphi stamina eorum
obiectis & rationibus (vt futiles & vanæ omnibus cōstent)
virili marte respondeo, ingenuè primū falsus, multa
quidem sequi scandala & scelera legem cœlibatus ec-
clesiasticorum, non quidem per se siue ex natura & ra-
tione illius legis sed per accidens, & per aliud scilicet ex
corruptis & indisciplinatis quorundam (quibus indicta est
lex illa) moribus. Ad illa autem quæ propter aliud & per
d. accidens

hæc omnia non
hæreticorum
multorum iudi-
cio in Nicolai-
tariū ex ipse
primis Encon-
sed quicquid de-
hoc fecerit Vi-
gilantium hanc
errorem expresse
docuisse vr autu-
mat Hieronym.
Hoc somnium de-
tuo hæresiarcha
neoterici renoua-
rum & publicu
scriptis professi
sunt velle esse si
sacerdotibus eis
coniugij concede-
retur. Quæ est
mens hominum
Epicureorum &
voluptuariorum
sententia.
k Innoc. 4. c.
diuersis de cle-
ricis cōiugatis.
l Turpissimus
error Panormita-
ni Catholici alio-
qui & docti au-
thoris in ca. cum
olim. de cleric.
coniug.
m Cō in Consti-
lio Niceno de in-
terdicto vxori-
bus ante sacros
ordines acceptis
traheretur vir
sanctus Paphnu-
tius fuisse Conc.
lio ob graues for-
nicationes fugien-
das ab eo qui nu-
ptias erant expe-
ctans, vt nihil super
hoc definiretur.
Ac uenit Conti-
litam, sed nunquā
permisum est
vt susceptis, ordi-
nibus ducerentur
uxores.

diū hæreticis cū temperantia, permittent vinci & abiectif-
 sima fieri māci pia potiùs quā de curāda cuticula, de ince-
 stuosus contrahendis nuptiis privilegium perdere. Norūt
 vsu infortunatissimo quam tristes ex exitiales sint eorum
 nuptiæ, cum tranquillum cœlibatus dereliquerunt votum
 & fidei & castitati professę valedixerunt, vt intolerabile
 mulierum imperium sustineant quo quidem nullum tor-
 menti genus grauius experti fuerunt & cum passim cla-
 mitent se ideò ad nuptias cōuolasse ne flammis¹ Venereis
 ardentius flagrarent, quare prœpriis vxoribus non conten-
 ti vt salaces satyri per proxima cubilia vagantur libidinis
 explendæ gratia? Sed ad hoc vnum solum euibrabo telū,
 vt vel conuincantur vel dicant non solius matrimonij re-
 mediis libidinem vinci, sola enim vxor iis non sufficit qui
 exteris vxores ambiūt. Cum autem vel infirmitas vel per-
 tinax morbus alterum è coniugibus furripit, quale con-
 ceditur violandæ castitatis diploma? Lic ètne viro scortari
 vicatim & cōpitatim, aut infandum Adulterij crimen ad
 refrenandum carnis impetū perpetrare. Proh! vbique au-
 dirētur cædes, iniuriæ, homicidia, & ipsis Barbaris & Eth-
 nicis verecundiores & castiores nunquam haberentur
 qui christianum positentur titulum, quibus germana ye-
 luti & innata foror debet esse castitas, & pudicitia, cum
 omni modestiæ venustate. Exhibentur ergo apostatæ illi
 omnes, qui vel Neronis opinione^m cōtra naturam conti-
 nentiam esse præsument vel qui Epicuri de grege por-
 ci in voluptate corporea summum bonum collocant. Iam
 vno verbo huius dubij claudit terminos Apostolus.
 dum apertè testatur eos qui connubio deuincti sunt, aut
 Cypriis ardent facibus non expeditos esse ad ea obeunda
 quę Dei & Christi sunt. Vos ergo hortabor eadē charitate
 qua & Paulus Thimoteū alloquitur (fratres in Christo quā
 sacros Ecclesię lares ingredi cupitis) vt derelictis falsis im-
 posturis & oblectamentis de gratia diuina nunquam dif-
 fidentes, omnibus votis pulchrum continentię florem il-
 libatum fernare studeatis. Omnes profectò qui diuini ver-
 bi præconiū spargunt, nihil habent vberioris neque locu
 pletioris thematis, ipsa eximia virginitatis, & continentię

commen-

1 Libidinem
 Pseudomistron
 rum proxi. sifi
 mis sus scriptis
 arguit doctores
 Launius testis
 incorruptus &
 ocularis. Sic au-
 tem Lector pote-
 rit consilire.
 Animat. orationē
 Iacobi Gonsij ubi
 accuratè depin-
 guntur perulan-
 cet. hæreticorum.
 Rabinorū spurci-
 tie, his verbis Vi-
 dem⁹ inquit ve-
 stros ministros a-
 dulteris & frāgē
 de fidei versibus
 edoctos, adeò vt
 plerique ob adul-
 teris verbis iis
 que vestrā con-
 fessionem comple-
 ctuntur, procri-
 bantur & uiciam-
 ur, ne dicam
 scopis profi gen-
 ur è quibus e-
 niam sunt qui
 quem in locum
 venerint vxores
 ducunt, & quot
 parochias inie-
 runt tot connubia
 meant.
 m Nemo nemi-
 nem castum esse
 posse dicebat li-
 bidinibus ita de-
 ditus vt ne à ma-
 tre quidem, vel
 sorore abstineret.
 Vt refert Suet-
 Trāq. Orofius. 7.
 De hac eius in-
 fundi voluptate
 plura scripsit
 Corn. Tacitus.

commēdatione à qua hi scelesti homines recesserunt qui
 Circeo quadam voluptatis fœdissimę carmine delusi & in
 bestias conuersi horrenda monstra pepererunt. *Virginitas
 cœli veneris chorus implet auernū, Hæc superis similes^m nos facit,
 illa feris.* Optaret animus iterū instituti explicare vela Vir-
 ginitatis versus Encomia & fastigia sed timeo ne in tāto
 laudum palago hoc opus nostrum immergatur. Suscipite
 inquam hoc niueum continentię munus de qua & præ-
 ceptum & consilium iam pridem habetis. Præceptū " in-
 quam quod impune post susceptum castitatis votum à
 nemine violari & negligi potest. Cæteris conceditur vel
 nubendi vel continendi facultas, illisque cœlibem vitam
 agere virginem manere non præceptum est, quod cogat
 sed consilium saluberrimum quod vt meliora & tutiora
 spretis mundi cupiditatibus eligant suadeat. Qui nuptia-
 rum præceptum negligunt dum continuis Cupidinis flā-
 mis incenduntur & libidinis cæstro semper sunt perciti,
 peccant profectò in Pauli præceptum qui melius esse nu-
 bere quam vri existimat. Ne tamen quispiam consilij sui
 æquitati reclamaret altiùs illud euehit dicens dico autem
 non nuptis & viduis bonum est illis si sic permaneāt sicut
 & ego. Non diceret (inquit Ambrosius) bonū est innuptis
 vt sint sicut & ego nisi esset integer corpore. Nec dice-
 ret omnes homines volebā esse sicut me ipsum, si enim ha-
 buerit vxorem, & hoc dixit virgines esse noluit, sed absit.
 Sic enim à pueritia spiritui seruiuit vt huius rei studiū nō
 haberet quippe cum iuuenulus anticipatus sit à gratia
 Dei postquam dixit vnumquemque proprium donum ha-
 bere à Deo ostendit in quare melius est esse propensio-
 rem, quia in eo adiuuatur quis quod videtur auaritate
 mentis appetere. Fuit Diuus Paulus diuini consilij sapien-
 tia instructus ita vt insigne vas electionis meruerit apel-
 lari, nihil docuit, nihil consuluit nisi quod Dei placitis
 consonū & gratū habetur. Prætulit autē cœlibatum matri-
 monij vinculo quē pij omnes & sequi & venerari debent.
 Bonum vtrumque, sed hoc melius, sed expeditius sed ad
 feruendum domino, quæ vera sclicitas nostra est, aptius
 præbet enim facultatem sine impedimento dominum
 obsecrandi

m Voluptas
 stitissimum
 minum viris, ar-
 te sua homines
 fascinat, adeò
 vt bruis minime
 dissimiles corrū-
 ptiſsimis moribus
 videatur, vt hoc
 disticho Michae-
 lis Verini lepidè
 ostenditur, cui ad-
 di potest quod
 scripsit Homerus
 Odyss. K. de
 Circe.
 Πενν' ἀπαιτασ.
 Η σὺς ἢε λουκῶς
 ποικίλοται ἢε Λε-
 ὄντασ
 Si quidem o-
 mnes, fecerit
 illa, luelve, lu-
 pōlve truce lve
 Leones.
 n Duo sunt E-
 nangelica dactri-
 ne summa &
 præcipua capita,
 alterū quod con-
 silia alterū quod
 præcepta comple-
 ctitur. Præcepta
 infirmari non
 possunt. Consilia
 verò non cogunt
 sed suadent.
 Vtriusque exem-
 plum proposuit
 Paulus, cum vel
 matrimonij præ-
 cipit, vel suadet
 cœlibatum, utri-
 que ex verbo Dei
 Institutum tamē
 hoc postrius, mul-
 tō melius &
 preciosius. Illius
 enim causa est li-
 bido in fornica-
 tionem astinens,
 hoc libera volun-
 tatis est, illud
 multa incōmoda
 comitantur, hoc
 multis commodis
 cumulatur.

o Apostoli a Christo ad ministerium Evangelij vocati omnia sua in uxores etiam reliquerunt, ut impedimento eis sibi esse noluerunt. Nam quod circumduxisse eum a Paulo quibusdam dicitur, laborum comites ille non libidinum instrumenta fuerunt. Desiderio sequi dem Doctrina Dominice aude et cupide virtutis sequebantur Apostolos et ministrabat eis et super sequebantur sicut et saluatoris sui se cura ministrantes ei de facultatibus suis, manente nubio thori dissoluerant, et corpore et spiritu esse castas volebant.

p Luxuria currit quadrigena voluitur victoribus, in glorie videlicet ventris, libidine exitus, mollitie vestium, otii soporisque resolutione trahitur equis aequè duobus prosperitate vita et rerum abundantia et qui his president duo, ignis et corpar et insida fecunditas. Bernard. super Cant.

obsecrãdi ait Apostolus. Cũ is qui vxori adhæserit diuisus sit & domino & mundo seruiat, quorum vtrique satisfacere arduum magnique negorij est, quod nemo vnquã præstitit. Iniurij sunt multi Paulo & reliquis Apostolis qui ex collectione illius loci 1. Cor. 9.º *Nunquid non habemus potestatem sororem mulierem circumduci, sicut & ceteri Apostoli* in hunc turpissimum errorem collabuntur vt Apostolos coniugij coluisse munus, & mulieres procreandæ sobolis causã per varios mundi circuitus secum duxisse existimẽt. Nihilominus tamen constat cœlibatus tunc temporis ius inuictabile permanisse. Piæ mulieres omnia ea quorum causã connubia iunguntur abiecerant, et obsequio Christi & Dei se totas mancipauerant subsidiõque viris in prædicando Euangelium fuerant. Extinctus erat vigiliis, precibus continuis, ieiuniis libidinis ardor. Comparatur siquidem preciosa illa margarita castitatis & continentie multis laboribus, nec vnquam otio liberiore consopitis, deletatur. Odit temulentos desides & sardanapalicos omnes nam vt inquit Diuus Hieronymus in Epistolis venter mero æstuans citò spumat in libidinem & Bernardus p luxuriæ currum quadrigena vitiorum trahi scribit, quæ primum superanda sunt vt liberius in hac arena gladiatoria carocedat spiritui. Magna opus est animi contentione & constantia qua crudeles carnis aculei penitus vincantur. Corpus petulcum & rebelle pharmacis priscorum Anachoretarum dometur. Asperitas cilicij, & temperatiã adhibeatur. Metu mortis, & extremi supplicij cohibeantur effrenes pectoris ætus. Sic paratu facilis erit virginitalis & continentie virtus quæ cum multis decora sit & utilis Sacerdotibus summopere necessaria est, qui primatum tenent dignitatum, qui in arce Ecclesie sedent qui sal terræ, qui lucernæ sunt mundi qui in candelabro vt lumina cæterorum positi sunt, & ideo aliquid maius præter cæteros habere debent quod eos & commendet, extollat, & à vulgi fæce popularique sorde separet, quòdque cæteri admirètur & suspiciant. Hoc satis esto, pro huius parag raphi postrema periodo. Aperiãmus iam sequentis vestibulum ex quo egredientur grauissimæ cœlibatus authoritates.

C.OE-

COELIBATUS AUTHORITY ET COMMENDATIO.

§. VIII.

ELVCESCUNT quotidie inter præclara authorum monumenta, elegantissimæ cœlibatus commendationes quæ Bibliopolarum officinas illustrant, sed si Philosophie rationalis institutis docemur & ipsa rerum experientia veritatem dubiorum omnium solutionem præbere, frustra videor huius controuersie paginis superaddere paginas cum enim vtriusque testamenti testimonio & ipsius sacrosancto Ecclesie iudicio ita commendetur continentia vt nihil supra possit addi in tanti muneris assertionem, victos satis arbitror omnes libidinis tutores ex tot probatissimis monumentis. Ne tamen putent aduersarij nos carere dignissimis testibus opere precium esse duxi antiquorum patrum ordine recensere sententias quæ plurimum habent effectus in retundendis schismaticorum telis. Mei non est instituti suppetias modernorum authorum, catholicorum quantumuis implorare, qui de hac re copiosè & eleganter scripserunt quos Lector studiosus nocturna diurnaque manu reuoluere poterit, priscis tantum modo vtar auxiliis quibus & gloriatur patri nostrorum trophæa aduersus impuras hominum fædè luxuriantium cauillationes & furias qui nos quotidie vrgent post cœlestes nuptias, post sponsalia sydereã, post emissum castitatis votum, fide violata irrita mentis constantia ad matrimonium humanum & carnale accedere. Vt ergo in promptu haberent arma tutissima clerici continentie & cœlibatus amantes nos hic subscripsimus grauissima testimonia patrum antiquorum qui votum castitatis omnibus regularibus aut secularibus expressè solenne & inuictabile tutantur & defendunt. Quamprimum enim quis subdiaconatus auspiciatur ordinem illico nisi sit votifragus perpetuam nubit castitatem cui tamen non se penitus deuouere debet nisi optimo firmetur continendi proposito, optimè enim Ecclesie clementia constitutum est vt tot gradibus atque ordinibus

a Authores catholici huius temporis præclarissimi scripserunt lucubraciones in cœlibatus defensionem quæ summa omnium admiratione inter manus doctorum legitur, & quibus studiosus lector aduersus omnes hæreticorum impetus maxime opulabitur, inter ceteros suscipiendi sunt qui in hoc peritio notantur. Petrus de Soto lib. de Inst sacerdot. lect. 18. Fran. Horanijus locor. Cathol. lib. 5 cap. 35. Fran. Turrianus pro Epist. Pontif. lib. 5 c. 12. Thomas Campanus Bononiensis Episcopus. Felix in libello de Cœlibatu sacerdotum non a brogando. Iaco Rabus contra Germanicam Episcopalem concionem. Bartholomæus à Martyribus Archiep. Brachwenfis in stimulo pastorum. Franciscus Castelus in Enchiridio controuersiarum nostri temporis. Iacobus Corsicus in animaduersione sine Crusi.

Mathæus Galenus Cathedesi. 193.

e nibus

Michael Medius
lib. de Conti-
nentia
Lopez in instruc.
conscientie.
Alphonsus Vir-
regius Philipp
nicesim.
Iouannes Bunde-
rius in suo cõpẽ
dia concertatio-
num sic 34.
Cõrardus Cællim
in euerfione Epi-
thalamij Lube-
rati.
Ioãnes à Dauen-
tria in refuta-
tione confessionis
Augustina.
Guilielmus Lin-
danus lib. 4. cap.
98 Panoplia.
Franciscus Agri-
cola in appendice
Robeyus Bolter-
minus controuer.
5. de clericis.
b Leo. I in E-
pistola ad Ana-
stasium. & 90.
ad Rusticum
Narbonensem E-
piscopum c. 13.

c Origenes ho.
23 in lib. Num.
d Tertullianus
lib. de uelando
virginib. & lib.
de monogamia
ultra medium.
e Eusebius lib.
1. demonstrat.
Evangelica. cap.
90. & lib. 4. de
uita Cõstantini.
f Euphrasius ad
fitem operis con-
tra hereses. &
Heresi 9. que
est Catharorum
& 61. A postoli-
corum.

nibus ascendatur ad ordinum sacrorum fastigia vt multo-
rum annorum experiẽtia quisque de se periculum faciat.
Vtinam (inquit Beatus Bernardus) turrin inchoatari se-
dentes computarent ne fortè sumptus non haberent ad
perficiendum, vtinam qui continere non valent perfe-
ctiõnem temerariè profiteri, aut cœlibatui dare nomina ve-
rerentur. Fluctibus variis agitantur multorum mentes qui
si exactiùs cõsiderarent sacra encomia virginitatis & qui-
bus cautelis obligentur ad castitatis perenne votum nun-
quam inter hæreticorum cœtus nutantem præberent ani-
mum audiant ergo patres qui ordine conspicue cœlibatus
præsidium circumuallant.

Prodeat in primis hõnos pontificij solij celeberrimus
LEO. I. ^b Omnium (inquit) Sacerdotum tam excellens
est electio, vt hæc que in aliis membris Ecclesiæ vacant à
culpa, in illis tamen habeantur illicita. Cùm enim extra
Clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati, &
procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam
tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec subdiaconis
quidem carnale connubium conceditur, vt & qui habent,
sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneãt
singulares & innupti. Quòd si in hoc ordine, qui quartus
exstat à capite dignum est custodiri, quanto magis in pri-
mo, vel in secundo, tertioque seruandum est ne aut Leuiti-
co ministerio, aut Presbyterali honore, aut Episcopali ex-
cellentia quisquam idoneus existimetur, qui se à volupta-
te vxoria, necdum frenasse detegitur?

ORIGENES Certum est (inquit) quia impeditur sa-
crificium indefinens iis, qui conjugalibus necessitatibus
seruiunt, vnde videtur mihi quòd illius solius est offerre sa-
crificium, qui indefinẽti & perpetuæ se deuouerit castitati.

TERTULLIANVS ^d O sacrilegæ manus quæ dicatũ
Deo habitum detrahare potuerunt quid peius aliquis per-
sequitor fecisset si hoc à virgine electum cognouisset.

EYSEBIVS ^e Verumtamen (inquit) eos qui sacrati
sint, atque in Dei ministerio, cultuque occupati, continere
deinceps seipsos à commercio vxoris decet, &c.

EPIPHANIUS ^f Sanctum (inquit) sacerdotium ex-
virginibus

virginibus, vt plurimum, aut ex solitariis, aut sibi ad mini-
sterium non suffecerint, de his qui se propriis vxoribus
continent, & si quis ab initio continens viduus fuerit, ha-
bere potest locum Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Hypo-
diaconi. Item Sed (inquit) & adhuc viuẽtem & liberos gi-
gnentem vnus vxoris virum Ecclesia non suscipit, sed est,
qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum,
& Presbyterum, & Episcopum, & Hypodiaconum: maxi-
mè vbi synceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mihi,
in quibusdam locis adhuc liberos gignere Presbyteros, &
Diaconos, & Hypodiaconos. At hoc non est iuxta Cano-
nem, sed iuxta hominum mentem, quæ per tẽpus elanguit.

CHRYSOSTOMVS ^g Dixit (inquit) vnus vxoris vi-
rum, non ea ratione, vt id nunc in Ecclesia obseruetur, o-
porteret enim omni prorsus castitate Sacerdotem orna-
tum esse.

GREGORIUS ^h NYSSENVS. Quomodo (inquit)
Dei sacerdotio fungeris, qui ad hoc ipsum, vt munus offer-
res, vnctus es? Quomodo hæc ipsa Deo offeres, qui legi nõ
obtemperas prohibenti, ne sacra impurus faciat? ac si Deũ
tibi apparere expetis, quid causæ est cur Mosẽ non au-
dias, qui populo edicit, vt à nuptiis purus sit, quo Dei aspe-
ctum comprehendat.

GREGORIUS Nazianzenus. Vt enim (inquit) nos
Deo vouimus discrimen effugeremus ita periculo defun-
cti nosmetipsos contulimus, &c. Gregorius enim vt ipse
in poẽmate de vita sua scribit à matre Deo cõsecratus fue-
rat, antequam nasceretur & ipse postea cum in mari peri-
clitaretur iterum vrbem continentia & religionis emisit
quod etiam seruauit.

CYRILLVS ^k Si (inquit) qui apud IESVM bene fun-
gitur sacerdotio, abstinet à muliere, ipse IESVS quomo-
do ex viro, & muliere proditurus esset?

BASILIVS ^l Itaque (inquit) qui à mundi vinculis li-
ber esse cupit nuptias veluti quasdam pedicas fugit, his
autem relictis vitam suam Deo consecrat & castitatem
profitetur, vt neque facultas ipsi sit conuersionis ad nup-
tias.

g Christostomus
Homil. 2. de Pa-
tientia Iob. &
hom. 15 in pro-
rem ad Timo. &
& Epist. 6. ad
Theodorum La-
psum.
h Gregorius
Nyssenus. lib. de
virginitate cap.
vlt.

i S. Gregorius
Nazianzenus ora-
tione de obitu pa-
tris sui vltima me-
dium.

k Cyrillus Ca-
sareensis 12.

l Basilus in
Proemio cõstruc-
tionum monasti-
cayum. Idem in
quæstionibus su-
se explicatis qua-
stione 14. & 15.
multa de voto so-
lemnium castitatis
disputat.

A T H A N A S I V S ¹ Postquam continentiam professus es corpus tuum sanctificasti.

S I X T V S ² Interrogo te (inquit) cui potissimum placere studeas, vxori an Deo? si vxori, videberis Deo præposuisse luxuriam, si Deo vxorem habere quomodo poteris, quam qui habuerit, non ita, vt cœlebs Deo placere posse, Apostolo dicentē, sentitur, si & vxori & Deo, inextram, & difficilem, & non secundum Apostoli definitionem videberis protulisse sententiam, & te cœlibi proposuisse, qui Deo tantum placet, si tibi, & Deo, & vxori similiter placere possibile sit nihil proderit non accepisse vxorem, si accepisse nihil oberit, nihil enim obesse poterit si Deo tã vxoratus quàm cœlebs placebit. Et paulò post. Nam illam sententiam, quam ignorantibus proferre moris est. Qui nubit, bene facit, & qui non nubit, melius facit, nusquam Apostolum dixisse inuenies. Sed neque fieri poterat, vt alibi nubentem laudaret, qui dixerat alio in loco, Bonum est homini, mulierem non tangere. Dic planè benefacere, qui luxuriosam filiam nuptum tradiderit, ne quid deterius exerceret, pater ergo laude dignus est, qui filia incontinentiæ prouiderit, quo modò & Apostoli ergà incontinentes, laudanda prouidentia est. Illi verò laudandi non sunt, quatenus, quod erat melius perdiderunt.

C L E M E N S ³ Est ergo continentia corporis despicientia conuenienter pactis conuentis cum Deo mittis Dominus dixit qui vxorem duxit non repudiet eam, qui non duxit non ducat qui autem professus est se nunquam daturum sine vxore perseueret.

H I L A R I V S ⁴ Deo ergo (inquit) vouenda sunt cõtempus corporis, castitatis custodia, ieiunij tolerantia.

O E C V M E N I V S ⁵ Non statuit (inquit) vt ab vxore pendeat Episcopus, aut vxorem necessariò habeat, sed si fiat, inquit, è mundanis, non sit saltem bigamus, ita tamen vt vocatus ad Episcopi munus, istud compleat, quòd qui habent vxores, sint tanquam non habentes.

A M B R O S I V S Inoffensum, (inquit) exhibendum, & immaculatum ministerium, nec vllò coniugali coitu violandum cognoscitis, qui integro corpore, incorrupto pudore,

m Athanasij lib. de virginitate. idem reculit Petrus Athanasij successor in Epistola quæ ad Thæodoretum. libr. 4. Hiberia Ecclesiastica. c. 20. 21. 22. n Sixtus. 3. explanans illud. Apostoli qui sine vxore est sollicitus est, quomodo placeat Deo, in lib. 2. de castitate ante 1200. annos hæc scripsit.

o Clemens Alexandrinus Stromat. 3. initio. & in fine.

p Hilarius in Psal. 64.

q Occumenius in cap. 1. prima ad Timotheum in illud, vnus vxoris virum.

x Ambrosij lib. 1. de officiis. c. vlt. et Epistola 82. ad Ecclesiam Vercellensem.

dore, alieni etiam ab ipso consortio coniugali, sacri ministerij gratiam recepistis, quod ideo non præterui, quia in plerisque abditioribus locis, cum ministerium gererent, vel etiam sacerdotium, filios susceperunt.

H I E R O N Y M V S ⁶ Quid faciēt (inquit) Oriētis Ecclesiæ? quid Aegypti, & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines Clericos accipiunt, aut continentes, aut si vxores haberint, mariti esse desistunt.

A V G V S T I N V S ⁷ Solemus (inquit) eis proponere continentiam Clericorum, qui plerumque ad eandem sarcinam subeundam capiuntur inuiti, eamque susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante perducunt.

G R E G O R I V S ⁸ **T Y R O N I C V S** refert quendam comitem, qui dimissa vxore fuerat sacris initiatus, quia post ea ad vxorem redire voluit, ab omnibus Episcopis excommunicatum fuisse.

I S I D O R V S ⁹ Placuit (inquit) sanctis Patribus, vt qui sacra mysteria contrectant, casti sint & continentes ab vxoribus, & ab omni carnali immunditia sint liberi. Hæc de Subdiaconis dicit, similia docet de Diaconis & Presbyteris cap. 5. & 8. quibus locis intelligi possunt ea verba capituli secundi. Castimoniam corporis perpetuò seruent, aut vnus matrimonij vinculo fœderentur. Hæc enim dicuntur de Clericis in vniuersum, tum maioribus, tum minoribus. Debent enim omnes Clerici aut perpetuò esse continentes, si maioribus ordinibus initiati sint, aut vnus matrimonij vinculo copulari, si minoribus.

D. A N S E L M V S ¹⁰ asserit rectè à Gregorio VII. prohibitum fuisse, ne vlli interessent sacris sacerdotum coniugatorum.

B E D A ¹¹ Nemo potest (inquit) vel sacerdotium suscipere, vel ad altaris ministerium consecrari, nisi aut virgo permãserit, aut cõtracta cū vxore matrimonij fœdera soluerit.

A R A T O R denique, vt recentiores omittam, Subdiaconus Vigilij Papæ ante annos mille posteaquã explicuit rationem, cur sacerdotibus veteris legis permitteretur, vt solùm ad tempus ab vxoribus se continerent, Poeseos lepore quo eximie insignis fuit, subdit.

s Hieronymus lib. in vigilantiã circa initium, & in fine Apologia pro libris contra Iovinianum.

t Augusti lib. 2. de adulteriis coniugis c. 20.

v Gregorius Tyronicus lib. 4. Hist. cap. 4.

x Isidorus lib. 2. de officiis diuinis. c. 10.

y Anselmus in Epist. 8.

z Bedæ lib. 3. de tabernaculo. c. 9.

a Arator in Acta Apostolorum. c. 30.

*Ecclesia nunc alma fides sine fine pudicos
Pontifices iubet esse suos.*

Si hæc testium summæ fidei, & authoritatis qualitas tantum commendetur apud eos qui nomen Christianæ Philosophiæ profitentur quique in albo fidelium numerantur, non minoris erit energiæ apud sacerdotes qui vasa domini ferunt quique tantis exornati sunt cœlestium donorum thæsuris. Verumtamen ut eò magis exardeant in zelo charitatis & diuini amoris, puritate & integritate mentis, superatis carnis impetibus, nos continentia & cœlibatus votum sequentium Conciliorum Orthodoxorum & Catholicorum iudicio probare conabimur.

Habemus ergo Ecclesiæ Orientalis Concilium ANCYRANVM^b celebratum ante annos M. CC. ubi dicitur, Diaconos qui in ipsa ordinatione non protestantur se velle vxorem habere, non posse post ordinationem eam ducere. Si autem protestentur, posse ducere, quia tunc censetur Episcopus cum eis dispensasse.

Item Concilium NEOCÆSARIENSE^c paulò post celebratum, Presbyter (inquit) si vxorem duxerit, ordine suo moueatur.

Concilium NICÆNVM^d I interdicit Episcopo Presbytero, & Diacono ne domi mulierem vllam habeat præter matrem, sororem, amitam. Nulla vxoris mentio fit, quæ tamen primo loco poni debuit, si cum ea habitare liceret. Item, cur prohibetur Clericis cohabitatio mulierum, si vxorati esse possunt? Nonne vxores ancillas habere possunt in eadem domo?

TRVLLEANA^e Synodus denique prohibet ne Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut Subdiaconi post ordinationem suam vxorem ducant, & præcipit, ut Episcopus non cohabitent vxori.

Ecclesiæ Africanæ habemus insigne testimonium. Concilium enim CARTHAGINENSE^f II. canone secundo: Omnibus placet, (inquit) ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitia custodes etiam ab vxoribus se abstineant, Et ratio ibi redditur: Ut quod (inquiunt) Apostoli docuerunt, & ipsa seruaui an-

^b Concilium Ancyranum can. 10. in auzh. coll. 1. tit. 6. cap. 13. & coll. 4. tit. 1. cap. 22. & coll. 9. tit. 15. c. 19.

^c Concil. Neocæsariense. cap. 1.

^d Concil. Nicænum. 1. can. 3.

^e Synod. Trullana. can. 6. & can. 48.

^f Conci. Carth. 2. can. 2. & 5. can. 3. & Africannum. can. 37.

tiquitas nos quoque custodiamus. Hoc testimonium non solum refellit Lutheranos, sed etiam eos ex Catholicis, qui volunt hoc decretum de sacerdotum continentia à Siricio incepisse, isti enim Patres ab Apostolis incepisse dicunt. Item Concilium CARTHAGINENSE V canone tertio, & Concilium Africanum canone 37. idem constituunt.

Ecclesiæ Italicæ habemus Concilium Romanum g sub Syluestro I quod prohibet Subdiaconis ne vxores vlllo modo ducere audeant.

Ecclesiæ Gallicæ habemus Concilium ARELATENSE^h I ante annos M. CC. celebratum in quo, cauetur ne vllus coniugatus ad sacerdotium assumatur, nisi continentiam ab vxore promiserit. Item Concilium TURONENSE I canone primo & secundo, & Turonense II canone vicesimo, Agathése capite nono, & AVRELIANENSE III canone secundo, ut nullus (inquit) Clericorum à Subdiacono & supra, propria, si fortè iam habeat, misceatur vxori.

Ecclesiæ Hispanicæ habemus Concilium ELIBERTINVMⁱ ante tempora Siricij, Placuit (inquit) in totum prohibere Episcopis, Presbyteris, Diaconis, ac Subdiaconis abstinere se à coniugibus, & non generare filios. TOLETANVM II capite primo, & Toletanum IV capite vicesimo sexto, & Toletanum VIII capite sexto, etiam Subdiaconis vsum vxorum prohibent.

Denique Ecclesiæ Germanicæ habemus Concilium AQUIGRANENSE^k tempore Ludouici I Concilium VVormaciense capite nono, Placuit (inquit) ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi abstineant se ab vxoribus, & non generent filios. Denique Concilium MOGVNTINVM tempore Arnulphi Imperatoris capite decimo statuit, ut nulla penitus mulier, ne soror quidem, aut mater cum Ecclesiasticis habitare permittatur.

Prætereo multorum Romanorum Pontificum^l sancta & decreta quæ cum in ius Canonicum digesta sint frustra hic repeterentur in nostri operis grauiorem sarcinam.

^g Concil. Romanum. can. 8.

^h Concil. Arelatens. 2. can. 2.

ⁱ Conci. Eliber. can. 33.

^k Consi. Aquigran. mens. c. 6. l. 27. q. 5. ut lex. extra de clericis coniug. c. 1. & 4. Calixtus. epist. 1. Sozimus. epist. 1. Innocentius primus. epist. 2. & 3. Gregori 5. epist. 4. lib. 8. Clemens epist. 2. Siricij epist. 2. cap. 12.

Harum

a Justin. in No-
nell. § sed & si
quis. Eusebius
scribit abrogatū
fuisse Constanti-
no Imperatore le-
gem de sterilibus
& orbatis liberis
privandis à iure
successionū, pro-
pter eos qui reli-
gionē & pietatis
gratia ex voto
calibatum cole-
bant, ne videre-
tur lex politica
pietatem velle
punire. Rursus
cum tempore Lu-
liani Apostate
coepisset quidam
sacerdos virgines
in coniugium pe-
tere Iovinianus
Imperator Chri-
stianus qui Iulia
no successit legē
tulit, ut capere
placetetur qui
sacram virgi-
nem vel ad con-
iugium perere,
vel etiam impu-
dicē aspiciere de-
prehensus fuisset.
& scribit hanc
Historiam Lazo-
mē lib. hist.
Eccles. & ex
ist adhuc ea
lex. C. de epif. &
cler. l. si quis.

Harum autoritatum gravitas & celsitudo non parvi sunt momenti ad effugandas Hereticorum omnium suasiones de frangenda castitatis & continentia fide, quibus ad stipulabitur tota Ecclesiasticæ Ierarchiæ autoritas, quæ à multis ab hinc sæculis nunquam passa est sacros suos ministros indulgere coniugij legibus, ut & apud Iustinianum legitur & Eusebium ex principum placitis. Id autem liberè addam tolerabilius equidem esse Sacerdotem fornicari aut domi concubinam fouere quavis ingentis sacrilegij sit reus, quam matrimonium contrahere (vtrunque autem illicitum & gravissimis scelus expiandum pœnis) sicut leuiorem videtur contraxisse culpam maritus qui libidine vaga scortatur aut adulterium cum stabili meretrice committit, quam si repudiata & dimissa vxore aliam sibi matrimonio secundo (matrimonium non dicitur tale adulterij genus) copularet. Si hæc autem inuicem conferatur prima specie non carebunt pari facinoris indignitate. Primò vir facit iniuriã priori matrimonio & Sacerdos solennis castitatis voti contemptor & sacrilegus est. Secundò vxor per insuperductam aliam grauius læditur. Sacerdos Ecclesiæ grauiissimū infligit vulnus cum qua perpetuò contraxit coniugium. Tertio per publicum hunc contractum cum adultera inuerecundiùs maiorique aliorum offensione & scandalo peccatur, Sacerdos vero inuerecundiùs scortatur cum ea quam pro sua haberi voluit. Quarto publica ista fides & promissio indicat animum in peccatorum scabritie & proteruia pertinacius induratum qui non virium imbecillitate sed deliberatè immane scelus committit sic sacerdos præfracta voluntate peccatis indies irretitus est & excecatus perseuerat, tum hæresi fascinatur existimans matrimonium quod merum adulterium sacrilegio peius est. Ne in hæcristi lectione caligent diutiùs lectoris oculi, prouehamur iam tandem ad sequentis capituli enarrationem.

DE

41

DE DEBITA ET LEGITIMA ÆTATIS ET QUALITATIS AD SACROS ORDINES PROMOVENDO.

RVM HABENDA RATIONE.

CAPVT SECVNDVM.

§. I.

Ætas et dinandorum.

ET SI sacra scriptura nusquam exprimat ætatem & annorum numerum in sacrandis ecclesiæ ministris debitum, attamen Conciliorum orthodoxorum placitis is præclare sancitus habetur: nec desunt optimi quoque authores tum Theologiæ tum Iuris canonici a professores, qui rem omnem accuratè ita & breuiter comprehenderunt, ad hæc autem non parum ponderis habent apostoli verba ad Timotheum, Cito nemini manus imposueris, quibus exigere videtur maturam ætatem prudentiæ & cani pectoris indicem. Quid (inquit) Chrisostomus sibi vult cito? non ex prima statim probatione, nec secunda nec tertia. Sed vbi consideratio diuturna præcessit, exactissimaque discussio, tunc imposito manus. Hoc præcepto poterat statim Timotheus abiicere importunos sollicitatores qui citiùs ipsum scholarum puluerem excutientes & implumes euolare volunt ad sacerdotij culmen & ad sacros ordines promoueri, & multi ô scelus! fauoris aut munerum pretio mercantur, quòd arte nec dignitate præstare nequeunt. Obliniunt os Episcopis, manè rudes ingrediuntur metropolim, penetrant fucorum præsidio ad censores, perendie sacris absque ætatis discrimine promouentur, & quod multi temporis specimen perquirat die vno absoluitur. Beatus Hieronymus b plerique (ait) nostrorum *aperoriam id est ordinationem clericorum, quæ non solum ad imprecationem vocis, sed ad impositionem imple-*

a Sacri ordi-
nibus insigniri
nemo potest ante
legitimam ætatem
Conci Trid. Sess.
23. c. 11. & seq.
ac iure Pontificio
diffinita ele. ge-
neralem de ætate
& qualitate. ubi
gloss. inquit in
verbo obseruan-
tiam. susceptum
ac promotum ad
sacros ordines
ante legitimam
ætatem non posse
ordines istos ex-
ercere nisi acce-
dente ipsius legi-
tima ætate Ar-
chidia. & Pra-
pos. in c. placuit
77. dist. Im. in d.
Cle. general. m.
8. Henric. in cap.
consultationi de
temp. or. lin.
Florent. in 3. par.
tit. 1. a. cap. 16. §.
15. Card. in cap.
vel non est com-
pos. in fin.
b Hierony. in
85. cap. Esaiæ.

f tur

tur manus, ne scilicet, vt in quibusdam risimus, vocis imprecatio clandestina, clericos ordinet nescientes sic intelligunt vt assumant testimonium Pauli scribentis ad Timotheum Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Non est enim peccatum leue mittere margaritas ante porcos, & dare sanctum canibus: aut ordinationem clericatus, nequaquam sanctis & in lege Dei doctissimis, sed affectis suis tribuere, & vilium officiorum ministris, quodque his dedecorosius, muliercularum precibus. Sicut ergo in malorum ordinationibus particeps est peccatorum qui tales constituit: sic in ordinatione sanctorum particeps est eorum iustitię qui bonos elegit, Noluerunt itaque sanctissimi Patres conuiere iis qui perperam sacras ordines immeritis aut imprudentibus conferunt, canonibus enim æquissimis pœnę preparantur tam ordinantibus quàm illegitimè ordinatis. Potior autem tanto malo medendi facultas excerpitur ab ipsius ætatis consideratione, quę tutissima sit eruditionis & experiencię nuncia & comes. In antiquis scientia est & in multo tempore prudentia. Eccles. cap. 25. Natura enim (vt elegantissimè docet Cicero) vnicuique suam temperantiam dedit, infantium puerorum & adolescentium infirmitas est, fœrocitas iuuenum grauitas iam constantis ætatis, maturitas senectutis, senij autem labor & dolor. Atque inter illas ætates quædam Conciliorum expertes sunt vt infantia, pueritia, decrepita ætas quædam consilia habent, sed ea fragilia & infirma, vt adolescentes, quædam firma quidem sed necdum vsu & experientia corroborata vt iuuentus. Quædam matura & solida, multaque rerum cognitione, vsu & exercitatione firmata vt media ætas & senectus. Hinc enitendum est episcopis vt clericis pro ætatis qualitate ordines & officia conferantur, minores, ætate minoribus, maiores ætate grandioribus. Idcirco ne ad hoc munus tam sanctum minus idoneos, vel ambitus sollicitatio, vel munerum corruptela citius offerat, nos tempus à Tridētinis Patribus constitutū seruādū duximus, vt ad primam tonsurā^d clericalem idonei censeantur septem annos nati, ad minores ordines duodecim, ^e ad subdiaconatum ^f

22. ad

Qui ignaros imprudentes & ante minores promouent ad sacros ordines pœnis canonibus decretis subiunguntur, quæ quidem in male ordinantes & male ordinatos varie sunt, sicut explic. gloss. in c. nihil. in verbo suspenduntur. Et ibidem Io. Andr. & Ancharanus viderem admodū adferunt distinctionem. Pœna a. Aliquando ex iudicis arbitrio eis infligitur. gloss. in d. c. nihil. in verbo. grauiori de Election. d. c. vltim. de tēpor. ordin. Clem. ead. vbi gloss. de ætat. & qualitat. e. c. in singulis 77. dist. f. Conceditur subdiaconatus. 18. annor. Clem. de ætat. & qual. Quia hæc ætas perfecta est ad subeunda Ecclesiastici officij primordia, sed reservatione Concil. Trid. ante 22. annos nemo promouetur.

22. ad Diaconatum. 23. § ad Presbyteratum 25. ^b Cuius legitimæ ætatis hodie distincta præscriptio pluribus fastidium tulit, eamque moram perutilem damnarunt & ad conuicta fugerunt sed vtinam audirent & intelligerent quid ab illis expectetur, quid præstare debeant initiati, quàm sit ardua prouincia quam ambiunt, & quid patres olim fecerunt, vt illam obrusam subterfugerent, si hæc prouiderent, paterentur, sat scio, frænum iniici petulanti & properanti desiderio suo Nam si demū is est verus Presbyter, qui quantumuis fortè iuuenis, præfert morum canitiem, & grauissimis actionibus, prudentia, integritate canos animi palam ostentat, profectò qui tam inepta cupiditate, puerili quæ desiderio mentis adolescentiam declarant merito censentur indigni. Deinde si Christus ipse qui à primo momento fuit summus sacerdos expectauit, quicquid, dissimulauit traditam sibi functionem in tricesimum plus minus annum, quid est (obsecro) cur eius fœctator Christianus fragilis peccatorum suorum sibi conficius anhelet, ac prorumpat huc antequam vocetur, inuitetur, tolleretur? Quid pluribus opus est verbis, omnes iuris pontificij scriptores causas iustissimas adferunt cur in lubrica ætate constituti, debeant præscriptum tempus expectare.

Gregorius vniuersis per Iberdianam Prouinciã constitutis episcopis hæc scribit. Estote in ordinatione & ad sacros ordines præcipuè solliciti, nisi prouectiores ætate & mundos opere nullatenus admittatis. Vnde antiqui Patres neminem promoueri ad sacerdotium voluerunt ante trigessimum ætatis annum, ita enim statuit Fabianus decretorum suorum can. 10. & Bonifacius primus. Sexta Synodus generalis Constantinopolitana canonibus suis 14. & 15. ⁱ vetat ne Hypodiaconus ante vigesimum, diaconus ante vigesimum quintum, Presbyter ante trigessimum annum creetur. Cuius sextæ Synodi fragmentum recenset Gratianus ^k quantum scilicet ad Subdiaconos.

Concilium etiam Agathense cap. 17. & Concilium Tholetanum prohibent aliquem sacerdotem fieri ante annum trigessimum de quibus Conciliis Gratianus loquitur. cap.

f. 2. Placit.

Iure Pontificio diaconatus conferitur habenti ætatē 20. ann. Clem. vlt. de ætat. & quali. Quæ ætas adeò idonea est, vt olim ex lege antiqua, ad Levitarum officium eligerentur illi qui vigesimum attigissent annū, vt legitur lib. 1. Paral. c. 23. 3. Esdr. 5. num. 1. Pariter apud Romanos ij senatorium ordinem adipisci poterāt. 2. vbi gloss. pen. c. de iis qui veniunt ætat. impe. h. Confirmatur de cle. vlt. de ætat. & qual. Sed notandum in his ordinibus conferendis multorum iurisconsultorum sententia sufficere annum esse ad vltimū diem perductum, dum in fauor. ubi dies coepit habeatur pro perfecta. l. qua ætat. 2. bigl. nul. & Aret. ff. de testa. & Alcia. l. uniuersus. nu. 1. ff. de ver. signi.

i. 1. q. 1. cap. 1. Etote.

k. dist. 78. c. 1.

l. 77. distinct. c. Subdiaconus.

in 78. dist. ca. 1. Presbyter.

Placuit episcopum. Hæc tamen utilissima decreta passim infirmantur & irritantur, ita vt frustra tot sacri canones renouentur, tot pœnaⁿ proponantur, irregularitatis & suspensionis & excommunicationis. Ipsa quoque Synodus Neocesariensis non patitur illum, quantumuis doctum ac pium nominari, qui non sit annorum triginta causamque hanc allatam subiungit, nimirum quod dominus in trigesimo anno Baptisatus est, & tunc prædicauit, & Iohannes Baptista & Ezechiel & nonnulli Prophetarum non leguntur ante hoc tempus prophetasse vel prædicasse.

Qui hodie ordinatur ante legitimam ætatem, vt extra temporis, vel ordinatus absque sui ordinis licentia, & absque literis dimissoriis ab alio Episcopo, est ipso iure suspensus, & celebrans interim efficitur irregularis à solo Pontifice absoluitur, & beneficio ipso iure permittente priua vi potest, vt habetur in exco. ca. 2. exordiente, cum ad sacrorum ordinum, quam refert Syluest. in sum. vers. irregularitas. S. de eimò quaritur. et Rebu in praxi de beneficiis par. 2. tit. de cler ad sacros ordines malè promouis. gl. 2. & extranag. istam obseruari iussit Leo. 10. in suis reg. Cancell. reg. 22. & Paul. 3. reg. 23. eam quoque infra addimus.

Præfata sequutus est Honorius 3. vt lib. 1. Decretalium habetur titulo de Temporibus ordinandorum cap. vel non est. Alia verò statuta decreuit ætas illa in qua quotidie fidelium numerus crescebat, & compendiosior datus ordinandorum terminus, nam vt ex Concilio Neocesariensi prius citato edocemur, Hieremias & David, ante iuuenilem ætatem leguntur spiritum Prophetiæ accepisse. David quoque & Salomon in adolescentia vncti inueniuntur & Iohannes Euangelista cum adhuc esset adolescens à domino in Apostolum est electus & cum aliis ad prædicandum missus. Paulus quoque apostolus in adolescentia à domino est electus & ad Euangelij prædicationem se appulit. Similiter Ecclesia necessitate exigente nonnullos ante triginta annos ordinare cõsueuit. Hæc Cõcil. Neocesariense. Hinc Zacharias Papa ad Bonifaciũ sic scribit, Si triginta annorũ non reperiuntur, & necessitas exposcit à viginti quinque annis & sacerdotes ordinentur. Ideò in Concilio generali Viennensi titulo de ætate & qualitate præficiendorum cap. Generalem. in Clement. tale editum est decretum, Generalem Ecclesiæ obseruantiam volentes antiquis iuribus in hac parte præferre decernimus vt alio non obstante impedimento canonico possit quis liberè in 18. ad Subdiaconatus, in 20. ad Diaconatus, in 25. ætatis suæ anno ad presbiteratus ordines promoueri. Hæc sacrum Concilium. Vbi notat glossa quod si quis ante prætaxatam illic ætatem ordinetur quod ordinans suspenditur à collatione ordinum & sic ordinatus ab executione ordinis ante maturant & legitimam ætatem suscepti ex decis. in cap. vel noneit

vel non est. De temporibus ordinandorum, nec putat glossa Episcopum circa ætatem hanc dispensare posse.

CORPORE VITIATI NON ORDINANDI.

§. II.

SAPIENTISSIMI rerum naturalium indagatores è corporis Phisionomia & certis habitus indiciis latetis animi conditionem iudicabant, eiusdem fuit opinionis Pergamenus^a Medicus cui ad stipulatus est Vlpianus Iurifconsultus in l. 4. ff. de adilit. edicto. Idcirco apud antiquos non parum religiosa erat illa obseruatio in eligendis sacerdotibus, vt corpore integro nõ gibboso, turpi, & mōstruoso eligerentur idonei ad sacros Deorum gentilium titulos venerandos. Cuius moris meminit Dyonisius Halicarnassæus lib. 2. antiquit. Rom. dum testatur eam legem electionis cõcessæ Curii de legendis sacerdotibus à Romulo impositam fuisse. Quamobrem patres nostri qui sacra Ecclesiasticæ Ierarchiæ scriptis decreta retulerunt solertissimè sanxerunt ne quis corpore vitiatus admitteretur ad ordinis sacri functiones: nec caret pia & legitima illa sanctio veteris testamenti autoritate nam Leuit. cap. 21. arcentur à Dei ministerio nauius & macula notati, cœci, claudi, lippi, paruo vel magno vel torto naso existentes, gibbosi & scabiosi. Eadem Deuteronom. cap. 17. relata, idemque statutum in Synodo Nicena. 1. ca. 1. Plena sunt Talmudistarum & Rabinorum huius mandati volumina, sed omnia solita superstitione deuenustata, quorum, seriem locupletissimam enumerant in libris מִצְוֹת לַחַבִּיבִים mitzoth lo tachaf. heb. præceptorum negatiuorum, quibus recēsentur quot corporeis maculis inutiles & penitus inhabiles reddantur homines ad cultus diuini functionem suscipiendam. Plato suarum legum lib. 6. breui dieterio complexus est quicquid ingenti vocum congerie coaceruatur. Ille inquit ex electis ad sacerdotium est probandus, qui integer sit & legitimus & ex domo munda expers cadis. Idipsum & Philo Iudæus tradit in Decalogo.

a Galenus. lib. artus medicinalu de astrajia corporu. b Vlpianus Iurifconsult. in l. 1. §. interdum. & in l. 4. de adilit. edicto. lib. 2. ff. tit. 1. scribit interdum vitia corporu ad animum usque penetrare.

c Habetur in iure Pontificio titulus de corpore vitiatis non ordinandu tractatur & de. o. iur. 55. dist. & 49. dist. Decret. Pontificij.

d Rabinorum prætorum religio numerat 50 maculas que hominẽ inutilem, & pecus reddunt cultui diuino, aurium palpebrarũ duas, nasi tres, oris sex, mēbro-rum feminalium, duodecim, manuum & pedum sex, & corporis quatuor, & he erant in proparu lo exteriores.

e Ex Conci.

Concinnam corporis Symmetriam in promouendis ad sacros ordines obseruare voluit Ecclesia iussitque canone 22. Apostolorum edocta, ne seipsum abscondens aut eunuchans clericus fiat, f tecus autem si in ægritudine vel à medicis vel à Barbaris sectus fuerit: Cauetur autem Apostolorum can. 77. ne surdus aut cæcus Episcopus non efficiatur, non quia oblatso est corpore sed ne Ecclesiastica impediatur munia, & licet corporales defectus, per se non impediunt promotionem sed propter decentiam, ita habente canone apostolorum 67. Si quis oculo defectus aut obtuso crure existat & dignus sit, Episcopus fiat, non enim mutilatio corporis ipsum polluit sed inclinatio mentis: Tamen ob quosdam difformes prohibetur promotio, super quibus pro iusta causa dispensat Ecclesia vt videre est libr. 1. decretalium tit. de corpore vitiatis ordinandis vel non.

Nycen can. 1. f Ordinari prohibetur, qui se nisi se abscondunt quia quasi homicida sui ipsius iudicantur & Dei conditioni inimici s. dist. si quis absceiderit. & quia praesumitur quod omne turpe in aliu faceret, qui hoc in seipso aut sus est attentare l. cum autem. §. exci pteur ff. de adu. edict.

QUI NON SVNT SVI IVRIS.
§ III.

a Cā. 81. serui.

APOSTOLICO canone serui a arcetur à susceptione citra dominorum voluntatem hoc ipsum operatur redhibitionem, si quando vero seruus gradus ordinatione dignus videatur, qualis & noster Onesimus apparuit & Domini consenserint manūque emiserint & domo sua ablegauerint efficitur. Stephanus Papa Primus & martyr Episcopa sua prima ex duabus eiusdem ad Hilarium Episcopū thomo primo Conciliorum sic habet. Nō licet promouere seruos^b nec pœnitentes, nec bigamos recipimus ex Concilio Triburiensi. & decretum Leonis Papæ docet seruos non esse ordinandos, id idem monstrat liber primus decretalium titulo de seruis non ordinandis per multa capitula.

b Clericus serui non permittitur nisi ante clericatum ingenuitatis dignitate potestur c. instrumenti. de ser nō ord. Et qui ordinatur sine manumissione ignorante Domino vel contradicente, depouendus est. 54. dist. ex antiquis. consule Panormi lib. 3. tit. de ser. non ord. ca. 1. & post concil. Later. sub Alex. 3. par. 50. c. 56. & c. 1. ad. tit. in 1. com. tit.

BIGAME POLIGAMI RATIOCINIIS
OBLIGATI.
§ IIII.

CANONE Apostolorum 17. si quis post Baptismum secundis nuptiis fuerit copulatus aut concubinam habuerit

habuerit non potest esse Episcopus, non præsbyter aut Diaconus aut prorsus ex numero eorum qui sacro ministerio deseruiunt. Et can. requiret. a Si quis viduam aut eiectam acceperit aut meretricem ancillam aut aliquam de his que publicis spectaculis manciantur non potest esse Episcopus aut presbyter aut Diaconus aut ex eorum numero qui ministerio sacro deseruiunt præfati autem duo Apostolorum canones approbantur & confirmantur à sexta generali Synodo quæ fuit Constantinopolitana can. eiusdem 3. de ea re lib. 1. Decretalium b titulo de Bigamis agitur, vbi tria ad hoc propositum differuntur, Primò quis Bigamus dicendus ac pro Bigamo sit habendus. Secundò quemadmodum Bigamus nullatenus est ordinandus. Tertio qualis pœna ordinatoris & ordinati si fortè Bigamus fuerit ordinatus. Nec discerno an Bigamia præcesserit Baptismum nec ne, etsi de ea re certent Diui Hieronymus c & Augustinus. Vnum autem assero cum D. Thoma in 4. Sententiarum dist. 37. & in quodlib. suo 4 art. 13. Quod Papa potest dispensare in Bigamiæ irregularitate, licet dispensare non debet nisi ex magna & euidenti necessitate sicut dispensasse Syricium Papam scribit Gratianus dist. d 50. cap. Quicumque 2. Verum quod Bigamus clericus factus nu datur priuilegio clericali decreto generalis Concilij Lugdunensis didicimus, vt patet extra, de Bigamis cap. v. nico. in 6. Non ordinantur pariter Curiales qui propter aliquod officium Curia sunt obligati, e nec qui ratiociniis variis adstringuntur vt sunt procuratores, actores, pupillorum tutores & curatores. Vt extr. de obligatis ad ratiocinia ordinandis vel non cap. Vnico. lib. 1. Decretal,

a 94. dist. ca. si quis viduam.
b De bigamis nō ordinantur decreta. ex concilio Aurelianiensi desumptum videtur. c. 6. tum ex Arelaten. 3. c. 3. quibus locis eadem est sententia, sed diuersis verbis conscripta quod quidem ratio habetur Trid. Synod. sess. 23. de reform. c. 8.

c D. D. Hier. & Aug. 26. d. c. per totū, & 28. q. 3.

d De bigamiæ dispensatione censulendus est Soto qui accipiem & arduam illam questionem enucleatius dissoluit. 4. sent. dist. 17. q. 3. art. 3.

e Ratiociniis obligati non promouentur. ar. 21. q. 3. c. 1. & 2. nec clerici vel monachi concil. Carthag. 1. c. 8.

DEFECTVS NATALIVM.
§ V.

PRÆSBITERORVM filij & cæteri ex fornicatione nati ad sacros ordines non promoucantur, nisi aut monachi fiant vel in congregatione canonica regulariter viuentes. Vt decretum fuit in Concilio Pictauiensi, & referatur libro 1: Decretal. tit. de filiis præbiterorum ordinandis vel non. Bonifacius 8. ita statuit super his. Qui defectum patitur

a Tribus potissimum rationibus constare censeo, decretum de non promouendis spiritalibus ad sacros ordines. Primò ob excellentem, & eximiam clericalem togam celsitudinem & sacramentorum, quæ turpes & infames spectant personas. cap.

inter. de excess. prael. & reg. in famibus. de reg. iur. in 6. l. neque famosis. C. de dignitat. l. 12. Secunda ratio est in detestationem criminis paterni cuius etiam rei censetur. ut filij, ut etiam poena jubilei. ut cur. repositis. cap. quero. cum seq. 6. q. 1. & l. quis quis. C. ad l. iul. maiestatis. c. vergentis, & ne diffametur Ecclesia Carda. in c. presentium. de filiis Presb. Tertio natura & nisi comparati est filium patrios imitari, mores adeo ut ex parente libidinosus, vix continens filius nascatur. c. si gens Angelorum. 56. distinct. C. ostend. in sum. de fili. presbyter. 10. And. in reg. semel. de reg. iur. in 6.

a. Extr. de cler. excom.

b. Cap. sic. de temp. o. d. lib. 6. dist. 4. q. 1. c. 1. de iis qui not. infam.

c. Etromo. cur per saltum qui a subdiaconatu saltat ad Sacerdotium quod accipit sine diaconatu c. solis rudo. 5. 2. dist.

d. Host. in sum. de temp. o. d. c. qui. refert hos versus. de his qui regulariter promoventur.

patitur natalium ex dispensatione potest Episcopi licite si ei aliud canonicum non obstat ad ordines promoveri minores & obtinere beneficium cui cura non imminet animarum, ad ordines autem maiores vel beneficia super quae nequit Episcopus dispensare sine dispensatione sedis Apostolicae promoveri non potest. Et habetur extra. de filiis presbiterorum & aliis illegitime natis cap. 1. in 6. Innocentius 3. statuit quod infamatus super defectu natalium non debet promoveri nisi se prius purget de purgatione Canonica cap. accedens.

CENSURIS ECCLESIASTICIS

IRRETITIS.

§ VI.

QUAE AD MODUM executio ordinis suscepti prohibetur censura aliqua Ecclesiastica irretitis ut liquet lib. 5. Decretal. tit. de Clerico excommunicato, deposito vel interdicto ministrante sic earundem censurarum vel aliquid earum vinculo irretitus ab ordinis susceptione est privatus. ² Addimus etiam in numerum eorum qui canonicè ad sacra ista munera euehi non possunt, neophytos hoc est recenter in fide catholica eruditos, ignotos & peregrinos, infames, hermaphroditos, ^b coniugatos nisi velint ingredi religionem habito consensu vxorum, histriones quia inter turpes personas connumerantur. Denique qui per saltum vel furtiuè contra voluntatem episcopi promoti sunt vel duos ordines sacros eodem die susceperunt, vel quatuor minores cum subdiaconatu eodem die. Omnes hi prohibentur ordinari & si ordinari fuerint prohibentur in suscepto ordine ministrare. Reliqua sacri ordinis impedimenta ex pravis ordinandorum moribus, tum conditionis intemperie & flagitiis abundè leguntur apud Hostiensem à quo decerpimus hos versus.

*Primum precipitur, quod sit sine crimine presul,
Monogamus, sobrius prudens, ornatus, & hospes
Casta docens, non percussor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophytusve,
Talis Apostolica, quod d. praestit regula iussit.*

ABSQVE

ABSQVE DIMISSORIIS LITERIS
NEMO PROMOVENDVS.

§ VII.

EPISCOPVS clericis in aliena diocesi ordinibus initiari cupientibus dimissorias ^a literas concedit, quas proprio vocabulo commendatorias appellamus, ne vocis similitudo confundatur cum his quae apud ius civile ^b idè fortiuntur nomen & aliquando Apostoli dicuntur vel dimissorij libelli. In illis ergo dimissoriis literis mores & sufficientia promovendi commendantur ab ordinario, causaque explicatur cur à proprio Episcopo non promoveantur. Solis Episcopis in eorum diocesi interest dimissorias dare literas, non praelatis inferioribus nisi hoc eis privilegio singulari indultum sit, aut Episcopo mortuo quia tunc potestas penes capitulum remanet, vel Episcopo publico commodo Ecclesiae apud externos delegato Vicarius generalis id iuris exequi potest, tota autem constitutionum & canonum Ecclesiae autoritas eò contendit hac in re ut nullatenus excipiantur, ad sacros ordines qui dimissoriis non comendantur literis, quod preclarè felicis memoriae Pius 11. iussi. & praecipit. Cuius constitutionem summopere profuturam hic adscribendam equum fore iudicauimus. Pius Episcopus servus servorum Dei ad futuram rei memoriam. Cum ex sacrorum ordinum collatione character invisibilis animae imprimatur, sacra mysteria dispensentur, & ipsarum cura tribuatur animarum in eorum susceptione, excessus graues tantò magis plerendi sunt quantò ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cum itaque sicut fide dignorum relatione (non nisi moleste) accepimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta, quidam ante etatem legitimam, alioqui verò sine dimissoriis literis contra sanctiones canonicas se faciunt ad sacros ordines promoveri, nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, ut aliis in posterum committendi similia aditus precludatur, autoritate Apostolica, hae constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus, quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione

a Cap. 1. & c. cum nullus. de temp. ord. in 6. b l. post appellationem. ff. de libel. dimiss. l. iudicibus. C. de appell. & l. dimissoria. ff. de verb. signific. c. ca. cum nullus. de temp. ord. in 6. Io. Francis. in tractat. de officio & potestate cap. de nunciate. in 1. par. q. 3 & q. 8.

d. Suspendi sunt ab executione ordinum, ad sacros ordines sine ineres dimissorias promoti, & si in eisdem criminibus sic susceptis ministrant, iure ipso irregularitate incurrit, ut dilucidè traditur in motu proprio Pij 2. hic ad scripto. Et hoc intelligendum est de sacris ordinibus, de quibus loquitur nò de minoribus, quibus talis poena non decernitur, quia vni exprimendo alterum, negare videtur. l. c. praev. ff. de iudicis. quoniam in quibuscumque ordinibus suspensione contrahi scribit Sylvester in sua sum. in ver. irregularitas. q. 9. quod a iure non recipitur.

g tione

tionē canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiam citramontani à citramontanis, præterquam si in hoc ultimo casu per camerā Apostolicam iuxta illius stylum ordinati fuerint, & ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in hisdem ordinibus ministrare præsumperint eo ipso irregularitatem incurrant, præterea ultra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas beneficiis ecclesiasticis possunt iure priuari. Volumus autem quod præsens nostra constitutio in Rom. Curia existentes post quindecim dies, absentes verò Italicos, post duos menses, alios verò ultramontanos post sex menses ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione ligare incipiat. Nulli ergo omninò hominum liceat hæc paginam nostram, statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum Anno ab incarnatione dominica millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, decimo Calendas Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

TITVLVS BENEFICII PENSIONIS AVT PATRIMONII.

§ VIII.

NON defunt qui merito patrimonialium^a titulorum abusum in conferendis ordinibus accusent, sed miserum est Sacerdotem vndique spenuria cinctum in sordido lucro, aut mechanica arte victitare vel domesticatim stipere querere quod in ordinis sacri contēptū cedit. Propterea prouiderat olim Ecclesia in sacro generali concilio calcedonenſi ne quisquam ad sacros ordines admitteretur sine titulo, hoc est nisi ad alicuius præfecturam Ecclesię aut ministerium esset vocatus aut titulo possessionis siue patrimonij sufficientis prouisus. Hinc Urbanus Papa primus ita statuit

2 **Gentianus** Hieronymus in oratione de reparand Ecclē disciplina. Patrimonialis titulos indoctorum ignauorum, incertis que sedibus errantium peperisse multitudinē, ut ex iis possint in extraneas regiones iusta deduci colonie scribit. Quod autem tam multi ordinantur, hæc est in primis causa, quod cum factis iustis videantur titulus ad hoc vt ordinentur, si quis habeat unde vivat, sunt autem à tributis immunes sacerdotes, ad assequendam immunitatē currant plurimū se referre in numerum sacerdotum. Plurimi cū sine indoctissimi in etiā omnium rerum planè egeni sperant se sacerdotiū vdicatos in otium, sicut prædium aliquod seu rusticum, seu urbanum præcurio tamisper accipiunt, dum sacris fuerint initiati, quod re perfecta statim reddant. hæc enim Hieronymus.

statuit Sanctorum canonum statutis cōsona sanctione discernimus vt sine titulo facta ordinatio irrita habeatur propter quod ordinatus ad sacros ordines sine titulo ab ordinatore iuste petit titulum, & illi prouidere tenetur ordinator vt vult Innocentiū 3. & Bonifaciū 8. determinat quod Episcopus qui de licentia alterius Episcopi & illius vice ordines in sua diocesi celebrat nullis personis in genere sibi expressis si ad sacros ordines quempiam promouerit titulum non habentem tenebitur ordinator tali vitę necessaria ministrare donec sibi per eum vel alium de competentis beneficio sit prouisus, dans autem licentiam ordinandi certas personas titulum non habentes is Episcopus qui licentiam dat tali ordinatori & promouendo tenetur de titulo illi prouidere verū dum huius sæculi corruptela sacrorum canonum authoritas hæc in re contemnitur & Episcopi ordinatores ab ordinandis mendaciis & periuriis in sacrorum aditu falluntur, b rectè huic malo prouideretur si deinceps nullus admitteretur ad sacrum ordinem nisi literis publica manu scriptis constaret de sufficienti & competenti titulo & de nullitate fraudis inter futurum restituendi rem titulo acceptam prohibeatūque districtè ne ordinatus ad titulum patrimonialē eundem vendat aut alienet sine permissione sui episcopi quousque Beneficium aut patrimonium præfati valoris fuerit affectus vt in Prouinciali Synodo Senonensi legitimè decretum patet. In hac autem cautela persiltat quod sub patrimonij titulo vel pensionis non alios ordinare debet episcopus, quam quos maximè necessarios vel vtilis iudicauerit Ecclesię. Præterea si nouam dignitatem creare vult debet ei in redditibus prouidere, multo magis si nouum ministrum promouet. Et sicut episcopus non debet Ecclesiam benedicere nisi certo dotatam. 1 q. 2. cap. Placuit. ita nec debet clericum ordinis sacri benedictione ornare, nisi certo titulo sit donatus, ne victus difficultate & rerum angustia oppressus sacerdos, aut obliguritis omnibus ab equis c vt aiunt ad asinos transire cogatur.

b **Notissimum** est multorum circuitus qui vt Episcoporum iudicium excantent multos testes in medium producant, qui solenni prestico iuramento afferant eorū facultates ad ipsos alandos sufficere, cū tamen ipsi certō sciāt se peierare adeo vt quod olim apud Græcos nunc apud ordinandos, multis in locis vsurpetur illud, dā mihi testimonium inueniunt c Apriore Patrimonia vti non potest, qui videt inopē sacerdotem rerum angustia cinctū mechanicas exercere artes ad legendū pauperum suorum de rebus sacerdotiū reuerentia, & grauitate. Vsurpatur autem proverbium in eos, qui è conditione pingui & honesta ad abiectiora demerunt, quo vsus est aliquando Procopius τὸν ἀνὴρ πλούσιον ἀφ' ἡμετέρων ἐπὶ πτωχῶν μεταβάλλει, id est inueniunt proverbium ab equis ad asinos transfuimus

§ IX.

a Episcopus ex-communicatus suspensus interdictus, vel hereticus, schismaticus non poterit tonsuram vel alios ordines conferre, nec conferuntur ordinatio ca. quod sedem. de offi. ordi.

b Suspensus est qui plures ordines uno die assumit. c. lxxv. Et cap. dilectus. de semp. ordi.

c Ordines sacri ante Gelasium dicitur conferrebantur in decembri, ac ille videns Apostolos in diebus primis ieiunio sacros ordines perfectisse voluit etiam alios ieiuniorum temporibus eos celebrari. Iuo Carnoten. lib. 1. Perpetuam Ecclesie bonori consulitur cum sacri ordines extra tempora conferuntur. c. 2. de tem. ord. imò eam ordinans quam ordinans qui peccat mortaliter. 2. 5. q. 1. Florent. 3. p.

QVÆ videbantur ordinis sacri institutioni, & ornamento necessaria esse profusè perstrinximus, nunc aliò nequit sermo deuolui quam in enarrationem eorum quæ certis conditionibus summoperè requiruntur pro sacerdotij muneris decoro & ordine seruando. Primùm vt à legitimo fiat Episcopo, non ab eo qui renuntiauerit Episcopatu, nec symoniaco symonia pactionali vt inferiùs abundè dicitur nec ab Episcopo quomodocunque suspensio. a

SE C V N D ò expetit quod huiusmodi ordinatio fiat gradatim & non per saltum b alias promotus esset irregularis & suspensus ab executione ordinis suscepti vt patet de eo qui ignoranter per saltum de subdiacono fit Presbyter qui post pœnitentiam ordinatur in diaconum postea in Sacerdotio dispensatur, vt vult Innocentius 3. lib. 3. Decretal. tit. de clerico per saltum promotio.

TE R T I ò non temerè ad ordinationem temporis ratio est habenda ea præcipuè quæ ab Ecclesia præscribitur nam qui ordinatur extra tempora decreta suspensus est ab executione, nisi dispensetur cum eo per summum Pontificem vt pat. de temp. ordinandorum. cap. cum quidam, & c. literas etsi videatur dispensare posse Episcopus ex cap. consultationi tit. eodè. Ex doctrina vero Apostolorum c tempus certum concessum est huius ministerij functioni, eorum namque acta testantur quod ieiunantes & orantes imponeteque manus dimiserunt Saulum & Barnabam in opus ad quod assumpserat eos spiritus sanctus vnde colligimus primos illos Ecclesie Domini cultores frequenter ieiunasse & orasse cum alias quando diuina operarentur, tum etiam quando ministros Ecclesie presbyteros eligebant aut emittebant. De quo cap. 14. eiusdem historie actu sic legimus, & cum cõstitissent illis per singulas Ecclesias presbyteros & orassent cum ieiuniis, commenda- uerunt eos dominum quem crediderunt. Ex his intelligis vnde

vnde Ecclesia feriis quatuor temporum eligat Ecclesie ministros, intelliges inquam Ecclesiam sequi vestigia Apostolorum, tum in ieiuniis, tum in ministerio & orationibus, tum in ordinatione ministrorũ, modernos vero hereticos ab hoc exemplo esse quam alienissimos & remotissimos.

Q V A R T V M requisitum est puritas conscientie d de qua superius explicatius differuimus & à libro pontificali eius est petenda instructio, quæ his ferme verbis componitur. Moneat Episcopus eos vt dignè accedat ad ordinationes puro corde & conscientia munda, confiteanturque peccata sua & qui ad sacros promouendi sunt ad communionem se parent, si cõfirmandos ieiunos e & confessione purgatos ad confessionis sacramentum accedant ne illotis vt aiunt manibus & polluto corde sacris illis ministeria inaugurentur.

Q V I N T ò gratis est celebranda ordinatio ne in teterimam Simonie f labem prouant ordinans & ordinatus, nam in pœnas & censuras Ecclesiasticas excommunicationis scilicet suspensionis & irregularitatis incidunt qui per simoniã propriã sacros ordines adipiscuntur quæ quidè cœdius aut turpius nihil accidit Ecclesie. Vbi enim prætio & ambitu sacri ordines honores & dignitates conferuntur, ac non meritis personis & iusto examine necesse profecto est vt omnis ordo & inter homines iustitia subuertatur. Infinitas malorum elades attulit pestis hæc, & scādala deplorāda aduexit quādo in Ecclesie ministros irrepit, ita vt qui parere debet iubeat, qui doceri doceat qui sanctificari sanctificet. Hoc monstrum primum peperit Simon magus à quo nomen sumpsit nam vt narrant Apostolorum chronographiæ cum vidisset quod per manuum impositionem daretur spiritus sanctus obtulit eis, pecuniã dicens, date & mihi hanc potestatem vt cuiusque impo- suero manus accipiat spiritum sanctum, ad quem Petrus dixit pecunia tua tecum sit in perditionem quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Idcirco si quis Episcopus aut præbyter aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem deiciatur ipse & ordinator eius & à

d Qui suscipit ordines in peccato mortali est sacrilegus. E. à Victoria in summa Sacramento rum.

e De conuersat. dist. 5. c. vt ieiunij.

f Dominicus de Soto de iust. & iur. lib. 9. q. 6. in

Episcopos quibus questum corrumpunt ex imposi-

tione manuum hæc scripsit. Absurdum est (in-

quit) vsu & sacrilegè simoni-

cus pro ordinis exhibitione pecuniã cuiusdam

aliquid exigere, qui quidem per multos

Episcopos in rebus est, nam

eius proprii & legitimi aut non

sunt residences, aut celebrare ordines, quod pra-

dendum est, non dignentur, titu-

lares ad id muneris accersunt,

& quod absurdum est, non tam iustum eis suspen-

dium pendunt, vt possint illos ab omni exactione prohibere.

Est ergo iniquum c gere illos, qui ordinantur, vt non modo cādelas verū & pecunias offerant,

imò verò arbitror, neque pro licentis testimonialibus quid-

quam posse exi-

gi.

communione ab omnibus repellatur, sicut Symon magus à Petro.

Concilium generale Chalcedonense sexcentorū triginta patrū can. 2. sic statuit, & si quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit ordinaueritque præsbyterum aut Diaconum vel quemlibet de his qui cognominantur in clero promouerit, is qui hoc attentare probatus fuerit periculo sui gradus subiacebit, & is qui ordinatus est nihil ex hac ordinatione vel promotione quæ est pro negotiatione facta proficiet, qui verò mediator extiterit tam turpis & nephandi dati & accepti, si quidem clericus fuerit à proprio gradu excidat, si verò laicus aut monachus anathematizetur, hæc sacrum concil. Chalced.

SEXTA synodus generalis can. 22. ob pecuniam promotos siue Episcopos siue clericos deponi iubet, nomine autem pecuniæ intelligit quid datur vel accipitur pro spiritali ut in sequenti tractatu dicetur.

OCTAVA Synodus generalis. Qui per pecuniam quemquam consecrauerit vel ab alio consecratus est alienus à sacerdotio fiat. Concilium generale Lateranense sub Innocentio 3. ca. 61. huiusmodi ordinationes & promotiones Symoniacas sub interminatione maledictionis æternæ vetat.

SACRORVM MINISTROYVM OFFICIA.

§ X.

FUNCTIONES & officia sacrorum Ecclesiæ ministrorum distributa semper fuisse scribit Areopagita, & Anacletus Epistola prima ordine singulari ab ipsa Apostolica constitutione promanasse & primordia cœpisse. Ut ergo breuiter de his sacris ministris eloquamur, Hippodiamonis interesse sacri dicunt canones inseruire Diacono assistenti sacrificio & porrigere calicem, patenam, aquam & panem, (nam inter alia monet pontifex ne plures imponant hostias quam sint communicaturi) hæc peluim & manutergium. Porro ad legendas Epistolas potissimum creati videntur, quod tamen Diaconorum fuisse quidam putant. In formulis quoque pontificalibus iubentur dare operam

*Idem iubetur in ex-
trana. Mart. 5.
qua extat inter
acta Concil. Con-
stantiensis sess.
43. ut ordines,
electiones postu-
lationes, &
quæuis promissio-
nes simoniaca
nullæ sint. p. so in
re & c. presby-
ter. si per pecu-
niam. & c.
si quis Episco-
pus.*

*De officio &
ordine hippodis-
moniorum revol-
ne canones con-
cil. Carthag. 4.
can. 5. Tolosan.
can. 27. Remens.
can. 4.*

operam diligentem ne quid vitij aut putredinis in theca reperiatur, debent præterea pallas & altarium operimenta vestesque sacras distinctis peluibus abluere. Sed de his satis. Utinam esset qui in tantis sordibus quas sacri patres verè do anathematis fulgure percellunt sui curiosius meminisset officij.

Diaconorum nomen vel solum copiosè probat quibus functionibus vel ad quæ munera destinantur creati Diaconum nimirum, ut in sacrificio & sacramentorum administratione & scripturarum tractatione partim episcopis partim presbyteris ministrent. Diaconorum igitur primum esto munus ut calicem tractent, Christi que sanguinem dispensent, agant tunc turpium morum seueros sed modestos censores, vitiorum strenuos profligatores. Perquirant quid rerum agatur in quaque Ecclesia, qui confluant, quomodo ibi se gerant, quid publicè quid priuatim fiat, qui viuunt secundum leges Christianas, qui secus, quibus in locis ebrietas, adulteria, scortatio, scenus, blasphemiarum regnènt ubi ieiuniorum festorumque vigeat observatio, cæteraque eius generis ut digni pro meritis laudibus, scelerati pro vitiorum infamia cognoscantur.

Sacerdotalem Benedictionem inter officia & destinata presbiterij retulerunt Ecclesiastica historie scriptores, nos proprium sacerdotis munus, munera & sacrificia offerre Deo dicimus. Et licet hoc sit hodie variis libris agitarum negantibus hæreticis nobis vel sacerdotes vel sacrificia superesse, prolixissimè quidquid ad hanc rem facere visum est in authentica nostra Evangelici sacrificij probatione satis enucleatum constat. Sacerdotibus ergò propriè spectat conficere corpus Domini & benedicere Dei dona & si cuncta cõplecti volumus omnium sacramentorum perfectio duobus tantum exceptis ordine scilicet & confirmatione quæ ad Episcopum pertinent. Ipse enim ut proprius minister baptizat sollemniter, non Diaconus nec alius inferior, Eucharistiam, absolutionem & sacramentum penitentiarum impartitur. Extrema unctio ab illo administratur infirmis, & matrimonij benedictio coniugibus. Debet ideo iugiter in lege Domini meditari, & iis quæ lege-

*Quæ spectant
ad Diaconum a-
bundè leguntur in
concil. Nicæn.
can. 14. Laodice-
n. can. 20. To-
letan. 4. can. 38.
Cyprian lib. 3.
Epist. 9. Hieron.
in Epist. 81. ad
Euzarium. &
Bernar. lib. 5. de
consideratione.
Clem. lib. 2. cap.
14. constit. Ter-
tull. ac baptif.*

*Munus sacer-
dotum benedic-
di & precandi
populo antiquū
est, quod in pri-
miua ecclesia,
non solum ini-
tati, sed & ca-
the cumeni ma-
ximè faciebant,
seque ad Episco-
pos, vel sacerdo-
tes aliquid ope-
ris paulò magis
ardus conuati
conferebant, ve
Desuillorū con-
rus bene fortu-
naret, quod se-
cisse Nectarium
liquet ex histo-
riis. in Rhegiens
concilij can. 4.
statuitur ut fas
sit sacerdotibus
per agros ad
omne occursum
bene precari ne
rei tam vili-
usquam deesse
copia petebant.*

runt

rint credere, quæ verò crediderint in populum refundere refusa moribus exprimere, nec Pharisæica philautia & sui-ipsius existimatione totum onus à Christo sibi creditum in alienos humeros deuoluere atque interea nolle subire ferrèque sarcinam aliis impositam, ac sic pergere ad rationem subducendum Deo Optimò Maximo. Quamobrem vt propositum sequamur iter prius de clericorum priuilegiis differemus antequam ad cæteras curas prouehamur quæ sacrum hoc munus comitantur.

PRIVILEGIA CLERICORVM.

§ X.

DICTVM est quavia Clericus euehatur ad sacerdotij culmen, & quibus dotibus illustretur cum sanctè & piè suo fungitur munere in eiusque cura diu perseverat, Non enim sat est à primis initiamenti sacri diebus habitum & vitam componere nisi finis eximio coronide reliqua commendet. ^a Principiò siquidem dum sumus initiati, vno aut altero mense præ nobis feribus occultum quendam sensum suscepti muneris, mox officij obliti, & characteris immemores ad illecebras & mundi oblectamenta præcipites ruimus. Quod quidem à nobis non fit sine extrema ingratitude labe cum à Domino tot insignes, suscipimus gratiarum acervos in sorde vitiorum delectari volupe esse putamus. Vt hæc idè liberius officij pensa persolueremus summi pontifices, atque inuicti Cæsares nos eximiis ditarent priuilegiis quibus indigni penitus sumus nisi ea præstemus pro quibus ipsa concessa sunt. Hæc autem hic referre non inconsultum fore arbitror quo tepidi sacerdotes qui negligentius togæ sacræ dignitatem curant saltem succendantur ad melioris consilij callem & puritatem vitæ suscipiendam.

Primum in numerum egregiarum personarum retulerunt sacerdotes ^b & Diaconos idque meritò propter insignem Ecclesiastici officij dignitatem, quam primo prioris capitis §. luculenter descripsimus, voluerunt insuper vs Clerici remitterentur à Iudice ^c laico ad forum ordinariū absque aliqua honoris & dignitatis iactura. Pari gratia & fauore

^a Primitiæ officij sacerdotalis non facere debent esse, sed in melius proficendum est, ne sacrum munus morum corruptela vilescat. In multis sacerdotibus experimur quod dum se ad omnium libidinem ferunt, nimis quam seruiliter obiciant, contemptibiles & seruile reddunt sacerdotij decus.

^b Spec. in tit. de test. §. sequitur. verfic. quod de Presbytero.

^c Pan. de Cast. in l. 1. inimus. C. de Episc. & cler. Marfi sing. 180. Clar. q. 6. varj. quæmo.

fauore priuilegia quæ sequuntur ordine perspicuo indulta sunt.

Clericus aris alieni debitor, vndique inopia pressus & egestatis pondere non potest conueniri ^d nisi in quantum facere potest absque cessione & ductis necessariis alimentis ne cogatur mendicare in contemptum & opprobrium clericatus secundum gloss. Bart. in l. 1. alias in l. miles ff. de re iudicata gloss. in c. studeant. 50 dist.

Clericus testamentum condendi priuilegium à summo pontifice impetrare potest, & potestatem disponendi de rebus & redditibus ecclesiæ cum hoc Papa ex causa concedere possit quia ad illum Ecclesiarum personarum, dignitatum aliorumque beneficiorum Ecclesiasticorum plenaria dispositio pertinere noscitur ^e. c. licet. de præb. li. 6. cle. 1. vt lite pendente. l. si quando. C. de inofficios. testam. l. si miles ff. de testam.

Clerici & eorum coloni sunt immunes à muneribus personalibus & aliis secundum communem per Burf. cōf. 24. num. 1. lib. 1.

Clericus habet omnia priuilegia concessa militibus armatae militiae ^f l. miles ff. de re iudic.

Clerici & personæ Ecclesiasticæ, licet generaliter ad subeunda munera personalia iusta, qualia sunt quæ exhibent corporali obsequio alienis sumptibus & absque erogatione proprii patrimonij cogi non possunt; siue fordida sint siue non ^g c. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. l. placuit. C. de Episcop. & Clericis.

Clericus in patrimonialibus non fraudatur priuilegiis, concessis Ecclesiæ, nisi in casibus iure expressis.

Plures alias prerogatiuas insignis muneris constat apud V. I. peritos concessas fuisse clericatus ordini, quas quidem non sine dedecore multi sacerdotes paruifaciunt, illisque minimè gaudent quia nolunt aut quia officij rationem negligunt in cuius gratiam hæc data sunt. Priuilegia enim & prerogatiua, concessæ sunt his qui actu sua officia exercent, per Felyn, in c. pro tuis. propè finem de maior. & obedient. Vt ergo tantis gaudeant insignis, eorumque dignitati respondeant sacerdotes pro virili contendant vires

^d Staphil. de licentis gratia & iustitia. fol. 154. col. 2. Fely. in c. cum ex officij. col. 1. de rescri. Dec. in c. reprehensio. num. 28. & seq. de appel. Nenica. consil. 59. nu. 2.

^e Soc. seu in cons. 13. 1. vol. Alex. de Imob. cons. 15. lib. 2. Dec. cons. 157.

^f Iason in 2. miles. num. 12. ff. de re iudic.

^g Clarus hoc discutit si distinguamus priuilegium infirmari, quando clerici habent bona possessioni à Principe, quia tunc ad onera personalia qualia sunt angaria & parangaria tenentur. vt not. d. c. non minus. de immunit. eccl. per Innoc. & Ancha.

^h Bal. in tract. prescrip. §. 5. num. 2.

h suas

a Interdum *στέφανον*, id est, lauream, vel coronam, eam vocant scriptores.

b Nomina, typos, & originē clericalis tonsuræ probavit olim Ecclesia variis conciliis. Aquisgran. mimi. can. 1. Trullian. can. 21. Carthag. Synod. can. 44. Tonsuræ autē tantam religionem suise, legimus can. 27. Toletan. 1. Synod. c. 3.

Moguntin. v. qui tonderi se passus esset, etiā nulli addictus religioni, nunquam postea matriā comae potestatem, habere, sed, si quidē cuiuspiam Ecclesie aut misterio sese dedicasset eo reverti, profugus cogereatur, nisi minus, par totam vitam cogebatur gestatione corone merè ferretā violatorem, aut temere usurpatū, usque perferre. Quid verbum opus est? non erat minus infame resiliere a tonsuræ proposito quam nunc probrosum habetur notum aut institutum monachicum de serere.

suas diligentius extendere, & sequētia quę Sphæram veluti & circulum sacri officij inuoluūt non tantum memoria tenere sed in opus quod perfectius est deducere.

CLERICALIS TONSURA,

§ XI.

FIDEI Christianę extorres & profugi miris sicophantiis derident nos quod clericalem tonsuram & à Trulliana synodo *κονδραν̄ ιερατικην* nominatam, credamus in nostra Ecclesiastica dignitate non carere præclaro mysterio nec solum propter orbicularem formam omnium perfectissimam, verum etiam in memoriam ac Symbolum eius coronæ quam crudelissimis modis præcioso saluatoris nostri vertici imposuerunt olim Iudęi, qui quod in ludibrium facebant, hodie hæretici in nostri contumeliam execrantur. Verum qualis semper hæc fuerit tonsura ab initio sacri cultus Ecclesiæ, & ministrorum institutione ex duobus non aspernandæ authoritatis doctoribus licet intueri, altero Græco, altero Latino. Diuus enim Germanus ad liturgiam D. Chrysostomi dicit duplicem in ecclesia tonsuram vsurpari monachicam eamque latiore, & alteram clericalem angustiore, & illam quidem factam ad imitationem D. Iacobi episcopi Ierosolymitani qui monachicam vitam gessit cum esset etiam Nazareus, hanc autem ad Petri similitudinem qui clericorum exemplar edidit in se luculentissimum. Is enim hac ab infidelibus affectus iniuria atque in coronæ modum attonsus, veluti mortalium stultissimus deinceps hoc dedecus in gloriam Christi conuertens, per totam vitam sic tonderi voluit vt spineam seruatoris isto saltem modo coronam repræsenteret. Hoc imitatio postmodum clerici externo cultu demonstrabant se ad trophæi cœlestis coronam pertendere, quod autem B. Germanus de tonsura scribit accipiendum est de forma. Nam cap. 1. Aquisgran. dicit Pauli factum eodem pertinere. Testis Latinus Beda venerabilis cap. 14. lib. 4. Anglicæ Historiæ ubi narrat Petrum apparuisse puero peste laboranti insignitum clericali tonsura. Nedum ergo audiendi sunt nasuti isti nebulones qui hanc aut à Simone Mago, aut à chara-

teribus

teribus Romanorum pictis institutam esse falso conque-
runtur, cum sit apostolica & religiosa priorum patrum
obseruatio. Hinc Anicetus Pontifex Maximus rei misterium
clarius & religiosius venerari voluit, vt patet epistola
quàm ad episcopos Galliæ scripsit, hoc stilo, Prohibete fra-
tres per vniuersas regionum vestrarum ecclesias vt clerici
qui laicis & simplicibus, virtutis, honestatis, pudicitia &
grauitatis exempla esse debent ac seipfos tanquam signum
purioris vitæ rudioribus ad imitationem prudenter exhibere
iuxta Apostolum Timoth. 4. comam non nutriant sed
desuper caput in modum spheræ radant, quod præceptum
patres Concilij 4. Carthaginensis non neglexerunt; eaque
ratione quia gratia impositione manuum concessa quæ
oculis exterioribus videri nequit, signo illo intuetur, & di-
scrimen ordini convenientissimum inter laicos & sacer-
dotes constituit hac apparenti tonsura in vertice capitis,
Alexandri Papæ authoritate hoc institum tantis patribus
probatum fulcitur, vult enim vt clerici qui comam nutriūt
& barbam etiam inuiti à suis Diaconis tondeantur non
autem existimādum hoc esse futile & inane hominum in-
uentum à quibusdam Flaminibus aut Dialibus exortum
sed apostolica lege introductum. Nec iure subsistunt qui
contrarium tueri putant argumento sumpto ab exemplo
Christi & Apostolorum qui barbas rasisse nō dicuntur aut
ex vsu summorum pōtificum & Cardinalium tum ex pri-
uatis commodis promissæ barbæ, nam parum hæc faciunt
si altius facti causas trutinauerimus. Quid enim designant
capilli rasi nisi cogitationes vanas & curas huius mundi
penitus ex cordibus nostris auulsas, ideò in Deute-
ronomio iussit Dominus vt homines cultui diuino ad-
dicti non haberēt hereditates aliquas seu possessiones ne
videlicet cum ipsis distraherentur, & ab illa deuotissima
intentione aut turbaretur inextricabili curarum molestia
Quo ergo ostendant cunctis se omnibus renuntiasse pres-
byteri hoc digni muneris & vere regij officij insigne ge-
stant vt ipse Diuus Hieronymus sentit qui scribens ad Sa-
binianum ait eos qui mundum fastidientes suam virgini-
tatem Deo consecrant, ponere capillos. Norandum est ta-

c *Egyptiorū sa- cerdotes religio- sū obseruabāt capitis tonsurā, eamque nisi e- neo cultro tonde- bant velut tur- pi sūmo facinore tenebatur, quod à Sabinis sum- ptum credit A- lexander ab A- lexandro. Hic addendum illud Apuleij loquen- tis de huiusmodi sacerdotibus lib. vlt. rasi aurci. Et capillum de- rasi funditus vertice præn- tentes, magne religioni terreni sidera, areis & argenteis i- mō vero aureis citium sistris ar- gutum uniuersū. Quinciatū Lam- pridius de Im- peratore cōmodo scribens, sic (en- quid) sacra Iff- dis colant vt & caput raderet. & P. nubim por- taret.*

d Tonsura clericalis institutum ab ipsis Apostolis profectum fuisse assertis. Anicetus per epistolam ad Episcopos Gallie, quod & restantur plurimi auctores & antiquitatis Ecclesie primas, dignissimi Presules ante 90 annos Isidoro Ispalensis, & eum sequentibus Rabanus Maurus, Geofradus Abbas in Epist. ad Nutanum regem Pictavorum in Britannia, quæ est in 5 lib. Histor. Anglica venerabilis Bedæ.

e Causa aperitur clericalis tonsura, ex eo quod significatur requiri a cõsis sacerdotibus, vicia mundissima ut relectis omnibus illecebris, aut carnalium sit nullis voluptatibus in iugi affectu & cogitatione perpetua, nõ in carnis aut terrenis rebus versentur, ut ea tamen cogitet quæ Domini sunt sancti corpore & mente

men instar voti esse huiusmodi tonsura & pro voti emissionem frequenter vsurpari quemadmodum ad sext. canon. Concil. Carthaginen. & vt susceptus alicuius professionis monasticæ habitus, ita quondam gestata tonsura portendebat hominem tendere ad castitatis & arctæ disciplinæ propositum. Gregorij Papæ sententia anathemate percutitur Clericus quicumque relaxans comam. Hæc testimonio ampliore non indigent etsi nostris dictis summo applausu faueat Anicetus d qu i Sanctum Policarpum Romæ vidit & multi alij fide & autoritate conspicui, Diony. Areopagita, Phociõ Cõstantinopolitanus, Basilus, Epiphanius & Abbas Babylonius. Barbam autem ideò radendam esse dicunt vt sacerdotes admoneantur oblectamenta mundi & fugaces illas delicias quærere non debere & simul omnia quæ cultui diuino aduersantur quæque sacris misteriis peragendis obstaculo esse possunt refecare & repudiare. vt taceam quod quotidie aut saltem frequenter diuina præstare mysteria & sacrosanctum Christi sanguinem ex vero calice haurire tenentur, quod à barbatis non sine periculo & vix absque certa irreuerentia diuini cruoris fieri posse & experientia testis & omnes cordati ac pij viri fateri coguntur. Hunc morem olim inualuisse per totam occidentis plagam testatur Gregorius septimus libro 8 regis Epist. 10. ad gloriam iudicem Carolitanum: nolumus inquit, prudentiam tuam molestè accipere, quod Archiepiscopum vestrum consuetudini sanctæ Romanæ Ecclesie obedire coegimus scilicet vt quemadmodum totius Ecclesie occidentalis clerus ab ipsis Ecclesie Christianæ primordiis barbam radendi consuetudinem tenuit, ita & ipse frater noster vester Archiepiscopus raderet. Vnde eminentiæ tuæ quoque præcepimus vt ipsum ceu pastorem & spiritualem patrem suscipiens & auscultans cum consilio eius omnem tuæ potestatis clerum radere facias atque compellas, res quoque omnium renuentium nisi demum cõsenserint publices, id est iuri Carolitanæ Ecclesie tradas, & ne vlteriùs inde se intromittant constringas, neque non ipsum ad honorem Ecclesiarum defendendum promptissimè adiuues.

DE

DE SACERDOTIS
IN DIVINIS OBLIGATIONE ET EXERCITIO

CAPVT TERTIVM.

§ I.

Horarum canonicarum institutio.

VGVSTÆ sui officij dignitati detrahit sacerdos seriùs edoctus quãtopere sit obstrictus ex sacri ordinis susceptione ad præstādū officiū & quidē religiosissimè, quod cum & aliunde considerari queat non tamen fiet commodiùs, quam si cogitent Deum quantumuis hominum amantißimum de cuius sua elargiri & præbere dona ineffabilia orantibus, petentibus, pulsantibus. Hinc in Euangelio: Querite, petite, pulsate quasi suam ille precibus nostris liberalitatem adligaret. Adde quod diuino iure ad maiorē & diuturniorē orationis cultum sacerdotes tenentur a quàm ceteri fidelium qui variis distrahantur negotiis. Legimus quàm serio admonuerit Moses Aaron pro populo orare. Scimus ibidē ex lib. Regum 12. quid Samuel summus Sacerdos dixerit Abfit hoc peccatum à me in Domino, vt non orem pro vobis. Omnes sacre pagine pios commendant viros pro populo orantes, innuuntque non solum docere sed etiam orare & sacrificium offerre pro subditis debere Sacerdotes. Testatur D. Paulus quàm sedulo quàmque diligenter & quam incessanter pro suis ouibus orauerit. Rom. 1. PPhil. 1. a. Col. 1. a. 1. Thess. 2. c. d. & Col. 4. c. commendat Epaphram quòd pro Colloffenibus semper sollicitus fuerit in orationibus, & præterea qui per dius & pernox orauit ad instructionem suorum discipulorum. Christus imitatio nostra, nos ad hoc pium exercitium sponte conuocare debet Et meritò atque adeo necessario debent intelligere &

a Fortior ratio nulla hic potest suppeditari ad orationis, obligationē qua sacerdotes tenentur, quam cum inter cetera reipublice munia, clero aliis apicem honorum & dignitatum teneant. potiorque religionis decor, sit cultus diuinus, inter Christianos clerici deputantur, vt non solum sacramentis populum sanctificant, doctrinamque & exemplum promoueant verum incessanter precibus, & lacrimis christi celi omnia auerant & pro peccatis populi Deum exorant veluti necessarij mediatores.

æstimare Sacerdotes non satis esse quod aliquando pro concione doceant populum, verumetiam teneri sese ex officio tam pro seipsis quam pro sibi commissis indefinenter offerre, ac uti D. Pauloquitur sine intermissione, Deum exorare. Hac de causa ut sacerdotes iuxta exemplar & præscriptum verbi diuini suo satisfacerent muneri & preces nocturnas diurnasque pro se sibi que conceditis atque a deo omnibus hominibus maximè Christianis persolueret, meritò & gratissimis iustisque de causis iustè piè & sanctè horas precarias quas canonicas vocant instituit easque singulis diebus, quoad possibile fuerit, piè deuotè attentè & integrè à sacerdotibus persolui seridè & sub interminatione iustissimi ac horrendissimi Anathematis mandauit & præcepit Ecclesia. Grauiissimè igitur & quam periculossimè peccant imò certissimo se excommunicationis atque adeo æternæ damnationis reatu obstringunt, qui ex negligentia aut quod peius est, ex contemptu & infidelitate, horas suas canonicas, ad quas non Ecclesiastico tantum sed etiam iure diuino b (quia Deus Ecclesiam audiri iussit & tam disertè in S. Scriptura, partim exemplis partim præceptis Sacerdotibus indefessam orationem iniunxit) aut nullo pacto, aut ut debent & possunt persoluant & exequuntur. Taceo & hæc vel sola de causa desinenter debere sacerdotes orare pro se & Christi fidelibus quia visitant & sustentantur Eleemosynis & contributionibus fidelium. Mortuorum fatius tibi esset vesci carnibus earumque deuorare ossa, quàm bonis pauperum gaudere, & Eleemosynis eorum viuere quorum immemor & ingratus pro incolumitate & animarum salute non oras. Si pro Eleemosynis acceptis tenetur quilibet quantomagis sacerdos? d Et si illi semper Eleemosynarum pingui fruuntur, quam nepharium & immane sacrilegium profundunt si fideles ociosa charitate precibus quotidianis & igne diuini amoris ardentibus defraudant? Si Christus agnus immaculatus tam seridè tam sedulò orauit, nõ ut alicuius auxiliis indigens sed ut Pater cœlestis nostri misertus nostros sanaret languores? e Si que nescientibus apostolis aut efflagitantibus orationis modum illos tam seridè docuit tamque peruigiles preces

b Horarum canonicarum obligationem naturalis iure, & vtriusque testamenti diuino, ac humano constantem ostendit copiosè exemplis, & rationibus Dominicus de Soto de inst. & iur. lib. 10. q. 5. art. 1.

c Id auctoritate ceruissima Ilicori probatur lib. 1. de officio. c. 8. dicens precibus nobis Dominus deprecari Christus Dominus & docuit, et confirmat. Cum enim Apostoli nescientes orare perierant à Christo, dicentes, doce nos orare, id est, compone nobis preces, quas Christus, Iherosolimam docuit exinde prodit, hæc est consuetudo Ecclesie, si vti precibus instituit earum quas instituit Christus, quas quidem primi & ceteri caperunt componere.

preces adhortatus est quod nobis faciendum esse censemus? Si Sancti Apostoli, si Martyrum Chori, si Virginum Sanctarum cætus, si Confessorum pura & illibata mens sanctè precibus sacris inuigilarunt? quid meritò facere debemus nos tam infirmi atque fragiles & tam multis nominibus Apostolis inferiores ac miselli peccatores qui lauream illam Sacerdotij adepti sumus? Voluamus infatigabilmente sacros illos modulos tam pulchrè & sapienter à maioribus in orationum compositionem contextos. En nobis Ecclesia officij Ecclesiastici & orandi ritum edocet per horas canonicas. Verùm teste Guilielmo Durando in suo opere quod rationale diuinorum officiorum intitulum, lib. 5. cap. 2. In primitiua Ecclesia diuersi diuersa quisque pro suo velle cantabant, quòd ad laudem Dei pertineret licet conuenirent omnes in oratione dominica à Christo edita & in Symbolo ab Apostolis compacto. Succedentibus vero temporibus & sollicitante Theodosio Imperatore Damasium Papam ut per aliquem Ecclesiasticum virum diuinum ordinaretur officium, Diuus Hieronymus eruditissimus Damasi præcepto & iussu ex Psalmis, Euangelia quoque & Epistolas de nouo & veteri testamento in Ecclesia legi magna ex parte ordinauit. Tandem apostolicus hic orandi modus in septem d partes conuenientissimè distributus diei sibi meliorem partem vèdicat diluculum, primam lucem, meridiem, vesperum & silentis noctis initium diuinis precibus & laudibus partitur, & illa sacrarum horarum instertitia Matutinæ, prima, tertia, sexta, nona, Vespera & Completorium ex Concilij Agathensis iudicio nominantur, vbi dicitur, presbyteri mane matutinario officio expleto pensum seruitutis suæ scilicet primam tertiam, sextam, nonam, Vesperamque persoluât, ita tamen ut horis competètibz aut à se aut à scholaribus iuxta possibilitatem publicè compleantur, Horarum Canonicarum communi voce hæ preces nomen adeptæ sunt, quod certis horis ex Sanctorum Canonum institutione sacri Dei ministri diuinis laudibus sese conferre debeât, & ideò canonicæ ab his qui priscorum patrum & Conciliorum canonicis hoc sacrum institutum seruandum dederunt. Ecclesia

d Septenarium numerus horarum canonicarum, vtriusque Ecclesie institutio, & congruentissima, acque decentissima, nempe ut post matutinorum, nocturnorum officium hora diurne sex sint numero. Et auctoritate D. Hieronymi credimus nocturnum officium ab Apostolorum seculo originem duxisse. Hic enim clarissimus auctor hunc nodum secuit, super illud Mat. 25. Media nocte clamor factus est, dum ait, quòd cum tradito Iudæorum esset Messiam media nocte veterum, insimilitudinem Aegyptij temporis, quando Pascha celebratum est, & exterminatur venie, & ratio Apostolica, ut reuer per manserit, ut in die vigiliarum Pasche, ante noctis diuinum populum dimittere non liceret spectantes aduenire Christi

Ecclesia cuius iustitia abundat super iustitiam scribarum Phariseorum, sic & eius diuinorum ministeriorum cognitio, statuit septenariū istud officiū (quod æquē in Orientis & ac Occidentis plagis excolitur) perculsa tribus rationibus. Prima vt omnia secundum ordinem fierent vt vult Apostolus, si omnia, ergo oratio secundum ordinem fieri debet, non esset autem ordo nisi aliquod tempus orationi deputaretur quo ad Ecclesiam conueniret Chorus orationibus peruigil. Secunda ad imitationem perfectorum qui variis & distinctis horarum interuallis leguntur orasse. Septies in die laudem dicebat Dauid, Media nocte surgebat ad confitendum domino, nec vna aut altera nocte tantum id faciebat sed per singulas vt idem ipse fatetur dicens Lauabo per singulas noctes lectum meum, & ad hoc nos hortatur Psal. 133. cum inquit in noctibus extollite manus vestras in sancta & benedicite Dominū, nam cum illis temporibus præsertim Leuitæ interdium ministeriis vacarent quod pertinebunt præcedentia, noctu verò custodiis quod sequentia dauidicæ Psalmodiæ in toto illo Psalmo cuius est initium Ecce nūc benedicite dominum, qui statis in domo domini. Dum noctu custodiis templi vacatis procul à populi conspectu Deum sancte collaudate attollendo in sancta loca manus, adeo etiā vt pro absentis & dormiente populo precemini, quem pium orationis affectum imitatur Sacerdos, exemplo Pauli & Scillæ de quibus Actuum 16. dicitur Paulus & Scillas media nocte adorantes laudabant Deum & audiebant eos qui in custodia erant: de Christo autem dicitur quod ipse erat pernoctans in oratione. Cætera horarum canonicarum tempora ex ipsius sacræ scripturæ autoritate insignita pulchrè exornantur, de prima habetur Eccles. 39. Iustus cor suum tradidit ad vigilandum diluculo ad eū qui fecit illum, de eadē & aliis cecinit Regius Psaltes Vespere mane & meridie De hora 3. Actuum. 2. Respondens Petrus dixit Viri Iudæi nō enim sic vobis existimatis hij ebrij sunt cum sicut diei tertia. Et hora tertia missus est Spiritus Sanctus super Apostolos vt testatur Ecclesia horaque tertia crucifixerunt Christum Iudæi vt testatur Marcus 15. cap. De hora sexta act. 11.

Petrus

e Horarum canonicarum religio est observatio in Ecclesiis orientis, ad regulam in eorum typis que vocant, descripiam, & proposita, quas Greci sui nominibus appellant, illi nos nocturnos, & p̄gov illi, nos matutinas laudes, licet illi p̄gov coniungat, cum prima, vt nos matutinas laudes cum nocturnis, illi p̄gov tu p̄, p̄ p̄ t̄ e i s̄ s̄ i s̄ i, ev i a t̄ p̄ p̄, nos primam, tertiam, sextam, & nonam, is̄ p̄ i o i, o i, illi nos vespertinam, & p̄ i dicit, o i, vocant completorium quia post eam adhibetur, nos completorium ab horis orandi completum.

Petrus ascendit in superiora vt oraret circa horam sextam. Et Iesus fatigatus ex itinere sedebat supra fontem erat autem quasi hora sexta Iohan. 4. Et hora sexta tenebræ factæ sunt super omnem terram vsque ad horam nonam Matth. 27. De hora nona Actuum 3. Petrus & Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam & hora Nona Iesus expiravit. Iohan. 19. Matth. 27. De Vespere hora Dauid Psal. 45. Vespere & mane & Psal. 140. Sacrificium vespertinum scilicet eleuatio manuum mearum. Item vespertina oratio ascēdat ad te Domine nam ad Vesperam depositum est corpus Christi de Cruce & hora completorii sepultum. In singularem autem cuiuslibet horæ gratiam hos versus retulit Casianus.

f Casianus lib. 2. c. 3. Benedict. cap. 15.

*Hec sunt septenis propter quæ psallimus horæ
Matutina ligat Christum qui crimi na purgat,
Prima replet spiritus, causam dat tertia mortis,
Sexta cruci necit, latus eius nona bipertit
Vespera deponit, tumulo completa reponit.*

g Quibus de causis septem horarum canonicarum institutus instituta sunt, narrat gl. sup. c. presbyter de celeb. miss. quod quidam est cœcilij. Agathen. celebrati sedente Zozimo Papa sub anno D. 420. vbi prædictæ omnes horæ, nam nocturnæ, quæ diurnæ, persolui inuentur.

Tertia ratio propter quam Ecclesia instituit septem horas Canonicas, est in significationem & representationem diuinorum beneficiorum septupliciter nobis donatorum & in eorum laudem & glorificationem quorum beneficiorum primum est creatonis quod in septem diebus completum est Genes. 1. Secundum est beneficium incarnationis quod septem misterijs impletum est, quæ septem sigilla vocat Iohannes Apocalypsis 5. Tertiū eius singulare beneficium est Passionis & nostræ redemptionis quod septem misterijs perfectum est & septem horis inchoatum, continuatum, & consummatum est. Adeo vt horæ diuini officij illis horis respondeant teste Cypriano in expositione orationis Dominicæ. Quartum beneficium Christi in cuius commemorationem laudem & gratiarum actionem dicuntur septenæ horæ est beneficium iustificationis quod in septem donis spiritus sancti perficitur. Hæ sunt potentiores & præstantiores causæ Institutionis horarum canonicarum, quæ in Ecclesia Dei audiuntur & decantantur;

i V. J.

Vnde D. Ambrosius auium modulationem nostris Psalmodiis referebat vt quemadmodum vesperi lato cantus persoluto munere atera dulcisono vocalique gutture mulcere solent, quod velut à surgente & occidente die semper instaurare consuerunt, vt vel decursu vel adorto nocturnodiurnoque tempore iustas laudes suo referant creatori. Vnde magnum incentiuum excitandæ deuotionis sumere debemus.

QVI TENEANTUR AD HORAS CANONICAS.

§ II.

^a Ad sacri officij lectionem obligantur omnes sacerdotes, diaconi subdiaconi & quicumque habent beneficium, omnes nē religiosi professi, & ad chororum deputati, ac similiter sanctimoniales. Hæc autem obligatio parum est de iure diuino, parum de positiuo, nā in genere, quod omnes clerici sacri iniuncti ad aliquod officium diuinum persolvere tenentur, ut diuini est, super quo sacra dispensare non potest. Quod autem hoc ad illud dicatur ius est posituum Ecclesiasticum super quo Papa ratione id legitime exigente, dispensare potest.

CLARISSIMI Doctores qui sacra Adyta Theologiæ scholasticæ scrutantur asserunt quempiam teneri ad horas canonicas dicendas, duplici ratione scilicet ordinis sacri & beneficii Ecclesiastici vnde D. Thomas quodlibet. 6. art. 8. Sic (inquit) Clericus ex hoc ipso quod est clericus & præcipue in sacris ordinibus constitutus tenetur dicere horas canonicas, videntur enim tales spiritualiter assumpti ad laudem diuinam secundum illud Esayæ 42. Omnem qui inuocat nomen meum in laudem meam creauit illum. Dominus Cardinalis Caietanus in summula sua de peccati titulo *horarum Canonicarum emissio*, sic docet Quamuis ex præcepto in iure contento soli presbyteri expressi inueniantur qui scilicet teneantur ad horas canonicas, communiter tamen tenetur quod quicumque in sacro ordine constitutus absque rationabili causa omittit illas peccat mortaliter: hæc ille. Soli autem presbyteri ad hoc teneri exprimitur 91. dist. can. presbyter ex Concilio Namnetensi & de celebratione missarum. cap. presbyter ex Concilio Agathensi. Quod verò Ecclesiastico beneficio cuiusvis generis aut prouentus prouisus adstringatur horas canonicas siue sit in sacris siue non probatur, quia propter officium datur beneficium vt inquit Bonifacius 8. extra. de rescriptis cap. final. in 6. & ita Sanctus Thomas loco citato & cogati ordinis iuris Pontificij plerique canonistæ in c. presbyter de celebratione miss. sentiunt post Theologos dicentes quod beneficiatus non excusatur ab horis dicendis

dicendis propter suffectionem Vicarij quia est opus personale quod per alios solui non potest, & vt inquit Panormitanus Episcopus non potest in illo cum beneficio dispensare nec aliud commutare.

MODVS PSALLENDI ET LEGENDI HORAS CANONICAS.

§ III.

IN Ecclesiis Collegiatis voce sonora & alta oratur & laudatur Dominus instar Elogij Daudici præcipientis Cantare Dominum canticum nouum, & bene psallere in vociferatione. Et Psal. 46. Iubilare Deo in voce exultationis Vnde Damasus a Papa primus constituit vt Psalmi die nocturne canerentur per omnes Ecclesias qui hoc præcepit Episcopis fieri atque monasteriis & vt in fine Psalmorum Gloria Patri & Filio diceretur vt testis est Hieronymus. Idcirco statuit Martinus Papa quod si presbyter aut Diaconus vel quilibet clericus Ecclesiæ deputatus ad quotidianum psallendi officium matutinis vel vespertinis. horis ad Ecclesiam non conuenerit deponatur vt testatur Gratianus 92 dist. cap. Si quis presbyter. Idque ab antiquitate Christiana obseruauit Ecclesia quod & obseruandum obtulit nobis Concilium Lateranense his verbis. Hæc igitur & similia sub pœna suspensionis penitus inhihemus dist. 8. b præcipientes in virtute obedientiæ vt diuinum officium nocturnum pariter & diurnum quantum eis deerit Deus studiosè celebrent pariter & deuotè. Hæc notent sacerdotes qui tempus inani colloquio proterunt, qui syncopes verborum indebita prolatione committunt & vario discursu irreuerenter Deum alloquantur.

Diuini officij ritum persoluendum pariter iubet Generale Concilium Viennense in hunc modum dicens. Sacri approbatione concilij omni negligentia vel incuria penitus relegata in cathedralibus regularibus & collegiatis Ecclesiis horæ debite psallatur in aliis verò conuenienter & debite celebretur diurnum & nocturnum officium si Dei & Apostolicæ sedis indignationem vitare voluerint hæc ibi. c Propter quod Gregorius x. in Concilio Lugdanensi

^a De celeb. miss. dolentes.
^b Verba illa dist. 8. in virtute obedientiæ planissime ostendunt præceptum, obligantis sub reatu mortali, neque melius est apparet. (inquit Sor) eiusmodi cuillatio, quod præceptum illis non fertur super modum attentè, deuotèque orandi, sed super substantiam vt diuinum officium integrè persoluiatur. Nullius inquam est apparetis, nam cum præceptum illud in præcipientibus, nulli erat in concilio obortu de illo questionis, sed quia modus dicendi sensum in præcepto illius probatum est sub præcepto illum inhihemus.
^c Extr. de celeb. miss. c. i. in clement.

De consecr.
dit. c. 5. conue
n. r. & c. id sem
per.
f. Cantus Ecclē
siastici varij sue
runt. auctores.
Antiphonas (vt
Isidorus. lib. 1.
de offic. cap. 7)
Græci primi cō
posuerunt, quos
postea Ambro
sius imitatus
Latinas excogi
tauit, sicut &
Hymni, vt Eu
sebius li. 1. Eccl.
hist. c. 18. refert
in conuentibus,
s. Marc' in Ale
xandria compo
siti sunt multi,
quibus & idem
Ambrosius & Hi
larium plures
addiderunt,
Responsoria ve
rō Isidorus ibi
dem c. 8. tradit
ab Italii longo
ante tempore
fuisse reperia,
& inde sic vo
cata, quod mo
canente chorus
consonando res
pondebat.
g. Ad concimen
das diuinas lau
des nos hortatur
exemplo ange
lorum D. Gre
gorius his ver
bis circa fin. 2.
lib. de Epiphā.
Cum pastoribus
(inquit) venera
re, cum angelis
hymnum dicitis,
cū archangelis
choros ducito.
Sic nobis ista cō
munis solē, acas
terrestribus cū
caelestibus.

prius statuit quod si canonici cessauerint à diuinis form
illic expressa prætermissa, priuentur ipso facto fructibus
quos possessionis tēpore receperint. Et ipsos restituere te
neantur^e vt patet extra. de officio Iudicis ordinarij cap. Si
Canonici. in sexto. Et Bonifacius octauus titulo eodem. ca.
quamuis, prohibet cessationem à diuinis in seculari vel re
gulari cap. Collegio seu conuentu Ecclesiæ cuiuscunque
nisi pro causa illic expressa.

De psallendi diuinum officium debita ratione in Ecclē
siis definit Concilium Agathense hunc modum. Conuenit
ordinem Ecclesiæ æqualiter ab omnibus custodiri, & re
fert Gratianus, & simile ex Concilio Gerondinensi ritus
psallendi & missas celebrandi sit secundum Metropolita
nam Ecclesiam de consecratione dist. 2. cap. Institutio.

Statuit autem Ecclesia ipsum diuinum officium alta vo
ce per Ecclesiæ ministros cum psalmis Antiphonis Hym
nis & canticis à variis inuētis & digestis f propter quatuor
præcipua rationum capita decantandum. In primis ad imi
tationem superni chori Hierosolymæ & triumphantis ec
clesiæ de qua Psal. 83. Beati qui habitant in domo tua Do
mine in sæcula sæculorum laudabunt te. Et Psal. 149. Exul
tabunt sancti in gloria lætabuntur in cubilibus suis. Exul
tationes Dei in gutture eorum. Duo Cherubin clamabant
alter ad alterum Sanctus, Sanctus, Sanctus, & in Christi
Genethliaco cecinerunt Angeli Gloria in Excelsis Deo:
Luc, 2. Cœlestis autem Hierarchiæ imitatrix^s est & esse de
bet Ecclesiastica ista Hierarchia terestris vt dicit Diuus
Dionysius Arcopagita libro de Ecclesiastica Hierarchia.
Vnde Ignatius Ecclesiæ Antiochenæ tertius post Petrum
Episcopus Ioannis discipulus. Quia audiuit choros ange
lorum antiphonas laudes, Deo & sanctissimæ Trinitati
decantantes & hymnos ideò hunc modum tradidit Ecclē
siæ Antiochenæ à qua ad aliàs emanauit Ecclesias vt ha
betur lib. 10. Histor. tripartit. cap. 9. Chrysostomus. homel.
prima super illud Esaia 6. duo Cherubim clamabant vnus
ad alterum sic habet. In superis exercitus angelorum ca
nunt Deo gloriam, in terris homines, in Ecclesiis chorum
agentes ad illorum exemplum eiusdem canunt gloriæ lau
des &

des & hymnos. Secundò exemplo Christi & Apostolorum
& primitiæ Ecclesiæ de Christo scribitur Matth. 26. Hym
no dicto exiit, in montem oliueti: propter quod Concilium
Tholetanum 4. can. 12. sic habet. De hymnis canendis &
Saluatoris & discipulorum habemus exemplum, nam &
ipse Dominus Hymnū dixisse perhibetur Matthæo Euan
gelista attestante. Et hymno dicto exiit, in montem oliua
rum. Et Paulus Apostolus ad Ephesios 5. cap. Implemini
spiritu sancto loquentes vobis ipsis in psalmis & hymnis &
canticis spiritualibus & refert Gratianus. h. De Paul. & Syl
la habetur Actuum 16. quod media nocte adorantes lauda
bant Dominum & audiebāt eos qui in custodiaⁱ erant. De
primitiua Ecclesia scribit Dionysius 3. cap. Eccles. Hierarc.
Porro psalmorum sancta modulatio quæ omnibus fermē
sacerdo talibus misteriis iniungitur, & substantiæ ratione
coheret, summo omnium misterio deesse non debuit. Phi
lo Iudæus in suo quem de vita Theorica supplicum inti
tulauit libro sic habet. Est autem in singulis eorum locis
consecrata orationi domus in qua secedentes honestæ &
castæ vitæ misteria celebrant vbi vnus ex omnibus confur
gens, in medio psalmum honestis modulis concinit, cui v
num versiculum præcinenti omnis multitudo respondet.
Hæc ille. Et refert Eusebius. lib. 2. Ecclesiastica Historiæ.
ca. 17. Plinij secundi eodem Eusebio^k teste opitulari testi
monio possumus apud quem sic legimus. Tam immensæ
martyrum cateruæ quotidie iugulabantur vt Plinius 2. qui
tunc Prouinciam administrabat multitudine interem
ptorum permotus referret ad Imperatorē Traianum quod
innumera hominum millia quotidie obruncarentur, in
quibus nihil omninò sceleris deprehenderetur commis
sum aut aliquid contrarium Romanis legibus gestum nisi
hoc solum quòd antelucanos hymnos Christo cuidam
cancerēt Deoⁱ hæc ille. Et idem Plinius commemorat Epist.
2. Hilarium Pictauorum Episcopum in hymnorum carni
ne Ecclesiastico primum floruisse.

Tertiò ideo statuit Ecclesia diuinum officium cum ho
ris canonicis publicè decantari ob inde sequentem fructū
triplicem vt scilicet Deus fusiùs & ampliùs laudetur, Rex

h De consec
ratione. dist.
1. de hymnis.
i Hæc sicut Chri
stiane militiæ
excubiæ quas
ab Apostolorum
sæculo clerici in
tres partes dis
tribuit, quarū
vna in prima
vigilia primū
canebat trium
Psalmorum no
cturnum, & a
lia in secunda
secundam, atq;
alia in tertia
tertium, vt cum
in singulis, quæ
in omnibus Tri
nitatem profi
terentur, ac de
mum diluculo
in quarta vigi
lia omnes simul
ad laudes con
uenendas con
ueniebant.
k Euseb. hist.
eccl. lib. 2. c. 32.
l August. lib.
9. de confes. c. 7.
refert quemad
modum tempo
re Mediolanen
sis Ecclesiæ ge
nus hoc consolā
tionis, & exhor
tationis celebra
re suscepit, vt
fratres vocibus,
& cordibus ma
gno studio con
cinnerēt ad de
pellendū in ma
rorem quo pro
pter heresim
Tyrannorum
Christiani ani
mi tabescebant.

David in sacris literis commendatur ob id quod cantores in domo domini ordinaverit qui tempore officiorum divina cantica personarent ut habetur primo Paralipomenon. 25. cap. Præterea huiusmodi decantatio ad mentis in Deum confert attentionem & affectus promptitudinem & maiorem devotionis feruorem, secundum illud Apostoli ad Coloss. verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes & commones vosmetipsos in Psalmis & Hymnis spiritualibus. Rabanus lib. de Institutis clericorum cap. 76. Psalterium inquit cum melodia, ideo in Ecclesia frequentatur quo animi ad compunctionem flectantur facilius. Augustinus lib. 9. Confessionum cap. 6. de seipso loquens sic habet. Quantum fleui in hymnis & canticis tuis suavi sonitus Ecclesiæ tuæ vocibus acriter commotus. Nam voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum & ex ea æstuabat inde pietate affectus, currebant lachrymæ & mihi bene erat cum illis, hæc ille. Proinde ex huiusmodi Ecclesiæ cantu Dæmonum insultus & insidiæ superantur, nam quemadmodum olim septem tubis clangentibus sacerdotibus muri Hierico corruerunt Iosue sic hiis septem horis canonicis altisonè decantatis quasi septem diuinarum laudum buccinis diaboli & mundi machinæ evertuntur. Et quemadmodum audito à Philistæis in castris domini cantu & iubilo dixerunt Philistini vae nobis quia Dominus venit in castra filiorum Israel, & territi sunt. 1. Regum 4. Et sicut canente David Cithara^m leuis spiritu maligno corripiebatur Saul, sic tãtam Ecclesiæ harmoniam ferre nequeunt maligni spiritus. Postremò ob id decantando & psallendo persolvitur diuinum officium ut toti populo innotescat, communi illi & clero sancta laudatio, nam clerus populi vice deum laudat & orat, hanc rationem ponit S. Thom. 2. 2. q. 83. artic. 12.

Alius est orandi modus ex eiusdem instituto Ecclesiæ, quo quicumque in sacris constitutus officium Ecclesiasticum ore tenus proferre & pronuntiare tenetur, nec sufficit tantum corde meditari aut aure audire, sed oportet ore confiteri quod offerendum corde concipit ut pro fidei & Ecclesiæ

Ad sacra
concedentis
Sauli regis furor
Dauis Harmonia
citharedi
semper ab auribus
ut ad pristinam
redire creatur
quærem victo
illo malo damno
ne & melâcho
lico furias tantis
erit vis. & ob
lectatio diuina
rum verum con
fentur. De hu
consule, nuncu
patorum. Epi
stolam Georgij
Veneri Minor
toni in Har
moniam mundi
ad Clementem
7. Pontificem
Maxi

Ecclesiæ populo fructum laborum suorum Deo offerat dicente Apostolo ad hæbreos 13. Per ipsum offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum laborum confitentium nomini eius. Et ut satisfaciat debito ordini qui est candidatus beneficio & nec non inuestitus, tenetur obligatur altero modo persolvere suum diuinum officium scilicet aut psallendo in Ecclesia aut priuatim dicendo. Quocumque autem modo id fiat debite fieri debet ut innuit & iubet Concilium Lateranense. Attentio itaque summè necessaria quo celerius pulset aures Dei oratio nostra, namque ornamentum illius attentio est & meditatio. Idcirco, ut diligentiore attentione tepidi quidam animi incalecant, Theologi cum Sancto Thoma 2. 2. q. 83. artic. 13. triplicem asserunt attentionem quæ orationi aduocari & adhiberi potest. Vna est qua attenditur ad verba ne quis eis erret aut omittendo vel syncopando, sed ut distinctè & integrè dicat ut hæc attentio communis est doctis & indoctis maribus & fœminis nisi quod ignorantes possunt materialiter errare articulatè non proferendo, quod non refert modo id non intendat & attendat ne erret. Et hæc attentio requiritur in diuino officio & in qualibet vocali oratione. Verum non debet esse nimia quia eodem Thoma autore. Nimia cura in verbis proferendis excludebat attentiones. Secunda attentio est ad sensum verborum ut mente percipiat id quod significatur & ad illud applicet affectum, & hæc attentio non est omnibus communis sed solis intelligentibus quibus vberimus consolationis fructus hinc inde largitur, de quo Apostolus *Si orera lingua tantum supple mens mea sine fructu est.* Et Coloss. 3. Docentes & commones vosmetipsos in psalmis hymnis & canticis spiritualibus ut supra diximus. Tertia attentio ad finem propositum vergit scilicet ad Deum & ad id pro quo oratur & quod per orationem postulatur scilicet gratiam, fidem, spem diuinam, opera virtutum incrementum, peccatorum antidotum, perpetuam beatitudinem & alia huiusmodi peti solita & debita, quæ quidem attentio summopere necessaria est in oratione tam ab idiotis quam à doctis & à qua attentione actuali vel virtuali debet procedere oratio

n Aristoteles
4. Metaphisic.
bisaria aut quid
esse necessarium
docet. Vno modo
per quod melius
& accitius per
uenitur ad finem
sicut equus ad
peragendum,
iter atque al
tero simpliciter
ripote sine quo
res suam finem
attingere ne
quit, veluti ci
bus ad vitam.
Pari modo atten
tionis necessitas
duobus modis
existimatur, r
mo ut cum deo
perseuerat, quæ
diu ratio durat,
atque altero, ut
cum quis ad o
randum se ac
comodat, attem
dat quid facere
aggreduntur.

o Tho. in 4.
sent. dist. 154.
ar. 2.

& diuinum officium: ideò inexcusabilis est quisquis talia mente vaga, & tepido affectu precatur.

POENA NEGLIGENTIUM HORAS
CANONICAS.

§ III.

^a Clerici tenentur omnes ad re-stitutionem beneficiorum, quæ possident si horarum canonicarum recitationem neglexerint, ut ferè omnes scholastici, & Canonistæ faciunt. Cald. in c. 1. de celeb. mis. Decius in c. cum omnes. 2. sec. col. 2. Hadrian. in 4. sent. in tract. de restit. Ripa. in l. ult. q. 66. C. de reuoc. don. Ang. vers. horarum canonicarum. §. 11. Gemina. in cap. 142. & in c. ult. col. 1. de re. scrip. in 6. Clarius in sua sum. in verbo Horas canonicas.

OMISIO precum & horarum canonicarum tam ingrata est sacris canonibus ut ab omni fructu proventuum beneficij sacerdotem priuet. ^a Quis enim ignorat Beneficium propter officium dari, & indigni mercede gaudere qui quæ mercedem merentur non præstat. Nonne restitutioni toties tenetur clericus quoties id quod debet non facit? Optimè huic malo medetur Lateranensis concilij Sess. 9. in qua decretum est, ut qui diuinum officium canonicè non persoluerit pro rata teneatur perceptos fructus restituere quod si supra dimidiatum annum in eadem negligentia persiste-rit beneficio priuetur, quippe quod propter officium datum erat. Huius decreti æquitas varijs glossematis illustrata est Clarissimorum virorum studio, inter quos primas consequitur partes Dominicus de Soto lib. 10. q. 5. art. 6. col. 3. cuius sententia quanuis mirum in modum suspicienda veniat, nos tamen hac in parte dilucidio-rem aliorum sequimur consensum, nec farraginem molestam auctoritatum aut summistarum vestibula perferutabimur, solius summa & inuiolabilis Pij V. pontificis Maximi constitutione contenti quæ his verbis legitur.

P I V S Episcopus seruus seruorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Ex proximo Lateranen. Concilio pia, & salubris sanctio emanauit, ut quicumque habens beneficium ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtinuerit, diuinum officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis officij, & temporis, suos non faciat, sed eos tantum iniuste perceptos in fabricas ipsorum beneficiorum, vel

vel pauperum elemosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi suspensione teneantur, cuiusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda. Nos huic rei euidentius, atque expressius providere volentes, statuimus ut qui horas omnes Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij, seu beneficiorum suorum fructus, ^b qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie diuiderentur qui vero matutinum tantum dimidiam, qui ceteras omnes horas, aliam dimidiam, qui harum singulas, sextam partem fructuum eiusdem diei amittat; tamen si aliquis choro additus non recitans omnibus horis Canonicis cum aliis presens adsit, fructusque distributiones forte aliter assignatas sola presentia iuxta statuta, consuetudinem, foundationem vel alias lucrificasse prætendat. Is etiam præter fructuum, & distributionum amissionem. Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat admisisse, Declarantes præstimonias, præstimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes, cum prædicta pariter contineri, At quicumque pensionem, fructus, aut alias res ecclesiasticas ut clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum officium paruum Beatæ Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, & decreti infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri, & Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Dat. Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicæ 1571. duodecimo Kal. Octobr. Pont. nostri anno sexto.

Mulsi in huius statuti interpretanda intentione egregia protulerunt ingenij experimenta, quæ tamen aliquantulum inter se discordant sed egregiè apud Lopezium 2. parte Instructorij conscientiæ vniuntur & conciliantur.

Placet autem hac in re ex placitis Iuris Vtriusque petitionum certis uti distinctionibus quibus restitutionis rigor

^b Pius Quintus hac extragante non recitantibus beneficiariis prohibet fructus facere suos absolute sine exceptione tantum, vel quædam esse restituendos statim fabricæ, vel pariteribus, sed eam reme potest intelligi, ut de his beneficiariis tantum loquatur illa, aliis obligationibus non de iunctis præter obligationem canonicas horas recitandi, quia qui in aliis præoccupantur officij sui beneficiis annexis planum est ad omnes fructus integre restituendos, non eos teneri sed ad quantum moderari, ut ex intelligatur, de quoniam unum obligationis persoluedi diuinum officium correspondente, & non de omnibus fructibus.

k vel

vel moderatur, vel excusatur, tum authorum quorundam subobscure loquentium elucescit sententia. Menochius ^c Patavinæ Academiæ certissima lampas, certos casus constituit huic nostro instituto accommodatissimos.

^c Iaco. Menoch. de arbit. iud. libr. 2. Cent. 5. cas. 429. Quibus afficiantur potius clerici quæ horas canonicas non dicunt. num. 5.

Primus est quando Clericus horas canonicas malè dicit, seu malè pronuntiat, vel aliquos versus intermittit, atque abscindit non id quidem dolo & malitia, sed ex negligentia quadam. Hoc in casu, non tenetur is clericus restituere fructus perceptos. Ita affirmavit Soto in d. art. 6. col. 4. vers. Subtextitur nihilominus quarta conclusio. Ea est ratio, si tenetur Clericus facere hanc restitutionem, esset nimium irretire hominum conscientias: cum vix caduca labilisque hominum vita sine huiusmodi negligentis transigi queat. Et huic casui rectè adaptatur illa consideratio moderni Parisiensis in §. 30. num. 35. cum dixit non esse bonum statuere, quod Clerici omittentes dicere horas canonicas, teneantur ad restitutionem fructuum, ne laqueus multitudini iniiciatur, quod in legibus condendis, & maximè animarum periculum concernentibus summoperè vitandum est. ^d

^d Cordub. in q. 187. in addit. ad tract. de casibus conscientie.

Navarrius Sum. Lat. 6. 25. num. 122. Medina Salmant. Instr. confes. fol. 15 pag. 2.

^e Cap. de viduis. 27. q. 1. & copiosè differt Ioan. Gerson in lib. de vita spirituali. lect. 2.

Secundus est casus, quando Clericus matutinale officium vel aliam horam sine culpabili obliuione, siue dedita opera prætermisit, vel etiam si integrum diem omisit, quod non vacauerit muneri huic suo. Hoc sanè casu (inquit idem Soto) peccat quidem mortaliter, sed non tenetur restituere hos fructus. Et est ratio, quod etsi ratione officij consequutus sit beneficium; non tamen ad eò minutatim respondere debent impèdij portiuncula singulis canonicis horis, ut cuiusque prætermisio ad restitutionem illius portionis obliget. Nam & in ciuilibus familiis tam exactè non requiritur seruitium. Nec spiritus sanctus, cuius nutu ecclesia regitur, tales voluit suis ministris scrupulos iniicere. ^e Et huc etiam pertinent rationes, quas superiore casu commemoravi. Et idem est dicendum quando clericus prætermisit dicere horas canonicas per integrum biduum ut existimauit ipse Soto in d. art. 6. col. 5. vers. quod ergo consilium, clericum non teneri restituere hos fructus.

Tertius est casus, quando Clericus omisit dicere horas canoni-

canonicas ultra biduum. Hic casus dubitationem habet. Nam Doctores affirmantes absolutè Clericum omittentem dicere horas canonicas teneri restituere fructus, hoc etiam in casu multo magis idem sentiunt, & illis maximè fauet constitutio Concilij Lateranensis, sub Leone X. cuius verba hæc sunt, Statuimus & ordinamus, quod quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimèto cessante beneficiorum suorum fructus non faciat suos pro rata omissionis officij & temporis, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas ecclesiarum huiusmodi beneficium, vel pauperum elemosynas erogare teneatur; si verò ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter permanserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur: cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittente quò ad hoc quòd est beneficio priuari posse, qui per quindecim dies illud bis saltem non dixerit. Haftenus concilium. Quam sanè constitutionem credere debemus fuisse promulgatam spiritu diuino. Non credendum est Concilium hoc tam repentè insigne hoc præceptum statuisse nulla præcedente ratione, vel Ecclesiæ antiquæ vsu, sicuti Dominicus Soto ^f rectè perpendit in d. art. 6. col. quarta in principio. Cæterum ut animaduertit ipse erroneè scriptum videtur in contextu Concilij in illis verbis, si post sex menses, &c. rectius enim legendum est, si per sex menses, ut sensus sit. Quod qui per sex menses ab obtento beneficio, vel quamlibet eorum partem officium non dixerit, solum teneatur ad restitutionem pro rata, elapso verò semestri, si post admonitionem in 15. diebus bis non orauerit beneficio priuetur; est ergo conclusio quod quæcūque horarum omisio cum primum quis habet beneficium, eum ad restitutionem fructuum obligat. Existimauit tamen ipse Dominicus Soto, hanc constitutionem rigore non carere; & propterea in ea opinione fuit, quòd possit clericus compositionem habere cum summo Pontifice, vel Episcopo, ut aliqua fructuum quantitas pro eius voluntate & arbitrio fabricæ ecclesiæ applicetur, & hoc illud est quod etiam

^f Hæc sunt verba Dominici de Soto. Salua ea auctoritate qua Concilium summa debetur, nescio an sit omnino necessarium ad rigorem sessionis huius omittentes unum aut duos dies ad restitutionem obligare. Enimvero neque altera pars nepe quòd, qui ultra semestrem officium diuinum non soluerit, priuatione beneficij mulctetur in usum (quod audierim, respiciam est) neque admonitio illa qua illi fieri iubetur, fieri consuevit. Haud enim est ipso facto priuatus, ut de illis supra diximus, qui in anima non gerit ad sacerdotium promoueri, aut non intra annum promouetur: sed si Concilium seruaretur, esset priuandus.

a In oratione animus semper deuotus pro- cipua hominis est felicitas nihil enim hoc cele- stis exercitio gratis dari po- test, nam licet vi (inquit) Ber- nardus in Epi- stolis suis dicit, & omni loco o- culi Domini nos speculantur, ma- xime tamen in oratione, licet. epim semper vi- deamur, sed tunc etiam pre- sentiamus nos, & offendimus quasi facie ad faciem cu Domi- no colloquentes. b 23. q. 8. cap. conuenior, c 1. Reg 15. d Ioel 2. e Sacerdos come- dit hostiam pro peccato, quod profecto condi- mentum est a- cerbissimum in qui negligunt orare pro popu- lo, & exequi pji & grati sacer- doti minus. Dulce quidem est alimni, labo- ribus frui colligere fructus quos non seminasti: quid hndulcissim? (inquit Guada- lupensis) etc- rum atē de sal- samentum quo hac cōduntur, pro peccato sūt omni amaritudi- ne peccati tibi comedenda sunt quo nihil est amariss.

fenfit ille Modernus Parisien. in d. §. 30. num. 35. cum dixit hunc Clericum pro iudicis arbitrio puniri.

ORATIO ET MEDITATIO.

§ V.

MENS humana cœlorum penetralia perscrutatur cum profunda cōtemplatione & orationis alis Deo offertur. ^a Est enim scala veluti oratio qua prouehimur ad rerum diuinarum culmina: oratione accenditur Dei amor vitæque huius contemptus roboratur. Orationis quasi lumine mens illustratur & ad adorandam maiestatem Dei omnipotētis tanquā manu ducitur. Idcirco iubet Christus omnibus fidelibus orationis necessitatem dicens, Oportet semper orare & non deficere Luc. 18. Et Paulus 1. ad Thef. 5. Sine intermissione inquit orate, quanto magis sacerdo- tes qui pro populo orandi officium in Ecclesia profitentur debent orationi inuigilare. Arma clericorum vt censet Am- brosius sunt orationes. Lachrymæ meæ (inquit) mea arma sunt, talia enim sunt munimenta sacerdotis, aliter non de- bent nec possunt resistere: orationibus suis sacerdotes & clerici portent peccata populi. ^b Quemadmodum Saul ad Samuel ^c dixit peccaui quia præuaricatus sum sermonem Domini, sed quæso porta peccatum meum, id est tuis pre- cibus auerte vindictam. ^d Ioel 2. ^e Inter vestibulum & altare plorabunt sacerdotes ministri Domini & dicent parce do- mine populo tuo & ne des hæreditatem tuam in oppro- brium vt dominantur eis nationes. Sic de Abraham dixit Dominus ad regem Abimelech orabit pro te & viues, Ge- nesis 20. Num. 18. filiis Levi mihi in tabernaculo seruienti- bus & peccata populi portantibus decimas dedi. Come- dant quoque suis orationibus peccata populi secundum il- lud Osee ^e 4. peccata populi mei comedent & ad iniquita- tem eorum subleuabunt animas eorum. Docet hoc venu- stissima similitudine Chrysostomus sacerdotis officium in grege Christi, stomachi functionē in corpore referens, & quemadmodum medicus quando feбри aut alio quouis symptomate elanguentem visitat statim de stomacho eius interrogat, & eam componere festinat, quia si stomachus

sanus

sanus fuerit maxima spes proximæ salutis affulget, si autem dissipatus fuerit & denius ac contumax concoctioni cor- pus debile periclitatur, ita si sacerdotium integrum fuerit tota floret ecclesia, si autem corruptum fuerit tota fides marcescit & infirmatur. Et sicut stomachus accipiens ci- bum coquit in seipso, ita tantus esse debet charitatis ardor in sacerdote vt etiam ipsas viperas & serpentes venena- tos peccatorum non secus ac ceruus huiusmodi mandit, laniat & in ventriculum traicit, & non resupinus vitia ple- bis deleat. Peccata itaque sunt iugulanda & comedenda nam quemadmodum Strutiones lapides ipsos ac ferrum deuorantes concoquunt ob nimium ventriculi calorem ita muneris sacerdotalis est peccata populi traiecta calore charitatis absumere. Audiamus quid dicat Moses sacer- dotibus. Cur non comedistis hostiam pro peccato in lo- co sancto, quæ sancta sanctorum est & data vobis vt porte- tis iniquitatem multitudinis & rogetis pro ea in conspe- ctu domini. Vaticinium illud Osee exponens Alexander Papa primus sic ait. Ipsi sacerdotes pro populo interpel- lunt & peccata populi comedunt ^f quia suis precibus ea de- lent & consumunt qui quanto digniores fuerint tanto fa- cilius in necessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur & habetur. 1. q. 1. c. Ipsi sacerdotes. Et 3. q. 1. cap. nulli. Vbi glossa. comedunt peccata id est pro peccatis oblata vel quia suis orationibus peccatorum deletionem impetrant vel fortè quia exemplo bonæ operationis & verbo prædica- tionis corrigunt homines, vel illi dicuntur comedere pec- cata populi qui cum de suis possent sustentari de Eccle- siasticis prouentibus perceptis saginantur. Hæc glossa Le- uit. 4 habentur. Quod si populus si Princeps ac quicun- que per ignorantiam contra Deum peccauerit, rogabit sa- cerdos pro peccato eius & dimittetur ei. Præterea fructus fermè innumeros sibi proximo & populo conciliet ex o- rationis ipsius priuilegio quo nihil vel vile vel necessa- rium ^g magis humanæ vitæ inuenitur multorū autoritate. Subleuet ergo sacerdotes precibus onerosam illam pecca- torum sarcinam, & considerent eorū dapes peccatorum a- maritudine conditas esse. Si hoc condimentum haberent

f Hunc locum Osea interpre- tatus est, ali- quando Cyril- lus in comment. huius prophetia, quem referi ad hircū pro pec- cato oblatam, quando iratus est Moyses con- tra Ithamar, & Eleazar, & ad illud quod. Nu. 19. precipitur pro offerenda vacca ruffa. g Orationis ne- cessitate ex no- stra imbecilli- tatis magnitudi- ne declarat Granatensis per elegantem simi- litudinem indu- ctionē. Omnia qua infirma sunt, alieno sub- sidio egent, quo fulciantur. Egrotus qui vix pedibus con- sistere valet, as- sidua eget ali- menta, qua nu- tantia membra sustentet. Cæcus qui pariter dif- ficile graditur, continuo eget ductore qui eū in via dirigat. Arbor in arido plāta solo frō- quentibus eget aquis, quibus irrigetur, vt fru- ctum proficiat. Nos infirmi, nos caci, nos in ari- do mundi huius solo plantati, nos fomitem in- tra, nos pecca- ti gestantes no- xios variatum

k 3 multi

supeditatum, factores exhalamus. Præsentissima verò remedia sunt sacra lectio, oratio mediatio, frequens sacramentorum usus.

multi ex prælatis ante oculos non ampliores & ditiores Episcopatus ambirent. Viderent enim quo pinguiore & plures hostias accipiunt eò plus amaritudinis & fellis peccati sibi esse hauriendum.

DE SACRÆ MISSÆ CELEBRATIONE.

§ VI.

CV M Isidori sententia præcipuum sacerdotis a munus videatur sacrificium corporis & sanguinis domini in altari conficere, non incongruum nostri instituti rationi erit de sacra Missæ celebratione, & de requisitis ad dignè hoc sublime officium exequendum aliquid adferre quod possit sacerdos sanctè disponi ad comedendum purissimam Christi carnem & sacrum corpus quod fabricante spiritu sancto fuit exortum de gloriosæ virginis Mariæ utero, appensum in cruce, positum in sepulchro & glorificatum in cælo. Lætetur & exultemus cum catholicam hostiam omnium excellentissimam ipsum Deum creatorem omnium suspicimus, tunc æquum est nos esse bono animo habereque persuasum, nil posse Deo magis gratum offerre quemlibet, pro capite suo, & charorum suorum, quo facili- mē nos diuinæ misericordiæ insinuamus, quo nil vel salubrius vel elegantius vel honestius. Procul enim abest pædor omnis nidor & eruor ut olim in antiquis holocaustis: nec præter mundissimum nitidissimumque panem ac vinum, quod Deū ac hominū oblectat offertur. Denique ut patres Concilij Tridentini definierunt quod vitio nullius ministri contaminari nequeat, vnde non immeritò Christusostomus angelicum, Malachias purum mundumque sacrificium nuncupauit: In quo excelcissimo sacramento quæ partim Apostoli partim Ecclesia præter illos tres principales partes, puta, consecrationem, oblationem, sumptionem Eucharistiæ, successu temporis, per instinctum spiritus sancti addiderunt, quia cum ad memoriam Christi viuacius excitandam tam ad hoc sacrificium eò decentius deuotius, ac honestius atque adeo fructuosius peragendum mirificè conducunt, nec vel in minimo verbo Christi repugnant sed illi & exemplo ipsius Christi qui in hac cœnâ

a Primaria officij sacerdotalis cura est venerandi Christi- ni sacrificij mysterij inservire, quæ nobis post fontem crucis saligenæ relicta sunt, & quorum cultus, cum ipso salutis exordio splenduit, ut omnes sacra testantur pagina. Philo- babarches in libro Therapentis hoc est primis Christianis dicitur in prore parte templi, hoc est, ἀνοία, suff- λε, τὴν ἑστὴν δευτερογίας, hoc est, sacerdotum publicum ministrorum. Vide Joseph. in antiq. lib. 18. c. 2. agens de Essæis, id est, Christianis Iudeis. A seopagi- nam lib. de eccl. Ierarchia c. 5. h. Hac. ma ex

ariama

etiam nobis ceremoniarum sanctorum imitationem reliquit per omnia consonant & conformia sunt, quæ ut iure omnia conferuentur quædam statuimus præmonere celebraturis sacerdotibus quibus solis est tam immensum privilegium concessum ut & testatur & iubet Concilium Lateranense ut habetur de sum. Trinit. & fid. cath. cap. firmiter. §. vna. Hoc sacramentum nemo potest conficere nisi sacerdos qui ritè fuerit ordinatus, secundum claves Ecclesiæ quas ipse concessit apostolis eorumque successoribus Iesus Christus, propter huius potestatis ordinis defectum, non possunt missam celebrare sancti angeli alioqui dignissimi nec mulieres quatumuis excellentes, nec Laici etiam sanctissimi. Necessaria est pariter facultas sermonis ut scilicet formam consecrationis proferre possit, nam Eucharistiæ consecratio cum materia expressam exigit formam dicente Augustino Homel. 80. accedit verbum ad Elementum, si alterum illorum deficit nõ fit consecratio, nam hoc sacramentum integratur ex materia quæ est panis & vinum & forma sacerdote cum debita intentione prolata. Demum integritas intentionis requiritur ut intendat facere quod Christus fecit & faciendum instituit, cum dixit hoc facite in meam commemorationem Matth. 26. & quod Ecclesia intendit scilicet consecrare panem in corpus Christi & vinum in sanguinem & vtrumque offerre scilicet tam pro viuis quam mortuis. Hæc itaque intentio consecrandi & offerendi debet semper esse in sacerdote consecrante actualiter aut virtualiter, non enim semper requiritur actualiter intentio quod est actuale velle consecrandi sed sufficit virtualis quæ ex virtute actualis intentionis tanquam ex radice procedit in opus modo talis virtualis non fuerit interrupta per contrarium actum quia postea requireretur actualis, si de nouo verba ad consecrationem proferret. Illud ostenditur ex doctrina Sancti Thomæ qui tertia parte q. 64. art. 8. ad tertium sic habet. Habitualis intentio sufficit ad perfectionem Sacramenti, puta cum sacerdos accedit ad baptizandum & intendit facere quod facit Ecclesia vnde si postea in ipso exercitio actus cogitatio eius ad alia rapiatur ex virtute primæ intentionis perficitur sacramentum

singularibus catholicis sacrificij præstantis excelsa vetera omnia sacrificia propter meritum infinitum ex infinita dignitate rei oblate. Antiqua sacrificia tametsi satis fecerint illa quidem pro delictis, aut immunditiis legalibus, velut pro immunditiis leprosi, attingentis mortuis puerperæ, &c. Nihilum tamen poterant expiare peccatum nisi virtute huius sacrificij, idque rationem quæ efficacior reddatur ex sacrificij Christi per mortem hostiarum, & suum sanguinem representatione.

mentum quamvis studiosè curare debeat sacramenti minister ut etiam actualem intentionem adhibeat sed hoc non est totaliter positum, in hominis potestate, quia præter intentionem cum homo vult multum intendere incipit alia cogitare secundùm illud Psalmi 39. Cor meum derelinquit me. Hæc sanctus Thomas. Nec malitia intentionis ministri qua intendit sacramento abuti siue ad veneficia siue ad irrisionem impedit effectum sacramenti cum per se non repugnet sacramento & cum talis malus minister intendat perficere sacramentum.

Ad hæc tria adhuc requiruntur iure diuino sed non de necessitate sacramenti. Primum est puritas ministri & immunitas à peccato mortali secundum illud primæ ad Corinthios 11. Probet seipsum homo & sic de pane illo edat, quæ probatio dupliciter fieri debet. Primò quantum ad fidem & fidei integritatem debitam, circa hoc sacramentum, Vosmetipfos tentate si estis in fide ipsi vos probate. Secundò quantum ad cōscientiæ discussionem. Videte ne sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis discedendi à Deo viuo. Heb. 3. De vtraque probatione rectè cōuenire potest quod Christus dixit Mtath. 13. Videte vosmetipfos. Et 2. Iohan. Videte vosmetipfos ne perdati quæ operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis. Quanta circa hoc debeat adhiberi probatio scribit Scotus in 4. distinct. 17. q. 1. Et D. Gerfo. in suo tripartito. Quia cōsolus sacerdos actum sanctissimum & sacratissimum est acturus nempe Christi corpus & sanguinem consecraturus & idem sacramentum ac sacrificium solenniter oblaturus, nec non sanctissimum sacramentum communicaturus & receptorus duplici præcepto diuino tenetur sacerdos Liturgicus immunis esse à mortali peccato. Ne duplex sacrilegium incurrat duo diuina præcepta distincta transgrediendo. Vnum, quo sanctè sanctum tractet, & conficiat alterum quo sanctum sacramentum sanctè suscipiat, quapropter ante missæ celebrationem, & sacram communionem tenetur sacerdos post mortale commissum, confessionis sacramentalis, & absolutionis sacramento purgari dicente Augustino libro de Ecclesiasticis dogmatibus dogmate 53.

tom. 3.

tom. 3. quem mortalia peccata premunt hortor prius publica pœnitentia satisfacere & ita sacerdotis iudicio reconciliatum sociari communioni, si non vult ad iudicium & condemnationem sui Eucharistiam percipere. Hæc ille. Sed superius diximus vita iniqua ministri nihil minuit dignitati sacri ministerij, tamen mentis & corporis puritas requiritur. Hinc libro de salutaribus documentis sic habet Augustinus. Quando corpus Christi accipere debemus antea ad pœnitentiam & confessionem recurrere debemus & omnes actus nostros curiosius discutere, & peccata si in nobis comperimus citò festinemus per confessionem & veram pœnitentiam abluere ne cum Iuda proditore peccata nostra intra nos celantes pereamus. Cyprianus sermone 5. de lapsis quorundam sui temporis errorem reprehendit pertinaciùs asserentes ad hoc sacramentum non esse præmittendam conscientiæ purgationem. Sed audiamus eleganter de his differrem Hugonem de Sanct. Victore: Audacter dico (inquit) si ante sacerdotis absolutionem ad communionem corporis & sanguinis Christi quis accesserit pro certo iudicium sibi manducat & bibit etiam si eum multum pœniteat & vehementer ipse doleat & ingemiscat. Scotus docet quod post mortale commissum non confessus accedens ad hoc sacramentum peccat mortaliter, cuius ratio est quia nō tantum Deo debet reconciliari sed etiam Ecclesiæ ut accipiat sacramentum vnitatis dignè. His astipulatur S. Thomas consulens ut ad dignam susceptionem sacri ordinis prærequiratur sacramentalis confessio & idem esse dicit iudicium de aliis sacramentis.

Secundum est consecrationis totalitas & perfectio scilicet ut plenè commemoret actionem Christi in vltima cœna qui cum in hoc sacramento minister Christi existat actioni Christi se conformet Et cum representatio Dominicę passionis ac commemoratio agatur per sacerdotem in consecratione, non debet corpus sine sanguine consecrare propter quod præceptum de perfectione huius sacramenti maioris ponderis esse inquit S. Thomas quam præceptum quod hoc sacramentum à ieiunis sumatur.

Tertium est communionis sub vtraque parte integritas

d Sanctitas atque dignitas ministri licet exigatur ad meritum consequendam, a liquo indignè vult concessa potestate, & grauius peccat, arripiens si desit dignitas, atque sanctitas malitia non impedit, aut inefficacem facit potestatem sicut de Caipha legitur. Manet ob id potestas in sacerdote, quantumcunque excommunicetur, suspendatur, degradatur, aut sit fornicarius, auarus, ebrius, &c. Quia talis potestas non fundatur super sanctitatem, & gratiã ministri, sed super charactere indelebili, id est, præcepto, & ordinatione Christi, ex quibus absurda patet heresis illorum, qui dicunt malum sacerdotem nō consecrare, absoluerè, orare, &c. aut missam sacerdotis, malitiam esse malam. Malitia procuratoris nō nocet ubi modo causam tuam rectè expeditas.

e Hugo de Sacer. v. c. li. Ecclesiast. off. f Scot in 4. sent. dist. 9.

c Nemo est prerer quam sacerdos qui efficaciter & legitime huius sacrificij munus obicit & pro hac re faciunt Dionysium Eccles. Hierarchicæ c. 3. ac. 5. Eusebius Pamphilus lib. 5. c. 3. Euangel. demonstrat. Epiphanius in Nazarenis, in Actis, in Melchisedecianis, & caractere Ecclesiæ. Chrysostomus de dign. sacerdotum libr. 3. cap. 5. Hieronymus ad Euagrium contra Luciferianos. Germa. in commentario ad Missam Chrysostomi. Adde Nycenum Consi. can. 18.

I in

in sacerdote celebrante, vt in tali mysterio tanquam Christi & Ecclesie minister Dominicam Passionem integrè representet tam in consecratione quam in sumptione corporis & sanguinis Christi & ab eius corpore sanguinis separationem, ad quod apte designandum fuit separatim etiam sub diuersis speciebus consecrationes & communiones quod testatur Gelazius ⁸ Papa dicens Comperimus quod quidam sumpta tantummodo corporis Domini portione à sacrati calice cruoris abstinere, qui proculdubio quoniam nescio qua superstitione docentur astringi aut integra sacramenta percipiant aut ab integra arceantur, quia diuifio vnus eiusdem misterij sine grandi sacrilegio non potest provenire.

Tria adhuc supersunt requisita in celebrante humano solùm instituta iure.

Primum est officij matutinalis persolutio de qua Beatus Anthoninus ^h autumat quod dicere missam contra cõsuetudinem generalem Ecclesie ante matutinas sit peccatum mortale. In his enim seruanda est Ecclesie consuetudo, quia sicut prauaricatores diuinarum legum, ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt, vt dicit Augustinus in Epistola ad Casulanum presbyterum. Hanc tamen rationem generalis consuetudinis efficacem esse ad obligandum ad mortale dicit Syluester ⁱ his verbis expressis: non omnium consuetudo habens vim legis obligat ad mortale sicut nec omnis lex. Vnde quando emeret scandalum graue monasterio ex dilatione posset (non dictis matutinis precibus) quis celebrare. Gabriel Biel ^k sequitur sententiam B. Anthonini dicitque eam esse communem doctorum vsu approbatam. De primis vero mitius fert iudicium quod nimirum non peccet mortaliter celebrans antequam dixerit primas nisi esset contra præceptum aliquod speciale vel statutum, additque credo tamen quod congruit in talibus attendere morem Ecclesie Cathedralis vel Collegij aut regularis cuius est pars vel subditus. ^l

Secundum est ieiunium naturale Augustinus ad Ianuarium, hoc commendat placuit spiritui sancto vt in honorem

g. De consecrat. dist. 2. c. comperimus. Ex hoc Gelasij decreto heretici, qui omnia ignorantes blasphemis conuerunt voluerunt damnare communionem sub altera specie sed facta hac heretis cuius corruit. Non enim illis communitio Catholicorum sub altera specie, sed hereticorum & Manicheorum improbat. Cui enim illi doceret Christum phariseo corpore in hunc mundum venisse, & illud sanguine carnis se, abstinere solebat à sacro calice non ad reuerentiam, sed ad defensionem erroris. Horum sanè cõmunitio sub altera specie scilicet fuit, & erroris plenissima. Quemadmodum de inde cuius testatur S. Leo Papa serm. 4. de Quadragesima. h. S. Anthon. 1. par. Sum. 8. tit. c. p. 1. c. §. i. Syluest. ut. Missa. §. 6. k. Gabriel Biel f. b. can. lec. 13. l. De consecrat. dist. 2. c. aliquando. 83.

rem tanti sacramenti prius in os Christiani Dominicum corpus intraret quam ceteri cibi. ^m Ex Concil. Carthag. ca. 8. quod refert Gratianus de consecrat. dist. 1. c. Sacramenta altaris non nisi à ieiunis hominibus celebrantur excepto vno die. Concil. Tholet. 7. Nullus post cibum potumque quemlibet minimum sumptum missas facere præsumat. 7. q. 1. cap. Nihil.

Innocentius dicit quod vinum superinfusum aliam impedit Missæ celebrationem.

Tertium est ab omni censura exemptio, sed supponimus quod censura Ecclesiastica dicatur pœna iuris siue canonis seu per sacros canones inflicta prohibens & arcens aliquem ab actu Ecclesiastico alias sibi licito & appellatione censuræ Ecclesiasticæ comprehenditur interdictum, suspensio, excommunicatio vt declarat Innocentius 3. in ca. querenti de verborum significatione, quisque ergo harum aliqua censurarum vinculo ligatus celebrat mortaliter peccat nisi ignorantia non iuris sed facti eum excuset hinc in pœnam iuris incidit.

TEMPVS CELEBRANDI MISSAM.

§ VII.

MEMORES facit Apostolus omnes ordinis Ecclesiastici charismatis & gratiarum muneribus dotatos his verbis ne in vacuū ea suscepisse putet: hortaturque Timot. ne sit negligens gratiæ quæ illi data est cum impositione manuum presbyteri. Et D. Petrus gratiam sicut boni dispensatores in alterutrum administrari iubet. Cùmque Christus præceperit sacerdotibus ordinis sacerdotij vsu dicens hoc facite in meam commemorationem sitque data nobilissima potestas sacerdoti, reus erit negligentia & abusus nisi illa dignè vtatur ad gloriam Dei ac suam ac suorum salutem. Quamobrem sacrum generale Cõcilium Lateranense ^a vehementer excandescit & grauitè reprehendit quosdam Ecclesiasticos quod missam ter aut quater tantum in anno celebrent. Vnde S. Thomas. 3. parte. q. 82. art. 10. ait quod licet sacerdos non teneatur quotidie celebrare non potest tamen etiam si curam animarum non

l 2 habeat

in Ieiunium celebraturu facere synaxim ecclesie suber, hinc falso est nuntius, fuit Chisostomus quo non ieiunos ad communionem acceperat, unde aduersus suos Sycophanas hac scribit, conserunt. Contra me, quod non ieiunos ad communionem acceperim, & si hoc feci expungatur nomen meum ex albo Episcoporum, imò expellat me Christus à regno suo hac ille Epistola 3. ad Cyriacum. a Lateran. concil. sub Innocentio. 3. c. 17. arguit. Sacerdotes qui minus frequenter sacrum celebrant sunt qui missarum solentia rix celebrant, quater in anno, et quod deterius est interesse contemnit, & si quando dum hac celebrantur, inter sunt, chori silentium fugientes intendunt exterius colloquutionibus laicorum, dumque auditum ad indubitos sermones effundunt aures intentas non porrigunt ad divina.

habeat à celebratione Missæ cessare. Sed saltem rationabiliter videtur quod teneatur celebrare in præcipuis festis & maximè in illis diebus in quibus fideles consueverunt communicare. Sed heu hodie verificatur illud quod 2. Mach. 4. dicitur Sacerdotes iam nõ circa altaris officia dediti erant contempto templo & sacrificiis neglectis. In hæc morum corruptelam collapsa est nostra ætas vt parua ne dicam nulla feruentis antiquorum patrum deuotionis in sacerdotibus vestigia remaneant. Ventri indulgere, pergræcari ^b vicatim compitatumque discurrere multi laudi tribuunt, neglectis pietatis & officij professi operibus. Perpendant hæc plebeij sacerdotes sacro munere indigni qui nihil nisi inuiti aut oscitantes & negligenter ex officij ratione exoluunt, aut si illis non sit dies mercenarius aut ad sacra celebranda obligatorius maximum sibi fore detrimentum putant canonicis adesse precibus, & liberius diuertunt ad pocula quam ad templa, excurrunt ad illecebras & precipites feruntur ad vitia. Quis miraretur sacerdotalem dignitatem adeo à pristina pietate & dignitate degenerasse, qui sacerdotes pro magna parte ad preces fundendas tam deprehendat negligentes atque adeo abhorrentes etiam? Quomodo possent istiusmodi sacerdotes cum fructu in Ecclesia esse aut præesse aut ab vlla peccati enormitate sibi cauere qui Deum pro se sibi que commisisis sedulo exorare cessant, negligunt & contemnunt? Mirum est illos omni auxilio & spe gratiæ diuinæ, sine qua nihil possumus quæque non nisi sædulo & semper orantibus donatur destitutos & priuatos ac præterea excommunicatione ac anathemate innodatos, de peccato in peccatum, de flagitio in flagitium, de immunditia in immunditiam, de sacrilegio in sacrilegium indies descendere. Grauisimè profectò peccant isti qui hanc sibi tam necessariam & æquisimam iniunctam prouinciam pro populo orandi aut nunquam aut non nisi feigniter aut negligenter exequuntur. Qui tam raro hoc augustissimum Missæ sacrificium celebrant cum possint aut debeant, & non solum quantum in se Sanctam Trinitatem honore, seipfos fructu communionis sed & vniuersam Ecclesiam

^b Presbyterorum luxus, & voluptuositates quas præferunt facilius sacrarum obligationum officia damnantur. Hæc autem Paræmia cum similibus eiusdem momenti, sunt χαλκιδέων λισβιάων κρητίσεων nihil aliud innuit quam genitalem agere vitam, & curare cuculam.

Ecclesiam suis debitis priuant suffragiis. Pro omni gradu Ecclesiæ siquidem funduntur illo sacro mysterio preces, & nobis inde saluberrimum peccatis paratur remediũ, nam vt summum illud Theologiæ luminare Augustinus inquit. Iteratur quotidie hæc oblatio licet Christus semel sit passus pro nobis, quia quotidie peccamus peccatis sine quibus mortalis infirmitas viuere non potest. Et quia quotidie labimur quotidie immolatur Christus mysticè.

Non quod opinione falsa Schismaticorum contendere velimus ex frequenti hac celebratione aut meritis duntaxat sacrifici nobis salutem enasci, non enim sacerdos cum mysteria sancta corporis & sanguinis offert, sicut dominus vt offerret constituit, se mediatorem inter Deum ac filium facit, neque petit vt filio suo sit propitius, sed Christus est mediator, qui quidem se offert Deo patri per ministrum. Hæc est firma totius Ecclesiasticæ Hierarchiæ sententia quam totis nisibus infirmari, & viperinis morsibus dilaniare putarunt hæretici, eius tamen veritas omnibus propugnaculum fidelibus munitissimum facit, vt retundat inanes istorum Pigmeorum conatus quos alibi satis amplè damnauimus. Testem singularem adferam sed probatissimum in huius dicti assertionem Simonem, Archiepiscopum Thessalonicensis qui pulchrè sacrificij Missæ ministerium descripsit his verbis c. 45. de misterijs Ecclesiæ

^c Conuincuntur Protestantes omnes Theologi qui malè hactenus senserunt de sacrificij Catholici sine, & effectu Simonis Archiep. Thess. auctoritate qui præterea quæ in eodem citantur sequentia, descripsit eod. lib. & capite.

ὁμοίως τῆς θεοῦ χριστοῦ μετὰ τῆς εὐχαριστίας ὅτι ἐστὶν οὐ πάντα γέγονε τὰ παρὰ τὴν θεογονία. Δοξάζοντα ἡμῶν ἀγάθῃ, μάλιστὰ δὲ διδοῦναι αὐτῷ. ὅτι γὰρ ἀπάξ μεστίνουσα, καὶ πάρα δούσ ἀπαντα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐστὶν ἐπιπλάσσειν, ἀλλὰ καὶ μεστίνουσα ἐστὶν λόγος, ὅτι ποιητὴς ἐστὶν ὡς περὶ οἱ προεβουλή ποιῶν, ἀλλὰ πᾶσι ματι τὴν ἐπιπλάσσειν, τὸ πᾶσι ματι, τὸ σενάτω ἵεν ἐσταυρῶν, καὶ δὴ ἐαυτῶ τῶν οἰκειωμ μετὰ δέναις καρπιτων καὶ τῆς ἀξίαν: ἐκείνον καὶ τὸ τῆς καρπιτων καὶ τῆς ἀξίαν. μέτρον mediator, (inquit) est per quem omnia bona data sunt nobis à Deo, immodantur semper: non enim mediator factus

μυστήριον ἐγένετο θεὸς ἢ ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁ λόγος τὸν καὶ εὐχαίς, ἀλλ' ἐαυτῶ ὅτι γὰρ θεὸς ὁ αὐτὸς καὶ ἀνθρώπος ἦν, θεὸν ἀνθρώποις σιωπῆ, καὶ νὸν ὄραν ἐαυτὸν ἀμφοτέραις ταῖς φύσεσιν ἐμβαλῶν. τὸ δὲ νομίζειν αὐτὸν διὰ τῶν ἐπιπλάσσειν ἐργουργία εὐχαίαν ἀμεισιτιβαν βλασφημίας ἀπάσις καὶ ἀτοπίας ἐστὶ μέτρον. ἔταρ καὶ αὐτὸς ἐστὶν ὁ τελῶν τῶν ἐργουργίων, ἀλλ' ὁ πάντα τὰ ἐκείνου δόμενα ἢ λεγόμενα αὐτῷ ἀναθήσομεν. τὸ μὲν γὰρ ἔργον τῆς μυσταγωγίας καὶ τὸ τέλος, ἢ τοὶ τὸ ἀγίασθῆνας τὰ δῶρα καὶ ἀγίασθαι τοὺς πῆσους, αὐτὸς ἐστὶ μόνος ὁ τελῶν. αἱ δὲ περὶ τῶν εὐχαί καὶ δέσσης, καὶ ἰερού τῆς ἰερούς, ἐκείνα μὲν γὰρ δασαὶ τῆς, ταῦτα δὲ δέσσης, καὶ ὁ μὲν εὐχεταί, ὁ δὲ τελῶν τῆς εὐχαίς, καὶ ὁ μὲν σατήρ δίδωσιν, ὁ δὲ ἰερούς ὑπὲρ τῶν δοθέντων εὐχαριστιῶν καὶ ὁ μὲν ἰερούς προσάγει, ὁ δὲ κύριος ἐκδέχεται τὰ δῶρα προσφέρει μὲν γὰρ καὶ ὁ κύριος, ἀλλ' ἐαυτὸν τῷ πατρὶ ὡς τὰ δῶρα ταῦτα ὅταν αὐτὸς γενεῶνται ὅταν εἰς τὸ αὐτῶ σῶμα καὶ αἷμα μεταβληθῶσι. ἐπὶ καὶ ἐαυτὸν προσφέρει, διὰ τῆς ἀναγ λέγεται ὁ αὐτὸς καὶ προσφέρει καὶ προσφερόμενος, καὶ προσδεχόμενος, προσφέρει μὲν καὶ προσδεχόμενος ὡς θεὸς, προσφερόμενος δὲ ὡς ἀνθρώπος. ἄρτον δὲ καὶ οἶνον ἐπιπλάσσειν τὰ δῶρα προσφέρει μὲν ὁ ἰερούς,

1 3 προσδέχεται

Et omnia nobis largitus, pro quibus mediator fuit, officio mediatoris de factis est: quin potius semper mediatorem agit, non quidem verbis & orationibus, ut leguntur faciunt, sed remittendo, inquam, secum, & per se gratias suas impetando: ut quasque dignus est, & secundum mensuram purgationis.

d. De hoc mediatoris officio quod ad hunc modum semper Christus facit in celo quidem invisibiliter nobis in Ecclesia vero per ministros suos visibiliter.

Apost. meminit in epi. ad Hebr. cum ait. Necessesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari, ipsi autem celestia melioribus hostiis quam istis, celestia vocat, quæ ad Ecclesiam Christi pertinet illa enim celestia Sanctorum spirituum non diligenti illis hostiis.

προσδέχεται δε δὲ υἱοῦ. καὶ τὶ ποιῶν τὰ δῶρα προσδέχεται, ἁγιάζων αὐτὰ εἰς τὸ εἶναι σῶμα καὶ αἷμα μεταβαλλών, τὴν τοῦ δὲ δέχεται τὸ οἰκείον αὐτῷ τὰ προσεργμένα. οὗτος δὲ τρόπος καὶ ὁ δὲ χριστὸς τὴν λειτουργίαν ταύτην λειτουργεῖ ταῦτά ἐστιν, ἃ τὴν ἱερωσύνην αὐτῷ ποιεῖ. Interpretemur ad verbum: mediator, inquit, Dei, & hominum factus est, non sermone & precibus, sed seipso. quia enim idem erat Deus & homo, Deum cum hominibus copulavit, se communem terminum ambabus naturis immittens, existimare autem Christum per preces, quæ in Missa fiunt, semper mediatorem agere, plenum est blasphemia & absurditate. Etsi enim ipse est qui sacrificium Missæ operatur, non tamen omnia quæ illic fiunt & dicuntur, ipsi sunt attribuenda: opus enim Missæ, & finis, sanctificari, inquam, munera, & sanctificare, fideles, ipse solus est qui hæc facit. ^d Orationes vero & obsecrationes, ac supplicationes, quæ in his fiunt, sacerdotis sunt, illa Domini, hæc ministri: minister orat, Dominus communit orationes: Saluator dat, sacerdos agit gratias prædatis, offert quidem sacerdos: sed Dominus suscipit munera: offert quidem & Dominus, sed seipsum patri offert, postquam natura sunt in corpus & sanguinem eius, quia enim seipsum offert, idcirco dicitur esse idem offerens, & oblatus, & suscipiens: offerens quidem, & suscipiens, ut Deus, oblatus vero, ut homo. munera vero cum adhuc sunt panis & vinum, offerri quidem sacerdos, suscipit vero Dominus sed quomodo suscipit munera, qui ea facit, nempe sanctificando illa, & in corpus suum mutando, hoc enim significat suscipere, facere sua, secundum ea, quæ antea dicta sunt. hæc Simeon, quæ ille in Ecclesia Orientali ex sanctis Patribus Græcis secundum traditionem Apostolicæ doctrinæ didicerat, distinguit igitur, quid in Missa fiat à Christo per ministerium sacerdotis, & quid sacerdos per se, & nomine totius Ecclesiæ faciat: quomodo, inquam, Christus seipsum offerat Deo patri per ministerium: & quomodo minister per se offerat Deo munera panis & vini consecranda. & orationes, ac gratiarum actiones, & postea offerat consecrata. id est, facta corpus & sanguinem Christi propter nos, ut nobis illa in sanctificationem, & salutem dentur. Licentiore calamodigræssa est oratio, ut hinc sacerdotes intelligant quid iuris habeant in sacri mysterij celebratione.

M Y S T E R -

M Y S T E R I O R V M M I S S A E E X P O S I T I O .

S V I I I .

N I H I L est in tota sacra Lythurgia, quod æquè sacris Apostolorum institutis non conveniat, siue ceremoniarum ritum spectes, siue orationum, & postulationum vota quod nos amplissimè docuimus in Tractatu nostro de Christiani sacrificij probatione, vbi cum sola scripturæ sententia nitamur relicta autoritatum omnium congerie, id volumus hac in parte præstare quod illic omisimus, ut omnibus credibile sit singularia omnia quæ sacrificij cultui adhibentur legitimis constare testimoniis, nullatenus explodendis aut contemnendis. Fateamur ergo totius Missæ mysterium representationem & imaginem quædam præ se ferre passionis Christi, criminantur quantum ad hæretici sacras vestes a hæ tamen mysterij dignitate non carebunt, à principe Apostolorum Petro ordinatæ, non vulgares sed honestæ & eximij cultus reuerentiæ accommodatæ, quas & sanctis Patribus & liberalitate principum ac Imperatorum nostra recepit Ecclesia non in prophanos vsus, sed in diuinum obsequium & decus. Sacri cultus religione amantiissimi erant Patres qui inter Oecumenici Laodicensis Concilij & Aruernensis piè & sanctè decreuerunt summo studio vestes sacras ac vasa sancta à fidelibus, cautâ religione obseruanda esse, ut neque passim à quouis tangi, neque defunctorum corpora etiam presbyterorum velo, vel pallis obuolui licere quo pacto statuât, quod & in Antifidiorensi & Bracharensi primo ac secundo communibus suffragiis comprobatum est. Hinc religiosissimi ac potentissimi Principes magnis sumptibus, amplissimis donationibus rem sacram auxerunt atque etiam lege ^b sanxerunt ne sanctæ vestes aut sacra vasa cateraque diuina villo modo redèptione captiuorum excepta impignorentur aut alienentur. ^b His itaque sanctis decretis institi nos adhibemus sacris nostris Lithurgiis propria quædam ornamenta in Ecclesiis tam Græcis quam Latinis quibus cruenti illius Christi sacrificij accuratius memoria recolitur.

Vt

^a De vestibus sacerdotis, vide Concil. Cartha. 4. c. 41. & Marisconense. c. 6. & Toler. 4. cap. 27. & Brach. 3. c. 3. & Brac. 1. c. 27. & Remon. c. 23. Anacleto epist. 3. Scaphana Epist. 1. ad Hilianum. Eusebiu de vita Cont. lib. 3. Hist. trip. lib. 5. c. 37.

^b Vasa sacra & vestes sacre non possunt pignori, vel alienari, præterquam in redemptione captiuorum, alias à recipiente vindicentur, nisi exceptione remota. Bal. l. sanctimus. C. de sacerof. eccl. vide Epist. 2. Clem. & c. nemo per ignoremiam, & c. vestimenta, de consecr. dist. 1. & cap. omnia presb. de consecr. dist. 4. & c. facta. 2. dist.

e Habuit primi-
tina Ecclesia a-
lius vestes my-
sticis, quæ in
Græcorum sup-
pellectilibus enu-
merantur, ut docet
Pecilon Iohan-
nis in f. La Ter-
tulliani, colobio
Iacobi, & Ste-
phani, & Eu-
phronij, stolæ
Macharij. Et
quæ nos plunias
læ, vel eappas
vocasimus, eas
parium ὀσολὰς
parium ἀμπε-
χόνας, parium
δραχματίνας
τριβανὰς, par-
ium κολοβή-
νας scripsi
appellat, ut ha-
resibus 15. &
16. Scribarum
& Pharisæo-
rum docet Epi-
phanus.

d Missæ partes
sunt dicitur, id
est, obsecrationes
προσευχῆς
quas Augusti-
nus & Græci
volumus rerum
necessarium
esse petitiones,
& τρεῖς in-
tercessiones, &
postulationes.

Vt enim nos Albam, illi τὸ στοιχάριον, quod interprete. D. Germano diuinitatis splendorem, sacerdotisque mundissimam conuersationem indicat eiusque vestis, qua Herodes Christum Dominum Histriorem existimatus opprobrii & publici ludibrii causa induit fidelibus symbolum quoddam exhibet. Nos amictum, illi ὠμοσφόριον habent significationem præbens velaminis illius quo Iudæi faciem Christi aperiebant illudentes ei in domo Caiphæ & dicentes, prophetiza nobis quis te percussit. Nos cingulum illi ζώνη quæ Christi maiestatem dignitatemque designat qua præcinctus & ornatus vndique regnat vel hoc significat Ecclesia vincula quibus ligatus est saluator. Vnico utimur manipulo Græci τὰ λώρια habebant quæ Christi nobis obuincti & variis cathenis constricti referunt imaginem. Pro ea quam stolam vocamus quanuis non ita proprio vocabulo illi gestabant ὠσφριον, quæ vox non fuit decretis latinis ignota, nec Ambrosio in satyro. Hac indicatur crux quam humeris sustulit Christus. Non mitiore mentis phrenesi hæretici de bacchantur in reliquis sacrificij Missæ partes & ceremonias quas tãquam fasciculos dissolutos variis & cõfufis truncatisque sententiis expiscatas fuisse scribunt. Quæ in re nimium falluntur & sibiipsis hostes quomodo suas debeant tueri partes ignorant. Criminantur hac in re constitutiones Apostolorum quæ pro rerum & temporis diuersitate non simul sed distinctis interualis & successiuis diebus compositæ fuerunt. Arguunt eorum Psalmodiam, cantus, orationes, preces, quæ indigno ausu promiscuè decerptæ sunt, quarum vsum ex Christi auctoritate probare minimè possent. Preces & orationes illæ quæ sacris adduntur mysteriis, non vnus duntaxat sententia aut iudicio constitutæ sunt sed Apostolici senatus & Ecclesiæ decreto, sunt enim omnia mysteriorum plena, & quamuis Hugo lib. 2. de officiis Ecclesiasticis. cap. 11. prudenter dicat Missam in verbis consecrationis constare vbi Dominus suum corpus & sanguinem consecrans tradensque discipulis, iussit hæc in eius memoriam fieri, Apostoli tamen eam auxerunt. Quædam enim ante mysterium consecrationis, præmittuntur d alia verò ad consecrationem spectant,

spectant, sed & alia post ipsam adhibentur. Atqui prima pars in duas diuitur, quarum prior est præparatio quædam tam sacerdotis quam populi quæ quatuor habet particulas tres scilicet quotidianas & vnam festiuam. Primò ergo incipitur ait S. Thomas ab introitu. Meritò enim confessio- nis, quæ fit ante gradus altaris, non meminit, quia illa non est pars Missæ, sola enim sacramentalis confessio debet præcedere de mortalibus, sed propter venialia oblita vel neglecta fit illa generalis e confessio.

Introitus f aduentus Christi in hoc sacrificio quoddam veluti nuncium adfert. Est enim sacrificium hoc passionis eius memoriale, ad quam subeundam mundum ingressus est tanquam lumen, vt Luc. 2. ait Simeon, ad reuelationem gentium, quod accensi cerei sacerdotem comitantes significat. Ob idque sacerdos ad altare accedens illud osculatur connubium significans Christi & Ecclesiæ, iuxta illud Cantico. 1. Osculetur me osculo oris sui. Et ideò chorus psalmum intonat, vocem illam priscorum patrum commemorans. Emitte agnum Domine dominatorem terræ. Esaia 16. & cap. 64. Vtinam dirumperes cœlos & descenderes. At verò S. Thom. non tam ad significationem respexit, quam ad vocem laudis. Nam cum hoc sacramentum, non tantum quia sacramentum, sed sacrificium, summa cum dignitate celebrandum sit, & Eccles. 4. legitur, Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei. Ecclesiastici. 18. Ante orationem præpara animam tuam: ideò consecraturus sacerdos præparat sese & totum populum. Quare prima pars missæ vsque ad offertorium illuminatio & præparatio dicitur. Atque ideò à diuina laude initium sumitur, iuxta illud psalmi. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic, iter quo ostendam illi salutare Dei. Nec verò deest nobis exemplum Christi, de quo ait Paul. ad Hebræ. 10. quod ingrediens in mundum cecinit illud psalmi 39. Hostias & oblationes noluisti, corpus autem. adaptasti mihi. &c. Quapropter introitus plurimum sumitur ex aliquo psalmo, quia vt Dionys. 3. cap. Eccles. hierar. author est, psalmi per modum laudis quicquid in sacra scriptura continetur, comprehendunt. Antiquitus verò, vt refert ibidem Hugo, integer psal-

e De hac generali confessione meminit Inno. lib. 2. myster. missæ. cap. 13. quam fundat in illo. Pro. 18. Iustus in initio sermonis accusator est sui, vbi recitatur psal. ille. 42. Iudica me Deus, & discerne causam meam.

f Introitus Sacerdotis ad altare significat, introitum, & aduentum Christi in mundum, canus verò quæ introitum dicitur significat voces, & pronuntiationes Prophetarum prædicantium Christi. suum aduentum. Quidam dixerunt Cælestium Patrum qui sedit ab ascensu Dom. anno 426. Introitum instituisse cantari in Missa, quod testantur. Albanicus & Valerianus Historiographi, id autem Thoma. V. Val. como. 5. de sacram. tit. 4. c. 31. multo antiquius. confet.

m. mus.

mus canebatur: post verò consuetum est, vt vnus tantum versiculus dicatur loco psalmi, & tanquam versus subditur caput ipsius psalmi. Vt in missâ Apostolorum. Domine probasti me. Et post iteratò repetitus introitus ad significandum frequentiam clamorum, quibus patres antiqui identidem diuinam misericordiam excitabant, vt Christum mitteret, iuxta illud Esa. 28, Manda, remanda, expecta, reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. In fine tandem additur, Gloria Patri & Filio & spiritui sancto, quod Nicena synodus cantari instituit, qua vtique clausula omnis Psalmus concluditur, in signum, quòd laus omnis in gloriam S. Trinitatis refertur. Et vt ait Hugo. Damasus in missa id quoque adiecit.

Introitum comitatur Misericordiæ postulatio sæpius recantata. Quamobrem ter supplicationem nostram congeminauimus & κληρονομοῦν ad singulas personas trinitatis, vel contra tres nostras miseras ignorantia, culpa, & pœnæ quod canendum in sacro Missæ sacrificio ad efflagitandam opem celestem statuit Syluester.

Post preces misericordiæ cantus diuinæ gloriæ subsequitur, omnis gaudij & exultationis plenus, quem Thelephorus Papa qui sedit sub annum Domini centesimum quadragesimum hunc angelicum hymnum cani iussit in nocte natiuitatis ^h quando ipse missas celebrari instituit vt inter eius decreta refertur. Hilarius Pictaensis qui fuit tempore Concilij Niceni postmodum adiecit illa quæ sequuntur ab illo loco Laudamus te, quia reliqua tantum præcedentia Thelephorus cani iusserat.

Adduntur Collectæ ⁱ quæ significant orationes, laudes & vota eorum, quibus Christus primò est reuelatus quales fuerunt B. Virgo, Zacharias, Elizabeth, Pastores, Simeon, & Anna, Itémque Magi, vel hoc indicant quod tota vita Christi continua pro nobis & perpes oratio fuit. Innocentius ait collectas non nisi numero impari quo Deus gaudet dicendas esse, neque vltra septem. Anacletus ^k deinde qui sedit anno Domini centesimo Epistolas & Euangelia legi statuit, iussitque vt omnes adstantes audirent optimi nunciij præconium. Vtrunque autem legis nouæ & veteris

^g Concil. V. V. sensis can. 3. celeb. m. 4. 50. iussit Kyrie eleison iteratis vicibus in Ecclesia cantari, et Hugo li. 2. de offi. eccles. ait, Syluestrum circa annum D. 320 primum indiomate Græco suscepisse.

^h Symmachus adiecit, vt in omnibus diebus Dominicis, & in festis martyrum præcipuis caneretur, quod perperuò vsu receptum est.

ⁱ Huiusmodi orationes dicuntur collectæ, propterea quod sub istis fiebant collectæ pecuniæ, & elemosina quæ dabatur à fidelibus diebus Dominicis in usus pauperum ministro rum Ecclesiæ. De consecr. dist. 1. c. omnis Christianus.

^k Can. Apostolica de consecr. dist. 2.

is obseruantiam denotat.

Graduale ^l & Alleluia vitæ actiua & contemplatiua perfectionem innuit.

Offertorium ^m contribulati spiritus sacrificium.

Secreta statum vitæ. ⁿ

Præfatio statum patriæ. ^o

Sanctus, Sanctus, Sanctus, exultationem Angelorum præsentium.

Canon ^p transitum membrorum in corpus Christi mysticum.

Pater noster ^q filiationem per gratiam.

Agnus Dei qui triplicatur significat liberationem per misericordiam à malis præteritis & futuris.

Communio significat boni operis consummationem quibus actis dimittit populum sacrificus. Cætera etiam me tacente satis elucescunt fidelium oculis, & scopum declarant suum.

LINGVA LATINA MISSAE CELEBRATAE
TVR SACRIFICIVM IN ECCLESIA ROMANA.

§ IX.

EVROPE regiones præcipuæ ^a quibus Ecclesia Latina definitur certò testatur peregrina omnia idioma in sanctis mysteriis reici, præcésque nullo alieno sermone quam Latino publicè decantari, tanquam proprio nativo & vernaculo qui in toto occidente communis fuit, sicut & Græci Græcam, Hebræi Hebræam, Armeni & Chaldæi Chaldæam habent, qui non vulgari populorum voce sed eruditore illa lingua quæ à Doctis tantum intelligitur, & sacrorum codicum monumentis veneratur. Idcirco factis mirari nequeo incertiam eorum qui sacra mysteria à nobilissimis linguis in inconstantes & idiotarum linguas transferre satagunt. Iniurij siquidem sunt Apostolorum decretis qui id expeditius esse Ecclesiæ sanxerunt ne religiosus sermo & diuinitate plenus corrumperetur. Petrus cum sacrificij Catholici primitias Romæ habuit, ^b neque Vmbrorum aut Sabinorum, aut Tuscorum lingua vtus est sed nobilissima Romana, censens sacra illa nobili & com-

^l Gregorius lib. 9. Registr. Epist. 8.

^m Alexand. 3. can. omnis Christianus de consecr. d. 1. n. Vvald. to. 5. de sacram. tit. 4. c. 3.

^o Can. inuenimus de consecr. dist. 1.

^p Clicheo. lib. de officio Missæ. c. 18.

^a Tribus linguis cum legem scribi diuinam tum tradi sacra & diuina officia voluerunt Apostoli, quod sint vniuersalissima, & maxime communes, & quæ se

per plures regiones diffundunt, vt Hebræa per totam

Græca verò per totam Asiam Latina ipsi Europæ plagis audiretur.

^b Petrus Romæ Missam Latinè celebrasse scribit Isid. lib. 1. Officiorum c. 15. & Hugo de offi. eccles. Ac certum est sic eam semper habuisse Ecclesiam Romanam, &

habere modo Latino sermone conscriptam, hæc, Ambros. Latine quoque conscri-

c Antiqua Romanorum Ref-publica ut Feneftella. lib. 1. de magift. c. 17. refert, Sybillorum carmina tanta religione coluit & tanta cultorū veneratione, ut duobus tantum magiftribus, prudentiffimis viris, ea legendi daretur facultas, ac deinde poftquam duorum magiftratus, in decem tantus est, ū ſolū decem praefantiffimi viri, de medio omnium maximo electi, confilio legere poterant, & eorum illorum lectioni ſolū vacare licebat.
d Aegyptij literis arcana myfteriorum, & religionis insignia recondabant. Primum quidē docteurum literarum viam ac rationem quae vocatur εντυλογοφωνη, hoc est apta ad ſcribendas Epiftolas, ſecundū autem ſacerdotalem, qua vititur εντροχημη. Iſ id est qui de rebus ſacris ſcribunt ultimam autem ενρογλυφωνην id est ſicram quae inſculpitur ſcripturae cuius una

muni lingua declarari oportere. Hæc infana confuetudo ſacra euulgandi omnia prophanis & popularibus ſcriptis hæreticorum perſuaſionibus irrepsit in vituperium Catholicarum linguarum, quod tamen multis ſanctionibus prohibetur iſſis etiam teſtibus Ethnicis, apud quos edicto publico cautum erat, ſacra Deorum gentium myſteria, vernaculis verbis aperire natura, enim veluti duce & magiſtra (ut Fenefſtella ^c ſcribit de Romanis) intelligebant diuina oracula occultanda eſſe. Hinc Cicero lib. 1. de legibus ſacra putat melius in Republica conſeruari ſi à patribus accepta deinde familiis prodantur. Aegyptios laudat Clemens. Alexandrinus ꝑ. Stromatum quod non omnibus ſed præcipue notæ viris qui ſecund erant à regia dignitate & probatiſſimis, rerum ſacrarum myſteria concederentur. ^c Refert etiam Pythagoram, Platonem, Ariſtotelem & plerofque alios Philoſophos & antiquos myſteriorum ſcriptores & Poëtas vetuſtiſſimos, multa ſecretioris doctrinæ documenta occultaffe.

Aiunt certè Hipparchum Pythagoreæ Philoſophiæ profefſorem accuſatum quod apertè ſcripſiſſet decreta Pythagoreæ expulſum fuiſſe è ſchola & propter ipſum, tantam propter mortuum factam eſſe columnam.

Et non multò ſuperius idem author in eodē libro. Propterea (inquit) certè per modum occultationis qui eſt verè diuinus, & maximè nobis neceſſarius, in adyto veritatis re-poſitum verbum re vera ſacrum, Aegyptij quidem per ea quæ apud ipſos vocantur adyta, Hebræi autem per velum ſignificarunt licere ſolis iis adire qui erant ex ipſis confe-crati, hoc eſt Deo dedicati quibus erant circumciſæ vitiorum cupiditates, per ſuam in ſolum Deum charitatem. Non mundo enim mundum tangere Platoni quoque videbatur eſſe neceſſarium. Hinc prophetiæ & reſponſa dantur per ænigmata. Nec oſtenduntur myſteria iis qui temerè & impudenter accedunt, ſed cum quibuſdam expiationibus & prædictionibus. Et paulò poſt recēſet literarum religionem quibus Aegyptij ſua occultabant myſteria. Plato qui ob inſignem mentis in Philoſophia aciem diuini nomen ſortitus eſt ſcribens Dionyſio de quibuſdam ſacris

ſacris myſteriis monet vt Epistoſam è veſtigio concerpat ne in manus indigni vulgi perueniat. Tātā fuit olim vel Ethnicis curæ lumine ſolo rationis edoctis, diſciplinæ ſecretiora & maximè ſacra myſteria & à contemptu & à prophanō vſu defendere. Exemplis quamplurimis hoc antiquum de non prophanandis ſacris oraculis inſtitutum probatur, vel vno duntaxat Tarquinio apud Valerium conſirmatur Tarquinius rex Marcum Tullium Duumvirum quod librum ſecreta ſacrorum continentem, eius fidei cuſtodixque commiſſum, Petronio Sabino ſcribendum dediffet, culeo inſutum in mare abiici iuſſit, ac iuſtiſſimè id quidem quia pari vindicta parentum ac Dei violatio expianda eſt. Cū ergo falſa Gentilium ſuperſtitio vt inquit Hermes ^c Trismegiftus tam ſeridè hanc legem coluerit quid nobis agendum eſſe putamus, qui cœleſtes archiuos habemus qui res non ludicras, ſed verè diuinas & ſacroſancta myſteria tractamus, an ne patiemur hæc ebriis mulierculis vulgari garritu exponi, aut vernaculæ linguæ commentariis torqueri & labefactari. Abſit. Nos documentum ſacræ huius religionis habemus ex ipſius Chriſti imitatione qui librum plicuit & clauſit ac miniſtro dedit. Quo facto nos voluit admonitos vt optimè inquit venerabilis Beda in idem Lucæ ca. 4. pauca quædam eſſe populo euulganda de diuinis rebus multa tamen occultanda, vt quæ captum eius longè ſuperent. Idem etiam Saluator hoc ipſum factis pluribus oſtendit qui pleræque populo in parabolis loquebatur quæ populus non intelligebat, quæque ipſe poſtea priuatim diſcipulis ſolis interpretabatur, vt in Euangelio refertur de parabola ſeminantis & ſimilibus. Vnde interrogantibus diſcipulis Luc. 8. quæ eſſet hæc parabola ait, vobis datum noſſe myſteria regni Dei, cæteris autem in parabolis. Et Marci 4. ait Euangelista quomodo loquebatur eis videlicet turbis, ſine parabola ſeorſum autem diſcipulis ſuis edifferebat omnia. Quiſquis autem altius perſcrutari volet nominis Myſterij rationem, originem & Ethymologiam, arcani quoddam & diuinitatis aliquid laterè facilè iudicabit. Eſt enim *Μυηριον* ꝑ ſacrarum ſecretum ſub quo aliquid magni latet quodque nefas eſt

quidem eſt per prima elementa κρυπτα λογικα, id eſt, propriè loquens, altera vero Symbolica, id eſt, per ſigna ſignificans Symbolicè autem vna quidem proprie loquitur per imitationē, alia vero ſcribitur veluti tropicè, alia vero apertè ſumitur allegorice per quædam ænigmata.
c Hermes Trismegiftus in Aſclepio cum de Deo, & diuinis rebus tractauerit eſſet, ſic ait, ipſum Aſclepiū alloquens: nullum voca alterum, ne tantæ rei religioſiſſimus ſermo multorum interuenire venientium, præſentium, & uolentium. Tractatum autem tota numini maiestate pleniffimum irreligioſe mentis eſt multorum conſcientiæ publicæ.

f Coelius lib. 9. cap. 9.

g Myſteria di-
uina omnibus
diuulgata my-
ſteria non di-
cantur. Ideo di-
uina diſpenſatio
ne factum eſt,
vt myſterio non
vulgari peragē-
do, lingua apu-
terur non vul-
gari.
h Communi
omniū Occiden-
taliū Eccleſia-
rum conſenſu
obſeruatum eſt.
vt quemadmo-
dum in tota no-
ſtra Eccleſia vna
fides eſt ſic mi-
niſtri Eccleſiæ,
tanquam quo-
dammodo eius
fidei & verbi
Dei miniſtri, in
vna lingua lo-
quuntur, quoties
non vt privati
homines, ſed vt
miniſtri fidei lo-
quuntur, non
quod fides va-
rietur Hebreo-
rum Græcorū,
aut Latinorum
idiomate, ſed
quod conuenien-
tiſſimum vide-
tur, vno veluti
labio myſteria
huius fidei tra-
ctari.
i Ex malè in-
tellecto tradu-
ctarum vernacule
ſcripturarum ſenſu
vria hæreſes ori-
r caperunt,
vt Valdenſium,
Beghardio-
rum, Turelu-
pinorum Luthe-
ranorum Ad-
mirarum Ana-
baptiſtarum,

vulgo efferre. Euulgata itaque myſteria & nomen perdunt.
Cum autem omnium Myſteriorum ſacratiffimum atque
diuiniffimum ſit ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium vbi verus
Deus & homo, immolatur, ac per manus ſacerdotum ipſi
Deo patri omnipotenti offertur, meritò Eccleſiæ voluit
authoritas & Apoſtolorum traditio, illud non vulgari ſer-
mone ſed nobiliore & cultiore fieri & abſolui. Huius con-
trouerſiæ rotas variis ſententiis agitarūt antiqui Theolo-
gi quos peruigili ſtudio ſequuti ſunt multi ex hodierna
paleſtra Doctores in Lutheranos quofdam prophanè om-
nia conculcantes, quorum argumenta pulchrè dirimentur
in Authentica probatione ſacrificij Chriſtiani, vbi votis
ſtudioſorum omniū conſulimus qui huius rei ſollicitudi-
ne tenentur. Refricabitur duntaxat hoc in loco Lectoris
memoria qui forſan apud paucos edoctus eſt, quibus preci-
puè, rationibus prohibeatur vernacula lingua in ſacris per-
ſoluendis myſteriis, quas breui ſequentibus periodis com-
plexi ſumus.

Prima eſt vnio fidei h quæ per omnes orbis Eccleſias in
hac linguarum vnitate commendatur, non ſine maxima
hominum conſolatione qui quantumuis à noſtro orbe ſe-
parētur, vnicum tamen orationum genus, nobili & eximio
ſermone decantatum audiunt vbique, quod ſi ſecus fieri
ipſa fidei harmonia confunderetur promiſcuo multorum
idiomate, & qui ex vna in alteram migraret regionem tan-
quam ad alterius fidei ac religionis homines accederet,
cum nihil prorsus intelligeret eorum quæ dicerētur. i Hæ-
reſum & tēporis huius miſeriæ teſtātur maximam cladem
iniectam fuiſſe Eccleſiæ quamprimum cœperunt homines
in vulgus ſacraſerre ſcripturæ oracula, & plebeio ſermone
eius dignitatē cauponari, tum ipſis mulieribus ac imperi-
tis de tractādīs ſacris literis priuilegium conceſſum eſt.

Demum ſi vernaculę linguę fulgeret authoritas in ſa-
cris myſteriis, quantis opus eſſet vocum renouatoribus,
& Lexicographis: qui obſoleta verba ab interitu vindica-
rent, & noua inſtruerent cum ea ſit hominum mens; luxu-
riari in vocibus inuſitatis: ſplendidiore ſermonis apparatus,
lingua enim paucis ſæculis immutatur, Idiomatica illuſtrantur

tur, augentur, aut etiam varietate corrumpuntur, ad eò vt
quædam apud Gallos, Germanos & Hiſpanos veterum vo-
lumina inueniuntur, ita antiquata vt à Barbaris conficta
fuiſſe credas. Conducibilius enim eſt ſacris adytis vnus
linguę callere vſum, quam inuolucris inextricabilibus
cæterarum nationum immorari. Et cum hominum vita bre-
uis k ſit ars verò longa, oporteret Pylios aut Neſtoreos ſu-
perare annos antequam omnes has linguarum varietates
adipiſci & conſequi potis eſſet.

Nemo eſt deinde qui apprimè non ſciat variis digeſtum
eſſe ſacrum officium floribus exinde collectis in frondenti
ſcripturæ ſacrę viridario, l quæ latentem & myſticum
ſenſum habent & multum leporis reconditi quod ta-
men non palam explicant, ſunt etiam ex Canticis Salomo-
nis verſiculi aliquot qui Chriſti Paronymum cum Ec-
cleſia concinunt vulgari tamen & dilucida ſatis Phraſi,
quæ carnalibus hominibus libidinem fortassis mouerent
ſi ab illis interpretarentur. Ex pluribus vnum exēpli gratia
Cant. proponimus. m Oſculetur me oſculo oris ſui & laua
eius ſub capite meo, dextera illius amplexabitur me. Et, di-
lectus meus mihi & ego illi, inter vbera mea cōmorabitur.
Et, ad contactum dilecti venter meus intumuit. Poſtremò
plurima incommoda ſuborirentur ſi vernaculè tractaren-
tur ſacra myſteria, quæ nec paginæ anguſtia nec paragra-
phi ratio recēſere permittit. n Claudatur ergo hæc contro-
uerſia ex ipſo Concilij Tridentini decreto Seſſ. 22. de ſa-
crificio Miſſæ. cap. 8. Eſt Miſſa, inquit, magnam contineat
populi fidelis eruditionem non tamen expedire viſum eſt
patribus, vt vulgari paſſim lingua celebraretur. Idem Con-
cilium eadem Seſſione 22. can. 9. Si quis (ait) dixerit Eccle-
ſiæ Romanæ ritum quo ſubmiſſa voce pars Canonis, &
verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe aut
lingua tantum vulgari Miſſam celebrare debere aut a-
quam non miſcendam eſſe vino in calice offerendo, eò
quod ſit contra Chriſti institutionem, Anathema ſit.

Huc referri poteſt decretum Pij quarti Pontificis maxi-
mi prohibens ne ſacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine
discrimine permittantur.

hominum impe-
ricorū qui pu-
antes ſe intelli-
gere quæ in ſua
vulgari lingua
audierāt in tur-
pes ſectus pro-
lapſi ſunt.
k Hippoc.
Aphoril. i.
l Sunt indiuiſis
ſcripturis non-
nulla quæ indo-
cti, & inſtabiles
depravant ad
ſuam ipſorū per-
ditionem, ſunt
& plurima ſe-
militudines &
parabolæ, quæ
niſi aliū enu-
cleantur rudes,
& vulgares vi-
dentur, cum ta-
men illis profun-
diſſima lateat
ſapientia virtus.
m Can. 1 & 2.
n Quæ incom-
moda eueniunt
ex euulgatis ſa-
crorum librorū
monumentis re-
uulſe Innocent.
3. vir doctiſſi-
mus & Ponti-
ſex digniſſimus
ante annos tre-
centos, & am-
plius ad Abba-
tem Cifterciën-
ſem, & collegas
eius acriter eos
reprehendens
qui Canon: eos
ſanctarum ſeri-
pturarū libros.
Gallicè tranſla-
tos, paſſim læti-
cis, & mulieri-
bus permittēbat
& legebat.

PATRVM DE CHRISTIANO SACRIFICIO SENTENTIAE.

§ X.

a Epistol. ad Smyrn. & ad Trall. b Libr. 4. cap. 32. 34. c Epist. ad Burdegal. d Dialog. in Tryph. e De cultu facinarum. f De lap. ss. & Epist. 3. lib. 2. g De consummat. h Lib. 8. cont. Cels. i Orat. pro defunctis qu. est. ad Antiochen. k Ad Heroi e n. in funere patris. l Demonstrat. Euang. lib. 1. ca. 10. & 5. c. 3. m De spiritu sancto. c. 17. n In exanero lib. 6. & Epist. 2. 1. ad Theod. o Inuigilantium & Iouinianum. p 75. Hæresin vlt. 180. Hæ. & compend. q Lib. 3. de sacer. & in 2. ad Timoth. r 2. Li. Remac. 11. Epist. 23. de Cant. lib. 20. c. 8. & 21. c. 10. s Hieros. Cahe theses. Myst. 5. Alexan. contra Nestorium. t In 8. cap. ad Hebraeos. v Epist. 81. c. 2. x Lib. Dial. 4. cap. 58. y Lib. 4. Orho. Fil. c. 14. z Epistol. ad Hebr. c. 10.

POSTERIORES hæreticorum cateruę audacia quadam Sathanica validoque lacerto Christianum sacrificium funditus euertere conati sunt sed frustra oppugnantur arx illa quę nullis machinis, nullis telis, nullo ariete quantumuis fortissimo expugnari potest, cuius præsidium est Christus Ecclesię suę sponfus, clypeus sacra scriptura, milites strenuissimę fortitudinis antiqui Patres quorum sententias hic adferre non pigebit.

Habemus in primis ipsos Apostolos tum eos qui coetanei fuerunt Apostolis quique primum sæculum ab ipsis constituerunt Ignatium, a Irenæum, b Martialem, c Iustinum Martyrem d.

Habemus testes secundi sæculi Tertullianum, e Cyprianum, f Hyppolitum martyrem, g Originem, h

Tertij sæculi Athanasium, i habemus Gregorium, k Nazianzenum, Eusebium, l Basilium, m

Quarti sæculi testis est Ambrosius, n Hieronymus, o Euphianus, p Chrysofomus, q

Quinti sæculi Augustinus, r ambo Cyrilli, s Theodore-

tus, t Sexti sæculi, Leo Magnus, v Gregorius, x Damasus, y Oecumenius, z

Quis auderet tam sanctas testium depositions infringere, contemnere, aut pessumdare? Quis non nisi desperatę fidei assensum tantorum virorum recipiet? Enoluantur antiqua & noua Autorum monumenta nunquam non inuenietur Sacrosancti Missę sacrificij probatio. Ex priorum adytis selectiores quasdam sententias decerpimus quas nostri Sacerdotes vti poterunt aduersus te-nebrionum Hæreticorum contumelias.

Prior ergo ordine antesignanus veluti in medium prodeat Iacobus frater domini qui quod Missa sit sacrificium oblatio, aut hostia & cultus Deo gratus manifestè ostendit in Lyurgia sua, cuius Lyurgiæ meminerunt sexta Syno-

cus.

cus, Canone 32. sanctus Proclus Episcopus, Nicolaus Methonensis Episcopus, & Marcus Ephesinus, cum Bossarione, in Lyurgia sua. a

Andreas Apostolus in Epistola ad Ecclesiam Achaia, vbi dicit, Omnipotenti Deo (qui viuus & verus est) ego omni die sacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium carnes, sed agnum immaculatum quotidie in altari crucis, cuius carnes posteaquàm omnis populus credentium manducauerit, & eius sanguinem biberit agnus qui sacrificatus est, integer perseueret, & viuus. Hęc Epistolam ante annos quadringentos citarunt sanctus Vuolphelmus Abbas Bernardus, siue Rabanus, & Algerus.

Martialis c Sacrificium (inquit) offertur Deo creatori in ara, non homini vel angelo. Nec solùm in ara sanctificata, sed vbicunque offertur oblatio munda sicut testatus est, cuius corpus & sanguinem in vitam æternam offerimus, quod Iudæi per inuidiam immolauerunt, putantes se nomen eius tollere à terra: nos causa salutis nostrę in ara sanctificata proponimus; scientes hoc solo remedio nobis vitam præstandam & mortem effugandam.

Clemens d Martyr, de diaconis agens, ait eos reliquias fragmentorum corporis Domini accuratè seruare debere. Et calicem ad præferendum sanguinem domini ministrorum cum tota mundicia præparare debere.

Ignatius e Neque voluptates (inquit) huius mundi desidero, panem Dei volo, panem cœlestem, panem vitę, qui est caro Dei, qui natus est in nouissimo ex semine David & Abrahę, & potum volo sanguinem eius, &c.

Alexander f In sacramentorũ (inquit) oblationibus, quę inter Missarum solennia Domino offeruntur, passio Domini miscenda est: vt eius, cuius corpus & sanguis conficitur, passio celebretur.

Dionysius g Arcopagita, Christi Martyr gloriosus, in lib. Ecclesiasticę Hierarchiæ, de hoc diuino agens mysterio, id est, de sacre Eucharistię celebratione, hostiam memorat, & altare, Antistitem, sacerdotes, sacrificium, oblationem. Dicit enim inter alia, ex interprete. Oportet igitur nos, vt

a De consecr. d. 1. c. Iacobus.

b Huius Epistole auctor libelli de duplici martyris memini.

c Martialis qui Saluatorem nostrum humanis vidit Epist. ad Burdegal. c. 3.

d Clemens Martyr discipulus ac comes Petri Apostoli. ep. 3. quę est de officio Sacerdotis. & lib. 2. Apostolicarum traditionum.

e Ignatius Martyr. Epistol. ad Smyrnenses, & ad Romanos scribens Epist. 15.

f Alexan. Martyr. in Epist. 1. ad omnes Ecclesias. d. consecr. dist. 2. c. nihil. Idem scribit Iulius primus in Epistola ad Episcopos per Aegyptum.

g Dionysius Arcopagita discipulus D. Pauli Apostoli. cap. 2. Ecclesiasticę Hierarchiæ.

re or, nudata primi, ac præcipui intelligentia signi, intra sacrosancta transire diuinamque principalis huius signi speciem intueri, ac Pontificem augustius cernere à diuino altari vsque ad phani nouissima, cum odoris suauitate pergentem ac rursus ad altare ipsum consummandi sacrificij causa remeantem. Hæc ille. Infrà, Porrò Cathecumenos, & Energumenos, & eos qui in pœnitentia sunt, sacrosancta sacerdotalis institutio psalmodiam quidem piam, & diuinam sanctarum scripturarum lectionem audire permittit: ad ea verò quæ deinceps in hostiæ salutaris oblatione geruntur contuenda, non hos planè, sed perfectos & tantæ rei dignorum admittit obtutus. Hæc illæ. Qui planè postea, in eodem opere ponit, & explicat ordinem Episcopalem, ordinem sacerdotalem & ordinem aliorum ministrorum ecclesiasticorum, vt Diaconorum; eorumque ordinum declarat officia, functiones, & munia. Idem in Epistola ad Demophilum, Quum essem aliquando secus Cretam hospicio me suscepit sanctus Carpus, vir si aliquis alius, per multam mentis mundiciem ad Dei visiones diuinissimus. Qui non inchoabat sanctus mysteriorum consecrationes nisi ei prius ostenderetur de supernis propitia visio, oranti, ante oblationem sanctissimi sacrificij.

*h Anacletus
Martyr passus
pro fide anno
Domin. 90. in
Epist. 1. scripta
omnib. Ecclesiis.*

Anacletus ^h Martyr, Episcopus (inquit) Deo sacrificans, testes secum habeat, & plures quàm alius sacerdos. Sicut enim maioris honoris gradu fruitur, sic maioris testimonij incremento indiget. Presbyteri dextra leuâque, contrito corde, & humiliato spiritu ac prono stent vultu, custodientes eum à maleuolis hominibus, & consensum, eius præbeant sacrificio.

*i Irenæus Mair.
Eyr. & Archiep.
Lugdunen. lib.
4. contra here-
ses. c. 14 claruit
sub M. Anthonio
anno an. D. 175.*

Irenæus, ⁱ Quomodo (inquit) constabit eis, eum panem in quo gratiæ acta sunt corpus esse Domini. Et calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant id est, verbum eius? per quod lignum fructificatæ defluunt fontes. Dat primum quidem scœnum, post deinde spicam, deinde plenum triticum in spica. Quomodo autem dicunt rursus carnem in corruptionem deuenire, & non percipere vitam, quæ à corpore Domini & sanguine alitur? Deinde. Quomodo ergo, inquit, & mixtus calix, & factus panis percipit

percipit verbum Dei, sit Eucharistia corporis & sanguinis ex quibus, augetur & consistit nostræ carnis substantia, quomodo carnem negant capacem esse donationis Dei qui est vita æterna, quæ ex corpore & sanguine Christi nutritur, & membrum eius? vt Apostolus ait ad Ephesios 5. Quoniam membra sumus corporis eius & de carne eius & de ossibus eius, non de spiritali aliquo & inuisibili homine dicimus hoc: spiritus enim carnem & ossa non habet sed de ea dispositione quæ est secundum hominem, quæ ex carnibus & neruis & ossibus consistit: quæ de calice qui est sanguis eius, & pane qui est corpus eius, augetur, &c.

Opratus ^k Quid est, inquit, tam sacrilegum, quàm altaria Dei, in quibus & vos aliquando obtulistis, frangere, radere, remouere? Quid enim est altare nisi sedes corporis & sanguinis Christi? Hoc tamen immane facinus geminatum est, dum fregistis etiam calices, Christi sanguinis portatores, quorum species reuocastis in massas. O scelus nefarium, ô facinus inauditum, auferre Deo, quod idolis præstes, subducere Christo, quod proficiat sacrilegio.

*k Opratus. Afer
contra Donati-
stas lib. 6.*

Theodoretus ^l Episcopus Cyri, Cùm autem (Maris videlicet Eremita) lōgo tempore desiderasset videre offerri spirituale, & mysticū sacrificium, rogauit vt diuini doni illi fieret oblatio. Ego verò lubenter parui, & iussi sacra vasa afferri, pagus enim haud longè aberat, & pro altari vsus Diaconorum manibus, mysticum diuinum, & salutare obtuli sacrificium. Ille autem omni spiritali implebatur voluptate, & existimabat se, ipsum cœlum videre dicebatque se nunquam tantam cepisse voluptatem.

*l Theodoretus
Episcopus Cyri
c. 20 Historiæ
religiöse.*

Iustinus ^m Martyr in Colloquio quod habuit cum Triphone Iudæo, ita interpretatur illam oblationem mundam de sacrificio Eucharistiæ, quod offertur in omni loco à nobis gentibus, tum pane, tum poculo quo docet nos clarificare nomen Dei, quod à Iudæis prophanatur.

*m Iustin Mar-
tyr. 2. Apologiæ.
Vixit an. 100 Do.
150. in Syria
& Italia.*

Tertullianus ⁿ in libro de cultu scœminarum, demonstrans nos Christianos habere sacrificium, inquit, vobis nulla? procedendi causa non tetrica, aut imbecillis aliquis ex fratribus visitandus, aut sacrificium offertur, aut Dei

*n Tertullianus
lib. de resurre-
ctione carnis. &
3. contra Mar-
cionem & in li-
aduersus Iu-
deos agens de
Cruce, & in
lib. de cultu scœ-
minarum.*

verbum administratur. Qui auctor aduersus Marcionem diligenter notauit illud verbum Domini, Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar, non tantum de agno illo typico quam de nostro Agno vero, qui tollit peccata mundi, fore intelligendum. Quod & post ipsum adnotauit Eusebius; & post Eusebium, sanctus Thomas.

o Cyprianus
Carthaginensis
Episcopus lib. 1.
Epist. 2. & 3.
Epist. 15. Et ser-
mone de oratio-
ne dominica, &
sermone de ce-
na Domini.

Cyprianus o Martyr, Quis magis sacerdos Dei summi quam Dominus noster Iesus Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat, id est, panem & vinum; suum scilicet corpus, & sanguinem. Infra, Vt ergo in Genesi per Melchisedech sacerdotem benedicta circa Abrahamam possit rite celebrari, precedit ante imago sacrificij, in pane, & vino scilicet instituta; Quam rem perficiens, & adimplens Dominus, panem, & calicem mistum vino obtulit, & qui est plenitudo, veritatem prefiguratae imaginis adimpleuit. Rursus, Quod si & a Domino precipitur, & ab Apostolo eius idem confirmatur, & traditur, vt quotiescunque biberimus, in memoriam eius faciamus quod fecit & Dominus, inueniemus non feruari a nobis quod mandatum est, nisi eademque Dominus fecit nos quoque faciamus. Et si in sacrificio, quod Christus est, non nisi Christus sequendus est, vtique id nos obaudire & facere oportet, quod Christus fecit, & quod faciendum esse mandauit. Et si Iesus Christus Dominus & Deus noster ipse summus sacerdos Dei Patris, & sacrificium Deo Patri ipse primus obtulit & hoc fieri in sui commemorationem precepit: vtique ille sacerdos vice Christi verè fungitur, qui quod Christus fecit, imitatur. Et sacrificium verum & plenum tunc offert in Ecclesia Deo Patri, si sic incipiat offerre, secundum quod ipsum Christum videt obtulisse.

p D. Laurentij
hoc Egregium
dictum refert
Ambrosius de
officiis lib. 1. c.
41. quod canit
sanctus Ecclesiæ.

q Felix Papa
Martyr qui vi-
xit sub Aure-
liano circa an-
num D. 275. in
responsione ad
Athanasium, &
vniuersos AE-
gyptios.

Laurentius p Martyr secundum hanc veritatem catholicam dixit Syxto Papæ eunti ad Martyrium, Quod progrederis sine filio pater: quod sacerdos sanctus, sine Diacono properas? Nunquam sine ministro offerre consueueras. Quid ergo in me displicuit pater, siue aliàs, paternitati tuæ? Felix q Papa Martyr, Non decuerat (inquit) vt ij qui cor-
pus

pus Christi quotidie proprio conficiunt ore, tantam patientur persecutionem.

Origenes r ille antiquus super Leuiticum, latè profertur, quod Apost. Paulus sacrificio illo expiationis antiquo, tanquam vmbrae veritatem applicat consummationem sanctissimæ victimæ crucis: dicens quod Christus fuso sanguine in cruce, per proprium sanguinem ingressus est non in manufacta sancta, sed in ipsum cælum, vt appareat vultui Dei quasi propitiatorie pro nobis, donec secundò sine peccato appareat omnibus se expectantibus in salutem. Ibiq; interpretatur diem propitiationis nobis manere donec Sol occidat, id est, vsquequo mundus finem accipiat, quod Apostolus dicit, donec secundò appareat omnibus, &c.

r Origenes
hom. 9. in Leuiticum.

Damasus s Papa, Non pœnitentē (inquit) sine præceptione episcopi sui, reconciliare: nèque eo præsentē, nisi illo iubente sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, audeat, &c.

s Damasus Pa-
pa qui claruit
sub Valente, &
Valeriano cir-
ca annum Do.
370. Epistol. ad
Stephanum Ar-
chiepiscopum.

Cyrillus t Episcopus Hierosolymitanus, Quemadmodum panis & vinum (inquit) Eucharistiæ ante sacram inuocationem veneranda Trinitatis, panis erat & vinum merum, peracta verò inuocatione panis quidem fit corpus Christi, vinum autem fit sanguis Christi: sic cibi Idolotorum suapte natura quidem puri: inuocatione autem demonum impuri efficiuntur. Et rursus Christus mutauit aquam in vinum, in Cana Galilææ, cur non potest mutare, vinum in sanguinem? Sub specie panis datur tibi corpus sub specie vini datur tibi sanguis, vt sumpto corpore & sanguine Christi, efficiaris Christi particeps.

t Cyrillus Epi-
scopus Hiero-
solymitanus in
Catechesi My-
stagogica prima
& 3.

Cyrillus v Alexandrinus Episcopus Non enim (inquit) horremus carnem & sanguinem apposita sacris altaribus condescendens Deus nostris fragilitatibus influit oblativim vitæ, conuertens ea & in veritatem propriæ carnis.

v Cyrillus Ale-
xandrinus con-
tra Iulianum
Apostatam: lib.
4. & 3. Thesau-
ri. c. 37. & lib.
4. c. 14. & lib.
10. cap. 13. lib.
12. cap. 50. &
& 58. & Epist.
ad Colosyrum.

Ioannes Chrysostomus x Propter hoc imperauit, inquit, semper offerri propter infirmitatem, vt & memoria peccatorum fieret. Quid ergo nos? Nonne per singulos dies offerimus? Quidem, sed ad recordationem facientes mortis eius. Et vna est hæc hostia, non multa. Quomodo vna, &

x Chrysostomus
hom. 51. in Mat-
thæum, Homil.
60. ad populum
Anuochenum
hom. 24. prioris
ad Corinth. 1.
Hom. 3. in Epist.
ad Ephes. in 7.
Apost. ad Hebr.

non multæ: Quia semel oblata est. Oblata est in sancta sancta sanctorum. Hoc autem sacrificium, exemplum est illius id ipsum semper offerimus. Nec nunc quidem aliū agnum crastina alium, sed semper eundem ipsum. Proinde vnum est hoc sacrificium, hac ratione. Idem, Sacerdos altari assistens, pro vniuerso orbe terrarum, pro absentibus atque presentibus, pro his qui ante nos fuerūt, sacrificio illo proposito, Deo nos gratias iubet offerre. Idem, Ideo in mysteriis inuicem salutamus, vt multi vnum efficiamur, & communes pro non initiatis preces effundimus, & pro infirmis & terræ, & maris, & vniuersi Orbis fructibus sacrificamus. Idem, Nostis profectò qui initiati estis, id quod dicimus, siue sexta feria, siue sabbato, siue dominica die, siue in celebritate Martyrum, eadem litatur hostia, idem sacrificium consummatur.

^y Hippolytus Martyr oratione de Antichristo.

Hippolytus, ^y Lugebunt Ecclesiæ luctum magnum, quia nec oblatio, nec suffitus fiet, nec cultus Deo gratus sed Ecclesiarum ædes sacræ tugurij instar erunt, præciosumque corpus, & sanguis Christi, non extabit in diebus illis. Lyturgia extinguetur, Psalmorum decantatio, cessabit scripturarum recitatio non audietur. Tunc dicet his qui erunt à dextris eius, Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi, Venite Prophetæ, propter nomen meum expulsi, &c. Venite Pontifices, qui purè mihi sacrificium, die noctūq; obtulistis ac preciosum corpus & sanguinè meū immolastis quotidie.

^z Eusebius Cæsariensis Episcopus lib. 1. de demonstr. Euan. ca. 10. c. 91. lib. 5. c. 3. hb. 8. cap. 2.

Eusebius ^z Cæsariensis Episcopus, Ab ortu solis vsque ad Occasum, nomen meum glorificatum est in gentibus & in omni loco in censum offertur nomini meo, & hostia munda. Sacrificamus igitur Deo altissimo, sacrificium laudis: sacrificamus Deo plenum, & horrorem afferens, & sacrosantum sacrificium: sacrificamus nouo more, secundum nouum testamentum, hostiam mundam. Idem, Post omnia quasi mirabilem quandam victimam, sacrificiumque eximium Patri suo operatus, pro nostra omnium salute obtulit, eiusque rei memoriam vt nos ipsi Deo pro sacrificio offerremus, instituit. Idem, Et sanè oraculi exitus admirabilis ei qui contempletur, quemadmodum Saluator noster

noster Iesus, qui est Christus Dei, ipsius Melchisedech, ritu ea quæ ad sacerdotium in hominibus gerendum spectant, per suos ministros perficiat. Nam quemadmodum ille, qui sacerdos gentium erat, nusquam videtur sacrificiis corporalibus functus, sed vino solo, & pane, dum ipsi Abraham benedicit: ita planè primus ipse Saluator, ac Dominus noster, deinde qui ab ipso profecti sunt sacerdotes in omnibus gentibus, spirituale secundum Ecclesiasticas sanctiones sacerdotij munus obeuntes, vino, ac pane & corporis illius, & salutaris sanguinis mysteria representant. Quæ sanè mysteria, Melchisedech tanto ante spiritu diuino cognouerat, & rerum futurarum imaginibus vsus fuerat, sicut etiam Mosis scriptura testificatur, vbi ait, Et Melchisedech rex Salem protulit panem & vinum, Erat autem sacerdos Dei altissimi.

^a In proemio narrationis miraculorum Mene Aegyptij.

Thimothæus ^a Alexandrinus qui secundo Concilio Niceno interfuit, Hostiam mundam & incruentam offerri Deo quotidie in Ecclesia scribit *εις επροφην και μετανοειου παντων των πιστων*, id est, ad conuersionem & pœnitentiam omnium fidelium offertur.

^b Gaudentius Brixianus qui vixit circa annum D. 390. in Italia.

Gaudentius ^b Brixianus, D. Ambrosij familiaris, ipse (inquit) creator & Dominus qui producit de terra panem de pane rursus (quia potest & promisit) efficit proprium corpus, & qui de aqua fecit vinum, de vino etiam sanguinem suum fecit.

^c Ephrem Syrus lib. de natura Dei non seruanda.

Ephrem ^c Syrus, Grande profectò, exclamat, miraculum aspicere me corporeos spiritus in terra carnosos cibos edentes, sed omnem sanè admirationem, omnem mentem omnemque sermonem excedit, quod fecit nobis vnigenitus filius Christus Saluator noster, ignem & spiritum ad manducandum & bibendum præstitit nobis, corpus videlicet & sanguinem.

^d Gregorius Nazianzenus oratione prima in Iulianum Apostatam

Gregorius ^d Nazianzenus, Mox incruenti sacrificij oblatione manus commaculat, per quod nos Christo vnimur, nec non passionis, ac diuinitatis eius participes reddimur, sectionibus, & victimis res stabiliens regias, malis conciliaris in malo vtens principatu.

^e Gregorius Nissenus sermone Cathedrico de diuinis sacramentis.

Gregorius ^e Nissenus, Panis statim per verbum mutatur

vt

vt dictum est à verbo, hoc est corpus meum.

f Epiphanius
lib. 2. contra hæ-
reses, hæresi. 55.

Epiphanius ^f Visum est, vt in veteri sacerdotio sacerdotialis dignitas non constituatur: Verùm ad id, quod ante Leui, & ante Aaron fuit secundum ordinem Melchisedech sacerdotium transferatur: quod sanè nunc in Ecclesia viget, à Christo & hucusque. Idem auctor memorat & probat, atque recipit octo libros Clementis de Apostolicis traditionibus, in quibus manifestè habetur de nostro sacerdotio, ac sacrificio Missæ, & insuper quòd saluator noster obtulit in cœna.

g Ambrosius in
Psalm. 38. et in
prima oratione
preparante
ad Missam, &
lib. 4. de Sacra-
mentis, cap. 5. &
6. & lib. 1. offi-
tiorum, cap. 10.
41. 48. & in
sua Missa, & su-
per Apostolum
ad Corinthios,
& ad Hebræos,
cap. 10 scribit,
& in oratione
funebri de Sa-
turi, sine de obitu
Satyri, illum,
periculum ma-
ris natantem e-
misisse, dum ser-
uet corpus Chri-
sti in collo li-
gatum.

Ambrosius ^g Vidimus principem Sacerdotum ad nos venientem, vidimus & audiuius offerentem pro nobis sanguinem suum, sequantur vt possumus sacerdotes, vt offeramus pro populo sacrificium, & si infirmi meritò, tamen honorabiles sacrificio, quia & si nunc Christus non videatur offerre, tamen ipse offertur in terris, quando corpus Christi offertur. Immo ipse offerre manifestatur in nobis, cuius sermo sanctificat sacrificium, quod offertur. Idem, In Christo semel oblata est hostia ad salutem potens. Quid ergo nqs? Nónne per singulos dies offerimus? Et si quotidie offeramus, ad recordationem eius mortis, Sic & vna est hostia, non multæ. Quomodo vna, & non multæ? Quia semel immolatus est Christus. Hoc autem sacrificium, exemplum est illius id ipsum & semper id ipsum offertur; proinde, hoc idem est sacrificium. Alioquin diceretur, quoniam in multis locis offertur, multi sunt Christi: non, sed vnus vbique est Christus: & hic plenus existens, & illic plenus. Sicut quod vbique offertur, vnum est corpus, ita & vnum sacrificium.

h Augustinus
lib. 2. quæstio-
num Euangeli-
carum, & in de
Citate Dei, li.
8. c. 27. & lib.
16 c. 22. & lib.
17 c. 20. & lib.
18. c. 35. & con-
tra Faustum, li.
20 c. 18. atque
cap. 21. & con-
tra aduersariū
legis, & prophe-
tarum lib. 1. ca.
18. & 20. Mis-
sam in exequiis
maris suæ cele-
bratam scribit
lib. 9. confesio-
num. c. 12.

Augustinus ^h Nos Martyribus (inquit) nostris nō templā sicut diis, sed memoriā sicut hominibus mortuis, quorū apud Deū viuunt spiritus, fabricamus, nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus Martyribus, sed vni Deo & Martyrum, & nostro sacrificium immolamus, ad quod sacrificium, sicut homines Dei, qui mundum in eius confessione vincerunt, suo loco, & ordine nominantur. Ipsum verò sacrificium, corpus est Christi. Idem, Quod Dominus dicit leproso mundo, Vade: ostende te sacerdoti, & offer mures,

&c.

&c. Videtur approbare sacrificium, quod per Mosē præceptum est, cum id non receperit Ecclesia. Quod ideo iussisse intelligi potest, quia nondum esse cœperat sacrificium sanctum sanctorum, quod corpus eius est. Idem, Honoramus memorias eorum (Martyrum) tanquam sanctorum hominum Dei, qui vsque ad mortem suorum corporum, pro veritate certarunt, vt innotesceret vera religio, falsis religionibus, fictisque conuictis. Quis autem audiuit aliquando fidelium, stantem sacerdotem ad altare, etiam super sanctum corpus Martyris ad Dei honorem cultumque constructum, dicere in precibus, Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, vel Cypriane: cum apud eorum memorias offeratur Deo, qui eos, & homines, & Martyres fecit, & sanctis suis angelis cœlesti honore sociavit. Idem, Cùm Melchisedech Abrahæ benediceret, ibi primum apparuit sacrificium, quod nunc à Christianis offertur Deo toto Orbe terrarum. Impleturque illud, quod longè postea hoc factum per Prophetam dicitur ad Christum, qui fuerat venturus in carnem, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Non scilicet secundum ordinem Aaron, qui ordo fuerat auferendus: allucescentibus rebus, quæ illis vmbri prænotabantur.

Hieronymus ⁱ etiam vbique confitetur sacerdotes noui testamenti, ac sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech. Manifestè enim asserit sacerdotium Melchisedech fuisse in pane, & vino, & de Salvatore nostro ait, Postquam typicum Pascha fuerat impletum, & agni carnes cum Apostolis comederat, assumit panem, qui confortat cor hominis, & ad verum paschæ transgreditur sacramentum: vt quo modo in præfiguratione eius Melchisedech summi Dei sacerdos panem, & vinum offerens, fecerat, ipse quoque veritatem sui corporis, & sanguinis representaret. Potest insuper videri Psal. 109. Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Et item in Epistola ad Hedibiam. Qui super Leuit ait, De hac quidem Hostia, quæ in Christi commemoratione mirabiliter fit, edere licet: de illa verò quam Christi in ara Crucis obtulit, secundum se nulli edere licet.

i Hieronymus
super caput. 26.
Matthæi. & in
12. c. prioris ad
Timotheum. Et
de vitæ heremi-
tarum ad He-
liodorum. In a-
pologia pro li-
bris aduersus
Iovinianum, &
ad Theophilum
aduersus erro-
res Ioannis Je-
rosolymitanus, in
Oscum, in c. 27.
Matth. in cap.
5. ad Galathas, in
c. 3. 20. Romæ

Basilius

k *Basilii Magni in exhortatione ad sanctum Baptisma & lib. 1. de Baptismate. c. 3. in fin. & lib. 2. q. 3. & de constitutione Monachorum. in reg. 7. de fide & de uotione habēda.*

Basiliius dixit, ^k Attende Domine Iesu Christe Deus noster de sancto tabernaculo tuo, & de throno gloriae regni tui, & veni ad nos sanctificandos, qui supra cum Patre sedes, & hic inuisibiliter versaris, & dignitate potenti manu tua impartiri nobis impollutum corpus tuum, & preciosum sanguinem & per nos toti populo. Fac panem quidem istum, ipsum honorificum corpus Domini Dei & Seruatoris nostri Iesu Christi, quod autem in calice isto, ipsum sanguinem Domini Dei Iesu Christi, qui effusus est pro mundi vita. Potest etiam videri eiusdem Basilij Lyurgia, & potest legi sanctus Amphilochius de vita Beati Basilij, Cano. 3 2. 6. Synodi. tom. 3. actione 6. Nicænæ Synodi. 2. Et nos ita legimus in De consecratione, Iacobus frater Domini secundum carnem, cui primùm tradita est Hierosolymitana Ecclesia, & Basiliius Cæsariensis Episcopus, cuius claritas per totum Orbem refulsit, in scripturis, addiderunt nobis Missæ celebrationem, id est, ordinem celebrandæ Missæ.

l *Sulpitius Seuerus lib. 2. dialogorum. c. 2.*

Sulpitius ^l Seuerus, Cùm hac igitur (Martinus) oblaturus sacrificium Deo, veste procedit. Quo quidem die (mira dicturus sum) cum iam altare, sicut est solenne, benediceret, globum ignis de capite illius vidimus emicare, ita ut in sublime contendens, longius collum, crinēque flamma produceret.

m *Arnobius super Psal. 8. hic eulhor claruit, sub Diocletiano circa annum D. 309.*

Arnobius, ^m Si vultis (inquit) Iudæi euadere mortem quam incurristis: bibite sanguinem quem fudistis.

n *Damasus Papa Epistola ad Stephanum Archiepiscopum.*

Damasus ⁿ Papa, Nec pœnitentem (inquit) sine præceptione episcopi sui, reconciliare: neque eo præsentem, nisi illo iubente sacramentum corporis & sanguinis Christi conficere, audeat, &c.

o *Fulgentius ad Monimum. lib. 2. & de fide ad Petrum. c. 19.*

Fulgentius ^o etiam de hoc diuino sacrificio multa dixit, Ad Monimum enim scribens, grauer corum hæreticorum confutauit sententiam, qui sacrificium corporis, & sanguinis Christi, quod in Ecclesia celebratur, soli Patri immolandum existimarunt. In De fide autem ad Petrum, inquit, Firmissimè tene, & nullatenus dubites, ipsum vnigenitum Deum, Verbum carnem factum, se pro nobis obtulisse sacrificium, & hostiam Deo, in odorem suauitatis, cui cum Patre, & Spiritu sancto à Patriarchis, Prophetis, & Sacerdotibus,

Sacerdotibus, tempore veteris testamenti animalia sacrificabantur, & cui nunc, id est, tempore noui testamenti, cum Patre, & Spiritu sancto, cum quibus illi est vna diuinitas, sacrificium panis, & vini in fide, & charitate, sancta Ecclesia catholica per vniuersum Orbem terræ, offerre non cessat: In illis enim carnalibus victimis, figuratio fuit carnis Christi, quam pro peccatis nostris ipse, sine peccato fuerat oblaturus, & sanguinis, quem erat effusus in remissionem peccatorum nostrorum. In isto autem sacrificio, gratiarum actio, atque commemoratio est carnis Christi, quam pro nobis obrulit, & sanguinis, quem pro nobis idem Deus effudit. In illis ergo sacrificiis quid nobis esset donandum, figuratè significabatur: in hoc autem sacrificio, quid nobis iam donatum sit, euidenter ostenditur. In illis sacrificiis prænuntiabatur filius Dei pro impiis occidendus, in hoc autem pro impiis annunciat occisus.

Philo. ^p Alabarches Petri familiaris describens Ecclesiæ Apostolicæ mores sub Essenorum vel Iessæorum nomine adserit reliquos Iessæos uti vulgari pane & quidem fermentato cum hyssopo tempore magnæ hebdomadæ, at in ea parte templi quam *περίσσειον* vocat esse quendam alium panem in mensa qui & sit, & habeat præmium sacerdotum Et ne putes vanam esse coniecturam reduc in animum maiores nostros, in illa prisca antiquitate non nisi bis in hebdomada tempore quadragesimæ missam perfectam celebrasse reliquis diebus *υποσημασμένους* ut esset quidem communis ad horam nonam, non autem consecratio nisi certis diebus. Cum igitur eo tempore Philo in Christiauos incidisset, vidit quæ tam fiebant & in literas retulit.

p *Ut harum rerum certior habeatur fides, adendum est Epiphanius in Nazoræis, Eusebius lib. 2. c. 16. & Nicephorus lib. 2. c. 15. Hieronymus in vita Marci, ex quibus facile est conicere Philonem agere de Eucharistia.*

Dionysius ^q Alexandrinus, Ait (inquit) Apostolus de Christo, quod cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se esse æqualem Deo, id est, non sic quemadmodum qui per studium virtutis, & labores, ac certamina, regnum Dei rapiunt, sicut scriptum est, regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, non sic inquam, Christus laboribus, & studiis virtutum comparauit, ut esset æqualis Deo, quin potius operuit cælos virtus eius, & laudis eius plena est terra, splendor eius, ut lux erit, ut testatur ipse

q *Dionysius Alexandrinus in Epi. ad Paulum Samos. quam dicit Hieronymus admirabilem vocat, cum de hoc magno auctore in scripturis Ecclesiasticis meminit.*

qui verè est semper in patre, inquit, ego lux mundi, id est, dominus mundi, habens in se ipso patrè, & viuificū, ac dominum spiritum, & tamen seipsum exinanuit, vnde sacramentum inenarrabile sic ab eo appellatur nouum testamentum, dare seipsum in mystica cœna, non sicut secundum legem sacerdotij Aaronici carnes pecudum aræ olim imponebant, scribit enim Moses inquit carnes sanctæ imponentur altari, & comedet populus, & quicumque immundus eas tetigerit, peribit, nunc autem non sic, quin potius ipse dominus dicit, qui manducat me, ipse viuet propter me. Deus ergo est, qui habitat in nobis secundum testamentum, quod disposuit dicens nobis, accipite hoc, & diuidite inter vos, nouum testamentum est, hoc facite, hæc est Dei ad nos exinanitio, vt dimittamur ad capiendum eum: hoc enim tremendum sacramentum dicit Apostolus, cum ait, quod seipsum exinanuit, non relinquens patrem, vt à nobis capitur, absit, immò ipsius verba proferam, ego inquit, & pater ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.

*Magister Ec-
clesiasticus au-
tor & seniorū
doctorum in nu-
merum referen-
dus lib. 3. apo-
logiarum aduer-
sus Theostenem
Euangeliorum
calumniatorem.
qui cum Ca-
pharnaiæ dice-
bat, durus est
hic sermo, &
qui potest eum
audire, quod
quidem dictum
ἐπινοήσας, id est, in-
audium & hor-
rendum non es-
se, respondet hic
clarissimus se-
nex.*

Magnetes ^r Quando quidem inquit, corpus ex terra, exi-
stit, ex terra autem panis, item & vinū, quomodo non est a-
lius ausus dicere, caro mea est cibus, sanguis meus est po-
tus? nempe, quia nullus est creator terræ, nisi hic; nullus est
creatura, nisi filij Dei; idcirco dixit, hoc est corpus meum:
mea enim post terram geniti sunt, corpus à me accipien-
tes: ego verò ante terram, à nullo hanc accipiens, ex hac
corpus, id est, ex mea creatura accepi, sumens carnem ex
meo igitur meum propono vobis charisma, ex terra vobis
panis ad alendum extitit, terra vero creatura mea est: ex
terra similiter extitit corpus, & hæc mea massa, ex vnione
igitur, qua vnitus sum sanctis cum terreno, do panem, &
vinum, iubens esse corpus meum, & sanguinem. Etenim
si Abraham, aut alius quispiam ex iustis, ac sanctis dixisset
caro mea est cibus, & sanguis meus potus, valde mentiri
ausus esset: aut si dixisset, hoc est corpus meum, & hic est
sanguis meus, non enim hoc ipsius, sed alterius esset sub-
stantia, neque manducata vitam manducantibus præbe-
ret: siquidem quod non habet verbum viuens vnitum
cum

cum corpore, quod fuit terrenum, ad æternam vitam eden-
tes non adduceret. Christus ergo proprium corpus, & san-
guinem dedit credentibus immisso eis vitali pharmaco
diuinitatis.

Damasceus ^s etiam non obscure dixit, Pane & vino
suscepit Melchisedech Abraham ex cæde alienigenarum
reuerentem, qui erat sacerdos Dei altissimi: illa mensa,
hanc mysticam præfigurauit mensam. Sacerdos ille Chri-
sti veri sacerdotis figuram præ se ferebat, & imaginem. Tu
es (inquit) sacerdos in æternum secundum ordinem Mel-
chisedech. Idem auctor in historia duorum militum Chri-
sti, tradit manifestè, quod obtulit Deo sacrificium sanctif-
simus Barlaam, & quod communicans ipse, tradidit & Io-
saphat incontaminata Christi mysteria, & exultauit spiritu.

Photius ^t apud Oecumenium dicit de Saluatore nostro
Quia sine sanguine hostiam obtuli t, deinde postmodum,
suum ipsius etiam corpus; propterea ergo aptè dictum est,
Christū esse sacerdotem secundum ordinē Melchisedech.

Oecumenius, ^v Hic primus hostiam sine sanguine Deo
obtulit, nempe panem, & vinum. Et licet Christus non ob-
tulerit carentem sanguinem hostiam, siquidem suum ipsius
corpus obtulit; attamen qui ab ipso fungentur sacerdotio,
quorum Deus Pontifex esse dignatus est, sine sanguine of-
ferent. Nam hoc significat, *in æternum*, neque enim de ea
que à Deo semel oblata est oblatione, & hostia dixisset, *in
æternum*. Sed respiciens ad præsentis sacrificios, per quos
medios Christus sacrificat, & sacrificatur, qui etiam in my-
stica cœna, modum illis tradidit huiusmodi sacrificij.

Leontius ^x Eutholius, Demittens (inquit) se ad no-
stras infirmitates, in proposita, scilicet panem & vinum
immittit virtutem vitæ, & transmutat ea ad energiam suæ
carnis, vt habeamus illa in viuificam participationem, &
tanquam semen viuificum inueniatur in nobis corpus vitæ.

Seuerianus, ^y Panem (inquit) verbum Dei sumpta hu-
manitate in mystica cœna sacræ illius operationis magni
mysterij primus ipse accepit, & benedixit, & dedit discipu-
lis in memoriam suæ mortis, & resurrectionis dicens, hoc
est corpus meum, deinde subiungit, *ὁ υἱὸς τοῦ σταυροῦ ἀπαδὲς υἱὸν
ἀθανάτου,*

*s Damasceus
lib. 4. c. 4. de fi-
de Orthodoxæ
in c. de Myste-
riis.*

*t Photius apud
Oecumenium.*

*v Oecumenius
expliçs locum
Apostoli. Heb. 5.
secundum ordi-
nem Melchise-
dech.*

*x Leontius Eu-
tholius, quem
Thophilaëtus
pluribus in locis
sequutus est in
commentario
Ioannis.*

*y Seuerianus
Gabalonenſis
Episcopus quem
Necrophorus scri-
bit excelluisse
tempore Chri-
stiani in con-
cionibus semen-
tationis, & testi-
moniorum scri-
pturæ sanctæ
frequentia.*

ἀθανάτων, καὶ ἀφθαρσίας πλήρεις, καὶ ἀναμιμπτῶν ἡμᾶς τῆς ἀντὶ ὀβελίας καὶ ἀθανασίας, καὶ ἀφθαρσίας ὅσπερ τὸ σπέρμα τῆς μελλούσης ἡμῶν ἐπιγίνεσθαι θείας χάριτος καὶ διωάμεως τῆς ἀναστάσεως, quid, inquit, & comedimus, est impafsibile, & immortale & incorruptione plenū, & implēs nos benedictione, & immortalitate, atque incorruptione tanquam semen quoddam futurę in nobis diuinę gratiæ: & virtutis resurrectionis.

^z Theophila-
Eius multū, &
varis locis, in
Epist. ad Hebr.
cap. 5. & c. 10.
super Marcum.
cap. 14. & super
Matth. 28.
cap. 28.

Theophilactus, ^z Testatur enim quod Christus tunc immolauerit seipsum, ex quo tradidit discipulis corpus suum. Tunc enim functus est sacerdotio secundum ordinem Melchisedech. Iterum, Quomodo accumbebat, quum lex præciperet à stantibus comedendum Pascha; Verisimile igitur primū perfectā ea quæ sunt legis, deinde recubuisse proprium Pascha traditurum. Et paulò post. Quum benedixisset, hoc est, gratias egisset, fregit panem, id quod etiam nos facimus preces adiungendo. Hoc est corpus meum, hoc inquam, quod sumitis. Non enim figura tantū, & exemplar quoddam dominici corporis, panis est, sed in illum conuertitur corpus Christi. Dominus enim dicit, Panis quem ego dabo, caro mea est. Non dixit, figura est carnis meæ. sed, Caro mea ea est. Alibi, suboritur hæc quæstio, Num & nos victimas exanguēs, & incruentas offeramus? Cui respōdemus, Omnino. Cæterū memoriam faciemus mortis Domini: Estque vnum sacrificium, non multa, quandoquidem semel oblatus est. Ipsum quidem semper offerimus, immo potius memoriam illius oblationis facimus, qua se ipse obtulit, ceu iam nunc facta sit. Proinde vnum est sacrificium. Nam quod ad quæstionem attingit, postquam multis in locis offertur, multi igitur Christi erunt? Non bene colligitur, nequaquam enim multi sunt, sed vnus est vbique: hic plenus, & isthic plenus, & perfectus, vnūque corpus. Quemadmodum enim in multis locis oblatus Christus vnum corpus est, & non multa corpora, sic & vnum sacrificium. Nam illam hostiam offerimus, quæ tunc est oblata.

^a Gregorius
Hom. 37. in il-
lud Luca c. 13.
si quis non ode-
rit patrem, &
ibi de Messie sa-
crificio, & lib.
4 Epist. Epistol.
49. & lib. 7.
Epist. 51. Sacri-
ficium vocat cor-
pus, & sangui-
nem Domini,
redditeque ratio-
nem Epist. 63.
de his quæ in-
missa sunt &
quæmur.

Gregorius ^a etiam præter ea multa, quibus sacerdotum ordinem, officiūque declarat, specialiter agens De virtute, ac mysterio victimæ Saluatoris in Missa, dicit manifestè in suis

In suis Dialogis, Habemus itaque præsens sæculum vel quia iam conspiciamus defluxisse, tota mente contemnere quotidiana Deo lachrymarum sacrificia, quotidianas carnis eius, & sanguinis hostias immolare. Hæc namque singulariter victima ab æterno interitu animam saluat, quæ illam nobis mortem vnigeniti per mysterium reparat. Qui licet resurgens à mortuis iam non moritur, & mors ei ultra non dominabitur: tamen in semetipso immortaliter, atque incorruptibiliter viuens, pro nobis iterum in hoc mysterio sacræ oblationis immolatur. Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutem partitur, eius sanguis non iam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus quale sit pro nobis hoc sacrificium quod pro absolutione nostra passionem vnigeniti Fili semper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit, in ipsa immolationis hora: ad sacerdotis vocem Cælos aperiri, in illo Iesu Christi mysterio angelorum choros adesse, summis ima sociari, terrena cælestibus iugi, vnūquodque ex visibilibus, atque inuisibilibus fieri? Idem auctor scribens Ioanni Episcopo Syracusano, contra aliquod detractores, Missæ ordinationis rationem adducit, & fatetur nos oblationis Hostiam in Missa consecrare, sicut Apostoli consecrabant. Multa de fructibus huius diuini sacrificij affert quidem: Sed hac de re, inferius affatim suo priuatim loco loquemur.

Theodoretus ^b Melitenensis Episcopus, Si igitur, inquit, videritis filium hominis, id est, me, qui videor vobis filius hominis propter carnem, ascendentem humanitate scilicet post resurrectionem, vbi etiam prius diuinitate, quid dicetis tunc, scilicet ab ipsa veritate coniuncti, etenim si existimatis carnem meam non posse viuificare, quia non inest hoc in natura carnis, quomodo instar auis in cælum ascendet: hoc enim æquè impossibile est carni terrene. Si enim supra naturam ascendet, quid obstat, quominus viuificet, quamuis non sit naturæ eius insitum viuificare? qui enim, quod terrenum est, facit cæleste, planè viuificum etiam reddet, licet innatum insitumque naturæ eius propria sit interire, non polliceor verbis tantum, ascensurum me in

^b Theodorus
Melitenensis e-
piscopus in Ar-
menia minore
libro eruditissi-
mo explanatio-
num in Evan-
gelia, cuius ope-
ra extant in bi-
bliotheca Vati-
cana.

me in cœlum, ne rursus dicatis, illud quomodo: quinimo oculos vestros adhibeo testes verborum: vestra spectatio omnem contra dicentem flectet, meque è cœlo descendisse, & omnia facere posse planum faciet, tametsi enim maximè descensus meus è cœlo homines latere viderur: & ob eam causam dubius, vel etiam incredibilis putatur iis, qui audiunt: attamen ascensus meus in cœlos post resurrectionem in conspectu discipulorum factus omnem ambiguitatem dissoluet, & meum corpus viuificum esse demonstrabit, non enim ipsis cernentibus, ascendere in cœlum possem, nisi inde prius ad vos descendissem.

Arnobius ^c etiam ante mille trecentos annos, exponens illum locum, Tu es sacerdos in æternum &c. Ita dicit de Seruatore nostro, Hic qui per mysterium panis, ac vini sacerdos factus est in æternum secundum ordinem Melchisedech, qui panem & vinum solus obtulit in sacerdotibus dum Abraham victor reuerteretur de prælio.

Abdias ^d discipulus Apostolorum Simonis & Iudæ, primusque Babyloniorum Episcopus, in libro septimo Apostolicae historiæ, interprete Aphricano de sancto Matthæo, docet disertè, non solum ab Apostolis nomen Missæ receptum fuisse, sed & ipsos Missam celebrasse.

Sanctus ^e Nilus, sæpè (inquit) vidit, vt valde diligenter ferè omni tempore in Ecclesia Angelos, sed maximè tempore sacrificij Missæ. Itaque administratione & lætitia plenus amicis multum spiritualibus seorsum narrabat, quem admodum cum sacerdos oblationem sanctam facere inciperet, plurimi Angeli è cœlo delapsi, splendidissimis stolis induti, nudo pede, aspectu intento, vultu demisso, circumstantes altare, magna reuerentia & quiete, ac silentio, vsque ad mysterij consummationem assunt: deinde discurrentes huc atque illuc per totam Ecclesiam, Episcopus ac presbyteros, qui corpus & sanguinem distribuunt, adiuuant, & corroborant. Deinde subiungit, Ταῦτα γράφω ἵνα σιωπῶντες:

τῶν φάσεων τῆς λειτουργίας μήτε αὐτοὶ διατεθῆτε ἀμελοῦντες τῶν δόξων φέβει διαχέδωλοι, μήτε ἀλλὰς τιὰς σιωχωρεῖτε ἐμὴν ἢ ἰνὸν ἱερεῖον ἐπὶ τῆς προσκομιδῆς, μήτε γὰρ εἶναι θαρσαλέως ἢ παρσαλέως τῆς ἐκθροῦντος ἑσῆς χάριτος, μήτε ὡς ἐκ κακῆς περιήλιπεσθαι ἢ ἐμβέβησαι βλάβης.

^c Arnobius qui claruit sub Diocletiano circa annum D. 309. super Psalmum 8. Si vultis (inquit) Iudæi eundem mori, quam incurristis, bibite sanguinem quem sudistis.

^d Abdias Episcopus Babylonius.

^e Sanctus Nilus Monachus B. Chrysostomi discipulus ad Anastasium Episcopum. dicit angelos descendere de cœlo cum sacra peraguntur mysteria.

Ἐἰς ἑπομένους καὶ πρεσβυτέρους τῆς ἁγίας τοῦ κυρίου ποινῆς τοῦ σώματος καὶ τῆς ἡμῶν.

Ἰδοὺ σιωπῶντες ὑμεῖς ἂν ἴδωσι καὶ πεισθῶσι.

καὶ χυδαίως. Hæc inquit scribo, vt intelligentes, quanti tremoris sit diuina Missa, nec ipsi remissi, timorem Dei negligatis, nec vlllos alios loqui, aut musitare tempore oblationis, neque innuere audeat, aut à statu grauitatis dimoueri. nec huc atque illuc circumspicere, aut ignauè & dispersè vagari permittatis. Dicit enim dominus Moysi, ac per eum omnibus sacerdotibus, facite filios Israel reuerentes, & non contemptores.

Higinus ^g Martyr, Omnes Basilicæ, cum missa debent semper consecrari.

Pius ^h Martyr, Vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, vel de panibus, quos deferunt fideles ad Ecclesiam, presbyter partes concisas habeat, vt post Missarum solennia, qui communicari non fuerint parati, eulogias omni die Dominico, exinde accipiant.

Soter ⁱ Martyr, Hoc quoque statum est, vt nullus presbyterorum, Missarum solennia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, & ipse tertius habeatur.

Fabianus ^k Papa, & Martyr, Sacrificium non est accipiendum de manu sacerdotis, qui orationes vel actiones, & reliquas obseruationes in Missa, secundum ritum implere non potest.

Macharius ^l Episcopus, Cum ingressus fuerit Episcopus, aut presbyter ad Missarum solennia celebranda, nisi passio aliqua interuenerit, nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab altero Episcopo vel presbytero Missarum solennia suppleantur.

Epitheta & honorificæ nomenclaturæ, quibus vetustissimi sancti patres Ecclesiæ, Missæ sacrificium perpetuò appellarunt. hic referre commodè visum est.

Dionysius Areopagita ^m Christi gloriosus Martyr, de Ecclesiastica Hierarchia.

Sacro sancta & augustissima mysteria. Venerandissima mysteria.

Cœleste mysterium.

Sanctæ mysteriorum consecrationes.

Oblatio sanctissimi sacrificij.

Constantinus ⁿ Magnus, epistola ad Tiri collectos.

^g Higinus Martyr. hoc habetur apud Leonem lib. 2.

^h Pius Martyr in decretis suis.

ⁱ Soter Martyr in decretis suis.

^k Fabianus Papa & Martyr.

^l Macharius Episcopus. de consecra.

^m Epistola ad Demophilum.

ⁿ Constantinus Magnus.

- Sancta debetis offerre mysteria.
 o Eusebium li. 1. cap. 10. Eusebius o Pamphili in De demonstratione Euangelica.
 Horrorem afferentia mensæ Christi sacrificia.
 p Greg. Nazianz. Deo plenum & horrorem afferens, & sacrosanctum sacrificium.
 Oratione in Iul.
 Gregorius p Nazianzenus.
 q Christo Hom. Incruentum sacrificium.
 21. in acta Apostol. Rom. 4. 1. in 1. ad Cor.
 Ioannes Chryostomus. q
 Mortis Christi celebratio.
 Ham. 18. in Ineffabilia sacramenta.
 eand. epist. Sacra mysteria.
 Celebratio venerandorum mysteriorum.
 Serm. 3. in epist. Phil. Mysterium omnium maximè horrendum, verendumque.
 Tremenda mysteria.
 Lib. 3. de sacer. Tremendum sacrificium.
 Ho. 6. ad Antioch.
 r Theodor. Theodoretus r Episcopus.
 In Exod. Sacrificium agni Domini.
 Oblatio spiritalis & mystici sacrificij.
 Oblatio diuini doni.
 In Religiosa hist. cap. 20. Oblatio diuini mystici, & salutaris sacrificij.
 s Cyril. contra Nest. Sanctus s Cyrillus Episcopus.
 t Damasc. in vita S. Basiliani. Sancti ac viuifici & incruenti operatio sacrificij.
 Ioannes Damascenus. t
 v Ign. in vita S. Tharassij Epist. Tremendum, & impollutum, vitalèque sacramentum.
 Incruentum sacrificium,
 Sanctus Ignatius v Episcopus Nicæus.
 Sacrificium Christi, Agni, qui tollit peccata mundi.
 Hæc, & alia similia, sunt nomina quibus sancti Patres doctissimi & antiquissimi, hoc nostrum diuinum sacrificium nominarunt, ex quibus satis constat sua dignitas, excellentia, nobilitas, maiestas, continentia, virtus, potestas, efficacitas vndique diffusa.
 Plures alij de huius sacrosancti sacrificij approbatione ex sacrorum Authorum probationibus multifarias congerunt suis scriptis authoritates quas nos hic superaddere parum vtile fore credimus vix enim superabuntur aliis telis hostes fidei si hos fortissimorum militum lacertos non reformident. Transeamus iam ad quartum caput.

DE

DE LITERARVM

STVDIO, VITÆ MORIBVS

OPTIMIS, ET INTEGRITATI

CONIUNCTO.

CAPVT QVARTVM.

§ I.

Literis sacris vigilantia.

EMPORIS iactura nihil periculosius aut perniciosius esse, ex præclaris præcorum scriptis didicimus, tempus autem inane elabi quod non impenditur lectioni aut orationi testes mihi sunt sacre Theologiæ doctores qui ignavos & desides ad capescendam scienciam arguunt & pudore suffundunt. Quotiescunque occurrit mihi diuinæ legis maiestas Dauidico præcepto & elogio celebris, miror quo veterno sopiti involutabro ignorantæ tandiu remanere possimus. Lex Domini (inquit) immaculata conuertens animas. Per legem sacra scriptura intelligenda est quæ nos certa & fidelis auertit à malis & ex paruulis reddit homines sapientes. Quis enim lepore quantumuis mellifluo disertus sacre scripturæ authoritatem, excellentiam & vtilitatem poterit explicare? Quam videlicet maximè & egregiè de diuinis & à materia abstrusis rebus sentiat, quam piis præceptis hominum mores studia informet, quam magna præmia virtuti proponat, quam horrendis suppliciis homines è scelerum exitio & impostura deterreat, quanta æquitate ea quæ variis personarum conditionibus debentur persolvere iubeat, quâto pere cum rationis radiis cœlitus nobis infusus consentiat, quâ spiritualibus amica rebus, quâ carni carnisque cupiditatibus aduersa cum qua irreconciliabile certamen gerit. Nihil profectò in sacre scripturæ sanctæ prædio colligitur quod non immenso fructu animæ non conferat. Torquetur quis libidinis cruciatu, æstuat quis Venereis facibus, dele-

a Temporis par
 simonia nihil
 charius, quic-
 quid autem Sa-
 cerdotes habent
 suffurati ocij id
 impendere do-
 bent piis lectio-
 nibus, nam ut
 scire, inquit
 Isidorus veluti
 pestem quan-
 dam vitare de-
 bent ignoran-
 tiam, cuncto-
 rum errorum
 mare. cap. id. 37. dist. c. 1.
 38. dist. ex Con-
 cil. Tolentan.

p 2.

statu

Sicut Datus est finis omnium rerum, sic & Theologia quæ scientia est de diuinis cuiuslibet institutionis ad bonum tendentis scopus dicitur, solaque verò nomine sapientie digna. Cui etiam Mercurius Triflingus in consilio ad A. scilicet Philosophus est in cognoscenda diuinitate frequens obuius & sancta religio.

Illustrior nobilissimus est locus ad sacra scripturæ, lectionem excitandos presbyteros isto de pro, quo salis proprium munus ostenditur, ipsi summo opere necessarium: ut condiantur eorum pectora sapientie sale.

Statuer quis inexplebili habendi desiderio tabescit quis inuidia, hic pharmaca inueniet, hic præsentissima largiuntur remedia. ^b Sitit aliquis hic reperit fontem purissimum unde qui biberit fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam nec amplius sitiet. Est namque scientia Dei arbor quædam cœlestis diuinis floribus ornata: ager ferax plenus frugibus pratum amenissimum gramine puro decoratum, & hortus abundans fructibus nihil nisi cœlestem Ambrosiam sapientibus. Quis ergo hos flores, hæc prætiosa & saluberissima gramina se legere recusabit? quis Sacerdos cui datum est præesse doctrina & veritate tot fructus cum animi auuiditate non excipiet? Eia agite in Christo dilecti fratres, excutite ab animis antiquum illum torporem. Audite magni doctoris vocem. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Pluribus in locis vobis prædixit vos fore contemptos ex sui verbi ignorantia. Sicut enim fatuatū ^c sal nulli rei utile est sed tanquam res vilissima in stercorarium profunditur & pedibus proteritur, ita Sacerdos qui doctrina & exemplo non salis hoc est vel à peccato reuocas vel à peccato præferuas & ad virtutum odorem & perseuerantiam excitas tibi commissos, sed potius corrupta tua vita ad morum quoque corruptionem percellis, nullo honore imò ne Sacerdotij quidem nomine dignus es sed ab omnibus contemni, exhibilari & profligari mereris. Sed ne dedecus tantum tibi contingat, sacrum amplectere doctrinæ munus, fac te scientiæ hospitem & labiis tuis sapientiam custodi ut & animæ saluti consulas. Quem admodum apes ab herbis & Arboribus flores interdum dulces interdum amaros demetunt ad fauos conficiendos mellis, animalia in pratis nunc herbas, suaues nunc amaras pascunt, homines etiam ex fructibus quosdam legunt ad cibum, quosdam ad medicinam, in eundem modum confugere debes ad scripturam sacram & ex ea diuersitate florum fructuum & herbarum hoc est varietatem sententiarum & testimoniorum colligere, ad instructionem gregis, quorum quædam sunt dulcia ob promissiones præmiorum, quædam amara ob comminationes tormentorum & inde

& inde quod expediat recipere ad diuinos quosdam fauos conficiendos mellifluæ deuotionis & salutifere doctrinæ. Atque in cibum & medicinam animæ conferuare. Ad hoc excellentissimum studium nos inuitat Hieronymus dicens ^d Ama studia scripturarum & carnis vitia non amabis. Dent operam itaque diuinæ legi sacerdotes exemplo sacerdotum Aegyptiorum qui Methaphisicæ ^e vacabant & ob hoc à populo nutriebantur, vno quibus statuta cibaria ex horreis publicis donabantur adeo ut tempore famis compulsi non fuerint vendere possessiones ut dicitur Genes. 47. Præcepit Ezechias rex populo habitantium Hierusalem ut darent partes sacerdotibus & leuitis ut possent vacare legi domini. 2. Paralipom. 31. Veteres sacerdotes qui cum Ionatha scribebant ad Romanos & Spartas miseriarum subsidium se habere sacram lectionem fatebantur his verbis. Nullo horum indigemus habentes solatio libros sanctos. ^f 1. Mach. 12. Idcirco Alexander 3. & ^g Honorius 3. prohibuerunt omnibus religiosi & omnibus habentibus dignitates aut personatus & omnibus presbyteris sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ne audirent Iurisperitos ^g vel Phisices artem quo commodius nauarent Theologiæ omnium necessariæ, operam ut habetur lib. 3. Decret. tit. Ne Clerici vel monachi ca. super specula. Quam constitutionem approbans Bonifacius 8. extendit etiam ad rectores Ecclesiarum Parrochialium quæ sunt Plebanie id est quæ sub se habent capellas, ut legitur ext. ne Clerici vel monachi. cap. 1. in 6. vbi glossa dicit quod præcedens prohibitio Honorij tertij & subsequens Bonifacij Octauidei facta est ut liberius vacent studio Theologiæ & Iuris Canonici, quæ melius congruunt suo statui quam leges & Phisica ut etiam dicit prædictum cap. super specula Generale Concilium Lateranense cap. 16. sic habet, Clerici se in Ecclesiasticis officiis & aliis bonis studiis exercent diligenter. Et habetur de vita & honestate clericorum cap. Clerici officia. Habeant etiam sacerdotes & Clerici lectionem in suis mensis ex Concilio Tholetano tertio can. 7. ita statuente. Pro reuerentia Dei & sacerdotum id vniuersa constituit Synodus ut quia solent crebro mensis fabulæ

d Hieronymus ad Ruffinum cum Monachis
e Aristoteles 1. Metaphis.
f 1. Mach. 12.
g Hinc sententiæ repugnat constitutio, Alex. 3. in c. non magnopere, ne cler. vel monac. qua beneficia-riis quibusdam iuris civilis studium interdicit, si quidem loquitur de monachis claustralibus, qui cum claustris additi sint, & omnino rebus huius sæculi separati, sub eo præterea, quod leges civiles ediscere velent claustra egrediebantur. Quo circa intelligimus secundum probabile sententiarum iudicium ipsorum Alexandrini non interdixisse clericis, vel monachis iuris civilis studia, sed solum ea de causa egredi monasteria, & cum laicis conuersari. Et eadem ratione Honor. 3. in c. super specula. de primi. in 6. eod. tit. extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, &c. Et non solum his leges audire, sed nec interpretari interdixit, quod quidem

*fana interpretati-
one indigent nec
intelligendum
est generaliter
ut leges interpre-
tari non possint
in publicis Aca-
demiis, sed ut
non possint
explicari à mo-
nachis, Archi-
diaconis & si-
milibus, qui pon-
tifici subsunt,
atque ita intel-
ligit Rebuffus
in tract. nomin.
q. 5. m. 18. hodie
Conci. Trident.
Sess. 22. c. 2. om-
nis divinitur
contentio.
h. 44. d. ff. c.
pro reuerentia.*

interponi in omni Sacerdotali conuiuio lectio diuinorum scripturarum misceatur, per hoc enim & animæ edifican- tur ad bonum & fabulæ prohibentur. ^h

VITA ET EXEMPLVM.

§ II.

QUANTVM homines hominum exemplis accendantur etsi exemplorum plena sint omnia pauca nunc fatis sint Augustini lib. 8. de Trinitate cap. 9. Quid est (ait) quæso quòd exardefcimus, cum audimus & legimus, nullam in quoquam dantes offensionem, ut non reprehendatur ministerium nostrum sed in nobis commendantes nosmetipsos ut Dei ministros in multa patientia, in laboribus & c. quæ sequuntur. 2. Corinth. 6. Quid est inquam quod accendimur ad dilectionem Pauli cum hæc legimus nisi quod credimus eum ita vixisse? Viuendum autem sic esse Dei ministris non de aliquibus auditum credimus, sed intus apud nos vel potius supra nos in ipsa veritate conspiciamus. Quem ergo sic vixisse dicimus ex hoc quod videmus diligimus & nisi hanc formam quam semper stabilem & incommutabilem eernimus præcipuè diligeremus, non ideo diligeremus eum, quia eius vita, cum in carne viueret huic formæ coaptatam & congruentem fuisse fide retinemus. Sed nescio qua vesania gregi nostro prodesse optimis exemplis tandiu negligamus in his potissimum temporibus quæ tot scandala in religione Christiana pariunt. Vitæ integritas magnes quidam est quo nos omnes ad virtutis & pietatis callem vel spontè ducimur. Magnus est etiam stimulus ad resipiscentiam morum venustas: & exempla bonorum virtutis iter monstrant & facilem viam à multis tritam ostendunt & non sequentes arguunt atque pudore infami reiciunt quod quidem, sacra illa Ezechielis animalia nos docent, quæ sese mutuo alis percutere & ad volandum incitare perhibentur. Ut enim Gregorius interpretatur is planè ala sua me percutit qui exemplo suo me ad bene viuendum prouocat. Nec ad bene viuendum modo sed ad ferenda quoque huius vitæ incommoda & labores

*a Vitæ probi-
tas, & morum
exempla pluri-
mum iuuant si-
cerdotij decus,
nã consule Tri-
dentino Conci-
lio Sess. 25. c. 1.
reform. factis
ipsis & ac vitæ
actionibus quod
est veluti per-
petuum quod-
dam prædicandi
genus, se mune-
ri suo conformes
ostendere debet,
ut reliqui ab
eis singulis,
modestis & sancte
humilitatis e-
xempla percipiant.*

labores exempla sanctorum mirè adiuuant. In his sacra Pauli paranæsis contendit ut fideles omnes ac potissimum Ecclesiæ ministros magis exemplo vitæ quam ministerio doctrinæ fidei veritatem astruant. ^b Quod Pauli concilium quia fideles eo tempore sequuti sunt, fecundos edidit fructus domini messis, modo autem cum in diuersum & præposterum ordinem res commutata sit. Et Ecclesiæ ministri superbo magis honoris & doctrinæ apparatu quam probitate vitæ hoc negotium vrgeant adeo nihil partis adiecimus ut etiam quæ parata sunt seruare non potuerimus cum nostro infelicissimo sæculo tam magna orthodoxæ fidei ruina facta sit. Cæteri verò fideles ita viuunt ut non modo bonorum operum exemplo Dei gloriam non illustrent sed eius etiam nomen per eos blasphemetur in gentibus. Pastorumque vita sæpius vitio ipso plebis ^c corrumpitur, vel saltem nostra ætas aded turbata meliores nõ meretur, cum nec pietati nec iustitiæ nec charitati apud nos aliquis sit relictus locus. Veruntamen bono zelo percussi precemur ut ad meliorem vitæ frugem redigantur isti fascino- ti homines dicamusque cum Beato Hieronymo. Non solum Episcopos presbyteros & Diaconos debere magnopere præuidere ut cunctum populum cui præsent, conuersatione ac sermone & scientia præeant, verumetiam & inferiores gradus, Exorcistas Lectores, Custodes etiam Acoluthos & omnes ompino qui domino deseruiunt, quia vehementer Ecclesia Dei destruitur cum meliores laici sunt clericis. Quid verò cogitari indignius potest quam ut qui tanquam sidera in firmamento posita & lumina mundi aliis præluere deberemus in carbones redacti tenebras mortalium oculis effundamus.

FUGA OCII LABOR.

§ III.

MISERAM conqueror eorum sortem qui animos etiam illustres pudendo ocio consumunt & fœda rubigine inficiunt ut eò celerius ad illecebras ferantur cum nihil aliud cogitare norint quam de escis atque de ventre. Ne ergo omnium vitiorum fomite ocio sacerdos ad

*b. E flagitiosis
quorundam Ec-
clesiasticorum
exemplis plura
orbi exorta sūt,
hac nostra æta-
te incommoda,
cum soleat plebs
maiorum suorum
exempla intue-
ri. Quamobrem
sicut celestium
orbis motus or-
dinatissimi sunt
ut pote qui nun-
quam præscri-
ptas à conditore
leges prætercūt,
ita qui præsent
populo, & uni-
uersisum cau-
surum in Repu-
blica locum te-
nent summa ma-
deratione, &
consilio totius
vitæ cursum di-
rigere debent.
Cum maiores
voluptati deser-
uiunt (ut inquit
Gregorius in
Pastorali) mino-
ribus lasciuie
frena laxant.
c. Saceri quan-
uis nunquam cu-
pram patrocina-
ri, sicutarj gra-
uius peccare, quã
in potestate con-
stituti publica,
non meminerit
officij sui, tamen
populi pernicia
sepenumerò
in causa est, ut
qui præsent, a-
lii sint quam es-
se conueniret.
Sic populus Is-
raeliticus pro-
minissimo Sa-
muele accepit
superbum Sau-
lem.*

a De ocij per
nitio plura le-
guntur apud
Cassia. l. 10. c. 3.
Damas. l. 2. de
orthod. cap. 4.
Hugo. l. 2. de
sacram.

Antonin. 2. p.
tit. 9. cap. 1.
Pisa. verb. Ac-
cedia.

Gerson. 2. p. in
reg. moral. idem
in compend.

Theol. de 7. vi-
tiis capitul.

Alexan. Alexf.
2. Tract. de
Accedia

Canisius tit. de
peccatis.

b Arg. l. 2. c.
de epif. & cler.
Inam-merca-
ri non potest.
88. dist. founi-
cari.

c Clericus cui
non sufficiunt
Ecclesiastica sti-
pendia ad vi-
ctum propriis
manibus illum
comparare po-
test, dummodo
officium suum
non negligat,
nec vegetetur per
manibus, quod
si propter em-
ptiones ab offi-
cio declinet, de-
ponatur dist. c. 1.
cap. presbyter.
Burchard l. 2. ca.
102. Ino p. 6 c.
179. & 180.

ad facinora turpia rapiatur a optimè Nanetenſe Cōcilium
conſentit vt perſolutis horis Canonicis & ſuo in diuinis
officio expleto & infirmis viſitatis ad opus rurale exeat ſi
voluerit. Et idem habentur, ex Concilio Agathenſi ſub pa-
rium verborum forma. Concilium Carthaginenſe 4. cap.
5 2. ſic habet Clericus victum & veſtitum ſibi artificioſo
vel agricultura abſque artificio ſui detrimento præparet.
Nota verbum abſque detrimento quia Clericus non po-
teſt per totum diem labori manum vacare nec operas ſuas
indies locare, cum non debeat ſuo officio deeſſe &
cap. 5 3. dicti quarti Concilij Carthaginenſis. Omnes cleri-
ei qui ad operandum ſunt validi, & artificioſa, & literas di-
ſcant. Septima Synodus generalis, quæ fuit ſecunda Nycæ-
na canone ſuorum decretorum, 15. ſic habet, ad huius vitæ
uſum ſunt diuerſa ſtudia, ex his ergo ſi quis velit ea quæ
ſunt corpori ad uſum neceſſaria comparet. Dicit enim A-
poſtolus uſui meo, & his qui mecum ſunt, manus meæ
ſubminiſtrauerunt. Act. 20. Et hæc quidem in hac regia
ciuitate, his autem qui extra ſunt locis propter hominum
inopiam permittitur, hæc ibi.

Et quia in fronte illius canonis prohibetur, ne clerici
in duabus Eccleſiis collocentur, propterea maluerunt patres
illius concilij, vt clericus & artificioſus, & opere manuum pa-
ret ſibi victum, quàm quod in duabus collocetur Eccleſiis.
Gratum hunc laborem ſubiſſe Paulum ex ipſius verbo
credimus, Omnia oſtendi vobis, quoniam ſic laborantes
oportet ſuſcipere infirmos, & primæ ad Corinth. 4. Viſque
in hanc horam eſurimus, & ſitimus, & laboramus operan-
tes manibus noſtris. Et 2. ad Theſſalonicenſes. 3. Ipſi ſcitis
quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inquieti
ſuimus inter vos, neque panem gratis manducauimus ab
aliquo, ſed in labore, ac fatigatione, die ac nocte operantes,
ne quem veſtrum grauaremus, ſequitur vt noſmetipſos for-
mam daremus vobis ad imitandum nos, ſic vertex Apoſto-
lorum Petrus cum focis ſuis ad reuelandam ſuam inopiam
piſcationi operam dedit, dicente eis Petro, vado piſca-
ri, dicunt ei & alij, venimus, & nos tecum, 10. 21. vbi gloſſa
ordina. ſciendum non prohibitos fuiſſe Apoſtolos ſua arte
licita,

licita victum querere apoſtolatus integritate ſeruata. Quo-
niam vnde viuerent non haberent. Huius laboris fructus
præcipuus d eſt ocij & deſidia fuga ſic nos enim commo-
nefacit Sapiens Mitte ſeruum tuum in operationem ne
vacet, multam enim malitiam docuit Ocioſitas. Vnde Hie-
ronymus ad Ruſticum Monachum, *Semper aliquid boni operis
facito vt te diabolus inueniat occupatum* & quod de opere ma-
nuali loquatur patet per id quod ſubiungit *vel fiſcellam tene
iunco*. Rurſus. *In deſideriis enim eſt ocioſus*. Et paulò poſt *Ac-
giptiorum Monasteria hunc tenent morem vt nullum abſque o-
pere ſuſcipiant*. Baſilius magnus in regula Monachorum cap.
76. inducit monachos ad operationem manuum. Et Bea-
tus Benedictus in regula ſua ait Ocioſitas inimica eſt ani-
mæ & ideò certis temporibus occupari debent fratres. Ni-
hil eſt denique quod magis rebellantem carnis laſciuiam
compelcat, nihil quod voluptuarios appetitus magis cohi-
beat ipſo exercitio & labore, In vigiliis, in laboribus pluri-
mis exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros. Vnde Auguſti-
nus librum de opere Monachorum ſcripſit ad Aurelij tunc
Carthaginenſis Epifcopi inſtantiam, contra errorem eo-
rum qui dicebant monachos non debere manibus operari
vt ipſemet Auguſtinus in euſdem libri rationibus teſtatur
& vario orationis lepore hanc operam laudat & probat.
Tandem pro huius paragraphi periodo nobis adest Diui
Thome e decretum quod operari manibus clericis inter-
dum eſt neceſſitatis & præcepti ſcilicet ad victum ſibi
neceſſarium quærendum alio honeſto medio ſibi compa-
rare impotentibus. Tunc enim qui non laborat non man-
ducat, & etiam ad vitandū in ſe peccatum, & peccati occa-
ſionē ſcilicet ocium & carnis concupiſcentiam, f aliam viā
honeſtam hæc vitandi non habentibus aut non eligenti-
bus. His enim omnibus dicit Apoſtolus g Opera mini ma-
nibus ſicut præcepimus vobis & vt honeſtè ambuletis ad
eos qui foris ſunt & nullius aliquid deſideretis. Auguſti-
nus in improbum laborandi ſtudium aut animi officiis, aut ma-
nuum diligentia oſtendit, dicitque quod dum eſſet Apo-
ſtolus Athenis vbi oportebat eum quotidie prædicare, ma-
nibus non operabatur, ſed veniens Corinthum vbi Iudæis

d D. Tho. 2. 2.
q. 187. laboris
manualis opti-
mè rece nſet, vi-
tutes, quod ni-
mirum conferat
ad victum que-
rendum ex di-
uino præcepto.
Protoparenti in
dico, ſecundò ad
ocij, & deſidia
vita odium, ver-
tio ad libidinis
reſtanandam
concupiſcentiã,
quatenus labore
corpus macera-
tur. Poſtremò ad
Eleemoſynas e-
rogandæ.

e D. Thom.
quod l. 17. &
18.

f Oia ſi collas-
periere cupidi-
nis arcus. Ouid.

g 1. Tho. 4.
h Aug. de o-
pere mona-
chorum.

q

ſolo

folo die Sabbathi praedicabat labori manuum vacabat. Exi-
mit autem Doctor eximius Augustinus à labore manuum
occupatos his generibus operum spiritualium. si Euan-
gelistae sunt (inquit) idest diuini verbi annuntiatores ad po-
pulum, si ministri altaris diuina cantica Domino perfonan-
tes & ministrantes altari si dispensatores sacramentorum
si de Eleemosynis pauperum sustentari debent & possunt
similiter & principes praefecti militiae, magistratus urbium
ad laborandum manibus non adstringuntur.

*a Anicetus sub
anabonitis poe
na clericos pro-
hibuit, comam
nervire, sed
quod desuper ca-
pue in modum
sphaera radant
c. prohibere. 23.
dist. huius con-
stitutionis me-
minit Platina
in eiusdem Ani-
ceti vita. Illam
constitutionem
confirmavit con-
cilium Cartha-
ginense 4. c. cle-
ricus. de vita. &
honest. cler scri-
bit c. 17. And.
in rub. extra. de
const. nu. 62. in
ipso Codice con-
cilio, sic legi-
tur. Clericus neque
comam nervat,
neque barbam
radat, & recte
olim in lege an-
tiqua hoc pra-
cepit Dominus
populo suo, Le-
uitico. 19. Ne-
que in rotundum
arondebitis co-
mam nec radetis
barbam. & c. 21.
ad Sacerdotes,
Aaron verba
faciens, non ra-
dent caput, nec
barbam. Ita etiã
apud Roma-
nos, olim can-
cum erat. vide
Gellium lib. 3.
Noft. Astit. ca.
4. Alexand. ab
Alexandro. lib.
5. dierum ge-
nialium. c. 15.*

SACERDOTVM VESTITVS ET HABITVS
§ IIII.

COMÆ & clericalis Tonfuræ insignia sine quibus
decreto Aniceti a Sacerdotes in mediũ prodere non
debent diximus, sed non solum piis moribus, & vitæ orna-
mentis ipsi sui status decentiam probare debent verume-
tiam habitu & vestium ornatu, dicente scriptura Amictus &
rifus dentium & incessus hominis enunciant de illo. Ided
sexta Synodus generalis can. 27 ita statuit. Clericus vestem
sibi convenientem induat tam in vrbe quam in via, non
quidem ad iactantiam sed ad status reuerentiam Hęc dicit
etiam Concilium Gangrense, parsimoniam cum veste hu-
mili non reprobamus, sicut & ornatum præter corporis
diligentiam infricatum laudamus, dissolutos autem & fra-
ctos vestibus & incessu non recipimus, nota (infricatum) id
est non pretiosè effucatum.

Quartum Concilium Carthaginense cap. 45. sic docet
Clericus suam professionem & in habitu & incessu pro-
bet & ided nec in vestibus nec in calceamentis decorem
quærat. Concilium generale Lateranense can. 16. circa hoc
quatuor prohibet & duo præcipit vt habetur de vita & ho-
nestate clericorum cap. Clerici officia. Primò prohibet in-
decentem vestitum scilicet in nimia breuitate, quod leui-
tatem arguit, in nimia amplitudine, quod fastum deno-
tat nec in nimia paupertate, ne sint pannosi aut vestibus
laceri ne à plebe contemnantur. Secundò prohibet curio-
sam ornatus luxuriam dicens, Pannis rubeis aut viridibus

nec non

nec non manicis aut sotularibus confuticiis non vtantur.
Et generalis Synodus septima can. 19. b Omnis ornatus cor-
poreus est à Sacerdotali ordine alienus Episcopus ergò
vel clericos qui se splendidis & insignibus vestibus exornat
corrigere oportet, sin autem permaneant, suppliciis tradan-
tur: similiter & qui sunt vnguentis delibuti, quod si inuenti
fuerint qui vilem & modestum amictum improbè calum-
nientur ac traducat, pœna corrigatur à superioribus enim
temporibus omnis Ecclesiasticus ordo cum modesto &
moderato indumento versatur. Hęc concilium. Non abfi-
milia Viennensis Synodus statuit & acriter punit clericos
siue beneficiatos siue non, vtentes publicè virgata vel par-
tita veste subiiciens hęc verba. Hinc insuper adiicimus
sanctioni vt clerici præsertim beneficiati caligis scacatis
rubeis aut viridibus publicè non vtantur. His maximè
quadrat quod refert Gratianus. 2. i. q. 4. ex 7. & 8. Synodo
à Zacharia Papa Leone & Innocentio secundo. Tertiò
prohibet eadem generalis Synodus Lateranensis Eccle-
siasticis superfluitates & excessus auri & argenti in vesti-
mentis sellis & franis, calcaribus deauratis aut aliam su-
perfluitatem gerentibus. Sed ò mala tempora! impletur
hodie illud Lucae 7. Ecce qui in veste pretiosa sunt & deli-
ctis in domibus Regum sunt, tales enim videntur esse præ-
lati quos Diuus Bernardus sic alloquitur, Dicite Pontifi-
ces in fræno quid faciat aurum? quid nobis comminatur
Dominus per Sophoniam Prophetam? Visitabo super om-
nes eos qui induti sunt veste peregrina. Deus præcepit
vt homo non induatur veste muliebri & mulier virili ob-
scandalum & abusum vitandum. Præcepit insuper Iudæis
propter suæ religionis excellentiam vt proprium (quo ab
omnibus cognoscerentur fideles) ferrent vestimentum
Leuit. 16. Ita eisdem rationibus Clerici eis dato & ordina-
to semper vti debent vestimento. Quin autem laicis & se-
cularibus se occultant & se milites aut mercatores depin-
gunt hoc in eis agit Dæmon quod agit Amon nuntiis Da-
uid, ad eum missis præcidit enim vestes eorum medias vs-
que ad nates in regis & ipsorum ludibrium, sic diabolus
huiusmodi vestimentorum & exorbitationem ingerit in

*b 21. q. 4. cap.
omnis iactura.*
*c In contempto-
res huius san-
ctionis panam
hanc sancti it
Clemens, si in
dignitate positi
& sunt per an-
num priuantur
perceptione fru-
ctuum benefi-
cium, quæ ob-
tinere si digni-
tate non possun-
tur, sed inter in-
feriores commu-
merantur, per
annum reddun-
tur inhabiles ad
quodcumque be-
neficium obti-
nendum, argu-
ens inferiores i-
sti non priuan-
tur cõmodo fru-
ctuum beneficio-
rum, quæ eo-
tempore obtinent.
Qua constitu-
tione intelligi-
mus maiores in
dignitate gra-
uius peccare,
quam inferio-
res faciant, &
ob id grauiorẽ
etiam pœna ple-
tendos esse,
quod in uoluit
Cardinalis Xa-
barrela in cleu.
2. § dignitatem
de vita, & ha-
nestate cler. ex
c. cum quidam.
de inuener.*

q. 2. Christi.

d 30. q. 5. ca.
 de mīnīa. glo.
 super cap. vt
 Apollōica.
 de priuil. in 6.

Christi Ecclesiae & eius ministrorum contumeliam & contemptum. Quartò prohibet Sacrum Concilium Lateranense vbi supra vt nec annulos Clerici ferant nisi quibus ex officio dignitatis competit. Sufficiat igitur sacerdotibus modestus vestitū habitus, ne dignitas prophanetur, aut fastu vituperetur. Deus enim solum dedit indumenta ad tegendam turpitudinem nostram, si vltra procedit ornatus proculdubio is non à Deo est, vereor autem ne à dāmonē sit. Nam apud Apocalypsim^e meretrix illa magna cum qua fornicati sunt reges terræ & inebriati de vino prostitutionis eius circumdata erat purpura & coccino & inaurata auro & lapide preioso & margaritis, vt glo. inquit, meretrix hæc mali sunt qui exquisitas vestes adinuenerunt non viri iusti & pij qui habentes cum Paulo quibus tegerentur contenti sunt.

e Apocalyp.
 17.

DE CONCVBINATV VITANDO.

§ V.

a Hic referenda sunt que de sacerdotij laudib. & dignitate dicta sunt in 1. §. huius prioris Classis.
 b Ab omni vītorum spurcītia, ed cautiūse sese sacerdotes vitare debent, quod liberalius susceperint cœlestium donorum thesauros hinc memores acceptæ gratiæ, quoties peccandi succeditur libido cum Iosepho Egyptio dicere debent. ecce, dominus meus omnia tradidit mihi, quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?

SI Iudæis^a Græcis & Romanis tam illustre & excellens sacerdotum nomen auditum est, quanto maiori splendore & gloria nunc venerandi sunt illi quibus dominus potestatem supra verum ac diuinum corpus suum concessit: hinc etiam infertur illos puriores ac sanctiores antiquis sacerdotibus esse debere. Si enim priscis illis tantam munditiem, sanctitatem, innocentiam & incorruptionem tam serio & seueriter tantis pœnarum comminationibus requisivit vmbra & figuræ ministris, quanto seuerius ac vehementius eandem & multo exuberantiorem atque perfectiorem requiret & exiget à sacerdotibus noui Testamenti? qui non vmbra vel figuræ sed veritatis & gratiæ ministerium exequentur, qui non simplices ad meros panes sed cœlestem illum panem corpus inquam Christi immaculatissimum & sanctissimum, consecrare, offerre ac dispensare & sumere, & reliqua itidem sacramenta sanguinis & meriti Christi præciosissimi distribuendi organa & vasa mirum in modum tremenda necesse administrare habent ex officio non minus ipsi regi cœlesti chari, quam Pharaoni Iosephus, Aegyptius? b Et si quæcunque peccata

quæ à

quæ à cæteris fidelibus fugienda docentur & vitanda ab Ecclesiae ministris cane & angue^c citius vitari debeant, sunt tamen quædam peccata quæ Ecclesiasticæ dignitati magis nocent, eiusque dignitatem obscurant & dilacerant. Quod si peruersi omnes Christiani nominis Dei gloriam dedecorant nephandis & illicitis peccatis longè maximam iniuriam illi inferunt mali viri Ecclesiastici quibus Deus peculiariter honorem suum commendauit, non solum enim infidelibus sed ipsismet Christianis scandalo sunt, dicunt enim. Populus domini iste est? hi sunt qui quotidie in pectore Deum recipiunt? hi sunt qui in mensa Domini sedent? hi sunt qui nobis prædicant, hi sunt quibus peccata nostra confitemur? Tales ministros habet Deus? Quomodo tolerat dominus tales ministros? quomodo non imperat aperire terram quæ eos deuoret? quid mirum si nos mali simus, tales cum sint Christi dilecti cuius manibus ipse quotidie obtrectatur? Hæc vulgus de sacerdotibus incul-tis exclamat, de sacerdotibus inquam nihil præter scandalum, lasciuiam, & arrogantiam, redolentibus. Hanc peccandi effrenatam libidinem ab hoc sacro officio prorsus alienam detestantur sacri pōtīfices, abhorrent iura, & sacri doctores totis manibus damnant. Cum itaque tum Ecclesiae præcepto tum proprio voto sint huiusmodi ministri perpetuæ continentiae adstricti ideo incontinentiæ naufragium & periculum declinare debent iuxta illud Ecclesiastici 3. Qui amat periculum peribit in illo, & omnem mali speciem subterfugere vt admonet Apostolus 1. Thessalon. 5. Ab omni specie mala abstinete vos, Et nulli offensionem aliquam date. Ex eiusdem Pauli admonitione 1. Corinth. 6. Nemini dātes vllam offensionem. Propterea sacri Dei ministri familiarem & suspectam nimis mulierum gratiam, & cohabitationē vitent, quod quidem summè vetat^e Nycena Synodus. can. 3. neque Episcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque vlli clericorum omninò licet habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater aut soror aut auia aut amitta, aut matertera sit, in his namque solis personis & harum similibus omnis quæ ex mulieribus est suspicio declinatur, qui autem præter hæc agit periclitetur. Eam

c Proverbialiu figura in sceleris, & peccati fugam, ac detestationem quæ ab Horatio desumpta est. Altera Mileri textam cane peius & angue. Vitabit Chlamydem.

d In presbyteros concubinos Nicolaus. V. Leo. X. & Pius V. varias & equissimas penas ex S. S. Conciliorum & decretorum placitis constituerunt quæ leguntur in magno Bullario fol 71. 194. & 926.

e 32. dist. cap. interdicat.

f Hoc decretum
Nycenum reno-
uauit Cyrillus
Papa, ut patet
81. dist. cap. sa-
minas.

g Hoc etiam
reperitur in con-
cilio Nannetens.
cap. 3. quod re-
fert Burchard.
lib. 2. decret. ca.
116 Iuo part.
6. c. 192. & c.
1. in 1. cōp. vide
conci. Trident.
Sess. 25. de re-
format. c. 14. l.
eum qui. C. de
epif. & cler.

h De cohabit.
clericorum, &
mulierum. cap.
si quisquam ca-
fici. & cap. tua
uos.

i 81. dist. cap.
presbyter. &
c. si quis I pi-
scopus.

k Vide proli-
xam textam
in Gratiano.
dist. 82. cap.
Presbiter.

l De cohabit.
cler. & mulie-
rum. c. sicut.

autem mulierem vocat extraneam quæ fœdere nuptiali non est coniuncta. ^f Concilium tamen Moguntinum restringit concessionem factam in Niceno, negans & prohibens clericis matrem, amittam, & sororem illis cohabitare, quia instigante diabolo in illis scelus perpetratum reperitur aut in pedisequis earundem. Et refertur de cohabitatione clericorum & mulierum cap. 1. Septima autem Synodus generalis can. 18. vetuit ne vlla ratione in episcopatu aut monasterio mulier aliqua ancilla vel libera versetur si secus fiat Episcopus vel presbiter deponatur. ^g Transgressores horum canonum & suspecti de mala familiaritate mulierum & de incontinentia, vt ex suspitione scandalum generetur in populo licet non sit contra ipsos de incontinentia accusator, prius sunt monendi trina monitione qua præmissa si inuenti fuerunt cum illis conuersari aut illas in domo detinere suspendantur ab officio & beneficio vsque ad satisfactionem congruam, Et si non destiterint & se sufficienter nõ purgauerint excommunicentur ex decreto Eugenij Papæ & Innocentij 3. ^h Qui autem comprehensi fuerint de incontinentia satis probati, aut facti euidentia conuicti pro varietate criminis variæ contra eos fuerunt decretæ ab Ecclesia pœnæ. Si simplici fornicatione sint prolapsi quæ tamen in ipsis sacratis viris semper graue sacrilegium est talem in eos diffinierunt pœnam Apostoli in suis canonibus can. 25. his verbis. ⁱ Episcopus aut presbyter aut Diaconus qui in fornicatione aut periurio aut furto captus est deponatur, non tamen communione priuetur: dicit enim scriptura non vindicabit dominus bis, Naam primo cap. & can. sequenti scilicet. 26. dicitur quod reliqui clerici huic subiaceant conditioni. Quæ decreta Apostolorum concilium Gangrense mitigans ac in mitiorem pœnam reducens ira statuit ^k presbyter si fornicationem fecerit quàmquã secundum canones Apostolorum debeat deponi, tamen iuxta authoritatem Beati Syluestri si in vitio non permanferit si sua sponte confessus adiecit vt resurgat decē annis in hunc modum pœniteat & c. Si concubinarij sint ita prouidit Ecclesia sic statuente Alexandro tertio ^l Canthuarenfi Archiepiscopo & eius suffraganeis scribente

scribente in hunc modum. ^m Fraternitati vestræ mandamus, quatenus clericos vestræ Iurisdictionis qui in subdiaconatu & supra fornicarias habuerint studiosè monere curetis vt à se illas remoueant, eas vltèrius minimè admissuri, si verò acquiescere contempserint eos ab Ecclesiasticis beneficijs vsque ad satisfactionem congruam suspendatis & si eas suspensi præsumpserint detinere, ipsos ab eisdem beneficijs perpetuò remouere curetis. Idem Pontifex Londinensi Episcopo scribens addit quod si Clerici suæ iurisdictionis siue in sacris ordinibus siue inferioribus constituti fornicarias detinent nisi eas ad secundam vel tertiam commonitionem à se dimiserint easdem de cetero cōtempturni. Liceat tibi eos Ecclesijs vel earum portionibus appellacione postposita spoliare, officio nihilominus ipsis interdicto. Innocentius Papa huius nominis secundus prius statuerat: Decernimus vt hi qui in ordine subdiaconatus & supra vxores duxerint aut concubinas habuerint officio atque Ecclesiastico beneficio careant, cum enim ipsi templum & vasa domini, sacrarium spiritus sancti debeant esse, & dici indignum est eos cubilibus & immunditijs deservire. ⁿ Sacrum quoque Lateranense Concilium can. 14. agens de pœnis clericorum ita statuit. ^o Ne verò facilitas veniæ incentiuum tribuat delinquendi, statuimus vt qui comprehensi fuerint, incontinentiæ vitio laborare, prout magis aut minus peccauerint puniantur secundum canonicas sanctiones quas efficacius & distinctius præcipimus obseruari vt quos Diuinus timor à malo non reuocat, temporalis saltem pœna cohibeat à peccato. Si quis igitur suspensus hac de causa præsumpserit celebrare diuina, non solum ecclesiasticis beneficijs spoliatur verumetiam pro duplici culpa perpetuò damnetur: Prælati vero qui tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere maximè pecuniæ obtentu vel alterius temporalis commodi, pari subiaceant vltioni: hæc sacrum Lateranense Concilium. Basiliense autem Sessione 20. tale contra hos sacrilegos promulgauit decretum, Quicumque Clericus cuiuscunque status aut conditionis, religionis, dignitatis etiam si pontificalis vel alterius præminentię existat, qui post huius con-

^m Apostolica
constitutione
Presbyter, vel
diaconus qui pu-
blice in adulte-
rio fornicatione
periurio,
vel homicidio
fuerit deprehen-
sus debet deponi
non autem ex
communis iurari
nemo enim du-
plici contritione
flagellatur more
tamen laico-
rum debet po-
nitentiam age-
re cum eius cri-
men sit mani-
festum.

ⁿ Grati n.
dist. 28. c. de-
cernimus.
^o De vitia &
honest. cler. c.
clericorum ma-
mores.

^p Concubinarij
sacerdotes sa-
crilegium com-
mittunt, siquidẽ
cum Deo dica-
ri sint, id est, sa-
crati, si per co-
pulam carnalẽ
cum muliere se-
parentur à Deo,
sacrilegi effi-
ciuntur, id quod
in specie Bermon-
dus Choueron.
in tract. de pu-
blicitate Conubi-
narij in m. 23.
vers. apparet ex
præmissis.

stitutionis

stitutionis notitiam quam habere præsumatur per duos
 menses post publicationem eiusdem in Ecclesiis cathedra
 libus quam ipsi Diocesani omninò facere teneantur. Post-
 quam eadem constitutio ad eorum notitiam peruenit si
 fuerit publicus concubinarium à perceptione fructuum
 omnium suorum beneficiorum trium mensium spacio sit
 ipso facto suspensus, quos suus superior infabricam vel a-
 liam euidentem Ecclesiarum utilitatem ex quibus hi fru-
 ctus percipiuntur conuertat nec non & huiusmodi publi-
 cum concubinarium vt primum talem esse innotuerit mox
 suus superior monere teneatur vt infra breuissimū termi-
 num concubinam dimittat, quã si non dimiserit vel dimif-
 sam aut aliam accipere præsumpserit iubet hæc sancta Sy-
 nodus vt ipsum suis omnibus beneficiis omninò priuet. Et
 nihilominus hi publici cõcubinarij vsquequo cum eis per
 suos superiores post ipsarum concubinarum dimissionem
 manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum ad
 susceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, be-
 neficiorum, vel officiorum sint inhabiles, qui si post dispen-
 sationem reciduo vomitu ad huiusmodi publicum concu-
 binatum redierint, sine spe alicuius dispensationis ad præ-
 dicta prorsus inhabiles existunt. ¶ Quod si hi ad quos ta-
 lium correctio pertinet vt eos prædictum est punire negle-
 xerint eorum superiores tam in ipsos de neglectu quam in
 illos de cõcubinato modis omnibus digna punitione ani-
 maduertant. In Conciliis etiam prouincialibus & Synoda-
 libus aduersus tales punire negligentes vel de hoc crimi-
 ne diffamatos per suspensionem etiam à collatione benefi-
 ciorum vel alia condigna pœna procedatur, seueriter, & si
 hi quorum destitutio ad summum Pontificem spectat per
 Concilia Prouincialia aut suos superiores propter publi-
 cum concubinatum reperiantur priuatione digni statim
 eorum processu inquisitionis ipsi summo Pontifici deferan-
 tur. Publici autem intelligendi sunt non solum hi quorum
 concubinatus per sententiam aut confessionem in iure fa-
 ctam seu per rei euidentiam quæ nulla possit tergiversa-
 tione celari, sed qui mulierem de incontinentia suspectam
 & infamatam tenent, & per suos superiores admoniti

q Hoc riuum
 habetur concil.
 Triden. Sess. 25.
 cap 12. clericos
 nimirum concu-
 binarios admo-
 nitione prima
 facta, perseue-
 rantes primari-
 teria parte fru-
 ctuum, obuen-
 tionum ac pro-
 uentionum bene-
 ficiorum suorum
 quorumcunque
 secunda vero
 monitione facta
 perseverantes
 omnibus fructi-
 bus priuantur,
 & ab officio &
 administratione
 beneficij ad tem-
 pus arbitrio E-
 piscopi suspen-
 duntur, si vero
 adhuc q perse-
 uerant omni-
 bus beneficiis,
 officiis, portio-
 nibus, ac pensio-
 nibus spoliantur,
 si vero adhuc
 in eodem erro-
 re persistunt,
 vt quia dimif-
 sum repetunt,
 excommunicantur,
 ceteri vero
 clerici, qui bene-
 ficia, vel pen-
 siones non ha-
 bent pœna car-
 ceris, & alia si-
 mili arbitrio E-
 piscopi, secun-
 dum factum, &
 personarum qua-
 litatem punian-
 tur.

non

non dimittit ipsam cum effectu, pœnis multeretur in iure
 expressis. *sequitur* quia in quibusdam regionibus non-
 nulli pecuniarios quæstus à concubinariis percipere non
 erubescunt, patiendo eos in tali fœditate sordescere hinc
 sub pœna maledictionis æternæ, præcipit sancta Synodus
 ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alicuius quæ-
 stus talia quouis modo tollerent aut dissimulent, alioquin
 vltra prædictam negligentia pœnam duplum eius quod
 propterea acceperint restituere ad pios vsus omninò te-
 neantur & compellantur. omnes autem cõcubinas seu mu-
 lieres suspectas prælati modis omnibus curent à suis subdi-
 tis etiam per brachij sæcularis auxilium si opus fuerit pe-
 nitus arcere. Quin etiam ex tali cõcubinato procreatos fi-
 lios apud patres suos cohabitare non permittant. Iubet in-
 super hæc sancta Synodus vt etiam in prædictis Synodis &
 capitulis hæc constitutio publicetur. Hæc omnia Sancta
 Synodus Basiliensis quam approbavit Nicolaus V. bulla
 publica quæ habetur in fine dictæ Synodi Basiliensis tomo
 secundo Conciliorū s Alterum pœnæ sacerdotum concu-
 binarum genus est illorum in diuinis vitatio. Nam Lucius
 Papa 3. sic habet, alicubi dicitur nullus audiat missam eius
 quem scit indubitanter concubinam habere, nota alicubi id
 est in decretis Nicolai primi & Alexandri 3. prout refert
 Gratianus in suis decretis præmissum autem decretum Ni-
 colai primi & Alexandri 2. exponunt alij duo summi Pon-
 tifices quemadmodum recitatur in 3. libro decretalium tit.
 de Cohabit. cleric. & mul. Lucius siquidē tertius titulo vbi
 supra can. Vestra, sic loquitur. t Sine dubitatione itaque te-
 neatis quod à clericis & presbyteris quanquam fornica-
 riis quamdiu tolerantur nec habent operis euidentiam
 licitè diuina misteria audiantur & alia recipiantur sacra-
 menta. Hęc ille. Vbi notāda sunt potissimū do verba scili-
 cet *quandiu tolerantur* quia nō sunt per Ecclesiam declarati
 tales, nec sunt suspensi nominatim. Item illud *nec habent ope-
 ris euidentiam* id est secundum glossam notitiam facti. Vbi
 enim esset notorium factum & euidentia aut confessio in
 iure aut condemnatio essent vitanda eorum officia. Grego-
 rius etiam 9. cap. vltimo præfati tituli de cohabitatione cle-
 ricorum

r Pœna feruē
 pœna sancta
 fuerunt in con-
 cilio Rhemensi
 sub Eugenio. 2.
 cap 2. m 3. com.
 Conci pag. 358.
 & apertis in
 Concilio Oxo-
 niensi. c. 11. si for-
 tē in 3. to. Con-
 cil. pag 764.

s De cohabit.
 cler. & mul. c.
 vestra.

t Latius consi-
 lenda est huius
 glossa auctori-
 tas, quam probè
 prosequitur Sa-
 licetus in l. ea
 quidem. C. de
 accus. & Amlio-
 nium Gomez in m
 10. 3. variarum.
 resolutionum c.
 1. & Iulium
 Clarum in
 pract crim §.
 si 4. 9. & Spec.
 tit. de notorio
 crimine.

r

ricorum

v Concubinae v
deribus & flu-
gris expellende
essent domi-
Sacerdotum, ne
hucus scortatio-
nis tam liber de-
mō pareret ad-
tu. Idcirco con-
ceditur non so-
lūm, vt expel-
lantur. l. 2. C. de
commer. & mer-
cato. verum etiā
vt omni peculio
spolientur, nec
restituatur spo-
lia, quia aucto-
ritate iuris, vel
iudicis spoliatum
non restituatur.
gloss. in sum 3.
quest. 1. vbi li-
mitat quando
non seruetur
ordo iuris, &
gloss. in c. argu-
ta. 2. q. 6.
a Concubina-
rius notorius an
te penitentiam
ipso iure suspen-
sus. text. in c. si
qui sunt. 81. dist.
Eaque ratione
si ante penitenti-
am hic celebra-
uerit missarum
solemnia, contra
hic irregulari-
tatem à solo Pa-
pa debilem.
Huius sententia
austores sunt,
Panormitanus
in c. vestra. col.
4. de cohab. cler.
& mul. Chos-
mas in prag-
matica sãctione tit.
de concubinariis
verbo inhabiles.
Aluarus Peli-
gius de plimctu
Eccles. 27 col. 4.
Syluest. in sum-
ma verba con-

ricorum & mulierum sic dicit. Quæsitum est de clericis in
fornicationem prolapsis si eorum sit officium priusquam
pœnituerint audiendum, verumetsi quemlibet pro pecca-
to mortali quoad seipsum constet esse suspensum non de-
bet tamen in officiis euitari, quia quantum ad alios etiam
suspensus non est in casu proposito nisi peccatum huius-
modi sit notorium per sententiam seu per confessionem
factam in iure aut per euentiam rei quæ tergiuersatione
aliqua celari non possit. Hęc ille, & præcedenti fol. ex Basi-
lien. Concilio qui sint & dicantur publici concubinarij
constat. Videamus iam tandem an nulla pœna debeatur fœ-
diffimis illis scortis & impudicis mulieribus quæ venalem
animam & honorē prouiduūt. Tales fœminę decreto Eu-
genij Papę publicè iudicetur id est secundum gloss. in mo-
nasterio ponatur, 24. dist. cap. Fraternalitatis. Aut secundum
alios in seruitutem redcatur, vel si publicæ sint excōmu-
nicetur: de sententia excommunication. cap. si concubinae.
Et concilium Basiliense vti supra patuit. cess. 20. sic habet,
Prælati modis omnibus curēt illas concubinas seu mulie-
res eiicere à suis subditis etiam per brachij sæcularis auxi-
lium si opus fuerit. Si verò adulteri sint Quinta Synodus
Aurelianensis ita statuit. Si quis clericus adulterasse con-
fessus conuictus fuerit, depositus ab officio communione
concessa in monasteriū toto suæ vitæ tempore detrudatur.
Hinc Pelagius Papa Romanum clericū pro crimine adul-
terij quod admisisse nouerat à clericatus ordine deposuit
& in monasterium in vrbe Romana ad agendam pœnitenti-
am relegauit.

TRIGINTA CONCVBINATVS PŒNÆ.

§ VI.

FLAGITIVM illud omnium grauissimum esse cen-
seo quod in sacerdotibus execratur Paulus qui do-
mos Dei in Lupanaria mutant & corpus veluti sordium
cloacam faciunt Nescitis (inquit) quia corpora vestra tem-
plum sunt spiritus sancti? Tollens ergo membra Christi
faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui
adhæret meretrici vnum corpus efficitur. Idcirco volue-
runt,

runt, summi Pontifices suis canonibus cum totius Ecclesie
consensu grauissimas minari pœnas in huius fœdissimi
crimini reos sacerdotes, quarum certum quendam nu-
merum priore §. retulimus, iam ex Canonistarum & De-
cretorum syntagmate triginta colleximus quas hic recen-
sere non pigebit.

Prima ergo pœna^a publici concubinarij, est vt suspen-
sus sit à perceptione fructuum omnium beneficiorum,
quæ obtinet per tres menses, qui fructus debent conuerti
in fabricam, vel in aliam ecclesie euentem vtilitatem. Est
etiam de iure suspensus ab officio. cap. fin. 3. 3. distinct. Et si-
ne monitione vt declarat Panorm. in cap. vestra. de cohabi-
cler. & Præp. in cap. nullus. 3. 2. dist. & c. seq. vbi ipso iure di-
cunt eum suspensum, nec requiri sententiam etiam decla-
ratoriam, si sit notorius.

Secunda pœna^b est quod debet moneri per episcopum
vt concubinam dimittat: quam si non dimiserit vel eam seu
aliam reassumpserit, priuari debet omnibus suis benefi-
ciis, etiam extra episcopatum existentibus.

Tertia pœna, ^c quod ante quàm dispensatum sit cum eis
non possunt obtinere honores, dignitates, beneficia, nec
officia, quia sunt infames. c. infames. 6. q. 1. Imò si ante di-
spensationem à sede apostolica obtentam celebrauerint,
efficiuntur irregulares, & eorum beneficia poterunt im-
petrari.

Quarta, ^d quod hic concubiniarius perseuerans in cri-
mine, si fructus beneficij receperit, tenetur illos in con-
scientia restituere, quia nec iuste percepit, nec suos fecit.

Quinta pœna est, quod si post dispensationem iterum
receperint aliquam concubinam, perpetuò sunt inhabiles
tam ad dignitates, quam ad aliqua beneficia, nec vnquam
poterit prælatus cum eis dispensare extra sedem apostoli-
cam, quia episcopus nõ potest bis dispensare cum illis, imò
contumacia crescente poterunt degradari.

Sexta pœna est quod non possunt habere domi suos
filios, quos in concubinato genuerunt, ne eisdem pos-
sit dici, Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuiu mensæ
tux & ne generent scandalum.

Concubiniarius Gen-
sibus à Villade-
ge, de irregula-
ritate c. de sus-
pensione. col. 3.
Abulensis Epi-
scopus in tract.
de publico con-
cubinariis.
b Glo in verb.
omnibus c. com-
promissarius de
elec in 6. imò
aliquando ex
quib. istam con-
stitutionibus sy-
nodalib. priua-
tur ipso facto.
Anchar. cõf. 6. 5.
pro clauituri. col.
1. sed quod de
iure debeat pri-
uari. est text. in
c. ex parte. A. de
testib. Rebuffus
asserit, quod
quãuis olim pro
simplici forni-
catione occulta
priuarerit iure
optimo beneficia
vbi fructuum,
id mirius hodie
haberi, nam ferè
in omnes rigor
sententia ferretur.
arg. gl. in c.
Maximian. 81.
dist. & c. lator.
2. q. 7. sequitur
Corjet. in sing.
in c. fornicatio.
c Archidiacon.
huius est resti-
tutione in c.
prater. §. ad hoc
col. pen. 3. dist.
Alphonsus Tho-
statis in tract.
contra clericos
conculi. conclus.
3. quia à iure
concupinariis
est suspensus, &
suspensus cele-
brans efficitur
irregularis.

Septima pœna, d quod non possunt donare concubinæ, quam benigniùs intuentur quam matrem, & si donauerint, donatio illa iure infirmatur.

dL. 2. c. de don. inter virum & uxorem. Pan. in c. 1. de cler. a. gro. & c. fin. de ord. ab Epif. & glo. in verb. pœnes eod. tit. nec valet legatum vel infirmio haredis per illi clericum concubinarium, sed debet sisco appli cari. I. Claudius cum seq. ff. de his qui vt indignis. Bar. ex. press. in l. miles. in §. mulier. de test. milit. c. Hoc exprimitur c. si quis Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus post diaconi gradum acceptum, fuerit fornicatus, aut mœchatus, deponatur, & ab Ecclesia proiectus inter laicos agat pœnitentiam, 81. dist. cap. si quis Episcopus. f. Ayma Rinal. in historia. iuris. iuuil. fol. 102. l. 4. idem Salaces mœcham & libidinem, si cuius moriuntur Aristor. lib. 2. de natura animalium. Prob. in addi ad Io Monac. in ru. de vita & hon. cleric. in 6. & in. in tract. de legib. commu. lib. 1. fol. 190.

Octaua pœna e est, quod sacerdos lapsus in fornicationem, decem annis pœnitere debet, prout disponitur in c. presbyter. 82. dist.

Nona, quod nullus debet missam alius audire, vti supra diximus alioqui audiens peccat. c. præter. 32. dist. Nec ab eodem sacramenta recipere, nisi sacramentum baptismi pœnitentiæ, & Eucharistiæ, in mortis necessitate. Inno. & alij in c. fraternitati. col. 2. de hæret. tum quia non sunt digni conficere, & si conficiant, non sunt digni audiri, tum vt confusi de culpa ad gratiam redeant. Adhæc vt alij retrahantur ab illorum imitatione.

Decima, quod non solum est exclusus à potestate celebrandi missam, sed etiam standi in choro tempore celebrationis diuinorum, & sic non poterit habere distributiones, sed accrescunt aliis bonis.

Vndecima, quia sicut rusticus vititur suo iumento, ita diabolus & concubina & concubinarius, vt in simili dicit gloss. in cap. audi, denique. 11. quæst. 3. & in cap. dilectis. de appell.

Duodecima, quod si impetrent rescripta post suspensionem, vel depositionem hoc tacito, illa non valebunt. c. super. de coha. cle & ibi Card. & Anch.

Decimatertia est, quia concubinarius pauper & miser est, etiam si diuitias Midæ, aut Cræsi ante concubinatum haberet. Prouer. 14. in fi. Iustitia eleuat gentem, miseros autem facit populos peccatum, & maximè fornicatio.

Decimaquarta, quia cito moritur, nec permittitur longo tempore viuere ratione scandali super terram. Vnde dicit Diuus Paul. 1. ad Corinth. 10. neque fornicemur, sicut quidam ex ipsis fornicati sunt, & ceciderunt vna die viginti tria millia. Legimus de Caio Cæsare, f qui adeo libidine & inuidia flagrauit, vt omnem vsum scientiæ iurifconsultorum se aboliturum non semel iactauerit, ne quid præter æquum respondere posset, liberam magistratibus iurisdictionem, & sine appellatione concessit, cum omnibus suis fororibus

fororibus stupri consuetudinem fecit, idè triennio & decem mensibus tantum imperauit.

Decimaquintra, & omnes concubinarij sunt furdi, non audientes dicta Sapientum, sed agrè ferentes corripientes illos.

Decima sexta, h semper sunt in rixa & in clamore domi concubinarius cum concubina, & tenebras in horas ducunt, maledictiones datas Abiron ille concubinæ imprecat, hæc omnia mala in illum retorquet, satis experientia reprobantur ista, non alias probo, quod aliquando coniugatis contingit, si habeant uxorem zelotypam.

Decima septima, i ab omnibus amicis relictis moriuntur, & omnibus destituti, ac nudi sicut venerunt reuertuntur.

Decima octaua, k quod subditi non tenentur eis soluere decimas voluntarias, seu personales, aut oblationes: cum ab officiis eorum liceat abstinere. Præpo. in ca. præter 32. dist. sed autoritate illius in ecclesiæ vtilitatem conuerti debent. Card. in c. tua. 2. q. 6. de deci. & si episcopus esset notorius fornicator, posset parrochianus sine episcopi autoritate, in vtilitatem ecclesiæ, vel pauperum, sua autoritate conuertere.

Decimanona, l semper tristes incedunt, ac tribulati sicut hæretici Apoc. 2. Dedit illi tempus, vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione sua, & ecce mitam in eam luctum: & qui mœchantur cum ea, in tribulatione maxima erunt. & 17. c.

Vigesima, m experti sunt omnium casuum, & infortuniorum, variisque mulierum tempestatis turbinibus qua tiuntur. Quanta autem onera sibi assumat qui sceminæ feruit quidam his versibus ludit.

Fœmina, corpus, opes, animum, vim, lumina, vocem
Poltuit, annihilat, necat, eripit, orbat, acerbatur,
Occidit, animum, consortia, fœderat, famam
Debilitat, perdit socios, aufert que fideles.
O Deus! heu quantis animus versatur amantis,
Eneruat studium permiciofa Venus,

Vigesima prima, desperati moriuntur, vel subitanea morte ablati à paucis planguntur.

8 Eccl. 21. An. atque luxuriosus, & dissipator illi, & proiciet illud post dorsum suum. h Sed conoortantia matrimonia turbare non debent. l. 1. in fi. ff. de liber. exhib. 1 Psalm. 87. Elongasti me amicum & proximum, & non eos meos, à miseria. k Glo. & doct. in c. cum non liceat. de prescri. Ideo non debet consistere parochianus hic concubinarius, alioqui peccat illis confitens, & iterum tenetur confiteri, cum concubinarius nullam iurisdictionem habeat quia est suspensus, vt supra diximus. Henric. Boh. in c. omnis. de pœn. & remis. l Nam vbi est reatus, ibi non potest esse gaudium. Nat. in c. irrefragabili. de offi. ord. & Dauid, non gaudebit inimicus meus super me. m Leonard. de Vano, in serm. 43. de legibus.

n Leonard. in l. testimonio legis Enang. in fi. per c. quibus. 13. q. 2. A. p. cal. 2. 1.

Vigefimasecunda, n damnati cum dæmonibus semper ardent. David in Psal. Omnes qui elongant se à te, peribunt. Perdīs omnes qui fornicantur. Dīaus Paul. ad Ephes. 5. Hoc autem scitote intelligentes, quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatem in regno Dei & ad Galat. 5. idem dicitur. & 1 ad Cor. 6. neque fornicarij regnum Dei possidebunt. Et debent carere ecclesiastica sepultura, si impœnitetes decedant.

o Bal. in cap. 1. col. 2. v. lite non contest. Card. Alex. in cap. ex pari. in fin. de sponsalib. p Naum. 3.

Vigefimatertia, o potest vxor procurare ne maritus accipiat concubinam, & impedire, & prohibere ingressum concubinæ, vel eam expellere, arg. l. non aliter. & ibi gloss. ff. de vsu & habi. & si non possit prohibere, poterit agere contrà maritum, vt concubinam dimittat & eandem accusare ciuilitè & criminaliter. Salic. in l. 1. in 4. oppo. C. ad l. Iuliam de adult. Imò potest discedere à suo viro, si vir habeat concubinam: nec erit restituenda, nisi vir præstet cautionem de expellenda concubina, & non tenenda, vel reassumenda, etiam per pœnæ appositionem, arg. c. ex trāmissa, de restit. spol. quia non bene conueniunt, nec in vno lecto morantur vxor & concubina.

q Cap. 1. & c. laici. & ibi Præposit. notab. 33. dist. Et Episcopus, nec eligi, nec nominari potest. c. si quis Episcopus. 34. dist. Bertrach. tract. de Episc. in 2. lib. q. 6. r Tibul. imitac. est Hæsto. m. epi. h. e. cui subscribit elegantissimè Ouidius li. 4. Fast. de Numis Pompilio. quod fuerunt pro fratribus factorus, non solum Venere abstinerit, sed etiam carniū est. Vfus abest venere, nec sus animalia mensa. Omase.

Vigefimaquarta, p omnibus ludibrio sunt & scandalo. Væ ciuitas sanguinum, non est finis cadauerum in te, propter multitudinem fornicationum meretricis speciosæ, & gratæ, & c. ecce ego reuelabo pudenda in facie tua, & ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam, & proiciam super te abominationes tuas, & contumeliis te afficiam, & ponam te in exemplum, & c.

Vigefimaquinta q ab ordinibus sacris repelluntur nemo enim sacerdotij apicem adipisci potest qui non continentiam profitetur vt superius diximus, ideo Tibullus r Poëta Ethnicus sic ait.

*Casta placent superis, pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquas.*

Et Grapal. lib. 2. de partibus ædium inquit,

*Christo casta placent, manibus purissima puris
Frangite liba manu, sit præcul omnis ador.*

Et idem

Et idem curari debent interdicerè, ne in suis ecclesiis celebrent, ne foetore illorum alij inficiantur, & episcopi qui illos sic tolerant, pro ipsis Deo Optimo Maximo respondebunt, quia non caret scrupulo societatis occultæ qui manifestè facinori desinit obuiare. cap. error. r 83. dist.

Vigefimafexta, quod concubinarius furioso comparatur. Valer. li. 4. tit. 3. sic ait, Sophocles ætate iam senior, cum ab eo quidam quereret, an etiãnum rebus vteretur venereis, inquit, dii meliora: libenter enim isthinc tanquam à furiosa quadam dominatione profugi. s

*Non frater fratri, cum furor ille venit,
Igneus ille furor nescit habere modum.*

Vigefimaseptima pœna est, quia etiam tria mala oriuntur præter supradicta. Primùm quod propter istum concubinum publicum corda aliorum maximè laicorum scandalizantur. Secundò vituperatur officium ecclesiasticum. Tertiò largitur aliis materia peccandi. r

Vigefima octaua est, isti concubinario possunt bona interdici, sicut mulieri luxuriosa. l. & mulieri. ff. de curat. fur. quia est prodigus morum. gloss. in l. si quis cum sciret. ff. de vsuc. pro emp. Bal. in l. ea lege. in fin. C. de condit. ob cau. & maior est prodigali tas morum quàm rerum, vt probat text. ibi, Famæ suæ prodigos. C. de his qui potentio. v

Vigefimanona, igne zelotypiæ torquentur, & desiccantur.

Trigesima, is qui habet concubinam, & procreat filios, censetur contraxisse matrimonium ex cohibitione, & filij erunt legitimi, nisi protestetur quod non intendat contrahere matrimonium text. & ibi gloss. in l. libere. ff. de ritu nuptia. quod procedit de iure ciuili, quando non erat magna inter eos disparitas, secus de iure canonico. gloss. in c. is qui 34. distinct. x

Hæ sunt pœnæ optimo iure in concubinarios tum Ecclesiasticos tum Laicos latæ quas ex Rebuffi operibus decerpimus, vt saltem metu deterreantur Venerei isti homines qui salaci libidini animos excantari permittunt. Aggre diamur iam ebrietatis Satyram y Bacchus enim Veneris est fomes quo estuante voluptatis exasperatur paroxismus.

r In si. cap. pro quibus 13. q. 2. Apoc. 2. 1. s Hic ad stipulatur §. hæc autem. in authent. quomodo oportet Episc. coll. 1. Et text. in l. 2. §. in iurium. ff. de orig. iuris ubi in textu habetur, quod cap. amore virginis omne fas atque neptas committere. vide gl. sing. in l. vna. C. de Senatus consulti. Claud. v Cap. si mala. 2. q. 1. c. significasti. de adulterio & cap. magne. de voto.

v Benedict. in re por. c. Raynulfus in verbo mortuo in l. num. 311. de testa. & expref. se Aurio. in addition. ad Guilielm. de monte Laud. in c. grandis. de supplend. neglig. Prælec. lib. 6. x Spec. in tit. de sponsal. §. postremo vers. sermo ab isto die. y Curtius in l. pen. in fin. ff. de iurisdic. omn. ind.

EBRIE-

§ VII.

a Græcè vinum vocatur οίνος. E. rymologiam vocis Plato hæc reddidit. οἶνος οἶνος ἔστιν ἡ ἀποθήκη τοῦ οἴνου. ἡ δὲ οἴνου ἀποθήκη οἶνος ἔστιν, ἡ δὲ οἴνου ἀποθήκη οἶνος ἔστιν, ἡ δὲ οἴνου ἀποθήκη οἶνος ἔστιν.

POETÆ qui doctissimis commentis veritatem pingunt nunquam temerè dixerunt Venerem sine Cere & Baccho frigescere, altero enim quisquis correptus est statim minimè sibi notus in brutales prorumpit affectus ita vt nihil rationis humanæ sibi vendicare possit, nec mentis sit compos quo plus enim vini habet eò minus iudicij & sensus est particeps, totus respondens Græcæ vini appellationi, οίνος. a Quamprimum enim vsque ad ambas aures ingurgitatur homo crapula, illicò silet omnis Virtus, nihil est in ipso quod nõ statim obnubiletur. Turpissimum genus est hominum illorum qui in ventrem proiecti ac libidinem veluti fues cœno volutantur.

Quarimoniarum omnia plena sunt in sacerdotum qu amplurimorum intemperantiam, quorum antiquius studium in exhauriendis poculis perficitur qua in re ipsis etiam Paganis & qui in abstinentia cibi & potus virtutis & continentie multâ laudè reponerant scelestiores habentur.

Quemadmodum vetustissimi illis, iis, quæ ad hominis vitam tolerandam inuenta sunt, parcissimè vsi sunt, ita etiã vinum vsquequaque non potarunt, sed interuallis quibusdam, vel etiam perpetuò abstinerunt. Vini auctoritas, auct. Plinio, post sexcentimum vrbis Romæ annum cœpit. Romulum lacte non vino libasse, indicio sunt sacra ab eo instituta, quæ hodie custodiunt morem. Numæ regis posthumia lex est. Vino rogum ne respergito. Quod sanxisset illum propter inopiam rei nemo dubitet. Duravit ea parsimonia apud Ro. diu. L. Papyrius imp. aduersus Samnites dimicaturus, votam fecit, si vicisset, Ioui pocillum vini. Sed & Plato inquit, Nullus qui in castris versatur vinum gustet, sed toto illo tempore aquam potet. Et in ciuitate neque seruus neque ancilla gustet vnquam, neque magistratus eo anno quo magistratu funguntur. Sed neque gubernatores neque iudices strenui vinum gustent omnino, neque is qui incon silium aliquod vocantur, quod alicuius momenti

menti futurum sit, interdum gustet omnino, nisi corporis vel morbi causa. Sed neque vir neque mulier noctu vinum gustet quum liberis operam dare cogitauerint. b Hactenus Plato. Sequuntur sunt & aliæ gentes hunc morem, vt auctor est Athenæus. Apud Locros epizephyreos legem tulit Zaleucus, vt si quis vinum bibisset, nisi iubente medico causa sanitatis, mortis supplicium esset. Apud Mafsilienfes alia lex erat, quæ iubebat mulieres aquam potare, quod etiam nunc apud Miletum, vt auctor est Theophrastus. consuetum est. Apud Romanos neque seruus vinum bibebat, neque mulier libera, neque liberorum ephæbi vsque ad trigessimum annum. Hactenus Athenæus. Fuerunt quoque olim vitium multitudinem qui nõ vsque adeò approbarent. Plato in legibus de vitibus hæc censet ἡ δὲ ἀμπέλων ἀνὰ πολλὰν ἀλοιὴν ἡ δὲ ἡ τῆς πόλεως ταῦτ' ἀλλὰ ἀνὰ εἰς γέγραμματα, καὶ πᾶσα ἡ δὲ αἴτια, καὶ δὲ τὰ γε πρὸς οἶνον σχεδὸν, ἀπάντων ἐμμετρήματα καὶ δὲ ἡ γὰρ γίνονται ἄν. c Neque ciuitati alicui opus erit multis vitibus. Quum enim illa, quæ ad agricolationem & quotidianum victum pertinent, ordinata sint, multò magis quæ ad vinum pertinent, conuenit esse ordinatissima & paucissima. Refert Tranquillus, imperante Domitiano, Romæ summam vbertatem vini, frumenti verò inopiam fuisse: tum Cæsar existimans nimio vinearum studio negligi arua, edixit ne quis in Italia nouellaret: vtque in prouinciis vineta succiderentur, relicta (vbi plurimum) dimidia parte. Subsequentibus postea Imperatores Romanorum maximi muneris loco nonnullis gentibus dederunt vinearum culturam. Refert Flavius Vopiscus, Germanos in auxilium rogatos à Proculo, Probo tamen potius perseruare maluerunt, quàm cum Bonoso & Proculo esse. Germanis omnibus & Hispanis ac Britannis hinc permisit, vt vites haberent, vinumque conficerent.

Inualuit iam mos plusquam barbarus apud quosdam & quem à Scythis d & Parthis profectum meritò dixeris, certare poculis, & inuitare inuicem ad pares haustus, & potare ἀνοστὶ. Si quis ad certamen hoc paulo erit segnior, mox hic malè audit, & fungi non hominis nomine censetur. At si quis bona fide ingens exiccauerit poculum & in-

b Theophrastus & eius auctoritate Athenæus de varia historia lib. 10 c. 9. & Athenæus li 10. c. 9. Strabo. libr. 16. & Diodorus Siculus lib. 4. ca. 3. prisca singularitatis & abstinentie clarissimi scriptores. Plinius lib. 14. c. 13. & Iulianus. 1. Dec. lib. 3. c. Idem, vetulie Athenæus de varia historia lib. 2. c. 33. Scilicet eum qui vinum inuisu medici bibisset, capitalis poena plectendum. d Certandi poculis sollemnis est apud phryes religio à Scythis profecto & Barbaris exorta, Maximus Tyrius serm. 11. Et Aristoteles lib. Polit. 3. c. 7. scribit Scythas vinofas esse, quod & videri potest ex Platone lib. 2. de legib. ubi & illud dicit illis studium esse, utque felix & pulchrum arbitrantur, si vinum per vestes effuderint, quod et eo repetit Athenæus lib. 10. ca. 10. qui & de eorum vinofate loquitur. c. i. m. d. lib. 10. c. 8. & iterum lib. 1. ca. 17.

Ad hunc locum pertinet res illud. Grecorum Adagium quo precipitur, ἢ πρὸς, ἢ μετὰ, ἢ ἄνευ, id est, aut quinque bibo, aut tria, aut ne quatuor.

Laertius in vita Anacharsis Apuleius lib. 4. Floridorum, ubi tamen id Asclepiadem tribue re videtur, sub exemplo dicto digno & memoratu. Hæc autem ipse Anacharsis cum certamen bibendi stultum fuisset apud Perseidum, primus presentium omnium factus ebrius præmissi præposterè expevit, tanquàm hic esset finis cuiusdam victoriæ inter potandum sicui etiam meta est cursus, ut tradit Ath. lib. 10. c. 12. Eubulus pariter Pata Cyprius bene sentientibus, tria tantum propinari pocula pucant, sanitati primū, amoris alterum, tertium somno, quatenus non trique nostrum, sed inaurium.

ter bibendum ne respirauerit quidem (quando quidem hæc bibendi ars hisce constat legibus) hic iam celebris omnium ore habetur, & dignus, vt principibus carus hac sua gloria sit. Pessimus hic comptandi mos, & ad respondendum vel nolentem adigere, vetustissimis illis ignotus fuit. Assuerus ille potentissimus Persarum rex, vir, vt videtur miti & clementi ingenio, cum regni sui exordia exquisitissimo & omni regio ciborum apparatu genti suæ celebraret, fœdam tamen hanc & execrabilem comptandi consuetudinem procul à conuiujs suis abesse volebat, cum omnia regio essent luxu instructa. Conuiuium secundum edictum erat, ne quis quempiam cogeret, sic enim constituerat Rex. Hoc quoque frequens apud Homerum est, ἄντ' ἀγ' ἐπὶ ἀσπαστ' ἐπιονθ' ἴσον ἠθέλε θυμὸς. Id est. Postquam libarunt, bibebant quantum quisque voluit. Erant quotque scyphi numerati quot quisque ebiberet, nec ultra tertium cyathū sobrio viro excedendum erat. De iis Suidas sic scribit, τρεῖς ἢ μὲν κρᾶτ' ἄρας ἐγκερανύω τοῖς εὐφροῦσι. τὸν ἄνδρα φρενα, δ' πρῶτον ἐπινοσιν τὸν δὲ δεύτερον ἐρῶτος ἠδονὴς τὲ. τὸν τρίτον δὲ ἄνευ, ἢ ἐπινοσιν οἱ σοφοὶ κεκλημένοι οὐκ ἔδει βαδίζουσιν, ἢ δὲ τέταρτος δὲ ἐπι ἡμέτερος ἐστὶν ἀλλ' ἄνευ. Id est. Tres solum cyathos misceo prudentibus. Quem primum bibunt sanitatis causa est. Secundus verò amoris & voluptatis. Tertius somni causa, quem vbi biberint prudentes appellati, domum se conferunt. Quartus verò cyathus non est censendus noster esse, sed ignominia. Refert Laertius de Anacharsi Philosopho Scytha, ἔτος τὸν ἀμπελον ἔπει τρεῖς φέραν βοτρυς. τὸν πρῶτον ἠδονὴς, τὸν δεύτερον μέθης, τὸν τρίτον ἀνοσίας. Id est. Hic dixit vitem tres ferre vuas. f Primam voluptatis, secundam ebrietatis, tertiam tristitiæ. Hanc bibendi ceu legem quandam & numerum, ter scilicet bibere super cœnam, seruauerunt olim clarissimi & fortunatissimi reges, quibus hoc tāquam laus quædam non vulgaris ascribitur, frenos vsque aded cupiditatibus imposuisse Cornelius Nepos, authore Suetonio tradit Augustum Cæsarem ter bibere solitum super cœnam in castris apud Metinam. Quis inter tot Romanorum & Gallorum, reges vnquam æquari poterit Carolo, quem Magni cognomine iustissimè appellamus, & tot tantisque bellorum

bellorum adoras insigni quoque pietate cumulauit. Ferunt hunc cibi potusque parcissimum fuisse, sed in potu temperatiorem, ita vt super cœnam rarò plus quam ter biberit. Nihil hic dicam de Cretensum & g Carthaginensium temperatissima bibendi consuetudine, quæ nunquam laudatur absque insigni nostro dedecore qui adeo procaces sumus ventri & curandæ cuticulæ strenui. Doleo autem quod hac in re cogar stringere calamum in quosdam sacerdotes qui Curios simul at & Bacchanalia viuunt, qui egregij φιλοσοφῶν longas consumunt excubias in exauriendis poculis, Ebrietatis fœdissima mancipia. Inultum noluerunt id flagitij remanere sacri canones, primum enim non recipiunt ad sacros ordines qui continuò mero & temulentia iugi ducitur c. Episcopus aut presbyter 35. dist. iuncto textu. in summa ibidem, vbi ministri templi prohibebantur vinum & siceram bibere, ne ebrietate grauentur corda eorum, vt sensus eorum vigeat semper & tenuis sit, ante omnia clericis vetatur ebrietas, quæ omnium vitiorum nutritrix & fomes est, inque cum, quem ebrium fuisse constiterit, vt ordo sanatur, aut 30. dierum spacio à communionem subtrahatur, aut corporali subdatur supplicio. c. fin. 35. At alia prosequitur Hostiensis. Ebrietatem iura detestantur ebriosque nolunt iuris interesse testimonijs. h Ebrietas repellitur à testimonio. Bald. Fely. in cap. 1. de testibus. per l. respiciendum. §. delinquant. de penis.

g In castris Carthaginensium nemò vinum biberere audebat, sed id illo tempore aquam potare cogebatur, neque vsquam alibi id apud Cretenfes aut Lacædemonios obseruatum fuit. Ac Carthaginensium eam legem fuisse præter Platonem tradidit Aristoteles Oeconomicorum. lib. 1. cap. 5. Galenus & Eusebius præparationis Euangelicæ lib. 2. alijs 12. cap. 17.

h Ebrietas repellitur à testimonio. Bald. Fely. in cap. 1. de testibus. per l. respiciendum. §. delinquant. de penis.

Lucæ 21.

*1. Plin. lib. 12. de legibus. Pu-
ca vinum somi-
tenti quendam
esse, & incita-
bulum ingenij
vivacisque, &
hanc laetorem
paulo, vnum-
dioremque vni-
in citationem,
quae fieret sub
quibusdam, qua
si arbitris, &
magistris con-
vitiarum sobrius
non improbat
A. Gal. lib. 15.
noct. Actio.
k Habemus
Pontiani elo-
gium de vino,
ὡς ἂν τέρων
ἔρα τῶ ἰσχυρῶ
μυτσοπ ὀλυσ-
τῶ οἴνο: vnum
esse metropolim
omnium malo-
rum.
m Vini insaniā
fugiendam vo-
luerunt Aposto-
li sacerdotib. nō
quod eius omni-
mō dānetur qua-
litas, sed quan-
titas in excessū
prolabens. sic. &
Eccl. 31. admo-
nemur, ne vi-
num detur regi-
bus, quia succen-
dit furorem
& oblivionem
iudiciorū. Pro-
hibetur etiam
Leuitis ne vi-
num biberēt, ne
scientia illorum
& anime vis
impediretur, sic
enim scribitur
Leuit. c. 10. vers.
9. 10. 11. Quod
& locum habe-
bat in Naza-
reth, & sancti.*

concordatur, vomitio sistitur, vinum omnibus venenis, quae frigiditate nocent medetur, praesertim fungis ut sapius a Medicis audivimus. Sed illud bonum summa naturae bonitate concessum in turpes & lethales excessus mutatur. Et quod hominis in solatium datum est, fit iam iuxta Athenaeum omnium malorum metropolis. k Id prudenter suis constitutionibus seferunt Apostoli dicentes. Qui in exequiis mortuorum ad epulum funebre inuitati estis, ordine & cum timore Dei epulamini, ut possitis preces pro defunctis adhibere Deo. Qui enim presbyteri & diaconi estis, debetis semper sobrii esse tum vobis tum aliis, ut possitis eos qui in compositae & immoderate viuunt monere, ait enim scriptura, qui potestatem gerunt, iracundi sunt, bibant vinum, ne bibendo, sapientiae suae obliuiscantur: & incorrupte iudicare non possint. Presbyteri ergo, & diaconi post Deum omnipotentem, & filium eius dilectum, ecclesiae potestates sunt. Sed hoc non eodem dicimus ut non bibant vinum, cum alioqui non liceat, quod a Deo factum est ad laetitiam, id vituperare, sed ut non fiant temulenti, non enim dixit scriptura, non esse bibendum vinum: sed ne, inquit, bibe ad ebrietatem, & rursus, spinarum, inquit, oriuntur in manu ebrii. Verum hoc non de iis tantum dicimus qui sunt in clero Christiano, super quem inuocatum est nomen Domini nostri Iesu Christi, ipsis enim dictum est, cui vixit tumultus? cui fastidia, & nugae? cuius oculi liuidi? cui contractiones incassum? nonne eorum haec sunt, qui in vino multum temporis ponunt, & ubi conuiuia sunt, speculantur.

De tabernis monopolis, vitandis aliquid iam differendum est, & huius vitij foedum morem protritum confidenti occurrit canon Apostoli .53. quo sic cauetur. Si quis clericus in caupona cibum capere deprehensus fuerit a communione excludatur excepto eo qui necessario in itinere in commune diuerterit hospitium. Concilium Lateranense can. 15. idem statuit, cui cohaeret decretum Concilij Carthaginensis 3. can. 27. Clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur nisi peregrinationis necessitate compulsi. Hoc seuerius sed iustius constituit Agathense concilium his verbis. Ante omnia clericis veteretur ebrietas

tur ebrietas quae omnium vitiorum fomes ac nutrix est itaque eum quem ebrium fuisse ordo constiterit ut ordo patitur aut triginta dierum spacio a communione submo-ueatur aut corporis subdatur supplicio A crapula & ebrietate (inquit Lateranensis Synodus) omnes clerici abstineant, unde vinum sibi temperent & se vino nec ad bibendum incitent, cum & ebrietas mentis inducat exilium & libidinis prouocet incendium, unde illum abusum discernimus penitus abolendum quo in quibusdam partibus ad potus aequales suo modo se obligant potatores, & ille iudicio talium plus laudatur qui plures inebriat, & fecundiores calices exhaurit, si quis autem super his se culpabilis exhibuerit nisi a superiore commonitus satisfecerit ab officio vel beneficio suspendatur. Haec sacrum Concilium. Idem prohibet ne sacerdotes clandestinis conu- gatis intersint.

Caueatur denique sexta Synodo generalis omnibus histriionum spectaculis interesse, illamque ioculatoriam artem insequi, qui secus fecerit si clericus sit deponatur si laicus segregetur, sed & publicas mulierum saltationes multam noxiam exitiumque afferentes omnino tolli iubet, unde Bonifacius 8. statuit quod clericus ioculatoriam artem exercens si tertio monitus non destiterit priuilegio clericali careat & priuetur, quod si per annum exercuerit ipso iure sit priuatus. Concilium Carthaginense 4. statuit excommunicandum eum qui die solenni praetermissio Ecclesiae conuentu ad spectacula vadit propter quod recte monet sapiens cum saltatrice ne assiduus sis nec audias illam ne forte pereas in efficacia illius Choreae siquidem fuerunt a diabolo adinuenta ab Aegyptiis & Romanis in usum habitae teste Augustino lib. 1. de Ciuitate Dei cap. 31. & Tito Liuius de origine vrbs dicente quod Choreis & ludis Romulus mulieres externas ad suam urbem nouiter constructam attraxit. Ludos aleae clerici vitent: ne ab omnium fidelium coetu eiiciantur id statuente Canone Apostolorum 42. Episcopus aut presbyter aut Diaconus aleae atque ebrietati: deseruiens aut desinat aut certe communione priuetur. Sexta Synodus generalis. 50. can. nullum omnino

*fecerit Deo, qui
abstinent esse de-
beant.
n Agathense
Concilium san-
ciuit, ut clericus
quem ebrium
fuisse constiterit
aut triginta die-
rum spacio, a
communione sub-
moueatur, aut
corporali subda-
tur supplicio,
Im. 3. vers. 3. in
Concl. Lateran.
statuit clericum
a crapula & e-
brietate non ab-
stinentem ab of-
ficio & benefi-
cio esse suspen-
dendum, ut est
relatum in c. a
crapula de vita
& honest. cler.
& ibi gl. intelli-
git hoc iudicis
arbitrio relin-
qui, quando sci-
licet illi suspen-
dat ab officio,
beneficio, &
quemadmodum
miles armata
militia exanhi-
ratur, propter
ebrietatem, sic
& clericus qui
dicitur miles ca-
lestis militiae de-
ponitur.*

sive clericum sive laicum ab hoc deinceps tempore alea ludere permisit, qui secus fecerit excommunicetur. Concilium Lateranense sic præscripsit ad aleas & taxillos clerici non ludant nec huiusmodi ludis intersint. Leges Civiles alearum & taxillorum ludum vetant & execrantur in clericis ut patet in Auth. de sanctissimis episcopis. §. interdicimus. collatione 9.

o Multis modis execrati sunt ludum leges civiles adeo quæ in ludo vitæ numerum perdunt, repeti possunt intra quinquaginta annos. l. ult. C. de relig. & sumpt. fun. Qua ex re estimare licet, quæ inhonestum censent leges immo dicem ludi absum. Cum enim regulariter omnibus actionibus personalibus præscribitur triginta annis, vides hoc casu repetitionem extendi ad annum quinquagesimum. l. si cui. C. de præscrip. 30. ann. quod nota.

Ludum multis maximisque rationibus, non modo lex antiqua Romanorum, sed & recens, ac deinde Pontificia Christianæ fidei cultoribus prohibuit: nam, inde propria substantiæ eueniebat dilapidatio, efficiebantur ludentes blasphemi. l. ult. in prin. C. de relig. & sumpt. fun. alea lusu & alea, quin furta, sacrilegia ac falsitatis proueniebant, quemadmodum scribunt Hostien. in summa, de excess. Præl. & Paris Puteus, tract. de ludo. numer. 1. Variis itaque pœnis, & interdum arbitrariis lusores puniuntur. Clericus aleator, beneficia non potest obtinere, & ubi ei conferuntur, collatio nulla redditur, capitulo primo, 34. dist. Doct. in capitul. inter dilectos. de excess. Præla. si verò iam est beneficiatus & aleæ indulget, mitiori pœnâ plectitur, nisi monitus perseveret. d. capitulo inter dilectos. Paris Puteus d. tract. de ludo, numero vigesimoquarto, qui inquit, quod inspecta ludorum prohibitione, per triennium à diuinis suspenditur, & carcere includitur, ex auth. interdicimus. C. de Episc. & cleric. idem affirmat eiusdem prope verbis Io. Baptist. Caccialupus tract. De ludo. numer. 61. Bernardus Diaz Practica canonica c. 4. punitur ea pœna, ut quod ludi causa super lucratus est, restituere teneatur. c. clerici. ubi omnes. de vita & honest. cler. & in d. c. inter dilectos. Paris in tract. De ludo. numero vigesimo sexto, & eodem tract. Caccialupus. numero trigesimo octavo qui & idem in laico affirmant, longa tamen adhibita casuum distinctione.

Prohibet præterea diuina lex turpe lucrum & nundinationem 1. Tim. 3. cuius gratia huic ludo incumbunt, mendacia & deceptiones quæ in hoc ludo contingunt, bonorum pauperum distribuendorum dissipationem temporis perditionem & festi violationem quibus omnibus ludus illi

dus illi fœdator. Et quemadmodum ex gula immodico luxu otium malorum fomes oritur sic ex otio ludus, quia expleto ventre, aut ludo aut choreis indulgere hodie moris est. Graue profectò hominis præcipitium, & multarum calamitatum barathrum. Sancti largiebantur optimam bonorum partem & possessionis cumulos in Christi gratiam & pietatis officium, lusores verò omnia profundunt ob folium pictum, aut aleam versatilem. Demum in suis conuiuiis sacerdotes ex Chrysofomi admonitione & Tertulliani doctrina sese frugales & modestos exhibeant. Non prius discumbatur quam oratio ad Deum prægustetur. Edatur quantum esurientes capiunt. Bibatur quantum pudicis est utile. Ita saturentur ut qui meminerint etiam per noctem adorandum Deum esse. Ita fabulentur, ut qui sciant Deum audire, & conuiuium sacerdotale honestate decoretur, læticia mensæ pertingat ad pauperes, absit ebrietas, luxus absistat, fugiatur risus Ionicus, saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta, nisi enim Dei timore condiantur modusque seruetur luctuosum & exitabilem sortiuntur exitum. Fugaces sunt heu heu! inundi illecebræ, dolor aut æternus remanet. Vidi impium exaltatum & eleuatum sicut cedros Libani & transiuit & c. Quomodo facti sunt in desolatione, subito defecerunt perierunt velut somnium surgentium. Amatatur tamen, blanditur, & sequitur mundus qui nihil habet præter meras imposturas, & insidias latentes, & quod lugubrius est amatur ab his qui ei iam pridem valedixerunt, qui se ipsos castrauerunt, qui ut sequerentur Christum omnia relinquerunt, attamen videntur adhuc nescio quid mundanæ libidinis olfacere, cupiunt adhuc irretiri vinculis à quibus semel liberati sunt. Diuitias ambiunt, venantur honores, querunt primos applausus, illicia voluptatum laudant & gulæ & veneris quasi ioculatores aut mimi insignia petunt. Proh dolor! Prisca iacet pietas. Nemo est qui priscos patrum imitetur mores. Nec grauitas, nec eloquij modestia veneratur, omnes pro sensus & libidinis arbitrio mouentur ad Sardapalicos appetitus, sermo diuinus qui debet condire cibos & dapes sacerdotum conuertitur in nantias & fuciles vsus, qui

Hoc elegantissimè adagium adaptatur in molles, & voluparios sacerdotes. Nam Ionum mollities perinde, ut Sybaritarum fastus in proverbium abiit quod alteri Quæcori alteri Barbarorum essent luxuriosissimi. Tyrus Maximus in dissertatione, cuius titulus quis sit Philosophus finis: Crotonites inquit Olympicum Oleistrum adamat, Spartiatis armaturam, venationes Cretensis: Iuxta Sybaritensis Iouis choros, hinc Horatius in Odis Mors doceri gaudet Ionicos, Mæura virgo. lasciuas salutationes, & perum decoras gestulationes significans.

q. Remittantur
 in sacerdotibus
 dignitas, &
 preeminencia,
 quam possident
 & illud cessat
 dum ab illic
 bus, & mundi
 oblectamentis
 fordidus, & im
 mibus. Abhorre
 re (inquit) Am
 brosius valde
 debemus ab illi
 confabulationi
 bus & collo
 quiis quæ nobis
 intolerabiles
 quosdam risus
 excitare solent.
 Va vobis qui ri
 dentis, quia flebitis.
 Et quod ni
 hilominus occa
 siones querimus
 ad videndum
 & liberiori ca
 chinnio indul
 gendum, idque
 inde consequimur,
 ut in hac
 vita moisco quo
 dam tempore ri
 deamus, in alia
 vero in perpetuum
 desicemus
 Ambros. lib. 1
 Off. c. 21.
 Periclitatur
 (inquit Bernar
 dus) castitas in
 deliciis, humili
 tas in diuitiis,
 pietas in nego
 ciis, veritas in
 multiloquio,
 charitas in hoc
 regnum seculo.
 Ergo te de medio
 Babylonis fugi
 re, saluate ani
 mas vestras.
 Bernar. in epist.

qui peccatorum forde non carent extremis luctum occupant. ¶ Cessandum iam tandem exeundum ab his desertis Babylonis ad amenos campos tranquillitatis vt scribit Cyprian. his verbis. Vna est igitur placida & fida tranquillitas, vna solida & firma & perpetua securitas. Si quis ab his fluctuantis seculi turbinibus abstractus, salutaris portus statione fundatus, ad cælum oculos tollit à terris, ac Deo suo mente iam proximus, quidquid apud cæteros in rebus humanis sublime videtur intra suam conscientiam iacere gloriatur. Nihil appetere iam, nihil desiderare de seculo potest qui seculo maior est. Quam magna fœlicitas est implicatis mundi laqueis solui, in lucem immortalitatis æternæ de terrena face purgari, videre quæ in nos infestantis inimici perniciēs grassata sit. Plus amare compellimur quod futuri sumus, dum & scire conceditur & damnare quod eramus. Nec ad hanc summam fœlicitatem parandam magnis laboribus opus est: gratuitum de Deo munus religiosa mente concipitur, & facillè est. Et vt spontè sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat, ita se spiritus cœlestis infundit. Quo hausto, sole altior, ac omni terrena potestate superior esse incipit, quod esse se credidit. Tu quæso, frater tene sobriam religiosi virtutibus disciplinam. Sic tibi vel otatio assidua, vel lectio. Nunc cū Deo inquire, nunc Deus tecum. Ille te præceptis suis instruat, ille disponat. Quem ille diuitem fecerit, nemo pauperem faciet. Iam tibi auro distincta laquearia, & pretiosi marmoris crustis vestita domi cilia sordebunt, cum sciueris te magis excolendum, domum tibi hac esse potiorem, quam Dominus infedit templi vice, & in qua Spiritus sanctus cœpit habitare.

Non dissimile loquutus Bernard. ¶ in eos qui contempto cœlestium rerum delectu terram & mundi fallaces salutes appetunt, difficilè que esse tutari virtutem in tantis visionum & illecebrarum turbinibus fatetur, qui verum sapientia nomen in mundi & illecebrarum contemptu constituit. Hæc autem superiora omnia Parasceuem faciunt ad ea quæ proximo capite dicturi sumus de secularium rerum fugiendo affectu, quod bonis aurbus & fœlici calamo auspicabimur.

DE

DE FUGIENDO

SÆCULARIUM RERUM

DELECTUM ET DE CLERICO

RUM POENIS

CAPVT QVINTVM.

§ I.

Auaritia & sordidum lucrum.

NEXPLEBILIS habendi cupiditas tanta curarum & sollicitudinum examina profert vt qui ea ducitur inexplicabili se Laberintho includens instar pilæ modo huc modo illuc innumeris affectibus, & continua mentis inquietudine distrahatur. Sed quod deterius est hominem ad scelera quamplurima præcipitem à sui ipsius cognitione & cœlesti amore reuocat & reducit. Incompatibilia enim sunt virtus & diuitiarum insolentia, frugalitas & auaritia, nulla participatio iustitiæ cum iniquitate, nulla societas lucis cū tenebris, nulla conuentio Christi ad Belial: Vna manu nullus simul sibi & proximo famulari potest, cor duobus diuidi nequit saluo corpore, vno ense simul duo pugnare nequeunt vno pileo non possunt simul duo capita operiri, nec vno calceo duo pedes simul calcari, aut vno oculo cælum suspicere & terram simul intueri possumus, sic nec vnus mentis intentione & voluntate Deo & Sathanæ, paupertati & auaritiæ inservire minimè valemus. Fallitur Ecclesiastes aut sacerdos quicumque sit qui putat se posse spiritualibus & secularibus intendere negotiis. Si Deo seruire cupis necesse est vt Mammonam odio habeas Contra vero si huic seruire velis necesse est, vt Christum contempnas. Quid autem maius in rerum terrestrium detestationem dici potuit? Proh sce-lus summo bono derelicto mancipiū fieri, peccati, mortis & Sathanæ sed tamen maior pars nostrorū sacerdotum anhelat, sudat, laborat pertinacius, vt suo famuletur exitio, &

a Lucis auiditas animos abforbet mendacia nunt, & dolo nectit, argue vt inquit S. Thomas hac ars habet speciem mali, & ideo interdita est clericis. Gelasius quoque docet turpe esse negotium, ac laicis clericum vacare, & ad harrum rerum contempnum eum hortatur exemplo Christi qui negotiatores de templo expulit. Et in his authoritatibus S. Pauli, Venimus mundum Dec. & c. & David quoniam non cognouit.

quod

quod verbis detestatur re ipsa & studio præstat, rem quidem amplectitur & nomen abhorret. Nemo patitur relictis iræ habentis se superbum, avarum, raptorem ac fœneratorem aut dæmonis seruum dici, atqui tamen grauiter multi superbiam, auaritiæ, rapinæ reliquisque sceleribus quæ Christus prohibet suadet autem antiquus hominum delusor, operam dant. Interim fragilis & breuissimæ lucelli gratia, anima ipsa præciosissima quæ tantæ valoris est vt ipse Dominus pro ea redimenda mortuus sit, quæ tam ingentis pretij est vt si omnes simul angeli ^b venderentur ad vnus solam redimendam excellentiam minimè sufficerent, amittitur, perditur, & perpetuis cruciatibus deponitur. Quod autem melius aut optabilis lucrum quam animam lucrari? Vilia sint nobis externa omnia commoda, dummodo animæ peculio consultum sit, cessent ambitiones & rerum temporalium hiatus. Nemo militans Deo ^c implicat se negotiis secularibus vt ei placeat cui se probauit. Negotia enim secularia auaritiæ comitantur, & nisi mentiti fuerint inquit Ambrosius transigi se non possunt. Legimus veteres à turpi lucro sic abhorruisse vt negotiationem publicè peccantibus vix permisissent nedum clericis. De quo extat de pœnit. distin. 5. Qualitas lucri negotiationem aut excusat aut arguit, quia est quæstus honestus & turpis, pœnitenti autem vtilius etiam dispendia pati, quam periculis negotiationis obstringi, ^d quia difficile est inter ementis vendentisque commercium non interuenire peccatum, fœdidum lucrum quærentes nihil proficiunt nisi admodum mentiatur. ^e Quod dum à Christiana familia minimè locorum habere debeat mirum quam multi eius fame & cupiditate persuasi sint, quàmque indigna relatu in Ecclesia aduexerint. Horum itaque corruptelis maturè prouidit Canon Apostolicus 7. quem sic accepimus Episcopus aut Presbyter aut Diaconus nequaquam secularis curas assumant, sin autem, eiiciantur, & can. 27. Clericus fidei iussionibus inseruiens abiiciatur. Et can. 80. Dicimus quod non oporteat Episcopum aut presbyterum publicis se administrationibus immittere, sed vacare & admodum se exhibere vñibus Ecclesiasticis, animum igitur inducito hoc non face-

re aut

^b Antius dicitur præciosior cunctis rebus in can. soluld. 30. dist. in 1. par. decreti Gratiani ex D. Aug. sent. in lib. de Cathedra, vñbis vñbis, vt e. iam ait Instin. Cesar. in l. sanctiss. l. 6. de sacrosanctis Eccl. lib. 1. ciu. tit. 8. ab Inno. 3. Summo Pontifice scribitur. e. cum infirmis. c. 13. de an. & remiss. lib. 5. decret. Gregor. tit. 38. c. 1. Tim. cap. 2. Græca lectio nō habet Deo quia est argumentum à minori, & ab exemplo, quod si ille qui militat, prohibetur à iure civili negotiari & armis neglectis rei particulari vacare: quanto magis miles Christi? d. Ex Leonis primi Epist. 92. ad Rustic. Narbon. c. 9. e. Cicero, 1. officiorum.

re aut deponitor. Et can. 82. statuitur vt Episcopus aut presbyter aut Diaconus militiæ ^f vacans deponatur. Concilium generale Calcedonense can. 3. sic sanxit. 3. Peruenit ad sanctam Synodum quod quidam qui in clero videntur Electi propter lucra turpia conductores alienarum professionum fiunt & secularia negotia sub cura sua suscipiunt, Dei quidem mysterium paruipendentes secularium verò discurrentes domos & propter auaritiæ patrimoniorum suscipientes sollicitudinem. Prohibet itaque sanctum hoc magnūque Concilium nullum deinceps aut episcopum aut clericum, aut monachum possessiones conducere aut negotiis secularibus se immiscere præter pupillorum, ^h si forte leges imponunt inexcusabilem curam aut Ciuitatis episcopus Ecclesiasticarum rerum sollicitudinem habere percipiat aut orphanorum & viduarum earumque personarum omni defensione carentium quæ maximè Ecclesiastico indigent adiutorio & propter Domini timorem causa deponat, si quis autem de cætero transgredi statuta tentauerit qui est huiusmodi Ecclesiasticis increpationibus subiacebit. Hactenus Concilium Calcedonense. In eadem versatur sententia Concilij generalis sic diffinita Clerici officia vel secularia commercia non exerceant maxime inhonesta. ⁱ Carthaginense Concilium primum & tertium receptum & confirmatum cum prioribus à sexta Synodo huiusmodi negotiationes clericis diligenter vetat idem prohibet Honorius 3. in cap. ex literis de Vita & honestate Clericorum, & ne Clerici vel monachi secularia olfaciant negotia maximè monet Hieronymus. 88. dist. can. Negotiatorem. ^k Ingens etiam dedecus est eos vilissimis studere artibus aut Macellarium aut tabernarium quæstum hiare. Verum vt Melchiades Papa rectè adnotat. Duplicita sunt negotia quædam secularia quæ Clericis prohibentur per canones superiores, nisi in fauorem & defensionem pupillorum orphanorum & viduarum præsidium etiam indigentium Ecclesiæ ope. Alia sunt negotia Ecclesiastica quæ quod possint Ecclesiastici agere duplici exemplo probat dictus Melchiades. Primò quidem Moyses qui intus contemplatione raptus, foris infirmantium negotiis vigilabat

^f Militares acies sequi non debent clerici, quibus ferre arma non licet, quibusmodi iudicib. laicis cogi possunt, vt arma deserant, quorum præcepta si continent panis affici poterunt, lo. a. Placita in §. item l. Iul. Inst. de public. iud. §. 10. Lopez in ca. per vestras. §. 1. nu. 13. de donat. inter virum. §. vxo. g. Dist. 87. c. peruenit. ^h Clerici non coguntur recipere aliquam tutelam, possunt tamen legitimam recipere tutelam, si volunt, & est hoc priuilegium clericorum, quod licet ipsi possint succedere autenti ab intestato non tamen veniunt recipere tutelam licet alius illud obtinet vt Inst. de leg. par. tit. §. 1. Sed Episcopus vel monachus etiam volens non posset recipere legitimam tutelam. in authent. de sacros. epij §. deo amabiles. ⁱ De vita & honest. cler. c. clericis officio. ^k Clemens Petri discipulus, comes ac successus stant in cle. 1. de vita & honest. clericor.

clericos priuilegio clericali ex authorandis esse, si uilissima artificia maculacoris, & carborarij exercuerint. Nec iniuria id factum esse existimo, si quidem liberarij sunt de genere Predonum l. 1. §. 1. ff. de iure cap. stab. Alex. l. 1. in prin. C. de edend. Et iudicis arbitrio puniuntur, qui talia officia mechanica exercent, Dixit impracticis canonica criminali. c. 63. ad finem. l. 88. dist. c. de cler. uic. ex Melchade in scripto de primitiua Ecclesijs, & munificencia Const. ex concil. Chalced. can. 3. m. Dist. 47. c. Quoniam multi. et. 14. q. 9. cap. eodem. n. Clerici Proxenta ab officio deponuntur ex c. si quis episcopus. 1. q. 1. uerum teste Bertrando Dixit in practica canon. criminali. c. 51. nam. 2. illo text. solum ea depositionis pena puniuntur mediatores ordinum preciosos acceptorum, c. 47. Dist. c. si quis clerico. ram.

vigilabat intus arcana Dei considerans foris onera mortali-
 lium portabat Exodi 33. Secundò exemplo iacob qui uidi-
 dit Angelos ascendentes & descendentes per scalam Ge-
 nef. 28. quorum typum sacerdotes Ecclesie agunt dum fo-
 ris exeunt pro necessitatibus subditorum, & intus ad se &
 ad Deum redeunt per cõtemplationem & obseruationem
 diuinorum. Sic ad Episcopum pertinet cura bonorum
 temporalium Ecclesie & illorum administratio ut tertia
 Classis huius Oeconomie Canonice ostendit. His omnibus
 fufius deductis auaram quorundam presbyterorũ famen-
 sequuntur sc̄nora & usuræ, quibus nihil homine pio &
 probo indignius aut alienius est, nihilque quod magis di-
 uini & humani Iuris legibus nauseam moueat. Hinc fit ut
 Nycena^m synodus statuatur, ut si quis inuentus fuerit post
 hanc diffinitionem usuras accipere, vel ex quolibet tali
 negotio turpia lucra sectarij omnis (qui tale aliquid cona-
 tus fuerit ad quæstum) deiciatur à clero, & alienus habea-
 tur ab ecclesiastico gradu. Similiter dicitur de Proxentis.^a
 Concilium Elibertinum can. 20. Si quis clericorum de-
 ductus fuerit post hanc diffinitionem usuras accipere vel
 ex qualibet talis negotij subdola ratione sordidum quære-
 re lucrum placuit degradari & ab officio abstinere. ° Itidẽ
 retulit Concilium 3. canon. 16. quod Concilio Agathensi
 liber decretorum Gratiani adscribit 14. q. 4. ca. Nullus cle-
 ricorũ, apud quem usura dicitur esse ubi amplius requiri-
 tur quam quod datur, ut Aug. in Psal. 36. Si plus quam de-
 deris expectes accipere sc̄nerator es quicquid illud sit si-
 ue pecunia siue vinum siue triticum. dicere autem huius-
 modi usuram non esse peccatum hæresis est iam damnata
 in Concil. Vienn sub Clement. V I. Nam ratio iustitiæ ve-
 tat ut pretium de nihilo accipias de usu scilicet rei, quæ usu
 consumitur. Hoc de Usuris turpe flagitium quidam adeo
 execrati sunt ut illud inter peccata clamantia in cœlum
 retulerint. Clamat enim Dominus hæc uerba aquisissima
 sua Iustitia digna apud Exodum. Si pecuniam mutuam
 dederis populo meo pauperi qui habitat tecum non urge-
 bis eum quasi exactor nec usuris opprimes. Si pignus ac-
 ceperis à proximo uestimentum eius, ante Solis occasum
 reddes

reddes ei, ipsum est enim solum quo operitur indumen-
 tum carnis eius. Si clamauerit ad me exaudiam eum quia
 misericors sum. Detestantur hoc iniquissimum Latrocinij
 & Tyrannidis genus sacra litera p̄ quod gentibus semper
 inuisum fuit. At qua fronte conspectui summi iudicis ap-
 parebit sacerdos qui quotidie sc̄nerator, & qui sc̄nurato-
 ribus fauet qui in augenda re domestica tantos impari-
 tur labores quorum mensis exitialis & luctuosissima.

p̄ Exod. 22.
 Leuit. 25.
 Deut. 23. 29.
 Nehem. 5.
 Psal. 14. 54. 71.
 Prou. 28.
 Ezechiel. 18.
 q̄ Aduersus cle-
 ricas quæ media-
 cores sunt in
 contractibus y-
 sararij p̄na
 depositionis la-
 ta est, & uestitu-
 tionis obligatio.

CLERICIS FORI STREPITVS ET CHIRVRGIA
 INTERDICVNTVR.

§ II.

TURPE est se immiscere Sacris prophanum, aut mul-
 tum turpius res sacras cum prophanis congregari &
 coire, omnium enim confusus status est Ecclesiasticus in
 quo præuertitur ordinis series, & ubi ultra spartam & pro-
 uinciam susceptam vanum & incongruum aliquid agere
 fatagunt, ita enim politica rerum administratione compa-
 ratum est ut cuiuslibet artis periti in ea se exercent, a nec
 sutor ultra crepidam se se efferat, si ægrotas non Fabrum
 sed medicum, si litem habeas nõ suturem sed Iurisperitum
 consulis, & ideo cauetur ne quis metas suæ functionis e-
 grediatur quod uerius considerans Gregorius in Pastoral.
 lib. 8. Epistola 11. licentiores animo sacerdotes à causarum
 ciuiliu patrocinijs reuocat easque defendendi occasio-
 nem prohibet ut habetur dist. 88. cap. Relatum est Basilium
 Episcopum uelut unum de laicis in causis sæcularibus oc-
 cupari quæ res quoniam & ipsum uilem reddit & reueren-
 tiã sacerdotalem annihilat statim ut tua reuerentia hoc
 præceptum suscepit ad reuertendum districta executio-
 ne compellas. Non ab simile tulit decretum Lateranensis
 Synodus in sacerdotes qui forum & senatus strepitum
 ambiunt, Non sunt aduocati coram iudice sæculari & in
 causis sæcularibus nisi pro se sua Ecclesia uel pauperibus,
 nec tabellionatus officium exercent. b Vitent iudicium
 & sententiam sanguinis quam non possunt personaliter in-
 se ferre, nec sanguinis uindictam exercent aut ubi exercent

a He bina pa-
 ramie eo conte-
 dit, ut monentur
 singuli sibi
 ritè exequi mu-
 nis, nec se alijs
 immiscere offi-
 cii aut professio-
 nem alienã sibi
 vindicare. uers.
 quem Latine re-
 fert Marcus Ci-
 cero est apud
 Aristophanem
 in fabula cuius
 titulus est
 est eiusmodi.
 Quam quisque
 nouit artem in
 hac se exercere.
 Hinc Paramie
 finitima est illa
 Apellis Ne sutor
 ultra crepidam,
 quæ affibere di-
 citur in eos qui
 de sibi alienis,
 & ignotis lo-
 quuntur aut in-
 dicant.

b Depostul.
 1. 2. & 3. & c.
 sicut te.

c. Ne clerici vel monachi caritatem d. Religioſis & in dignitate cō- ſerventur ac ſacer- dotibus aliſque quib. cō. Medi- cina ſcientiam q̄ dire ſci inter- dictam multo magis ipſam e- xerceat, videtur eſſe prohibitum. de quibus in c. non magno. ne cler. vel monac. & in cap. ſuper ſpectula eod. tit. Vbi eis liberaſ admittitur au- diēdi Medicina nam ſi recatur ſtudiū & exer- citium, prohibe- tur, neceſſe eſt. arg. c. uſe. de proci. & l. ora- tio. ff. de ſponſ. & in reg. cum quid & quod ibi. not. 10. And. in merc. de reg. inr. lib. 6. e Clericus, ut (inqui) Pan. in d. c. tua nos. de homicid. qu. in- tumenque perit- us in arte Chi- rurgia, peccat e- xercendo illam artem, etiam in- talis pietatis. Ex quib. verbis colligitur non eſ- ſe exercendam impietatem pro- pter pietate, nec ſeruire alteri al- terius officium naſt. i. c. Tim. 5. g. Actuum 28.

tur interſint, nec quiſquam clericus literas ſcribat aut di- cat pro vindicta ſanguinis deſtinandas e vnde in curiis principum hæc ſollicitudo non clericis ſed laicis commit- tatur. Poſſunt tamen clerici habentes dominium tempora- le per eum cui delegauerint pœnam ſanguinis inferre ſine irregularitatis incurſu, ita decernente Bonifacio 8. extra. ne Clerici vel monachi. cap. Epifcopus. & vltimò in ſexto.

Non audiant Phificam i. e. Medicinam artem ſub pœna excommunicationis extra. d. ne Clerici vel monachi cap. clericus. Item tit. eodem. cap. Vt periculofa in 6. Medi- cinam artem practicè non exerceant vnde Alexand. 3. Pro- hibemus ne clericus ſacris ordinibus conſtitutus trunca- tiones membrorum per ſe faciat aut indicet inferendas. ex- tra. eod. tit. Nullus quoque clericus illam Chirurgiæ partē ſubdiaconus Diaconus vel ſacerdos exerceat quæ ad v- ſione m vel incisionem inducit. Auguſtinus de Ancona in ſua ſumma de Eccleſia quaſt. 109. art. 9. duo dicit circà proſitionem. Primum quod conſtitus in ſacris ordini- bus interdicitur practicū exercitium medicinæ artis propter tria quæ in huius pratico exercitio includuntur. Primum eſt negotium ſæculare cui ſe immiſcere interdi- cuntur clerici vt dictum eſt. Secundum eſt lucrum tempo- rale, eſſe autem turpis lucri ſectatores prohibetur clericis & religioſis. Tertium eſt periculum mortis propter quod ſicut ſententiam ſanguinis proferre vel dictare prohibetur clericis ſic eis inhihetur vt nullam Chirurgiæ partem ope- rentur, quamuis medicinalis ars non ſit interdita clericis peritis quantum ad conſilium f ſed quantum ad Chirur- giam, nam qui peritiam artis medicinæ plenè nouerunt vi- ſis ſignis ſecundū principia ſuæ artis poſſunt Concilium dare ſuper curatione ægritudinis, quæ eis proponitur imò hoc eſt laudabile & virtutis opus & probatur exēplo Apo- ſtoli qui ſcribens Timotheo aſſumpſit chirurgi officium dicens. f Noli adhuc aquam bibere ſed modico vino vtere propter ſtomachum tuum & frequentes tuas infirmitates, Eutichum dormientem & eadentem de fenestra atque de vita excedentem oratione ad vitam reuocat Paulus, patrem Publici g diſſenteria vexatum oratione ſanauit peregrina- tionis.

tionibus coadiutorem Timoth. ſtomachodebilem medici- nali arte cōfortat dicens Modico vino vtere, & ſic iā perſo- nam medici induit quibus artibus & efficaciffimis Phar- macis omnibus omnia factus h maximam orbis partem à vertice vt aiunt aduſque vngues laborantem vitæ reſtituit ſicut dicitur curam illius habe. Non ſunt iſte potiones quæ olim & forte nunc ex pluribus rebus & è longinquis re- gionibus petitis conſciuntur. De quibus eleganter ſcribit Plutarchus, Quin multo magis cum regias illas & effica- ces variorum remediorum mixturas conſumunt quas ma- nus Deorum appellant Eraſiſtratus coarguit, abſurditatem & curioſitatem eorum qui ſimul metallica herbaria & fe- rina quæque terra gignit & mare in vinum commiſcue- runt. Melius enim haberetur ſi his omiſſis in ptiſana & cu- curbita & hidreolo medendi artem finiſſent, hæc ſola na- turæ placuerat eſſe remedia parata vulgo inuentu facilia, ac ſine impendio in quibus viuimus. i Poſtea fraudes ho- minum officinas inuenere iſtas in quibus ſua cuique ho- mini venalis promittitur vita ſtatim conſiſtiones & mix- turæ inexplicabiles decantantur, vlcერიque paruo medici- na à rubro mari Arabia, ſeu India imputatur, cum remedia vera pauperrimus quiſque cœnet, modico vino vtendo & cæteris iuſtopondere & menſura, iuxta quod natura paucis contenta eſt. Nam ſi ex horto aut petatur aut qua- ratur herba vel fructetum nulla artium vilior fiet. Non ta- men ſpernanda eſt medicina quæ à viris illa dignis excoli- tur non ab illis ardelionibus, imo venerāda eſt ars ſaluber- rima quam Deus fecit quando apoſtoma incluſum ſub cu- te ſiccioribus ſicis contuſis prouocat. eſt in ſuperficie erūpere ſicut habes Eſaię c. 3. 8. & 4. Reg. 28. Si quis autem in ſolatum miſeroram languentium charitatis ergo quod ex hac arte legitimè didicerit non inani muliercularum ſuperſtitione aut impoſturis exerceat voluerit poterit optimè ſed non frequenter nec venali pretio, ne nummo- rum cupiditate diuini officij contemnatur obligatio & cultus apud eum.

h. 1. Corin. 9

i Hodie laſcinia Medicorum, eò vſque proceſſit, vt nullus in cō- ponendis phar- macis modus ſit, mixta mixta adduntur, ac quæni quis plu- ra miſcuerit tā- to doctior ab a- liis indicatur, maiorique in precio habetur. paribus conque ſitu Pharmacia corrumpitur, uicō- que nūc eſſe eſſe arbitrantur, niſi in medica- mentorum con- poſitionibus no- tis Indianis, A- rabijs, Arabiam & illos extre- mos Curaman- tas coniungunt, quod ſic Plin- nius notauit lib. 24. c. 1.

VENA

§ III.

2 Venationi seu
dium reuocat
clericos ab offi-
cij le. hinc e-
exercitio, ideo
optimo iure in-
terdicitur. c. 1.
de clerico venat-
tore. Nec variis
rationibus hac
digna sanctio ca-
vet, vna quod
clamoris, & ob
id immoderata
fit, atque in ele-
trici quos hinc
stas grauius
atque animi
tranquillitas de-
scerminum a-
pia, & secunda
quod si venari
s liceret, con-
cessa conferretur
in ancedens sa-
cultas aliqui
deestanda ha-
beret, atque a-
tendi canes ac-
cipitres & his
similia domi cu-
ram non sit
bonum seruire
panem filiorum
& dare canis.
gl. inc. Esau. 19.
dist. Turri cre-
manti in d. c. qui
venatoribus, &
Re. quilibet Cor-
fu. lib. 3. in da-
tationum iuris.
no. 14.

IN HUMANVM profecto esset arbitrari nullam pro-
sus sacerdotibus oblectationem necessariam, cum non
sit potis homini perpetuo intendere labori pio gratoque
quantumuis. Hac sententia multi tamen abutuntur & lo-
co leuissimi cuiusdam exercitii huc atque illuc vagantur
curfant, & per densissimos saltus canibus & aibus præ-
cincti venantur, & rætia tendunt quibus miserè eorum
anima illaqueatur. Canum, equorum, & accipitrum ingen-
tem numerum nutriunt ad satorum depopulationem &
officij neglectum, quòdque peius est panem filiorum ad
bruta animalia sustentanda superfluè consumunt. Nullius
insignis venatoris memini in sacra scriptura mentionem
fieri qui non Stygiis canibus depre'datus nõ sit. cecideritve
in casses exitij & damni. Nemrod venator fortis prædarum
suarum exuuias in infernum detulit. Esau qui nimis in ve-
natione fuerat commoratus absque primogenitura & pri-
ma patris sui benedictione remansit. Heu heu quot absque
cœlesti benedictione æternos dæmonum horrores vena-
buntur, sacerdotes potissimum qui tempora lectioni &
meditationi concessa liberaliùs venationi consumunt.
Hoc paucissimi frugis tormentum in posterum derelin-
quant, aucupiis non inferuiant, nec accipitres aut canes
alant. Arti nequissimæ donant inquit Augustinus, qui ve-
natoribus donant non hominibus. & refert Gratianus cap.
Qui venatoribus 2. Vbi glossa triplicem ponit venationem
scilicet oppressiuam & arenariam, & has illicitas, tertiam
saltuosam quæ fit in Syluis quam dicit & probat clericis
illicitam esse laicis autem tempore & modo seruatis lici-
tam. Quomodo autem peccent in venatione laici docet
Ambrosius in quadam Homelia quadragesimæ. An puta-
tis illum ieiunare fratres qui primo diluculo non ad ec-
clesiam vigilat, non beatorum martyrum sancta loca per-
quirat. sed surgens congregat seruos, dispo. in thona ca-
nes producit, saltus sylualque perlustrat seruos inquam
secum pertrahit fortasse magis ad Ecclesiam festinatur
& volupta-

& voluptatibus suis peccata accumulata aliena, nesciens
se verum futurum tam de suo delicto quam de perditione
seruorum.

Concilium Aurelianense ita statuit, episcopum, presby-
terum, aut diaconum, canes aut accipitres ad venandum
habere non licet ^b & si quis talium personarum in hac vo-
luptate sæpius detectus fuerit, si episcopus est tribus men-
sibus à communionem, si presbyter duobus, si diaconus ab
omni officio suspendatur, & idem Concilium omnibus
seruis Dei, venationes & syluaticas fatigationes cum cani-
bus, & accipitres aut falcones habere interdiximus. Nico-
laus Papa synodum cum episcopis congregari iubet, vt
Archiepiscopus Aluinus cuidam iuueni episcopo ab om-
ni bestiarum vel volucrum venatione abstinere præcipiat,
& refert Gratianus, 24. dist. cap. Quorundam. ^c

Vitent clerici sacerdotes vagos discursus, nec peregrinè-
tur sine episcopi sui licentia, can. 34. Nullus episcoporum
peregrinorum aut presbyterorum aut Diaconorum sine
commendatiis suscipiatur epistolis & cum scripta tulerit
discutiantur attentius & ita suscipiantur. Et quidem si
predicadores pietatis fuerint suscipiantur, sin minus vbi
necessaria ipsis suppeditaueritis ad communionem & vl-
teriore consuetudinem non admittite multa enim per
subreptionem proueniunt. Hæc ibi.

Concilium g. Calcedonense can. 13. Extraneo inquit
clerico & Lectori extra suam Ciuitatem sine commenda-
ticiis literis proprii episcopi nusquam penitus liceat mini-
strare. Sexta synodus generalis quæ fuit Constantinopoli-
tana can. 17 ita sancit. Statuimus vt nullus omninò cleri-
cus possit sine proprii episcopi scriptura dimissoria in ali-
enæ Ecclesie cathalogum referre. Septima Synodus gene-
ralis quæ fuit Nycena secunda, sic decreuit. Quoniam di-
uersarum Ecclesiarum Clerici suas in quibus ordinati sunt
Ecclesias relinquentes ad alios concurrunt episcopos &
ignorante episcopo proprio in alienis constituuntur Ec-
clesiis vbi contingit eos sine sui examinatione permanere
præcipimus fanulo vt nullus clericorum omninò in quo-
cunque gradu sit licentiam habeat sine dimissoriis literis.

b Clerici qui
venationi spe-
ram dat contra
Ecclesiam, & ca-
nonum interdix-
ta, distinctis
penis multentur.
Presbyteri
si quidem duob.
mensibus ab of-
ficio suspendi de-
bent. Diaconi et
subdiationi ca-
dem pena affi-
ciuntur, sed du-
bore, nam ab
omni officio pri-
uati si. ne. c. 1. de
cler. venat.
c Piscatio cleri-
ci permissa est,
rum quod cof-
suet in caratio-
nes illa quibus
prohibita est ve-
natio, rum quia
piscatio habet
exempla viro-
rum bonorum,
nempe post-
lorum quos pi-
scantes Christus
ad postolatus
ordinem voca-
uit, & vberis
vendi iussit. i. uc.
c. 10. & c. vlt.
qua de re apud
Corinu in d. c.
est tamen inter-
dicta clericis p-
scatio in maiori-
bus solemnitati-
bus. In Domini-
cis vero vel in-
feriaribus dieb.
solum piscari li-
cet vrgenti de-
causa. adhibita,
tamen licentia
& pauperum
participatione
facta ita statuit
Alex. in c. li-
ceti. de seruis.

fui Episcopi in altera constitui Ecclesia, qui verò hoc à modo non obseruauerit ad opprobrium eius qui ordinauerit cum deponatur, tam ipse, quam qui cum sine ratione suscepit. Et refert Gratianus. 2. 1. cap. Quoniam.

a Vna est ex censuris Ecclesiasticis pœna suspensio quæ quædam à iure multiplex perhibetur, quædam propter notoriam fornicationem, & alia non pœna ob alias diuersas causas imponuntur, quas sigillatim enumerare pœnæ compendium non patitur, sed velim Lectorem intelligere ea potissimum ratione æquitatis & iustitiæ studio sistimam Ecclesiam idcirco induxisse suspensionem magnam contra hæc duo vitia Simoniam ac notoriam fornicationem, quàm contra alias, quia secundum Lanfrancum d. 31. & Ripam, prælati acque ceteri clerici in ea facilius labuntur, quatenus se pro peccata suspendi ac vitari perspicentes rubore saltem humano respiciant. Sacramenta tamè illorum vera sunt.

Laodicense Concilium non oportet (inquit) ministros altaris vel quoslibet Clericos præter iunctionem episcopi ad peregrinandum proficisci. Vormaciense concilium can. 18. ita statuit. Presbytero aut diacono vel clerico sine antistitis sui Epistola ambulanti communionem in officio celebrando nullus impendat, & recitatur tomo. 2. magnorum Conciliorum. Est etiam titulus de clericis peregrinantibus lib. 2. decretalium cap. vnico comprehensus, & ad hoc propositum habetur pariter alius de Clericis peregrinis lib. 1. decretal. huic subiecto conuenientior.

DE CAUSIS SUSPENSIONIS ET DEPOSITIONIS.

§ IIII.

QUOT & quibus de causis Sacerdos sit ab officio segregandus, varia est Iuris Pontificij sententia. Prima si insufficientis & minimè idoneus est promotus. Vnde suspicatur Nanetenis Concilij sanctio dicens, Ille qui indignè ad altare accesserit remouebitur, si inidoneus est per ignorantiam. Concilium Nycenum can. 10. Quicumque inquit ex his qui lapsi sunt per ignorantiam iam ordinati sunt vel contemptu eorum qui eos ordinauerunt hoc non præiudicat regulæ Ecclesiasticæ cum enim compertum fuerit deponantur. Fabianus Papa prout habetur tomo primo conciliorum ita decreuit, Sacrificium non est accipiendum de manu sacerdotis qui orationes vel actiones & reliquas obseruationes in Missa secundum ritum implere non potest, vbi vult quod sic illiteratus missam celebrare non audeat, & rectè quidem omnis enim indignus suspensione alicuius ministerij potissimum sacri in eadem indignitate manens indignus est vsu & exercitio huiusmodi ministerij.

Altera causa est corruptio & peruersitas, morum sed diuersa

uerfa, nam canone Apostolorum 61. sic legimus. Si quis Clericus nomen Christi negauerit etiam per metum deponatur & canone 63. Si quis Clericus Synagogam Iudæorum vel conuenticulum hæreticorum ingressus fuerit vt preces cum eis coniungat deponatur. Multa alia & ferè innumera sunt Ecclesiasticis specialiter inhibita potissimum quæ ab eis commissa in scandalum populi cedunt, propter quorum transgressionem meritò deponi possunt, & quæ sub pœna depositionis illis vetita sunt, vt ex præactis actionibus in præcedenti cap. proximè descripti videre est.

Exploremus verum quot & quibus causis sacerdotes ipso facto & iure suspendantur.

Primum si Symoniacè ad sacerdotium promotus fuerit quem Calcedonense concilium deponit can. 2. his verbis. Is qui per Simoniam ordinatus est nihil acquirit, & ideo sit alienus à dignitate quam pecunia acquisiuit. b

Secundò si scienter ordinatur ab Episcopo simoniaco siue suspenso. c

Tertiò qui ordinatur sine superioris sui licentia. Extra. de temp. ordinandorum. cap. 1. in 6. d

Quartò qui ordinatur ante etatem legitimam. De temp. ordinand. cap. vel non est. e

Quintò si ordinatus fuerit extra tempora decreta suspensus est ab executione, de temporibus ordinandorum cap. cum quidam cap. Literis & cap. consultatione. f

Sextò si est occultus homicida etiam post penitentiam de temp. ord. cap. vltimo. g

Septimò Clericus qui reatu fornicationis adulterij perijurij, homicidij vel falsi testimonij ordine iudiciario comprobatis vel aliis notoriis bonum conscientie rectè perdidit non ministret de temporib. ordinand. cap. vlt.

Qui habet beneficium, cui annexus est ordo nisi infra annum se ad sacrum ordinem caret promoueri, quàm beneficium requirit legitimo deficiente impedimento, suspensus est à beneficio. h

Clerici vtens i vestibus virgatis hoc est diuersarum colorum siue partitis eo ipso sunt suspensi per tres menses à perceptione

b 1. q. 1. cap. si quis episcopus.

c 1. q. 1. cap. si quis à Simoniac. de simonia cap. 35. per tuas.

d 2. q. 11. cap. Lugdunans.

e Raym. in sum. Guil. in gl. eius

Archid. in res. rio. d. 77. Ber. de cler. per sil. pro. c. 1. Ant. de Bur. extra. de temp. ord.

f Syluester verbo irregularitas. §. 10.

g Hoc notar Archid. d. 32. §.

ad hæc. quod probatur etiam per c. ministri. d. 81. in fin. & de cohabit. cler. & mul.

h De eta. & qual. c. 2. v. 4.

i De vita & honest. c. 1. quoniam. in clem.

k. De cler. pug. in duob. c. 1.
 l. De sen. excom. c. cum illorum. in si clericus in priuam here-
 sim lapsus cre- datur, & de cri- mine hoc in qui-
 ratur, si atque cotumax, & ob id excommuni-
 catur, per annum hic in excommu-
 nicatione perse- ueret, poterit in-
 dex pronuntia- re, seu declarare illum esse here-
 ticum, & per consequens esse pro iure, illi be- neficiis priuati.
 (cum enim po- nam infert lex ipso iure contra hereticum c. c. secundum in fi. ut de her. in 6. & infra copiose de clarabimus, qua- sande assertionem probat. cap. cum contumacia. gl. de her. in 6. c. 3. pella. Tholo. q. 366. Ripa. in d. cap. 1. num. 77. vers. 2.
 n. Apostata me- rito deponitur, est enim apo-
 crasia, a fide, re- ligioneque defe- ctio fidei sanctae proditio, ut ex Imp. constitu- tione elicitur. n. in qui. 3. de Apo- stata. Apostata u- tem nomen est sacrilegium.
 Propriam scri- pturas Apostatae conuenit seruan- do pro eo qui a pro-

perceptione fructuum suorum beneficiorum, quae obti-
 nent, sin minus sunt inhabiles ad obtinendum benefi-
 cium per id temporis.

Clericus duellum ^k suscipiens vel alteri offerens suspen-
 sus est, cum quo tamen episcopus dispensare potest, si mors
 vel mutilatio non est sequuta.

Recipientes ordines ^l in excommunicatione pro ma-
 nuum iniectione si sunt clerici saeculares, deponendi sunt,
 si regulares ab executione ordinis sunt suspensi.

Fufius de his censuris aliquando nos dicturos pollicemur
 sed ut obiter Lectori faueamus dicere fert animus in quot
 & quibus casibus clericus reus deponendus, degradandus
 & saeculari curiae tradendus sit. Antiquis monumentis do-
 cemur poena degradationis tribus duntaxat casibus cleri-
 cos puniri. Primum propter haeresim, ^m nisi maturè ad pœ-
 nitentiam venire ac resipiscere uoluerint sub hoc autem
 haeresis nomine comprehenduntur omnes qui haeticos
 tuentur & eorum amplectuntur dogmata, tum Apostatae
 haetici puniendi sunt.

Apostata autem à fide dicitur, cum quis à fide recedit,
 Gloss. in 1. c. de Apostatis, ⁿ intellige tamen secundum Arch.
 quando prorsus, & in totum dehisceat, in qua Apostasia fuit
 Iulianus Imperator, ut in c. Iulianus. 1. 1. q. 3. ac tales ad ac-
 cusandum, vel testificandum contra Christianos non ad-
 mittuntur. c. Non potest. 7. q. 2. sunt quoque infames, & re-
 pelluntur à dignitatibus, aliisque multis. 6. q. 1. c. Infames.
 Atque hi secundum Host. in c. 1. de Apost. sunt uerè Hære-
 tici, in eosque locum habet omnia iura loquentia de Hære-
 ticis, ac proinde ipso facto excommunicati sunt. De Hæret.
 c. Excommunicamus. 1. & 2. Et ita sentit Inn. in d. c. 1. si que
 redire uoluerint, recipi sicut Hæretici debent.

Similem poenam incurrit Clericus in sacris constitutus,
 praesertim Sacerdos, Matrimonium contrahens, nisi resi-
 puerit: quia praeter Excommunicationem, quam statim ip-
 so iure incurrit, ut in Clem. vna de Consan. & Affin. in qua
 perseverans Hæreticus probatur, per c. quod autem 2. q. 4.
 fit etiam de haeresi suspectus ita ut inquisitores sancti offi-
 cij contra eum procedere possint, ut notat Ioan. Lupus in

Repe

Repe. rub. de dona. inter virum & uxorem, fol. 57. col. 3. ver-
 siculo. Ex quo meo iudicio. Hinc est, quod Clericus talis
 uxorem ducens ad eam deferendam compelli debet, &
 perdit executionem omnium ordinum, ut notat Abb. ex
 tex. 2. ex literarum qui Cler. vel vouen.

Eadem poena plectendus est, nisi resipuerit, qui per
 annum in Excommunicatione persistit, quia talis ut Hæ-
 reticus damnandus est c. 13. excommunicamus. de Hære-
 ticis. §. 3. & 4. Hinc sacrum Concilium Tridentinum ita
 habet, Excommunicatus quicumque, si post legitimas mo-
 nitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, & com-
 munionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, sed
 si obdurato animo Censuris annexus, in illis per annum
 inforduerit, etiam contra eum, tanquam de haeresi suspe-
 ctum procedi possit.

Schismatici ^o quoque Hæretici probantur per d. c. quod
 autem. 2. q. 4. illi praesertim, qui credunt Ecclesiam posse
 consistere penes duos in solidum, vel erigentes capita,
 contra Ecclesiam Romanam insurgunt, facientes nouam
 Sectam, ac noua placita. Et Clericus talis degradatur, ac
 saeculari Curiae traditur. Ita uoluit Bonaguia, quem citat
 Ioan. And. in c. Cum non ab homine. de Iud. adductus per
 tex in c. deliguribus. 2. 3. q. 5. Quod intelligitur de incorri-
 gibili, ut per Glof. in d. c. Cum non ab homine. & hoc quo-
 que sequitur ibidem Io. And. ut refert Abb. in c. At si cle-
 rici. de Iud. col. 13. & probatur ex d. c. de liguribus, cum ait:
 Si contempserit, vel remanserit, per publicas potestates
 opprimatur: & ita etiam intelligit Decius in d. c. At si cle-
 rici. col. 22. ver. 5. casus. de Iud. & c.

Secundò in falsario literarum D. Papae de crim. falsi. c. 7.
 Ad falsariorum: Vbi haec uerba habentur. Nos enim om-
 nes falsarios literarum nostrarum, qui per se, vel alios vi-
 tium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus
 suis Anathemathis vinculo decernimus innodatos: Sta-
 tuentes ut Clerici, qui falsarij fuerint deprehensi, omnibus
 officiis, & beneficiis Ecclesiasticis perpetuò sint priuati, ita
 quod qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per
 Ecclesiasticum Iudicem fuerint degradati, saeculari pote-

prio duce ad ha-
 stes defecit, sacri
 uerò pro eo qui
 à Christiana &
 Catholica rela-
 gione ad Ebnit-
 cos Indeos, uel
 haeticos. ita lu-
 stinus Mayrre
 in Dialogo. f. A-
 nactem epist. 1.
 Hiermas lib. 3.
 Cyprian. Epist.
 17. & 58. Paul.
 quoque insignitè
 eam defectione
 que Antichristi
 aduentum pra-
 cedet Apostasia
 nuncupat. 2.
 Thess. 2.
 o Sacerdos
 Schismaticus de-
 gradatur, cum
 omnium flagiti-
 um, quo uel in
 Deum, uel in re-
 ligionem com-
 muniti soleat gra-
 uissimum sit il-
 lud quod Cle-
 mens Romanus
 lib. 6. Const. c. 1.
 Schismaticus cri-
 men, uocat cuius
 ratio ex Opata
 & Augustino
 colligitur: quod
 nimirum fra-
 tricitatis, Incen-
 diariis Adulte-
 ris, idolatriis, po-
 nentiae locum
 Deum reliquerit
 uel supplicis le-
 niorib. in ipsos
 animaduertit:
 Schismaticos ro-
 rò subducto re-
 sepiscendi tem-
 pore uel celesti-
 bus ignibus ab-
 sumuntur, uel
 hi: uo terre ui-
 uentes corpore
 & animo pra-
 cipiantur.

v 3 stati

* De verbosi
signific. c. no-
uimus. §. 2.

stati tradantur, secundum cōstitutiones legitimas punien-
di: per quam & Laici, qui fuerint de falsitate conuicti, legi-
time puniantur. Potest tamen cum tali, ex gratia D. Papæ,
misericordia fieri, præsertim ante Degradationem actua-
lem, commutando hanc ipsam traditionem ab Ecclesiasti-
ca potestate in secularem, in aliam multã quemadmodum
alias etiam factum est. Ait enim Innocētius * tertius ad E-
piscopum Pariensem. Pro illo verò falsario scelerato, quem
ad mandatum nostrum capi fecisti, hoc tibi duximus con-
sulendum, vt in perpetuum carcerem ad agendam pœni-
tentiam ipsum includas, pane doloris & aqua angustia su-
stentandum, vt commissa defleat, & flenda vltèrius non
committat.

Adulterantes P & corruptentes literas inferiorum Iudi-
cum, si criminaliter accusentur, Depositionis ab ordine, ac
priuationis omnium beneficiorum, in Monasteriumque
inclusionis pœnas dare debent, vt no. idem Pan. loco cita-
to, allegans text. in c. Si tempus. l. dist. qui tex. statuit contra
Presbyterum, vel Diaconum, qui chartam falsauerit, vt de-
positus ab officij honore in Monasteriũ detrudatur. Et eun-
dem tex. (etsi corruptè alleget) sic intelligit Host. in Sum-
ma de crim. falsi. §. vlt. in falsario literarum Episcopi falsifi-
cans autem huiusmodi per modum incisionis conuictus
tam in literis Episcopi, quam capituli, ab officio ac bene-
ficio suspendendus est, siue suspensus pronunciandus, se-
cundum Host. eodem loco, quousque indulgentiam Apo-
stolicæ Sedis obtineat, ad quod. allegat tex. in c. Tam de
literis. de test.

Falsarij literarum Regiarum degradantur, & caractere
aliquo signantur, in exiliumque extra prouinciam mittun-
tur, quemadmodum cum eo factum est, qui signum Regis
Gallorum vitiat. Idem transcriptum est in Lan. pen. ti. 6.
par. 1. quæ declarat exilium extra Regnum, vel dominium
Regis esse debere, in cuius literis deliquerit. Quod etiam
comprehendit falsarium literarum cuiuscunque princi-
pis secularis.

Tertio, si quis sacerdotum, vel aliorum clericorum, suo
episcopo inobediens fuerit, aut insidias parauerit, vel con-
tumeliam,

tumeliam, siue calumiam, aut conuitia intulerit, & con-
uincitur, talis (inquit Canon) mox depositus curiæ tradatur
& recipiat quod iniquè gessit. Quod tamen Glos. in c. Cùm
non ab homine de Iudi. limitat, si sit incorruptibilis: & hoc
communiter tanquam mitius ac clementius approbatur:
quia durum videatur, quod non sit propter homicidium,
vt est in c. Cùm non ab homine, vt fieri debeat propter
simplex conuitium.

Non licet contra horum casuum, seriem quemquam ex
Clericali ordine foro sæculari tradere, quanuis & pro gra-
uissimis iisdem delictis eadem pœna consequi possit, vt ex
Pontificum placitis & Cæsarum legibus tum nostri tem-
poris senatus consultis colligitur.

Volunt enim quorundam scelerum flagitia circa tria su-
periora, depositionis pœnis expiari, & aliquando curiæ se-
culari tradi. Imò aliqui iubent clericos latrones, quos Af-
falsinos vocant, si qui tales deprehenderentur, quod tamen
Deus auertat, absque Degradatione per seculares Iudices
castigari statim posse, propter detestabilem huius delicti
indignitatem, & atrocitatem. Clericus Assassinus (inquit Io.
Bernard. Diaz.) potest puniri per secularem, sine eo, quòd
precedat Degradatio, secundum Lupum in c. 1. de homic.
lib. 6. & Domi. ibi. in fine: quia ipso iure videntur degradari
& videtur data unicuique potestas ipsos capiendi: & per
ius videntur spoliari omni priuilegio clericali, vt per Doct.
ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert, & sequi-
tur Barba. in c. At si Clerici, de Iud. in Col. 32. num. 129.
Refert etiam Hippoly. in practica criminali, in §. examinan-
da. in Col. 3. Et vide Ioan. Lupum in tracta. de libertate Ec-
clesiastica, in quæstio. 9. vbi dicit, quòd datur à iure quæ-
dam Degradatio, quæ habetur loco realis, videlicet in dist.
c. 1. de homic. vbi Clericus delinquens vt supra, à iure & à
Concilio habetur pro realiter Degradato, vt possit capi, &
puniri per secularem, de quo vide latius Arnoldum Alber.
in c. Quoniam. de Hæret. lib. 6. in Col. 147. vers. 8. & vltimo,
fallit. Cum II. Col. seq. qui primò adducit quinque funda-
menta contra communem intellectum Docto. ad d. c. 1. qui
habet, quòd Clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso
facto

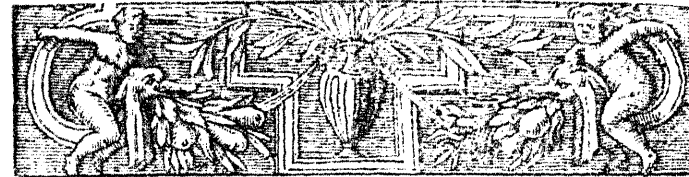
vel vino tota de-
lata, & aboliis
deno. recribi-
tur, eadem char-
ta calce, vel a-
liis, id genus, in-
uic. consuetum
artificium deal-
bata. & II. cum
charta cui fue-
rat apposta ve-
ra bulla penitus
abolita, vel a-
brasa, alia sub-
tilissima, tenuis,
simaque charta
eadem magnitu-
dine scripta fir-
missimè conglu-
tinatur. VII.
Qui contra A-
postolicam con-
stitutionem li-
teras non ex
summi Papæ vel
eius bullatorũ,
manu scienter
accipiunt. Vlti-
mò quicumque
etiam acceden-
tes ad bullam
prudenter, &
cauè falsas lite-
ras prouiciunt
vt cum aliis ve-
ris bullis signen-
tur.

p. Varij sunt mo-
di, quib. literæ
vel adulterari
vel falsificari
possunt, ex quib.
bus certis quoj-
dam colligunt:
Iurisconsulti
quorum primus
est, quando fal-
sa bulla literis
falsis apponitur
1. cum filum
è vera bulla in
locum detrali-
tur, ac per aliud
immissum falsis
bullis inseritur.
II. Quando fi-
lum ex ea, par-
te, vbi charta cõ-
plicatur incisum
& in falsis lite-
ris, sub eadẽ pli-
catura lino simi-
lis camibus re-
dintegratur ve-
ram bullam imi-
tatur. III. cum
ex superiori par-
te bullæ pars filii
sub plumbo præ-
culitur, ac per
idem limum fal-
sis literis inser-
tas, inua. plum-
bum rediscitur.
V. vbi literis
bullaris, ac red-
ditis aliquid in-
eis per tenuem
rasuram immit-
tatur. VI. quan-
do scripturæ li-
terarum quibus
fuerat apposta,
vera bulla aqua

facto degradati, ad eò vt Iudices seculares possint procedere contra eos, q̄ sicut contra Laicos, Et postea benè corroborat hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta.

q̄ Notandum est quod quando scelus quodpiam potest per Ecclesiam corrigi, nunquam tradendum est iudici seculari, scilicet cui potest de iure, & de facto. Sed ubi delictum est atrocissimum, seu diu commutatum, non sufficit poena de possessione, quinimò traditur actio ad iudices seculares. Abb. in c. cum non ab homine, in 7. co. de iud. Barb. in cons. 65. col. 3. lib. 1. & Fel. in c. 1. in 16. col. de cons.

Hæc sunt quæ diuinis fulti subsidiis contexamus in simplicium presbyterorum institutionem, & praxim officij. Presbyterum verò simplicem vocamus eum qui licet in sacro presbyteratus ordine positus sit nulli tamen parochialis Ecclesiæ, aut animarum curæ obligatur, sed tantum secum habitans, aut pauperi capellanæ, aut simplici cuidam beneficio præfectus ad solam ritè celebrandam missam horâsque canonicas persoluendas est addictus. Quamuis autem eis muneris conditio profundam scripturarum enodationem, aut exactam Doctrinæ exornationem non exigat, morum tamen probitas & vita ab omni scandalo expedita requiruntur. Hi enim etsi docere verbo non teneantur multum tamen nocere exemplo possunt si vita officio quod sanctum est non respondeat. Ne ergo horum dignitatis splendor malis moribus aut lubrico viuendi cultu obliteretur & extinguatur, optimus hic constitutionis regiminis modus porrigitur quo quisque pro suo modulo quod suum est exequi poterit, & ad beateque viuendum feliciter dirigetur.

OECONOMIÆ CANONICÆ

SECUNDA CLASSIS.

De Parochiis & animarum curæ præfectis, tum beneficiorum Iure.

CAPVT PRIMVM.

§ I

Parochia definitio.

BONI pastoris officium Christus Ecclesiæ suæ aperuit ex eo quod animam tradat pro ouibus suis, a de cuius sancti pastoris præconio cecinit Apostolus, b *Christus assistens pontifex futurorum bonorum.* Admirabilis certe pontifex qui tot laboribus, tot ærumnis, ouem perditam quæsiuit. Conquerebatur Iacob quod viginti annis socero suo Laban inseruierat, quod parochiali curæ perditus & pernox invigilauerat, quod oues steriles non fuerant, nec à feris deprædata: æternus autem pastor noster præclariora sui laboris monumenta ferre potest, triginta tribus annis patris ouili præfuit, & ne steriles oues remanerent eas cœlesti doctrina pauit, omne damnum quod infernalis Lupus illis intulerat persoluit. Hodie parua & minima bonorum pastorum cura est. Quis putas est fidelis dispensator & prudens quem constituit dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? cum

a Ioan. 10. b *Christus passim in sui sacris Euangelij tabulis, optimi pastoris ueris phoracis & analogiam cõsultissime obseruauit. Quasi pastor se Deus ipse humani generis redemptor, relicti nonaginta nouem ouib. cœlestimam que perierat quæsiuit ad nos descendisse profectur. Ac subinde boni pastoris similitudinem sibi adaptat quæ etiam animam pro suo grege ponere non dubitaret.*

x dicit

dicit: *Quis putas est fidelis dispensator?* docuit paucos reperien-
 dos esse quibus hæ omnes essent conditiones. Quarum
 prima est fidelem esse; hoc est vt non quærat quæ sua sunt
 sed quæ Iesu Christi. Secunda quod sit prudens, prudentia
 dicitur scientia operandorum atque ita non solum est lux
 intellectum illuminans sed voluntatis etiam intellectum
 inflamat. Modo optimi & veri pastoris ex Christi arche-
 typo ponamus nobis officium quod sit speculum & nor-
 ma omnium qui ad ouium curam, Christo auspice conuo-
 cantur, qui vel considerent se aliquando rationem red-
 dituros pro animabus, quas iuxta Concilium Tridenti-
 num, imò præceptum diuinum, pascere debent in iudicio
 & veritate. O quanta ratione inquit Diuus Paulus, charitas
 Christi vrget nos, æstimantes hoc, quoniam si vnus pro
 omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro om-
 nibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt iam non sibi
 viuunt sed ei qui pro ipsis mortuus est. Illi sibi dicuntur vi-
 uere, qui omnem sollicitudinem, in cibum, vestitum, po-
 tum, voluptatem, diuitiâsque conferunt: illi vero Christo
 viuunt qui omnem curam suam in Dei glorificationem &
 amorẽ atque in mundi contemptu collocant, qui Christo
 animas lucrifacere student, qui labores impendunt in gre-
 gis sibi commissi vtilitatem & commodum. Idcirco Eccle-
 sia veri basis & fidei fulchrum pastores & Curatos plebi
 Christianæ præfecit qui parati essent vitam profundere
 prius quam oues suas non diligenter pascere verbo &
 exemplo aut sponte perpeti vt ouibus aliqua pernicies si-
 ue in fide siue in moribus pullulascat, non mercenarios
 qui non quærunt ouium profectum & salutem sed tantum-
 modo lucrum, nihil curâtes de lupi rapacis circuitu modo
 sibi reditus salui mancant. ^d Ouilis ergo Christi pastores
 modo curati, modo Parrochi nominari solent, à cura nimi-
 rum & sollicitudine animarum illis commissarum. Parro-
 chi denominatio antiquior & obscurior est non enim in
 huius etimologia conueniunt prisca authores cum nostris
 Canonistis. Nam parrochus secundum Ciceronem ad At-
 ticum & Horatium dicitur *παρὰ τὸ παρῆχει*, quod valet præ-
 bere, nam olim Parochorum erat legatis aut magistratibus
 & quis

c Hor est decre-
 tum Conci. Tri-
 dent. Sess. 23 c.
 1. Reform. Cum
 igitur præcepto
 diuino manda-
 tum sit omnib.
 quibus anima-
 rum cura com-
 missa est oues
 suas agnoscere,
 pro eis sacrifi-
 cium offerre, ver-
 bisq; diuini præ-
 dicatione Sacra-
 mentorum ad-
 ministracione,
 ac bonorum om-
 nium exemplo
 pascere, paupe-
 rum, aliorumq;
 miserabilium
 personarum cu-
 ram pueram
 gerere, & in ce-
 tera munia pa-
 storalia incum-
 bere, sacrosan-
 cta Synodus ad-
 monet, vt diui-
 nam præcep-
 tum memores,
 factisq; forma
 gregis in iudi-
 cio, ac veritate
 pascant, ac re-
 gant.

d Clemens. 5.
 in Conci. vien-
 nensi extra. de
 sepulchris. cap.
 dudum.

& quis quid publicè mitterentur ligna & salem & similia
 præbere ac suppeditare sic enim Aeneus loquitur ^c *παρῆ- c Athen. lib. 4.*
χειν γέγλυ ἄλας, ἐλαίον ὄξος quod Latini præbere tectum, salem,
 oleum, acetum interpretantur. ^f

*proxima Campano ponti quæ Villula tectum
 præbuit, & parochi quæ debent ligna salemque*

f Horatius
 Sat. 5. lib. 2.

Budæo tamen Græcæ facundiæ clarissimo interpreti
 parrochi ^g dicuntur accolæ eiusdem fani confortes, & par-
 rochia dicitur accolarum conuentus sacræque vicinia. Sed
 in iure Canonico parrochia per duplex. R. dupliciter ac-
 cipitur quandoque etiam improprie dicitur diocæsis & Epi-
 scopatus vt extra. De parrochiis cap. Nullus. Vbi Adrianus
 Papa ita statuit, Nullus Episcopus alterius parrochianum
 iudicare præsumat, nam qui eum ordinare non potuit nec
 iudicare potest. Secundò sumitur parrochia communiter
 & proprie vt est populus alicuius Baptismali ^h Ecclesia
 deputatus, certis finibus limitatus. Sic de parrochia agitur
 de parrochis & alienis parrochianis cap. Dominicis. vbi
 dicitur ex Concilio Nanetensi vt Dominicis vel festiuis
 diebus presbyteri antequam missam celebrent plebem
 interrogent si alterius parrochianus, in Ecclesia sit qui pro-
 prio contempto presbytero vbi velit missam audire quem
 si inuenerint statim ab Ecclesia abiciant. Et de præbendis
 & dignitatibus cap. Auaritia vbi dicitur quod parrochia
 non diuidantur sine consensu Episcopi & de pœnitentiis
 & remissionibus cap. Omnis dicitur. Nullus presbyter al-
 terius parrochianum absoluat sine presbyteri sui licentia.
 Hinc Ecclesia parrochialis frequenter sic dicitur in iure
 & presbyter parrochialis dicitur cui commissæ est parro-
 chia sic extra. de priuileg. cap. Religiosi. in Cle. & alibi fre-
 quentius, sic quoque rector parrochialis Ecclesia vt extra.
 de vsuris cap. Quamquam. in 6. Et de sepulchris cap. dudum
 in clement.

g Paroecos in-
 cola est, habita-
 tor in loco Pom-
 de verb. signifi-
 l. pupillus. Inco-
 la, dicitur, est qui in
 aliquem regio-
 nem domicilium
 suum contulit,
 quem Græci pa-
 roecos vocant,
 vide Bud. in
 pest. Annot. ad
 l. vlt. de mun.

h Potest hic fal-
 si Lefcio, nam
 quævis Eccle-
 sia sit baptisma-
 lis non infertur,
 tamen ex hoc
 quod sit curata
 vel parrochialis
 quia ex consue-
 tudine, vel con-
 cessione hoc ha-
 bere potest, rest.
 Federico consil.
 135. casus talis.
 Perus. in cap. ad
 decim. as. per il-
 lum text in vlt.
 not. de restitu-
 spo. in 6. docto-
 res in c. extra. in
 missa de præscr.
 d. Gomes. in q.
 11. super comm.
 reg. cancellarie.
 de iudicium.

Parrochiæ Ius consistit in multis. Primò vt in eodem die
 dominico & festo populus missam audiat, de cōsecrat. dist.
 1. cap. Missas. Et de parrochiis cap. Secundo. Ius item parro-
 chiæ constat in decimarum receptione de decimis ca. cum
 contingat, de restitutione spoliatorum cap. ad decimas. Et

16, quæst. 1. cap. de Decimis.

16. q. 1. c. de decimis.

Tertio in oblationibus & primitiis oblatio voluntariè offertur Deo immediatè sed in suffragium Ecclesiastico- rum aut Ecclesiæ primitiarû quæ sunt primi fructus. Oblatio nunc est de præcepto Ecclesiæ secundum consuetudi- nem patriæ quarum quantitas nunquam fuit determina- ta in lege nec per Canonicas sanctiones inuenitur expref- sa sed in voluntate dantis consistit nisi regionis consuetu- do aliud inducat.

Quarto in susceptione & exhibitione certorum alio- rum sacramentorum vt baptismi de quo sexta Synodus 9. can. 31. ita statuit clericos qui in oratoriis quæ sunt intra domos ministrant vel baptizant hoc illius loci Episcopi sententia facere decernimus, qui sic non seruauerit depo- natur. Sacrum Viennense Concilium ita statuit. Præsenti prohibemus edicto ne quis de cetero in aulis vel cameris aut aliis priuatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi regum vel principum quibus valeat in hoc casu deferri li- beri extiterint aut talis necessitas emerferit propter quàm nequeat ad Ecclesiam absque hoc periculo propter hoc accessus haberi) audeat baptizare, Qui autem secus præ- sumperit aut suam in hoc præsentiam exhibuerit taliter per Episcopum suum castigetur, quod alij attentare similia non præsumant. Et habetur de baptismo & eius effectu in Clementinis. Hinc Leo 4. vocat Ecclesias parrochiales baptismales quibus exoluendæ sunt decimæ. Suscipienda sunt pariter in illis vel ab illis Eucharistiæ & extremæ vn- ctionis sacramenta. Vnde religiosi parrochiale officium circa extremam vntionem vel Eucharistiam matrimo- nium & absolutionem vsurpantes excommunicantur ipso facto.

k In fontibus ecclesiarum non in priuatis domibus debet baptisma concedi lib. 3. clem. tit. 15. c. unico hic. etiam conferunt iradita per B. Thom. 2. q. 83. art. 3.

l Extra. de priuil. c. reli- giosi. in Cle- mentinis.

m De sepultu- ca relatum. & c. de his.

n De secun- dis nuptiis. c. cum capella- num.

Sexto Parrochiæ ius consistit in sepulturis, quia habere debet de bonis parrochiani sui alibi defuncti & sepulti.

Septimò in benedictione nubentium in primis nuptiis nam benedictio secundarum nuptiarum & vltiorum prohibetur.

Capellanus dicitur Curatus parrochialis vt colligitur ex cap.

ex ca. 4. de feriis quod incipit Capellanus o tuus frater epi- scope & de secund. nupt. c. capellanum. Sed duplicem yo- cis significationem sortitur Capella vnde deductus est Ca- pellanus aliquando enim pro Canonicorum choro vt ca- pella Ducis Burgundiæ, de priuilegiis. cap. cum capella. & sic Canonici dicuntur capellani, dicitur etiam Capella Ec- clesia parrochialis de capellis monachorum cap. 1. Dicitur præterea capella oratorium non consecratum, de consecr. dist. 1. cap. concedimus. Ex Concilio Triburiensi vbi dicitur concedimus propter Ecclesias ab aduersariis succen- sas, in capellis cum tabula consecrata celebrari vbi gloss. Antiquitus capellæ dicebantur tuguria caprarum pelli- bus testata.

Plebanus p etiam nominatur parrochialis pastor, & tit. de officio iudicis ordinarij ca. cum ab Ecclesia, is dicitur ple- banus, qui preest alicui Collegio, vnde de symonia cap. no- bis. dicitur quod plebanus à capitulo eligitur, & magis propriè dicitur, qui habet plebaniam habentem, sub se ca- pellam, aut capellas, in quibus instituantur clerici perpetui vt interpretatur, & exponit Bonifacius 8. extra. ne clerici, vel monachi. in cap. statutum. in 6. Hæc de Parrochialis cu- rati denominatione prælibasse sufficit, quo alacrius lector ad maiora percipienda prouehatur.

SINGULARIA PRÆCEPTA PARROCHIALIS. § II.

IN ipsius sacrae Ecclesiæ vestibulo nostra nos monere de- bet conscientia ne indignius & audacius ad diuina mysteria congregari aut subditorum ignota functionis pericu- lum faciamus. Qui Monarchæ cuiuspiam filium optimis instituendum moribus & literis suscipit, tota industria huic inuigilat, affectus considerat, ingenij capacitatem perpen- dit, ne grauioribus obruatur laboribus, neve deterreatur à liberali studio, quanto magis qui summi Regis Christi na- tos, gregem, familiam curandam habet, conabitur, vt sit seruus fidelis & prudens, vt sibi creditum talentum cum fœnore reportet. Itaque qui ad animarum curam sunt pro- mouendi, æquum est, vt debitis ad hoc officium & prære- requisitis

o Capellanus à Capella nomi- suari consecru- nemo est qui ambiguit vocas- tur autem ca- pelle Bernardo iuris Pontificij, glossatore c. con- cedimus de con- fecr. dist. 1. or- toria non conse- crata. Papias di- ctum putat ca- pellam, quasi ca- pientem laeov id est, populum vel laudem. Rebuffus vult distingui Capel- lam à capella- nis, ita vt ca- pella dicatur quælibet Eccl- sia etiam parro- chialis per se con- sistens, dum mo- do non sit colle- giata. Van. in c. nobis. de iure par. Capellania verò illa, quæ non est per se sed est inra Ec- clesiam fundata & constructa, de quib. Felin. in c. ex parte. col. 1. & seq. de refer. & c. cum vno- nobis. col. 1. de exception. p De plebanis & eorum iure, ac personatu. in Eccl. his vide Inno. in c. dile- ctus. de capel- lanis. & c. de cler. vel monach. in 6.

a Sacerdos ad curam animarum inauguratus, sedulo cura re debet, ut in eis præstet quod serui in officij dignitate concipit, ne re totus Pharisæus & Hippocritus, rudis plebecula falsi & simulata sanctitate decipiat expectationem. Quod etiam apud Ethnicos religiose canit erant. Inde Demosthenes oratione contra Androcionem, & contra Timocratem. Equidem arbitror, (inquit) eum oportere qui sit templum ingressurus, & rasi sacra, & canistrum tractaturus, & rerum ad eos spectantium curationi præsentur non certorum dierum, numero & spatio bene vivere solum, sed per totam vitam.

b De elect. c. nihil.

c Priore clausi amplissimè expressa est ætatis ordinandorum, ium præficientium beneficij conditio.

d De elect. c. cum in cunctis, §. inferioribus.

quisquis exornentur ac præmiantur conditionibus quarum quædam exiguntur diuino iure, quædam humano & Ecclesiastico statuto. Diuino iure tantam morum decentiam & talem vitæ ornatum nec non splendorem exigit curatorum parochialium status qualem & quantam duximus fore necessariam statui & dignitati simplicium sacerdotum, & eò maiorem ampliorèmq; quod celsiorem assequantur statum, nempe regimen animarum. Nam vt sacrum testatur generale Concilium Lateranense. cap. 26. Nihil est quod Ecclesiæ Dei magis officiat quam quod indigni assumantur prælati ad regimen animarum, cum sit ars artium propterea oportet præficiendos curæ animarum non esse moribus rudes nec scientiæ expertes. Prærequiritur ergo fidei & morum integritas diuino iure pariter & idonea sufficienti scientia, non quanta conuenit simplici sacerdoti sed eo maior quod ad maius assumitur officium Ecclesiastico & canonico iure multa requisita sunt quæ nos sigillatim enumerabimus. Primò vt sit discretæ ætatis cuius ratio procerum Ecclesiæ iudicio committitur. Decreuit autem Lateranense Concilium huiusmodi viros ad curam animarum præficiendos esse viginti quinque annorum ætate prouectos scientia ac moribus commendatos. Hinc Alexander 3. Archiepiscopo Cantuariensi & eius suffraganeis scribens ait, nec aliqua occasione vel etiam literarum nostrarum obtentu institui patiaris ad curam animarum qui scientia moribus & ætate Concilij non congruat institutus. Vbi glossa super verbo Concilij scilicet Lateranensis, vt supra de electione cap. in cunctis. f

Lugdunense concilium g. sub Gregorio decimo ita statuit, licet canon à fœlicis recordationis Alexandro Papæ tertio predecessore nostro editus inter cætera statuerit vt nullus regimen Ecclesiæ parochialis suscipiat nisi viginti quinque annorum ætatis attigerit ac scientia & moribus commendandus existat, quodque talis ad regimen assumptus huiusmodi si monitus non fuerit præfixo à canonibus tempore in presbyterum ordinatus, à regiminis eiusdem amoueat officio & alij conferatur, quia tamen in obseruatione canonis memorati se multi exhibent negligentes

gentes, nos periculosam illorum negligentiam volentes iuris executione suppleri, præsentis decreto statuimus vt nullus ad regimen parochialis ecclesiæ assumatur nisi sit idoneus moribus scientia & ætate decernentes collationes de parochialibus ecclesiis his qui non attigerunt viginti quinque annorum de cetero faciendas viribus omninò carere, hæc ibi. f

Concilium Viennense g. sub Clemente 5. ita obseruandum statuit cum ecclesiæ quibus præficiuntur personæ minus idoneæ scientia moribus vel ætate grauias propter hoc vt docet experientia nonnunquam proferant in spiritualibus & temporalibus detrimenta, nos volentes per locorum Diocesanos quibus ratione officij hoc competit præcipuè super hoc diligentius præcaueri, eis districtè iniungimus vt statuta canonica quæ super præficiendis personis in huiusmodi ecclesiis hæctenus emanarunt diligentius per se ipsos obseruent & faciant à suis subditis inuiolabiliter obseruari, si diuinam offensam & sedis Apostolicæ debitam vitare voluerint vt tione m: hæc ibi. Nec talis ecclesiæ parochialis debet talem ætatem viginti quinque annorum non habenti committi, ita statuente Gregorio 10. in Concilio generali Lugduni celebrato. Nemo deinceps parochialem ecclesiam alicui non constituto in ætate legitima & sacerdotio commendare præsumat, nec tali etiam nisi euidenti necessitate vel utilitate ipsius ecclesiæ suadente. Huiusmodi autem Commendam vt præmittitur ritè factam declaramus ultra semestris temporis spacium non durare, statuentes quicquid secus de commendis ecclesiarum parochialium actum fuerit esse irritum ipso iure & habetur extra de elect. cap. 15. quod inchoatur. Nemo.

Non apponatur currui auriga imperitus, nec sedeat ad clavum qui rerum tenere non didicit. Qui domui sui præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentem, curam & regimen habebit Vir * in multis expertus cogitabit multa, & qui multa didicit, enarrabit intellectum. Qui non est expertus, pauca recognoscit, hinc per Eccl. optimè comparatur terræ quæ puerum regem habet, vt tibi (inquit) terra cuius Rex puer est. & Aristoteles in politicis dicit, quod nemo obiit

e De qualitate & ætate præficiendorum m. c. eam re.

f Extra. de Elect. c. licet. canon. in 6.

g Viennense Concilium an. 1211. celebratum prohibet, vt Ecclesiæ non commendentur, nisi constituto in ætate legitima. h Fuit hoc concilium, vt refert Fran. Verceil. an. D. 1274. à principio Maij vsque ad Augustum. Prius autem anno Dom. 1245. vt patet in Spec. hist. lib. vi. in prin.

i Ista duo in dispensatione Ecclesiasticarum, rerum attendenda sunt. 12. q. 2. sine de præben. exposuisti.

* Eccles. 34.

obiicit iuvenes duces, quia non constat eos esse prudentes vt Iob ait. 12. c. Est sapiētia in antiquis, & in multo tempore prudentia, sed stultitia est sigillata in corde pueri, & virga disciplinæ fugabit eam Prouerb. 22. Idēd minatur Deus populo Iuda per Esaiam Prophetam. 3. c. se eis pueros in reges daturum, & effœminatos, quod quidem grauissimum indignationis genus est, & miserum rempublicam pueri imperio subesse, iuuetus enim prudentiæ sapientia in consilij & mentis moderamine senectuti non æquari potest. k

Probè monet parentes diuus Bernardus, qui quamprimum exortus est infans ei dignitates, Ecclesiasticas venari studēt se id præitare nō posse absque grauissimo vitæ naufragio, vt patet ex Epistola, quam scripsit ad Theobaldum Comitem, his verbis, Offendo proculdubio, si facio quod requiritis, nam honores & dignitates Ecclesiæ non ignoro deberi iis qui dignè eas, & secundum Deum administrare velint & possint, porrò eas acquiri paruulo filio vestro precibus meis, vel vestris, nec vobis iustum, nec mihi tutum esse noueritis. Ast quidam stulti patres qui in congerēdis diuitiis, quaque via plus student, quàm saluti pignoris, clamabunt natos beneficia Ecclesiastica dignè mereri dispensatione Papæ, ob fulgentem virtutis indolem, & sanctitatis expectationem Papa profectò audaciùs hæc dispēsans non sacrae suæ potestatis æquitati respōdet: de hac enim dispensatione loquitur idem Diuus Bernardus lib. 3. de consideratione ad Eugenium Papam. Non sum tam rudis, vt ignorem vos positos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem, vbi enim necessitas vrget excusabilis dispensatio est, vtilitas dico communis, non propria, at cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio est, sed crudelis dissipatio. Nec obest præmissis } mandatum Papæ Alexandri 3. ext. de ætate & qualitate præficiendorum cap. Indecorum, dicentis, mandamus quatenus nemini infra annum quartum decimum constituto personatum cuiuslibet Ecclesiæ concedere præsumatis, non enim prohibendo infra quartum decimum annum, & supra, quia est expressa prohibitio, licet enim quod de vno prohibetur, de aliis concedi videatur, hoc verum est, si aliunde non sit prohibi-

Rationem congerere possunt, quare minus sit iuuentus prudentiæ firmata, ex eo quod in iuuentibus nouus quidam campus, & aruum fertile scientiæ est, sed quia nec scientiarum principia veluti semina accipiunt, item quod à succrescentibus inutilibus non repurgatur, vim suam non producit fructuosam, donec vtrumque conseruantur, idcirco dicebat Aristot. a Ethic iuuentia non potest esse sapiens, quia prudentiam requirit experientiam que indiget tempore.

tuam

um. Nec obstat quod Papa sciens pueris infra decennium constitutis datas esse ecclesias illos non priuat eis sed tantum prohibet ne in posterum fiat. Alex. 3. de ætate & qualitate præficiendorum cap. 2. nam vt illic habet glossa dispensatione tolerantur tales pueri sic promoti ex ratione. Sed notanda est sententia Alexandri 3. qua scribens Archiepiscopo Cantuariensi & eius suffraganeis inquit Indecorum est vt hi debeant ecclesias regere qui non nouerunt seipfos gubernare, cum ad ecclesiarum regimen tales personæ sint admittendæ quæ discretionem præmineant & morum fulgeant honestate. In his hodie violatur dispensationis religio.

Alterum requisitum iure canonico in promouendo ad curam animarum est quod iam sit in sacris constitutus. Alexander 3. Licet ad regimen parochialis ecclesiæ non debeat aliquis nisi subdiaconus sit ad munus admitti dispensatiuè tamen in minoribus ordinibus constituti consueuerunt assumi dum tamen tales sint qui infra breue tempus id est secundum glossam infra annum vt in sequentibus dicetur, possint sacerdotio fungi.

Tertium ecclesiæ statuto necessarium iis qui curam animarum adipisci volunt est legitimus ortus, vnde hoc Bonifacius statui & obseruari voluit decretum. Is qui defectum patitur natalium ex dispensatione episcopi potest licitè si ei aliud canonicum impedimentum non obstat ad ordines promoueri minores & obtinere beneficium cui non eminet cura animarum, ad ordines autem maiores, vel beneficia super quibus nequit Episcopus dispensare sine dispensatione sedis Apostolicæ promoueri non potest.

CANONICA BENEFICII ECCLESIASTICI INSTITVTIO.

§ IIII.

BENEFICIUM Ecclesiasticum non potest licitè sine institutione canonica obtineri, extra. de regul. iur. reg. in 6. vbi glossa habet quod institutio canonica quatuor requirit Primum quod persona instituens habeat legitimam potestatem, & sit talis quod instituere possit. a Secundum

y quod

Diuus Bernardus dispensationum prociociores abusus multis scriptis notauit, nec iniuria, muli e iam volunt, relaxari ab his qua summo iure persoluere debent, & hoc poussum in Ecclesiastica Oeconomia exerceatur, idcirco Concil. Tridentino cautum est, ne quidquam ob falsam causam, vel tacitam veri are, dispensetur alioquin nulla est dispensatio. c. 2. de filiis presby. & c. non potest. de prebend. lib. 6. Quæ verò dispensandi sint iuxta causæ regulæ dari non potest generalis (inquit Syluester) quo iudicare oporteret, immensas studeandum esse dicit iudicio hominū, sed causæ duæ generales attendi solent. Necessitas, & Vtilitas, his duabus remittuntur leges omnes.

a Cap. nullas. 16. q. 17.

quod institutus sit talis, qui possit institui, ut habetur de institutionibus cap. ultimo.^k Tertium quod illius beneficii institutio ex iure proprio: vel de iure, vel delegato ad institutionem pertineat. Quartum quod obseruetur forma illius constitutionis, quæ habetur de electione cap. ultim. Ut autem canonica hæc institutio clariùs intelligatur duo maximè sunt obseruanda, ut iusta legitima, ac canonica sit alicuius beneficii Ecclesiastici prouisio. Vnum est ex parte prouidendi & promouendi. Alterum est ex parte viæ, formæ, ac modi prouisionis & institutionis. Quantum ad primum in prouidendò est obseruanda idoneitas ad tale beneficium, quæ simpliciter requiritur, ut scilicet sit idoneus, moribus, & scientia, & aliis decretis conditionibus. Idoneus, moribus dicitur, vir bonus, quantum humana fragilitas permittit itaque secundum iura moribus & scientia sufficienti & aliis superius commemoratis conditionibus ornatus est sufficiens ut talis beneficio exornetur & prouideatur. Conqueritur sancta Lateranensis synodus de abusu & negligentia in his promotionibus commissa. Graue (inquit) nimis est & absurdum quod quidam ecclesiarum prælati cum possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia promouere, assumere non vereantur indignos quibus nec morum honestas nec literarum scientia suffragatur, sequentes affectum, nõ iudicium rationis.^c Vnde quanta ecclesiis damna proueniant, nemo sanæ mentis ignorat, volentes igitur huic morbo mederi præcipimus ut prætermisissis indignis idoneos assumant, qui Deo & ecclesiis uelint & valeant gratum impendere famulatum, fiatque de hoc in prouinciali Concilio diligens inquisitio annuatim. Hæc sacrum Concilium. Is autem non est idoneus qui deficit in omni conditione iure diuino vel humano requisita, vnde qui est malorum morum vel ignarus aut insufficienter peritus ob quos defectus si iam promotus esset meritò deiiceretur, indignus est & dicitur qui ad beneficia promoueatur, similiter indignus est qui debita ætate & à iure decreta non commendatur, aut qui ex illicito concubitu natus est, & qui iam habet aliud beneficium incompatible huic de quo prouisio est facienda, vel personarum

vel

^b In iustè obtinetur beneficium sine canonica institutione: & titulo legitimo institutionem autem hic accipimus pro quacunque prouisione, ut declarat Alex. Panorm. in c. auctoritate ac. in rubric. de inst. lib. 6. post Dyn. & alios in reg. iuris.

^c Prælati autem collatores qui beneficia committunt indignis grauissimè infigunt conscientie vulnè, cap. monasterij. 19. q. 3. gl. pen. in c. ad Apostolicam. de reg. & quia hoc vergit in detrimentum Ecclesiæ, & honoris diuini, qui per bonos promouetur, & collitur, & melius est paucos habere bonos, quam multos inuites. c. 12. dist. c. pen. de ætate gloss. in verba indignorum.

vel dignitatem cum cura animarum, d. nã tunc non teneret collatio ipso facto extra. de electione cap. Nemo. in 6. & extra. de officio iudicis ordinarij cap. Ordinarij in 6. & de præbendis & dignitatibus cap. 146. Indignus est pariter habens plures dignitates vel plura beneficia parrochialia sine dispensatione Papæ & ineligibleis est, extra. de electione. cap. 54. quod incipit dudum in 6. ex Gregorio 9. Qui ita indignè suscipitur non præscribit nec facit prouentus suos & ideo tenetur cedere & restituere ecclesiæ omne damnum quod sua indignitate intulit hoc attestante generali Concilio Lateranensi cap. 26. & dicente quod non solum deiiciendus est indignè promotus verumetiam indignè promouens est puniendus. Ratione non caret hæc sententia quia indignus recipiens beneficium ecclesiasticum scienter recipit in iacturam ecclesiæ & in iniuriam & damnum idoneorum & contra iustitiam distributiuam, recipit Distributor etiam qui scienter beneficium indigno distribuit contra iustitiam distributiuam agit in ecclesiæ iniuriam propter quod generale Concilium Lateranense ubi supra cap. 26. agens de confirmatore qui si scienter indignum confirmauerit, decernit, quod non solum indignè promotus est retrudendus, verumetiam etiam indignè promouens est puniendus, & statim describit pœnam dicens. Ipsum quoque decernimus hac animaduersione puniri ut cum de ipsius constiterit negligentia maximè si hominem insufficientis scientiæ vel inhonestæ vitæ aut ætatis illegitimæ approbauerit, non solum confirmandi primum successorem illius carcat potestate, verumetiam ne aliquò casu pœnam effugiat à perceptione proprii beneficii suspendatur quousque si æquum fuerit indulgentiam valeat promereri, si conuictus appareat hoc per malitiam excessisse grauiori subiaceat ultioni, hæc Concilium Lateran. Et habetur, de electione cap. nihil est. in quo præmissis decreto concilium punit Episcopum confirmatorem indigni duplici pœna spiritali priuatiua, & vna temporali, priuatiua, inquam priuando illum potestate confirmandi successorem quantumuis canonicè electum, item suspendendo eum ab usu, & perceptione proprii beneficii, & temporali à perce-

y. 2. p. 109.

^d Pluralitas beneficiorum est canonibus inimitica. c. sanctorum. 70. dist. c. rictus ab instanti tempore non connumerantur in duabus Ecclesiis, negotiatio enim hoc est, & turpis lucræ proprium commodum, & ab Ecclesiæ consuetudine penitus alienum. c. clericus. 21. q. 1. & beatum Greg. scribit in c. 1. 89. dist. singula Ecclesiastica iura officia singula, quibusque personis singularem committimus. Inri etiam Casareo excusa est hac pluralitas, quod maxime improbat quempiam habere duas milicias, l. his quidem. c. qui miliarum non possunt. lib. 12. & duo quidè collegia. l. 1. ff. de colleg. illicitis. nec aliqui duos honores iure habere possunt. l. liberius. §. præscriptio. ff. ad municip. nec duo officia. l. hoc parte. in fi. Code. pro. sac. serm. lib. 12.

e Delect. c. cum in cunctis. §. clerici sane.

f. *Variis modis multatur qui indignis aut excommunicatis, beneficia conferunt. Primum enim primatur de potestate illa conferendi pro prima collatione. c. cum in cunctis. §. fin. de electione. & hoc sciens, secus si ignoranter, cap. p. de apostolica. de cler. excom. misist. l. ex maleficiis vbi glo. ff. de actio. Et praesentur sciens Episcopus, quia tenetur de vita & moribus illius inquirere, antequam ei conferat. Innocentius de elect. Card. conf. 133. Item suspenduntur a collationibus faciendis. c. graue. de prebend.*

g. *Tenentur ad id quod interest illi ecclesie, quae leserunt, reponere si dignum eligissent, vel ei conuulsi sunt. Ansh. & Card. in cle. i. col. vlt. de act. & qualic. & Ang. de Clauasio in sua sum. in verbo*

ptione fructuum. Alexander 3. simul punit eligentes indignum, & confirmatorem, vt hoc decretum innuit, Clerici sane si contra formam istam, scilicet praemissam de idoneitate eligendi, quemquam elegerint, & eligendi tunc potestate priuatos, & ab Ecclesiasticis beneficiis triennio nouerint se suspensos, dignum est enim, vt quos Dei timor non reuocat Ecclesiastica, saltem coerceat seueritas disciplinae. Episcopus autem si contra haec fecerit, aut consenserit fieri in conferendis praedictis, officiis, & beneficiis potestatem amittat, & per capitulum aut per metropolitanum, si capitulum concordare nequiverit, ordinetur. Quod decretum refert, & approbat Gregorius 9. extra de electione cap. 53. quod incipit, congregato. scribens ad Episcopum Syluaneensem de canonicis Niuernensibus ad electionem futuri pastoris congregatis, qui dicit quod quidam illorum plurimum deliquissent eligendo personam, literarum cognitione rudem, propter quod illis secundum Lateranensis Concilij statuta ipso iure eligendi potestate priuatis facultas, eligendi ad alios extitisse deuclura. Hac ille. Si itaque tam grauer puniuntur eligentes indignum, & confirmatores sic electorum vt praemissa scite iura testantur quanto magis donans motu proprio beneficium indigno. Praeterea si is qui canonicè electum confirmare habet, circa prouisionem beneficii curati debet electum prius agnoscere & de eius idoneitate diligens examen facere quanto magis quisque beneficii distributor? sic enim statuit Concilium Lateranense cap. 26. Irrefragabili constitutione sancimus quatenus quod quisquam fuerit ad regimen animarum assumptus, is ad quem pertinet ipsius confirmatio diligenter examinet, & electionis processum, & personam electi vt cum omnia rite concurrerint munus confirmationis impendat quia si secus fuerit incaute praesumptum non solum deiciendus est indignè promotus verumetiam indignè promouens puniendus, ratione probatur & ostenditur quod distributor beneficiorum scienter indignè promouens potissimum ad animarum curam teneatur ad restituendum damna sic illata, & nam quicumque sua culpa dampni occasionem dederit totum danum dedisse dicitur,

extra

extra de iniuriis & damno dato cap. finali, nam is videtur dare gladium in manu furiosi qui exempli pernicie animas infirmas percutit & ecclesiae bona distrahit, & ignorantia sua in peccati lutum elapsos non educit, idcirco praeter diuinam quam exinde incurrit offensam ad seruandam indemnem ecclesiam eandem obligatur vt diffinit Bonifacius 8. extra de elect. cap. 3. scilicet, commissa. in 6.

restitut. & Fel. in c. si quando. col. 4. vbi stat. aifficultas. no. 7. de rescriptis.

AN POSSIT BENEFICIUM CONFERRI
IDONEO RELICTO MAGIS IDONEO.

§ V.

DIVVS Thomas sui ordinis absque controuersia fulgidus splendor & reconditoris Theologiae magnus perscrutator in 22. q. 63. quae est de acceptione personarum articulo 2. ad 3. argum. huius paragraphi nodum non minus doctè quam equè dissoluit, his verbis, Ad hoc quod electio impugnari non possit in foro iudiciali sufficit eligere bonum & idoneum sed quantum ad conscientiam eligentis necesse est eligere meliorem vel simpliciter vel in comparatione ad bonum commune. Postea & quaest. 185. art. 3. quaerens vtrum oporteat cum qui ad episcopatum assumitur esse ceteris meliorem sic respondet. Ille qui debet aliquem eligere in episcopum vel de eo prouidere tenetur assumere meliorem simpliciter quod est secundum charitatem sed meliorem quoad hoc regimen ecclesiae. haec sanctus Thomas, cuius sententia duo proponuntur & ab eodem asseruntur. Primum quod secundum iura & in foro iudiciali & exteriori sufficit eligere idoneum & dare beneficium idoneo ad hoc quod electio aut prouisio beneficii impugnari non possit, istud ostenditur verum decreto Concilij Lateranensis sub Alexand. 3. prout habetur de electione cap. cum in cunctis. vbi dicitur. Praesenti decreto statuimus vt nullus in episcopum eligatur nisi qui trigesimum annum aetatis exegerit & de legitimo matrimonio sit natus, qui etiam vita & scientia commendabilis demonstratur. Ad idem est Concilium Lateranense sub Innocentio 3. cap. 26. dicens, Episcopus quoque tales

1. *Huius sententia solus non est praeses, nec author Diuus Thomas, sed et tota sermo scholasticorum Theologorum schola assensit. Alex. de Hales 2. par. q. 136. memb. 2. Nic. de Lyra. Io. & ex doctoribus iuris. can. Ansh. & ceterorum resolutiones hic possunt adferri quoad i. foro conscientiae, & poli. prae. eum, est digniorem eligere. Et haec dictum null. re. nus infirmari potest, nec per illam desuetudinem, vel can. trariam consuetudinem abrogari. Est enim inquit Sotus de iure diuino contra quod vsque adeo nullo tempore praescribitur, vt quo longior fuerit eius abusus, eo fiat delictum grauius.*

3 sacros

b De elect. c. n. h. l. e. t.

c De prob. c. grauanani.

d Conuenit & Leo Papa, cano.

Metropol. d. 63.

vbi docet quod sit eligendus o-

primus. Sed est

Chrystomisen. lib. 2. de sacer.

quam maxime

meditanda, ad-

monet enim co-

ra muneris eccle-

siasticos pasto-

res, quod tanto

debeant merita-

rum intervallo

antestare gregi,

quanti prestat

excellentia peco-

ri pastor.

e Hieron. huius

est auctor sen-

rentie, his ver-

bis. Licet Domi-

nus de constitu-

do principe pre-

cepisset singula

remque elegis-

set, tamen conuo-

catur etiam Sy-

negoga, requiri

par ergo in ordi-

nando sacerdote,

populi presen-

tia vide sequen-

tem §. de plebi-

estimonio in

facros ordines & ecclesiasticos dignitates promouere cu-
ret b qui commissum sibi officium dignè valeat adimplere
& cap. 30. idem Lateran. Concil. ita diffinit, Præcipimus vt
prætermisissis indignis assumant idoneos qui Deo & eccle-
siis velint & valeant gratum impendere famularum. c Alte-
rum & secundum S. Doctoris assertum quantum ad con-
scientiam eligentis, necesse est eligere meliorem & magis
iponeum, & qui habet aliquem eligere in episcopum vel
de eo prouidere tenetur assumere meliorem, d & cōsequen-
ter distributor & donator beneficij tenetur ipsum distri-
buere & donare magis idoneo, quod ratum ostenditur au-
thoritate & ratione duplici, prima ex D. Hieronymo peti-
ta qui clarissimum percipiendæ rei proponit exemplum
dicens, Moyse amicus Dei cui facie ad faciem loquutus
est Deus, potuit utique successores principatus filios suos
facere, & posteris propriam relinquere dignitatem, sed ex-
traneus de alia tribu eligitur Iosue, vt sciremus principa-
tum in populum non sanguini deferendum sed vitæ: &
paulò post idem Hieronymus reprehendens frequentissi-
mum electionum abusum docet quibus ecclesiæ primatus
distribuendus sit, At nunc inquit cernimus plurimos hanc
rem beneficio facere vt non quærant eos in ecclesia co-
lumnas erigere quos plus cognoscant ecclesiæ prodesse.

Origenes in Leuiticum super 8. caput. homil. 6. re-
quiri in ordinando sacerdote præsentiam populi scribit, vt
sciant omnes & certi sint quia qui præstantior est ex omni
populo qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute emi-
nentior ille eligitur ad sacerdotium, hæc Origenes licet ea
verba adscribat Gratian. Hieronymo e in Leuiticum cum
tamen verè sint verba Origenis.

Leo f Papa. Metropolitano defuncto cum in loca eius
alius fuerit surrogatus provinciales episcopi ad ciuitatem
metropolim conuenire debent vt omnium clericorum at-
que ciuium voluntate discussa ex presbyteris eiusdem ec-
clesiæ vel diaconis optimus ordinetur. Ecce non dicit
idoneus sed optimus. Symmachus Papa ita ait, Vilissimus
computandus est nisi præcellat scientia & sanctitate qui est
honore præstantior.

Innocentius

Innocentius tertius ad Archiepiscopum Mediolanen-
sem hæc scribit g Nō ex affectu carnali sed discreto iudicio
deuisti ecclesiasticum officium & beneficium in persona
magis idonea dispensare. h

Aduerte tamen quod cum dicitur oportere eligere siue
promouere digniorē i hoc intelligi debere cum Caietano
de possibilibus, & de his qui tales inueniuntur in ecclesia
cui præficiendi sunt. sic ad stipulatur sententia Leonis Pa-
pæ proximè citata quod pro eligendo metropolitano ex
presbyteris eiusdem ecclesiæ vel diaconis optimus or-
dinetur, quod recitatur 8. q. 1. cap. Metropolitano vbi glossa
ita habet. Quia ad aliam ecclesiam non est recurrendum si-
bi idoneus inueniatur.

Supereft vt duplici ratione enitescat magis idoneum es-
se eligendum, cum de beneficio curam animarum potif-
simum habente sit prouisio, vna quæ tuetur ex parte
ipsius Collatoris, hoc argumento. Distributor siue prouisor
beneficij tenetur illud distribuere secundum iustitiam di-
strubutiua, cum beneficium ecclesiasticum sit bonum
commune ecclesiæ, cuius non sunt domini prælati dicente
Beato Petro Non quasi dominantes in clero sed tantum
distributores, sic nos existimet homo vt ministros Christi
& dispensatores ministeriorum Dei. i. Corin. 4. Ad iustitiam
autem distributiua spectat vt distributio boni communis
fiat partibus secundum proportionem geometricam id est
secundum merita vt habet Philosophus 5. Ethicorum cap.
34. Vbi vult quod in iustitia distributiua semper conditio
personæ est consideranda, sequitur igitur quod collatio
beneficij ecclesiastici quod est bonum commune ecclesiæ
debet distribui secundum merita & idoneitates eorum qui-
bus debentur, aliàs distributor & collator distribuens be-
neficium minus idoneo prætermisso scienter magis ido-
neo peccat, peccato iniustitiæ quod dicitur acceptio per-
sonarum nam acceptio personarum est attendere ad con-
ditionem personæ nihil facientem ad illud negotium, quæ
quidem fauoris immerita occasio & personarum cæca ele-
ctio ob turpem vtilitatē à Deo specialiter eiicitur Deut. 10.
& Actuum 10. Deus hominis personam non accipit. Et in
veritate

g Ioannes de
turre cremata

h dist. 61. c.
nullus.

i Ne in frequen-
tiore hac digno-
ris repetitione su-
boriri possit du-
bitatio: sciendum
est quod dignior
iuxta Conuerti-
ua sententiam
non simpliciter
dicitur ille qui
doctior sit, vel
qui sanctior, sed
is qui iuxta mu-
neris, & rem cui
præficiendus est
aptior eius mini-
sterio appareat, si
quidem quæda-
que qui sanctius
vixit & bonus est,
ac præterea dili-
gentior ad curam
præferendus est
viro sanctiori,
qui non ita dili-
gens est, eaque
ratione non ita
aptus, sicut
prior admini-
stratione eius
muneris, cui est
præficiendus,
quod D. Tho. ac
ceteri passim
adnotant, idem
que obseruan-
dum erit circa
doctrinam, &
eruditionem, nã
frequentiore
qui doctior est,
non ita conuenit
muneri publico,
sicut alter qui
doctus est, & da-
ctinã habet sa-
tis sufficientem
ad munus quod
ei conferunt.

veritate (inquit Petrus) comperi quia non est acceptio personarum apud Deum & 1. Ioannis 1. Non accipietis cuiusquam personam. Nolite (inquit Diuus Iacobus cap. 2.) in personarum acceptione habere fidem domini nostri Iesu Christi vbi glossa Aug. Quis ferat si quis diuitem eligat ad sedem honoris Ecclesiæ contempto instructiore & sanctiore? Distributor igitur dans beneficium minus digno relicto scienter idoneo violat iustitiam distributiuam.

k Hæc pro-
prie in v-
troque restitue-
to prohibetur.
Nobis ut em oc-
currat vile, ex-
egregium docu-
menti. m. Th. q.
quod apud So-
cietate est. Cui
nihil nobis careri
referat, quam
per gratiam ad
Dei gloriam pro-
moueri, nihil no-
bis in exitium
presens esse
potest illo cri-
mine, per quod
in hoc progressu
vel impedimur
vel remoramur,
quale persona-
rum acceptio in
huiusmodi sacer-
dotibus, & mi-
nistriis optandis
excolitur.

Altera ratio est ex parte ipsius magis idonei prouidendi quæ talis est, is magis & potius est prouidendus & eligendus qui maius habet ius ad tale beneficium de quo prouisio est facienda, sed magis idoneus habet maius ius nam vt bene (inquit) Sanctus Thomas 2. 2. q. 62. art. 2. in responsio- ne ad 1. dupliciter quis dicitur ius habere circa aliquod beneficium, primo ius ad ipsum quia scilicet est dignus & idoneus, eo quod sit omnis idoneus existens membrum alicuius ecclesiæ habet ius ad beneficium illius ecclesiæ, & qui est magis idoneus habet magis ius, sic quod beneficium vacans debetur alicui personæ illius ecclesiæ quæ persona digna est & magis debetur illi personæ quæ magis digna est, vnde & idoneus electus per electionem acquirit ius circa beneficium ad quod est electus. Secundò quis habet ius non ad beneficium tantum sed in beneficio quando scilicet est factum suum & sibi appropriatum per collatorem vel confirmatorem, ita quod prius erat suum vt commune cum solum ius haberet ad ipsum, nunc est suum vt proprium ius habens in ipso.

Eodẽ relabitur oratio, vt queramus an collator beneficij dans beneficium minus idoneo prætermisso scienter magis idoneo teneatur ad aliquam restitutionem magis idoneo ad cuius dubij resolutionem ne diutius ad gryphos & fermone implicitos rapiamur sententiam offeremus D. Thomæ 2. 2. q. 62. art. 2. in resp. ad 4. argum. Dicendum quod aliquis potest impedire aliquem ne habeat præbendam multipliciter, vno modo iustè, puta intendens honori Dei vel vt utilitatem ecclesiæ procuret, quod detur personæ digniori & tunc nullo modo tenetur ad restitutionem vel aliquam recompensationem faciendam, Alio modo iniustè puta

puta si intendat eius nocumentum quod impedit propter odium vel vindictam aut aliquid eiusmodi, & tum si impedit ne præbenda detur digno consulens quod non detur antequam sit firmatum quod ei detur tenetur quidem ad aliquam recompensationem pensatis conditionibus personarum & negotij secundum arbitrium sapientis, non tamen tenetur ad æquale quia ille nondum fuerat adeptus & poterat multipliciter impediri, si vero iam firmatum sit quod alicui detur præbenda & aliqua propter indebitam causam procuret quod reuocetur idem est ac si iam habitam ei auferret, & ideo tenetur ad restitutionem æqualis, tamen secundum suam facultatem, hæc sanctus Thomas. Si igitur magis idoneum impediens sine causa rationabili tenetur ad restitutionem ergo multo magis distributor proprio motu denegans digniori. Et confirmatur. Distributor bonorum communium temporalium si minus quàm debuit de bono communi dedit alicui tenetur recompensare secundum equalitatem rei ad rem, puta si debebat alicui de communi thesauro centum, & tantum dedit quinquaginta, & si nihil dedisset tenetur ad centum, alioquin non fieret restitutio secundum equalitatem rei in qua damnificatus est ad rem, quæ in recompensationem datur & ita in proposito si isti digniori debetur de communibus bonis ecclesiæ tale beneficium non est ei datum sed in toto damnificatus est à distributore qui ad hoc tenebatur, non fiet restitutio nisi equiualens restituatur, sic ergo tenebitur collator illi magis idoneo ad totius restitutionem, & ita sentit Caietan. in suis commentariis supra 2. 2. Sancti Thomæ, loco præfato. Hic adhuc obiter remorari cogor, vtrum minus dignus impediens digniorem in susceptione beneficij teneatur ad restitutionem ipsi magis idoneo, propter quod Petrus à Palude in quarto sententiarum dist. 15. dicit quod si quis procurat vt beneficium detur minus digno sibi vel alij tenetur ad restitutionem digniori quem impedit quia beneficium est debitum secundum iustitiam distributiuam digniori, si autem aliquis minus dignus petit pro se vel alio non volens impedire propter se digniori remota quod si sciret se illum impedire desisteret aut re-

l Multis iuris
canonici Profes-
soribus visum
est præferen-
tem dignum di-
gniori teneri ad
restitutionem et
damni satisfi-
ctionem, ipsi qui
de digniori præ-
termisso facien-
dam, huius sen-
tentia auctori-
tas confirmatur
per Palud. in 4.
sent. dist. 15. q.
2. art. 2. & Ca-
ietan. 2. 2. q. 62.
art. 2. vers. ad
confirmationem.
Paria enim sunt
ab aliquo aufer-
re, quod suum
est, & eidem nõ
dare quod ei de-
betur. 4. sed quis
digniori non de-
betur minus, &
res communita-
tis, quæ ei debentur,
negatur rem-
debitam ei sol-
uere, ergo tene-
tur ad restituo-
tionem, ac si ab eo
absulisset, quod
eius proprium
erat.
m Ludovicus
Lopes. 1. parte
instructori con-
suetud. c. 122.
expedit hoc du-
bium dissoluit.
Sed de hac locu-
pletius scripsit.
D. Th. 2. 2. q. 62.
art. 2. ad 4. Pa-
lud. in 4. sent.
dist. 15. q. 4. art.
2. ac Syluest. ver.
restitutio. Conu-
nium. 2. parte.
relect. §. 8.

nueret si tamen sic sibi detur non committit iniustitiam & per consequens ad restitutionem vllam non tenetur, & hoc est quod dicunt Scotus & Richardus in 4. distinct. 15.

CANONICA PROVISIO BENEFICII.

§ VI.

*a Canonica in-
stitutio seu pro-
mouit ea dicitur
que iuxta iura
canonica & san-
ctorum decreto-
rum equitate fa-
cta est & pr. b. s.
sa. 10. And in e
non potest. in
prin. de praben.
lib. 6. c. 1. de con-
cess. p. ab. sext.
in c. causam. in
fi. de rescrip. vbi
canonicè fieri ad-
dicunt, quod in-
re fit. & secun-
dum ius canoni-
cum. c. cum olim
de dolo. c. grauis
de cer. lib. c. vno
de acti. & qua-
lis. lib. 6. & ca-
nouica electio
que iure facta
est c. de electio-
ne. Nec dicitur
canonica
(cōtra specula-
torem. in rub. de
lappis & disp. 5.
dicendum ver-
sed nunquid
vos. & c. seq.)
nisi ad conferen-
tam & recipien-
tem commodè re-
ferunt. c. super
inordinata. de
prab. c. causam.
de elect. & e. su-
per asubid.*

IN procinctu promotio canonica prouisionis perducer- da est ad verum & tutum iter, cuius dispositio est per li- beram donationem duce iustitia distributua & collatio- nem eius cuius interest, nam omnium beneficiorum ec- clesiasticorum prouisio ad Romanum pertinet Pontificem non solum cum vacant vt possit ea de iure conferre, vtrum etiam ius in ipsis tribuere vacaturis vt dicit Clemens Papa 3. Extra. de prebendis & dignitatibus. cap. 2. sed illam Cle- mentis ordinationem limitat Gregorius 10. cap. 3. vt si non prouiderit Papa infra mensem prouideat ordinarius. Item cap. 35. & 36. ibidem. Sine speciali licentia Papæ nullus Ar- chiepiscopus aut Legatus potest prouidere de ecclesia ca- thedrali clero & populo christiano carente. Extra. de ele- ctione. cap. 5. in Clementinis.

Secunda via canonice & legitime prouisionis beneficii ecclesiastici fit per canonicam electionem & electionis confirmationem in omni siquidem collegiata ecclesia prouisio de superiori secundum iura fieri debet per canoni- cam electionem vt statuit Lucius Papa hoc canone. Nul- lus in ecclesia vbi duo vel tres fuerint in congregatione nisi eorum electione canonica presbyter eligatur, si vero perperam & contraria forma quis ecclesiasticum benefi- cium adeptus fuerit eò quod per eius ditatem illam venat- us sit atque contra canonicæ regulæ disciplinam egerit expellatur vbi notat glossa quod duo faciunt congregatio- nem quando scilicet mortuo praelato duo ad minus rema- nent tres vero faciunt collegium, decem homines faciunt populum. 10. q. 3. cap. vnico. & plures quam decem faciunt turbam. Similiter canonici alicuius ecclesiæ per electio- nem canonicam sunt instituendi vel per Episcopum de e- lectione cap. cum ecclesia. Episcopus per electionem cano- nicam quæ tripliciter fieri potest similiter est instituendus

de

de cuius institutione infra agetur cui electioni ecclesiasti- ce siue Episcopi siue aliorum inferiorum laici interesse non debent nisi vocari vt abundè docet Gratianus in decretis distinct. 63. nec electioni faciendæ in ecclesia conuentuali postulandus est assensus habentis ius patronatus, etsi iam factæ vt dicit Clemens 3. de iure patronatus. cap. nobis. A quibus autè debeat fieri electio ad beneficia curam anima- rum complectentium, varia fuit pro vario tempore obserua- tio, antiquitus parrochi curati vt episcopi electio à clero & plebe fiebat, nam Origenes in Leuiticam homelia 6. ita ha- bet, Super eò vbi agitur de ordine consecrandi pontifi- cem requiritur in ordinando à sacerdote etiam populi præ- sentia vt sciant omnes & certi sint quod qui præstantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni vir- tute eminentiore ille eligitur ad sacerdotiũ & hoc attestan- stante populo, ne qua postmodum retractatio cuiquam ne- quis scrupulus resideat. Hoc est autem quod & Aposto- lus præcipit in ordinatione sacerdotis dicens. Oportet il- lum & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt.

Leo Papa voluit metropolitanũ Clericorum atque Ci- uium voluntate & consensu eligi vt habetur 63. distin. cap. Metropolitanano. Augustini temporibus hic mos erat vt ipse testatur epistola sua 110. vbi de Seuero metropolitanæ ec- clesiæ episcopo dicit quod credens posse sufficere vt suc- cessorem suum apud clericos designaret ad populum inde non est loquutus propter quod nonnulla populi perturba- tio timebatur, & ipsemet Augustinus volens sibi in succes- sorem dare Eradium, sic ait, ergo ne aliquis de me quæra- tur voluntatem meam quam credo Dei esse, in omnium ve- strum notitiam profero presbyterum Eradium mihi suc- cessorem volo. A populo acclamatum est Deo gratias Chris- to laudes.

Isidorus in libro officiorum vult vt cum clero & populo archipresbyteri fiat electio vt habetur 63. distinct. cap. Si in plebibus. qui Isidorus posterior fuit Augustino annis pluf- quam centum. Gregorius 1. & sanctus hunc morem ob- seruandum decreuit vt scilicet per clerum & populum pro- mouendorum ad beneficia fieret electio & nominatio vt

*b Leo paulo
antea amocata
fuit. Sed de hac
populi in eligen-
dis sacris mini-
stris presentia,
diuersi diuersa
senserunt, fal-
luntur autem so-
lum ecclesie sen-
tencia ministris
ecclesie creandi
potestatem pe-
nes populum ef-
se qui predicat,
quantiũ & an-
tiquitate ipsa
venerant, nam
omnia iustis de
causis abroga-
ta fuerant in
Concilio Antio-
cheno. Quod si
quidam curio-
sus id intelli-
gere, velint
sciant quod olim
populi factum
erat electio qua
eloch, dicitur
recepto iuxta au-
tem, sicut pobe-
o, id est, in-
namum imposi-
tio, & ordinatio
erat tantum epi-
scoporum. Quæ
quam autem in
Concilio illo a-
dempta sit popu-
lo sacerdotes eli-
gendi potestas,
propterea quod
eam usurpau-
rant, eaque mi-
nis insolentet,
& seditione abu-
tebantur, eis in-
men adhuc lice-
bat, quod ser-
per licuit inte-
resse sacerdoti-
ordinationi.*

patet

coram omni synagoga inquit dicitur Cyprianus. In hoc Deum conseruans sacerdotem, id est, in seruit, & ostendit ordinationes sacerdotales, non nisi sub populi assistentia conscientia fieri oportere, ut plebe presente, vel detegantur malorum crimina, vel eorum praedicantur merita & sic ordinatio iusta & legitima, quæ omnium suffragio & iudicio fuerit esse minata, ex his autem verbis Cypriani facile possumus intelligere id quod prius ab ipso dictum fuerat, ipsam plebem maximam potestatem habere vel eligendi dignos sacerdotes vel indignos recusandi, in eo sitam fuisse, quod licebat ex populo cuiilibet, si quod posset, crimen ordinando obicere, quod si videretur ordinandus nisi esse culpa affinis, atque ad omnem exceptionem maior, non censetur omnium suffragio & iudicio esse. His summo opere coherenteque in textu hinc & reperitur ex Origene & Hieronymo.

patet in eius epistola ad Ioannem Subdiaconum, & plures alij summi pontifices vt Gelasius, Stephanus, Nicolaus, Pelagius, Leo primus, Coelestinus & Innocentius prout refert Gratianus 63. distinct.

Hanc eligendi consuetudinem pastorem tot decretis & tanto vsu approbatam dimiserunt patres, sed cum difficultate, vt patet ex dicto & facto diui Augustini in epistola sua 110. quæ tamen temporis successu reuocata est per Adrianum Papam dist. 63. cap. Nullus.

Tertia via est per nominationem habentis ius patronatus & per acceptationem & approbationem illius supponitur hic quod ex fundatione alicuius ecclesiæ vel beneficii acquiritur ius patronatus fundatori dicente Clementi 3. Inquisitioni tuæ tale damus responsum quod si quis ecclesiam cum assensu diocesani construxerit ex eo ius patronatus acquirat & si patronatus aliquem idoneum presentit Episcopus ad suum beneficium episcopus illum debet acceptare & beneficio ad quod per patronum presentatur inuestire modo idoneus sit, vt habetur de iure patronatus per multa capienda & laicus habens ius patronatus habet quadrimestre tempus ad presentandum, Ecclesia vero patrona habet semestre licet a laico acquisierit illud ius patronatus, vt dicitur de iure patronatus cap. vnico in 6. ex Bonifac. 8.

Quarta via prouisionis canonicæ beneficii potissimum curati siue alterius est per canonicam & iustam resignationem, resignare enim beneficium alicui est illud in manu sui superioris cuius est illud distribuere, cedere & ponere, sed in fauorem eius cui resignat siue pro quo cedit, quæ resignatio licita est interueniente consensu superioris modo non resignetur personæ indignæ ob rationes superioris positas, nec consanguineis ita statuente canone 75. Apostolorum non oportet episcopum fratri aut filio aut alteri cognato humano gratificari affectu nec enim ecclesiam Dei conferre debet in hæredes si quis vero id fecerit irrita permaneat ordinatio ipse autem excommunicacione percussatur. Nec resignet cuicumque digno sed magis idoneo quemadmodum supradictum est de distributore & collatore

collatore beneficiorum, præterea illi dandum est beneficium qui potior est ad hoc eligendus, sed in foro conscientie magis idoneus est potius eligendus. Beneficiatus itaque quisquis de successore in suo beneficio prouisurus primum cum Moysè orando Deum in hæc verba optimo zelo feratur. Prouideat dominus Deus spirituū omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc & possit exire & intrare ante eos & educere eos vel introducere ne sit populus domini sicut oues absque pastore. O virum admirabilis sanctitatis! Vide de quo sollicitatur, non torquetur tristi rerum temporalium desiderio, non anxius est pro vxore, non pro filiis aut consanguineis, sed ne populus sine pastore maneat, vel saltem cum Martino dicit Domine si adhuc populo tuo sum, necessarius non recuso laborem, fiat voluntas tua. Audiuit vir sanctus & Dux optimus moriturus tria quorum quodlibet giganteum etiam animum deiecisset. Quod videlicet terribilium omnium terribilissimum vt (inquit) Philosophus esset obiturus, quod principatum tam amplum relicturus non filiis, non consanguineis sed cui ignorabat. Vltimum quod non esset terram intraturus pro cuius ingressu tot ac tanta sustinuerat, quo in loco taxantur illi qui filios aut nepotes in officiis sufficere volunt, etiam si partes necessarias non habeant ad ministeria eorum administranda, quemadmodum legimus de Samuele qui egrè tulit, populū non permisisse filios suos illi succedere. Discant ex hoc viro pastores quam solliciti esse debeant super gregem domini in vita, postquam iustum sic vident in morte pro eo sollicitari, vbi pulchrè etiam delineat munus boni pastoris, scilicet egredi & regredi ante oues. Sic audiuius illum eximium inter pastores bonum pastorem depingere cap. 10. Ioannis, Quod cum proprias oues emiserit ante eas vadit. Nouerat enim vir Dei quod periculi esset ad horam oues sine pastore essent, cum vidisset eas, in pessimum idolatriæ vitium incidisse, ex quadraginta dierum absentia, quibus ab eis abfuerat ideo de ea re sollicitatur. Consideremus tandem ex hac quasi vltima boni Ducis deliberatione Dei sapientiam in eum propensam qui licet illi mortem proximam nuntiasset nihil tam de successore

Veritatem quidem est (inquit) couarruntias) in conferendis beneficiis sanguinis non meritorum rationem habere, non iniquum erit, autem imò profectio equum, modo qui non occidit viros scientia, & moribus insignes, sanguine vero proximos ad hæc munera ecclesiastica eligere. Et quidquam illucum agere in his spiritualibus ratione sanguinis malum est, sed Simoniacum exigunt etenim, vt vera sit Simonia aliquid spirituale pro temporalibus, veluti pretio in conuentionem passionem vt ad ducere, ergo beneficia ecclesiastica conferre, diminere, aut ibi renunciare, iure & ratione sanguinis proprie Simonia non est, ius siquidem sanguinis nequam quam confideratur hic, vt pretium spiritualis, licet proprie hoc dici possit Simoniacum, & hac in re possumus D. Thomam insequi sententiam, quod beneficium ecclesiasticum conferre consanguineis Simonia non sit. 2. 2. q. 100. no.

*d. Radie in be-
neficiaria resi-
gnationib. an-
ra multorum de
regitur cupidi-
tas, qui ita pa-
ciscuntur, ut sibi
referant pensio-
nes beneficij pro-
nenta rberiores
& fecundiores,
quo de causa ele-
ricus qui re be-
neficiam conse-
quatur, talia
promittit simo-
niacus est cum
huiusmodi pa-
ctum sit illicitum.
c. cum cle-
rici. de pact. iun-
ta glo. vlt. tale
enim pactum con-
tra canonice
non valet. c.
prohibemus. de
cons. c. auaritia.
de preb. quini-
mo etiam si tale
pactum esset in-
teruim iuramen-
tum super eo in-
terpositum non
tenet. c. ex. est
in cap. p. raris. de
cons. c. in c. sua
nos. de iur. iur.
hanc apin. sentit
gl. in d. ca. cum
clerici. in glo. i.
c. in glo. vlt. ubi
statuunt, quod
clerici qui maio-
res saluo saluo-
re pronantur
pensiones, ut fa-
cilis ecclesiam
consequantur
appellatione ces-
sante, ecclesiam ta-
liser acquisitis
spoliari man-
dantur.*

cessore sibi dando loquitur sed hoc in sua dispositione re-
linquere vult. Sicut enim non dedit coadiutores nisi eo pe-
tente, ita neque successorem nisi eo postulante. Sed iam
beneficia resignaturi attendant quid dominus respondeat
Moisi, Tolle Iosue filium Num virum in quo est spiritus
Dei. Hic est successor eximij Ducatus, hic est qui populum
moderetur. Hoc est primum quod in bono pastore summe
expetendum est quod videlicet habeat spiritum Dei & spi-
ritualia promoueat. Me multorum modo concio iubet in-
quirere an liceat resignare beneficium pensione certa an-
nua sibi referuata aliter non resignaturo. Et circa hoc du-
plex est opinio. Doctus Adrianus de Traieco in quodlibeto
suo 9. art. 3. in responsione ad quintum principale argumen-
tum sic habet, De pensione respondeo quod non licet par-
tibus de ipsa pacisci sed illam superioris dispositioni admit-
tere sicut in permutationibus nec credo pensionem redimi
posse sine summi Pontificis licentia & authoritate, cum as-
signetur quodammodo spiritualiter in alimentionem per-
sonae & sua authoritate possit ab initio interuenire pecu-
nia. Aliorum sententia est quod etsi tantum libero consen-
su & beneuola voluntate superioris feruetur pensio ipsa ta-
men cum sit mera temporalis & possit laicis concedi sicut
& decimae conceduntur, poterit ipsa pensio annua ex ali-
quo beneficio proueniens & debita vendi, & hac ratione
cum certa summa pecuniae ab onere pensionis liberabitur.
Huius sententiae est Praeses Caietanus in opusculis &
idem vult Panormitanus de praebendis & dignitatibus. cap.
dilecto. dicens quod pensio est merè temporale pecunia æ-
stimabile & redimibile ex quo non est annexa alicui spiri-
tuali. Nec soluens pensionem hoc facit propter beneficium
ecclesiasticum receptum, sed propter ordinationem supe-
rioris volentis releuare in illa pensione resignantem pro-
pter obsequium quod illi ecclesiae contulit, propter quod
in bullis pensionum apponitur, si non annuam persoluerit,
pensionem beneficium sit tuum scilicet cui debetur pen-
sio ipso facto de resignatione extra. de rescriptis. cap. 4. in
Clementinis.

Quinta via collationis & prouisionis beneficii est per
canonicam

canonicam permutationem, dupliciter quidem fieri potest
beneficiorum & praebendarum permutatio, primò interue-
niente aliqua pactioe etiam de minima re & sic non licet,
vnde Urbanus tertius ita decreuit generaliter itaque te-
neas quod commutationes praebendarum deinceps fieri
non possunt, praesertim cum pactioe praemissa quae circa
spiritualia vel connexa spiritualibus labem semper conti-
net Simoniae. Hæc ille. Et qui sic permutant sua beneficia
propria sola authoritate, ea perdunt vt habetur in cap. Cum
olim. de rerum permutatione. Aliter fieri potest permuta-
tio de consensu superioris & sic licita est ex cap. ad quæ-
stiones. de rerum permutatione. modo sequantur ea quæ
illic dicuntur quæ tria sunt.

Primum quod de duabus parrochialibus ecclesiis potest
per se fieri permutatio, vbi gloss. per se, id est separatim, sine
possessione.

Secundum quod cum illarum Ecclesiarum parrochia-
altera in prouentibus plus abundat potest fieri commuta-
tio possessionum siue reddituum refundendo in pecunia &
supplendo donec in huiusmodi prouentibus veniatur ad
æqualitatem & quod hoc liceat probatur a simili, nam prin-
ceps potest rem ecclesiae immobilem per permutationem
acquirere data re meliori vel æquali, vt dicitur de rerum
permutatione cap. primo.

Tertium est quod sic tamen ecclesiarum fiat commuta-
tio aut prouentuum quod illi contractus nequaquam sibi
inuicem misceantur, id est prouentus inter se commuren-
tur & ecclesiae inter se, sed non prouentus cum ecclesia,
ided permutans vnam ecclesiam cum alia si quærit re fu-
sionem pecuniae ratione iniuriarum spiritualium, de quibus
sua ecclesia plus habet quam alia puta maiorem authorita-
tem administratione spiritualium aut ius patronatus est Si-
monia. His praemissis occurrente causa rationabili permuta-
tionis scilicet vtilitate ecclesiae cum quis maius proficiat
in alia ecclesia quam in sua vel vtilitate personae sine præ-
iudicio suae ecclesiae vt si sit suae ecclesiae inuisus & minus
gratus aliis autem erit gratior omnibus, aut si quis molestetur
in aliquo beneficio in quo habet ius acquisitum & valet
permutare

e De rerum
permutata cap.
quæstionum.

f Permutatio
beneficij cum
bonis vel officiis
temporalibus.
Simoniam est c. de
rerum permut.

g Permutationis
perfectio ad E-
piscopi consen-
sum referenda
est: & cum au-
thoritate omnino
exigenda, quem-
admodum pas-
sum in c. r. & c.
præcipuo per gl.
Abb. Iuno. &
Rane. in d. cap.
cum vniuerso-
rum. & in cap.
cum olim. de re-
rum permutat.
Dec. cons. 141.
col. 1 gl. & doc.
in cler. de vnic.
renun. D. Tho.
2. 2. q. 1. Benife.
ex Car. in clera.
vna. de rerum
per. ut. nu. 86.
nam renuncia-
tio beneficii et-
ecclesiastici fieri
nequit sine au-
thoritate Episco-
pi. cap. nisi. una
priorem. c. admo-
nens. de renun.

la clericum ha-
bens beneficium
quod est ac iure
patronatus lai-
corum illud re-
movere nō po-
teſt ſine con-
ſenſu patroni,
vt voluit Inn.
in c. ſi. de renun-
t. & hoc merito
tenendum dicit
Abb. in c. ſigni-
ficati. de præb.
eodem dicitur de
permutatione.
Quia permuta-
tio eccleſiarū
ad quos laici
competitius pa-
tronat' facta in
Romana curia,
ſine mentione in-
ris præſentandi
laicorum nō va-
let. Dom. in c. de
rerum permut.
in 6. col. ſi. verſ.
quod ſi ſiat per-
mutatio. Gald.
conſ. 11. in rub.
de rerum perm.
in 5. & Bellam.
decif. 179. &
decif. 181.
i. Hoc expreſſe
patet. extra. de
renunciatione.
in 6. & de præ-
bend. & dignit.
c. 4. & per va-
ria alia capitula
lib. eod. unde
Papa intelligit
promittere ſe
nominatos, &
per literas ſuas
beneficia vacan-
tia commenda-
tos perſonis ido-
neis, & ſecun-
dum merita, vt
patet extra. de
præb. & dignit.
c. 30. & 36.

permutare illud cum alio pacifico, poterunt commutaturi
super hoc colloqui & suam mentem explicare ac deside-
rium superioris beneplacito & arbitrio omnia disponenda
relinquendo, nempe inter manus superioris liberè ac sine
fraude illa resignando, vt vult Bonifacius 8. extra de rerum
permutatione cap. Vnum. in 6. Aliter permutatio fieri non
potest sine superioris consensu, nam dato quod vnus illo-
rum possit beneficium suum resignare, non potest tamen
alium instituere tum etiam quod permutatio attentata si-
ne consensu superioris videtur ex cupiditate lucri magis
quam ex animo proferendi procedere propter quod Sy-
moniaci videtur.

Sexta prouisionis canonicæ beneficii ecclesiastici via est
per transactionem.

Licet in spiritualibus & beneficiis transactio propriè di-
cta licitè interuenire non possit vt aliquod temporale pro
spirituali detur, est enim transactio pactio non gratuita qua
aliquid datur vel retinetur, vt à lite recedatur nam vt habet
glossa de transactionibus in principio tituli. Transactio est
de re dubia lite incerta, pactio non gratum, per hoc enim
ab amicabili compositione propriè dicta differt tamen nam
largè sumpta licita inuenitur, vbi enim duo habentes titulū
probabilem super vno & eodem beneficio & contendunt de
eodem possunt prudentum autoritate inter se transigere
vt vnus habeat beneficium & alteri pensio perpetuè assi-
gnetur, vt expresse habetur in capitulo Nisi. de præbendis
& dignitatibus. Nec talis tunc vendit ius suum pro illa pen-
sione sed suo iuri cedit pro pace habenda & accipit pen-
sionem quadraginta librarum, pro temporali sibi ex illo be-
neficio probabiliter debito & non pro cessione beneficii,
nec illic interuenit compositio de dando spirituali pro spi-
rituali, sed magis de dando temporale pro temporali pro-
babiliter debito.

Septima via prouisionis canonicæ beneficii ecclesiastici
est per iura vacationis prouisionem per literas Apostolicas
factam. Quæ secus fiunt beneficiorum collationes simo-
niacæ, irritæ & restitutioni obnoxia declarantur, vt sequen-
ti capite enarrabitur.

DE

DE SIMONIACA BENEFICIORVM POSSES- SIONE ET SIMONIACO- RYM POENIS.

CAPVT SECVNDVM.

§ I.

Simoniaca hæresis & perniciosa.

NVIT iterum ad fœdissima Simoniacæ perri-
manda vulnera ducimur, ne priora tantum degu-
stasse sufficiat, sed huius mali lues idè periculo-
sior quod magis in Ecclesiæ membris iam dudum
irrepperit, in quâ tot dosibus, tot purgationibus, tantisque
phlebotomiis animaduersa est sacra generalis Synodus
Tridentina. Acriter itaque stimulantur Simoniaci ex hu-
ius virij turpitudine & perniciæ ad frangenda illa nequis-
sima pacta rem spiritualem pro temporali exigentia. O gra-
ue vulnus Christi ecclesiæ inflixum, & perditissima tempo-
ra! Dicant isti omnes an non satis superque intellexerint
toties repetitum à Christo domino, gratis accepistis gratis
date? Tanto ariete euerterentur & funditus solo æquabuntur
omnia quæ precio in ecclesia struuntur. Serio prohibet Chri-
stus vt sicut gratuito munere adepti sunt gratiam, ita & il-
lam aliis vicissim communicent, aut nihil confertur, nihil
elargitur, nisi questus & vilis lucelli gratia. Eiciantur, pel-
lantur, ruderibus & fustibus ab ecclesia Christi, isti nundi-
ratores simoniaci qui officia & beneficia ecclesiastica ven-
dunt, reuendunt, mutant, commutant, mercantur dispar-
tiant, haud secus quam fundum aut bouem quempiam
quorum passim magnus ac frequens numerus occurrit a-
deo vt perpauca & rarissima ecclesiastica beneficia gratis
idque idoneis & dignis dispensentur, de his tam ementibus
quam vendentibus pecunia, vel alio precio pecunia æsti-
mabili, tale iam olim protulit Spiritus sanctus decretum, &
iudiciariam

a Simonia est
studiosus volūtas,
emendi, aut ven-
dendi aliquid
spirituale, vel
spirituali anne-
xum. Anan. in
ru. de sim. nu. 2.
Alexa. de Neuo.
conſ. 4. & Ber-
tran. 2. si. lib. 6.
& Alcia. conſ. 2.
& Natta. conſ.
199 & Dec.
cōſ. 118. Addū-
tur autem ia
definitione par-
ticula ille emen-
di & vendendi
quæ vera simo-
niacæ nunquam
committitur nisi
concurrit exa-
ctio, vel promif-
ſio, illa verò
quæ precibus &
gratia fit, non
est proprie Si-
moniacæ nisi pro-
ces ſiant, illa in-
te & intentione
vt notoriè indi-
gnum præſer-
tur digno. Et ita
tenentur commu-
niter doctores
vt dicit Gomes.
ſuper reg. Cance-
l. de triennal.
li. poſſeſſ. 7. 12.

A

Aquam 8. b. Episcopalem dignitatem emere voluit Simon Magnus, ut cuiusque manus imponeret, acciperet Spiritum Sanctum in quibus hæc iusta lraest sententia pecunia tua tecum sit in perditionem. A quo nomen istud stetitissimum flagitiorum est, quæ in apud Græcos minime reperitur, nisi quod Tarasius in secessu Synodo vocatus Caiaphaticum studium, & Simoniacam machinationem, ad deus alienam esse à dignitate sacerdotum. Si vero nostri temporis rationem habuerimus utriore aut obstruere venientur erit nomine in huius sceleratissimæ hæresis vituperium. Quod si huius sceleratissimi temperis rationem habeamus Simon ille non erit cum nostris tempestatis in istis comparandum, imò vix dicitur Simoniacus esse cum Augustinus dicitur istam magis potestatem ambitionemque spectasse, quam pecuniam. Deinde ut concedamus, dicitur in istis po-

iudiciariam sententiam pecunia tua tecum sit in perditionem. Vox profecto quæ mihi talia consideranti vocem faucibus hæerere facit, quæ perditionem deplorandam animi simoniacè bona spiritualia ambientis minatur & certò promittit. Sed hoc lugubrius est quod indies magis grassetur hæc pestis, & subdola arte hoc nefarium crimen obnubletur, nam licet Ecclesiasticæ dignitates publicè non vendantur plurimæ tamen largitionibus ac pollicitationibus adipisci consueverunt. Hæc de sacerdotibus aut episcopis vetus querela est quam hic renouare non est huius instituti præsertim hisce temporibus quibus malis sacerdotibus nullus habetur honos & boni quoque contemnuntur à laicis. Si proficit admonitio satis admoniti sunt in scripturis canonicis ac veterum doctorum scriptis in ipsis denique Pontificum decretis nihili religiosius cauetur quam simoniaca illa venatio. Vincat auarum illud congerendi desiderium Christi paupertas, humilitas ambitionem opprimat, propinquitatis affectum charitas sponsæ Christi. Si princeps obrudit illum cui fauet sic tibi prior summi principis ratio. Intrent per ostium qui sacra adita venerari cupiunt Quid mirum est si vir Ecclesiasticus concubinariis sit, & alter ludendo noctes diésque consumat, si quidem nummis Ecclesiæ munera sortiti sunt? & peccata mutuo applausu sese inuitant, peccata alia sunt aliorum pœnæ? Nos cum maximo nostro incommodo experti sumus, quàm malè cedat reipublicæ quæ suos habet honores venales, virosque primarios ambitiosos. Audimus quotidianas querimonias deplerantium collapsam Christianam religionem, eamque ditionem quæ quondam complexa est vniuersum terrarum orbem, in has angustias esse contractam. Hoc igitur quibus ex animo dolet eos decet ardentibus assiduisque votis flagitare a Christo, ut digni operarij mittantur in messem & despectis huius mundi vilibus emolumentis ad hanc omnium pulcherrimam militiam totò incumbant pectore post breue tempus (quid enim hac vita fugacius) sempiternam accepturi coronam beatæ immortalitatis. Eia ergo sacerdotes in Christo dilecti veterem hanc circuitionem contractuum relinquit ad beneficia expiscanda

expiscanda ut ab illis ditiores consulatis rei domesticæ, hoc diuino & humano iure damnatur, curate saltem ut sub paupere sed honesto victu animas vestræ fidei commissas diuitiis spiritualibus locupletetis. Optimum & pingue sacerdotium existimate illud in quo multis laboribus, assiduis vigiliis, oui perditæ succurritur. Arduum est ad quod adhortamur, sed idem est facinus omnium pulcherrimum atque optimum. Imitatum est satis Annarū, Caipharam, Scribarum & Phariseorum munus, qui cœlum, terræ misceant citius quam patiantur aliquid suæ authoritati quæstuique decedere. Non refert quam numerosus aut splendidus tibi grex obuenerit, sed illud refert ut absque velleris affectu & bonorum temporalium cupiditate Christo lucrum adferas. Eximiæ cuiusdam philosophiæ est nec dignitate muneris attolli, nec difficultate deiici. Si titillat honos, cogita, te nihil aliud esse quam dispensatorem, si terret difficultas, cogita etiamnum viuere summum illum pastorem, qui non deest gregi suo vsque ad consummationem sæculi, cuius fiducia Paulus alioqui demissus gloriatur sese posse omnia. Suis temporibus nec prece, nec precio, dabantur Ecclesiastica scepra, sed tantum quibus fulgebat pietatis & virtutis dignitas, quia ut inquit Comicus virtute non fauoribus ambire oportet.

certis mensuris haurisse cum nostri hodie non potestatem, non gloriam, sed foris duntaxat cellum hac arte querant.

QUOT MODIS CONTRAHATUR SIMONIA

§ II.

SVPERIVS Simoniam diximus studiosam voluntatem emendi aut vendendi quicquid temporale quod spirituali est annexum nomine autè emptionis aut venditionis omnem commutationem intelligimus rei spiritualis pro temporali, non modo videlicet pecuniam in precio habendo, sed aliam quamcunque imo preces quæ prætio æstimari queunt & seruitia & æmicitates, quoties in compensationem sumi possunt rei spiritualis. Vnde Urbanus Papa. can. Saluator. l. q. 3 quisquis inuit. Quisquis res Ecclesiasticas non ad quod instituta sunt, sed ad propria munere haurit, vel obsequii, vel pecuniæ largitur, vel adipiscitur Simoniacus est per quæ tria munera omnis res prætio æstimabilis.

2. Nō solum emptio aut venditio rerum spiritualium, sed omnino dispensatio, & permutatio non gratuita est Simoniacæ. Hæc conclusio est S. Thomæ q. 100. art. 1. ad 5. & Adrian. quodlibet. 9. ar. 2. & Richard. in 4. dist. 5. Palu. dist. 5. & Syluest. verbo per prætio §. 1. & sicut aliqui simoniacus.

A 2 æstimabilis.

b Pecunia nomen laud ad omnes fortunas copias excenditur, non solum enim, ut inquit Vlpianus numeratam pecuniam complectitur, omnem pecuniam, hoc est, omnia corpora nam corpora quoque pecunia appellatione continentur. L. 178. ff. de verb. sign. Pecunia nomine, inquit Hiermogoniam non solum numerata pecunia sed omnes res, tam solis quam mobiles, & tam corpora, quam iura continentur. Id etiam voluit August. in lib. de disciplina Christianorum. Tertium (ait) quid quid homines possident in terra, omnium quorum Dominus sunt pecunia vocatur seruum, & arbor, per lra in. 12. l. ab. nota vno loco nomine omni substantia comprehendatur. At est in angustum referatur pecunia nomen, ea tantum continere qua pondere numero & n. s. iura constant.

æstimabilis intelligitur secundum philosophum 3. Ethicorum nomine pecuniæ h imò quicquid homines habent externa & omnia quorum domini sunt pecunia vocantur secundum Augustinum de doctrina Christiana & habetur 2. q. 3. cap. Totum. Ad quæ tria reducuntur metus & homagium affectus & consanguinitas, amor carnalis & acceptio personarum. Primum ergo ut de omnibus specificetur oratio, notandum quod in accipiendis vel dandis muneribus tria sunt maximè attendenda scilicet dantis & accipientis qualitas, quantitas, tempus donationis & numerus, item cum Propheta dixerit Beatus qui excutit manus suas ab omni munere de illis donis accipiendum est quæ accipientis animum allicere vel peruertere solent, alias ut illic dicitur ordinatori & consecratori, electuarium vel de vino siue de aliis huiusmodi, quæ modici sunt pretij, & quæ voluntatem recipientis diuertere non possunt, rite dantur Hæc ibi. Munus verò à lingua plura complectitur temporalia & pecunia æstimabilia secundum laudem ipsam quæ pertinet ad fauorem humanum qui sub prætio cadit, adulationuū quoque querentia, preces, quibus acquiritur fauor humanus & sibi contrariū vitatur, & his mediis, qui promouetur Simoniacus est. Si autem pro digno preces porrigantur ut donator moueatur & disponatur à laude, & excitetur precibus ut doctore donet non est Simoniacus quia rationalis causa subest tale spirituale conferendi hocque licere ostenditur ex facto Gregorij qui in quadam epistola ad Petrum episcopum sic scribit, Latorem præsentium per intercessionem vestre sanctitatis accolitum facimus. l. q. 1. latorem. Et cap. seq. ad Eliam presbyterum & Abbatem, filium vestrum Epiphanium mandastis ut ad sacrum ordinem promouere deberemus, & diaconus quidem factus est & in fin. cap. dicitur quod illæ præces reprobantur quæ affectu carnali porrectæ fuerunt, sed valent cum in certum testimonium adhibentur veritatis. Munus autem à manu aut ab obsequiis non sic præbet certum testimonium de promouendo, sed magis præ se fert cupiditatis speciem recipientis intuitu: Hic ergo audiendus est diuus Thomas tria respondens. Primum quod in collatione sacerdotij munus principaliter

principaliter à lingua vtendi puta vel laudem aucupari, ac perinde humanum fauorē vel preces aut ex quibus idem fauor acquiritur aut contraria inuidia vel odium cauetur simoniacam labem contrahit. Quod si contra quis arguat: Qui dat propter laudes aut precibus victus gratis dat, quare neque pœnas incurrit iuris, decipietur si exactius prædicta perpendat. Non enim D. Thom. laudis intentionē etiam si sit principalis nec precū causam simonię simpliciter tribuit sed quando per hæc aliquod emolumentum temporale prætio æstimabile contenditur vt si episcopus sacerdotium regis famulo aut eius precibus ductus conferat qui se apud regem laudibus efferat quo homo possit pinguiorem præbendam venari, imò verò neque tunc est simonia, nisi quando id principaliter intenditur, cuius indicium est quando confertur indigno. His superaddit Sanctus Thomas 2. 2. q. 100. art. 5. idem esse quod aliquis det rem spiritualement pro aliquo obsequio d temporali exhibito vel exhibendo ac si daret pro pecunia data vel promissa, id est, sicut Simoniacus est dare spirituale pro pecunia sic pro obsequio temporali exhibito vel exhibendo ac si daret pro pecunia data vel promissa quod confirmatur autoritatibus in præmissis de triplici munere adductis.

Vnde Alexander 3. Simoniacus censuit quendam militem quod promississet cuidam clerico dare Ecclesiam si quoddam negotium eiusdem promouisset in Curia Romana & ob hoc determinat talem promissionem continere simoniacam prauitatem vt patet de Simonia capitulo cum essent.

Notandum tamen est quod duplex dicimus obsequium ad quod collator beneficij potest habere respectum quoddam enim est particulariter ordinatū in bonū particulare alicuius, scilicet, dantis spiritualia vel suorum consanguineorum vel amicorum & de illo intelliguntur præmissa quod munus ab obsequio est seruitus indebite impēso, vbi non capitur indebitè pro inhonestè vel contra debitum ex genere operis, sed capitur indebitè vt idem est quod non ex debito vel obligatione. Aliud est obsequium impensum in ecclesiæ vtilitatem & ad tale potest collator beneficij

A 3 habere

c Si preces quæ factæ oritur quæ à Victoris) vel lam resolucretur, tanquam pretium in aliquod temporale clarum est quod esse Simoniacum. Quia nil refert quod pretium datur mediare pro re spirituali. Hæc est l. m. & car. in c. i. de au. & qual. ord. Idem dicendum est de obsequio cum pecunia sit estimabile, ut quod in canonicum temporale resoluere.

d Obsequia illa qua questum in beneficij adeptus præstantur. Simonia non erant, si quidem seruire alicui prelati primariè patet spe consequenti ab eo, beneficium ecclesiasticum etiam non accedente expressa passione, Simonia est, vt communi ore docent scholastici, licet ea Simonia mentalis tantum sit, secundum Felm ibid. & Caietan. in sm. in ver. Simonia in p.

habere respectum cum huiusmodi obsequium in Ecclesiæ commodum cæteris paribus reddat ipsum dignius & sic præferendum, vnde Gregorius Ecclesiasticis vtilitatibus defudantes dignum est remuneratione gaudere, & qui se voluntariis obsequiorum necessitatibus sponte subiiciunt, dignè nostris prouisionibus consolentur, & Concilium Agathense Clerici omnes qui Ecclesiæ fideliter vigilantèrque deseruiunt stipendia sanctis laboribus debita secundum seruitij sui meritum per ordinationem canonum sanctæ Ecclesiæ à sacerdotibus consequantur, & idem iudicium est de munere à lingua in vtilitatem Ecclesiæ impenso, vt si quis aduocatus defenderit iura & causam Ecclesiæ, similiter de munere à manu vt si quis bona contulerit Ecclesiæ nam huiusmodi obsequiis licitè mouetur collator, illis alioquin idoneis beneficium conferre sicque poterit aliquis obsequi Ecclesiæ hac spe & intentione quod aliquando promouebitur ab ea, aliunde tamen idoneus inuentus dummodo principaliter ad hoc seruiat nec ducat in pactum vt habet gloss. 6. i. dist. cap. Quid proderit, & de pactis. cap. captum. Et de Symonia cap. Tua nos vbi dicitur quod in spiritualibus omnis pactio & conuentio cessare debet. Quum in hanc decisionem de precibus inciderimus, altera est nobis euoluenda quæstio. Vtrum collatio metu extorta c simoniaca sit ita vt qui beneficium tale recepit, resignare ipsum teneatur. Dominicus de Soto vir sui æui lampas respondet quod etsi metu conferre indigno peccatum sit ex genere suo mortale, digno verò, nonnulla etiam culpa, quia collatio non fit legitimo fine, neutrum tamen est Simonia, quoniam dare metus causa, non est dare pretio. Nam etsi quis pretium daret ad propellendum metum, nihilominus qui metuit nil recipit. Imo verò nec sacramenta conferre propter metum vllò condemnatur iure, vt si quis metu confessionem audiret Nec verò vulgò talis Episcopus haberetur Simoniacus. Sed tamen quando ille metus incuteretur, qui esset modo exposito pretio æstimabilis tunc esset Simonia, vt si rex vel eius aulicus comminaretur Episcopo quod nisi Sacerdotum tali personæ conferret de gratia regia excideret, neque ad altam esset a-

scenurus

e. D. Bonamien-
tura 4. d. 25. re-
net quod dare
beneficium ra-
tione timoris est
Simonia. Duran-
dus pariter. dist.
25. q. 4. dicit
quod etiam si
det digno, quo
ad Deum est Si-
monia. Idem di-
cit Adrian quod
lib. 9. art. 2. &
propanitur non so-
lum ratione ti-
moris de malo
temporalis, sed
etiam ratione in-
dignationis, idè
habet Angelus
verbo Simonia.
§. 3. & maior.
expressè d. 25. q.
3. & 5. Tho. in
4. d. 25. q. 3. ad
3. dicit quod si
spiritualiter mo-
netur propter ti-
morem manife-
stè est Simonia-
ca.

scenurus sedem. Qui enim tali metu Sacerdotium con-ferret, id ad venandum episcopatum faceret, ac perinde simoniacus esset. Secus si metus ei incuteretur amittendi vitam aut temporalia bona quæ possidet, nam tunc metuens nullum habet respectum lucri.

Quantum ad munus homagij attinet etsi inter munera manus complectatur, de eo tamen specialiter dicitur quod eius interuentu Simonia incurritur, nam Alexander 3. dicit quod homagium cum iuramento fidelitatis facere pro spiritualibus habendis Simoniacum est & diuinis ac humanis legibus contrarium, De Simonia. cap. Ex diligenti, quemadmodum & qui aliquod beneficium alicui impartitur hac conditione vt debitum suum ab illo recuperet, licet nihil speret alienum, Simoniam committit, vt vult Sanctus Thomas in 4 Sententiarum distinct. 25. art. 1. ad 2. q. 3. Omnium autem Simoniacorum vfratissimum genus eorum est qui gratis conferunt spiritualia propter consanguinitatem vel carnalè affectum præcipuè quæ quidem collatio perniciosa est & illicita non tamen læthalis quia hic nihil accipitur nec hoc pertinet ad contractum emptionis vel venditionis, si tamen aliquis dat beneficium Ecclesiasticum alicui hoc pacto vel intentione vt exinde suis consanguineis prouideat est manifesta Simonia de talibus extortat Michæas, Væ qui ædificatis in sanguinibus, & Hieronymus talium duplicem defectum deplorat vt refert Gratianus vnum omissionis magis idoneorum in collatione beneficiorum, alterum commissionis Simoniacè promouendo vel illicitè scilicet quos ipsi amant vel quorum obsequiis deliniuntur vel pro quibus preces funduntur vel qui munera offerunt. Hæc possent induratos & adamantinos animos reuocare ab hoc infami Simoniæ scelere si aliquod respicendi nobis adesset consilium sed nos excepti in malitia congratulamur nobismetipsis in peccatorum profluvio. Intelligamus saltem vt liberiùs deterreamur ab hac voragine in Simoniæ admissione nos duo grauissima committere peccata, in religionem quippe per sacrilegium peccatur & in iustitiam per furtum, sacrilegium in hoc subsistit quia rei sacræ ea sit iniuria vt vendatur quod nullà

f. Hic locus su-
periore capite
discussus est, cui
tamen cum E. &
V. ista vlti-
mam partem da-
re possumus hac
conclusionem. Cæ-
terum beneficium
in eius consan-
guinitate non
est Simoniacum.
Hæc S. Tho. q.
100. art. 5. ad 2.
vt superius di-
ximus, hinc in-
firmatur sen-
tentia Bonamien-
tura dist. 25. q.
3. ferentis collatio-
nè spiritualium
ratione consan-
guinitatis esse
Simoniacam Es-
sæ opinio Pa-
risiensis vt recit-
at Aristodorus o-
uita. 16. repre-
hendit Inno. 3.
Archiep. Media-
lanensem quod
beneficium con-
misset in fau-
rem carnis. Di-
cimus ergo
quod cæteris pa-
ribus prouide-
re consanguineis,
non est pecca-
tum de cobu-
cler. & mul. c.
potest & verb.
Simonia. §. 16.
saltem sacile-
scandalo.

h 1. q. 1. cap. reperiuntur.

i Anathema danti Anathema accipiendi. 1. q. 1. quicunque. 2. k Conci. Cōf. Sess. 43.

l 22. Sess. c. 1.

m Ex S. Concilij Tridentini canonibus Simonia penitus excluditur. Sess. 24. c. 5.

n vult tamen inter cetera, ut in contrahendis matrimonij, vel nullis omnino detur dispensatio, vel raris adque ex causa, & gratis concedatur. Rursus quavis Simonia sit clericis pro funeribus exigere precium, possunt tamen scilicet scandalo, pro sustentatione parochij. Verum quia spiritualibus antecedenter sunt annexa, absque Simonia venduntur, si nihil plus capiant ratione consecrationis.

o Quaedam tamen vice asseruntur nisi ratione eius spirituale est. Hinc molituncipulus cautum est, ne pro christi sinare aliquid exigant.

p Quaedam tamen vice asseruntur nisi ratione eius spirituale est. Hinc molituncipulus cautum est, ne pro christi sinare aliquid exigant.

q Quaedam tamen vice asseruntur nisi ratione eius spirituale est. Hinc molituncipulus cautum est, ne pro christi sinare aliquid exigant.

tam turpibus & nephandis datis vel acceptis extiterit anathematizetur, h decernentes omnino vt quicunque deinceps pro accipienda diuina dignitate domi quodlibet primum detectus fuerit obtulisse ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum atque à participatione corporis & sanguinis Christi alienum. Ex quo constat (vt inquit Ambrosius) illum execrabile perpetrasse flagitium.

Paulus Papa 2. in extrauag. communi quæ habetur titulo de Simonia Romæ edita anno 1464. excommunicat papali excommunicatione sic quod non possint absolui præterquam in mortis articulo, omnes & singulares qui quomodolibet dando i vel recipiendo Simoniam commiserunt aut vt fieret mediatores extiterunt seu procuraerunt talia pacta.

Concilium Constantiense k sub Martino 5. excommunicat ipso facto omnes dantes & recipientes Simoniacè sacros ordines, beneficia vel officia Ecclesiastica ita quod tam dantes quam recipientes in Simonia ordines vel beneficia sunt ipso facto à Papa excommunicati, etiam si Pontificali aut Cardinalatus præfulgeant dignitate.

Sacri Concilij Tridentini l patres vetant omnem in sacris rebus nundinationem, & collatores beneficiorum hortantur ne deinceps conferant nisi idoneis, repulsa omnis Simoniæ seruitute. m

Quod autem diuina flagella temporali pœna ulciscantur Simoniacorum arrogantiam testis est Giesi qui gratiam saninitatis Naaman Syro vendidit 4. Regum 5. Gregorius Nazianzenus hoc vnum cum duobus aliis exemplis proponit de pœna temporali Simoniacis diuinitus inflicta. 1. q. 1. Qui studet. Vnde sacrum generale Concilium Lateranense cap. 63. talem maledictionem imprecatur & promittit Simoniacis dicens Firmiter statuente vt pro his scilicet ordinibus & beneficiis ac aliis spiritualibus conferendis siue collatis nemo aliquid quocunque prætextu exigere aut extorquere præsumat, alioquin & qui receperit & qui dederit huiusmodi pretium omnino damnatus cum Giezi & Simone condemnetur.

Ciuitatum ruinam & euersionem prædixit Propheta Micheas

Micheas ob hoc detestabile Simonis facinus, Iudices eius in muneribus iudicabant, sacerdotes eius in mercede respondebant, & Prophetæ eius in pecuniis diuinabant, idcirco propter vos Sion quasi ager arabitur, & Ierusalem vt custodia pomerij erit gloss. custodia Pomerij collectis pomis deseritur, ostendit itaque Propheta propter huiusmodi Simoniacos Ierusalem fore destruendam. Experientia edocti sumus pariter Simoniacos omnes exitialem semper ducere finem exemplo Iudæ qui postquam omnium redemptorem vëdidit laqueo se suspendit n auida stigiis canibus præda, vt verax sit Petri in Simonem Magum sententia. Hinc Gelazius Papa. Quos constituerit indignos meritis sacra mercatos esse pretio dignitatē conuictos oportet arceri non sine periculo facinus tales perpetrantes, quia dantem pariter & accipientem damnatio Simonis quam sacra lectio testatur inuoluit. Si quis (inquit Gregorius) iniusto cordis amore, vel sordidis precibus vel manuali seruitio siue fraudulento munusculo episcopalem seu sacerdotalem non lucro animarum sed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem acceperit, & in vita sua non sponte reliquerit eumque mors insperata pœnitentem non inuenerit proculdubio in æternum peribit. p Alexander Papa 3. In Concilio Turonensi. Quisquis (inquit) contra hoc decretum attentare præsumpserit tam ille qui dederit quam ille qui receperit vel consentit partem se cum Simone non dubitet habiturum. q Et Concilium Lateranense, Si quis contra hanc prohibitionem Simoniæ venire præsumpserit portionem cum Simone & Giesi nouerit se habiturum. r

n Matt. 27. o Gregor. 1. q. 1. cap. quos constituerit.

p Ex hoc canone probatur haberi quod etiam sine peccato exteriori, sed solum munere dato, vel obsequio etiam: aut precibus consequuntur Episcopatus, tenentur resignare. Idcirco Adriamus ex iure diuino esse dicitur obnoxius restitutioni quod Simoniacè acquisitum est, siue spirituale, siue temporale. Armach lib. 10. c. 23. tenet adhuc latius, quod non solum si Simoniacè, sed si ambigua hypocrisis peruenerit, quod ad sacerdotium nullum titulum acquiri, & reneat restituere qui non intrat per ostium, & per consequens est for & laico.

q De Simonia c. nō satis. r eod. tit. cap. cum in ecclesia, & c. si pro certo.

a Ambaribus qui de Simonia aliquid scripserunt addere poterit gl. dist. 1. q. 1. in prin. Alex. de ser. p. q. 100. Rich. ard. Bona. Gabriel. ac omnes fere scholasticus. l. 4. d. 2. c.

DE SIMONIAE RESTITUTIONE.

§. IIII.

P RÆTER Franciscum à Victoria in suis relectionibus Theologiæ a præclari quamplurimi authores, huius paragraphi seriem complexi sunt Caietani, Paludani, Altifiodor ensis, Hadriani, Durandi, Nauarri, Dominici & Petri de Soto, Meting, Cani, Lopezij, & Thomistarum omnium de his eximia & eruditissima extant consilia, quæ sedulus lector reuoluere poterit, ne tamen indonatus ab hac materia

recedat

Anth. 2. p. tit. 1. c. 5. Astenf. l. 6. tit. 55. Vigner. c. 5. §. 7. Angel. Ray. Pifa. Rosel. Tabie. Syluest. Caietan. Ar. mil. & alij Summi-stra in rer. Simonia.
b. Pretium Simoniae ne quis fallatur, oportet distinguere, nec enim intelligitur qualibet, vel memorie, vel gratie mentis spectant, vel exhibita occasio sed illud quod fultem opinione dignum, iustum que putatur in commutatione, quodq; emptorem adigit, quasi debiorem, et que ipsum vendiorem cogere videatur ad rei spiritualis optate prodicionem. Neque quicquid est vicij, si quis liberaliter pro in oret quos sperat non fore ingratos. Pretium igitur huius loci triplex esse potest. Primum nostri vocant à manu quo intelligitur quicquid vilo modo in commutationem venire potest, vel sine villa prædicta, oleum, frumentum. Alterum ab obsequio, & huc congeruntur ministreria seruicia, & omnia alicui nomi-

recedat nos breuem hâc decisionem superstruemus. Quicquid per Simonia contractum acquiritur, siue pecuniario pretio ^b siue munere alieno perinde valere restitutioni subiectum est, videlicet neque ipse posset venditor pretium, neque res emptor retinere. Nullus enim vt (inquit) Diuus Thomas 2. 2. q. 100. potest licite suo vsui addicere id quod contra voluntatem Domini acquisiuit, qua scilicet voluntate dominus irritat huiusmodi acquisitionem, puta si aliquis dispensator de rebus domini sui daret alicui contra voluntatem & ordinationem Domini sui, ille qui acciperet licite retinere non posset, dominus autem cuius Ecclesiarum prælati sunt dispensatores & ministri ordinauit vt spiritualia gratis darentur secundum illud Matthæi, Gratis accepistis gratis date, & ideo qui muneris interuentu spiritualia quacunque assequitur ea licite retinere non potest, totum enim ius Canonicum id conclamat vt patet canone citato, Si quis episcopus. vbi qui dignitatem per Simoniam emit ab eadem debet esse alienus & c. presbyterum. ead. cau. & q. qui per pecuniam Ecclesiam obtinuerit priuari ea iubetur. Et è conuerso, cap. de hoc. de Simonia. regis qui vt in electionem consentirent accesserunt idem pretium restituere coguntur. Vnde ob huiusmodi obligationem ad restituendum temporale Simoniacè acceptum, non potest fieri elemosyna de temporali Simoniacè recepto vt scribit Gregorius ad Euagrium episcopum. 1. q. 1. non est præsentandum. intellige autem hic de Simoniacè acquisito non posse fieri elemosynam quando constat cui sit restituendum, aut enim datum est in odium eligentis vel promoti & tunc restituetur non ei qui dedit sed ei in cuius odium datum fuit, si vero datum fuit in fauorem spirituale accipientis siue per ipsum siue per alium nunquam est restituendum ei qui Simoniacè dederit vt docet sanctus Thomas, 2. 2. art. 7. ad 2. dicens De eo quod est per Simoniam acquisitum potest fieri elemosyna quia non est debitum ei qui dedit sed meretur illud amittere, nec potest repetere pecuniam quam turpiter & symoniacè dedit, licet alius iniuste detineat, vt dicit idem Sanctus Doctor. q. 100. 2. 2. art. 6. ad primum, si vero pecunia vel possessio vel fructus Simoniacè

niacè sunt dati & accepti in iniuriam alicuius ecclesie restitui debent illi ecclesie in cuius iniuriam data fuerunt non obstante quod Prælatus vel aliquis de collegio illius ecclesie fuit in culpa, quia eorum peccatum non debet aliis nocere, si autem Prælatus & totum collegium sunt in culpa in quorum scilicet iniuriam, data est pecunia tunc debet cum autoritate superioris huiusmodi temporale sic symoniacè receptum vel pauperibus vel alteri ecclesie irrogari.

Quod si Prælatus aliquid ^c pro collatione rei spiritualis receperit etiam sine pacto credens illud in pretium sibi dari, profectò non magis dominium quam vsuras acquirit atque ideo restituere tenetur eidem qui dedit, si tamen postea rescuerit id non sibi datum in pretium retinere potest, At qui si quando confert beneficium, scit in pretium sibi munera esse impensa non tenet collatio. Si autem quando contulit non credebat sibi dari in pretium collatio ex parte sua tenet sed tamen si postea sciuerit ceu pretium sibi data restituere tenetur, & collationem constat ob inhabilitatem ementis fuisse inuvalidam & profectò in hanc sententiam firmitus descendendo quoufque aliud à sapientibus euulgetur aut doceatur.

TEMPORALE PRO SPIRITVALI DATV
 ET ACCIPITV IN QVINQVE CASIBVS.
 § V.

ET SI nunquam spirituale pretio quouis venari liceat, licet tamen temporale dare & accipere pro spirituali in quintuplici casuum differentia. Primo pro stipendio sustentationis, quod non solum licitum est imo debitum & à Domino ordinatum in vtroque testamento sic procuratio ministrantis spiritualia licite exigitur. Vnde Innocentius, tertius Consultationi tuæ respondemus, quod nihil pro consecratione Ecclesiarum potes vel debes preter procurationem exigere. Visitator tamen potest etiam procurationem suam recipere, vt vult B. Gregorius cap. Charitatem. 12. quæst. 2. Secundò licet accipere & dare temporale pro stipendio locatarum operarum, & hoc in

B 3 illis

ta opera. Tertius dicitur à lingua que classis adulationes facias mendacia, blandicias, & quicquid est calumniarum, quod vel ore, vel stylo peragatur continet.
c. Episcopus recipiens salarium iuxta capitulum cum sit Romana, recipit inuitis laboris, Atifodorus. 3. p. q. 1. & de elemosinis. & Bonavent. 4. d. 25. q. 11. & Richa. ead. d. q. 2. Sed hu non obstantibus conclusio nem statuit F. à Victoria, non plus licere locare operas in administratione spiritualium, quam ipsa spiritualia, neque licet aliquid recipere pro labore spirituali, magis quam pro ipso spir. uali. Hac est sententia Durand. 4. d. 23. q. 1. & Pal. d. 4. q. 11. & Caietan. 22. q. 100. & in sua summa & Syluester de simonia. §. 9. & citat gl. vlt. extr. ne prælatus viuas suas. & c. fin. de pact. Eo quo habet, quod ubi cessare debet conuictio, vbi licet locare operas.

Alincus tractatus de simonia contra Cancellarium Parisiensem, & dicit nullam antiquam rem oppositam remisse. Est etiam expressa sententia S. Thom. 4. dist. 25. q. 3. art. 2. q. 2. in corpore ubi circa simonia spirituales distinguit. Alii enim sunt actus spirituales ex principio, quia scilicet procedunt a potestate spirituali, sicut celebrare & administrare sacramenta. Alii sunt spirituales, solum ex parte finis: sicut docere, quod terminatur ad scientiam, vel veritatem spirituale. Et dicit quod in secundo genere operum licet locare operas, non autem in primo sed solum licet accipere in sustentationem & idem ad licentiam ponit quod lib. 3. q. 6. b. Licet pecunia redimere & simoniam ab eo qui per vim electionem studet impellere. Sed hic non vulgare dubium potest suboriri verum ad canoniam iniquam electionem, qua Ecclesie pecunia dicitur permissa.

illis actionibus in quibus principale questum est temporale, & per accidens in quibusdam spiritualibus ut postea dicitur.

Tertio datur licite temporale pro spirituali, cum gratis datur siue per modum Eleemosynæ unde de Symonia cap. Etsi quaestiones, ita scribitur. Si ipsa persona electa offerat ordinatori vel cōsecratori suo electuarium vel de vino siue de aliis huiusmodi quæ modici sunt pretij, ex quo voluntatem recipientis inclinare vel nouere non debeant, non conuenit Ecclesia Romana interpretari accipientem in his delinquere vel donantem. Et cap. Tua nos. tit eod. de Simonia determinat Innocentius 3. Quod si quis clericus pure sine pacto vel conditione qualibet offerat ecclesie bona sua rogans humiliter vt in canonicum admittatur & bona sua retinere sibi liceat pro præbenda & clerici eiusdem Ecclesie pure cōsentiant huiusmodi receptio fieri potuit absque periculo Simoniacæ prauitatis. Quod autem sponte oblata temporalia pro spiritualibus liceat accipere docet 11. Tholetanum in cap. Quicquid, 1. q. 1. & Concilium 4. Carthaginense in cap. placuit. Hoc idem fatentur Gregorius & Concilium Bracharense in ca. Placuit. Verum quod ubi sic temporale gratuite datur pro spirituali licet accipere, sed omni scandalo secluso & in his gratuitis sequenda est pia consuetudo à fidelibus introducta quam episcopus obseruari faciat vt ex Concilij Lateranensis habetur ca. Ad Apostolicam, de simonia. Cognoscitur autem quod gratuite datur quando datur post factum, cum enim ante datur videtur quod gratia sequentis beneficii habendi datur.

Quartò datur temporale pro spirituali tanquam stipendium oneris adiecti spirituali, sic Alexander 3. in cap. Significatum est nobis, de præbendis approbat & confirmat collationem cuiusdam præbendæ cuidam sacerdoti cum hac conditione factam in Ecclesia Insulensi scilicet quod missam de sancta Maria (nisi corporis infirmitate grauatius sit) debeat quotidie celebrare, ecce quomodo Ecclesia licite dat præbendam sacerdoti sub hac conditione quod quotidie celebrabit, Sicut aurum Ecclesie traditur sub hac conditione quod ex eo fiat calix & deseruiat Ecclesie sic pecunia

relinquitur pro anniuersariis, & cum conditione quod fiat anniuersarium, & hæc est cautela quam dat gloss. in cap. Significatum est. de l'rabendis ad Simoniam euitandam vt onera diuinorum celebrandorum apponantur rei temporali & postmodum res tradatur simpliciter & tunc transibit & suscipietur cum suo onere sicut præbendæ annectitur onus docendi. de Magistris. cap. penultimo.

Quintò datur pro spirituali temporale ad redimendam vexationem in iustam licet non possit accipi iuste vt patet, 1. q. 1. per multa capitula sic Iacob emit primogenita redemptiuè Genesis 25. Habes casum & decretum Cœlestini 3. in cap. Dilectus. de simonia de eo qui dat prælato pecuniam ne ipsum in iure suo de facto molestet, quam quod repetere eandem possit ostendit, si Prælatus præmissa non obseruat alium casum ponit gloss. de simonia super cap. ad aures scilicet, pro absolutione excommunicationis si quis in ea iniuste vexetur. S. Thom. in 2. 2. q. 100. art. 2. ad primum, dicit sacerdoti nolenti baptizare paruulum nisi pro pecunia (quando aliter non potest baptizari) licet ei dare pecuniam non pro baptismo sed pro iniusta vexatione redimenda.

Alius casus est si quis habens ius in aliquo beneficio quod iam factum est suum & sibi appropriatum vexetur ab aliquo eum iniuste volente, poterit & licitum erit ei pecuniam redimere suam vexationem vt patet ex cap. Dilectus filius. de Simonia. licet alius iniuste accipiat, sed si tantum ius ad ipsum beneficium haberet scilicet quia dignus aut quia iam electus si quis iniuste vexet & impediatur ne talis dignus eligatur aut de beneficio prouideatur vel ne iam electus confirmetur non poterit per temporale illam iniustam redimere vexationem vt patet, ex cap. Matthæus Cardinalis. de Simonia.

Tandem vt huic capitulo scilicet addatur colophon, tria dubia sunt discutienda, primum an omnis simonia sit de se mala vel aliqua mala quia prohibita, vt ad hoc duplex inuenitur opinio vna est canonistarum dicentium quod aliquid potest esse simoniacum bifariam vno modo de se & talia sunt quæ prohibentur vendi vel emi in nouo aut veteri testamento. Aliud autem est simoniacum quia tantum hu-

sa licet peccati offerre. Cetera vna in illa non quaest. 1. quolibet. asserere non formidat in electione Pontificis maximi, si licet quidam consuevit electionem in indignum inclinare, & Ecclesiæ pestilentem, licere oblato pretio eiusmodi electionem canere, hoc enim esset Ecclesie vexatione redimere. Sed tamen ad eligendum (inquit) bonum id non licet. Sorus apud quem hæc loquitur Caietanus arbitrat, quod licet huiusmodi spiritualia vendere omnino sit iniuste malum, redimere tamen non vsque adeo quin extrema necessitas licite id possit fieri. Quia propter ubi multi essent digni, nentiquam licere pretio ambire vnica electione. Imo quia vna alij essent, alij digniores, non liceret id in suorum dignissimi facere, quos speratur eligendum, non ingratum extrema necessitate eligendum, quæ sola huiusmodi simoniis. Simoniis absque

6. Apud Casarum edicta canonum ne vllō modo arbitrio flagitium committatur, & i. ad eius puniōe relinquatur in dñi arbitrio.

1. Simonia peccata inbet spūituum resignationem & temporalium restitutionem. Et si quis episcopus & c. presbyterum. i. q. 1. & c. audimur. de simo.

Secunda pena est excommunicatio, Pōtēstia. c. rēprimuntur. i. q. 1. quā ipso facto incurrunt per sententiam iuris, eiusdemque admonitionibus. Quā sanā pena iam prima multauit Archadium Augustum, atque eius coniugem Euxodiam quod Ioanne Chrysostomo Patriarchatum suo honore depulso Theophilum Alexandrinum suffecerat ne auctor est Fulgosius. lib. 6. c. 3. Tercia est suspensio ab ordinum functione qui per Simoniam recipiuntur. Quarta est depositio & infamia. Quinta pena solet imponi etiam, quae arbitraria est, pro re facta quilibet.

mano iure prohibitum & in quod tot pœnæ foro ipso Ciuili & Canonico constitutæ sunt. Hanc distinctionem ponit gloss. super capitulū ex parte prima. de officio iudicis delegati, & Innoc. 3. & Hostiensis dicentes cum gloss. simoniaca quia prohibita sunt illa quæ per constitutionem Ecclesiæ facta sunt simoniaca vt emptio simplicis beneficii non habentis curam animarum scilicet canonicatus. Vnde Hostiensis de simonia super cap. ultimo. dicit quod Papa potest vendere simplicem canonicatum cui non est annexa cura animarum nec facer ordo absque eo quod incurrat vitium Simoniæ. Similiter aliquis eundem ab ipso Papa potest emere sine simonia. Idem volunt Antonius de Butrio & Panorminatus quorum ratio est quod non est simoniacū de se sed solum ex iuris prohibitionem quæ non ligat Papā nec inferiores cum quibus Papa dispēsato sed vendere simplicem canonicatum non est de se simoniacum testimonio multorum canonistarum quemadmodum licet vendere villam cui annectitur ius patronatus, extra. de iure patronatus. cap. Ex literis. Ergo cum præbenda canonicatus possit vendi sequitur quod licitè poterit transire in illa venditione spiritali canonicatus annexum illi præbendæ scilicet ius officii in Ecclesia & eligendi episcopum dummodo non plus vendatur præbenda propter canonicatum. Fatentur ergo isti quod Papa peccaret peccato simoniæ in omnibus quæ de se sunt simoniaca non autem in aliis. Quidam huius sententiæ quod omnis simonia est de se mala tum si aliquod peccatum simoniæ esset simonia, quia prohibita tantum, tunc esset peccatum simplex inobedientiæ & non simonia quia prohibitio ecclesiæ non mutat naturas rerum, vt faciat de temporali spirituale, sed nunquam est simonia nisi sit emptio spiritalis. Ideo dicimus cum Palude quod non ex prohibitionem ecclesiæ emendi vel vendēdi rem aliquam emptio talis, aut venditio sit simoniaca, quia prohibita, nam talis emptio vel venditio est rei sacræ non secundum se neque ex diuina institutione sed tantū humana ordinatione qua reuocata illarū rerū emptio vel venditio non est simoniaca nec illicita. Ampliora in simoniæ descriptionem congerenda essent, quæ §. compendium nō permittit.

DE

DE RESIDENTIA

PERSONALI PAROCHORVM ET BENEFICIORVM PLURALITATE.

CAPVT TERTIVM.

§ I.

Curatus non debet plures Curas parrochiales habere.

QUEM AD MODVM sapientum iudicio is eruditus est appellandus non qui plurima didicit sed qui optima maximèque necessaria, ita non multum præconij & laudis promerentur Aucthores & huius ætatis scriptores qui scribunt ingentia volumina non vt doceant sed vt clarissimè edocti videantur. In hac autem versamur scribendi peritia vt maximum deus nostro labori referamus in quantum possumus ecclesiasticæ Ierarchiæ ministris consulere & Republicæ Christianæ prodesse, non quidem varia eloquij structura myrothecio & lenocinio quodam delibata, sed antiqua Catholice doctrinæ traditione & ipsius veritatis inuiolatis auspiciis præcinctæ. Prius enim si quid in me ingenij est (quod quam exiguum sit sentio) æternis tenebris innotuarur, quam quod aliquid in proximi detrimentum, & ecclesiæ perniciem effutiat. Non tam quandoquidem inscius quot portenta, quot monstra, exorta sint nostris temporibus ex virulenta hominum leuissimorum persuasione, qui sacros Dei ministros ad truculentas animi eruptiones, indigna scandala, voluptates, ambitiones, imò in apostasiam illexerunt Et vt è quibusdam fontibus scatent aquæ vertiginem, stuporem, insaniam, morbum ac mortem adferentes, rursus vt è specubus quibusdam efflantur exhalationes quæ vicinis presentaneum adferunt exitium, ita multorum scripta corruptissimos exhalant animi morbos quæ prauis affectibus.

a. Pestilentissimè mi sunt hereticorum libri, vt inquit Irenæus, quos legendo caligant sapientis oculi, & depradantur mentes. Notauit etiam Pius hic præsul. Gnosticos, non tantum libros quorum origo ignota erat, sed & blasphemias spirantes habuisse. Tunc enim à Simone & Cleobio virtutis scripta sub nomine Christi & apostolorum composita sunt. Iste testatur B. Clemens, quos infraudem simplicium Christianorum circūserant heretici. Quos imitati sunt temporis heretici numerosā tribuissent libellorum sarreginem emiserunt, quibus Apostatas seceperunt.

C.

affectus nihil afflāt nisi letale virus. Nouos scribendi lepores nō sequimur. Quę docemus vel ab Ecclesia, vel ab Apostolis, vel ab ipso Christo tradita sunt, nec nemini nisi prorsus sensus inopi in dubiū conscendere nequeunt. Vidistis scalam qua gradatim pastorale munus consequatur, nunc eo consequuto modus seruandus sit vt rectē & piē omnia saluti succedant scitu & notatu proximus est. Gregorius decimus in Cōcilio generali Lugduni habito statuit quod is qui ad Parrochialis ecclesię regimen assumetur vt gregis sibi crediti diligentius curam gerere possit in Ecclesia cuius rector extiterit residere personaliter teneatur, & infra annum à sibi commissi regiminis tempore numerandum se faciat ad sacerdotium promoueri, quod si infra idem tempus promotus non fuerit Ecclesia sibi commissa nulla etiam præmissa monitione sit præsentis constitutionis auctoritate priuatus, id est, secundum glossam ipso iure. Olim verò per sententiam Alexandri 3. cui ad stipulatus est sacrum Lugdunense Concilium præmissis arctior data est ordinatio. Dispensat tamen in hoc edicto Bonifacius 8. ad septennium causa studij & in hoc dispensandum per episcopum concedit, extra de electione, cap. 34. scilicet cum ex eo in 6. secundò dispensat si iusto impedimento non potuit infra annum ad sacerdotium promoueri tit. eod. cap. seq. Quod si promoueri ad sacerdotium non intendens parrochiam repetit Ecclesiam vt fructus ex ea per annum percipiat ipsam postmodum dimissurus nisi voluntate mutata promotus fuerit tenebitur ad restitutionem fructuum, cum eos receperit fraudulenter. Hęc Bonifacius 8. extra de electione cap. commissa in 6. Addit dominus Adrianus de Traieto in 4. quod eadem est ratio de aliis beneficiis cum non intendit suo tempore debitum seruitium impendere citat Alexandrum Alessem 3. parte. quęst. dicentem quod si agricolę detur pecunia vt in agro laboret si ipse accipit & non laborat fur iudicatur sic videtur de istis.

Legitimè ergo Christi ecclesiam ingressus non de beneficiorum Ecclesiasticorum sollicitudine illa ambitiosa premi debet sacerdos sed ardere desiderio bene merendi de

extra de electione licet. §. is etiam. in 6. c. Beneficium adeptus cui cura immineret animarum nullum diligentius habere debet studium, quam presentia sua, vt ea integritatis, & morum candoris fructus offerre populo, seruire enim per se tenetur curatus cum electa sit industria, siue personę; & minus opera, non est alterius opera. §. liberris ff. de cond. indeb. & actus in quo est electa industria persona, non potest per alium explicari. l. nemo 2. ff. de duob. re. ff. de off. deleg. c. in cui. l. lott. in 6. & cura animarum exercitium, & regimen est artium. c. cum sit ars de ara. & qual. nō alius à curato forte erit ignarus, vt presentis pro criminis qualitate non possit imponere vel innorescere. c. mansuetam de pœ. dist. 1. & ibi gl.

de plurimis. c. Laudatur Apostoli encomio qui officium egregium cupit modo simul & illa curet quę requiruntur ad gerendum officium, hoc enim charitatis & optimi zeli est, qui autem sacerdotium aut quodpiam parrochiale munus ambit, vt quotannis pinguisimos prouentus accipiat, vt multis famulis stipatus incedat, vt oppidi primus appelletur, nō bonum opus desiderat sed opes quę illius animę summum præcipitium minantur, sed qui in hoc mortificat carnem cum vitiis & concupiscentiis, qui piis studiis in hoc colligit robur spiritus, qui in hoc instruit pectus suum salutifera doctrina vt citra reprehensionem suo præsideat gregi, nec pluralitate dignitatum exonerari cupiat his profecto opus omnium gratissimum Deo expetit. Quod autem vnico beneficio cui cura animarum annexa est contentus esse debeat & non plura possit licitè tenere quicquid clericus, docet Calcedonense Concilium can. 10. ita habens. d. Non liceat clericum in ecclesiis duarum ciuitatum ordinari sed in ea in qua ab initio ordinatus est. Et paulò post. Eos verò qui ausi fuerunt post ordinationem huius magnę & vniuersalis Synodi agere quę prohibita sunt, statuit sancta Synodus cadere de proprio gradu.

Septima Synodus generalis quę fuit 2. Nycæna cano. suo 17. ita decernit clericus ab hoc deinceps tempore in duabus Ecclesiis non collocetur hoc enim est negotiationis & turpis lucri proprium & ab Ecclesiastica consuetudine alienum ab ipsa enim voce domini audiuius non posse quemquam duobus dominis seruire, aut vnum amplectetur aut alterum negliget vnusquisque ergo vt vox est Apostolica in eo in quo vocatus est munere & in vna Ecclesia debet assidere, quę enim propter turpe lucri sunt in Ecclesiasticis negotiis ea Deo sunt aliena. Ad huius autem vitę vsum sunt diuersa studia ex his ergo si quis velit ea quę sunt corpori ad vsum necessaria comparet, dixit Apostolus Vsum meo & his qui mecum sunt subministrauerunt manus meę. Hęc sacrum Concilium. In quo mauerunt sancti patres vt clericus artificio parcat sibi victum, quam vt in duabus collocetur Ecclesiis.

Lateranense generale Concilium cap. 29. ita habet. De multa

c. 21. q. 1. c. quę clericum. & c. si quis. d. Huius periodi lectionem egredi non possum, quin prius non deplorem multorum in venandis beneficiis cupiditatem. Vsu enim videmus euentus vt cum quis duo simul habeat beneficia, vel ab vtroque, vel ab altero, saltem absque necessitate, cumque eodem concilio canum sit, vt iuxta veteres canones, non liceat ab vna ecclesia transire ad aliam, nisi si id vel necessitas, vel ecclesię postulet vtilitas canone tamē solutus nulla sunt hodie corrupti, hodie mores, nec necessitatis nec ecclesię utilitatis, habita ratione duabus præerit Ecclesiis. Hęc pluralitas beneficiorum dissolutio nis materiam peperit dissolutioni autem dicuntur quę legibus moti sunt que à se soluta in eum videntur sequuntur, quos Greci à lojss vocant, tum diuini cultus diminutio fit ex ministrorum scilicet pœnitentia, et beneficiorum numero so. otia

ne, unde maxi-
 ma sequitur inae-
 qualitas, unus
 enim cibus est
 & tamen non
 sicut pluraliter
 te beneficiorum,
 & alter ejus,
 & hic infert a-
 limenta aliis,
 quod necare vi-
 detur. l. necare.
 ff. de liber. igni-
 Floren. in 3. par-
 tit. tit. 11 c. 1.
 §. 3 & Almar.
 in tractat. de
 planctu Eccl. li.
 2. tit. 1.
 c. Aequum 10.
 f. De praeb. &
 dignitat. c. de
 multa.
 g. Beneficiorum
 pluralitas va-
 rios in ecclesia
 Christi congestis
 abusus, cum
 tantopere viles
 dignitates, &
 personatus in-
 compatibles sa-
 cris decretis pro-
 hibentur. Sed
 quoniam eccle-
 siasticum ordo
 pervertitur, &
 avaritia som-
 num praebetur,
 cum unus plu-
 rium finitur oc-
 cupare officium
 clericorum, sa-
 lubriter post co-
 plures sacrosan-
 ctos canones, sy-
 nodo Tridenti-
 na cautum fuit,
 ut unicuique sin-
 gulis ministris,
 beneficium con-
 feratur. Quod si
 ad decem cu-
 iusque sustenta-
 tione non suffi-
 ciat, conceditur,
 & aliud sim-

multa providentia fuit in Lateranensi Concilio prohibi-
 tum ut nullus diuersas dignitates Ecclesiasticas & plures
 Ecclesias parrochiales reciperet contra sacrorum cano-
 num instituta alioquin & recipiens sic receptum amitte-
 ret & conferens largiendi potestate priuaretur quia verò
 propter suppressiones & cupiditates quorundam nullus
 hactenus fructus aut rarus de praedicto statuto prouenit,
 nos euidentius & expressius occurrere cupientes presen-
 ti statuto decreuimus ut quicumque reciperet aliquod be-
 neficium habens curam animarum annexam, si prius tale
 beneficium obtinebat eo sit iure ipso priuatus & si fortè
 illud retinere contenderit alio etiam spoliatur is quoque
 ad quem prioris spectat donatio illud post receptionem
 alterius liberè conferat cui meritò viderit conferendum
 Et paulò post hoc idem in personatibus decernimus ob-
 seruandum addentes ut in eadem Ecclesia nullus plures
 dignitates habere praesumat aut personatus etiam si curam
 non habeant animarum, circa sublimes tamen & literatas
 personas quae maioribus sunt beneficiis honorandae (cum
 ratio postulauerit) per sedem Apostolicam poterit dispen-
 sari. Haec praefatum Concil. Idem Concilium Latera-
 nense paria penè constituit c. nonnulli. de clericis non
 residentibus. Quia nonnulli inquit modum avaritiae
 non ponentes dignitates diuersas ambiunt & plures Ec-
 clesias parrochiales contra sacrorum Canonum instituta
 nituntur accipere, ut cum vnum officium vix implere suf-
 ficiant stipendia sibi vendicant plurimorum, ne id de ce-
 tero fiat districtius inhibemus &c. Vbi glossa super illud sa-
 crorum canonum instituta, id est, contra Concilium Tho-
 letanum 10. q. 3. ca. Vnio. contra Concilium Calcedonien-
 se. 2. 1. q. 1. cap. Qui clericum. contra 7. Concilium generale
 & contra decretum Gregorij Tholetanum Concilium sic
 habet, sed & hoc necessarium instituire duximus, ut plures
 Ecclesiae vni nequaquam committantur presbytero quia
 solus per totas Ecclesias nec officium valet perfoluere nec
 rebus earum necessariam curam impendere.

Alexander 3. Cantuariensi Archiepiscopo ita scribit &
 etiam habentes plures Ecclesias quae ex vna non pendeant
 tibi

tibi liceat appellatione postposita cogere ad vnam ipsa-
 rum quam maluerint dimitte ndam, nisi ita fuerint tenues
 in substantia quod proprios sacerdotes non possint con-
 uenienter habere. ⁱ

Et idem Alexader tertius sic habet, ^k Quia in tantum iam
 quorundam processit ambitio ut non duas vel tres sed sex
 aut plures Ecclesias perhibentur habere nec duabus posse
 debitam prouisionem impendere per fratres & coepisco-
 pos nostros emendari praecipimus & de multitudine ca-
 nonibus inimica quae dissolutionis & vagationis materiam
 inducit & certum continet periculum animarum, eo-
 rum qui Ecclesiis dignè deseruire volumus indi-
 gentiam Ecclesiasticis beneficiis subleuari. Hec ille. Deter-
 minauit pariter idem Alexander tertius clericum penitus
 exuendum esse beneficio ^m etiam tenui si in illo non re-
 fideat aut si aliunde habeat beneficia sibi sufficientia, Ap-
 probat etiam & confirmat quendam sacerdotem rectè e-
 xutum & spoliatum per Archidiaconum secundo & alte-
 ro beneficio, vna tantum (quam maluerit) ei relicta Ecclesia.

Vrbanus Papa ⁿ in Concilio habito Placentiae inquit.
 Omnino autem in duabus Ecclesiis aliquem intitulari
 non liceat sed vnusquisque in qua intitulus est, in ea tan-
 tum Canonicus habeatur. ⁿ

Gregorius 9° propter praecedentia statuta prohibentia
 pluralitatem beneficiorum decernit quod contra Ca-
 nones priuatis in beneficiis retinendo beneficia priora
 quae non spectant ad ipsum, cum post receptionem alterius
 priora beneficia vacauerint ipso iure rem per consequens
 contrectauit alienam, furtum quodammodo commi-
 sit vel rapinam & cum illarum cura qua iam priuatus erat
 ipso iure ad eum nullatenus pertineret sic per ipsum eae-
 dem animae miserè sunt deceptae, ^p Verùtamen Bonifacius
 octauus limitat modum quo accipiens secundum benefi-
 cium sit priuandus priore dicens, Licet Episcopus benefi-
 cium quod cum animarum cura tenebas postquam aliud
 recepisti consimile, ac ipsius pacificam possessionem ha-
 buisti, vel parte stetit quominus haberes eandem possit
 alteri de iure, conferre illum tamen cui contulerit nõ de-

C 3 bebit

plere possidere,
 modo resistenti
 personam, v
 trumque non po-
 stuler. Statutum
 est siquidem, ve
 nulla prius be-
 neficia possit ob-
 tinere. cap. quia
 nonnulli. de cler.
 non resi. c. cum
 non ignores. &
 ca. quia in tan-
 tum. de praeb.
 h. 12. q. 3. c. vno.
 i De arato &
 qualitate ordi-
 nandorum. cap.
 eam te.
 k De praebendis
 & dignitat. c.
 quia in tantum.
 l De cler. non
 residentib. cap.
 conquerente.
 m De praeb. &
 dignitatibus. c.
 referente.
 n dist. 70. cap.
 sanctorum.
 o De electio. e.
 dudum.
 p extra. de praeb.
 bend. & dign. c.
 28 in 6.

*Non est exten-
denda questio
an plures possint
sibi vendicare
prebendas
monachi, cum
beneficia sacula-
ria non conce-
dantur religiosis.
c. cuni de bene-
ficio. c. 2. de statu
monach. c. in no-
ua actione. 16.
q. 7. cap. mona-
chus. & c. pla-
cui. 16. q. 1. quod
vancu procedit
in beneficiu sim-
plicibus nam ad
Episcopum re-
ligiosus eligi po-
est. c. 1. 18. q. 1.
si Abbatem. c. si
religiosus. c. quo-
rundam. de ele.
in 6. clem. 1. de
elect. pariter ad
ecclesiam paroc-
chiale assumi po-
test. religiosus
modo id fiat sua
dente vilitate,
nec passim, nec
temere, & ex li-
centia prelati i-
psius Monachi.
tex quem in in-
tellegunt doct. in
c. quod Dei ri-
morem.
q. Dispensatus
ad duo beneficia
non censetur di-
spensatus, vt
habeat sub eode
recto, vt dicunt
nisi expresse di-
catur in dispen-
satione, quia ma-
gis odiosum est
in eadem eccle-
sia plura habere
quã in diuersis.
Item in eade mul-
ti. col. 2. de re-
scrip. quia in
dispen. plurimib.*

bebit te non vocato cum tibi forsitam ius possit compete-
re retinendi in possessionem ipsius inducere corporalem:
Similiter monachi & alij religiosi i qui iam habent vnum
prioratum vel vnam curam parrochiam si primum vel
secundum sine licentia Pape accipiant ipso iure vacat pri-
mum, quod si statim non dimiserit efficitur ineligibilis &
priuatur vtroque vt vult Bonifacius 8. extra. de prebendis
& dignitatibus, in 6. cap. 32. Potest premissis nonobstanti-
bus curatus cum sua cura parrochiali habere simul pre-
bendam vel personatum in eadem Ecclesia quando illi
prebendæ vel personati cura est annexa vt determinat
Bonifacius octauus, vbi supra & hoc de iure communi &
sine dispensatione. 9

Horum beneficiorum pluralitas quam sit periculosa &
vitanda, ostenditur propter quatuor scitu & obseruatu di-
gnissimas rationes, quarum prima est propter sacrorum ca-
nonum repulsam & repugnantiam quia scilicet sacri ca-
nones illam repellunt prohibent & reprobant, hoc in v-
troque Lateranensi Concilio deprehenditur & dilucidè
explanatur hoc esse contra sacrorum canonum statuta vt
proximè supra patuit & ex glossa super cap. Quia nonnulli
de clericis non residentibus super verbo Contra sacrorum
canonum statuta. dicit, id est, contra Concilium Calcedo-
nense, contra septimum concilium generale, contra Con-
cilium Tholetanum, & contra decretum Gregorij adde
& contra vtrunque Concilium Lateranense nec leue est
piaculum tot sacrorum Conciliorum & canonum prohi-
bitiones transgredi.

Secunda ratio est propter possidentis insufficientiam
& indignitatem, Conlium Lateran. in cap. Quia nonnulli
de Clericis non residentibus dicit vt cum vnum officium
vix implere sufficiant stipendia sibi vendicant plurimo-
rum. Eiusdem est voti Concilium Tholetanum proximè
adductum.

Tertia ratio propterquam vetita est pluralitas benefi-
ciorum curatorum est propter suam ipsius possidentis a-
liorumque iniuriam, de qua Alexander tertius. loco
superius citato. dicit quod multitudo beneficiorum qua-

est sacris canonibus inimica; dissolutionis materiam & va-
gationis inducit & certum continet animarum periculum
& est in iniuriam aliorum idoneorum clericorum qui be-
neficio carent de quibus Alexan. 3. in d. cap. Quia in tan-
tum. de prebendis & dignitatibus posita prohibitione plu-
ralitatis beneficiorum subiungit. Eorum qui Ecclesiis di-
gnè valent deseruire volumus indigentiam Ecclesiasti-
cis beneficiis subleuari, hic denique multiplex benefi-
ciorum abusus in populi damnum cedit quia per hoc pri-
uatur presentia, visitatione & beneficio sibi à suo curato
pastore debito.

Quarta ratio prohibitionis pluralitatis beneficiorum
est propter malam causam ad hoc mouentem & inducen-
tem quæ est variis modis implicita estimatur enim aliquan-
do iuris ignorantia & inaduertentia & auaritia. De hac v-
traque Lateranense. Concilium cap. 29. vt, supra. de mul-
ta prouidentia, &c.

CASVS IN QVIBVS PLVRALITAS BENE-
FICIORVM PARROCHIALIVM CONCEDITVR.

§ II.

PRIMVS casus quo priuilegium plura beneficia pos-
sidenti non negatur, est quando plures Ecclesie sunt
ad eò tenues in substantia quod neutra possit proprium sa-
cerdotem conuenienter habere, vt determinat Alexander
tertius. in cap. eam te, de atate & qualitate ordinandotum.

Secundus est si sufficienti Ecclesie coniungitur tenuis
parrochialis & insufficientis proprium nutrire sacerdotem.
Concilium Tholetanum postquam prohibuit ne plures
Ecclesie vni committantur presbytero, subiungit. Eadem
scilicet ratione præcipimus vt Ecclesia quæ vsque ad de-
cem habuit mancipia super se habeat sacerdotem, quæ ve-
rò minus aliis coniungatur Ecclesiis vbi gloss. super verbo
Mancipia. dicit, quod decem faciunt plebem: sic de iure
communi licet nullus possit habere plura beneficia cura-
ta quorum quodlibet sufficiat sibi & suis ad honestum &
sufficientem victum, secundum suum statum, & vt possit
iura

*non sit exten-
denda ad casum
minorem, idem
Monachus di-
spensatus ad be-
neficio non est
dispensatus ad
beneficium sim-
plex. Fel. in c. po-
bulasti. col. 11.
m. 9. var. regula
est. de rescr. 1. as-
in l. si. nu. 37. c.
seq. ff. de const.
princip.
1. Auaritia vna
est ex potiorib.
causis, quibus
merito prohibe-
tur pluralitas
beneficiorum, qua
varie quiaam
torquentur ad
congerenda plu-
guora sacerdo-
tia, & multo
rum sibi stipen-
dia vendicant.
c. 3. de cler. non
res. Io de Selsua
in tract. de be-
nef. in 3. par. q.
39. & vix pos-
sunt plura bene-
ficia ad vnum
peruenire sine
paupertate plu-
rimorum hinc
ex insatiabili
multorum am-
bitione & auari-
tia multi panpe-
res necantur imo
Cadro pauperio-
res vulgo con-
temnuntur.
a Solet summus
Pontifex legiti-
mis de causis ad
plura beneficia
licite obtinen-
da dispensare
quia in benefi-
cis plenissimum
habet potesta-
tem.*

est

b 10. q. 3. c. vno.
 c Persona qua-
 litas & conditio
 faciliorem di-
 spensationem in
 re ipso obtinere
 debet ut scientia
 & nobilitas.
 Ista enim cause
 inducunt ad di-
 spensandum. ut
 in c. de multa. in
 fi. de prab. Ec-
 clesia enim ma-
 xim. e. huius tempo-
 ribus indiget vi-
 rorum literato-
 rum subsidio ad
 euertendas igno-
 rantia phalan-
 ges. c. cum ex eo.
 de prab. lib. 6.
 d Episcopus di-
 spensare quidem
 potest, ut quis
 plura beneficia
 simplicia possit
 habere, ut dicit.
 asserunt in c. ex
 ar. p. d. s. qui
 vero de prab.
 licet hodie de co-
 suetudine in sim-
 plicibus non pe-
 tatur dispensatio.
 Tamen Archid.
 in c. licet canon.
 vol. 3. de elec. li.
 6. a. n. p. h. ar. episco-
 pos etiam posse
 dispensare ex
 magna causa ne-
 cessitatis, vel e-
 uidentis utili-
 tatis: ad plura
 quoque curata
 nec non dignita-
 tes, & canera
 concilia. per c.
 tali. & c. exigi-
 ni. q. 7. c.
 Sanctorum. 70.
 distinct. quippe
 curare potest be-
 neficia. c. scilicet
 cura. de elec. f.
 p. m. m.

iura episcopalia soluere & hospitalitatem seruare ut scilicet possit hospites superuenientes recipere ut infra dicitur tamen potest vnum tenue beneficium & insufficienti ad proprium nutriendum sacerdotem habere simul cum suo sufficienti, modo id non fiat in iniuriam cuiusquam. Nam clericus scienter recipiens pauperem Ecclesiam & insufficientem ei ad suum honestum victum, iura episcopalia perfoluenda & hospitalitatem exercendam sibi corradat & querat victum artificio honesto nec aliam ambiat Ecclesiam, ut vult glossa 21. q. 1. cap. 1. b

Tertius casus in quo quis recipiens secundam curam non vocat, prima est quando non recipit fructus secundæ. extra. de præbendis & dignit. cap. 26. in 6.

Quartus casus in quo quis licitè potest habere plures Ecclesias curatas etiam sufficientes ad suum honestum & decetem statum est per dispensationem nam Concilium generale Lateranense cap. 19. postquam prohibuit pluralitatem beneficiorum parochialium vni & eidem ita subiungit circa sublimes tamen & literatas personas c quæ maioribus sunt honorandæ beneficiis cum ratio postula- uerit per sedem Apostolicam poterit dispensari. Urbanus Papa ita etiam dicit, Licet episcopi dispositione vnus di- uersis possit præesse Ecclesiis canonicus tamen præben- darius nisi vnus Ecclesiæ in qua conscriptus est esse non debet, & habetur 70. distinct. cap. Sanctorum. vbi glos ex Ioanne Andræa dicit quod Papa tantum dispensat circa plures Ecclesias habentes curam animarum & plures di- gnitates ut expressè dicit Decretalis de multa, de præben- dis & dignitatibus. Sed circa plura beneficia simplicia non videtur episcopo dispensare prohibitum. d Hæc Ioannes An- dræas citat in gloss. Aduerte insuper quod nullus potest habere prætextu cuiuscunque consuetudinis nisi vnicum personatum & dignitatem sicut & de canonicatu proxime dictum est vel aliquod aliud beneficium potissimum in Ecclesia eadem, ita dicente Bonifacio 8. Quod alicuius Ecclesiæ minister aut Canonicus, simul sit Decanus & Archidiaconus vel Cantor ibiq; duos habeat personatus aut duas dignitates vel præposituras seu administrationes.

aut.

aut duo officia aut eorum alterum simul cum præbenda in eadem ecclesia absque dispensatione sedis Apostolicè tenere, corruptelam (cum sacris sit inimica canonibus & de ambitionis radice processerit) meritò reputantes eam auctoritate Apostolica reprobamus statuentes ut cum officium vnum vix valeat aliquis dignè adimplere, & c. & habetur extra, de consuetud. cap. 1 in 6.

DE PERSONALI PAROCHORVM RESIDENTIA.

§ III.

VARIAS excitant in Ecclesia Dei tragedias plus æquo prælati negligentiores in pastorū electione, Multi ex hac incuria turmatim & certatim nō Pastores sed mercenarij euaserūt, a semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circunferuntur, arbores autumnales infructuosæ, eradicatæ, fluctus feri maris despumantes confusa scandala, sidera errantia quibus procella tenebrarum æternis in ærumnis nisi festinent ad resipiscentiæ portū seruata est, ut conqueritur sanctus Iudas in epistola. Hi sunt qui secuti impios filios Heli b suum tantum in diuinis lucrum exiguunt nihil interim curantes quomodo cultus Dei præstentur & sic populum à pietate & charitate retrahunt, se solos ditare, & ocio torpentes beare satagunt, quidam magnatum coquinas inferunt, alij aulicos sequuntur luxus, alij venationibus alij certo lucro sed sordido, dant operā. Pauci Ecclesias ouilis crediti venerantur, non ut eorum propagetur salus, sed ut optimos prouentus recipiant. Ast hic video quosdam responsuros protritum illud excusationis crassæ dicitur, Qui per alios facit per se facere videtur, c sic reges nauigant, sic diuites edificant. Fateor, verum nec illi vacantur naucleri, nec hi architecti, at quidem isti sacerdotes quum nihil sacerdotis ipso nomine retineant, hoc insigni titulo gloriantur, honorem ac censum veris sacerdotibus debitum exigunt dici volunt & haberi quod non sunt, hinc fit ut mala nostra tempora nō sine lachrimis ex- perta sint Pastorum negligentiam multum commodi & decoris detraxisse gregi catholico. Sed quo colore ? qui-

D bus

a Variis clu-
 dibus olim tur-
 bata est Des Ec-
 clesia, sed nun-
 quam asperius
 profectu iure
 quam cum aie-
 re coacta est im-
 tiles, quojaam
 qui se profice-
 bantur pastores,
 quum verè mer-
 cenarij essent.

b 1. Reg. 1. c. d.

c Vstariissima
 regula in qua
 à canonibus ex-
 residentia offi-
 cij sui volunt
 excusari cum
 nihil impen-
 sis iactent, quæ
 vicarias suarū
 operas, idcirco
 circa sacras de-
 cretorum consti-
 tutiones duo cupe-
 rem regio edi-
 cto caneri, vni,
 quod edicto Ro-
 gis Henrici 1. de
 residentia prius
 cautum fuerat,
 nempe ut in præ-
 dia & possessio-
 nes ecclesiæ cito
 qui præsens non
 fuisset suo
 munere inticere
 ut manus regis
 alterum ut gra-
 uissimè animad-
 uerteretur in
 Episcopum quæ
 vel gram admi-
 sisset rectoris ec-
 clesiæ vicarij,
 quanto magis
 autem si accepto
 pecunia?

bus versutiis excusabuntur? quo vultu? qua audacia innatam illam animis desidiam tuentur? qui beneficia beneficiis accumulunt, qui nec oues cognoscunt nec ab eis cognosci ob turpia vitia volunt, qui operas infulforum hominum conducunt ad gerendas vices, qui vicariis inutilibus presentiam apud gregem redimunt, O dementiam inuincibilem! non agitur res ludicra, non de caprarum ouium aut Taurorū cura agitur, sed de animarum salute & studio, periclitantur horum pastorum negligentia tot animarum milia pro quibus liberandis Christus sanguinem suum fudit, sed in primis naufragatur ipse Pastor de singulis ouibus domino rationem redditurus. Nec satis constant pertinacia ista excusationum deliria, habeo vicarios integros & eruditos. Si vsquam sibi permittat Pastor cessare, alibi cessat potius, si delinquere, vbiuis delinquat potius quam in hoc negotio longè omnium periculosissimo. Perspiciat ergo amabo! vtrum si rex selectissimum medicum eligat, cui iusta stipendia pro ratione suæ facultatis exoluat ferre queat, vt vbi corporis salus, vbi vita corporalis periclitatur ei per alium seruiat, si ergo in medico corporali industria personæ expetitur & optatur quis negat tanto id iustius in medico spirituali, quanto temporalis vitæ spiritualis præstat: Est denique Pastor auriga, nauclerus, dux fidelisque seruus ac dispensator mysteriorum Dei. Et tamen si ad rempublicam spectes ciuilem, quisnam mortalium permitteret hæc per vicarios exhiberi? Cur ergo Deus id permittet. Re vera naturæ ius id apertè reclamat. Sunt etiam ad arcendum hostes custodes & vigilæ, quod absentes esse nequeunt. Quin vero non solum in pastores ipsos prauos indignari solet Deus verum & ob ipsorum prauitatem indignationes dimanant in populum, sic enim legitur Num. 18. Excubate in custodia sanctuarij & in ministerio altaris ne oriatur indignatio mea super filios Israel. Sed audiamus Ezechia oraculum postquã enim ait Deus, Væ pastoribus Israel eorumque negligentiam in consolandis infirmis &c. recēsit, subdit, Ecce dispersæ sunt oues meæ eò quod non esset pastor & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri, & ego de manibus pastorum

meorum

Arguitur Sacerdotum in emolendis beneficiis auidia voluntas qua solent studere, vt multas præbendas & personarum excipiunt, quorum pronuntius vberes colligunt, eis que præficiunt vicarios inuitiles qui paucis tantum nichilare coguntur, & fordidò versare lucro, ad subleuandam miseriam conditionem. In tera luxu perditissimo profunduntur, pietatis pronuntius ab ipsis pinguioribus Sacerdotibus qui pauperibus debentur, & iis qui auides officij supplēt. Profero ad ariditatem que scribit Robuffus his verbis. Quot accessi sunt pauperes ex prelatorum ingluuie Deus nouit, hodie vnus deuotus quod esset vnguit, in die centum milibus hominum præbitorum sufficientissimum.

meorum oues meas requiram. His sanè pastoribus expectans fuerat vt mola asinaria apposita collo demergere in profundum maris. Non erat qui animam poneret qui congregaret dispersa qui contracta consolidaret, sed bene qui tonderet. Imperates cum austeritate, impingentes cornibus, honores putantes se consequutos non onera requiret ergo ea bonus pastor & hæc erit mercenarium pœna vel maxima ne sub occasione omnium seipos pascant, & opes congregent & requiret verus pastor ouem centenariam quæ perierat. Huic sententiæ ad stipulatur elegiographus Propheta Hieremias, Væ pastoribus qui dispergunt & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit dominus Hanc comminationem euitare nequeunt multi ex nostris pastoribus, quos idem alloquitur Dominus. Vos dispersistis gregem & eieistis eum & non visitastis eum, ecce ego visitabo super vos malitiam studiorum suorum ait dominus. O quam grauis est hæc mulcta qua Deus terrorem incutit iis qui sunt negligentiores. Idcirco nos rex magnus & clarissimus philosophus Salomon consolatur in Prou. 27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui tuosque greges considera non enim habebis iugiter potestatem sed corona tribuetur tibi in generatione & generationem quod consilium explicatius ore salutifero Christi domini nostri apparet, Ego sum pastor & cognosco oues meas & cognoscunt me meæ. Expressum autem & absolutum ponit præceptum his qui curam pastorem susceperunt dicens ter ad Petrum pascite oues meas, pascite, inquit, non pascere fac oues meas. Hinc Bernardus sup. Cantica sermone 76. non otiosè inquit toties repetitum est in commissione ouium Petre *amas me* id siquidem significatum puto ac si illi dixisset Iesus nisi testimonium tibi perhibente conscientia quod me amas & valdè perfectèque ames, hoc est plusquam tua plusquam tuos plusquam & te vt huius repetitionis meæ numerus impleatur nequaquam suscipias curam hanc nec te intromittas de ouibus meis pro quibus sanguis utique meus effusus est. Propterea attendite vobis quicumque ministerij huius opus sortiti estis. Hæc Bernardus sermone 2. de exercitatione Christi, sic ait,

D 2

Petrus

d. Sapientia de haec pecoris cura maxime sollicitus est in suis libris, tanquam summississima natura maxime modestissima, & innocentissima. Debetur enim hic locus rectoribus populorum cum ecclesiasticis, et secularibus, quos scriptura sapienter pastores vocat, mouenturque omnes diligenter habere curam gregis sibi commissi, ut ut serio studiant & oues suas cognoscere & earum qualitatē mores, atque vitam, idque per se ipsos præstare non per mercenarios, vt vnicuique pro ciuili necessitate, & exigentia prouideam. Ad quod faciendum dupliciter, ac candidè ratione Sapientis, primo quia non habebunt semper potestatem, qua in populo Dei funguntur, quæ per mortem eum eripietur, vel non semper habebunt potestatem curandi oues Christi sibi commissas, Secundo quia si bene gregem Christi curauerunt gloria coronam tribuetur illis in æternam in dicit illud Petri ad pastores

cum apparuerit princeps pastorum, percipit in immarcescibilem gloriam coronam.
 f. Hæc nō mino-
 rē lepore imita-
 tione Græcorum
 in cōsuetudine de of-
 ficio pastorum.
 Cum Christus
 ait, Simon Ioan-
 nis diligis me,
 plus hūc, pasce o-
 ves meas, perinde
 est, ac si dicitur,
 O Petre, sē-
 verò, & ex ani-
 mo diligit me, si
 uominis mei glo-
 riam illustrare
 desideras, si oves
 meas, quarum
 salus, vita ipsa
 mihi charior
 fuit, ut par offi-
 diligit, si deniq;
 seipsum totum-
 tor nominibus
 mihi debet, mi-
 hi que aliqua ex
 parte gratificari
 & amari meo
 vitem repende-
 re cupit. Pasce
 oves meas, quas
 ego suscipi-
 ne meo pavi-
 quia dum illas
 pascis, me in il-
 las pascis, me in
 pinguas, me alio-
 mihi; ipsi con-
 fers quicquid in
 illas impendit,
 ego enim ille i-
 pse sum qui olim
 dixeram. Quod
 vni ex minimis
 meis fecisti mi-
 hi fecisti. Hæc
 Ornatensis.

Petrus accepit mandatum tertio pascere gregem Domini pasce inquit, mente, pasce ore, pasce opere, pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. f. Sed longe secus hodie evanisse videmus, sunt enim multi Pastores qui pasce volunt, non pascere: subtrahe pabulum & conspicies per paucos pastorales ambire dignitates, plures habere volunt Ecclesias vt solū fructus percipiant non vt singulis Ecclesiasticum persoluant debitum, quod in Concilio Lateranensi prohibitum est vt patet ex cap. Quia nonnulli. de regul. & 20. q. 1. can. clericos.

Canone Apostolorum decimo §. sic statuitur. Si quis presbyter aut Diaconus aut quilibet de numero clericorum relinquens parochiam propriam, pergat ad alienam & omnino demigrans præter Episcopi sui licentiam in alia parochia commoretur. hunc vltius ministrare non patimur, præcipue si vocatus ab Episcopo redire contempserit in sua inquietudine perseverans. veruntamen tanquam laicus ibi communicet. Hæc ibi.

Concilium generale Nycenum can. 16. ita statuit. Si quis verò Dei timorem ante oculos non habentes neque Ecclesie statuta custodientes recesserint ab Ecclesia sua siue presbyteri siue Diaconi vel in quocunque ordine Ecclesiastico positi fuerint non debent suscipi in alia Ecclesia sed cum omni necessitate cogantur vt redeant ad suam quod si permanserint eos excommunicare oportet. Sexta Synodus generalis can. 18. ita habet. Clericus qui propter Barbaricam incursionem vel aliquo alio modo suam relinquit Ecclesiam, cessante hac circumstantia propter quam secessit redeat statim ad Ecclesiam. Huiusce Synodi canone 80. Si quis Episcopus vel eorum qui in clero censentur, vel laicus nullam grauiorem habeat necessitatem, vel negotium difficile vt à sua Ecclesia absit frequentius sed in ciuitate agens tribus diebus dominicis vna non conueniat, si clericus est deponatur si laicus à communione separetur. Obserua quam seuerè cauetur absentia Episcoporum & clericorum ab Ecclesiis suis etiam per tres tantum septimanas.

Lateranense generale Concilium sic statuit, Cum igitur Ecclesia

Ecclesia vel Ecclesiasticum beneficium committi debuerit, talis ad hoc persona queratur quæ residere in loco & curam eius per se ipsum valeat exercere. g. Quod si aliter actum fuerit & qui receperit (quod contra sacros canones receperit) amittat & qui dederit largiendi potestate priuetur. Qui verò parochialem habet Ecclesiam non per vicarium sed per seipsum illi deseruiat in ordine quæ ipsius Ecclesie cura requirit, nisi fortè dignitati vel præbendæ parochialis Ecclesia sit annexa, in quo casu concedimus vt qui talem habet præbendam vel dignitatem cum oporteat eum in maiori Ecclesia deseruire in ipsa Ecclesia parochiali idoneum & perpetuum habeat vicarium canonicè institutum qui (vt prædictum est) congruentem habeat de ipsius Ecclesie prouentibus portionem, alioquin illa se sciat autoritate huius decreti priuatum, liberè alij conferendi qui velit & possit quod dictum est adimplere. Hæc ibi & habetur de Præbendis & dignitatibus cap. Ex-tirpandæ. §. qui verò. k.

Concilium Lugdunense sub Gregorio. 10. ita diffiniuit, Is etiam qui ad huiusmodi regimen assumetur scilicet Parochialis Ecclesie de qua prior sermo erat vt gregis sibi commissi diligentias curam gerere possit in parochiali Ecclesia cuius rector extiterit residere personaliter teneatur, & habetur extra de Electione cap. licet in 6. §. is etiam.

Sacrosancta Tridentina Synodus Sessione 6. de Residētia nullos episcopos quouis gradu vel dignitate fulgentes excusari à residentia personali in suis Ecclesiis, dicit nullosque patriarchas aut Cardinales excipi ab hoc canone decernit. Agathense Concilium canon. 30. his verbis Si quis in clero constitutus ab Ecclesia sua diebus solennibus defuerit id est natiuitate domini Epiphania Iascha vel Pentecoste dum potius singularibus lucris studet quam seruitio Dei parere conuenit vt eidem damnationi succubatur. Et postea dicitur in eodem canone Si quis Diaconus vel Presbyter per tres hebdomadas ab Ecclesia sua defuerit triennio à communione suspendatur.

Concilium Arelatense 2. can. 15. Nullus cuiuscunque ordinis clericus non Diaconus non Presbyter, non Episcopus

g. de cler. no. resid. c. quia nonnulli.
 i. de præb. & dignit. c. extirpandæ.
 k. Is dicitur in huius c. gl. residere qui cōtinuè ibi moratur ar. c. de met. l. de nouit. lib. 12. nisi in casibus à iure excipitur, in quibus u qui abest fingitur esse presens & r. sidere: vt ext. de cler. non resi. de cate. ro. c. ex part. & c. cum dilectus.
 Primus & singularibus cōstitutionib. Pij. II. & Pij. V. For. Mar. ca. u. est idem quod Tridentini concilij patres de residentia statuerunt, id autem curatus pro sua parochiali sollicitudine in primis studebit, vt cum ipse illud diligenter obseruauerit, et ab omnibus etiam ad quos pertinet, quam diligentissime, inuoluntate que obseruauerit, meminerint que omnes ac singulis qui ex eiusdem concilij sanctione, vel canonum iure, vel cōsuetudine Ecclesie personale residentie munus debent, præter mortales peccati culpam, quam suam cōmittunt, fructibus

D 3. scopus

etiam beneficia
 rum qua cibus
 aut pro absen-
 tiatione suos
 no sicere, prom-
 deque ad eos cu
 male percepe-
 rint Ecclesiam, a
 quarum statio-
 ne abfuerint re-
 stituendos iure
 compelli, aliis-
 que praeterca
 pnae codicis Tri-
 dentino concilio
 sancitas subire
 debere.
 m Extra. de
 cler. non resi. c.
 quia nonnulli.
 Concil. Latera-
 nensis decreto
 sancitum est, vt
 Ecclesiasticum
 ministerium,
 neniquam com-
 mittatur, nisi
 persona qua re-
 sidere in loco &
 soram Ecclesia
 valeat exercere
 Quamobrem
 arctissime illic
 inhibetur, vt ne
 mo duas para-
 cias, quib. reside-
 r. non possit, re-
 cinere valeat,
 neque fructus
 earum percipe-
 re. Et in c. 32.
 eiusdem Concilii
 eadem prohibi-
 tio reperitur,
 nempe qui pa-
 ruciam Eccle-
 siam habuerit,
 non per vicarium
 sed per seipsum
 illi deseruiat,
 nisi forsan pro-
 bende, vel dig-
 nitati Paro-
 chialis Ecclesia,
 sit annexa, eam
 que subinde A.
 lex. 3. hoc cap.

scopus quacunq[ue] occasione faciente propriam relin-
 quat Ecclesiam, sed omnimodo aut excommunicetur aut
 redire cogatur.

Alexander 3. relatum est (inquit) nobis quod cum in
 Lateranensi Concilio statutum sit vt personæ tali Ecclesia
 vel beneficium Ecclesiasticum conferatur quæ residere in
 loco & curam eius per se valeat exercere, nonnulli ad Ec-
 clesias præsentati hoc se posse facere affirmant, sed efficere
 contradicunt, cum igitur verba accipienda sint cum effe-
 ctu tales si presentati fuerint non debent admitti, & admif-
 si poterunt amoueri, nisi forte de licentia suorum prælato-
 rum vel studio literarum vel pro aliis honestis causis con-
 tingerit eos abesse, nec patrocinari debet eis appellatio-
 nis diffugium si contra huiusmodi intentionem decre-
 ti interiectum fuerit. ^m Et habetur de clericis non residen-
 tibus. cap. relatum.

Bonifacius octauus reuocauit omnes indulgentias &
 concessiones perpetuas tam per se quam per prædecesso-
 res Romanos Pontifices, de percipiendis beneficiis ab ab-
 sentibus sine causa rationabili per importunitatem ob-
 tentas.

Contra horum pastorum negligentiam non minus do-
 ctè quàm iustè excandescit diuus Chrysostomus in Genesi
 cap. 31. & Homel. 57. his verbis Vidisti pastoris Iacob vigi-
 lantiam quæ exurget aduersus eos quibus rationales gre-
 ges crediti sunt, qui magnam prefeferunt negligentiam &
 quotidie iuxta Prophetam pecudes alias mactant alias à
 bestiis captas contemnunt, alias verò raptas, reducere non
 curant, vide quid dicat, die vrebatur æstu & nocte gelu & di-
 scedebat somnus ab oculis meis, quis hæc nunc potest di-
 cere quod propter eos quos pascit tot ferat pericula & la-
 bores. Non minori ratione arguit Bernardus malos illos
 pastores splendidè vestitos, & mensas vasis aureis & argen-
 teis, de bonis sponsæ Ecclesiæ refertas habentes his ver-
 bis. Illa pauper & inops relinquitur nuda & facie miseran-
 da inculta, hispida, exanguis & spoliata, quod non est pa-
 scere gregem sed deuorare & mactare dicente de illis Pro-
 pheta Qui deuorant plebem meam vt cibum panis. Ps. 13. &
 quia

quia comederunt Iacob, & locum eius desolauerunt. Psal.
 78. Quem dabis mihi de numero præpositorum qui non
 plus inuigilet subditorum euacuandis marsupijs quam vi-
 tiis extirpandis? vbi qui orando flestat iram, qui prædicet
 animum placabilem domino? Hæc Bernardus & infra. Pro-
 pterea relinquamus istos non inuectores sponsæ sed ven-
 ditores, & inquiramus potius illos à quibus sponsa se in-
 uentam loquitur.

QUIBUS CAUSIS LICEAT PASTORI
 A GREGE SIBI COMMISSO ABESSE.

§ III.

PRÆSENTIS æui corruptela & hominum scœlera vin-
 dices manus domini prouocantia Zachariæ prophe-
 tiam a compleuerunt cui cœlitus demandatum fuit sume-
 re sibi vasa pastoris stulti. Hæc est, Indue personam stulti
 pastoris, accipe pastoralia instrumenta qualis insanus pa-
 stor sumit. Sume inquam vasa oleo iuniperino vacua, pe-
 ram absque cibo, fistulam raucam, quæ vix possit audiri
 baculum denique ferreum, qui vno ictu manuum onem
 interficiat. Quorsum domine, assumam vasa hæc Pastoris
 stulti? Quia ecce ego fuscitabo pastorem in terra, qui dere-
 licta non visitabit, dispersum non queret, & contritum non
 sanabit & id quod stat non enutriet & carnes pinguium
 comedet & vngulas eorum dissoluet. Talia experti su-
 mus & multo maiora absentibus pastoribus, qui toto vitæ
 suæ tempore minimè viderunt oues suas. Strutio naturali-
 um historiarum scriptis oua sua aspiciendo forere, siueque
 solo aspectu factum ab ouis haurire legitur, quæ si intue-
 ri desinat inania & sterilia redduntur, sic subditi pastorum
 oculis sunt fouendi eorum enim aspectus subditis ne pe-
 reat perquam necessarius est. Frustrà tot tantæque decre-
 ta adducimus, pertinaciùs in posterum exasperatur pastores
 huius temporis. Derident sacra Concilia, & Tridentinum
 præcipue tot pœnis & tantopere vt supra diximus re-
 sidentiam prælatorum imperans. Veruntamen quo mitius
 cœlararentur feroces illorum animi qui nihil humani nec
 benignitatis

creatum. eo. ut
 confirmat. Idem
 que Calesinus
 c. ex parte. &
 lxx. c. qualiter.
 a Hunc pasto-
 rem à Prophe-
 ta hoc in loco
 descriptum, in-
 terpretes Anti-
 christum esse af-
 ferunt, quod si
 ita est, diligen-
 tissimè sane pa-
 storibus, prouiden-
 dum, ne in tan-
 tum dedecus
 ruant, vt tam
 terri, atque de-
 testandi pastoris
 nomine iure no-
 tari possint, ne-
 que verò satis
 est, si vicaria
 ministrorum suo-
 rum opera (dū
 recti valent) v-
 rantur, cū ipse
 met præcipua-
 tur, vt nō segni-
 ter, sed diligen-
 ter agnoscat
 vultum pecoris
 sui, & proprias
 oues vocare no-
 minatum. Nā si
 cura brui gre-
 gis illā mutua
 agnitionem ex-
 pedit, quanto
 magis stultum
 quod erga Chri-
 stianam fami-
 liam impenden-
 dū est? ubi sane
 quos sunt subdi-
 titos, &
 m rborum ge-
 ner. italis enim
 consolatione in-
 diget, alius con-
 silio, alius repre-
 hensione, alius
 denique alio c-
 lemosyne subji-
 dio.

^b Conci. Tri-
Sess. 23. c. 1.

benignitatis in gregem spirant, voluit vt certis de causis iustis & æquissimis licitè possint ab eorum Ecclesia discedere, quæ nullatenus existimandæ sunt respectu propriæ personæ quandoquidem & vitam ipsam Ecclesiæ debeant sed tantum respectu boni Ecclesiæ cui fidem habent obligata. ^b Harum autè absentiarum causarum ^c primam statuimus quando cura parochialis est annexa dignitatì vel præbendæ vt vult Conci. Lateran. c. 32. quem iterum atque iterum reperere necessitatis causa pulchrum esse censemus. Qui vero (inquit) habet parochialem Ecclesiã non per vicarium sed per seipsum ibi deseruiat in ordine què ipsius cura requirit nisi forte dignitatì, vel præbendæ Parochialis Ecclesia sit annexa. Et sequitur. In quo casu concedimus vt is qui talem habet præbendam vel dignitatem cum oporteat eum in maiori Ecclesia deseruire in ipsa parochiali idoneum & perpetuum studeat habere vicarium canonicè institutum, qui congruentem habeat de ipsius Ecclesiæ prouentibus portionem alioquin illa se sciat huius decreti auctoritate priuatum, libera alij conferenda qui velit & possit quod prædictum est adimplere. ^d Hæc sacrum Concil.

^c Nō omnes can-
se hinc numerari
tur, quibus ex-
cusatur residen-
tia, licet q; per
vicarium deser-
uire, cum apud
Ioan. de Selua
in tract. de be-
neficiis in 4. p.
q. 6. post. Pan.
Et alios in cap.
excipiendæ. §.
qui vero de præ-
bendis ferè vs-
que ad 24. nu-
merum inue-
niantur.

^d de præb. &
dig. cap. exci-
piendæ.

^e In fauorem
studiorum mul-
ta conceduntur. Sa-
cri canonis, vn-
de si quis fuerit
absens ob studiũ
residere non o-
bligatur. cum
ex eo. de elect.
in 6. debet tamẽ
vt asseruit Doe.
absesse cum li. en-
cia sui prelati.
cap. relatum. de
elect. non resid.

Secunda causa rationabilis est, studium ^e & studiis occupa-
tione curati, dicente Alexand. 3. in Decretali quod reside-
re tenentur & non residentes esse deponendos, nisi forte
de licentia suorum prælatorum vel pro studio literarum
aut aliis honestis causis contigerit eos abesse, quia be-
neficiatus non potest abesse etiam pro iusta causa sine
licentia sui superioris. Quod ergo pro merito studio-
rum eximantur docet Bonifacius octauus qui sancit
vt Episcopi eorumque superiores his qui sibi subiectas
Parochiales Ecclesias obtinent vel in futurum obtinuerint
dispensare possunt libere quod vsque ad septennium
literarum studio insistentes promoueri minimè teneantur
nisi ad ordinem Subdiaconatus duntaxat, ad quem infra
prædictum annum recipiendum, ne (sicut à multis de Chri-
sti patrimonio sublimatis olim factum esse dignoscitur) à
statu retrocedere valeant clericali, omnino astringi volumus,
& nisi resipuerint pœna contenta in dicto Concilio
Lugdunensi eo ipso percelli. Porro septennio prædicto
durante

durante, iidem episcopi & superiores sollicitè prouidere
procurent vt per bonos & sufficientes vicarios ab eis in
huiusmodi Ecclesiis deputandos animarum cura diligen-
ter exerceatur, & deseruiatur laudabiliter in diuinis, qui-
bus de ipsarum Ecclesiarum prouentibus necessaria con-
gruè largiantur. Elapso vero dicto septennio hi cum qui-
bus fuerit vt præmittitur dispensatum, ad diaconatus &
presbyteratus ordines infra annum se faciant promoueri,
alioquin ex tunc dictam pœnam nisi de causa iusta omise-
rint ipso iure se nouerint incursum. Hæc ibi.

Vbi Bonifacius 8. reuocat edictum Concilij Lugdu-
nensis sub Gregorio 10. illud scilicet quod ad regimen
Ecclesiarum parochialium assumpti se ad Sacerdotium
promoueri faciant infra annum à sibi commissi regimi-
nis tempore connumerandum alioquin sint ipso iure pri-
uati de quo edicto superius habitus est sermo. Alexan-
der autem in suo proximè citato decreto duas assigna-
uit causas iuste excusantes curatos à residentia facienda,
in suis parochialibus Ecclesiis, vnam specialem cum di-
cit pro studio literarum, alteram generalem cum adiecit
vel pro aliis honestis causis contigerit eos abesse, qui-
bus sequitur tertia legitima, nimirum cum habent plures
simul Ecclesias parochiales vt in casibus superius enu-
meratis.

Quarta causa est necessitas ^f suæ Ecclesiæ aut publi-
ca diocesis vel vniuersalis Ecclesiæ utilitas, vt de Episco-
pis in 3. tractatu dicitur. Quandoque huic adiecitur.

Quinta causa scilicet ingressus religionis: beneficium
enim ingredientis religionem non est infra probationis
annum, sine ipsius consensu alicui conferendum, sed inte-
rim eidem beneficio per alium deseruiari debet assigna-
ta sibi congrua de ipsius prouentibus portione vt deter-
minat Bonifacius 8. extr. de regularib. c. Beneficium in 6.

Sexta est necessitas curati ob infirmitatem quemadmo-
dum de rectoribus Ecclesiæ leprosis factis determinat Lu-
cius 3. quod sit ei dandus coadiutor: de clerico egrotante
cap. de Rectoribus. Imò vt sequenti cap. definit Clemens
3. Si rector Ecclesiæ sit leprosus ab administrationis officio

E remoueat

^f Ecclesiæ ne-
cessitas vel vi-
tius excusare
clericum à resi-
dendo, vt per se
pro negotiis Ec-
clesiæ sit absens
constituere vi-
carium potest
etiam si reside-
re inuenerit. ca-
ex parte. 1. 2. de
cleri. non resid.
Adde quosdam
casus descriptos.
per gl. in l. ve-
rit. §. ex facto.
in verbo depone-
re. ff. de minor.
Dummodo hoc
non affectaue-
rit §. item tria.
de excus. iis. in
inst. doct. in c. de
cetero. de cler.
non resid. facie-
rext. ibi. Hæc
po. multos cu-
mulat. in l. 1. §.
cum quis. ff. de
quest. Qui etiã
sumulatur Epi-
scopo non au bi-
tionis gratia po-
test residentie
fructus lucrari
vt dicit Angel.
Clau. in sua
summi. in verbo
clericus. 7. q. 11.
2. Excusatur e-
tiam qui est in
seruitio Legati,
vel Archiepi-
scopi. cap. ad au-
dien. iam. c. c.
de cetero. de
cler. non resid.
ne c. cum ste-
cius. ubi doct.
ibidem.

remoueat sed de bonis Ecclesiae sustentetur. Eadem ratione si ob insidias illi in sua parrochia paratas tutè habitare nequiverit. Nota diligèter circa dispensationè absentia talem curatorum quod consilium Lugdunen. dicit ad tempus fieri tantum posse pro iusta causa nec vnquam Papam dare perpetuam indulgentiam super huiusmodi residentia quin potius datas per praedecessores reuocauit Bonifacius octauus de rescriptis cap. vlt. in 6. praefatis iustae absentiae causis non extantibus. Qui abest praemonendus est per Episcopum & ordinarium vt infra certos dies & tempore competenti redeat & resideat alias suo beneficio priuetur & vt vult Innocentius 3. in cap. inter quatuor. de clericis non residentibus. Vnde Papa priuauit sua parrochia titulari quendam Cardinalem eo quod per annos quinque contra statuta canonum illam deseruisset vt habetur in cap. ex gestis. de clericis non residentibus.

g Parochus cui data est cura gerere animarum ab Ecclesia sua; ne discedat nisi prius facultate ab Episcopo, vel vicario generali scriptis impetrata, quam quidem etiam a vicario foraneo concedi posse permittitur, si triiduo aut etiam quadriiduo tantum absentis ille sit. Quod repente discedere necesse habeat, neque statim redire possit id quadriiduo ante Episcopo, vel generali vicario significet, id autem in facultatibus concedendis caueatur, vt absente illo, altero interim probosacerdoti Ecclesiae cura committatur, & quae totum absentiam tempus intra annum duorum mensium spatium non excedat, nisi ex gravissima causa id temporis praerogatum esse Episcopus consueverit.

PAROCHORVM VICARII.

§ V.

ACAPITE ad calcem vsque fusiore narrationis copia necessariam gregi pastorum praesentiam docuimus sumpto inter plura argumento supremi pastoris Iesu Christi afferentis bonum pastorem animam suam dare pro ouibus suis, mercenarium autem viso Lupo aufugere. Quae quidem pia cura tantum valere debet apud fideles ouilis christiani custodes vt maioribus vti exhortationibus operae pretium non videatur, Res enim in propatulo est quod ne utiquam iuxta Diui Thomae sententiam pastorum vlli vbi subditorum salus eorum exigit praesentiam licet illis se personaliter subtrahere neque propter aliquod temporale commodum neque propter quoduis periculum imminens. Ne autem videamur inani sola vocum serie delictari absque rationum examine, sic probatur. Obligatio cuiuscumque personae ex fine eiusdem obligationis debet perpendi, finis autem pastoris cuiuscumque ecclesiae est spiritualis salus populi cum illa praesentia eius exegerit, nullum ergo periculum eum excusabit quo minus adesse teneatur. Id quod testimonio Christi confirmatur, nam si animam pro ouibus ponere

nere tenetur nullum minorum periculorum culpa excusabit atque aded neque vllum temporalium commodum quandoquidem natura facilius indulgeat detrimenta euitare corporalia quam commoda procurare. Verum quando legitimus pastor satis potest saluti plebis per alium providere & consulere tunc non erit ei nefas quandiu prioribus rationibus deuincitur, a sua Ecclesia in tempus secedere, caueat attamen ne imperitum conducat aut praeficiat nec malis moribus corruptum, quia grauis hinc nasceretur gregi lues, sed idoneum, vita & eruditione probatum ab Episcopo, qui salua conscientiae securitate curam animarum sibi committendam assumere possit, non conducta mercedis expectatione. Precipimus (inquit Innocentius 2.) ne conductitios presbyteris Ecclesiae committantur vbi gloss. conductitios appellat eos quibus pro certo pretio committitur cura animarum. Idem cum Innocentio habet Eugenius Papa 2. in suis decretis quae leguntur 2. Tom. concil. c. 11. In harum consuetudinum corruptelas Alexander 3. hoc sanxit & edixit decretum quoniam enormis quaedam consuetudo in quibusdam locis contra sanctorum patrum institutiones inualuit & indies inualefcit vt sub annuo pretio sacerdotes ad Ecclesiarum regimen statuatur ne id fiat modis omnibus prohibemus quia dum Sacerdotium sub huiusmodi mercede venale disponitur ad aeternae retributionis praemium consideratio non habetur, & recitatur Nepraelati vices suas vel Ecclesias sub annuo censu committant. cap. quoniam. 2. Haec enim pretio locare Simoniacum esset, vt infra profusiùs dicere fert animus. Multi tamen ex eorum grege qui continuis illecebris & mundi voluptatibus gaudent in amplissimis Beneficiis vicarios pro sua instituunt & destituunt voluntate, grauisissimis ita pensionibus oneratos quod nec Ecclesiis possunt competententer in paupertate nimia deseruire, nec episcopo in episcopalibus respondere, neque hospitalitatem vt conuenit transeuntibus impartiri, tandem excusis granis miserè paupers victitant, aded vt cogantur fordidis & abiectis tenui victitare penuria. Vtinam intelligeret quod qui in sacratio operantur quae de sacratio sunt edunt, & qui altario deser-

a In huius casus nonis elucidationem hac exegit regulimus. Conductitios appellat eos, quibus pro certo pretio committitur cura animarum. Haec enim est iniquum, vt extra ne prael. quoniam. alius si praelatus aliquis alienius Ecclesiae habeat secti sacerdotem sub annuo censu non est iniquum, & si peregre valet & pro certo pretio interim aliquam conducat. Potest ergo quis conducere operas sacerdotis alienius etiam vt que ad septennium ex prael. cap. ne praeleg. vi. suas. quere lam. Sed non regimen animarum. Vel dicat conductitios Presbyteros appellari vicarios, quia per vicarios non debet qui regere Ecclesiam, vt extra. de cler. non resid. quis nonnulli. b Regimen Ecclesiae sub annuo censu committi non debet. Ex decreto Concilii Lateran. sub Alex. 3. p. 2. c. 2. & cap. 3. & de hac materia, vt de Turresem. ca. in c. praecipimus. 21. q. 2.

E. 2. uiunt.

uiunt cum altario participant, dignus est enim mercenarius mercede sua. ^c Omnibus autē palam est quod & apud Iudæos hi qui sacrorum vice funguntur & altario præsto sunt eorum donorum quæ in altario offeruntur participes sunt, iustum namque est (vt inquit Gregorius) vt illi conquantur stipendium qui pro tempore suum commodare reperiuntur obsequium, vnde ex Cōcilij Agathensis decreto ^e Clerici omnes qui Ecclesiæ fideliter vigilantēque deferuiunt stipendia sanctis laboribus debita secundum seruitij sui meritū per ordinationem canonum à sacerdotibus consequantur. Possunt ergo tales ministri non solum temporalia accipere ad suam sustentationem sed etiā ea exigere ab his pro quibus spiritualia exercent. Innocentius tertius ad Vigilensem episcopum sic scribit, Consultationi tuæ ita respondemus ^f quod nihil pro Ecclesiarum consecratione potes vel debes præter procurationem accipere. Ratione idem ostēditur. huiusmodi sumptus sunt à populo talibus ministris diuino iure debiti vt ex allegatis scripturis sacris patet, ergo licitè possunt exigi. Nota tamen cum sancto Thoma in 2. 2. q. 100. art. 3. quod stipendium sustentationis non debet exigi ab inuitis per spiritualium subtractionem quæ sunt exhibenda, sed illis spiritualibus prius exhibitis licitè possunt statuta & cōsuetę oblationes & quicunque alij proventus exigi à nolentibus & valentibus soluere autoritate superioris interueniente. hæc sanctus Thomas. Cui consentit dominus Adrianus de Traiecto quodl. suo. 9. dicens Quod ob cautelam & ne pusillis scandalum fiat, ecclesia præcipit ne quicquam ante sacrarum & spiritualium rerum administrationem exigant ex. ca. ad Apostolicam, de simonia. ^g Hæc ille. quod cap. licet formaliter hoc non exprimat tamen virtualiter intendit. in §. statuentes.

Tertiò possunt ministri spiritualium per episcopum compellere laicos ad danda temporalia in eorum sustentationem secundum laudabilem illius loci consuetudinem. Concilium Lateranense sic habet cap. 66. Quia verò quidam laici laudabilem consuetudinem erga sanctam Ecclesiam pro fidelium deuotione introductam, scilicet, de dandis

^c 12. q. 2. cha-
ritatem.
^d Ex Concil.
Agathen. cap.
36.
^e Arg. quod ad
quem omnia spo-
sita, debetur ce-
tiam emolumentum.
7. q. 1. Pon-
tificis. 16. q. 6. de
lapsis. Labor enim
non debet esse sine fructu
7. q. 1. Est labor
ingratus quem
debita premia
sunt.
^f 1. q. 1. clerici.

^g Idem Immo-
sent. 3. in Conf.
Lateran. ca. 66.
& c. 6. eo. tit. in
4. consil. & pro
intellectu, præ-
ter doctores con-
sule Syluestrum
in sua sum. q. 8.
ubi plenè. vido
etiam Paul. de
Castr. conf. 401.
inci. nisi proces-
sio. & conf. 342.
circa primū &
Bellameram
conf. 32. incip.
quod muliera.

dandis temporalibus ministrantibus spiritualia vt præmittitur ex fermento hæreticæ prauitatis nituntur infringere sub prætextu canonicę pietatis. Quapropter super his prauas exactiones fieri prohibemus & pias consuetudines præcipimus obseruari, statuentes vt liberè conferantur Ecclesiastica sacramenta, sed per episcopum loci veritate cognita compeſcantur qui malitiosè nituntur laudabilem consuetudinem immutare. hæc ibi.

Ministri etiam spiritualium non habentes stipendium sustentationis possunt de sua sustentatione pro suis operibus & seruitio pacisci & suas operas ac laborem suum locare. Stipendium sustentationis & subuentionis necessaria ministro sine qua non potest commodè salua sui status honestate diuina exercere officia permittitur: quod nimis licitè possit sub pacto poni quemadmodum & reliquorum oportunorum ad diuina seruitia prouisio, scilicet, Calicis sacrarum vestium & huiusmodi, probatur ex cap. Significatum est, de præbendis & dignitatibus, vbi Alexander tertius approbat & confirmat collationem cuiusdam præbendæ cuidam sacerdoti cum hac conditione factam in Ecclesia Insulensi, Quod missam de sancta Maria nisi corporis infirmitate grauatus sit debeat quotidie celebrare, & confirmatur communi vsu Ecclesiæ qui est multæ autoritatis secundum Aug. ad Casulanum, quo admittit institutiones anniuersariorum & foundationes pias quibus datur Ecclesiæ tēporale cum pacto scilicet de temporali pro sustentatione ministrorum imò etiam adiecta conditione quod si Ecclesia non faciat quod promittit temporale sustentationis poterit reuocari & repeti vt videtur & cap. Verum. de conditionibus appositis licet hoc facere non possit propria autoritate sed tantum superioris & iudicis Ecclesiastici ex cap. Nulli. & cap. Quicunque. 12. quæst. 2

Postremò quod liceat ministro Ecclesiastico spiritualium locare operas suas docent Canonistæ & multi Theologi glossa enim super cap. Significatum est de præbendis & dignitatibus sic habet, Sacerdos si nullum habet beneficium Ecclesiasticum ratione cuius ac hoc teneatur, potest

^h Ex huius gl.
sententia dicimus
quod sacerdos
potest recipere
pecuniam vice
lebrei diuina,
quia sic operas
suas videtur po-
tius locare. arg.
10. q. 3. reuocari.
& 12. q. 2. cha-
ritatem. & c.
quicunque. 2. de
simonia. cum
sic. & 1. q. 2. c.
vt. quia ius sibi
pendas iure
hoc, nõ cogitur.
Et locum va-
riis modis a-
pud. Canonistæ
premiis de
quo Scholasticus
Summulista. in
verbo simonia
varie loquitur.
& Adria. quol.
9. cum Aluifido-
rensi. antiquo
Theologo com-
plices allegat in
risperitos in hæc
sententiam, nem-
pe quod liceat
pro labore admi-
nistratiōis sa-
cramentorum
preio pacisci.
Durandus tamē
in 4. dist. 2. 5. q.
1. omnino tenet
pro labore admi-
nistrandi sacra-
mentis, quid-
quam recipi
posse.

ⁱ dist. 11. c. in
his rebus.

In hoc dubio reprehenditur Caietanus per Sordani (inquit) quod quando sustentationis stipendium superioris auctoritate decretum est, potest illud sacerdos, siue pauper sit, siue locuples percipere. Nam idem sacerdotium potest diues sacerdos nihilominus iure suscipere quam egenus. Quando vero eiusmodi stipendium non est lege constitutum: sed privata conventionione constitutum, tunc (inquit) pauper pacisci de illo potest, diues vero non, quoniam cum aliunde sibi sustentationis suppetit, inditum est conuenitum facere, non pro sustentatione, sed pro operario mercede. Hunc s. Simon ego (inquit Soto) censendi rigorem, non facile probarem, nisi ex rei natura ad sustentationem ministrum sibi sustentationis modus necessarius est, tunc ex natura rei emergit Simonia, atque adeo que ex qualitate sacerdotis

in suo 4 distinct. eadem. nam volunt ipsi cum Pascali Papa quod temporale per se & necessario annexum spirituali non potest vendi aut pacto locari quod omnes fatentur, sed labor & temporale per accidens & contingenter annexum spirituali non negarent posse vendi. Attamen sanctus Thomas asserit quod habens stipendium sustentationis non potest locare operas suas ad usum potestatis spiritualis sed debito officij suscepti stipendium vitæ illi præbentis debet illas impendere, si enim talis locaret operas suas. intelligeretur vendere ipsum spiritualis gratiæ usum. Nam sacerdos habens unde secundum statum suum honestè viuat si ex pacto vult stipendium sustentationis, conuincitur quod tunc conuenit non de stipendio sustentationis sed de stipendio locatarum operarum quod solis pauperibus, debetur licet idem Caietanus in sua Summula de peccatis titulo simonia in quarta regula dicat Ministris Ecclesiæ in articulo necessitatis licitum esse deducere in partem stipendium sustentationis: & addit, & quamuis hoc sit licitum quia tamen habet speciem simoniæ & prohibetur regulariter iure positio pacisci in huiusmodi, ideo cauendum: si autem sustentationis stipendium pro rei spiritualis exercitio gratiosè vel ex auctoritate superioris detur ei qui non eget huiusmodi sustentatione poterit tamen licitè accipere exemplo episcopi ditissimi visitantis, cui tamen soluitur secundum iura procuratio vt patet de simonia capit. cum sic. Vicariis ergo constituentur honesti prouentus, quibus sollicitudinem pastorem absentem supplere queant ne cõsumptis omnibus & obliguritis solum vertere cogant, vt in Ecclesiæ parochialis detrimentum, alioqui curatus ipse ratione reddere tenebitur totius damni dati. Iuri enim consentaneum est vt qui pondus diei & æstus patiuntur mercede expectata gaudeant. Quis militat suis stipendiis vnquam & de lacte gregis non mæducat? Qua in re precatum velim quemlibet ex eorum numero qui vicarias locant operas iustum esse laboris alieni æstimatorem. Percuntemur iam quæ sint sacra Pastorum in Ecclesia munera & officia.

DE

DE INTEGRÆ ET

PURA PASTORALIS

OFFICII ADMINI-

STRATIONE.

CAPVT QVARTVM.

§ I.

Verbi Dei Prædicatio.

IRARI penitus desinit animus, quomodo multum à caulis diuinis Ecclesiæ subtrahi fuerint, cum illi qui gregem domini custodire debebant, lupos abigere, & latrare pro domino, muti & idola veluti obdormierint, adeò vt si contemptis verborum fulguris rem æstimare libeat de pastoribus optimè illud Prophetæ verificetur, speculatores eius cæci, omnes nescierunt vniuersi, canes muti non valentes latrare. Quemadmodum enim laudati canes fidei & amicitia apud Græcos Symbola latratu deterrent fures nocturnos conantes irumpere in domum sic optimi pastores circuitibus Leonum rugientium & Luporum rabidorum infidias auerunt, sed sicut fures solent panis stipe obiecta vocem canibus ne prodantur adimere ita qui priuati lucri desiderio anguntur & qui magno faucis hiata pecunias aut honores temporarios ambiunt, potiusquam dominus gregis custodiam, & emolumentum iis Ecclesiasticis prædicatoribus clamare incipientibus, arguere, increpare, & damnare Regum & magnatum vitia studentibus, officia, dignitates, sacerdotia eximia velut os, aut offam in os iniiciunt vt fideles excubitores qui stant super muros Hierusalem nullo proiecto impedimento, nullo honoris aut factus illicio à vigili cura & clamore excidunt apti sunt equidem ad venatum animarum qui norunt quando debeant mutare vocem &

E quibus

a. Isa. 56.

b. omnes, id est, custodes domus, & excubitores.

c. In pastores qui vitiorum affectu consensu fuerunt, & dum labantur eos non corrigunt timent enim ne apud illos male audiant.

d. Eleganti methodo spiritus optimi pastoris animarum salutem vana studio aperitur.

e Singularis
laude mare-
riam habet qui
præfectus est
Christiano oculi
sæculi & suam
deuotæ operam
in arcendis ab
co lupis & om-
nium virtutum
insidiis quod
nunquam com-
modius fieri po-
teat quam præ-
dicationibus &
exhortationib.
gregis ergo cu-
ram habeant nõ
suis sicut & in
vinea Domini
sint assidui non
præcepto desides
Quod si vel in
vinea vulpes,
vel in grege lu-
pus incommodi
aliquid intule-
rit, damnatum
præstabit qui
curam suscep-
erant. Negligen-
tia hæc crassius
irrepsit in quos-
dam Parochos
qui rei domesti-
cæ sollicitudine,
irreuerenti nihil de
pascendo grege
in doctrina, &
optimis institu-
tis curant. Alij
abscondunt ea-
lentum domini,
ne profectus il-
lorum sit omni-
bus manifestus.
Quod si Athe-
niensium lege
cautum fuit, ut
esset capitale er-
rante viam non
monstrare, mul-
to odiosus esse
debet in lege
Christiana.

qui bus modis feram in casses domini adducere. Hi sunt qui dormiunt inter medios clericos qui pennas habent columbæ deargentatas non sine grato tonnitru salutari doctrinæ, non terrena querentes sed cælestia. Hi sunt medici spirituales qui cælesti pharmaco & salutifera theriaca verbi Dei pestilentes humores & venenosas è corde hominum euellunt & reuocant optimis consiliis animos effrænationes & licentiores ad explendas omnium peccatorum libidines & affectus. Isti sunt inquam qui populum belluam mul- torum capitum, induratis corda doctrinæ veluti lydio lapide flectere possunt, quique cælestes thesauros aperiu- & vberissima gratiarum dona infundunt. Eximiam quan- dam laudem olim promeruerunt, qui mundo cum omni- bus suis pompis ac voluptatibus contempto procul recesserunt in horridas solitudines: in ferarum lustris aut in speluncis asperam agebant vitam, ab omnium hominum com- mercio semoti sibi duriora imperantes quam patiuntur qui in desertas deportantur insulas. At iudice Chrysostomo rem præstat ut multo difficiliore, ita multo sanctiorem qui populo bonum præstat pastorem. Monendi sunt ergo parrochi omnes ut suscepti docendi muneris curam sædu- lo exequi studeant qua nihil vel egregius vel Deo gratius excogitari potest. Miramur quod sanctorum precibus & orationibus mortui reuixerint, sed non minoris est admira- tionis pia concio quæ multitudinem animarum extinctam & in peccatis mortuam ad vitæ lucem excitat, sic enim ad vnam piscatoris orationem cælitus elaboratam circiter tria milia hominum in nouas creaturas transformata sunt. Ita- que si Petrus flexis genibus Deum orauit, ad multorum preces excitaturus vnam mulierculam ad vitam corporis, quæ reuocare quid aliud erat quam bis mori? quid facien- dum pio & charitatis viuo zelo perculso prædicatori qui hoc agit ut quamplurimas animas in peccatis velut in se- pulchro putrefactas ad veram reuocet vitam? Id clarius si- gnificasse videtur Gregorius 13. Pontifex Max. in Epistola ad Ludouicum Granatensem Dominicanum, qua eius eru- ditionem & pietatem commendans vero & paterno affe- ctu suos labores in publicam lucem & publicum commo- dum

dum amplectitur eique gratulatur his verbis. *Multas con- ciones habuisti libris præstanti doctrina & pietate refertos edidi- sti, idem quotidie facis nec unquam cessas præsens atque absens quamplurimos Christo acquirere. Gaudemus isto tum aliorum, tum tuo ipsius tam præstanti bono & fructu. Quot enim ex concionibus, scriptisque tuis profecerunt (profecisse autem per multos quotidie proficere certum est) totidem Christo filios genuisti longeq, illos ma- iori beneficio affectisti quam si cæcis aspectum aut mortuis à Deo vi- tam impetrasses.* O felix & beatum munus! quo sacra adyta cælestis aulae nobis referantur, quo mentes immortalis illa dape vescuntur & æternæ gloriæ præmia reportant. Eia ergo tu parroche vide ministerium quod accepisti à Do- mino ut illud impleas. Fidei Propheta nihil honorabilius, pseudopropheta nihil detestabilius, synceris Euangelistis & pastoribus nihil apud Deum preciosius, pseudoeuange- listis nihil abominabilius. Prædicationis officium cum pu- ræ mentis ardore accenditur, & propter Dei gloriam ex- ercet, Deo & angelis mirum in modum placet, ut de cla- rant illa Prophetæ verba Quam speciosi, pedes Euangeli- zantium bona. Quibus similia sunt Cant. 7. Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis filia Principis, calceameta autem esse preparationem ad Euangelium censet Aposto- lus. Imperatus ergo accedet ne pastor ad Publicum fuge- stum in conspectu summæ trinitatis & sydereæ Curia ver- ba salutaria interpretaturus apud populum, parum est exi- bilari ab vno populo, sed explodi ab vniuerso cœtur sancto- rum angelorum ac piarum animarum summæ est infœlici- tatis. Diuinis ergo suppetiis cõsifus consideret pastor quæ merces, quod stipendium cælitus ei promittatur, & horri- bilem male gesti muneris vindictam. Videat circumstantes oues Christianas suæ creditas fidei, & in seipsum descen- dens perpendat quantam animi puritatem, quantam eru- ditionem, quantam prudentiam, quantum charitatis ado- rem, quantam fortitudinem, exigat ista functio qua vel ab- stineat si se cognouerit parum instructum vel ea prædicet quibus est opus.

F. Mac Epistola
est omnibus fer-
mæ Granatensis
operibus optimo-
iure in: so vesti-
bulo insigni,
qua apud Sum-
mum Pontifi-
cem Gregorium
tertium ob exi-
mios ingenij fru-
ctus, & labores
in publico com-
modum sparsos
tam felicissimè
in concionibus
studium, quo
multis annis cla-
ruit in Lusita-
nia, & Hispan-
ia commenda-
tur. Plura de
Prædicationis of-
ficio & necessi-
tate scripsit in
illa elegantissi-
ma oratione de
officio pastore
quam habuit in
consecratione
D. Antonij Pi-
nary Episcopi
Mirandensis, cu-
ius eximios
flosculos collige-
mus in classis
Episcopi.

§ II.

a Concil.
Const. Sess. 2.
& 15.

b 27. q. 1. cap.
aducimus. de
hæret. c. 8. cap.
licet præcipi-
tur. c. excom-
municamus.

1. eo. tit.

c VValdenses
in hunc erroris
sepulchrum lapsi
suarant, ut dace-
rent liberam es-
se cuique Chri-
stiano verbi Dei
predicationem,
adeo ut quan-
vis à superiore
sic prohibeatur, ne
id agat ipsi, ta-
men posse præ-
dicare verbum
Dei asserant.

Hanc sententiã
damnat Beatus
Paulus in Epist.
ad Romanos,
dicens, Quomo-
do predicabunt
nisi mittantur.
Arbitratur
namque Paulus
neminem posse
iuste officium
predicationis e-
xercere, nisi id
sibi mandatum
fuerit, & ad il-
lud exercendum
missus fuerit &
in Epist. ad Ro-
manos. 10. Quo-
modo predica-
bunt, nisi mit-
tantur.

d 16. q. 1. cap.
aducimus.

e Ambrosius
in Epistola ad
Ephesios.

OMNIBVS sacerdotibus concionis catholice curam ex officio non competere, VVitelesij, & Hufsij error in Concilio Constantiensi a damnatus dilucide testatur, potestati namque iuris ratione id prohiberi sub excommunicationis sententia nisi cui ex officio vel commissione incumbit pontificum sacra decreta clamant. b Et si Gregorius li. 1. Dialogorum quendam laicum Equitium nomine laudibus commendat quod prædicaret populo, cum hoc officium sit sacro ordini annexum.

Verum ne promiscua rationum serie obruamur ad prolixos scripturæ discursus, satis huic paragrapho consuluisse arbitrabor si compendiosius dixerim quibus hoc prædicationis munus conueniat. c

Sexta synodus generalis can. 33. sic habet, Nulli liceat populo in suggestis diuinas scripturas explicare, nisi is sacerdotali tonsura usus fuerit & benedictionem à suo pastore canonicè receperit, si quis secus fecerit deponatur. & can. 64. eiusdem Sextæ synodi. Non oportet laicum publicè discipulare vel docere sed ordini à domino tradito cedere & aurem eis qui docendi gratiam acceperint aperire & diuina ab eis doceri. Qui hæc transgressus fuerit quadraginta diebus excommunicetur. d

Leo Papa hæc specialiter statuities, vt præter domini sacerdotes nullus audeat prædicare suis monachis siue laicus ille sit qui cuiuscunque scientiæ nomine gloriatur. In principio (teste Ambrosio) e vt cresceret atq; multiplicaretur Ecclesia omnibus de clero cõcessum erat & euangelizare & baptizare & scripturas in Ecclesia explanare, at vbi omnia loca circumplexa est ecclesia ex tunc constituta sunt conuenticula & rectores & officia in ecclesia sunt subordinata, sequitur vt nunc neque diaconi in populo prædicent, neque clerici neque laici baptizent. Hinc dominus Caietanus in 2. 2. S. Thom. q. 187. art. 1. dicit quod licet prædicare secundum se non sit alicuius ordinis, nam in Synagogis Iudæorum & templo non sacerdotes & Leuitæ prædicabant

prædicabant alioquin non fuisset permittum Christo prædicare nec concessum à principibus Synagoga quod Paulus prædicasset in Synagoga Actuum 13. f tamen Ecclesiastica lege factus est actus sacri ordinis, vt nunc solis sacerdotibus liceat prædicare: hæc ille, propter quod prædicans in mortali peccato etiam occulto peccat mortaliter secundum S. Thom. in 4. sententiarum. dist. 19. § Quod sequitur Caietanus in 2. 2. q. qua supra & in 3. parte q. 64. artic. 6. ad primum. Nemo autem quantumuis virtute & eruditione insignis prædicatoris subire munus debet, nisi ei tanta sit prouincia delata ab episcopo loci vel ab Apostolica sede. Quia nonnulli sub specie pietatis virtutis eius iuxta quod Apostolus ait abnegantes auctoritatem sibi vendicant prædicandi cum idem Apostolus dicat, Quomodo prædicabunt nisi mittantur, omnes qui prohibiti, vel non missi præter auctoritatem ab Apostolica sede vel Catholica episcopo loci susceptam priuatim vel publicè prædicationis officium usurpare præsumperint excommunicationis vinculo innodentur, & nisi quam citius resipuerint alia competententi poena plectantur.

Concilium Lateranense sub Leone 10. Sess. 11. anni. 15. sic statuit Sacro approbante concilio statuimus & ordinamus, vt nullus tam clericus sæcularis quam cuiuscunque etiam mendicantium ordinis regularis aut quiuis alius ad quem facultas prædicandi tam de iure quam de consuetudine, vel privilegio ad huiusmodi officium exercendum admittatur, nisi prius per superiorem suum diligenter examinatus in qua re conscientiam ipsius superioris operamur ac morum honestate, ætate, doctrina, probitate & vitæ exemplari ad illud aptus, & idoneus reperiatur, & hic quocunque prædicaturus postea accesserit de huiusmodi examine & idoneitate sua per literas sui examinatoris approbatoris que Episcopis & aliorum locorum ordinariis fidem legitime faciat. Hæc præfatum concilium. Quibus autem delegatum sit prædicandi officium testatur Vienense Concilium hoc canone Parochialium Ecclesiarum Curatis siue rectoribus noscitur de iure competere prædicare, seu proponere verbum Dei, & confessiones audire.

f extra. de hæ-
reticis. c. ex-
communica-
mus.
h Distinctione
vti opus est, vt
peccator pu-
blicus prædica-
re profecto non
possit absque
mortalis crimine
illud enim
scandalum di-
rectè sancti
predicationis
obstat, inquit
verbum Grego-
rii in Pastorali.
Necesse est cui-
us vicia despicit-
ur, eius prædi-
catio contemna-
tur. Et Arist. in
Ethic. Dum ser-
mones (inquit)
in rebus dissonant,
contem-
nuntur, & ve-
ritatem inveni-
unt. Quare vt
Paul. ad Rom. 2.
ait per huiusmodi
Prædicatores
qui prædicant
non firmandum,
publici sunt la-
trones, nomen
Dei blasphema-
ri inter gentes.
Quando verò
quis est occultus
peccator, quod
nullum sinistri
dedit exempli,
tunc maxime
quando ex
officio inuocabit
non esset pecca-
tor. cum timore
& reuerentiã præ-
dicare, nã possit
sine prædicatione
esse sanctaosa.
Contemptum verò
est semper mor-
talis; vt si quis
tam impudenter

*prædicationem
nilipenderet. ve
i. dignum non
paucares illam in
peccato exerce
hæ Conc. Trid.
seß. 5. optimè
prævidens quan
ta fructus pro
maneat ab Ec
clesiastica verbi
Dei concione. im
ber Episcopos ca
uere, ne aliq
nisi verbis &
doctrina proba
um in sui dia
cesi prædicare
permittant. Si
verò quod abse
prædicator erra
res aut scandala
disseminauerit.
Episcopus ei
prædicationem
interdicat, quod
si hæresis prædi
cauerit contra
omni procedat.
Curem quoque
Episopi ne quis
Prædicator ex
falsis informa
tionib. vel alias
calumniis ve
occur in ista ve
de eis conque
rendi occasione
prædicant. Scri
pturas sacras si
deique dogma
ta, non secundum
primatum sen
sum, sed iuxta
patrum ortho
doxorum rece
ptam mentem
sermone aperto
ac simplici disci
plinato rament
et grani per
tractata debet.*

extra. de sepulturis cap. dudum. §. verum in Clementinis. Augustinus de Ancona in sua summa de Ecclesiastica potestate quæstione 64. art. 2. optimè dicit quod Episcopis Archidiaconis & præbiteris qui ad curam animarum affluuntur. ex officio conuenit prædicare quia in officio eis commisso autoritas docendi & instruendi animas eis commissas includitur. Prædicationis vero argumenta non defunt in sacrae scripturae eloquio, ex quo feligenda sunt que concionabitur Pastor in suorum auditorum commodum latissima quandoquidem diuini præconij seges ex scriptis Apostolicis & canonicis colligi potest. Ideo Lateranense Concilium ita statuit Sessione vndecima, Mandamus omnibus qui hoc onus prædicationis sustinent & in futurum sustinebunt vt euangelicam veritatem & sanctam scripturam iuxta interpretationem doctorum quos Ecclesia vsusque diuturnus approbavit legendosque hactenus recepit & in posterum recipiet, prædicent & explanent, nec quidquam eis ex proprio sensu contrarium vel dissonum adiciant. hæc ibi.

Vasense Concilium can. 4. docet & statuit homelias sanctorum esse populo publicandas. Concilium Senonense cap. 11. in Ecclesiis parochialibus per singulos dies dominicos presbiteri parochiales curati per se aut eorum vicarios clara & intelligibili voce ac verbis maternis annuntient decem præcepta decalogi & articulos fidei. Aurelianense Concilium 4. can. 5. Parochiani clerici statuta canonum à Pontificibus suis necessaria sibi legenda percipiant ne ipsi vel populi quæ pro salute eorum decreta sunt excusent se postmodum ignorasse. Et habetur in 2. vol. Conciliorum. Sexta Synodus generalis quæ fuit Constantinopolitana inter nouem illius capitula cap. 7. sic statuit. Commonendi sunt omnes fideles à minimo vsque ad maximum vt orationem dominicam & symbolum memoriter teneant & singulis diebus, qui amplius non potest saltè duabus vicibus mane scilicet & vesperi, ea dicat quæ à Catholicis & orthodoxis patribus in præcè vsum cõcinata sunt, & Deo creatore suo adorato inuocet sanctos vt pro se apud maiestatem diuinam intercedere dignentur, hæc faciunt

faciant in Basilica quibus basilicæ locus est aut in itinere, in Syluis, agris & vbicunque eum hora matutina vel vespertina inuenit sic faciat sciens Deum vbique presentem esse secundum illud in omni loco d. eius. 6. Psal. 101. Quod si curatus nesciat, aut non possit, vel nolit prædicare, prouideat de prædicatore idoneo. Si enim Episcopus etsi pro posse in sua diocesi prædicans nihilominus in sui suffragium prouidere debet de prædicatoribus idoneis qui in sua diocesi concionem vt in concilio Lateranensi diffinitum est ca. 20. quid agendum putas Parrocho cui proprio iure hæc delegata est prædicandi prouincia? Asciscat ergo secum concionatorem qui moribus & exemplo tum doctrinae nitore pascat gregem, qui inquam prædicet euangelium vitia & virtutes, pœnam & gloriam, clamet increpet, arguat, instet oportune importune sanis & insanis videlicet. Prædicatori quidem omne tempus opportunum est, refocillentur auditorum animi diuini verbi nectare. Increpationi miscetur obsecratio quædam ita vt asperitati obiurgationis miscetur lenitas quædam, & doctrina, ne vel odisse videamur, si austeri sumus in corripiendo ultra quam fat est, aut timore litigare si tantum increpemus nec doceamus. Nihil enim facilius quam carpere vitam alienam. Nonnunquam enim pastores iræ suæ stimulum, Iustitiæ zelum putant & cum vitium virtus creditur sine metu culpa cumulatur. Alij vero ne benevolentiam perdant in desidia torpore cadunt. Paulus Timotheo scribit increpa in omni patientia, Tito autem arguere precipit cum omni imperio, alteri frænum, alteri calcaria adhibens, alteri patientiam, alteri imperium proponens. Notissima est autem Pythagoræ sententia, ignem ne gladio percutias, id est ira percitum ne laceffas, ne cornutam bestiam videaris impetere, & quæ fœnum gestat in cornu quin magis concedere conuenit, & blandis verbis tumidum animum placare pro eo quod flamma vehementior quo magis exagitur hoc magis ac magis inualefcit, Et quemadmodum rem difficilem aggreditur qui ignem velit gladio disseccare vel aëra, sic qui animum irati vult ledere exacerbando. Hinc est quod sæpe dura vulneta per leuia fomenta mollescunt neque enim negligenter

*i. Omnium sen
tentia priorum
potissimum con
stat nihil plebe
ni aut parro
chis amplius aut
dignius ex offi
ci necessitate
incumbere quã
doctrinam Chri
stianam populo
summe necessa
riam, veluti a
nima pabulum
tradere, vtrum
verò sit salutare
consilium illis
id muneris in
iungere in Tri
dentina Synodo
propositum fuit
& prima fron
te sic nonnullis
Patribus appa
ruit, sed non de
fuit, qui vt sen
tentia pensien
latius agere
tur, supplex ora
uit, à qua post
ea decernenda,
vt scribit Sotus
superfessum est.
Enimvero vt
decorum & sa
luciferum est
illis Parochialib.
sacerdotib. qui
verè Theologi
sunt id muneris
suis plebibus im
pendere, sic pe
stilentissimum
est Theologia
ignis id com
mittere. Quam
obrem ne rudes
illi, & inculti
sugestum publi
cum cum ludib
rio conscendat
aut à beneficio
abstineant, aut
idoneos conciona
tores instruendi
gratiamentis.*

ter

terintuendum est quod cum Saulem nequam spiritus inuaderet, David cythara eius sedabat insaniam. Quia cum sensus Potentum aut diuitum per elationem in furorem, vertitur, ad sobrietatem mentis quasi dulcedine Cytharæ humano nostro eloquio reuocatur. Nathan ad David quasi ad ægrum medicus venerat, secundum vulnus videbat sed de patientia ægri dubitabat unde abscōdit ferrum medicinale sub veste similitudinis, quod eductum subito deflaxit in vulnus, vt secantem gladium sentiret eger, antequam videret, ne si ante cerneret recusaret. Considerans enim peccatorem & Regem, miro modo audacem reum prius per cōfessionem ligare studuit vt deinceps secaret. Non cuius liberum est equo generoso ac natura feroci admouere manum sed multo maioris est artificij sic docere Principem vt persuadeas optima, sic admonere vt obtemperet, sic increpare vt non excandescens ira se se vertat ad deteriora, sic denique in publico notare vitia principum vt populum non irrites ad seditionem ac rebellionem. Nolim autem quempiam putare me liberè prædicatoris auctoritati aliquid detrahere in his præsertim temporibus quibus pastorum coniuuentia & taciturnitate tanta peperit incommoda sed meo iudicio mitius & modestius agendum est cum publica vitia publicè corripuntur. Doctoris namque sanctissimi Thomæ lectione excerpti expendentis illud Esaiæ *Quasi tuba exalta vocem tuam*. Prædicatorem dici tubam quia inuitat ad vitam, ad bellum, ad consilium, ad festum & indicat incessum viri, quemadmodum enim tubæ sonus ab omnibus percipitur sic concionatoris verba omnium sine discrimine debent arguere vitia. Sed cum omni mansuetudine nec satis est arguere vitia, sed doctrina præmittenda quæ persuadet esse nepharium quod reprehenditur. Aperiendæ sunt pariter fores quibus ad salutis pristinos lares. regredi valeant deuij vt scelera conterant, postremò excusis erroris tenebris commonstrandum quantò rectius atque etiam iucundius sit virtutis & beatitudinis radios contemplari. In hac re nō leuiter errant qui sanctitatis & inculparæ vitæ normam mentientes, specialius in priuatorum scelera excandescunt, dicēdæ

tacendæque

tacendæque euomunt, vnde pœnitentium arcana produntur, dum quædam curiosius edocere & pandere volunt quæ & auribus tædium, & ipsi concionatori contemptum & minorem benevolentiam conciliant. Satis est in genere crimen proponere, nec id absque horrore & abominacione, tempestiuior reseruetur arguendi occasio in secreta confessione. Quidam ad fabulas paganorum confugiūt & miscēt temerè sacra prophanis. Quidā magnis verborum inuolucris aulicorum luxum reprehendunt, vestiariorum novos ornatus, impudicitia, veneficij, & magia crimina sigillatim aded vt vel imitandi vel ridendi occasionem sapiissimè concedant. His admiscēt lepida dicteria & sales festiuas, quæ Agelaftis etiam ipsis risum mouerēt, nam hoc genus hominum stolidum & sui amans, quemadmodum gaudet depingi in tabula ita amat & vulgi lingua depingi. Vix quisquam æquo animo scit corripī & obiurgari ab eo cuius vita publicis & fœdis coloribus deuenustatur & contaminatur, sed intolerabilius est ab eo reprehendi qui sibi ignoscit in his quæ castigat in aliis. Huius inuidiæ sopietur suspicio si prædicator suam personam admisceat, hoc ferme pacto, Nos omnes naturæ fragilitate propensi sumus ad vitia, nos quotidie (ni nobis gratia diuina opituletur) prolabimur. Ipse peccator, peccatores admoneo, Simul errauimus, simul emendemus, vt quorum nunc communis est dolor iis reconciliatis sit communis omnium gratulatio. Vsurpau mihi (inquit Gregorius) cœlestis officium quæ ferrum reddit acutum cum sit inutilis ad secandum. Pulchrum depinxi hominem pictor fœdus, a-liosque ad perfectionis littus dirigo qui adhuc in delictorum fluctibus versor. Si mihi tacitè dicas cur ipse talis non sim qualē te esse desidero illud breuiter (ait Hieronymus) respondebo, non mea esse quæ dico sed domini Saluatoris, non monere quod ipse possim, sed quid alius debeat velle, qui seruus Christi futurus est. Et athletæ suis incitatoribus fortiores sunt, & tamen monet debilior vt pugnet qui fortior est. Ideo Chrysostomus vt auditores verbi Dei beneuolos & dociles concionari redderet, non vitam sed doctrinam vult periculis se committere, vt eorum esse lu-

crum

Incurrendis aut coercendis plebis vitiis summa prudentia prædicatori opus est, & que ad Caribechisim pertinent omnia exponere debet, pariter & annuntiare, quas virtutes insequi & que vitia oporteat declinare frequenter, nunc spe præmiorum erigere nunc suppliciorum metum deterrere. Vitanda est quoque manifesta reprehensio viri, tam Ecclesiastica, quam civilis potestatis. Neque inuolandum est in ordinem aliquem, aut aliquod approbatum viuendi genus neque cuiusvis quantumuis scelerati personam nominanda est, nisi bonum commune & grauis id exigat sensus.

Sunt quidam concionatores qui publicis concionibus nihil solēius habent dictu quam prophanus vti dicitur. Etenim certo quodā lepore exornati, scitē ergo admonendi sunt sacrorum expositores & concionatores, ne signis prophanis aut similitudinibus ridiculis temerè vtantur ad sacros vsus exprimendos, in quo nonnulli minus prudenter, oblectantur.

Quamuis enim pictoribus, atque Poetis comicis villicarum imaginibus ad mores hominum castigandos, vt in Sardanapalo la Scuban, & in Parmenone vaticinium, nemini tamen in sacris in libris sit prophanus vti, sed illis qua spiritus Sanctus, secundum Ecclesiasticos interpretes reuelauit etenim qui propterea quod auersarium nostrum diabolus leonem appellat Petrus quem Christus denique imagine Herculis Leonem la cerantis Christi significaret, vt ob id quod Sathanam qui animas in suam

*e. uerum obtin-
 dem, superant
 effigie eiusdem
 uerum in cacum
 claua mundanis
 cum representat
 ret plus nimio
 esset prophanus
 aut fortasse bla-
 phemus. Quia
 propter qui in
 sacra scriptura
 sacra sub pro-
 phanissima ima-
 gine secularium
 aulicorumque
 uirorum, ac mo-
 licum propheta-
 re apud nos
 ceperunt meri-
 tissime sunt pro-
 hibiti.
 a. 1. Corinth.
 4. & 13.
 b. Μυστήριον
 τοῦ κειμένου
 λέγει, dictum
 est, ἀπὸ τοῦ
 κειμένου εὐα-
 γελίου ὅτι
 quod est os clau-
 dere, cū nephas
 haberetur, ea
 quae in religio-
 nis sacramentibus
 ceremoniis tra-
 slabantur in pu-
 blicum proferre
 quae rerum ar-
 canarum occul-
 tatio maxime
 omnium in sa-
 cramentis nostris
 et ut auctor est
 Dyonisius in uo-
 cis ecclesiasticae
 hierarchie loqui
 requirunt.
 c. Ephes. 1. &
 5. Col. 1.
 1. Tim. 3.
 Apocal. 2.
 d. Aug. de ciui-
 tate Dei. lib. 10.
 c. 5. & Epist. 5.
 ad Marcel.*

crum, si bene docuerint uestram. Accipite igitur quod uestrum, est nolite discutere quod alienum. Frequenter enim de malo homine bona doctrina procedit sicut terra vilis pretiosum aurum producit, nunquid propter uilem terram pretiosum aurum contemnitur! Igitur sicut aurum eligitur & terra derelinquitur, sic & uos doctrinam accipite & mores relinquit.

ECCLESIASTICA SACRAMENTO-
 RUM ADMINISTRATIO.
 § III.

CUM ex professo ministri & dispensatores a ministrorum Dei dicamur superest, ut praestemus quod in optimis dispensatoribus requiritur. Ministeria autem Dei non solum sunt quae ad fidem & morum doctrinam pertinent sed sacramenta omnia quae sub illis speciebus quae apparent latentem Dei gratiam continent. Hinc ad Ephesios 5. Vbi de matrimonio legimus sacramentum hoc magnum est. Graecus textus habet τὸ μυστήριον τοῦ σώματος ἐστὶν. Et hoc quidem generaliter significat quicquid sub figura rem admirabilem continet. Nos arctius accipimus pro signo rei sacrae, estque Sacramentum (ut ex D. Augustino & aliis, auferunt Theologi) inuisibilis gratiae uisibilis forma. Sacramenta ergo quae curati dispensare habent sunt quinque baptismus, poenitentia, Eucharistia, Matrimonium, & extrema unctio, in quibus administrandis summa prudentia adhibenda est ne quid perperam aut incongrue fiat quod si sacramenti minister peccato mortali detineatur caueat ne indignè ad haec conferenda ueniat, reus enim esset, & peccatum peccato adderet ut sentit Sanctus Thomas 3. parte suae summæ Theologiae quaest. 64. art. 6. ad 3. quod probat auctoritate Dyonisij 1. cap. Ecclesiasticae Hierarchiae dicentis malis non esse fas Symbola tangere id est sacramenta & auctoritate Augustini lib. 2. contra Epistolam Parmeniani dicentis simul omnia sacramenta obsunt indignè tractantibus, & hac ratione confirmat sententiam Sacramenta nouae legis sunt multò digniora sacramentis ueteris legis sed accedens ad sacramenta ueteris legis cum immunditia prohibita & sic ea ministrans peccabat secundum

eundem illud Leuitici. Omnis qui de stirpe uestra est accesserit ad ea quae consecrata sunt in quo est immunditia peribit coram Domino. Examinandae sunt nullis modis Ministri qualitates. Si quis uestem gestaret regis aut anulum aut quod uis aliud ornamentum nonne timeret illud deturpare aut polluere & omni qua posset diligentia custodiret ne in terram aut lutum aut locum quo posset maculari caderet. Si ergo uestem regiam sic custodis, forte ne polluat quanto maiori diligentia curare debes ne polluas nomen Dei tui: Et si sacerdos nunc non times corporis excidium quod Dominus hic sacerdotibus comminatur antiquis time eum qui postquam corpus occiderit, potestatem habet mittere animam in gehennam, Arbitratur populus non sua interesse qualiter uiuat eius Sacerdos siue bene siue male, non curat. Considera quæso Deum munera tua non hilari uultu suscepturum si minister tuus immundus sit. Dum enim is qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Hoc ergo tibi ualet iniquus minister, quod raro aut nunquam eò in termedio Deo tuo reconciliaberis. Considera ergo an curare debeas eius munditiam an non. Si sacerdos tuus uelit se illecebris & scorto tradere tuum est eum in officio continere & auferre ei omnem peccandi occasionem non propter ipsum solum, qui se it perditum sed propter Deum tuum & propter te. Si sordido lucro inhiet & sefe negotiis secularibus implicare uoluerit, da ei omnia necessaria, ut nullam habeat turpis lucri occasionem & si lubricus sit, consule castitatem, aufer meretricem, coge seruare quod uendit, similiter honora eum, non propter se ut dixi, sed propter eum cuius minister est. Cum enim sacerdos uideret te, pro nihilo aut uilem reputare eum, quid turpitudinis timebit aut mali non audebit perpetrare? Magna enim ni fallor Sacerdotum Parrochorum pars munditia, in populo quo cum uiuit consistit si uoluerit inebriare non porrigas potum, si tibi uentrem explere nega cibum, si enim materiam uitiis eius non ministraueris, castum sobrium, & uirtutibus plenum pastorem habebis. Sacra ergo mysteria celebraturus, & plebem celestibus huiusmodi

*e. In sacro-
 ministro dum ex-
 quitur officium
 suum qualita-
 tes triplices con-
 siderari possunt.
 Nam quaedam
 sunt adeo neces-
 sariae, ut sine
 his omnino non
 consecraret, aut
 consecraret, ut si
 careret inuicio-
 ne. Nō loquor de
 defectu materiae
 aut formae, nam
 illi sunt requisi-
 ta ex parte sa-
 cramenti. Neque
 loquor de defe-
 ctu potestatis,
 nam illa requi-
 ritur, ut consti-
 tuatur legiti-
 mus minister.
 Sed de necessi-
 ta qualitate ad
 ipsum actum,
 quem exercet in
 qui iam habe-
 tur pro legitimo
 ministro. In hoc
 genere ergo sola
 est necessaria in-
 tentio. Acciden-
 taria autem sūt:
 stantia, natio,
 pulchritudo, sa-
 nitas, aetas, &c.
 De quibus pro-
 pterea nihil pra-
 cipiendum est.
 Medij generis
 sūt illa quali-
 tates quae requi-
 runtur quidem
 ad exercitium
 officij, ut com-
 modius & dig-
 nius fiat, sine
 quibus in minis-
 terio saepe pec-
 catur, & esse
 etiam ali-
 quando excipi-
 unt à recipiente*

*eius, atamen
 eas sunt necessa-
 rias, quia sine
 ipsis sacramenta
 vere conficiun-
 tur. In hoc ordi-
 ne sunt Sancti
 Elias, fides, Eccle-
 siastica vita, re-
 uerentia, de-
 notio: & huius
 generis alia.
 f. dist. 38. cap.
 presbyter.
 g. Insequendus
 est semper Ec-
 clesie ritus, au-
 sus est enim te-
 merarius eorum
 qui & Aposto-
 lorum & se-
 quentis Ecclesie
 formam nolen-
 tes obseruare no-
 uam ceremonia-
 rum in admini-
 stratione sacra-
 mentorum con-
 stituunt regu-
 lam.
 h. Tertul. lib.
 de Baptismo.
 a Veneranda
 sunt Baptismi
 nomina apud
 Dionysium, que
 θεϊαυ γεννηται
 vel θεϊαυ εστω
 vocat hoc est di-
 uinam genera-
 tionem ut quen-
 dam ex homine
 Deum, fieri ob-
 stupescamus.
 Dicere que esse
 ἀρχη. Ιησ τωμ
 σεπ. Ιατάτωμ
 ιερουργίας εν Ιο-
 λω, id est,
 principium si-
 cre peragendi
 augustissima
 mandata.
 b de consecr.
 dist. 4. c. con-
 stat ex illid.*

thesauris locupletaturus intra se sapius hæc dicere debet.
 Quomodo me inquinari permittam? oleum vnctionis Dei
 super me habeo, vestibus sacris indutus sum, coronam sacer-
 dotij mei super caput gero, qua ergo fronte me fordibus in-
 uolui permittam. Probè itaque parati formam & ritum mi-
 nistrandi dicta sacramenta à suo Episcopo sumere debent
 parrochiales curati ita decernente 4. Tholetano Concilio
 can. 25. Quando presbyteri in parrochiis ordinantur libel-
 lum officialem à suo sacerdote accipiant vt ad Ecclesiam
 sibi deputatam accedant, ne per ignoratiam etiam in ipsis
 diuinis Sacramentis offendant ita vt quando vel ad leta-
 nias vel ad Concilium venerint rationem Episcopo reddant
 qualiter susceptum officium celebrent vel Baptizent. hæc
 ibi. Quantum vero ad ceremonias attinet quoniam Eccle-
 sia sola est quæ à Christo sacramentorum thesaurum acce-
 pit, & verum ac legitimum vsum eorum tenet & nouit, id-
 circò minister in omnibus se Ecclesie conformabit & non
 solum in iis quæ sunt essentialia Sacramentorum sed etiam
 in accidentalibus, quæ plerunque significationis causa
 aut pietatis excitandæ gratia instituta sunt, aut ex veteri
 traditione Apostolorum accepta, & aliquando etiam mu-
 tata, pro ædificatione fidelium. ^h

BAPTISMVS.

§ IIII.

OMNIUM sacramentorum ianua a baptismus ad a-
 bluendas veteris peccati originalis nimirum sordes
 auspicatur, institutus quidem à Christo vt ablueret nos à
 peccatis, sanctificaret, & iustificaret. Illo Christum indui-
 mus, filij efficimur Dei, & fratres Christi per adoptionem
 atque hæredes regni cælorum, nec sine Baptismo quis sa-
 lutem consequi potest, siue adultus sit siue paruulus. Alios
 multos effectus recenset August. lib. contra Iud. cap. 2. &
 Chrysof. de Baptif. Circa cuius collationem tanta reue-
 rentia obseruetur vt citra necessitatem nullus nisi sacer-
 dos baptizare præsumat, nec nisi Parrochialis Sacerdos
 aut episcopus vel per illos commissus vt patet ex cap.
 presbyteris & cap. de consecrat. distinct. 4. ^b Baptizare
 autem

autem non debet curatus citra necessitatem sine exorcif-
 mis & aliis ceremoniis ab antiquo traditis de quibus dif-
 fuse agit Gratianus de consecrat. dist. 4. per varia cap. Quæ
 si ob necessitatem fuerint omiffa postea data facultate
 debent suppleri prout iubetur. Obseruet preterea Cura-
 tus vt Baptismus detur in fontibus Ecclesiarum non in
 domibus priuatis duobus duntaxat exceptis casibus, scili-
 cet nisi baptizandi fuerint filij regum vel principum qui-
 bus valeat hoc deferri vt possint eorum filij in suis aulis
 vel domibus baptizari aut talis necessitas emerferit pro-
 pter quam nequeat paruulus absque periculo ad Eccle-
 siam deferri qui autem secus præsumperit aut suam in hoc
 præsentiam exhibuerit taliter per Episcopum suum casti-
 getur quod alij attentare similia non præsumant. Hæc
 Clemens 5. In concilio Viennensi & habetur extra. de Ba-
 ptismo & eius effectu cap. vnico. in Clementinis.

Sexta Synodus generalis can. 31. prius id statuerat, Cleri-
 cos (inquit) qui in oratoriis quæ sunt intra domos ministrant
 vel baptizant hoc illius loci Episcopi sententia facere decer-
 nimus qui sic non seruauerint deponantur. Olim Ecclesia-
 sticis canonibus non nisi episcopo & presbytero dabatur
 hoc ministerium propter Ecclesie honorem, quo salua
 pax est inquit Tertullianus. Sed in necessitate Eunuchus
 à Philippo diacono baptizatus fuit, & à Laurentio multi.
 Ananias quoque Paulum baptizauit. Ab hæreticis bapti-
 zatos non esse baptizandos iterum definiuit Concilium
 Nicenum. Quare non refert qualem doctrinam is habeat
 modo in nomine patris & filij & spiritus sancti id fiat. Aug.
 contra Donat. lib. 3. cap. 14. licet dubitauerit aliquando an-
 tea de eo ministro qui ipse baptizatus non esset. Pius enim
 sacerdos is vocatur qui ea forma baptizat quam dominus
 instituit id est, in nomine Patris & filij & spiritus sancti
 quam qui seruat & baptizare vult is piè ac religiosè bap-
 tizat quanquam ipse non sit alioqui Pius, idcirco dixit prius
 Apostolus doctrina hæc est vis appositionis manus in vno
 quoque baptizato, hæc scilicet quæ consistit in asperzione
 aquæ, in inuocatione sanctæ Trinitatis, baptismi quando-
 quidem Christiana forma præscripta à Christo ipso nulla

*c Beato Cyprio
 no visum est nõ
 esse posse: pud
 hereticos vel
 schismaticos
 Christi bap-
 tismum, idcirco
 ab his baptizatos
 esse rebapti-
 zandos. Eiusdem
 sententia fuit
 Cyrillus Hiero-
 solymorum Epi-
 scopus. Sed ex
 variis locis aliis
 exploratum est
 hereticos bap-
 tizari posse, dum
 modo facere in-
 tendant quod in-
 tendit Ecclesia &
 hoc modo Ba-
 ptismus in vni-
 tate Catholice
 fidei ab eis acci-
 piatur, nec ita
 baptizatos re-
 baptizari debere.
 Hæc conclusio
 certius confirma-
 tur ex August.
 23. Epist. ad Bo-
 nisacium ubi do-
 cet Concilium
 plenarium, id
 est, Nicenum
 (aliud enim ple-
 narium ante Aug.
 tempora non ex-
 istit) definiisse
 Baptismum hæ-
 reticorum esse
 legitimum, solis
 Cataphrygis &
 Paulianistis ex-
 ceptis qui formam
 Baptismi non
 excipiunt illi
 qui errabunt cir-
 ca ipsum sacra-
 mentum eiusque
 formam aut ef-
 fectum, cuius-
 modi erant Ar-
 riani Sabelliani*

et cōsimiles qui de Trinitate in cuius nomine percipiebatur Baptismus per-niciose sent e-bant. Quod si error circa sa-cramentum non obest, nec obest particularis in-tentio falsa, quia semper venit de tali errore, vide D. Aug. lib. de de hares. hares. 44. et contra Epist. Parmen. lib. 2. c. 13. et li. 2. contra Dona-vistas cap. 17. 2. Hæc debetur Augustino di-centi, Derrahæ verbū ab aqua accedit verbum ad elementum, et sit sacramen-tum. Vnde ista tanta virtus a-que, vt corpus tangat, et cor abluit? nisi fa-ctum verbo, non quia dicitur, sed quia creditur. b Cum discrimine, sexus sit baptizandorum et exorcismorum nam et maledictio illa non sine di-scrimine lata est super Adamum et Evam, mulie-ri enim dixit, Deus, multipli-cabo arumnas tuas, et in dolo- re paries filios, et sub potestate viri eris. Ada- vero, in sudore vultus tui refectus pane suo.

alia est potior nec vltior quam quæ in nomine patris & filij & spiritus sancti constat, hæc enim verba cum aquæ e-lemento sacramentum faciunt. a Exploremus iam tandem an cæteræ ceremoniæ quæ appendicis loco per Apосто-los & Ecclesiam adiectæ sunt huic primæ institutioni re-spondeant aut necessariae penitus habeantur. Illæ ergo o-rationes & exorcismi consulto traduntur pro scribis ec-clesiæ ne domum quam decet sanctitudo ingrediatur ve-teris culpæ reus & immundus. Ideò vt dignus tam eximia regia efficiatur ante sacras ædes constitutus interrogatur, eiicitur dæmonis rugientis proditio à noua hac creatura, quæ deinde tessera Christiana insignitur. Pro sexus autem differentia orationes & benedictiones adhibentur quem-admodum alia fuit Adamo, alia Euæ maledictio imposita. b Sacerdos qui Christi vices gerit in os pueri insufflat, vt per hoc ministerium diuinum spiritum infundi, & sathanam fugari significetur. Hinc progreditur ad exorcismos qui vt inquit Ambrosius, à lege ad nos permanarūt. Et Dyonisius. Areopagita, istud acceptum ad Apostolos tradidit. Eccle-siæ & exorcismorum formulas nobis præscribit. Ignatij pa-rem autoritatem licet addere qui exorcistas saluere iu-abet in ea quam dedit Anthiochenis. Cornelij Epistolam conseruatam ab Eusebio, ac Nicephoro prætermitto. Im-pium enim videtur negare Characteristorum istud in Ec-clesia. Exorcizatus puer signatur Crucis sanctæ signo, in-fronte primum deinde in pectore, vt hoc veluti ariete eii-ciatur frangatur, & concutiatur. dæmonis imperium, vt eleganter retulit Gratianus, Postea (inquit) signatur bap-tizandus signaculo sanctæ crucis tam in corde quam in-fronte, vt ab eo tempore Apostata diabolus in vase suo pri-stino suæ interemptionis cognoscens signaculum, iam sibi deinceps illic sciat se esse alienum. Et Diuus Augustinus in quodam sermone, denique (inquit) ne dubitares nec e-rubesceres quando primum credidisti, signum Christi in-fronte, tanquam in domo pudoris accepisti, recole frõtem tuam ne signa appauescas aliena. Eiusdem erant in veteri lege mysterij signa illa quibus præseruandi discriminabā-tur. dum postes signabantur in Aegypto vt Angeli per-cutientes:

cutientes gladios euaderent domus illius incolæ. c Singu-laria pariter sequuntur mysteria. Adhibetur enim oleū san-ctum, id est chrisma, quoniã (vt ait Aug.) scriptū est in actis apostolicis. d Vnxit eū dominus spiritu, nõ vtique oleo visi-bili. Sed dono gratiæ, quod visibili significatur vnguento, quo baptizatos vngit Ecclesia, e & Ambrosius. f Omnes, dū baptizamur in regnum Dei, & in sacerdotiū, vngimur gra-tia spiritali, quod, scilicet per extremã vnctionē significatur. Itē Tertul. g Caro abluitur, vt anima emaculetur. Caro vn-gitur, vt anima cōsecratur. Caro signatur, vt anima munia-tur, &c. Vnde & Damasc. lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 10. Oleum in baptisate assumitur, vnctionem significans, & Christus vnctus, id est vnctos nos efficiens, & misericor-diam Dei nobis annuntiās per Spiritū sanctum Theoph. h quoque in Lucam huius rei faciens mentionem hanc tra-didit sententiam: Qui baptizantur liberantur à vulneribus animæ, oleo quidem vnguenti vncti, statim autem cōmu-nicantes, & dominici sanguinis participes fiunt. Idem Cy-prianus epistolarum lib. 1. epistola. 12. confirmat dicens. Vngi quoque est cum necesse, qui baptizatus sit, vt acce-pto Chrismate, & vnctione esse vnctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit. Quæ quidem Christi gratia aduer-sus diabolum nostra est spiritualis armatura, quam in ipso baptisate consequimur primo, cuius gratia Christiani (hoc est vncti) à Christo nuncupamur, sicut quam opti-mè describit Rabanus, vt diaboli insidiis resistere possi-mus. Quod & D. Aug. ostendit dicens. Christi nomē à chris-mate dictum est, Chrisma autē græcè, latinè vnctio nuncu-patur. Ideo autem nos vnxit, quia luctatores contra diabolū fecit Et Ambros. Vnctus es quasi athleta Christi, quasi lu-ctam huius seculi luctaturus, professus es luctaminis tui cer-tamina. Qui luctatur, habet quod speret, vbi certamen, ibi corona. Et hanc doctrinam ex Apostolorum traditione ec-clesia accepit cuius Institutioni nihil vnquam detrahen-dum est absque piaculo nisi iubeat necessitas. i Post exor-cismum dantur preces quarum meminit ipse Dyonisius sub ευχών appellatione quæ fiebant cum Cathecumeni ipsi procumberent in genua vt Deus eis dignaretur à machinis

c Tertullianus lib. exorcismo de anima. Minus autem Felæe libere contra gentes. Severus Sulpi-cius lib. 3. de vi-ta Martini de Exorcistis suis scriptis amplè tractarunt. d Can. postea de consecr. dist. 4. e Augustinus. Serm. 1. part. 2. f Ambrosius de in qui insistant. cap. 16. g Tertullianus de carnis resur-rectione. h Theophila-ctus super Lu-cam c. 10. i Omnia pro-fectò quæ ad ce-remoniæ bap-tisati pertinet non nisi ad honesta-tem, et ipsius so-lennitatem, at-que fidelium v-tilitatem bap-tisati adhibentur, ita quod sine ipsis, Baptisina perfici possit, peccares tamen quis, si illis, nul-la urgente ne-cessitate, sed soto contemptu præ-termitteret, cum illis in Ecclesia Dei antiquissi-mum omnibus constet institutū, tẽpore autẽ neces-sitatem nedi sine ipsis, veruicam et absque Epì-scopo et sacer-dote potest qui-libet bap-tizari

k *Vulgum ritio
versit Burgun-
dis quod saliti
nominentur,
quod tamē sum-
mi fuit olim ho-
noris eximium
hanc appellatio-
nem Christiani-
simo suscepto cō-
sequi, & ideo
Clodoveus Gal-
lorum rex fuit
Christianus hor-
atio Cloildis
eius uxoris ne-
ptis Gondebaldi
Burgundionum
regis.*

l *Hoc in Conci-
lio Tholezano
factis probatum
est, in quo sic
concluditur. Pro-
pter vitandum
schismatis scan-
dalum, vel hæ-
retici dogmatis
usum, simplici
teneamus bap-
tismi meritionem,
ne videantur ap-
ud nos qui ter-
tium mergunt hæ-
reticorum appro-
bare assertionē
dum sequuntur
et morem. Et re-
vera trinitā mer-
tionem in se vi-
non est necesse,
ut non vna im-
merstone bap-
tismus absolui pos-
se, quia & unum
esse Deum qui
trinitus est in per-
sonis, & semel
tantū mortuum
nec deinceps am-
plius moriturus
significatur.*

machinis & molitionibus dæmonis conseruare. Orat hic Sacerdos vt baptizandus fiat Cathecumenus, hoc est, vt edoceri possit mysterium sacræ fidei, quæ cum Dei solius Domini sit ab illo petere debemus qui adiuvat incrudelitatem nostram & fidem adiungit. Salem sacratum sacerdos dat in os baptizandi vt per typum sapientiæ sale conditus fœtore careat iniquitatis ne à vermibus peccatorum vltra putrefiat, habet enim sal in sacris & prophanis scriptis mysticam quandam sapientiæ significationem, hinc fit vt toties præcipiatur in Leuitico condire oblationes sacrificiorum. Huius salis patres Concilij Carthaginensis meminerunt, cuius sacri ritus vetustas ex eo liquet quod Burgundi k falsati à quibusdam cognominentur quod fide Christiana primi eruditi inter populos Gallie salem in Baptismo susceperint vnde extat versus

Strenua prima salem cepit Burgundia sacrum.

Parrochus eum quem baptizare vult, præparat iabendo diabolo in nomine domini cuius vim & opem implorat vt recedat ab eo, quod ipsum precantur cum eo qui adfistunt, ergo postquam is qui est baptizandus, dixit quid velit & ab ecclesia petat, expositaque est ei vita Christiana qua deinceps post Baptismum viuendum est ei, vt vitam æternam consequatur, & postquam eum cruce signauit eodem ordine quo in ecclesia Romana hodie fit sequitur renunciatio & confessio fidei. Deinde introducit in Ecclesiam & vngitur oleo cathecumenario in pectore tanquam Athleta Christi & inter scapulas vt patienter ferre possit labores & ærumnas huius vitæ, pro Christo. Caro vngitur (inquit Tertullianus) vt anima consecratur, caro signatur vt anima muniatur, caro manus impositione adumbratur vt anima spiritu illuminetur, Caro corpore & sanguine Christi vescitur ut anima Deo fagine tur.

Antequam baptizentur dant sua nomina baptizandi rursumque profitentur fidem iuxta interrogationem Sacerdotis. Paratus autem Sacerdos abluere interrogat femel, iterum & tertio. Vis baptizari quia nemo inuitus baptizari debet. Tunc pro religione fit Trina mersio quamuis & vna sufficiat. l Hæc enim diuersitas nihil obest fidei

aut

aut sacramenti veritati. Infans itaque abluitur, in nomine sacræ Triadis. Deinde vngitur Chrismate in vertice tanquam in regem & sacerdotem & veste candida induitur quia quicumque in Christo baptizati sunt Christum induunt. Et lampadem accipit offerendam mysteriis ad significandum lumen fidei, quo illuminatus est per baptismum.

Omnia quæ de patrimis aut paruulorum susceptoribus in medium adferre possumus Augustini ferme verbis comprehenduntur dum inquit. Hoc itaque admoneo, fratres dilectissimi, vt quoties sancta sollemnitas venit, quicumque viri, quæcunque mulieres de sacro fonte filios spiritualiter exceperunt, cognoscant se pro ipsis fidei iussos apud Deum extitisse, & ideo semper illis sollicitudinem verè charitatis impendant, & admoneant, vt castitatem custodiant, virginitatem vsque ad nuptias seruent, à maledicto, vel periurio linguam refrænent, cantica turpia, vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiant, non inuideant, iracundiam, vel odium in corde non teneant, auguria non obseruent, phylacteria, & characteres diabolicos nec sibi, nec suis aliquando suspendant, incantatores, vel lut ministros diaboli fugiant, fidem catholicam teneant, ad ecclesiam frequentius currant, contempta verbositate lectiones diuinas attentis auribus audiant, peregrinos accipiant, & secundum quod ipsis in baptismo dictum est, hospitem pedes lauent, pacem & ipsi teneant, & discordes ad concordiam reuocare contendant, sacerdotibus, & parentibus honorem amore veræ charitatis impendant. Hæc ergo omnia, & his similia si filios, & filias vestras admonere contenditis, cum ipsis ad æternam beatitudinem sceleriter peruenietis. Nemo se circumueniat, fratres charissimi, nullus homo sibi solummodo viuat, & sicut frequenter suggesti, quanto scunquæ aliquis exemplo sanctæ vitæ ædificauerit, cum tantis, & pro tantis mercedem beatæ vitæ & retributionis accipiet, & quanto scunquæ exemplum male conuersationis, etiam si non eum illi sequantur, præbuerit, pro tantis se malis rationem nouerit redditurum. Et ideo sicut iam supra suggesti, ne ophytis nostris, auxiliante Do-

*in Car ante bap-
tismum paru-
li oleo postea au-
tè chrismate in-
ungantur rati-
est, vt primo pa-
rauitores sinus
ad audiendum
fidem: atque in
cordibus nostris
fidei virtus con-
firmetur, nōsque
inde ad bene o-
perandum robo-
remur. Post bap-
tismum verò,
vt consecramur
liberè nos esse
Christianos, &
omni petenti de
nostra fide ratio-
nem possumus
reddere. Hinc
enim Christiani
dicimus, quia
multis.
n. Vestis candi-
da indicium est
quod exierimus
involuerum
peccatorum, &
innocentia ca-
sta relinqua ad-
imitationē Chr-
sti induerimus,
cuius vestimen-
ta facta sunt
candida, vt nix.
Atque hunc ha-
bitum in primi-
tina Ecclesia ba-
ptizati, gestare
solebāt per dies
octo, vocabantur
que albati &
post diem octa-
uū vestē albata
in templo dese-
rebant, & aliā
induebant Dio-
nis Eccl. Hierar-
chia. cap. 2.
o Cereus ardēs
qui datur bap-
tismo significat
fidem necessa-*

H
mino

viam, illum qui- dem ardentem, non mortuum, sed quæ igne charitatis accensa otiosus esse non potest.

mino, exemplum bonæ cōuersationis, quantum possumus, debemus ostendere, vt non pro illorum destructione pœnam recipere, sed potius pro ædificatione ad indulgentiam peccatorum mereamur p̄uenire præstante Domino nostro Iesu Christo.

Ad hoc Catholicum & Christianum anadochi munus ritè suscipiendum omnes promiscuè fideles admittuntur non autem infideles vt fuit declaratum in concilio Maguntino. Neque pater aut mater nisi in extrema necessitate vbi alius haberi non potest. Abbas & monachus & alij religiosi non debent tenere ad baptismum tamen si teneant sunt compates. de p̄ consecr. dist. 4. de Cathéchismis.

Arcentur præterea publici peccatores, non confirmati, nescientes orationem, & symbolum & quicumque inidonei sunt vt alios instituunt. Nec ille est patrinus in cuius nomine paruulus è sacro fonte suscipitur sicuti ferè faciunt optimates & principes, sed ij tantum sunt patrimi qui paruulum è baptismo suscipiunt. Qua ratione & quibus temporibus mulieres q̄ assumptæ sint veluti fidei iussores variè disputatur inter Canonistas. Rationi maximè consentaneum est paruulos habere sponsores quem Dyonisius anadochum appellat. Cum enim paruuli peccatum suum ex aliena cōsequuti sunt transgressione primi parentis Adæ, decet & hoc diuinam misericordiam vt rursus adiuuentur per alienam voluntatem susceptoris qui pro eis spondeat & profiteatur. Vnde sanctè à maioribus constitutum est, non nisi Christianos posse in baptismo puerum offerre, cum enim cæteri nobiscum non teneant fidei articulos, quomodo pro puero obfides esse poterunt & qualiter docebunt ea quæ ignorant? Arduum plane est patrinorum officium durumque est suscipere paruulos ex sacro baptismatis fonte, præsertim hac tempestate propter hæreses varias quibus mundus infidelitate plenus vndique scætet. Si tamen baptizatus fiat hæreticus postea, nihil in hoc culpæ habet susceptor. Nemo enim reus dicitur alienæ culpæ cuius ipse non sit particeps. Nihilominus tenetur susceptor illum pro viribus auocare, cui si nõ paret ac in peccato suo moritur susceptoris manus erit innocens

p̄ 1. Tho. 3. par. q. 67. art. 8. ad 1. & 2. Angelica Baptismus. 8. § 1. & 2. Tabiè. Baptis. §. 5. 1. 5. neque. de sacra. Bapt. vers. 10. 5. Anthon tit. 1. c. 15. §. 3. Sum. confess. lib. 4. tit. 7. q. 2. 5. Richar. 4. sent. dist. 42. art. 1. q. 3. Sylm. Bapt. §. 5. 5. Ar. mil. Bapt. §. 37. q̄ Ceteri sunt canones Leonis adscripti & vnor macioni. C. 1. qui mulieribus locum hic videtur permittere. viros tamen constat virique secum olim additos susceptores, quorum est officium docere. si qui autem pudorem causerit, respon. deo fuisse Di. cauissas.

innocens & omninò libera. Plures quoque ne baptismum de baptismo suscipiant, sed vnus tantum, siue vir, siue mulier, per veteres, vel ad summum vnus, & vna, per Tridentinum Cōcilium statutum est, tum quia disciplinæ ordo à multitudine perturbari potest, tum ne ex multiplicata spirituali cognatione incommoda oriatur. Quare parochus eorum nomina in libro describat, prout etiam temporibus Dionysij factum fuit. Quod si alij vltra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualement nullo modo contrahant. Si parochi culpa, aut negligentia, secus factum fuerit, arbitrio Ordinarij p̄niatur. Cum enim aulli ab eo designantur patrimi, ex iure antiquo omnes leuantur patrimi sunt. Porro imprudenter quidam errare eos scribunt qui cognationem oriri volunt non ex baptismo siue solennitate, sed ex solenni supplemento, quasi in posteriori actu tantum ex catechismo minor aliqua cognatio contrahatur.

POENITENTIA.

§ V.

NE sublata putetur spes salutis iis qui post Baptismum in vitia & peccata incidunt, aut contra pericula mortis aternæ omne remedium detractū esse videatur, instar secundæ tabulæ in naufragio data est nobis Pœnitentia cuius minister est Præsbyter habens iurisdictionem, ordinariam, vel delegatam, quæ ad hoc subeundum mysterium in primis necessaria est, licet enim Presbyteri omnes potestatem habeant remittendi peccata non omnes tamen habent eius potestatis executionem nisi pastores ordinarij videlicet, curatus, Episcopus, Summus Pontifex & qui ab his delegantur vel committuntur, nec refert quo tempore velis, quadragesimæ vel alio nisi in periculo mortis quo casu omnis sacerdos potest non solum à peccatis omnibus absoluere, sed etiam ab omni excommunicatione. De hac ordinis & Iurisdictionis potestate sic ordinat & determinat Bonifacius 8. Extra. de pœnitentia & remissione. cap. Si Episcopus in 6. Nulla potest. consuetudine introduci quod aliquis præter sui superioris licen-

r Dionysij 2. & 7. cap. Eccl. Hierarch. cum vnus patris ui meminit, quin Hyginus eundem asserit. Romana Ecclesia consuetudinem esse, vt singuli adhibeantur si qua fides Iuoni, Burchardo, & Gratiano, datur nec distitit Leo Papa Maximus & Conil. Tridentino. Ab hac simplicitate & unitate non ita pridem discessum: arbitror luculentò ecclesia malo. Nam dum plures vnico filio cōsulere debent, nemo id prestat, singulis in alios reuocantibus. Burchard. lib. 4. c. 25. 28. Iuon. Part. 1. c. 219. 229. & habetur de consecr. dist. 4. c. non plures. a Ex B. Hieronymo Pœnitentia est. secunda: bula post naufragium, quia si quis vestem innocentia in Baptismo perceptam peccando corrumpit pœnitentiæ remedio reparare eam potest. b Claves sacerdotales intelligit non quod proprie sit penes sacerdotem ista potestas, sed quia

et non solus v-
 titur Episcopus.
 alioquin scimus
 edocti à patrib.
 Carthaginensib.
 bus. cap. 6. & 7.
 propriè ac possi-
 simum claves
 esse creditas. E-
 piscopi à quib.
 nisi sint simpli-
 cibus sacerdoti-
 bus facultas ten-
 ere possunt, ef-
 ficere nihil pos-
 sunt. Amb. lib. 1.
 Et de pœnit. c. 2.
 14. Triden. Sess.
 cap. 3.
 Ad legitimi
 confessoris mu-
 nus rite obediu
 inter plura qua
 requiruntur
 scientia & eru-
 ditio, tum acere
 iudicium prin-
 cipes obtinent
 partes. Nam ubi
 quis concidet spi-
 ritus verius quã
 homo qui neque
 distinguere va-
 leat inter leprã,
 & lepram, ne-
 que quicquam
 pensi habeat,
 quã confitens
 peccata, peccata
 numeret, mise-
 ram eludit con-
 fitentem, seque
 ipsum perdit.
 d. Hodie indig-
 no ludibrio tra-
 ctatur sacrum
 confessionis ne-
 gotium, nonnul-
 li pœnitentes que-
 runt medicos pe-
 nitentibus & cu-
 curandis animã
 ægritudinibus
 parum idoneos,
 homines ebrio-
 sos, stercorosos,
 indolentes, obsecu-

tiam sibi confessorem eligere valeat qui eum possit solue-
 re vel ligare. Et Alexander 3. Sicut sententia à non suo iu-
 dice lata non tenet ita & facta confessio coram ipso, de Iu-
 diciis cap. Si clerici. Ut perfectè autem legitimus confes-
 sor possit officio suo fungi oportet eum secundum sacros
 canones perfectam habere scientiam ut sciat & cognoscat
 circumstantias peccatoris & peccati, quæ quinque distin-
 ctionibus cognoscuntur. Prima si pœnitens sit excommu-
 nicatus. Secundò si tenetur ad restitutionem, vel non. Ter-
 tiò si est in statu perseverandi. Quartò si peccatum est re-
 servatum superiori, Ultimo si confitens est sibi subditus.
 Vnde Cœlestinus Papa optimè statuit. Nulli sacerdotum
 liceat canones ignorare nec quicquam facere quod possit
 patrum regulis obviare. Et Augustinus docès quæ sint ne-
 cessaria sacerdotibus ad discendum dicit ea his complecti
 quæ sunt Sacramentorum liber, Lectionarius Antiphona-
 rius, Baptisterium, Computus, canones Pœnitentiales, &
 c. ut supra & recitatur dist. 38. cap. Quæ ipsis. Idem libro de
 pœnitentia, Qui vult inquit confiteri peccata sua ut inue-
 niat gratiam quærat Sacerdotem scientem ligare & absol-
 vere cum negligens circa se extiterit negligatur ab il-
 lo qui eum misericorditer monet. d. Et habetur de pœnit.
 dist. 1. cap. Quem pœnitet. & distingit. sexta. cap. Qui vult.
 Summa etiam prudentia requiritur confessori, ut sit di-
 scretus & cautus. Concilium generale Lateranense cap.
 21. Sit autem Sacerdos discretus & cautus ut more periti
 medici superinfundat vinum & oleum vulneribus faucia-
 ti, diligenter inquirens peccatoris circumstantias & pec-
 cati vulnus quibus prudenter intelligat quale debeat ei
 præbere consilium & cuiusmodi remedium adhibere di-
 versis experimentis utendo ad soluendum ægrotum. Sit
 præterea discretus in imponenda pœnitentia manuum ut
 habet Innocentius 3. Pœnitentia (inquit) non tam secun-
 dum quãtitatem excessus quã pœnitentis contritionem per
 discreti sacerdotis arbitrium est moderanda. Satisfactio e-
 nim imponenda magis pœnitenti quam peccatis metien-
 da est ideo misceat iustitiæ misericordiam & misericordiæ
 iustitiam ut habetur 45. dist. cap. Disciplina omnis. Et qui.
 Hinc

Hinc Chrysostomus in 23. caput. Matthæi. Si erramus in-
 quit paternam pœnitentiam inungendo, nonne melius est
 de misericordia rationem reddere quam de austeritate v-
 bi paterfamilias est largus & benignus, non debet dispen-
 sator & Sacerdos esse tenax & austerus & habetur 26. q. 1.
 cap. alligant. Sit inquam discretus in docendo pœniten-
 tem ignorantem, Innocentius 3. Vbi supra. Apostoli in-
 quit vestigiis inhærentes dicentis lac potum dedi vobis
 non escam paulatim eos scilicet Pœnitentes instruatis in
 fide, confessionis formam orationem dominicam & sym-
 bolum fidei eos sollicitè edocètes, hortetur primum con-
 fessor pœnitentem ut dicat prout scit peccata de quibus i-
 psium remordet conscientia & precipuè graviora permit-
 tatque dicere illa suo crasso modo ut hinc sciat confessor
 quibus est inuolutus peccatis pœnitens & de quibus sit
 interrogandus nam debet esse cōfessor sicut auditor com-
 puti pro rege ut diligenter advertat ne quid debitorum
 omittatur. Oleo divinæ misericordiæ vel vino Iustitiæ di-
 vinæ pœnitentem emolliat, desperatum erigat, pusillani-
 men confortet, debet enim confessor esse sicut Noë qui
 extendens manum columbam in arcam introduxit. Et si-
 cut nauta ei qui inter fluctus iratos maris sæuisissimi extra
 nauem est & vult intrare tabulam & manum porrigit ut
 saluet. Inducat pœnitentem ad propositum firmum mu-
 tandi vitam ita quod non amplius offendat Deum morta-
 liter rescindendo causas quare cecidit, puta malam socie-
 tatem Illecebras & cætera irritamenta malorum, propo-
 nendo quoque periculum mortis repentinæ, gravitatem
 ingratitude in recidivo exemplo de terra sepe infru-
 ctuosa & de graviore vltione in ingratos, his certe duobus
 præcipuè confessor debet studere. Hinc enim præcipuus
 fructus oritur qui est ut peccatū auferatur, & vitetur. Circa
 prudentiã confessoris in taxanda pœna satisfactionis pœni-
 tentis laudo imponentes breuissimam satisfactionem tunc
 explendam quasi solam sacramentalè, nam huiusmodi pœ-
 nitentia tunc explèda, videtur testari eum cui imposita est
 non satis esse pœnitentem nec firmi propositi cauere relap-
 sum, cuius oppositū supponere debet cōfessor, imo talibus
 interdum

ros, ut videlicet
 secū agatur mi-
 tias, ut lateant
 ut os obliuiscant
 facilius. Sicubi
 videant cordi-
 tum Theologiã
 sedentem ac pa-
 ratiorem illorum
 sordes pœnitenti-
 mo sinu excipere
 & contigere
 illum fugiunt et
 aduersantur,
 suãque nequitia
 dignos aduunt.
 e Ratio confes-
 sionis simplicis-
 sima esse debet
 Quæ enim ars
 quaritur, ut re-
 ferat quæ tu cer-
 ta malicia, aut
 peccandi assueta
 libidine commisi-
 sti; Non est ele-
 gantia aut vo-
 cium structura
 piperata, quidẽ
 emendandum, aut
 elaborandum,
 sed quo simpli-
 citas, eò melius.
 Quærebatur et-
 tate sua Divus
 Ambrosius via-
 rillos esse qui cō-
 fessionem rite
 instituere,
 atque in eũ usũ
 edidit libellis
 Christianos in-
 struxit quo pa-
 tito deberent in
 hec negotio ver-
 sari.

interdum est differenda communio vt interim operibus misericordiæ exercentur.^h

Pœnitentiæ alia est solennis, alia priuata, alia publica. Pœnitentia solennis ideo dicitur quod cum quadam solennitate à iure introducta imponitur pœnitenti per Episcopum, vt cum Hæretico abiuranti imponitur habitus deferendus semper, vel frænum in ore coram populo, vel vt pedibus nudis & flexis genibus expectet praeforibus Ecclesiæ, maximè in cap. Ieiunij, qua die omnes quibus talis pœnitentia imponenda est, debent comparere personaliter ante fores Ecclesiæ, vt non solum pœnitentia populo manifesta sit, sed etiam peccatum ab Ecclesiæ ministro declaratur, pœnitentia solennis imponitur pro graui & enormi crimine quod statum vniuersum Ecclesiæ vel populi commouit & scandalizauit

Pœnitentia priuata est illa quæ fit singulariter & secretè. Hæc frequentanda venit. Quando aliquis peccata sua Sacerdoti confitetur & pœnitentiâ hanc simplex curatus imponere solet, cuius necessitas post lapsum tanquam Euangelica orthodoxaque veritas est auscultanda, ecclesiæ sanctionibus receptissima, vt de Pœnit. dist. prima quam plurimis canonibus est videre, vt vtroque can. Non potest. & can. Neminem. & can. Agite pœnitentiam, & can. Multiplex ait. Leo per pœnitentiæ medicinam spem vitæ æternæ lapsis patere. Quapropter Cõcilium Tridentinum infaniam Lutheri nullibi vsque ad ipsum auditam condemnat Anathema pronuncians eum qui sola fide absque sacramento pœnitentiæ in re vel in voto dixerit lapsum recuperare salutem.

Pœnitentia publica est illa quæ fit in facie Ecclesiæ non cum ea solennitate de qua prius dictum est esse solennius quando iniungitur peregrinatio cum baculo cubitali, vel cum aliqua veste vel cum aliquo signo distinctiuo Pœnitentiæ ab aliis. Et tutius est vt per Episcopum imponatur (qui debet cognoscere de grauibus criminibus) quam per sacerdotem aut parrochum, hæc autem non alia ratione quam inexcusabili prorsus negligentia aut imperitia sacerdotum in Latina ecclesia iam in totum penè exoleuit de qua

h Confessor debet esse talis qualis in Colonienſi Synodo de pœnitentiis, vel vt egregiè edocetur apud Lopezium 1. par. c. 27. vſitatur integer, studiosus, peritus, cœcurnus, instructus boni considerationibus ad instruendum pœnitentem, quem Deus illi abulerit instruendum, vt sic compositus interiori, exteriorique modestia, & habitus & egregia prudentia insignitus sit, oportet, vt nouerit ordinaria peccata, eorumque applicare remedia, vt nouerit interrogare pœnitentem de his quæ verisimiliter omittit confiteri, vel quia ignorat, vel quia pudore cohibetur.

qua aliquid adferre non erit iustitiæ nec canonè vetustissimum Alexandriⁱ Papæ nec^k Ioannis nec Irenæi^l Historiam breuitatis gratia hic amplectar, sed summum Tertullianum suspiciam qui libro de Pœnitentia sic inquit: Quam porro ineptum pœnitentiam non adimplere, & veniam delictorum sustinere: hoc est, precium non exhibere, & ad mercedem manum emittere, hoc enim pretio Dominus veniam addicere instituit, hac pœnitentiæ compensatione redimendam proponit impietatem.

Item Exomologesis temporali afflictatione non dico frustretur, sed expugnat. *Rurſus* Deliqui, dicit, in Deum, & periclitor in æternum perire. Itaque nunc pendeo & mæceror & excrucior vt Deum reconciliem mihi, quem delinquendo leſi.

D. Cyprianus qui hanc sententiam vbique ferè asserit, censet eos contra disciplinam domini, contra præcepta Imperatoris sui contra censuram diuinam & Euangelij legem facere, qui ante actam publicè pœnitentiam, reconciliant manifestè lapsos.

Imperitus est medicus, qui tumentes vulnerum sinus manu parcente conrectat, & in altis recessibus viscerum virus inclusum dum seruat exaggerat. Aperiendum vulnus est, & secandum, & putredinibus amputatis, medela fortiori curandum. Vociferetur & clamet licet & conqueratur æger impatiens per dolorem, gratias agat postmodum cum senserit sanitatem. Et compellens coepiscopos suos, inquit: Fratres dilectissimi, tamen si nouum genus claudis & quasi parum persecutionis procella seuerit, accessit ad cumulum sub misericordiæ titulo, malum fallens & blanda perniciēs.

Contra Euangelij vigorem, contra Domini ac Dei legem, temeritate quorundam laxatur incautis communicatio irrita & falsa, pax periculosa dantibus, & nihil accipientibus profutura. Non quærunt sanitatis patientiam, nec veram de satisfactione medicinam, pœnitentia de peccatoribus exclusa est, grauiſſimi extremique delicti memoria sublata est. Operiuntur morientium vulnera, & plaga lethalis altis & profundis visceribus infixæ, dissimulato dolore

i Alexander can. 1. de pœnitentiis & remissione. Manifesta peccata (inquit) non sunt occultata correctione purganda. & can. Conci. Magunt. declarat vt qui publicè peccat publicè mulctetur pœnitentia.
k Ioannes Apostolus inueniam inueniam lapsum in latrocinijs criminis publicæ satisfactione expiavit. Locus est pulcherrimus Ecclesiasticæ. hist. lib. 3. c. 23. in fine.
l Irenæus de muliere dolosa per Marcum hæreticum cum fratribus (inquit) eam magno labore conuertissent omne tempus in exomologesi cõsummasit plangens, & lamentans, ab hac quam passa est ab hoc Magister ruprelam.

m Veterum Canonum institutum dicitur solum Episcopi licere penitentes in publica missa reconciliare, vel benedicere. Sacerdotibus autem non licet, nisi tamen periclitare. Sur penitens, quando demum licet, consulto tamen Episcopo modo cōsuli possit, quæ tamen sacerdotis reconciliatio si penitens superstes permancat Episcopali reconciliatio nihil præiudicat, quæ minime eam adhuc post penitentiam a consuetudine peragendam requirere ab Episcopo oporteat. Nec profecto (cū bona venia id dixerim) videatur Episcopo posse facere pœnitentiam Presbyteris reconciliandi publicè flagitiosos ante publicam penitentiam peractam. Publicam enim scelera idèd reservantur, ut qui publico flagitio totam Ecclesiam commouissent, coneritassentque, dato gravi scandalo, non ab alio quam totius Ecclesie Preside Episcopo reconciliarentur.

dolore contegitur

Ante expiata delicta ante exomologesin factâ criminis, ante purgatam conscientiam, Sacrificio & manu sacerdotis, ante offensam placatam indignantis Domini & minantis, pacem putant esse, quam quidam verbis fallacibus venditant. Non est pax illa, sed bellum, nec ecclesie iungitur, qui ab euangelio separatur. Quid iniuriam beneficium vocant? quid impietatem pietatis vocabulo appellant? quid eis qui flere iugiter & rogare Dominum suum debent intercepta pœnitentiæ lamentatione, communicare se simulant? Hæc sunt eiusmodi lapsis, quod grâdo frugibus, quod turbidum sydus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod nauigiis sæua tempestas, Solatium æternæ spei ad Lethale contagium serpunt, nauem ad scopulos, ne importum perueniat, illidunt.

Episcopi deberent necessariam hanc peccatorum medelam non ita contemnere aut ingrata obliuione præterire cū tot præstet fructus in grege Christi & quod deplorandum est quod penes Episcopos id olim sedulo demandatum erat apud gregarios sacerdotes inuenitur ita ut de publicis delictis tanta solennitate expiandis iudicare audeant. Sed reuertamur ad Cyprianum.

Non concedit pacem facilitas ista sed tollit, nec communicationem tribuit, sed impedit ad salutem. Persecutio est hæc alia, & alia tentatio, per quam subtilis inimicus impugnantis adhuc lapsis occulta populatione grassatur, vt lamentatio conquiescat, vt dolor sileat, vt delicti memoria vanescat, comprimatur pectorum gemitus, statuatur fletus oculorum, ne dominum grauitè offensum longa & plena pœnitentia deprecetur. Cum scriptum sit. Memento vnde excideris & age pœnitentiam. Nemo se fallat, nemo deceptat. *Hactenus D. Cyprian.*

D. Ambros. de pœnitentia publica sic ait, fletat pro te mater Ecclesia, & culpam tuam lachrymis lauet. Item. Volo veniam reus speret, petat eam lachrymis, petat gemitibus, petat populi totius fletibus, vt ignoscatur obsecret, & cum secundo & tertio fuerit dilata eius communio, credat remissius

missius se supplicasse, fletus augeat miserabilior, postea reuertatur, teneat pedes brachii, osculetur osculis, lauet fletibus, nec dimittat, vt de ipso dicat Dominus Iesus, Remissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

Apud Diuum Hieronymum locus pulcherrimus & insignis est in Fabiola, totum locum non recito, quia paulò prolixior est. Laudat Fabiolâ, quod post lapsum ad Christum conuersa, manifestè pœnituerit, quod saccum induerit, quod errorem publicè fateretur, & tota vrbe spectante Romana ante diem Paschæ, in basilica quondam Laterani (qui Casariano truncatus est gladio) staret in ordine pœnitentium, Episcopo, presbyteris, & omni populo collachrymantibus, sparsam crinem, ora lurida, & squalidas manus, sordida colla submittere. Quæ peccata, inquit, fletus iste non purget? quas inueteratas maculas hæc lamentatio non abluat. Et postquam pœnitentiam eius contulisset cum publica pœnitentia Petri, Aaronis, David, Achab, Manassis, Niniuitarum, & Publicani pectus pugnis verberantis, postea subiicit, Dico pœnitentiam illam hostiam Domino esse placabilem, & sacrificium Deo spiritum contribulatum: Et, Malo pœnitentiam peccatoris, quam mortem. Et exurge, exurge, Hierusalem, & multa alia quæ prophetarum clangunt tubæ.

Hoc vnum loquor quod & legentibus vtile sit, & præfenti causæ conueniat. Non est confusa dominum in terris & ille eam non confundet in cælo. Aperuit cunctis vulnus suum, & decorem in corpore, cicatricem flens Roma conspexit, diffusa habuit latera, nudum caput, clausum os. Non est ingressa Ecclesiam Domini, sed extra castra cum Maria sorore Mosis separata confedit, vt quam sacerdos eiecerat, ipse reuocaret, descendit de folio deliciarum suarum, accepit molam, fecit farinam, & discalceatis pedibus transiit defluenta lachrymarum. Sedit super carbones ignis, hi ei fuere in adiutorium, faciem per quam secundo viro placuerat, verberabat, oderat gemmas, lintamina videre non poterat, ornamenta fugiebat. Sic dolebat quasi adulterium commisisset, & multis impendiis medicaminum vnum vulnus sanare cupiebat. Hactenus ille.

n Publicam pœnitentiã in priuata Ecclesia visitatam fuisse, vel ex hoc loco omnibus liquet, cuius hic malus erat: Fastuosa legitimo pastore peccatorum occultorum tum publicorum, si que erant enumeratione, cur Ecclesie adificationi expedit. rei sacerdotis auctoritate & pœnitentiam confensu, multas satisfactiones, seu manus pœnitentia fructus palam agere iubebantur. Ritus publicæ pœnitentiæ lausimè describit Conci. Agathens. dist. 20. c. in capite. Hoc ita se habere & Theodosij Imperatoris exemplum indicat, qui publicæ pœnitentiæ laborè & ignominiam non erubuit. Trinitate solum expanis manibus prostratus humi indutus cilicio, & qui publicè offenderat publica lachryma, uoces ieiuniorum non refugis.

in h. parti satis-
factionis locum,
quoque deinde ra-
dices peccatorum,
causasque quasi
excidimus. Est
autem in tantis,
quod peccata no-
stra duo con-
sequuntur, ma-
culæ & poenæ, id
est, culpa qua
Deus offensus
manet, & red-
itus, id est, obli-
gatio ad poenã.
Culpa si remit-
tatur, remitti-
tur & reatus,
quantum ad po-
enam æternam
infernã, sed non
statim poena om-
nis, quin repara-
tio aliqua fieri
debeat illarum in-
iuriarum, quia nec
bonum irremu-
neratum, nec
malum ullum à
Deo impunitum
esse potest, qui
iustus est & ius-
ticias dilexit.
Non satis est sa-
gittam à corpore
extrahi, sed pla-
ga quoque à sa-
gitta inflata sa-
munda est, sic ab
anima nostra
per poenitentiam
culpa amota, ne-
cesse est ad pla-
gam, & reli-
quias peccati en-
ram adhibere.
Itaque poenam
temporalẽ spon-
te sumimus de
nobis ipsis in hoc
mundo ne in æter-
nũ damnemur.

Diuus Augustinus in Enchiridio cap. 65. sic ait, Neque de ipsis criminibus quamlibet magnis remittendis in san-cta Ecclesia Dei desperanda est misericordia agentibus poenitentiam, secundum modum sui cuiuscunque peccati.

Et paulò post: Verum quia plerunque dolor alterius cordis, occultus est alteri, neque in aliorum notitiam per verba vel quæcunque alia signa procedit, cum sit coram illo cui dicitur, Gemitus meus à te non est absconditus, recte constituuntur ab his qui Ecclesiæ præfunt tempora poenitentia, vt etiam satisfiat Ecclesiæ, in qua remittuntur illa ipsa peccata. Extra eam quippe non remittuntur. Ipsa namque propriè Spiritum sanctum pignus accepit, sine quo non remittuntur peccata. Ita vt quibus dimittuntur, peccata consequantur vitam æternam. Et cap. sequenti docet, quod hæc remissio post peractam publicam poenitentiam fiat propter futurum iudicium, significans peccatum graue, etsi hic per cordis dolorem remittatur, quod ad culpam attinet, non remitti tamen quoad poenam, nisi peracta poenitentia.

Et dato huius exemplo in paruulis, qui tametsi ab omni culpa per lauacrũ regenerationis abluti sint, diuersorum nihilominus adhuc malorum afflictione cruciantur (quæ est peccati originalis post baptismum remanens poena in renatis) subiicit. Multa mala hic videntur ignosci, & nullis suppliciis vindicari, sed eorum poenæ reseruantur in posterum (neque enim frustra ille propriè dicitur dies iudicij, quando venturus est iudex viuorum & mortuorum.) Sicut è contrario vindicantur, hic aliqua & tamen si remittuntur, profecto in futuro sæculo non nocebunt, propterea de quibusdam temporalibus poenis, quæ in hac vita peccantibus irrogantur eis, quorum peccata delentur, ne referuentur in finem, ait Apostolus: Si enim nos ipsos iudicaremus, à Domino non iudicaremur cum iudicamur autem à domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. *Hactenus ille in loco iam citato.*

Idem lib. de continentia cap. 6. Non permittit Deus impunita peccata, etiam in eis, quos à supplicio sempiterno, remissione liberat per eum, Nullus quippe debita grauioris poenæ

poenæ accipit veniam, nisi qualemcunque longe minorem quam debuerit, poenam, atque ita impartitur largitas misericordia, vt non relinquatur etiam iustitiæ disciplina.

Idem sermo. 57. de tempore. Parum est peccatorem poenitere, nisi poenitentiam peregerit, ad emendandum enim crimina, vox poenitentis non sola sufficit. Nam in satisfactione ingentium peccatorum, non verba tantum, sed opera quaruntur.

Idem alibi, Agite (inquit) poenitentiam, qualis agitur in Ecclesia Dei, vt pro vobis oret Ecclesia. Nemo dicat sibi, occultè ago, apud Deum ago, nouit Deus (qui mihi ignoscit) quæ in corde ago. Ergo sine causa dictum est, quæ solueris in terra erunt soluta & in cælo. Ergo sine causa Claues datae sunt Ecclesiæ Dei, frustramus verbum Christi. Si promittimus vobis quæ ille negat, nonne vos decipimus?

Et quid attinet ex huius sanctissimi & doctissimi Antifitis monumentis, in hanc sententiam plura afferre, quando apud hunc tam frequens est distinctio triplicis actionis poenitentia: P in ecclesia vsitata? vnius, quæ agitur ante baptismum ab adultis, quod nemo possit vitam inchoare nouam nisi quem veteris poenituerit. Alterius quæ quotidiana est, pro his peccatis quæ humanæ fragilitati, quamuis pauca, tamen crebro subrepunt. Tertia pro peccatis quæ lethali vulnere fauciant peccatorem. De hac postrema sic habet Epist. ad Seleucianam. Agunt (inquit) etiam homines poenitentiam, si post baptismum ita peccauerint vt excommunicari & postea reconciliari mereantur, sicut agunt in omnibus Ecclesiis, illi qui propriè poenitentes appellantur.

Et lib. 50. homiliarum, Homilia 50. inter alia de hac terra actione poenitentia sic ait: Implicatus ergo tam mortiferis vinculis peccatorum, detractat aut differt, aut dubitat confugere ad ipsas Claues Ecclesiæ, quibus soluat in terra, vt sit solutus in cælo, & audeat sibi post hanc vitam (quia tantum Christianus dicitur) salutem aliquam polliceri. Et paulò post: Iudicet ergo seipsum homo, in istis, voluntate dum potest, & mores conuertat in melius, ne cum iam non poterit, etiam præter voluntatem à Domino iudicetur,

Poenitentia
claus nec fuit
& factus in
in modum con-
mendatur in sa-
era scriptura, sic
Ioannes suas co-
nitiones auspic-
tus est, poeniten-
tiam agite, ap-
propinquauit e-
nim regnũ cæ-
lorum, sic Chri-
stus Patri lacrimis
inuitus est,
Magdalena pi-
ctum ex nimia
dilectione matris
probauit, lau-
dauit, & ne
quod testimonium
desse in calu-
e in terra. An-
gustus qui loque-
batur cum suis
Christo Ioanne
Deum poeniten-
tia placari præ-
clare testatus est
cum ait, Memor-
esto unde exi-
deris & age po-
nitentiam, & pri-
ma opera fac.
Esse porro poe-
nitentiam desi-
stere à peccatis
præteritis, con-
uertendo se ad
Deum, & ea ag-
noscere cum lu-
ctu & fletu pro-
positum, deinceps
recte operandũ
intelligo potest
ex Isaiã. I. qui-
cum excitate-
ad poenitentiam.
Israelitas in-
quit, Si conuer-
sus ingemueris,
saluus eris, &
agnosces, ubi
fuit? cum con-
fusus in vanis.
Item ex Paulo.
2. Cor. 7. dum

ait, *Qua enim secundum Deum iustitia est, poenitentiam operatur stabilem in salutem. Ita diffiniunt sancti & diuini scripturis edocet.*
Gregorius, Ambrosius, Augustinus.
¶ Conuincuntur heretici qui sublatam volunt in Ecclesia poenitentiam, ac confessionem, cuius reparatorem merentur.
B. Gregorium & successores Pontifices, qui quidem meminit sanctissima huius institutionis, nihil tamen nouum inuenit, sed duntaxat quod à maioribus suis acceptum, atque seruatum in sua usque cernebat aetatem, id porro nobis commemorare, atque in futura quoque secula traducere voluit.
¶ Erat meritis Apostolici consistarii omnia, & si quid in sum erat, euulgabitur, nunc autem edito etiã Tridentino liberati sumus ab illa necessitate, & reuerentia, nec aliud queritur quã ut Sacerdos in iurisdictione habenti confiteatur peccata.

dicetur, & cum in se protulerit seuerissimæ medicinæ sententiam, veniat ad Antistites, per quos illi in Ecclesia clauus ministrantur, & tanquam bonus incipiens iam esse filius, maternorum membrorum ordine custodito, à propofitis sacrorum accipiat satisfactionis suæ modum, vt in offerendo sacrificio cordis contribulati deuotus & supplex, id tamen agat quod non solum illi proffit ad recipiendam salutem, sed etiam cæteris ad exemplum, vt si peccatum eius non solum in graui eius malo, sed etiam in scandalo est aliorum, atque hoc expedire vtilitati Ecclesiæ videtur, Antistiti in notitia multorum, vel etiam totius plebis, agere poenitentiam non recuset, non resistat, non lethali & mortiferæ plagæ, per pudorem addat tumorem. Meminerit tamen semper quod superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Quid est enim infœlicius, quid peruersius quam de ipso vulnere quod latere non potest, non erubescere, & de ligatura illius erubescere? Hactenus ille. Memoratis sanctissimis patribus subscripsit magnus ille Leo epist. 69. ad Theodorum. Foroliuiensem Episcopum, in hæc verba. Mediator Dei & hominum, homo Iesus Christus, hanc præpositis ecclesiæ dedit potestatem, vt poenitentibus poenitentia satisfactionem darent, & eadem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Sanctus denique Gregorius 9 in cap. 16. Iob. cap. 4. Magna (inquit) prædicationis arte agendum est, vt qui ex aperta correptione deteriores fiunt, quodam temperamento correptionis ad salutem redeant. Et post pauca: Sed hic de occultis potentium delictis loquimur. Nam quando & aliis cognoscentibus peccatur, aliis etiam cognoscentibus increpandi sunt, ne si prædicator tacet, culpam approbasse videatur, atque hæc crescens in exemplum veniat, quam pastoris lingua non fecat. Idem epist. 3. lib. 12. Nec hoc quoque in hac parte sollicitudinis relinquimus, quod omnes incestuosi à liminibus sanctæ Ecclesiæ sint separandi, & quousque per satisfactionem precibus Sacerdotum, eidem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ reconcilientur, sunt enim mali segregandi à bonis

bonis, iniqui à iustis, vt saltem rubore suo, conscientias suas recognoscant, & conuertantur à prauitatibus suis. Et si incorrigibiles apparuerint, segregentur à fidelibus, vsque ad satisfactionem. Iuxta Saluatoris Domini sententiam, qua inter cætera de peccante in fratrem præcipiendo ait, Si peccauerit in te frater, &c. Quod si non audierit, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. His ergo & aliis multis sanctorum patrû authoritatibus segregandi sunt boni à malis, ne pereant iusti pro iniustis, sicut scriptum est. Perit pius pro impio, Debet enim discretio fieri inter bonos & malos, sicut est inter hædos & oves.

Manifesta quoque peccata non sunt occulta correctione purganda, sed palam sunt arguendi qui palam nocent, vt dum aperta obiurgatione sanantur, ij qui eos imitando deliquerant corrigantur, dâ enim vnus corripitur, plurimi emendantur, Et melius est vt pro multorû salute vnus condemnetur, quam per vnus licentiam multi periclitentur.

Nec mirum si inter homines hæc ratio custoditur, cum & inter iumenta hoc fieri persæpe cognouimus, vt ea quæ scabiem vel impetiginem habere videntur, separantur à sanis, ne illorum morbo sana inquinentur & pereant, Hactenus Gregorius.

Vnum tantum adhuc testimonium addam ex Ruperto quod mirè cum testimonio D. Gregorij quadrat. Non sibi (inquit) contraria est lex sancta, quam hodie Christi tenet Ecclesia: nam latentem peccati causam, secreta confessione proditam gaudenter intra veniæ ianuas, depræhensa vero per alium cognita crimina, non solum forense tribunal, sed & Synodica irrecuperabiliter plectit seueritas. Nam illud (nimirum forense tribunal) vita hæc autem ecclesiasticis honoribus reos priuat. Huiusque Rupertus, qui ante annos quadringetos plus minus vixit, dicti auctor est.

Hæc de necessitate publicæ poenitentia ob publica crimina imponendæ adduxisse suffecerit.

Sed vt redeamus ad confessoris officium nobis primò occurrit summa sigilli confessionis religio, quod qui violat ius naturale videtur offendere quo nihil vel commendabilius

s Frangens sigillum confessio nis ius naturale violat, quodquidem iubet secreta ab eo, cui mandata sunt seruari oportere iuxta illud Prouer. c. 11. reclarum in e. qui ambulat. 5. q. 5. Qui ambulat fraudulenter reueiat arcana, qui autem fidelis est, seruat amici commissum. Iubet & nature lex non esse aduersus alterum faciendum, quod contra se fieri non placeret ca. 1. dist. 1. & habetur Matthæi cap. 7. & l. 1. in prim. ubi doctor. ff. quod quisque iuris. Argue is qui alteri secreta mandac nihil aliud cupit, quã quod illud non reuelari atque detegi debet, ergo & ipse idem seruare. Hinc rectè scripsit Scotus in 4 sent. dist. 2. 1. & cum eo Clauasius in summa in verbo confessionis. l. vltima. num. 2. sigillum confessionis esse de iure naturale

z Sancitum est a Gregorio in eo cap. sacerdos. de pen. dist. 6. Sacerdotem reuelantem hanc confessionem sacramentalem fore deponendum & illi precipiendum ut peregrinetur dum in humanum erit. In 5. addit. in cap. omnis de pen. & remiss. Sacerdotem ita ab officio destitutum esse in arctum monasterium detrudendum, atque custodiendum quæ sanè pena loco peregrinationis indicta fuit quàm pena mutationem sacræ fuisse opinor quod peregrinationi illa non solum ipsi sacerdoti, sed & toti clerico ignominiosa erat. c. diaconi. 93. dist. 6. anno 1171. Calder. cons. 1. de vita & honest. cleri. & Nauar. in d. cap. sacerdos. ad ff. de pe. dist. 6.

commendabilius vel proximius in hac cura esse debet, nihil solennius seruandum quàm debitum efficacè secretam tenendi confessionem, auditam enim reuelans pœnitentis delictum mortaliter peccat, quia sacrilegij iniuriam infert sacramento ex cuius natura est ut confessor nihil sciat ut homo, cuius os variis seris occluditur. Concilium generale Lateranense cap. 21. ita habet. Caueat autem omnino sacerdos ne verbo vel signo vel alio quouis modo prodatur aliquatenus peccatorem sed si prudentiorum consilio indigerit illud absque vlla expressione personæ cautè requirat. Quoniam qui peccatum in iudicio pœnitentia sibi detectum præsumperit reuelare non solum à sacerdotali officio deponendum decernimus verumetiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum. Huic etiam ad stipulatur Gregorij sententia. Sacerdos. ante omnia caueat ne de his quæ ei confitentur peccata sua alicui recitet quod ea confessus non propinquis, non extraneis neque quod absit pro aliquo scandalo, nam si hoc fecerit deponatur & omnibus diebus vitæ suæ ignominiosus peregrinatio pergat. Seito ergo sigillum confessionis ita obligare ad secretum ut nullo præcepto nullo metu nulla vi excusari possit, nec pro scandalo vitando nec pro salute spiritali pœnitentis sit infrigendum, quia confessor ut Deus non homo scit, & ne confessio exosa sit hominibus, & ex modo committendi quia pœnitens reuelat eam ut secreta imo potest iurare confessor se nihil scire si de alicuius peccato quod in confessione tantum scit. interrogetur, sed non addat se nescire in confessione.

EUCCHARISTIA.

§ VI.

CVI commissâ est gregis animarum cura eidem est commissâ prouisio eorum quæ necessaria sunt aut à Christo ordinata. ad salutem huiusmodi animarum inter quæ potissimum salutiferum est Eucharistiæ Sacramentum secundum illud Ioannis. Nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem non habebitis

tis

et vitam in vobis, necessarium est enim ad conseruationem & augmentum spiritualis vitæ, non secus atque cibibus cuius sumptio sacramenti ex parte eius considerata, quanto frequentior est, tanto conuenientior secundum tamen ecclesiæ moderationem, sed considerata dispositione sumentis, non omnibus conuenit quotidiana sumptio, quoniam cum ad hoc cœleste conuiuium reuerentia & deuotio exigatur, (à quibus multis modis impeditur & sine quibus accedendum non est) non omnibus id expedit: quod maximè in sæcularibus & ciuilibus negotiis implicatis locum habere putarem qui vero ex officio sunt mediatores inter Deum & populum, non est æquum ut ab his impediuntur. Nō æquum est ut permittant se implicari his quibus eorum deuotio tepescat. Huius sacramenti effectus diligenter dicendi & inculcandi populo multis scripturæ & patrum testimoniis. Ad illud autem accedentes sic monentur. Primò ut veniant cum conscientia mundata & purgata ab omni peccato mortali. Secundò quod à cordibus euellant & penitus eradicent feces veteris rãcoris aut odij. Tertiò quod nullus excommunicatus vel interdictus sumere præsumat. Quartò quod ab vxoribus abstineant per aliquot dies scilicet duos vel tres ante & post sicut consulerunt sancti patres. Quintò quod post sumptionem corporis Christi non spuant in loco immundo neque in loco alio qui possit pedibus conculcari præfertim antequam illū cibum comederint vel sumpserint, vel digestionem factam esse putauerint. Et quod se feruent quantum poterint à vomitu & nausea. Sexto addimus ut antequam in os sacramentum accipiant supplices adeant Christum in ipso sacramento præsentem, & seipsis exhibentem. Debent ergo tria habere præ oculis communicaturi, Primum fidem verbi domini dicentis, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur, hoc facite in meam commemorationem. Deinde timorem ex ipsius Apostoli doctrina, aduersus Corinthiorum indignum in synaxis sumptione abusum. Qui māducat & bibit indignè iudiciū sibi māducat & bibit non diiudicans corpus Domini. Tertiò dilectionem & charitatem erga Deum, qui filio suo nō peper-

a Vita & cibus anima Eucharistia est quam ideo Clarissimus Areopagita vocat, εὐχαριστία ἵερὰ ἰσπερ ἐστὶν αὐτῶν, id est, quæ sacra ratione maxime perficitur hominem, quasi rei dignitatem conuaretur vocis amplitudine referre. Iustinus in Apolog. ad Antonium, Ign. Epist. 7. & 11. Clemens. Alex. lib. 2. Orig. lib. 3. contra Celsum.

b Hic probatur facili argumeto corporis & sanguinis Christi veritas sacræ subesse mysterijs dum Paulus reprehendit Corinthios, quod abirentur rãturpiter sacra cœna Domini. vetus Theologia tradit duabus de causis Apostolum hæc admiscere, quod mortis sicut Paulini in

cit,

medio argumen-
to si quid pre-
clarum se offe-
rat eò digredi,
deinã quia hoc
vehementer ad-
istorum repre-
hensionẽ facie-
bat. Ecclesiasti-
ca verò consue-
tudo declarat,
ne quis iudi-
cium sibi man-
dicet cã proba-
tionem necessa-
riam esse, vt
nullus conscius
peccati mortalis
quantumvis si-
bi contritus vi-
deatur absque
premissa sacra-
mentali confes-
sione ad sacram-
entum acci-
dat.

cit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, & cum gratiarum actione denique hoc venerandum sacramentum manducare quod est Eucharistia. Sacerdotes quibus vasa domini data sunt debent omni venerationis cultu & pietate succendi ad sacrum huius mysterij officium cum huius fideles sunt participes, sint prudentes ideo & cautione illudent, quibus est denegandum denegent & quibus dandũ est non denegent nec relapso in hæresim etiam tradito brachio sæculari modo ad fidem reuersus humiliter petat vt habetur extra de hæreticis cap. 4. in 6. Ad diuina Christi mysteria negligenter accedens supplicium intolerabile meretur & si vel semel in anno quis hoc audeat, ignis enim spiritualis plena est ipsa mensa. Et quemadmodum fontes naturaliter aqua scaturiunt sic & hæc mēsa flammã quandam ineffabilem fouet, caue igitur ne accedas cum stipula ligni & fœno, ne maius efficias incendium & animum qui fit eius particeps exuras. Regem venerare, Regem excep- tus es per communionem, rege autem in animum intrante magna esse debet trãquillitas, magna quies alta summãque cogitationum pax. Dicunt quidam, satis mihi est semel in anno Eucharistiam accipere sed miserẽ seipso deludunt nam si quotidie tentaris, si quotidie nutas & periclitaris, si quotidie eges gratia, virtute, robore, medicina, venia, fauore, præsentis Dei ope, & alimonia spirituali vt pietatem colas quomodo semel tantum in anno huius gratiẽ particeps esse cupis, qui per singula penẽ momenta, gratia & præsentia Dei eges. Hæc salutaria præcepta parrochi animis subditorum instillare debent quo dignius & sanctius sese componant ad sanctam synaxim, à qua reiiciant, hæreticos, scismaticos, notorios simoniacos, apostatas, veneficos, & huiusmodi iniquissimẽ farinae homines pertinaces & impœnitentes, quod si sanctẽ pastoris exequi onus pereupiant altius menti haurient historiam illam apud Nicæphorum de Philippo ^b qui primus Romanorum imperatorum Christianæ fidei rudimentis initiari voluit quod cũ in priuilegio Paschatis ad altare accederet sacrã Eucharistiã sumpturus, ab episcopo tãquam publicus peccator repulsus est & in loco pœnitentiũ qui erat humilis &

contemptus

contemptus cum aliis stare iussus fuit, qui etiam sacræ communionis tempore extra Basilicam pellebatur qua in re nescio quod magis me ad admirandum alliceat, an episcopi constantia virili characteris & dignitatis autoritate corroborata, quæ hoc ausa est, an Imperatoris obedientia qui demissa fronte & humiliter vnus Episcopi mandato paruit. Priscis illis temporibus nondum refrixerat Ecclesiæ sacramentorum honos nam quamuis non adeo frequentabatur sacra communio maiore tamen deuotione & singulari præparatione id fiebat vt ex concilio Agathensi docemur. Hæc nos præfati sumus ad debitam tantum mysterij rationem, ne præceptus Sacerdos vel leuiore animaduersione quicquam faciat, ideo nec immeritò nec imprudenter statuit Honorius 3. ne propter incuriam sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, districtè præcipiendo mandamus quatenus à Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari mundo & signato semper honorifice collocata deuotè ac fideliter contineatur. Idque faciendum esse pro infirmis iubet ac præcipit Clemenens Papa Epistola 2. ad Iacobum fratrem Domini, & negligenter se habens curatus circa custodiam Eucharistiæ est grauius puniendus ex concilio Arelatensi ita statuente. Qui bene non custodierit sacrificium & mus vel aliquod animal illud comederit quadraginta diebus pœniteat, qui autem perdiderit illud in Ecclesia aut pars eius ceciderit & non inuenta fuerit triginta diebus pœniteat hæc ibi.

Vtrumque docuit & statuit Generale concilium Lateranense cap. 20. scilicet diligentiam & sollicitudinem in custodia Eucharistiæ, & in hoc negligentis pœnam debitam his verbis. Statuimus in cunctis Ecclesiis vt Chrisma & Eucharistia sub fideli custodia clauibus adhibitis conseruetur vt non possit ad illa temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia vel nepharia exercenda, si verò his ad quem spectat custodia ea incautè reliquerit tribus mensibus ab officio suspendatur, etsi per eius incuriam aliquid nephandum inde contigerit grauiori subiaceat vltioni & habetur de custodia Eucharistiæ cap. itatuimus. Deferat

K.

præterea

d. Ante mill.
centum & an-
plius annos in
Agathensi Con-
cilio cautum est,
vt seculares quã-
in natali Domi-
ni Pascha, &
Pentecoste non
communicassent
Catholici, non
credentur, nec
pro Catholicis
haberentur, quod
tamen propè dis-
centos ante an-
nos in eadẽ Fa-
biano Pontifice
Maximo sanc-
tum Burchar-
dus, Vormari-
sis Iuo Episco-
pus Carnotensis
Gratianus in
suis decretorum
libris reuulerunt.
At verò in eadẽ
Agathensi Con-
cilio, in quo re-
ter in anno com-
municarentur
seculares, sanc-
tum est, præce-
ptum fuis, vt
die Dominica
Missas audire ne-
runt teneban-
tur singulis Do-
minicis dieb. cõ-
municare. Qui
autem sub indẽ
temporibus qui-
bus habentur est
Agathense Con-
cilio vixerunt,
Chrysostomus,
Augustinus,
Ambrosius, non
obscure suis iudi-
cane scripturis,
quod suo quo-
que saculo his
refrigeratus e-
rat seruator Chris-
tianorum pri-
mitiue Ecclesiæ.

b. Philippus pri-
mus Christiani-
mus Imperator:
cum ex magna
parte Christiani-
tatem fidem am-
plexus fuisset:
atque in Pascha
vellet in sacra-
mentis prorum-
perere pulsus est
à Sabiano, nec
ante receptus
quam per egressu
imposuerit pœ-
nitentiam.

quod vix semel
in anno, vel e-
tiam biennio cõ-
municentur ad-
ducuntur, si q-
casu magis, &
consuetudine
quodammodo si-
ne lege quam
ex aui no.
e Nicœna Syno-
dus præcipit c.
13, vt in omni-
bus omnino Ec-
clesiis conferue-
tur istud iuati-
cum, & quod
magis mirũ est,
dicit hoc esse
Christiani &
antiquissimi mo-
ris. Quod cum
ita sit, cum eo
tempore iam ista
consuetudo radi-
ces egerit, qui
tamque præ se
tulerit canitiẽ.
Falluntur mul-
tũ heretici qui
nobis hunc præ-
ciosum thesau-
rum surripere
conantur, & nul-
lam eius habendã
adseruatio-
nem asserunt.
Idcirco optima
ratione intelligi-
mus statutum à
Beato Petro a-
nathema Pres-
byteris & Dia-
conis, si negli-
genter sanctam
Eucharistiam
seruauerint, vel
dispensauerint
quod huiusmodi
negligentia ad
ad detrimentum
populi spectet,
prebeatur etiam
suspicio quod nõ
credant esse sibi
cor, us Christi,
eum ita negli-

præterea Curatus sacramentum Eucharistiæ in decenti habitu superposito mundo velamine ferat manifestè ac honorificè ante pectus cum omni reuerentia & timore semper lumine præcedente, cum sit candor lucis æternæ vt ex hoc apud omnes fideles deuotio augeatur vt habet Honorius 3. de celebratione missarum. cap. Sane. Per se tantum ministrat hoc sacramentum Sacerdos de conse- crat. distinct. 2. cap. peruenit. 2. ex glos. Propter tanti sacra- menti dignitatem honorabili & reuerendo cultu haben- da est ecclesia, illiusque orramenta. Hinc Concilium ge- nerale e Lateranense cap. 19. ita habet. relinquere nolumus incorrectum quod quidam clerici Ecclesias sic exponunt suppellectilibus propriis & etiam alienis vt potius domus laicæ quam Dei Basilicę videantur, non considerâtes quod Dominus non sinebat vt vas transferretur per templum. Sunt & alij qui nõ solum Ecclesias dimittunt incultas ve- rum etiam vasa ministerij & vestimenta ministrorũ ac pal- las altaris, necnon ipsa corporalia tam immunda relin- quunt quod interdum aliquibus sunt horrore, quia verò ze- lus nos comedit domus Dei firmiter prohibemus ne hu- iusmodi suppellectilia in Ecclesiis, admittantur, nisi propter hostiles incurfus aut incendia repentina seu alias neces- sitates vrgētes ad eas oporteat haberi refugium, sic tamen vt necessitate cessante res in loca pristina reportentur. Præcipimus quoque vt oratoria, vasa, corporalia & vesti- menta prædicta munda & nitida probè conseruentur, ni- mis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere que dedecerent etiam prophanos. Hæc Concilium Latera- nense quantum ad vestimenta ministrorum & Ecclesiæ honesta & munda seruanda sanxit de Consecratione di- stinct. 1. cap. vestimenta. Vt superiore classe fusius enar- rauimus.

Turbulenta ista sæcula aspera adeo monitoribus me maximè mouent ad congerendas sacrarum autoritarum acies quibus crebrioris communionis habetur summa ra- tio que talis esse debet vt nullomodo careat legitima præ- paratione, ne Pauli comminationi subiiciamur, cum consi- deratione tantæ maiestatis suęque proprię vilitatis & indi- gnitatis

gnitatis cognitione tum vitæ deterioris in meliorem mu- tatione: Ambrosij enim est exhortatio. Sic viue vt merearis quotidie accipere, qui non meretur quotidie accipere nõ meretur post annum accipere. Sed cum Theologis nostris confidentiũs ausim dicere quod quamuis debite deuotio- nis augmenta non ferueant adeo, dummodo absit cõtem- ptus indignitas: non debere propterea à frequenti com- munionem abstinere sed considerando misericordiam Dei fiducia magna accedere & cogitare se quidem indignum esse sed tanto magis egere, & medicum requirere debere quanto magis senserit se agrotum, cum non opus sit va- lentibus medicus, sed male habentibus. Et sic est intelli- gendus D. Thomæ Aquinatis locus f dum aliquantulum abstinere iubet à frequentiore communionem potissi- mum quibus reuerentia ex frequentatione minuitur, quo pietatis excitetur virtus & deuotionis flamma. Ecce patres qui τὸν ἐπιούσιον panem quotidianum animæ alimentum sepius petendum & licitè accipiendum senserunt.

Quotidie (ait Diuus Ambrosius) si accipis, quotidie ti- bi hodie est. Vnde planum fit, nos vtiliter & fructuosè pos- se quotidie fumere, quod Dominus nos docet quotidie petere.

An Paulus tempus præscribit, & non potius, vt probeat seipsum homo, & sic de pane illo edat, dicens, facultatem toties fumendi facit, quoties (quod veinam crebrius fiat) fuerit quispiam probatus? An non etiam primos Christia- nos quotidie probatissimos in fractione panis perseueras- se, non minus quam in orationibus, & doctrina probant Apostolica acta, & crebri apud Corinthios conuentus, in quibus Paulus non frequentiam, sed minus dignam præ- parationem cum abusibus damnat.

Peracta (ait Anacletus) consecratione; omnes commu- nicent qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim & Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ec- clesia. Scio. (inquit beatus Hieronymus) Romæ hanc esse consuetudinem, vt fideles semper Christi corpus accipiãt. Quem morem etiam num Aethiopiæ Ecclesiæ, quæ Præ- sti Ioannis potentissimi regis imperio parent, mordicus reseruarunt.

gentes & inde-
corè illud tra-
ctent.

f D. Thomæ
qui sacra i sta-
mysteria ceteris
omnibus alijs
persecutus est
duo requirit ser-
uare ex parte re-
cipiensis Eucha-
ristiam, deside-
rium conuulsio-
nis cum Christo
quod efficit a-
mor & reue-
rentiam sacra-
menti, quod ad
donum timoris
pertinet, & pri-
mum horum in-
citet ad quoti-
dianam huius
sacramenti fre-
quentationem,
secundum autẽ
verrabat: vult,
vt si quis expe-
rientia compe-
risset, ex quoti-
diana sumptio-
ne auergeri, amo-
ris seruorem, &
reuerentiam
non minus, com-
municare eum
quotidie posse, si
autem sentiret
per quotidianã
frequentationem,
reuerentiam mi-
nuĩ, & seruo-
rem non multũ
auergeri, talis de-
bet aliquando
abstinere, vt
postmodum cum
maiori reueren-
tia ac deuotione
accedat, atque
idcirco in his in-
die o suo vnum-
quẽque relin-
quendum, quod
si quis abstinẽ-
dum sibi ecclesie

si tam dilis pu-
er, nemo illi mo-
lestus erit, modo
abstinendum nõ
puer ad annum
vel menses men-
ses, sed ut D.
Thomas dicit
aliquando bre-
ue, scilicet tem-
pus.

g Cypria. fer.
6. de orat. de-
uinica.

Inter sacra-
scripta sepe se-
quens commu-
nio commendat-
ur plebi, non
quod necessarium
iudicatum sit
inquam quoti-
die percipere,
sed quod natura
huius sacramen-
ti in animi ali-
mento ac nutri-
mento possit, ita
videatur com-
muniter exige-
re quotidianam
communionem
ad cibum spiri-
tus, sicut corpo-
rale nutrimentum
ad corporis
necessariam re-
fectionem, fre-
quentissime ex-
peti videmus,
licet similitudo
undeque nõ
quadret, quia
non sic animum
hoc uno ruit si
cramento, sicut
ordinarie cor-
pus solo alimen-
to.

referuarunt. Quorsum beatus Ignatius D. Ioannis discipu-
lus dixisset: Festinate ergo frequenter ad Eucharistiam, &
gloriam Domini accedere, quãto enim hoc ipsum assidue
agitur, expelluntur potestates Satanæ, qui actus suos con-
uertit in sagittas ignitas ad peccadũ. Quorsum D. Cypria.
g cum tanta Theologorum h acie diceret: Hunc panẽ dari
nobis quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus, & Eu-
charistiã quotidie ad cibũ salutis accipimus, intercedente
aliquo grauiore delicto, dũ abstenti & non cõmunicantes
cœlesti pane prohibemur à Christi corpore separemur, i-
pso prædicante & monente, Ego sum panis vitæ, qui de
cælo descendit. Si quis ederit de hoc pane, viuet in aeternũ.
Quãdo ergo dicit in æternum viuere, si quis ederit de eius
pane, vt manifestum est eos viuere, qui corpus eius attin-
gunt, & Eucharistiam iure communicationis accipiunt, ita
contra timendum est & orandum, ne dum quis abstentus
separatur à Christi corpore, procul remaneat à salute,
comminante ipso & dicente. Nisi ederitis carnem filij ho-
minis, & biberitis sanguinem eius, non habebitis vitam in
vobis. Et ideo panem nostrum, id est, Christum dari nobis
quotidie petimus, vt qui in Christo manemus & viuimus,
à sanctificatione & corpore eius non recedamus. Hæc
Cyprianus.

Quid vero Ambrosius: Si quotidianus est panis, ait, cur
post annum illum sumis, quemadmodum Græci in Orien-
te facere consueuerunt? Accipe quotidie, quod quotidie
tibi profit, Sic viue, vt merearis quotidie accipere. Et pau-
lo post. Qui vulnus habet medicinam requirit. Vulnus est,
quia sub peccato sumus, medicina est, cœleste ac venera-
bile Sacramentum.

Diui Chrysostomi sententia est, Hoc nempe est, quod
vniuersa perturbat, quia non munditia animi, verum in-
teruallo temporis longiori meritum putas, summamque
arbitraris reuerentiã ac religionem esse, si non sapius cæ-
lestem illam adeas mensam, Ignoras quoniam indigne
accedere, etiam si semel tantum fiat, te supplicio tradit, di-
gnè vero etiam si sepe accedas, salutem inde conquiris?
Non est audaciæ sapius accedere ad Dominicam men-
sam,

sam, sed indignè accedere, etiam si semel tantum quispiam
toto vitæ tempore accedat. At nos adeo insensati sumus,
vt cum innumera per totum annum scelera perpetremus,
nihil ea curemus exuere, cæterum satis esse arbitramur, si
non assidue præsumamus atque contumeliosè Christi cor-
pus attingere neque intelligimus miseri, quod hi qui cru-
ci Christum affixerunt, semel tantum id fecerunt. Nos i-
gitur, quia semel crucifixerunt, minus idcirco delictum
est: & qui Christum prodidit, semel tantum prodidit, nun-
quid ergo hoc illum supplicio eripuit? Quid igitur hanc
rem temporis lege metimur? Tempestiuum accedendi
tempus munditia conscientia faciat. Nihil habet amplius
quod in Pascha consummatur mysterium, quam quod
continuo celebratur. Vnum quippe atque idem est, eadem
est Spiritus sancti gratia, semper Pascha est. Nostis profe-
cto cui initiati estis, id quod dicimus, siue Sexta feria, siue
Sabbato, siue Dominica die siue in celebritate Martyrum,
eadem litatur hostia, idem sacrificium consummatur. Nos
omnes inuitamur ad hoc cœleste conuiuium, sed nemo
vestem nuptialem induit, nemo seipsum probat. Idem
Chrysostomus alio in loco de frequenti communionem sic
est cõcionatus. Probet (ait) seipsum homo. Non quemad-
modum nunc facimus, temporis gratia accedentes magis,
quam animi studio, neque vt præparati ad vitia nostra ex-
purganda compunctionis pleni accedimus, sed vt in so-
lennitatibus simus, quando omnes adsunt, consideramus.
Sed non ita Paulus præcepit, sed vnum tempus nouit &
conueniendi & communionem sumendi, ipsam con-
scientia puritatem. Et ita purum illud attingere sacrificium,
non pigrè disponi, & miserè cogi propter solennitatem ac-
cedere. Neque rursus compunctum & præparatum impe-
diri, eò quod non sit solennitas. Solennitas enim bonorum
operum est demonstratio, animæ puritas, vitæ certitudo,
quæ si habueris, semper celebrare poteris solennitatem,
semper accedere. Quid clarius ad ostendendum semper
nos celebrare, & cõmunicare posse, si adsit animæ puritas.

Audi etiam Theophylactum, siue mauius potius Atha-
nassium in illud Pauli, Probet autem seipsum homo, sic

K 3 exhor-

i Summe est
adhibenda cura
vt dignè susci-
piatur. Sacrum
hoc Epulum, nõ
Paulus nihil san-
ctius aliud mo-
net, quã vt pro-
bet seipsum ho-
me, & sic de pa-
ne illo edat, cum
autem duo in sa-
cramento exhibeantur, sacra-
mentum & res
sacramenti ob-
seruabis quoque
esse homines, qui
nec sacramentũ
sumunt, nec rem
sacramenti: aut
quod non credat
aut quod crimi-
ne aliquo rati-
neantur, quos
excusantes illi
in Parabola nu-
ptiarum referunt
& quadrat in
eos quod dictum
ibidem est, Non
erant digni. Alij
sacramentum
quidem sumunt
sed absque eius
gratia, & fru-
ctus, quos indig-
nos & ad iudic-
ium manduca-
re cum Apostoli
asserimus, qui-
dam gratiam
omnemque fru-
ctum sacramen-
ti absque sacra-
mento hauriunt,
quibus scilicet,
licet rectè præ-
paratis, sumendi
tamen sacramen-
ti non est facultas,
aut copiam,
quibus D. Au-
gustinus, ait,
Bono animo sus-
crede, & man-
ducasti.

*cum sacramento
vni gratiam:
vinque illius
percipiunt, si
probatu ac digni
accedant.*

*i Gregorius. li.
4. dialogorum.
cap. 67 de Beato
Castio Episcopo
Narnensi refert
quod quoridie
celebrabat, &
audiret vocē de
caelo dicētis, Age
quod agis, &
non cesset pes
cuius in macali
enim Apostolo
rum venies ad
me, Quo utique
die post septen-
nium migravit
ad Dominum.*

*k Bonauentura.
4. dist. art. 11.
q. 2. ait ut qui
se sentit eo fer-
uere, modo quo
sancti in primi-
ua Ecclesia quo-
tidie sumat, qui
vero medio mo-
do aliquando ac-
cedat aliquando
cesset. Alexan-
der Aletensis. 4.
par. q. 51. mem-
bro 3. & Gerfo.
tract. 9. super
Magnificat mul-
tū propensius in
alteram partem
inclinans, scilicet
quod sit quo-
tidie accedendū
si fieri potest.
Cui quidē par-
ti adheret
Gabriel in can.
li. 37.*

exhortantem: Neminem tibi iudicem proposuerim prae-
ter teipsum. Tu itaque conscientia examinata discussaque
adito ea mysteria non festis, non profestis diebus, sed quo-
uis tempore, cum purum te & dignum compereris. Suffe-
cerint ista Piis omnibus ad fidem faciendam, nam de po-
steriorum aetatu Patribus, Gregorio, ⁱ Bernardo, Innocen-
tio, Beda, D. Thoma, Bonauentura, ^k Gerfone, Durando a-
liisque, non arbitror eos testimonia desiderare, cum nihil
certius sit, quam illos omnes frequentem communionem
mirificè semper multisque nominibus commendasse, ut-
pote quod Sacramentum hoc animæ cibus sit, quo cre-
brior, tanto efficacior, ut rectè monuerit Innocentius ca-
uendum esse, ne nimia illius dilatione mortis periculum
incurratur, quod nos Christo proximisque magis magisque v-
niat quod ad illius memoriam gratissimis animis cele-
brandam excitet, quod in illis legitimo vsu plures simul
virtutes diuinę exerceantur, quodque perfectius sit laudabi-
liusque ex amore accedere, quam timore abstinere, tum e-
tiam prudentius ex frequenti dignaque communiōne plu-
res fructus carpere, quam ex abstinentia paucos sperare
vel nullos. Qui enim veretur accedere, vel abstinere,
quod confusus de industria propria speret se alio tempo-
re aptiorem futurum, & stulta persuasione ducitur, cura
constet neminem vel toto vitæ tempore dignum se redde-
re posse tanto mysterio, cum id diuino munere & non in-
dustria nostra nobis obueniat, aut abstinere, quia maiorem
Dei gratiã se præparantē expectat, fatua sanè expectatione
ducitur, cum Dominus semper nobis præsto sit, conferens
gratiam simul ac impedimentum sustulerimus. Propè est
enim Dominus, inuocantibus eum ut canit Psaltes.

M A T R I M O N I U M.

§. VII.

CH R I S T V S ut omnium aliorum sacramentorum
ita huius sacramenti matrimonij est principalis ef-
fectus hic sanctificat matrimonium nullus alius. Sed si
quis quærat cur hoc solum non indigeat homine ministro
ista assignatur ratio quia in omnibus aliis sacramentis ra-
tione

tione formæ aut ratione materiæ fuit opus ministro. Opor-
tuit enim in quolibet Sacramento disponere primo, mate-
riam quæ recipiat formam sacramentalem & super quam
forma ipsa adueniens fieret sacramentum ut patet de aqua
Baptismi saltem quando confertur solenniter. Patet & in
Eucharistia similiter, quoniam aptatur materia per sacer-
dotem. Et sic in cæteris requiritur mysta, ad materiæ dispo-
sitionem. At Matrimonium solum quod inter fideles con-
trahitur est materia suapte disposita ad sanctificationem, ut
nihil requiratur in coniugibus quam eos esse Christianos
ut dignetur Deus sanctificator assistere & sacramentum
constituere & gratiam conferre non ponentibus obicem.
Huius rei gratia inter infideles matrimonium non est sa-
cramentum cum desit materia debita. Quum autem post-
modum efficiuntur fideles & perseuerat matrimonium, quia
materia ipsa disposita est, confestim fit sacramentum. Sine
fide autem est quidē materia, sed minime disposita. Huius
sacramenti dignitas ex ipsius Pauli testimonio & definitio-
ne ^a liquet ob idque multa necessaria sunt ad huius confide-
rationē. Primum quod contrahatur inter legitimas partes. 2.
quod nō sit clandestinum, Tertium quod legitimo tempore
contrahatur. Quartum quod cum debita reuerentia cele-
bretur. Circa primum præsupponendū est duplicia in ge-
nere esse impedimenta matrimonij, quædam impediencia
contrahendum & dirimentia contractum super quibus an-
tequam contrahantur consuli Sacerdotes solent. Sunt alia
quæ impediunt cōtrahendum sed non dirimunt cum iam
cōtractum est de vtriusque impedimenti ratione latè & dif-
fusè agit Gratianus. à 27. vsque ad vltimam inclusiuè, quæ
est 36. & de eisdem agitur in variis decretalium libris &
titulis. Idcirco aduertat & ad amussim consideret curatus
decretum illud Clementis 3. in concilio Viennensi sub
hoc verborū tenore. Eos qui diuino timore postposito, in
suarum periculum animarum scienter in gradibus con-
sanguinitatis, vel affinitatis canonica constitutione inter-
dictis, aut cum monialibus contrahere matrimonialiter
non verentur, nec non religiosos & moniales aut clericos
in sacris ordinibus constitutos matrimonia contrahentes
refranare

*a Theologi
accuratim ma-
rimonij definitio-
nem consti-
tuerunt, his verbis,
Matrimonium
Christianum est
sacramentum,
quo ad legiti-
mum consensum
in mutuum cor-
poris eradio-
nem legitima
persona ita in-
ter se coniungitur,
ut inter eas per-
petuum coeat
vinculum, &
gratia ipsis in
eo statu necessa-
ria diuinitus in-
fundatur. Et D.
Paulo excellenti
titulo vocatur
magnum, quia
in re Syriacam
vocem videtur
mirari. ארמ
araulo quæ
pro matrimo-
nio sumitur,
imò non myste-
rium magis quæ-
rem efficacem si-
gnificat, ut sig-
num intelligat,
& quidem ef-
ficax.*

refrænare metu poenæ ab huiusmodi eorum temeritatis audacia cupientes ipsos excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subiaccere, præcipientes Ecclesiarum Prælati ut illos quos eis constiterit taliter contraxisse excommunicatos publicè tandiu nuntient, seu à suis subditis faciant nunciari, donec suum humiliter recognoscens errorem separentur ab inuicem & absolutionis beneficium obtinere mereantur per prædicta quoque iuribus quæ sic contrahentibus alias penas imponunt, in nullo volumus derogari. ^b Hæc sacrum Viennense Concilium.

De clandestina verò copula euitanda salubre dedit consilium Euaristus ut in tomo primo Conciliorum legitur. Quale debet esse legitimum coniugium fidelium ut à patribus & ab Apostolis eorumq; successoribus traditum inuenimus, non fit coniugium nisi ab his qui super ipsam foeminam dominationem videntur habere, vxor petatur & à patrius aut propinquioribus sponsetur & suo tempore sacerdotaliter ut mos est cum precibus & orationibus à Sacerdote benedicatur, & à proximis tempore, congruo petita legibus doretur, solenniter accipiatur & biduo vel triduo orationibus vacent & castitatem custodiant ut bonæ soboles generentur & domino in actibus suis placeât, quapropter filij charissimi ita peracta legitima scitote esse conubia, aliter verò præsumpta non coniugia sed aut adulteria aut contubernia aut stupra vel fornicationes potius quam legitima coniugia esse non dubitate. Hæc Euaristus Papa & habentur. 30. q. 5. cap. Aliter. Concilium generale Lateranense sic statuit Prædecessorum nostrorum inherendo uestigiis clandestina coniugia penitus inhibemus perhibentes etiam ne quis sacerdos talibus interesse præsumat quare specialem quorundam locorum consuetudinem ad alia generaliter prorogando statuimus ut cum matrimonia fuerint contrahenda in Ecclesiis per Presbyteros publicè proponantur competenti termino præfinito ut infra illum quo voluerit & legitimum impedimentum apponant & ipsi presbyteri nihilominus inuestigent verum aliquod impedimentum obstant, cum au-

tem

tem probabilis apparuerit coniectura contra cõpulam contrahendam contractus expresse interdicitur donec quid fieri debeat super eo manifestis constiterit documentis. Si qui vero clandestina vel interdicta coniugia præsumpserint in gradu prohibito etiam ignorâter soboles de tali coniunctione suscepta prorsus illegitima censeatur de parentum ignorâtia nullum habitura subsidium, pari modo illegitima proles censeatur si ambo parentes impedimentum scientes legitimum, præter commune edictum in conspectu ecclesiæ contrahere præsumpserint sane parochialis sacerdos qui tales coniunctiones prohibere contempserit aut quilibet alius regularis qui eis præsumpserit interesse per triennium ab officio suspendatur grauius puniendus sicut culpæ qualitas postulauerit. Hæc sacrum Lateranense Concilium. Postremò In matrimonij celebratione debita reuerentia obseruanda est ex parte contrahentium ut cum sit Sacramentum quod in mutuo consensu per verba de præsentibus consistit sanctè & in conscientia puritate suscipiatur propter quod ne clandestinè contrahatur rectissimè per sacros canones vetatur, clandestina siquidem coniugia id est quæ sunt sine testibus sufficientibus qui ecclesiam representent illicita sunt propter tria. Primò quia iure naturæ matrimonium debet esse actus publicus qui ad hoc exigitur ut in vita sociali personæ se habeant ut coniuges. Secundò ut vitetur scandalum quod inde facere oritur nam talis cohabitatio fornicaria reputatur, nam vsus matrimonij clandestini est peccatum mortale vtrunque coniugem infamem reddens & à iure damnatur ut adulterium seu fornicatio. Tertio ut vitetur periculum quotidianum quo transitur ad secundum coniugium, omisso clandestino coniugio, & testibus destituito, & propter hæc tria rectè prophani isti contractus & clandestini prohibentur, Verumtamen etsi tale matrimonium inter personas alioquin legitimas contractum sit illicitum, olim tamen erat efficax & in foro Dei verum ratum & firmum & per cõsequens humana auctoritate indissolubile, nam solus mentium consensus inter personas legitimas facit matrimonium, ut determinat Ni-

L. colaus.

^d Nullus est spes contrahendi nuptias nisi qui se voto continentia aut religionis al legarunt, adeo ut Græci hac in re, minimum molles & indulgentes hic ipsum adferant. Nunc canonem. IO. Anycyranum concedentem nuptias diacono qui in violenta conspersione stipulatus sit potestatem, postmodum ducendæ vxoris abrogauit Concilium sextum vniuersale can. 24. & Balsamon Phocisusque dicunt Imperatores in legibus contra iuisse, Quicquid igitur initiatum conetur, quicquid faciat, ut sacramentum monachismi violet, & coniugium contrahat sacrilegus, nihilominus efficitur, & firmiter Deo quod summo inueniunt illi debetur. Nec id impenitè debet tolerandū in Ecclesiis, quin tales Conubitatores & incestus sine diebus omni et a forarum genere ablegantur, quousque resipiscant.

^c Tale est decretum concilij Tridentini in clandestinas nuptias. Sess. 24. c. 1. Qui aliter quam præsentem Parochum vel alium sacerdotem de ipsius Parochi, seu ordinarij licentia, & duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt eos ad sic contrahendum omnino inhabiles reddat. S. Synodus.

^d Quomodo dicitur & sacramenta, & res omnes sua habent peculia, & proprietates in sacramentum matrimonij videtur gaudere publico: tanquam mica sua voluerit, Euaristus Sacer Concilij Valentianum, & alia plerâque ficticia, usque ad Tridentinum in serid, & rigide requirunt publicam conscientiam ut non haberi voluerint matrimonium, nisi ubi vel suppetat, vel publicum, vel non desit, saltem plurimum testium arbitrium.

* Sess. 24. c. 1.

colaus Papa in c. Sufficiat. 47. q. 2. Aliud iam æquius multo habetur decretum ex Concil. Trident. * Reuerenter etiam celebrandum est matrimonium iuxta edictum Euaristi Papæ supra citatum & secundum Concilium Carthaginense quartum. can. 12. Sponsus & sponsa benedicendi cum sunt à sacerdote à parentibus suis vel paranympis offerantur, qui cum benedictionem acceperint eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in virginitate * permaneat. Et benedicendæ sunt nuptiæ primo matrimonio non secundo tertio & deinceps nubentium vt patet, de secundis nuptiis cap. 1. Et gratis quia vt habet Concil. Lateranense sub Alexandr. 3. horribile nimis est, vt pro benedictionibus nubentium aliquid exigatur, ^e & Innocentius 3. reprehendit quosdam capellanos qui pro benedictionibus nubentium aliquid exigebant. Hic aliquantum est subsistendum vt obiter tempus nubentibus proprium exploremus. ^f Tanta est hominum perfidia libidine æstuantium vt temerè ad matrimoniũ se conferant, qui vbi deserbuerunt de rescindendis nuptiis cogitant. Hinc natum est caput septimum Tridentinæ Sessiois vigesima quartæ vbi coërcentur erronei illi, vagæ & promiscuæ voluptatis incerta mancipia, qui, vt pererrant orbem sic in omnibus ferè non modo prouinciis sed etiam vrbibus non tam vxores quam concubinas sibi esse debere putant. Efecit quoque horum nequitia vt iam olim constitueretur ne vnquã homines aduenę & ignoti huc admitteretur nisi esset facta certa fides, partim à magistratu, partim à pastoribus, homines esse solutos, liberos, nõ indignos hoc sacramento, vsque adeo Ecclesia semper est execrata illa clandestina cõtubernia, quæ postremò nulla esse decreuit quæ prius multata fuerant anathemate, non tantum in ipso sacramento, sed in eius præludiis ac sponsalibus. Est igitur huius rei proprium vt publicè ac solenniter perficiatur non absque temporis ratione, sed statis diebus, nam illæ omnes appendices quæ nuptias solent comitari, sacrum tempus leiuniorum non postulant. Concilium tamẽ Tridentinum tantum in aduentu & quadragesima cum suis octauis nuptiarum prohibitiones obseruari præcipit.

Operosum

Operosum est profecto negotium scitè deligere vxorem, sed multo difficilius illicitos contractus subiici onerique nihil homini tristius adferre potest, cum enim perfundatis impedimentis iuris diuini & humani libidini consulitur, fieri nequit quin tristes fortiantur euentus huiusmodi matrimonia, nihil dicam de his qui ob vitium corporis arcentur à copula ~~vt sunt fardi & muti à natura~~ nihil morabor atate ^h amentiam aut metum, ⁱ sed præterire illud nequeo quod hodie iure cognationis & affinitatis contempto nullus delectus in ducendis vxoribus habetur cum tamen tam serio prohibeatur. ^k Ad quartũ ad tertium vsque gradum cognatis contrahere vetitum est, cognatis (inquam) siue naturali siue spiritali, siue legali specie coniunctis. Tot enim cognationis feruntur species, & quidem quod ad primam pertinet, ad quartam vsque seriem vetatur coniugium, cum satis natura coniunctis non sit opus maioribus vinculis. Legalis cognatio nascitur cum fortunati, vel illiberales quospiam in filium, & filiam adoptant, inter quos infra gradum tertium non coalescit matrimonium, vt si fingamus verbi gratia Abrahamum, Damascum, Eleazarum, & alium quemlibet adoptasse, tunc enim inter vtriusque liberos contractus iniri nequiuisset, si quidem prius emancipati non fuissent. Spiritualis autem necessitudinis origo est, quod quis in baptismi, confirmationisve sacramento pro filiolo, vel filiola fideiussor efficitur, quæ tertium quodque gradum præfigit matrimonio. Et si libeat rem in exemplo contueri, vide mihi, sacerdotem, vel Episcopum, qui ex legitimis vxoribus sustulerint liberos his cum nefas est cuiquam, qui vel ab eo sacerdote baptisum, vel ab episcopo confirmationem acceperit, iungi matrimonio, priusquam tertia generatione spirituale vinculum obsolescat, vt omittam parentes ipsos, siue carnales, siue spiritales ita coherere, vt simul contrahere nunquam valeant. Et ista quidem quotidie redeunt in usum, ne dicam in abusum, cum per ignorantiam parochorum, aut aliorum negligentiam talia vel dissimulantur, vel contemnantur hinc Incestus, hinc fornicationes.

L. 2. Matrimonium

Mutu & fardu à natura non potest contrahere matrimonium nec carnale, nec spirituale, & sic non potest ratione profecti secundum Dicit in l. discretis. Et ibi Ias. in fin. qui etiam allegat Doct. in l. ex fardo. & l. nuptium.
^h *Contractus ante pubertatem etiam cum nexu carnalis copula non facit matrimonium.*
^{c.} *attestationes. de despon. impu. Cald. in tit. de despon. cois. 2. artic. 458. Phil. in c. vnic. §. 3. de despon. impu. in 6.*
ⁱ *Nota quod hic merus debet esse qui potest credere in constantem virum, quod arbitrio iudicantis relinquatur.*
<sup>gl. in l. interpositas. C. de transact. Couar. in Epito. 4. c. 3. §. 2. nu. 8.
^k *Impeditur matrimonium propter consanguinitatem. 35. q. c. 1. & per totum. & l. 1. & l. iuriscons. ff. de grad. scilicet ad 4. vsque gradum inclusuè non debet. extra. de consanguini & affini.*</sup>

Matrimonium contrahentes scienter in gradu prohibito, bona ipsorum ipso iure debent publicari. tex. est in aut.incestus. C.de inc.nup.& § 1. in aut.de ince. nup. & c. cum secundum de hære.lib.6.& ita not.Boër.decif.264.nu. 13.& Cou.in 4.lib.decre.in 2.par.c.6. §.8.nu.5. Confiscatio autē ipsa fit statuto iure etiam in 250. casib. quos nouissimi me posuit,& recensuit Lud. Grefoles tract. in quibus casibus iure ciuili omnium bonorum, vel partis publicatio fit indicta.vbi à fol.3. vsque ad fin. ponit multiplices casus, Præmissa verò ampliantur, vt matrimonium hoc non possit contrahi cum sanguinea, vel prohibita etiam sub ista conditione, videlicet, si pontifex dispensauerit, sec. Innoc. Card.& Abb.in c.super eodem de condi.appo. Cald. conf. 1. in tit.de spon.& istorum sententiam sequitur etiam Are. conf. 134. & in l.apud Iulianum. §. constat. de leg.1. quam ait ibi esse communem. In contrariam vero partem inclinavit Anto.de But.in d.c. super eo, cuius opinio de consuetudine seruator, vt refert, attestaturq; Boer. in d. deci. 264. nu. 27. & de ista vltima opinione vide Ancha. in ca. publico. de conuer.coniu. Ampliatur secundo regula præmissa, vt habeat locum non solum si nuptias contrahant sed etiam si accessum habuerint ad consanguineas, vel moniales, vel alias prohibitas personas, vt in cle. 1. de consang. & affin. & vltra amissionem bonorum sunt ipso iure excommunicati, vt tenet Iac. de Simancas in lib. institutionum catholicarum, c.40. numero quinto Regula ista ita explicata interpretatur primum non habere locum in sponsal. quia requiritur necessario, quod matrimonium sit carnali copula consummatum, vt in c. & si necesse, de donatio. inter virum & vxorem quem tex. ita intelligunt ibi Ant. Ab. Præpos. & omnes communiter. Bal. Nouel. in tract. de dote in secunda parte numero tertio & septimo & Couar. memorato. §.8. numero vigesimo. Limitatur secundo, quando maritus, siue mulier ignoranter commiserunt incestum, vel contraxerunt matrimonium illicitum secundum glos. in cle. 1. de consangui. & affini. vbi expresse tenet, & probat, quod ille, qui in casu prohibito matrimonium ignoranter contraxerit, non incidit in pœnam illius cle. videlicet

Qui dotis vel donationis nomine datum est iniustus nuptiis existentibus si se vendicatur. i. 4. C. de incest. nup. fallit tamen in 5. casib. per Nigeliu exararis in comm. 6. anni. in 2. part. c. 2. de nuptiis. 3. memb. reg. 3. fol. 19 Dos mulieris nubentis in casu à iure prohibito scienter tamen facti, licet errauerit in iure, si matrimonium carnali copula fuerit consummatum, applicatur fisco. com. dicit Abb. in c. si necesse. m. 7. de don. inter virum & vxor. prout illum refert Bello cōf. 84 nu. 3. & ita tenet glos. in d. fin in verbo nup. ff. de condi. sine causa Clar. d. §. fin q. 80. versic. dos mulieris.

et in pœnam incestus, adulterij, illiciti coitus, & denique matrimonium hoc excusat etiam à processu criminali, quam glos. sequitur Felin. in c. examinata. numero septimo de iudi. & Couar. in d. §.8. numero decimonono. Et hoc procedit, & videtur verum dummodo statim quod sciuerunt matrimonium non sustineri & valere, abstineant à Venere, tex. est in l. si adulterium cum incestu, §. iidem imperatores. & ibi Bartol. & Ang. ff. de adul. & Ioan. Bap. Plotius in repet. l. si quando. numero 289. C. vnde vi. & Paulus Girlandus in tract. de pœnis illiciti congressus quest. 5. numero tertio. ^m Hic disquirendum est congruenter, vtrum matrimonium hoc putatiuum, data ignorantia in altero contrahentibus ita prolem legitimet, sicut verum, & per consequens filij nati ex huiusmodi matrimonio sint legitimi. gl. in l. qui cōtra. C. de incestis nup. determinauit quod non. Contrariam verò sententiam, quod imo si vnus eorum duntaxat impedimentum ignorauit, filij isti sunt legitimi, quoad vtrumque parentem. tenet glo. in c. referenti. in ver. ignoratiam. ⁿ qui filij sint legitimi in c. cum inhibito. §. 1. in versic. si ambo. de clandest. despons. & in c. in ciuitate. 34. q. 2. & hoc dictum sequitur Iac. de Aren. in d. l. qui contra. num. 3. & Bal. ibi nu. 4. in 1. lectu. sibi met parum constans.

Disparitas cultus etiā prohibetur nam iure infidelis nō debet sociari Christiano, ° sed de hæreticis quæstio non parua suboritur num inter Catholicum & Hæreticum Ius matrimonij legitimi constet & quamuis non debeat inter eos matrimonium contrahi: si tamen contrahatur, matrimonium tenet glos. in cap. non oportet. vigesima octaua. q. 1. quam esse ordi. asserit Didacus à Segura Hispanus in tra. de bonis matrimon. const. adquisit. fo. 9. idem probat Diuus Thomas in quarta dist. 39. q. 1. art. 1. & ibi Dominic. Soto. Card. & omnes in c. si. de condit. appo. optimus text. in c. decreuit. de hæretic. in 6. contra glos. in d. c. fin. quæ dixit matrimonij contractum cum hæretica non tenere, quæ ab omnibus æquioribus Iudicij doctoribus cordatè refutatur.

Hoc etiam tenet ibi Alber. num. 2. Bartol. etiam sibi ipse contrarius in. auth. de incestis nuptiis in princ. Abb. in c. 2. qui filij sint legitimi Anchar. in c. 1. de constitut. & conf. 185. præpo. in d. c. cum inhibito. num. 7. Plotius in d. l. si quando. num. 289. in Pœna incestuarum nuptiarum non incurritur à contrahentibus ignorantia facti inductis. Bald. in uell. in tract. de dote. par. 17. Com. dicit quem refert Couar. in Epist. 4. c. 6. §. 8. num. 22. o Dubium non est apud Latinos quod inter Christianos, & infideles, seu Iudæos aut Turcas peragitur, sit matrimonij, quidamque contractus non autem sacramentum, quia contrahentium alter non est membrum Christi. Veteres tamen Canones Laodiceni. 10. & 31. & Chalced. 14. & Cartha. 24. si forte promittat infidelis conversionem (vnà enim cum baptismo sacramentum consequetur) permittit.

Refert autem apud Couarrutiã Iacobus Seprimacensis vir insigni præditus eruditione, in catholicis institutionib.

Laodicensis, Chalcedonensis que canones hereticos paganos accesserunt, tanquam pro iisdem habitos. Et tamen Chalcedonensis. Cuius est auctoritas maxima. Nil de refectione promiserit, at tamen dicit eos, qui contra faciunt, poenitentiam esse subdendos, nec illas exprimit, sed si Balsamonem adeamus: non est alia, quam reprobatio coniugum, & irritatio matrimonij. A quo ad huius rei confirmationem profert ille scriptor res civiles, & a natura matrimonij quod imperatores asservant, non tantum in consuetudine corporum, sed multo magis in iuris humani diuiniq; societate consistere, dicit argumentum: quia res in cogitatione Christiani cum heretico nunquam reperitur. Apud nos sic res habet, si cum Turca, Indico conuincatur, non est sacramentum, si cum heretico matrimonium quidem erit, & sacramentum: sed non absque

c. 40. n. 7. in lucem editis, canonem 72. sextæ synodi admodum vrgere aduersus nostram opinionem, quam tamē nos communiter hætenus receptam fuisse, non temere asseueramus, existimantes nullibi contrariam probari ex his canonibus & constitutionibus, quæ titulo & nomine publico vtriusque iuris palam habentur. At tamen fatemur in dicto canone manifestè probari, irritum esse matrimonium contractum inter Catholicum & hereticam. Hi vero canones per Gentianum Heruetum è Græco in Latinum versati sunt. Quæ ratione qui communem opinionem feruntur nullius culpæ notari possunt. Nec ipse video congruam responsionem quæ iure valeat prædicto canonis aptari si velimus defendere communem sententiam. Et is Canon de eo sit intelligendus qui propriè hereticus dicitur, de eo nempe, qui semel Catholicam fidem professus in aliquam hæresos labem inciderit. Illud verò admonemus Franciscum Torrensem libro vno in publicum edito de canonibus sextæ synodi, conatū fuisse probare plures canones, qui sextæ synodi esse feruntur minimè ab ea editos fuisse, sed falso illi suppositos, Sed & hoc non est ita facile admittendum, præsertim quo ad canonem istum, de quo disputamus, Nam & capite decimoquinto synodi Chalced. & Laodicensis cap. decimum & 31. atque Carthaginensis caput vigesimum primum prohiberi videtur matrimonium inter Christianum, & hereticam, per quamuis non sic precisè, & in vniuersum vt in dicto capitulo septuagesimo secundo quo irritum esse decernitur. quo tamen in loco Theodorus Balsamō & idem in Nomo-canonio Photij titul. 12. c. 13. eundem canonem tum in exemplo, tum in interpretatione ita intellexit, vt sub heretici nomine infidelem fuerit interpretatus, iuxta Diui Pauli sententiam. 1. ad Corinth. cap. 7. qua & idem canon expressim vtitur. Quia tamen Latinorum est diuersa sententia, equidem puto matrimonium non esse irritum sed tamen nefarium, vt pote quo membrum Christi Belial prostituitur, luxq; cum tenebris pietas cum impietate copuletur, vt pulchrè docet ad Quirinum Cyprianus.

grauissimo piaculo coitutum.

EXTREMA

EXTREMA VNCTIO.

§ VII.

H V I V S sacramenti efficaciam apertè ostendit Diuus Iacobus a cū inquit Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros ecclesiæ & orent super eum vngentes eum oleo in nomine domini & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus & si in peccatis sit remittentur ei. Quæ autoritate fulti Tridentini catechismi authores abunde id se probasse putant hinc peccatorum remissionem quæ est vis propria Sacramentorū Administrū principalem ex Innocentio didicimus Episcopum esse, vt reliquorum quoque Sacramentorum ius residere primum penes episcopos, (si tamen sacerdotio præditi sunt) nullus ignorat. Quod autem à Conciliis ferè sacerdotes dicantur huius mysterij ministri fit propter grauiore curas & functionis Episcoporum qui verbi prædicationem & ecclesiarum visitationem obeunt, presbyteris & maxime curionibus vngendi legabant officium. Quia verò multis modis adeunt homines vitæ discrimen in duellis, in noxiorum suppliciis, præliis, & huiusmodi morbi rationem habendam esse duximus vt illi, fiat huius copia Sacramenti qui putatur moriturus. Mortuo dari non debet sed si moriatur inter vngendum cessandum est. Mala autem illa est consuetudo qua plerumque semimortui inunguntur, vt hanc esse reor vel maximam causam cur non sequatur inunctionem sanitas. Vbi enim quis ne sentire quidem potest, quid rerum agatur nedum fidem exercere vel spem erigere, quid mirum est si corporaliter minimum iuuetur à sacramento: Inunguntur partes corporis præcipuè, vt oculi, aures, & nares, labia, pectus, renes, manus, pedes, sed in harum partium vntione mos patriæ est tenendus. Manus Sacerdotum vngi non solent, quod iam vntæ fuerant ab episcopo eodem modo laicorum frontes qui confirmati non fuerunt vngi debent. Sacerdos autem admonet infirmum & post vntionem, si sensum nondum amiserit, vt in fide Ecclesiæ perseueret quod poeniteat peccatorum præteritorum & proponat si superuixerit vitam emendare, &

a Iacobus Apostolus sic dicit: Domino acceptar: sic tradidit: Vnde August. lib. 2. de vntione infirmorum aduocens hoc ipsum Apostoli verbum. Infirmatur quis in vobis, &c. Concludendo ait, Ergo si rogues de te, & pro te fieri, sicut dixit Apostolus Iacobus, imò per Apostolum suum Dominum ipsa olei delibutio, inrelligitur spiritus sancti typica vntio. Ex his igitur patet, vt inquit Venerabilis Beda super illud Mar. ci ab ipsis Apostolis hunc sanctæ Ecclesiæ more esse traditum, vt energumena, vel alij quilibet agroti vnguntur oleo pontificali benedictione consecrato. De hoc pariter sacramento mentio nem fieri Dyon. Arcopagita cap. 7. par. 3. Eccles. Hierarchie.

spem

Hanc olei
delibutionem su-
cramentum in-
gram rationem
habere super
dōsque & mi-
rabiles effectus
asserunt Clem.
Rom. lib. 8. de
const. Apost. ca.
353. Hiero. in
vita Hilariōnis.
Aug. lib. 2 de
visit. in str. c. 43.
Et ser. 215 de
tempore. Imo.
1. Epist. ad De-
centium Eugu-
bium, Bernar-
dus in vita S.
Malachie Poste-
riori, post mor-
tem, quando cor-
pora sanctorum
antequam da-
rentur sepul-
ta in sepem, opi-
nor resurrectio-
nis oleo, perun-
gebantur idque
iusta mortis
sieri solita, ro-
nat Clemens
Alex Tertul-
illianus Sabeos
cestrant seire flu-
ris & charioris
suas merces
Christiani sepe
liendis profuga-
ri, quam Paga-
ni Dīs suū su-
mmandū.
* Bernar. in
vita sua.

Partes corpo-
ras inungēda.

spem omnē salutis suæ reponat in merito passionis Chri-
sti congratulari etiam ei debet, quod sacramentum hoc si-
bi administrari postulauerit. Est enim signum magnæ fidei
& spei quam infirmus habet in auxilio Christi, & vnctione
sancti spiritus In hac fide confirmet eum Sacerdos & con-
foletur. Profusiora de huius sacramenti administratione
scribere decreueram nisi me rātorum doctorum in hac re
scripta à capto opere reuocassent, quæ sādulo à pastori-
bus animarum consulenda sunt. Oportunè tamen singula
res quosdā effectus & ritus extremæ vnctionis superaddā.
Res ergò & effectus huius sacramēti illis Iacobi verbis
explicatur, Oratio fidei saluabit infirmum & alleuiabit
eum Dominus, & si in peccatis sit dimittentur ei. Res ete-
nim hæc, gratia est spiritus sancti, cuius vnctio delicta, si quæ
adhuc sint expianda, & peccati reliquias abstergit, & æ-
groti animam alleuiat & confirmat, & sanitatem corporis
interdum, vbi sanctæ animæ expedierit, restituit, proprium
tamen effectum opinamur significari alleuiandi verbo, vt
is sit animi quoddam leuamen & spiritualis alacritas, & ro-
bur ad ignotas futuri sæculi vias ingrediendas.

Quamuis igitur hoc sacramentum absolutè ad salutem
non sit necessarium, negligere tamen aut diutius æquo
differre periculosum, contemnere vero perniciosum est.
Quare etsi vetus oleum exuratur in cœna Domini, non-
nihil tamen ab iis Parochis qui statim nouum habere
non possunt reseruandum est. Meminerint autem Parochi
sententię Malachie: * Obsecro Domine, insipienter egi. E-
go peccaui qui distuli, non illa quæ voluit. Vnde consolari
noluit nisi postquam illa defuncta reuixit, & eam cum
gratiarum actione inunxit. Porro quibus verbis hoc vte-
rentur Apostoli non est traditum, sed in concilio Floren-
tino, assistentibus Græcis, Latinis episcopis, definitum est
agrotum in his locis vngi debere: In Oculis propter vi-
sum: In auribus propter auditum: In naribus, propter odo-
ratum: In Ore propter gustum, vel loquutionem: In Mani-
bus, propter tactum: In Pedibus, propter gressum: In reni-
bus, propter delectationem ibidem vigentem, cum hac
forma, Per istam vnctionem, & suam piissimam misericor-
diam,

diam, indulgeat tibi Dominus quicquid deliquisti per vi-
sum, & similiter in aliis membris, Dicit: *Vngentes eum oleo:*
In nomine Domini, insinuat materiam sacramenti, quæ est
oleum, solenni benedictione ab episcopo consecratum.
Oleum namque gratiam Spiritus sancti significat, quæ con-
firmat internè hominem, & animam exhilarat. Consecra-
tum vero oleum requiri indicat, dicens: *In nomine Domini:*
Et, *Oratio fidei saluabit infirmum*, &c. Ostendit virtutem
& efficaciam sacramenti: si quidem hic promittitur alle-
uiatio corporalis infirmitatis, & donum spirituale in ani-
ma, id est, remissio peccatorum venialium & solutio pœnæ
debitæ pro peccatis & robur & fortitudo ad dimicandum
contra dæmonem eo tempore grauitè insultantem. Po-
stre mo salus aeterna. Hos sacramenti effectus sancta Tri-
dent. Synodus sess. 16. cap. 2. his verbis explicauit: Res
porro, & effectus huius sacramenti illi, verbis explicatur.
Et oratio fidei saluabit infirmum: & alleuiabit eum Domi-
nus, & si in peccatis sit, dimittentur. Res etenim hæc, gratia
est Spiritus sancti, cuius vnctio delicta, si quæ sint adhuc
expianda, ac peccati reliquias abstergit, & ægroti animam
alleuiat, & confirmat, magnam in eo diuinæ misericordiæ
fiduciam excitando, qua infirmus subleuatus, & morbi in-
commoda, ac labores leuius fert, & tentationibus dæmo-
nis calcaneo insidiantis, facilius resistit, & sanitatem cor-
poris interdum, vbi saluti animæ expedierit consequitur.
Hæc ibi nos igitur: qui Deum offendimus in multis, in pe-
riculis infirmitatum constituti, non audiamus deliros hæ-
reticos, epistolam Iacobi, & sacramentum ab eo promul-
gatum negantes, & quod oleum Apostolorum ad eos tan-
tum pertinebat propter gratiam curationum, quam habe-
bant, quæ cessauit in illis asserentes, sed audiamus Ecclē-
siam, audiamus Iacobum, qui autoritate Christi, remissio-
nem peccatorum in hoc sacramento pollicetur. Capiamus
concilium, quod Augustin. lib. de Rectitudine catholice
conuersationis scripsit, dicens. Quotiens aliqua infirmitas
occurrerit alicui, non quærantur præcantatores, non diui-
ni, non sortilegi, non cartarij, neque per fontēs, aut arbo-
res aut biuia phylacteria exerceantur, sed qui agrotat in

Beneficē-
tiam diuinam
satis demerari
nequeunt pū ho-
mines qui cum
suis nunquam
defuerit in vi-
ta, tum maxime
periclitantibus.
tamque emigra-
tur tanta vo-
luerit arma, præ-
sidiæque præpa-
rare. Adiungit-
tur præsertim ro-
bur animæ,
quod eruditi
plerique putant
esse proprium
huius sinem sa-
cramenti, sicque
interpretantur
illud Iacobi. Et
alleuiabit eum
Dominus quæ
Apostoli sen-
tentiam expli-
catis videtur
magis exidet ab-
tūpō nōpī
exiget eū mul-
to autem veni-
stius habetur in
Exemplari He-
bræo וְיָמֵי
vema kim qua-
si dicas faciens
stare quod pro-
prius explicabat
verus Ecclesiæ
versio qua rit-
ur Innocentius
ad Decentium.
Et suscitabit
eū Dominus.

vicinque quod ad corporis validitatem atinet Dei consilio & voluntate considerit, certa spe niti fideles debent se huius fieri olei virtute spiritualem sanctitatem consequuturos esse, suamque, ut si eos vita decedere contingat, præclara illius vocis fructum percipiant quæ scriptum est. Beati mortui qui in Domino moriuntur. Hæc & pleraque alia leguntur in Catechismo ad Parochos.

sola Dei misericordia confidat, & Eucharistiam cum fide & deuotione suscipiat, oleumq; benedictum fideliter ab ecclesia petat, vnde corpus suum vngatur.

Quod si ægroti hoc tempore eam minus consequuntur id quidem non sacramenti vitio, sed ob eam potius causam euenire credendum est, quod eorum magna pars, vel qui sacro oleo perunguntur, vel à quibus administratur, fides infirmior est, testatur enim Euangelista, Dominum apud suos multas virtutes non fecisse propter incredulitatem illorum. Quamquam etiam recte dici potest, Christianam religionem, ex quo altius tanquam radices egit in animis hominum, minus iam huiusmodi miraculorum adminiculis indigere, quam olim nascentis Ecclesiæ initio necessaria esse viderentur. Sed tamen hoc loco fides magnopere excitanda erit. Pro periodo huius §. subiiciam eximium & Catholicum melos in encomium tanti Sacramenti quod olim canebatur in eius administratione.

Christe cœlestis medicina patris,
Verus humana medicus salutis,
Prouida plebis precibus potenter,
Pande fauorem

Iam Deus nostros miserare fletus,
Pro quibus te nunc petimus, medere:
Vt tuam sanctus recubans medelam
Sentiât eger.

En ob infirmos tibi supplicamus,
Quos nocens pestis valetudo quassat,
Vt pius morbo releues iacentes,
Quo quatiuntur.

Omnis impulsus perimens recedat:
Omnis incursum crucians liquecat:
Vigor optatæ foueat salutis
Membra dolentis.

Quo potestate manifestus extans,
Mox socrum Petri febribus iacetem,
Reguli prolem, puerumq; salus
Centurionis.

Quo per illata mala, dum terruntur
Eruditorum numero decori,
Compotes intrent socii, ante fructu
Regna polorum.

Corporum morbos, animamq; sana
Vulneris causis adhibe medelam:
Ne sine fructu cruciatus vrat
Corpora nostra.

Gloriam patri, genitæq; proli,
Et tibi compar vtriusque semper,
Nomine trino, Deitate soli
Sydera clament.

Amen.

Ferro languenti populo vigorem:
Efflue largam populo salutem:
Pristinis more solito reforma,
Viribus egros.

DE SEPULTVRIS

ET EXEQVIIS DEFVNCTO-

RVM HOSPITALITATE AC

DEPOSITIONE PARO-

CHORVM.

CAPVT QVINTVM.

§ I.

Antiqua sepultura religio.

XANIME corpus terra condi & humari lege ipsa naturali insitum nobis videtur, cum & summi Opificis Dei sanctio illa protoplasto lata idē denunciarit post grauissimum mortis & pœnæ comparatū supplicium. In sudore vultus tui comedes panem tuum * עַד שׁוֹבֵר לֹא הָאֵרָמָה בִּי מִמּוֹנָה לְחֶמֶת id est, Donec reuersus fueris in humū, ex ea enim sumptus es. Cum hoc sacra scripturæ loco facit illud quod Euripides monet.

* har schobek. et habadamah ki mimenah Lukashes

εἰ κατ' ἔδην γὰρ καλυφθῆναι νεκρὸς ὄθεις ἕκαστον ἐς τὸ σῶμα ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ταύτῃ ἀπειθεῖν, πνεῦμα μὲν πρὸς ἀβέροις τὸν σῶμα δ' ἐς γῆν. a

a Id est Similis modo terra tegit mortuos, Et vnde, quod que corpus reuinit Illuc etiam redeat Spiritus in aethera Corpus vero in terram.

Non iniuria igitur terram pietissimæ matris appellatione dignati sunt mortales, vt quæ hominem fato functum, sepulchro tanquam sinu suo complectatur. Cæterum fuerunt quidam in matrem hanc ingratisissimi filij, qui à placidissimo hoc elemento descipientes, corpora defuncta, non terra obruere vellent, sed flammis exuere insituerent. Apparet hunc morem humanorū corporum exurendorum, peruetustum fuisse. Nam Troianis temporibus illud fuisse, Homerus testis est, qui Appollinem in Græcos pestilentiam immisisse canit, b qua cum multi extincti essent, corpora ipsorum igni cremabant,

b Homerus Iliad. a. cuius hic est versus. Βάκ' ἀϊ δὲ πύρρι νεκρῶν καίωντων Σαῶνται.

Crebris ergo rogis ardebant funera nigra
Missa neci.

c Idem Home-
rus lib. 4. dicitur
estatur.
Dixerat, expe-
ditur cineres
extinguere vino
Argolici heros
quantam Vul-
canus obibat.
d Cicero lib. 2.
2. de legib. Ac
mibi quidem,
(inquit) anti-
quissimum se-
pulchra genus
illud fuisse vi-
detur, quo apud
Xenophontem
Cyrus vivit.
Redditur enim
terra corpus, &
ita locatum, ac
sicuti quasi ope-
rimento macris
obducitur. Tu
tamen de ipsius
Cyri sepulchro,
vide Arrianum
lib. 6. gestorum
Alexandri, ubi
aliud voluisse
videtur.
e Cicero quo-
que de Aegypti-
cis idem scribit
Conditum (inquit
Aegyptij mor-
tuos) & eos do-
mi servant. Per-
se etiam cera
circumlitos con-
ditum, ut quam
maximè pesima-
neant discernna
corpora. Serva-
batur etiam hic
mos apud Gre-
cos. Achilles Pa-
troclum suum
ab Hectore in-
serfectum, prius
salida aqua la-
uit, dein oleo
eteri unxit.

De Cijis apud Græcos legimus. Id est. Cij mortuos com-
burunt, deinde collecta ossa in mortario pinfunt, & nau-
gio imponunt, cribrumq; simul accipiunt, & in pelagus na-
vigant, tandem contra ventum cursum tenent, donec ci-
neres omnes efflati fuerint & dispersi. c Quinetiã & hunc
morem servabant, quod rogo incensi cadaueris vinum in-
fundebant, & restinguebant, Sed & Vergilius hunc mo-
rem obseruat in funere Misseni Troiani, quem in littore
Troiani flebant & curabant.

*Postquam collapsi cineres, & flamma quieuit
Reliquias vino, & bibulam lauere fauillam.*

Atqui vt Plinius scribit, ipsam cremare apud Romanos
non fuit, veteris instituti, terra condebantur. d At postquam
longinquis bellis obrutos erui cognouere, tunc institu-
tum. Et tamen multæ familiæ priscos seruare ritus, sicut in
Cornelia, nemo ante Syllam dictatorem traditur crema-
tus. Idque voluisse, verius talionem, eruto C. Marij cadaue-
re. Perseuerabat hic mos apud Romanos, e sed cum ingenti
luxuria. Siquidem cadauera vrebantur cum odoribus
Arabicis, seibit Plinius. Non ferre Arabiam tantum annuo
foetu, quantum Nero princeps nouissimo Poppeæ suę die
concremauerit. Maximi quoque Imperatores Romani de
republica bene meriti vrebantur, & statim à rogo in Deo-
rum numerum allegabantur. Iulius Cæsar in campo Mar-
rio extracto rogo crematus est maximo ciuium Romano-
rum conuentu, & certatim in ignem preciosissima quæ-
que iactantium. Augustus extinctus, senatorum humeris
in campum delatus est, & crematus. Exoleuit hic mos a-
pud Romanos. Aegyptij domi seruabant funus. Tandem
nostro æuo adeo in defuetudinem apud omnes gentes ve-
nit vt ignominiosum & dedecoris plenam sit à morte cre-
mari, quod solum tanquam pœna iis infligitur, qui sibiipsis
necem consciuerunt. Obseruent igitur nunc omnes à na-
tura comparatum morem, & corpora sepulchro condunt,
& terra obruunt. Nam vt Cicero scribit, priusquam in mor-
tuos iniecta gleba est locus ille vbi crematum est corpus,
nihil habet religionis, iniecta gleba tumulis, & humatus
est, & sepulchrum vocatur, ac tum denique multa religio-
sa iura

sa iura complectitur. Cæterum vt de sepulchris aliquid
tradam. Apparet olim sepulchra, aut nulla, aut certe perra-
ra in vrbibus fuisse. Nam Solonis axones nullum in vrbem
sepulchrum admifere. Hinc Teruius Sulpicius ad Cice-
ronem. Ab Atheniensibus locum sepulturæ intra vrbem
vt darent impetrare non potui quod religione si impediri
dicerent, nec tamen id antea cuiquam concesserant. Apud
Sicyonios erat idem mos vt vt scribit Plutarchus. Quine-
tiam apud Romanos eadem consuetudõ seruabatur. vnde
in duodecim tabulis lex est: Hominem mortuum in vrbe
ne sepelito, ne ve vrito. Etiam è pontificum collegio, vt Ci-
cero scribit, decretum erat, non esse ius in loco publico
fieri sepulchrum, erant tamen nonnulli clari viri in vrbe
sepulti, quibus hoc ante legem virtutis causa tributum e-
rat, vt Publicolæ, & Tiburto, quod etiam eorum posteri
iure tenuerunt. Existimarunt forte veteres, si intra pome-
rium cuiusque tumulus foret, huiusmodi fauoralibus con-
taminari, sanctũ municipiorum ius, polluiq; vrbis genium
aut tetro cadauerum odore pestilenti aëra affici. Iis ergo
opinionibus cum pleni essent ethnici, sepulchra in vrbi-
bus non habebant, sed procul ab aspectibus suis amanda-
runt, & in agris habebant. Qualem vero agrum in sepul-
chrorum vsu delegerint, clarè Plato iis verbis scribit. Il-
la loca conuenit esse sepulchra quæ coli non possint, sed
quæ natura agri tantummodo efficere possit, vt mortuo-
rum corpora, sine detrimento viuorum recipiat, ea potissi-
mum compleatur, Quæ autem terra fruges ferre, & vt ma-
ter cibos suppeditare possit, eam ne quis nobis minuat né-
ve mortuus. Athenienses, auctore Cicerone, sepulchrorum
terram frugibus obferebant, vt sinus & gremium quasi ma-
tris mortuo tribueretur, solum autem frugibus expiatum,
vt viuus redderetur. Lycurgus ille seuerissimus Lacedæ-
moniorum legislator longè aliter de sepulchris statuit.
Nam vt Plutarchus auctor est Lycurgus sustulit omnem
superstitionem, & sepeliri mortuos in vrbe & monumen-
ta iuxta templa esse non prohibuit, vt iis aspectibus iuue-
nes condolefaceret, & assuesceret, vt ne mortem perti-
mescerent, tanquam hæc inquinaret illos, qui vel mor-
tuum

f Duillio con-
sule Senatus pro-
hibuit, & leges
vix, aut vt alij
legunt canit ne-
quis in vrbe se-
peliretur, vt scri-
bit Seruius.
Quæ omnia pul-
chre traduntur
apud Alexan-
dram ab Ale-
xandro lib. 3. c.
2. Solus omnium
auctore Eutro-
pio. libr. 8. in
princi. omnium
Traianus intra
urbem sepultus
est. Ossa collata
in vrbem au-
reum in foro:
quod adificauit
sub columna sita
sunt. Sic autem
scribit Sextus
Aurelius Victor
huius, scilicet,
Traiani excubi-
corparis cineres
relati Romam
humatique Tra-
iani foro, sub
eius columna,
& imago super-
posita, sicuti
triumphantes
solent, in vrbem
instita Senatus
præcunte, &
exercitum.
g Plutarchus
in Romulo &
nostra leges in
l. sanctum. §. 8.
in municipiis
quoque muros
esse sanctos, Sa-
binum rellè re-
spodisse Cassius
refert. Prohi-
bensque oportet
re ne quid in his
immitteretur.
Et Vlpianus. in
l. sacra loca. 9.

§. muros. ff. de
reum dicitur qui
que scribit Elia-
rianum referri
pro suo pœnam
stuisse quadra-
ginta aureorum,
in eos qui in
civitate sepeliunt
quam sicut in-
ferri insit, &
magistratum qui
hoc passi sunt,
locumque publi-
cari insit, &
corpus transferri.
h. In perullio-
nes nostri tem-
poris hereticos,
sepulchrorum
& sacrarum
rerum violato-
res conveniunt
que sequuntur.
Pergit audacia
(inquit Iusti-
nianus) ad busta
defunctorum ad
aggeres conse-
cratos, quum
lapides hinc mo-
vere, & terram
evertere, & ces-
pitum euellere,
proximum sacri-
legio maiores
semper habue-
runt. Sed & or-
namenta que
dam tricinis,
atque porcibus
aufert de sepul-
chris. Rursus.
Qui sepulchra
violant, domos
ut ita dixerim
defunctorum, ge-
minum viden-
tur, sicut per-
petrare, nam &
sepulto spoliant
destruendo, &
vivos polluant
fabricando si
quis igitur de
sepulchro distu-
laris saxa, vel

tuum corpus contingerent, vel per sepulchra transirent.
Ceterum Christianum hoc & vetus institutum, & tot sæ-
culorum consuetudine nobis per manus traditum, con-
uulsere, vt multa alia pseudangelici, & corpora suorum
longe auhenda curant, ne videlicet monumentorum
conspicuum, tristitiam anxietatemq; & mortis metum inii-
ciat, pauorque moriendi suboriat. Et in euangelica qui-
dem doctrina, scilicet, tantum prouecti sunt, vt mortem
pertimescant, quam ne gregarius quidem miles, modo lar-
go conetur stipendio, magnipendit. Sed pestilentia metus
obtenitur ne putrescentium cadauerum foetor morbum
vulget, & aërem tabefaciat. Atqui iam vsu edocemur, post
translata alio sepulchra, pestilentiam haud alias inclemen-
tius grassari, vt iam nihil sit quod in sepulchra cōtagionum
originem reiciamus. Sed condonemus hoc humanæ im-
becillitati, & mortis pauori, qui tamen in sublimia illa pe-
ctora, & euangelica doctrina tantopere firmata, cadere non
deberet. Sed quis non excretur tragica illorum scelera,
idq; eo indignantius, quod illa euangelij titulo adumbrare
condidicere. Non enim fati habent ab orthodoxa & pia
auctorum fide descivisse, nisi etiam sepulchra illorum impio-
conatu violent, vsque aded iam scelera increuerunt, vt ab
omni re lucri bonus odor sit, non templis paritur, in rapi-
nam cedunt templorum donaria, & consecrata vasa. Ne-
que iis contenti homines impij sacrilegas etiam manus
mortuis iniiciunt, sepulchralia saxa & columnas tanquam
bellorum rapinas hasta subiiciunt, vsque aded nullus iam
auaritiæ pudor est, neque tantopere mirandum, quod A-
chilles exanime corpus Hectoris auro vendiderit, cum ta-
lia scelerum monstra, euangelica illa pectora pariant. Im-
mane nimirum scelus est, maiorum cineres & quiescentes
fauillas violare, quod Vergilium non latuit, qui canit Ae-
neam è Polydori sepulchro hastilia euellere aggressum,
sed vt quodque euulsit, mox etiam sanguis sequutus est,
tandem vox è sepulchro audita est.

Quid miserum Aenea laceras? iam parce sepulto.

Parce pius scelerare manus.

Vt nefarii ius violandi sepulchra nihil vnquam valuit
quorum

quorum pœnas paulisper enarrabimus sic, piis omnibus
sepulchrorū religio humanis semper est exulta sanctio-
nibus, Sic videmus Condendorum humanorum corpo-
rum religionum maximo cultu prioris æui patribus efful-
sisse & viguisse, adeo vt inter veteris testamenti volumina
Abrahæ, Saræ, Iacob, Mosis sepultura cōmendetur. Lau-
dat & Angelus Tobiam de sepultura quam ille defunctis
impendebat. Et in nouo testamento exponitur diligentius
officium hoc Christo domino exhibitum à Nicodemo &
Iosepho ab Arimathia qui corpus illius in sindone munda
& centum libris aromatum in sepulchro nouo de petra
exciso sepelierunt. Et Magdalenam laudat Christus Matt.
26. quod ynguentum pretiosum illud seruasset ad sepe-
liendum se. Non erit absurdum his aliquantisper in pro-
phanis sepultura antiquorum consuetudinibus spatium
quo dilucidius edoceamus hunc cultum nullis nisi bruta
ferocitate & barbara sauitia furentibus alienis. Priscam
Mausoleorum & tumulorum superbiam non admiror sed
cultum pietatis & inferiarum officium suspicio. Diodorus
Siculus lib. 2. biblioth. morem sepultura Aegiptiorum scri-
bens & sacra asserit illos corpora mortua exenterata la-
uare, linire & condire in arca, hanc autem cum volunt eri-
gere in armariis parietum domiciliorum reponere inuo-
care Deos (quia Idololatræ plures habebant) inferos, vt
inter mortuos locent, & cum proximis agnatione idi-
psum & precari adstantes. Forfan, mutuo acceptus mos
inuocationis ab Hebræis, qui & eandem præcabantur suis
quos tumulo condebant vt Deum verum inuocantes ani-
masque morientium ei commendantes, & in eorum sepul-
tis eius fidei testimonium pro Epithaphio insculptis.
Plato etiam libro 34. de legibus dial. 4. Mortuos (inquit) pa-
rentibus monumenta decentissima, quæ temperatissimè
structa, neque consuetam magnitudinem oportet excede-
re, neque minora iis facere, quæ maiores genitoribus suis
struebant. Annuas quoque curas defunctorum quæ orna-
mentum adferunt instaurare decet, & noua quotidie re-
petita memoria, semper parentes summopere honorare
impendio moderatè pro fortuna vtentes. Diuini huius
Philosophi

marmora, vel
columnas, aliam-
que quamcum-
que materiam
fabricandi gra-
tia, sive id fece-
rit venditurus,
decempendo ar-
genti cogatur si-
co inferre.

1 Arthemisia
Regina Caria
Mausolo mortuae
sepulchrum re-
xit inter orbis
miracula annu-
meratum, cuius
altitudo accolle-
batur. 25. cubi-
tu. Circuebatur
columnis 36. pa-
tebas, ab austra
ad Septentrionem.

63. pedes. toto
circuito contine-
bat pedes 41 r.
ipsum ab Occi-
dente celauit

Scopas, à Septen-
trione Bryax, à
Meridie Timo-
theus, ab occasu
Leocares. Regi-
na, opere non
dum absoluto,
concessit fati.

Artifices tamen
non recesserunt
nisi eo consum-
mato. Ab hoc se-
pulchro omnia
Regum & Im-
peratorum mo-
numenta quæ
pretiosa sunt vo-
cantur Mausolea.
De hoc Pro-
deri. lib. 3.

Nec Mausolei
dines fortuna
sepulchri,
Mortis ab extre-
ma condicione
vacat.

Philosophi sententias & admirari & osculari soleo in æquâ & iusti administratione sed illum præcor audite qui militis strenuis tumulum parat his verbis. ¹ Eum qui in militia quum se strenue gesserit, obiit, primum aurei generis esse dicemus. Deinde Hesido fide adhibita. asseremus quicunque hoc ex genere decedunt è vita, dæmones effici sanctos, terrestres optimos, expulsores malorum, custodesq; mortalium consulemus ergo oraculum, quo pacto beatos diuinofq; viros condere deceat, & quibus insignibus præcipuè decorare atque ita condemus vt iusserit. Reliquum itaque tempus sepulchra eorum veluti dæmonum colimus atque adorabimus. Egregij philosophi aliquid Christiani numinis hauriētis in religionis pietate Verba sunt. Hac ratione prisci Cæsarei tam serio in sepulchrorum violatores, leges & titulos seuerissima animaduersione ediderunt. Adde quod Germanicus pater Caij Cæsaris, vbiunque clarorum virorum sepulchra cognosceret, inferias manibus dabat. Et Adrianus Cæsar in Pompeij sepulchro parentauit & monumentum reficit, teste Dione Casio in Adriano. Sed redeamus ad sancta patrum antiquorum monumetra, testatur sacræ scripturæ authoritas Moysi sepulchrum gloriosum fuisse, & Iosua ducem illum plebis Israelis magnifica funeris Pompa sepulturam in loco Temnatarach ^m dicto elegisse. Quid dicemus de sanctorū tumulis qui quondam carnis pallio induebantur ipsa alga viliores ab omnibus sprete & contemptibiles, vbi defuncti sunt, regia diademata honore & pio applausu populi excelluerunt? Romę ad sepulchra piscatoris & pellionis curritur, relictis omnibus. Hac alma sancta Ciuitas hos Diuos tutelares Veneratur. Et in Cōstantinopoli, Regis magnam gratiam putabant se adipisci, non si iuxta Apostolos sed si vel extra eorum vestibula corpora eorum sepelirentur, cumque Piscatorum hostiariis Dionisus Alexandrinus ⁿ sibi congratulatur & magnæ laudis merito tribuit quod non solum martyribus famulari meruisset Christi athletis in carceribus sed etiam quod lintea quibus illorum iam vita defunctorum corpora ad sepulturam inuoluerentur neglecto vitæ periculo conficienda; præparanda curauerit.

lib. 3 r. dial. 5. de leg.

k Adde que Demosthenes ait in orat. contra Marcotatum, *σὺ δὲ ὦ τοῖς νεοῖς καὶ τοῖς παλαιῖς καὶ τοῖς μετὰ τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἐξωθεν τοῖς ἀλλοθιῶν καὶ τοῖς ἐξ ἄλλων πόλεων καὶ τοῖς ἐξ ἄλλων πόλεων καὶ τοῖς ἐξ ἄλλων πόλεων* id est, Solon in legibus & Dem in oraculo mandat, vt cognati & affines mortuis inferias certis diebus exhibeant. ^l Suetonius in caligula. cap. 1. *Thematarach, id est, figura Solis, quia cum Iosue Solem star fecisset super eius sepultura Solis figuram effinserunt.*

n Euseb. lib. 7. hist. c. 10.

uesit. Idemq; rursus ad Hieracem Aegypti Episcopum aliquot sepeliendorum ritus his verbis comprehendit: Sanctorum corpora pij viri non sunt grauati manibus erectis, supinisq; excipere gremio suo reponere, occludere oculos, ora obturare, gestare humeris cadauera, decenter ornare illis adherescere amicè, complecti, lauare accuratè & linteo funebri involuere. Eusebius lib. 7. cap. 14. Asterij senatoris Romani egregium laudat facinus quo S. Marini fortissimi militis martyrio præsto adfuerit & eius corpus simul atque è vita migravit pretiosa & splendida veste obtectum sustulit, atque humeris impositum denique magnifico & sumptuoso linteo inuolutum decenti sepulchro condiderit non autem gentilico ausu & bruta consuetudine combussit. ^o Protomartyr Stephanus vt actorum Apostolicorum testatur historia magno suorum dolore & acerbissimo luctu sepultus est. Virgo Dei genitrix quæ hodie inter Sydereos axes splendore perpetuo choruscat, quæque pro nostris patrocinatur votis pio & grato cultu per Apostolos vt scripsit post Dyonisium Areopagitam Nicephorus ^p in mausoleum delata. Cuius piæ traditionis religio summè exulta est ab Apostolis & eorum successoribus ad nostra vsque tempora. Anacletus ^q quo decētius & honoratius mortuorum sepulturæ prouideretur, à Traiano imperatore agrum recepit qui pulchrè & sanctè instructus locus condendis defunctorum corporibus destinatus est, quem recepta græca appellatione cœmeterium ^r quod est dormitorium nuncupamus. Post hæc furentibus vndique in Christianos Tyrannorum persecutionibus Fabius vigesimus primus in Pontificali Successione eodem argumento plura alia ampliora & frequentiora loca construxit, quæ tamen vastata ac sacrilegè temporis & hominum iniuria direpta Christianis restitui iussit Imperator Galenus vt idem laudata principis epistola narrat. Eusebius: Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda ait solennitatè sepulturæ propter viuos & mortuos obseruatam fuisse. Propter viuos quidem quæ duplici ratione, prima est naturalis error quando ex sepulchris corporum hominum tabescentium oculi efficiuntur, vt videre incipiuntur sani. Secunda

o Caluera Christianorum non vni gentilico comburimus. Sed cum sciuntur de terra corpora nostra esse plasmata, atque iterum in terram esse resoluenda iussit illud. Terra es, & in terram ibis. Præterquæ quod humana corpora excuvire horror est nos ea includimus tranquillis terra specubus. ^p Nicephorus. hist. Eccl. lib. 2. c. 22. & Dyonis. lib. de diuinis nominibus. 3. cap. 9. Platina in Vita Anacleti. ^{v.} ^r Apud Cretenses, teste Athenæo li. 4. Dipnos. Domus vbi hospites dormire solebāt. *καὶ καὶ ἵσθηται* dicebatur: *ἀπὸ τῆς κοίτης*, hoc est domus.

cunda ratio est fidei professio nostræ qui resurrectionem speramus. Non secus qui locum aliquem aut rem se recuperaturum aliquando sperat is diligenter eam notat & curat, sic sancti Patres fidem atque spem resurrectionis quam habebant hoc officio ostendebant curantes diligenter & cum honore fidelium suorum sepulturam. Vnde idem Augustinus li primo de ciuitate Dei docet Iacob & Ioseph aliosque patres veteris testamenti voluisse in terra promissionis sepeliri vbi credebant Christum nasciturum cuius & resurrectio est causa resurrectionis nostræ. Quinimo & ipsum Adamum volunt Origenes, Cyprianus, Athanasius, Basilius, Epiphanius cum Augustino post longo senio de-coctam vitam & multis rerum discriminibus fractam quibus non gentis & triginta annis iactatus fuit venisse tandem in montem qui postea dictus est Caluarix ibidemque curasse sepeliri, vbi oraculo didicerat Christum mundi redemptorem moriturum. Tertia ratio est vt honore iusto efficiamus instrumenta misericordix, nam corpora sanctorum templa fuerunt & vasa spiritus sancti. Quarta est vtilitas viventium quando occasio datur multis accedendi ad monumentum, vbi conditionis humanæ admonemur ex memoria defuncti. Alloquitur enim quodammodo viatorem sequutus eum Ecclesiasticus, Mihi heri & tibi hodie. Præter hæc etiam, sepultura inter alia opera misericordix merito recensetur, quod in ea preces & suffragia fiunt pro defuncto & elemosynæ dantur pauperibus. His ad-stipulatur Augustinus tomo quarto libro de cura pro mortuis agenda capitulo primo, dicens ad Paulinum episcopum. Scripsisti per homines filix nostræ religiosissimè Floræ, quærentes vtrum prosit cuiquam post mortem, vt corpus eius apud alicuius, sancti memoriam sepeliatur. Hæc scripsisti ad me interim, non tacens quid ipse sentias, Nam dicis videri tibi non esse inanes motus animorum religionis, atque fidelium pro suis ista curantium. Adiungis etiam vacare non posse, quod vniuersa pro defunctis ecclesia supplicare consuevit, vt hinc & illud conici possit homini prodesse post mortem, si fide suorum humando eius corpori talis prouideatur locus in quo appareat opitulatio etiam

s Sepultura
vniuersa ex o-
peribus miseri-
cordie quod
Tobias exortuit
& ceteri Patres
Veteris Testa-
menti, illi quoque
sibi voluit im-
pendi Christus
non tamen in-
tuitum, vt eius sit
in die iudicij
mentionem in-
ter cetera factu-
rus. Quin verò
Matthæi. 8. illi
qui se qui ipsum
recusabat, cau-
satus quod vel-
let mortui pa-
tris sepeliri
et aliam il-
liud obsequium
peragere, san-
ctus quom-
sepeliri dicitur
et (inquit) mor-
tuos, sed est mor-
talis curantes
sepelire mortuos
suos. Quamuis
illuc eos potius
increpare voluit
quos cura vi-
uentium paren-
tium professio-
ne religionis co-
hibet, vel remo-
uatur. Ceterum
patres antiquæ
legis in terra
promissa sepeli-
ri curabant: vbi
mestas erat, &
nasciturus, &
mortuus.

etiam isto modo quaesita sanctorum. Sed hæc quum ita sint, quomodo huic opinioni contrarium non sit, quod dicit apostolus posterioris ad Corinthios. capite quinto. Omnes astabimus ante tribunal Christi, vt ferat vnusquisque secundum ea quæ per corpus gessit, non te satis videre, si- gnificas. Hæc quidem apostolica sententia ante mortem admonet fieri quod possit prodesse post mortem, non tunc quando recipiendam est, quod quisque gessit ante mor- tem. Verum hæc ita soluitur quaestio. Quoniam quodam vitæ genere acquiritur dum in hoc corpore viuatur, vt ali- quid adiuuent ista defunctos, ac per hoc secundum ea quæ per corpus gesserunt eis quæ post corpus (seu post mor- tem) religiosè pro eis facta fuerint, adiuuentur, hæc ille.

SENTENTIAE VETERVM PATRVM
DE SEPULTVRIS ET EXEQVIIS.

§ II.

EXORTISSE piam illam sepulturarum & exequia- rum consuetudinem simul cū ecclesiæ institutis, imo eū ipso orbis exordio testes efficacis & insignis fidei pro- fitentur. Ambrosius libro primo de patriarcha Abraham, capite nono ait. Locus hic habet mortem vxoris, fletum mariti officium sepulturæ: Surrexit (inquit) Abraham à mortuo. Docemur, vt non diutius inhæreamus mortuis, sed quantum satis est officij deferamus, festinauit autem pro loco sepulchri precium soluere, quum gratis daretur, vt non in alienis locis, sed in nostris potius ædificemus tu- mulos parentum vel proximorum. Hoc ideo Abraham fecit, quia nondum erant huiusmodi Dei templa, in quibus fidelium in domino reliquix conderentur.

Augustinus de ciuitate Dei dicit non abiicienda, nec contemnenda mortuorum, maximè iustorum ac fidelium corpora: quibus tanquam organis & vasis ad omnia bona opera vsus est spiritus sanctus. Proinde antiquorum iusto- rum funerz, officiosa pietate curata esse, exequias celebra- tas, sepulturam quoque prouisam, eos etiam superstites de- sepeliendis aut transferendis corporibus suis filiis man- dasse. Quod nunquam egissent sancti patres afflati spiritu

t Augustinus
nullum aliud
habuit subiectū
felicitatis in hoc
opere de cu-
ra pro mortuis
agenda, quam
religiosa sepul-
tura commendat
tionis, ille cō c.
nono memorans
quod habetur 2.
Reg. c. 2. Lau-
datur (ait) illi
& à Rege Da-
uid benedicun-
tur, qui Saulis
& Iona & ossi-
bus aridis sepul-
tura misericor-
diam prestue-
runt.
a. Ambrosius
satis esse ait of-
ficij defunctis fi-
delium corpori-
bus impendere,
dum Ecclesia
antiquis institu-
tis morem geri-
mus in eorum
exequiis & se-
pulturis. Eadem
dicit libro 10.
Commentar. in
Lucan. cap. de
sepultura corpo-
ris Christi.

sancto, & spiritum continuo post exhalaturi, si officiosa pietate curare, exequias emortuorum corporum celebrari, sepulturam prouidere, & huiusmodi cætera Deo grata non noffent. ^b

Dionysius enim libro Ecclesiasticæ Hierarchiæ, capite septimo, post multa defuncto cuius vita pia vereq; Christiana fuit, subdit de propinquis ipsius: Accipientes eum, ad summum sacerdotem ducunt tanquam sacris coronis donandum. Ipse autem (nempe sacerdos) cantans suscipit & ea peragit quæ diuino instituto super sanctè quiescentibus fiunt. Congregans sacerdos sacrum chorum, si sacerdotalis ordinis fuerit qui dormiuit: ante sanctum altare inclinans eam orationem ad Deum inchoat, & gratiarum actionem. Si sanctis monachis, aut sanctæ plebi insertus erat, ad venerandum sacrarium, ipsum ante sacerdotem inclinatur, deinde precem cum gratiarum actione præful peragit, deinde verò ministri inserta diuinis eloquiis verissima de nostra resurrectione promissa legentes, sacrè cantant confitentes hoc, & valentia Psalmorum cantica. ^c

In Oecumenij tractatulo quem edidit de locis prædicationû, & de morte apostolorû iam à mille centum octoginta annis, sic habetur de eunucho Candaces reginæ Aethiopum, qui Actuum octauo recensetur à Philippo baptizatus, quod in Arabia scælici prædicarit, ferturque martyrio vitam ibi finiuisse, & gloriosè sepultus esse. Id nimirum testimonio est quod illo tam tempore apostolorum, quibus erat contemporaneus is Eunuchus, obseruaretur gloriosa seu honorifica sepultura. Gregorius Nazianzenus à mille ducentis annis oratione secunda in Iulianum Imperatorem, loquens de Constantij imperatoris pij & fidelis sepultura, dicit: Constantius communibus omnium elatus est manibus ac pompis, iisque venerandis, ac nostris necnon cantibus tota nocte resonantibus, ac luminaribus accensis, quibus Christiani transitum pium honorare censemus, panegirisque post interitum ductus est, & corporis facta deportatio. Notus præterea sermo fidelis, & qui ad multorum peruenit auditum, quod postquam corpus Taurum montem superauit, vt in paterna eius conde-

retur

^b Antiqua pietate iustorum corpora sepulta fuisse dicit Augustinus, & veteres superstites de sepeliendis, aut transferendis corporibus suis filii mandasse. eod. lib. cap. 13.

^c Idem Dionysius in Theoria eiusdem capitulis notat eos, qui stolidè subsannant sepulturæ religionem. Sed hæc inamundis (inquit,) id est, infidelibus, si viderint: aut audierint à nobis agi, in sepulchris videlicet, la. è ridebunt non oportet autem mirari ad hoc, si enim non crediderint, vt Eloquia aiunt, non intelligunt.

retur ciuitate, nempe in magna hac & cognominis eiusdem, vox quædam ex alto est audita tanquam canentium & præmittentium angelicarum puto virtutum, ob honorem pietatis eius ac retributionem sepulturæ. ^d Postquam corpus magnæ & regiæ appropinquauit ciuitati, quid referre opus est vniuersi exercitus concomitationem, ordinesque armatos non secus ac Imperatori viuenti obuiam factos aut ciuitatis illustris effusionem memorabiliorem quam vnquam facta fuit, siue post hac erit.

Damascenus pariter in historia Barlaam & Iosaphat, descripta morte Iosaphat, qui deiectis regiis insignibus, abnegatoque regni iure, Christi fidem, imo verè Christianam & euangelicam perfectionem profitens, hæremiticam duxerat vitam in hæremo, dicit eum à quodam alio viro sancto, non procul ab eo degente (qui & diuina reuelatione præmonitus ipsa dormitionis hora adfuerat illa) sacris laudibus honoratum, cunctisque peractis quæ Christianis legitima sunt in sepulchro probatissimi quondam patris Barlaam (à quo veritatem primo fuerat edoctus) positum. En vt Deus seruo suo prospexit de sepultura, vt qui mundanos honores nihil prorsum fecerat propter Christum, quantum la posset in eremo (quam nulli præter Anachoretas incolabant) impendi legitimo Christianorum more non orbareretur, & vbi frequens deerat clerus ac populus, & vbi ceteri nulli, saltem (quod supererat) sacris laudibus & cæteris quæ illic præstari valebant honoraretur, Plurima ergo miracula in translatione, & depositione, & deinceps per sanctos famulos suos operatus est Christus. Et quanta pompa, quanta multitudine magnatum & populi, quantis sumptibus, canticis, lampadibus, accensisque luminaribus honorificè celebrata est sanctorum virorum secunda sepultura, qui tametsi vitam adeo duxissent austeram, adeò Christianam & euangelicam vt non dubitarentur mox ad beatitudinem admitti, nullius omnino pœnæ debitores, tam honorifica tamen sepultura debuerant celebrari ad Dei, ipsorumque sanctorum honorem, & id obeuntium salutem. Et si sanctis iis nihil inde beatitudinis essentialis accedebat, Deo tamen sanctisque debitus præstatur honos, acciden-

N 3

talisque

^d Solennea pompa Gregorius Nazianzenus Constantij Imperatoris exprimit quod electricis resonante non tantum die, sed & nocte accensis luminaribus, quibus pium Christiani transitum iam honorari Catholicè censebant, ipsa celebraretur sepultura. Nec est quod illam pompam aduersari religioni Catholica dicat, dummodo non sit excessus, nam pariter sermone retulit Ambrosius in libro de obitu Theodosij 13. & refertur. q. 2. can. quia alij. Nam de Iacobo, de Mose, Amon. non inferiora legimus.

e Sequitur tandem: Mirando quoque precepto per visio- nem constructus qui ei sepulchrum a benedictum impenetrat eremita ad Indorum regnum profectus Barrachia regi cuncta hæc recenset. Qui cofiosa multitudi- ne mox accitas, virtute multa stipatus, moni- menti locum ad- dit, ablato opere- culo in vberri- mas continuo prorumpit. La- chrimas Bar- laam & Iosaphat corp. accer- nes a priore co- lore, nullatenus immutata, since- ra verò & om- nino integra cū suis indumentis. Tūc illa sanctu- rum ammarum tabernacula multam suavi- tatem odori st- rabat, forditatis nihil profus re- inuentia, qua- rex in throno pre- tiosis recandina, in suam repar- auit patriam. re autem ad au- res populi per- uenit, innume- rabilis multitu- do ex omnibus civitatibus & adiacentibus locis, ad adoranda & videnda bea- torum virorum corpora conflue- bat honorificè cum hymnis &

talisq; beatitudinis his nonihil accedebat, iis fungentibus officis, commoditatis plurimum vt miracula tunc diuini- nitus ædita, & infidelium conuersio mox sequuta docue- runt, hæc ille. Specta qua solennitate ad sepulchrum de- latum est sanctum illud corpus, quum ab episcopis porta- retur, aliis episcopis præcedentibus cum cereis & lumi- naribus, aliis choros monachorum & ceterorum clerico- rum ducentibus, concomitantibus non modo Bethleemi- ticus, sed & palæstinis turbis propemodum innumeris. Funebres psalmorum & eorum quæ iam tunc in iis exe- quiis decantari solebant, cantus quam varij longoq; tem- pore ducti fuerint expende, quum aliquot diebus etiam postquam sepulchro in ecclesia conditum est, perseuera- rent. Non ergo noua nec recenter hæc cogitata sunt.

Proinde idem Hiero. to. I. in vita. Pauli primi eremitæ, recensens vt hunc defunctum sanctus Antonius qui solus ad defunctum à Deo missus aduenerat, sepelierit, ita habet. *Obuoluto & foras prolato corpore, hymnos quoque & psalmos de Christiana traditione decantans, contristabatur Antonius quod sarculum non haberet, fluctuanq; vario mentis æstu & secum multa reputans dicebat: Si ad monasterium reuertor, tridui iter est, si hic maneam, nihil ultra proficiam. Moriar ergo vt dignum est, iuxta bellato- rem tuum, Christe, ruens extremum halitum fundam. Eo talia animo volente, ecce duo leones ex interioris eremi parte currentes volantibus per colla-iubis ferebantur, qui directo cursu ad cadauer beati senis substiterunt, adulan- tibusq; caudis circa pedes eius accubere fremitu ingenti rugientes, prorsus vt eos intelligeres plangere quomo- do poterant. Deinde haud procul cæperunt humum pedi- bus scalpere arenamq; cerratim egerentes vnus hominis capacem locum effoderunt. Quumque recessissent depo- sito eo in fossam, humum de super congregans, tumulum ex more composuit. Adnota ex iis Hieronymum memora- re beatum Antonium qui tum solus erat, ita quoque remo- tus à fratribus vt inde tridui iter esset, quod potuit exol- uisse secundum traditionem Christianam. Et cui ibi lumi- naria deerant omnino, concomitantia quoque agmina, saltem*

saltem quod valuit, præstitit. Nam corpus obuoluit, foras protulit: hymnos circum corpus, psalmosque decantauit. Et quod ab hominibus nescientibus eum obiisse non est exhibitum, Deus per leones, animantium ferocissimos, sup- pleuit. dum cadaueris pedibus accubantes ingenti fremitu rugiendo, defunctum sanctum quodammodo planxe- runt, inhumandoque corpori fossam parauerunt. Quibus etsi non egeret sanctissimi Pauli anima tamen corpori quod piis operibus obeūdis fuerat animæ vsui, id à super- stitibus officium deberi, sibi que auctori naturæ gratum esse, Deus hoc iudicio declarauit.

Chrysofomus homilia sexagesima in Ioannem cul- pans infanos quorundam sui temporis fletus, vt pote quod defunctos lugentes, ancillas aut seruos cedebant quasi defunctos sic honorarent, dicit. Honor mortuo non est fletus, non eiulatus, sed hymni & psalmi. Quo innuit hym- nos & psalmos suo tempore in defunctorum luctu decan- tari solitos. Idem Chrysofomus .tom. 5. ad populum Antio- chenum homil. septuagesima, quæ inscribitur, quod pro defunctis lugendum non est sed orandum, vbi criminatur & arguit eos qui tantis eiulatibus & vociferationibus co- ram ludæis & Gentilibus defunctos plangebant, vt eos nunquam resurrekturos viderentur censere, & non expen- dere quod Paulus dicit nos per Christum liberandos, qui metu mortis per omnem vitam eramus obnoxij seruituti: vt ex his quæ in defunctum funere exhibentur, moueatur, non ita lugere dicit. Sed vos ista (nempe quod per Chri- stum post hanc mortem sumus à seruitute & subiectio- nem alorum liberandi) credi ab infidelibus nõ finitis, ope- ribus pugnantes aduersus ea: licet Deus multa fieri antea iusserit, vt hanc tolleret improbam consuetudinem. Quid enim ardentes (quæso) lampades sibi volunt? Nonne eos tanquam athletas comitamur? Quid autem hymni, nõ ne glorificamus Deū, & illi gratias agimus, quia iā defunctū coronauit, absoluit à laboribus, & ab incertitudine sublatū penes se retinet? Nonne hymni? propterea nonne propter- ea psalmodiæ? Postmodum iis obiurgatis ob in sanum mo- rem quo mulieres quædam ad deflendum mortuum con- ductas

canticis & iam padibus, ac cre- reis ardentibus. Splendidè verò & magnificè in Ecclesia, quam Iosaphat à fun- damentis crece- rat, deposita sunt corpora. Et Dionysius si- quidem Arcopa- gna ecclesiasti- cae. Hier. ar. c. 7. Gregorius Nau- xianzenus de Constantino im- peratore vt pa- ter superius: Da- mascenus in hi- storia Barlaam & Iosaphat: Hieronymus in epistaphio Pau- le, nunc quoque vniuersæ ortho- doxa ecclesie, consuetudo huic rei fidem facit. Ob id ab hac semper observa- ta consuetudine vbi cōmōde ob- seruari potest, citra necessita- tem recedere, no- uitas est. Et si nouitas omnis, antiquitas ad- uersa, suspecta est, aut non fa- cilè admittenda iudicari sine co- mitam illo, clāmque corpus suum (quod or- gamum: vāsq; Spiritus Sancti & sacri corporis Christi sui) sine ceremonia vlla ecclesiastica, quæ omnia com- mōde præstari valent, suspectū erit.

b Canonista & doctores scholastici de hoc dubio, an pro sepultura aliquid exigere liceat, variis verisimilibus sententiis. D. Thomas 2. 2. q. 100. art. 4. ad 3. dicit quod locus non datur conseruatus in sepultura nisi per se. 12. q. 2. cap. anrum. Si vero iam sit deputatus ad sepeliendum humana corpora vendi non potest ad sepulturam secundum omnia iura, licet in necessitate una Ecclesia possit vendere alteri. Hostiensis dicit. Quod quicquid temporale datur vel pernicietur, ut electio sepulturae facta est simoniacum. 1. q. 2. c. quia pio. Et de pact. cap. fin. Panormitanus in c. appareniam. de Simoniacis. Dicit quod obseruari possunt laudabiles consuetudines si tamen in spiritualis prius conferantur, aliter non est tolerabilis consuetudo tamen capiendum est, ne peccatum clerici aliquid pro sepultura. In. in. c. appareniam. rex. in l. priuilegia. c. de sacrosanct. eccl.

indubiè non minimus est quod multis in locis minus gratuita esse videatur eorum administratio in aliquibus etiam adeò venalis ut etiam cum sepulturae padperculis ea non semel denegata sint. Hæc non absre conquerebatur optimus pontifex tollendis abusibus & imposturis studiosus, sed indies in hos scopulos collabimur pecuniarum perfida corruptela. Id pace omnium dixerim olim sub Tyrannis nouitia temporalia illa communia erant, maria, flumina, viæ publicæ, feræ & pontes nunc auaritia eò euasit ut ipsa solahabitet super terram omnia sibi vendicat Ita ut si pons, portus, flumen aut via transeunda sit soluendum sit aliquid nec panem licet coquere nec hospitio suscepta denique neque mortuum licet transferre nisi soluas aliquid. Quid non mortalia cogit pectora auri dira fames? Hæc me inuitum exclamare facit non sine lachrimis, quid dabitur gratis in aliis parrochiis ubi sepulturae venales sunt? Barbarus ille Hebron inquit Hieronymus. offert Abraham ignoto hospiti gratuitum sepulchri munus, & vix adduci precibus potuit ut oblatam pecuniam reciperet. Hic forsitam aliquis Cyclops præscriptionem proponet & moderamentum inculpatæ tutelæ, sed Dominus inquit cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Iura omnia diuina & humana turpissimam aliquid exigendi pro sepultura consuetudinem detestantur. Hinc Triburiense Concilium hoc decretum statuit veris & piis rationibus iusultum mortuo ne prohibeas gratiam sciens quod omnes moriemur & paulopost & quoniam mors tibi futura est & appropinquat etsi tardat, recordare qui non hominis est terra sed ut Psalmista commemorat. Domini est terra & plenitudo eius Psal. 23. Si terram vendis in uasione rei Domine reus teneberis, gratis accepisti à Deo gratis da pro eo. Quare interdictum sit omnibus omnino Christianis terram mortuis vendere & debitam denegare sepulturam, nisi forte proximi & amici defuncti propter nomen & redemptionem animæ viri defuncti gratis aliquid dare velint Innocentius tertius Episcopo Magolenti sic scribit, Abolendæ consuetudinis peruersitas apud montem Pessulanum (ut dicitur) inoleuit, ut decedentibus non prius permittatur effodi

effodi sepultura quam pro terra in qua sepeliendi sunt certum prætium ecclesiæ persoluatur, ideo mandamus quatenus cum loci Diocesanis existas inhibeas clericis ne quicquam omnino præsumant exigere hac de causa. Prohibetur ex concilio Lateranensi in cap. cum in Ecclesiæ. de Symonia tanquam horribile aliquid accipere pro sepulturis & exequiis. Inoleuit pessimus ille mos quo extorquentur potius quàm impetrantur nescio quæ præmiola pro funeri & exequiarum ratione adeo ut nec homini liceat visceribus matris includi quin prius non licentur hæredes de loco sepulture & de funeri ritu & ceteris que non absque graui scandalo apud nos visuntur. Non opus est legum nouarum editione, sacri canones Concilia, patrum decreta, execrantur frequentiores illos abusus qui hac in re committi solent sed ut piis parochis charitatis Christianæ studiosis consulamus nos quædam summa capita obseruationum quæ conueniunt huic instituto ex Bonhomio Episcopo quo nemo rem melius præstitit summatim referemus.

Primo quidem scire omnes debent, quicunque animarum curam gerunt, nemini vquam Christi fidei, qui in Ecclesiæ sancta gremio vita sanctus sit ecclesiasticam à se denegandam vel differendam eo etiam nomine sepulturam quod ea, quæ vel iure, vel consuetudine, vel etiam hac nostra consuetudine etiam pro stipendio, vel laboris mercede in funere præstari debent, sibi non persoluantur, aut denegentur, id quod est quidem non modo sacro Canonum iure sed etiam civili cautum.

Si quis igitur contra hoc decretum quicquam admisserit, is præter simoniacæ prauitatis labem, quam incurrit grauius etiam Reuerendiss. Episcopi arbitrio multetur.

Nihil præterea clericum aliquem pro Ecclesiastica sepultura pacisci, aut etiam aliquid sponte datum recipere posse sine Simoniacæ culpa declaramus.

Sed neque etiam pro sepultura loco, ut scilicet corpus aliquod in Ecclesiâ potius, quam in cimiterio, aut in digniori Ecclesiâ, vel cimiterij loco sepeliatur, quicquam exigi permittimus.

Neque item pro maiori cruce in funere gestanda, aut etiam campana maiori pulsanda, nisi maioris laboris ratione aliquid amplius erogandum videatur.

Tum Reuerendiss. Episcopus diligenter inspiciat, ne ab iis, ad quos pertinet, tam in urbe, quam in diocesi, quicquam aliud fiat, committaturve in funere, quod simonia, vel sordida etiam auaritia suspicionem iniicere, aut cuiuspiam scandali occasionem præbere populo possit.

e Ioannes Franciscus Bonhomius Episcopus Vercellensis S. Sedis apud Sacram Casarem maiestatem cum potestate legitime de latere nunciatus, in visitatione Dioecesis Comensis libellum compositionis reformationis Ecclesiasticæ omnium Ecclesiarum v. sibus accomodata, ex quo hæc decreta de sepulturis, desumpta sunt.

Sed quia pro stipendio, & labore præsertim pauperum clericorum, tum etiam pro funerum impensis, ac modo, aliquid dari, ac recipi sacri canones non vetant, adcirco nos, non tam ut clericorum indigentia aliqua ex parte consulatur, quam ut pie consuetudines tam diu, quo ad corruptelas non depræuentur, vsu retineantur, prius quidem omnibus diligenter ageratis, atque etiam ipsa, cum aliquot ecclesia Metropolitana, grauiusque sacerdotibus communicata, hæc de funerum & exequiarum modo perpetuo seruanda constitutere censuimus. *

* Hac quæ
optimus Episco-
pus in gratiam
vniuersi Diocesis
aut Episcopatus
vsu constituit
pro loci, & per-
sonarum quali-
tate, vel obser-
uari, vel insir-
uari possunt in
his, quæ consue-
tudine antiqua
prescripta sunt.

Cum sacerdotes loci, vbi funus, vel exequia aguntur, incola sunt, solidorum sex imperialium elemosyna singuli contenti erunt.

Cum autem à loco, in quo resident mille circiter passus longè euocantur, nonnem si ad duo passuum millia, duodecim, si ad tria. xvi. ad quatuor autem, xx.

Si longius iter conficiendum est, duos regales nummos, aut ad summum quartam aurei partem, Vicarij Forani arbitrio, pro loci distantia, sine laicorum villo offendiculo modestè præsumendam, cum gratiarum actione uari possunt in percipiunt.

Si funus simul ducendum, & exequiarum officium in ecclesia celebrandum est, singuli ultra supradictam elemosynam, dimidiam amplius partem accipiant, vt puta nouem quibus sex soluiorum præsumpta est elemosyna.

Vbi orandum, vel cibis ad reficiendum ab hæredibus defuncti exhibetur, dimidiam tantum partem præsumpta summa accipiant, atque eo minus etiam prout pius, ac prudens Vicarius indicauerit.

Archipresbytero vel proposito, alteriue cui cura dirigendi funeris, vel officij incumbit, dimidiam amplius partem elemosyna, qua reliquis sacerdotibus datur erogari, atque ab eo percipi posse ducimus, pro cura atque officij ratione.

Clericis verò, ac custodibus, alijsve crucem ferentibus, tertiam tantum partem eius, quam percipit sacerdos, elemosyna attribui satis erit.

Si quis ultra, quam prescriptum est, exigere ausus erit, in eum, tanquam simoniae labis reum, ex Canonum iure seuerè agatur.

Atque hæc quidem, de clericis ad funus vocatis qui quoties inuitati sunt, accedere semper debent, si qui vero sponte acceperint, vel pietatis, vel obsequij gratia, cum nihil elemosyna acceperint, non est, cur conuocentur.

At verò, vt immodicæ palliorum impensæ modò, aliquis adhibeatur, & nonnullorum insatiabilis cupiditas cohiberi possit, statuimus, ne quicquam plus, quam infra præsumpta ratio est, exigatur, petaturve.

Pro palliis, quæ ad feretri, & exequiarum vsu parochi, aut Capituli sumptibus confecta sunt, si ex holoserico, vel preciosiori alio panno sunt tres imperiales libræ ab hæredibus defuncti persoluantur.

Si ex serico abraço, damascenove, aut alio opere laborato, libræ eiusdem monetæ duæ.

Si ex laneo, lineoue panno, vna.

Vbi verò sodalitates alicuius, aut aliorum, quam parochi, aut canonico- rum impensæ confectum pallium est, nihil à parocho, vel à canonicis ratione pallij

pallij exigatur, sed eidem confraternitati, ex prescripta taxa ratione tribuatur. Neque item vbi ab ecclesia, cuius ministri funus non comitentur, quicquam amplius exigi liceat.

Qui secus fecerit; quanquam simonia reus dici non omnino potest, cum pallio vsu consumantur, tamen vt exactor iniustus, & nostris mandatis inobediens, seuerè Episcopi arbitrio puniatur.

Sicubi minus, quam supra præsumtum est, aut etiam nihil exigi, aut solui est consuetudinis, eam inuiolatè seruari mandamus, quique ab illa recedere voluerit, aut vlli ratione conetur, is graui pœna ab eodem Reuerendiss. Episcopo multabitur.

Vbi verò pia hæredum liberalitate, vltra præsumptam mercedem clericis elemosyna offerretur eam quidem præsertim à pauperibus clericis recipi non vetamus.

Fideles verò omnes in Domino hortamur, vt in singulis parrochijs communi impensæ sericæ, aut alio genere honesta pallia pro populi conditione ad feretra exornanda comparent, quæ omnibus præterea in funere gratis accommodentur.

At pro nobilioribus quidem liceat preciosa, si hæredibus libuerit, adhibere, sed redimere nequaquam, ne vlli vnquam prophano, sed Ecclesia tantum, cui statim addicta sint vsu deseruiant.

Quod autem de pallijs altarium vsui dicatis, ad operienda corpora adhiberi solitis, auditum est, id quidem cum vetitum Canone sit, ferri nullo modo potest, quare ne id amplius fiat, sub graui suspensionis, quo ad clericales personas, qui eius criminis quomodolibet participes erunt quo ad capitula autem collegia, aut vniuersitates, interdicti pœna districte inbibemus.

Cereorum autem, numerus, tantum adhibeatur, qui defuncti ipsius hæredibus satis esse videbitur, nisi fortasse sordide nimis, aut impiè funus duci vellent. Tunc enim Reuerend. episcop. in vrbe, in diocesi autem vicarius forameus, tam defuncti, quam ipsorum hæredum conditione inspecta, honestam, ac decentem pompam funeri adhiberi iubebit, ac iuris remedijs compellet.

At ne ob defuncti vestes, aut alia funerum ornamenta, quæ cum Ecclesiæ etiam oblata iure esse intelligantur, in pacationem sine simonia labe deduci posse videntur, scandalum in populo oriatur omnem diligentiam, ac studium adhibebit Episcopus.

Qui præterea curabit, vt clerici omnes in sacris ordinibus constituti, cum sacris vestibus suo cuiusque ordini congruentibus, omnino sepeliantur, de quibus parochorum quempiam nihil vendicare, prætereque iure posse, aut debere, etiam quarta funeralium ratione, declaramus.

Parochus, cum primum aliquem in sua parochia finibus vita perfunctum esse nouerit, pro illius animæ salute orationes aliquas, vel breuiore, quæ pro defunctis leguntur, piè recitet, certò, campana signo populum commoneat, vt pro fratris anima preces fundat.

Tum si ille pauper miser, cuiusve ita sit, vt ex eius bonis impensæ ad funus necessaria colligi non possunt, ipse ecclesiæ suæ impensis, vel piorum hominum

conquisita cleemosyna funus ipsum saltim cum clerico prosequetur.

Quicumque ad funus vocati clerici, tam regulares quam seculares conueniant, bini, atque ea cum modestia incedant.

Non aliis quidem vestibus, habitibusve indecenti, quam iis ipsis, quibus in choro vti solent, funus comitentur.

At non discedant, quam feretrum ex humeris hastantium sublatum in ecclesia vbi humandum est, sistatur.

Præquam oriatur, vel postquam occiderit Sol, defunctorum corpora nulla offerantur.

Nulla quoque ultra quadraginta horarum spacium, insepulta mancant.

At ne mane etiam ad sepulturam recipiatur maioris missæ tempore.

Neque diebus festis, nisi missarum omnium sacrificiis peractis.

Ne item die Dominico neque alio solenni festo fiat officium mortuorum ac præsertim ne iis diebus missa vnuquam pro defunctis celebretur, ac neque etiam duplicibus festis, licet ij à populo pro festis minimè habeantur, colanturve.

Quacunque autem candela, cerei, intortitiæve ad crucem, vel ad feretrum, vel quavis aliarationem funere, exequis, vel defunctorum officiis adhibentur, ea ita Ecclesia donata, atque attributa esse censeantur, vt nec qui tradidit, ea repetere, nec qui accipit in alium quam in ecclesia usum, ab illo conuerti liceat.

Nulla in tota hac diocesi de quarta funeralium, vel de ordine in funeribus ineundo controuersia, Dei gratia, audita sunt, si tamen aliquando subiiciantur, eas statim ex Tridentini Concilij decreto, diffiniat Reuerendissimi Episcopi, integramque ipsam funeralium quartam parochio, cui debetur, omnino persolui iubeat.

At qua alicubi fieri consueverunt, in funere defuncti laudationes, eas omnino interdiciamus, nisi cum interdum aliter grauem aliquam ob causam Episcopus iudicauerit. Sed pia aliqua fiant earum loco hortationes, ad orandum pro anima defuncti, ad humanam fragilitatem agnoscendam, atque ad vigilandum continuè, quoniam qua hora non putamus, nihilque minus cogitantibus nobis hora mortis superuenire consuevit.

Cum autem episcopum (cui quidem diuturnam, & felicem vitam totis visceribus à Domino precamur) aliumve, qui pro tempore erit, ab hac vita migrare contigerit, seculares regularesque omnes Clerici, & Sodalitates item omnes, quæ pœnitentiæ habitum quomodocunque induunt, ad illius funus conueniant, quod vt qua decet, pompa ducatur, Canonici, & Capitulum diligenter curabunt.

Tum exequis ritè, religiosèque persolutis, eius animam precipuis precibus Deo Omnipotenti commendare studebunt.

Sacerdotesque omnes potissimum tam in vrbe, quam in Diocesi, statim Episcopi morte audita, primo die, quo pro defunctis missa sacrum fieri liceat, missam pro illius anima celebrent.

Canonici autem in vnaquaque collegiata, ac præsertim in Cathedrali missam solemnem defunctorum celebrent.

Tam

Tam parochi singuli cum populis suis supplicationes inibunt, Dei omnipotentis deprecandi causa, vt demortui pastoris animam pro sua misericordia in æterna cœli recipiat tabernacula, pinnaque, ac sollicitum successorem ipse eligat, qui animas sibi concreditas ad cœlestia pabula perducere valeat.

At verò in vrbe publicas indicationes ab vniuerso clero obeundas, mandamus, quibus id potissimum à diuina maiestatem petatur, vt oratio regi bonum, ac vigilantem pastorem concedere dignetur.

Singulis autem annis in cathedrali ecclesia illius anniuersarium tum capituli, tum episcopi, qui successerit, sumptibus, quandiu proximè eius successor vixerit officium peragatur.

Die præterea, omnium fidelium defunctorum commemorationem proximè sequenti, nisi Dominico aut duplici festo impedito, quotannis ab eodem Capitulo solenni ritu anniuersarium officium pro animabus omnium fidelium Episcoporum defunctorum celebretur.

Alia item anniuersaria postmodum illius diei, quo pro Episcopis defunctis celebrata sunt, pro canonicis, aliisque ecclesiæ ministris defunctis, prætereaque peragantur. Ex his singularia quadam excipiet quæ piæ officij Parochialis integritati consulunt.

DE PROHIBENTIBVS CASIBVS
SEPULTVRAM IN LOCO SACRO.

§ III.

PRIMÆ ætatis hominibus graue animaduersionis genus iudicatum est corpora insepulta feris & vulturibus dare, quod nisi flagitiosis & proteruis euenisse legimus, quamquã Deus expectat quousque illi à morum improbitate discedant, ne condemnati extremum supplicium soluant neque sepulturæ spoliati honore proiecti iaceant inhumati escaque volucrum euadant. Idcirco vt à vitæ exitu & fine iudicetur hominis laus, sancta parens Ecclesia noluit omnibus sepulturæ ius concedi, sed dignis tantum & de vitæ & fidei puritate bene meritis. Ne ergo in hunc errorem impingant Parochi scire debent multis de causis diuini Iuris & statuti canonici auctoritate facinorosos omnes publica vobcordia peccati reos hinc arceri de quibus sigillatim differemus.

Qui enim sui adeo immemores ad scelera cœco impetu irruunt nequaquam debent sinu terræ foueri, sed cū Phocione a igne aut diriore elemēto absumi, tales enim meo iudicio indigni sunt qui cœlum intueantur qui terra alantur.

Primò ergo omnes qui sibi violētās manus iniiciūt propriæ

a AF. milii in
vici illius in sin-
Plutar. in vrbe
illius ad finem qui
Athensium in
Phocionem mor-
tuum crudeli-
tatem ostendens
sic scribit, AE. ij
inimici, quorum
dondum erat in-
vnum satis ex-
plicata crudeli-
tas, mortui quo-
que corpus atro-
citer infectus
fuit. Illud enim
nullo profus in-
græ succensio,
nullo funesto in-
mine nulla de-
nique non heno-
rū modo, sed ne
humanitatis quid-
dem significatio-
ne. At. is ex-
portari finibus
edixerunt. Dici-
turque ex illius
familiaribus ne-
minem eius cor-
pus contingere
ausum, sed Co-
nopionem quem-
dam curandus
funeribus que-
stum facere sili-
tum, mercede
accepta, in Eleu-
sinum deportaf-
se cadauer, ibi-
que igne ex a-
gro Megarico
sumpto, id con-
cremasse.
b Can. 4. 1.
q. 5. can. pla-
cuit.

priæ mortis conscij quouis modo id contingant, vt probè decernit Concilium Bracarense his verbis, Placuit vt qui per ferrum, aut per venenum aut per precipitium, aut suspendium, aut quolibet modo violentam sibi ipsis inferunt mortem nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum Psalmis ad sepulturam eorum cadauera deducantur. Quod Canonistæ interpretari iubent de his qui truculenter sui compotes id faciunt non de furore aut amentia percussis vt latè docetur 15. quæst. 1. Can. Quod autem Hegesippi hac in re lectio non parum prodest in eos qui suis carnifices sunt lib. 3. cap. 17.

*c. Apud anti-
quos pariter qui
sibi mortem cõ-
cussissent nisi cau-
sam iustam pro-
culissent insupul-
ei relinquēban-
tur animalium
præde. Vnde
Quintiliano, si
is est. Declamat
4. hæc lex cele-
bratur. Qui cau-
sas voluntariæ
mortis in senatu
non reddiderit
insepultus abiici-
entur. Quod &
& Iosepho tradi-
tur belli Iudaici.
lib. 3. c. 14. his
verbis, Denique
si qui se occide-
rint, apud nos
quidem vsque
ad solis occasum
insepultos abiici
decretum est,
cum etiam ho-
stes sepeliri fas
esse dicamus,
apud alios autē
iubetur abscondi
eiusmodi mor-
tuorum, manus
quæ in ipsos ar-
mata sunt, quo-
niam vt corpus
ab anima ita ma-
num esse à cor-
pore alienam e-
xistimarent.*

Deus omnipotens thesaurum nobis optimum dedit, at-
que inclusum in hoc vase fictili, & consignatum commisit
nobis custodiendum quoad ipsi placeat reposcere. Nonne
in vtroque crimen est, vel reicere depositum non repo-
scenti, qui dederit, vel reposcenti negare? Si hominis depo-
situm violare pœna infamiæ est, quanto magis violare de-
positum Dei? Deposita Dei anima est in hoc corpore, a-
nima quæ mortis istius capax non fit. Non enim vlllo mor-
tis vinculo astringitur, atque alligatur, sed videtur mortem
operari, cum soluitur corpore, atque de commisso sibi con-
tubernio se iungitur. Cur igitur ante repetitum depositum
mortem irrogamus, & animam quasi inutilem à nobis re-
mittimus, atque è domo nostra excludimus, & corpus sine
decore & gratia sui in terram resolvimus? Cur exeundi
hinc præceptum nõ expectamus? Miles tesseram expectat,
feruus imperium. Si quis horum sine præcepto exierit, al-
ter desertor, alter fugitiuus est. Qui hominem fugit, pœnæ
obnoxius est quavis improbum fugerit dominum, nos o-
ptimum omnium fugientes, possumus non adstringi im-
pietatis flagitio: Et non multo post subiungit. Hæc non so-
lum moribus hominum, sed etiam legibus interdicta acce-
pimus. Namque alij insepultos proici iubent eos, qui in se
ferrum deiecerunt, Dignum est enim, vt qui patris impe-
rium non expectauerunt priuentur quasi quodam matris
gremio, terræ sepulchro. Alij dexteram manum abscondunt
defunctis, vt separetur è membris sui corporis quod aduer-
sus corpus suum vesano militauit furore. Sed hunc exitum

rum sacrilegi fuerūt, aut proditores, vel percussores paren-
tum, qui verum patrem non agnouerunt, nec sese cogno-
scunt. Ideo aut penitus sepeliri prohibentur aut non toti
sepeliuntur. Secundum decreta eiusdem Concilij insepul-
ti remanere debent publice facinorosi, d veluti fures,
sacrilegi, l'yrata, prædones, incendiarij, homicidæ, ve-
rum tamen aliud consideratur ex ciuilibus potestatis iudicio
pro suspensis in patibulis ante supplicium confessis & pœ-
nitentibus, nam tales possunt sepulturæ mandari dum-
modo principis aut magistratus non repugnet iurisdic-
tio. Nam in l. capitalium §. famosos. ff. de pœnis à iurifcon-
sul- to scriptum est, famosos latrones in his locis, vbi grassati
sunt, furca figendos esse. vt & conspectu detereantur alij
ab iisdem facinoribus. Sic & Vlpianus in lege prima ff. de
cadaueribus punit. corpora, inquit, eorum qui capite dam-
nantur cognatis ipsorum negandâ non sunt, & id obser-
uasse se etiam diuus Augustinus temporibus suis scribit.
Hodie autem eorum, in quos animaduertitur, corpo-
ra non aliter sepeliuntur, quam si fuerit petitum & per-
missum, & nonnunquam non permittitur, maximè maie-
statis causa damnatorum, Eorum quoque corpora, qui exu-
rendi damnantur, peti possunt, scilicet vt ossa & cineres
collecta sepulturæ tradi possint. Hactenus Vlpianus. Ea-
dem rubrica Paulus scribit, corpora damnatorum quibus-
libet petentibus ad sepulturam danda esse, quibus satis-
probatum non esse regulariter corpora deneganda vt se-
pulturæ tradantur, requiri tamen iudicis permissionem &
quandoque ob criminis grauitatem in exemplum oportere,
vt insepulta maneat. Hinc expendi poterit quod idem
iurifconsultus scribit lege penultima ff. de cadauer. punit.
Missum in exilium ab aliqua ciuitate, non posse absque
principis licentia in eam ciuitatem mortuum duci ad se-
pulturam, quod commendant Car. ibi Anchar. in clement.
prima de pœnit. & remissio. & Ias. in l. 2. columna secunda
C. qui testament. face. poss. Rauenna in Alphabeto aureo
ad finem ante allegationem consuetudinis. optimus text.
in capitulo ex parte. in 2. de sepult. & in c. is cui. de sentent.
excommu. in sexto idem notat Ioan. Staphilæus de literis

*d. Consue. sacre
quod cuiusq;
datur sacramen-
tū penitentiæ,
cõcedendam esse
sepulturam. tex.
in ca. quæsitum.
13. q. 2. sacra-
mentum verò
penitentiæ ne-
quaquam negari
potest ultimo
danti: & in sup-
plicio, si hi vere
peniteant: etiã
si atrocissima
perpetrauerint
crimina. c. 2. de
furtis. cap. super
eod. de heret. in
sexto. tex. in sig-
nis. clem. 1. de
pœn. & remissio.
vbi et idem esse
censet de sacra-
mento eucharis-
tiæ, quod probatur
in d. c. 2.
& in d. c. super
eo. etiam tempo-
re interdicti, se-
cundum Cald.
de eccl. interdi.
fol. 11. col. 4. &
Sylu. in verb. in-
terdictum. 5. q.
7. vsu tamen
obtentum est ne
his, qui proximi è
sunt pœna mor-
tis puniendi Eu-
charistiæ sacra-
mentum detur
Sicut nec eis
datur extrema
unctio: cum ex
tantum sit exhi-
benda his qui
corporis agritu-
dine laborant,
& ob eã in mor-
tis periculo sunt
constituti.*

Heretici in re ipsi quia sunt omnes excommunicati, debent merito ecclesiastica sepultura privari. Nullus enim in excommunicatione deorsum potest in loco sacro sepeliri, ut constat ex clemen. 1. de sepulchris. Sed ne quis forte parum eruditus de hac re dubitet, visum est ecclesiæ dignum esse, ut speciale de hac re condereatur decretum, quod omnibus hereticis ecclesiasticam interdiceret sepulturam. Et habetur in c. quicumque de heret. lib. 6. Et merito quidem sic statutum est quoniam in pro quo orare non licet, indignus est, qui in loco sacro sepeliatur. Non enim ob aliam causam corpora in locis sacris sepeliuntur. (ve August. ait) nisi ut qui loca sacra ingreduntur, pro illis, qui sunt ibidem sepulsi Deum precantur. Et ob hanc causam in libro de cura pro mortuis agenda sepulchra defunctorum dicuntur monumenta quia monumentum vivorum monumentum, ut defunctos, ut recordentur.

gratiæ & iust. fol. 191. & id adeo verum est, ut non tantum corpus, sed nec eius ossa nec cineres possit in eum locum, à quo fuerit relegatus adduci, cum in dicta lege prima idem de ossibus & cineribus quod de corporibus damnatorum sit statutum, tametsi Ananias in c. 2. de furt. & Hippo. in l. vltima numero quinquagesimo octavo. ff. de quaestio. existimaverint, posse ossa, vel cineres in consulto principie in eum locum duci, quorum opinio magis est benigna quam vera, ut asserit Gualdenfis de arte testandi. titulo de sepult. cautel. 2.

Tertio pertinaces heretici e horumq; fautores & propugnatores nullum ius acquirunt inter sepulturas Christianorum, ex decreto ecclesiæ quod quicumque hereticos credentes, receptatores, defensores vel fautores eorum scienter præsumperint Ecclesiasticæ tradere sepulturæ usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se noverint subiaccere. Nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publicè extumulent, & proiciant huiusmodi corpora damnatorum. Et locus ille perpetua careat sepultura. Cuius rei ipsius naturæ religio & fidelium pietas iudicia expressit, ne pestilentissimi homines imo rabidissimi lupi gregis Christiani sepulchris immiscerentur. Simonis cadaver in Romano foro aliquandiu cõputruit. Cherinthi in balneo oppressum lacerumq; iacuit, Montani, ac Priscillæ & Maximilæ de infœlici arbore suspenderunt, Theodoti ex aere cum cœlum petere tentaret graui lapsu contractum est. Sabellius turpiter occubuit. Manes in Perfide excoxiatus lupis & coruis præda fuit. Arius latrinas, Nestorius terræ horrendos hiatus pro sepulchro habuit. Suos habuerunt exitiabiles fines Novatores omnes.

Quarto sepultura non patitur Iudæos Paganos & infideles, quoniam præter rectum & æquum esse iudicaretur eos mortuos sacris ecclesiæ privilegiis facere participes qui ab eius communione vixerunt extorres. Canonis hæc verba sunt. Ecclesiam in qua Paganus sepultus est, non liceat consecrare neque missas in ea celebrare, sed iactare foras & mundare oportet. Et continuo post, Ecclesiam in qua

qua mortuorum cadavera infidelium sepeliuntur sanctificare non licet sed si apta videtur ad consecrandum inde euulsis corporibus reedificetur^f

Quinto Lateranense consilium gœneratores pari pœna damnat nisi pœnitentia ducti de male ablatis doluerint, & male parta restituerint. Præsens ecce canon. Constituimus ut vsurarij manifesti, nec ad communionem admittantur altaris nec Christianam si in hoc peccato decesserint accipiant sepulturam, sed nec eorum oblationem quisquam accipiat. Qui autem acceperit aut eos Christianæ tradiderit sepulturæ, reddere compellatur, & donec ad arbitrium episcopi sui satisfaciatur, ab officij sui executione maneat suspensus. Qui verò manifesti vsurarij dicantur reperies in 6. Decretal. tit. de vsurariis. lib. 5.

Sexto nominatim interdicti & excommunicationis pœna publicati ab homine vel à iure idq; maiori quam vocant excommunicatione, ecclesiastica sepultura prohibentur. Siquidem Clemens V. in Concilio Viennensi hanc edidit constitutionem. Eos qui propriæ temeritatis audacia, defunctorum corpora in cœmeteriis vel excommunicatos publicè aut nominatim interdictos scienter sepelire præsumunt, decernimus ipsos excommunicationis sententiæ subiaccere. Quæ non solum tales sepelire vetat sed & sepelientes sacris interdicat & Christiana communione submouet.

Septimo qui raptu, sacrilegio, ipeculatu publico, è præda viuunt, & indies crudeles factionum modos grassantur in populum nec resipiscunt, nec satisfactioni sese deuere cupiunt penitus à sacra sepulturæ religione retrudantur, ut precipit & austerius determinat Eugenius tertius cuius Decretum refertur Decret. lib. 5. tit. decimo septimo de Incendiariis raptoribus & violatoribus Ecclesiarum.

Octauo Gregorius nonus ecclesiæ ingressum & fidelium communionem, tum etiam post mortem pium parentandi & sepeliendi catholice ritum interdicit perfidis istis nebulonibus, siccis & siccophantis indignas blasphemias in Deum, beatam virginem & sanctos euomentibus, nec

f Ex Formatiensi Conci. cap. 80. & habetur. 13. q. 2. can. quæstionum est. ff. de caduc. tollendis. le 2. lib. 5. decret. tit. de heret. o. 2. De consecrat. dist. 1. canon. Ecclesiam. g. Conci. Lateranens. sub Alexand. 3. tit. 5. lib. 5. decret. 2. tit. 19. c. 3.

h De his præclara: & eximia decretis Concilium Parisiense: sub Ludouico, & Lathario Imp. lib. 1. cap. 53. Item Clem. 5. in Concilio Viennensi. lib. 3. hoc autem de vsurariis manifestis, dumtaxat intelligendū est. i. 22. q. 1. c. si quis per capillum. k. 6. q. 1. cap. quætor, &c. quis.

l C. tit. ad l. Jul. maieffacis;

id immerito euenisse arbitrabitur si perpendamus quibus modis & quam iuste prohibeant execrenturq; sacrae literae porteta blasphemiae. Quinimo suprema iura Imperatorum & Regum placita supremo supplicio adiudicant eos qui de ipsis potentibus aut de eorum statuis contumelias & scomata effunderit. Theodosij crudelis in Thessalonicenses animaduersio propter deiectam imperatoris statuum nota est.

Nono pabulo potius canum & luporum esse debent quam sepulturae ij omnes qui poenitentiae remedio neglecto in manifesta peccati mortalis spurcitia decedunt & & pertinacis sceleru colluue. Vt optime censet Gratianus quibus. *23. q. 2. c.* *Ex Gregorio hac videntur exhausta esse, na postquam ibi dicitur quanda san Etimonidelem, que in Ecclesia sepulta fuerat, visum esse ibi cremari, ex eo colligit, quod quibus peccata dimissa non fuerint, ad euertendum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiunari.* *x Monachus habens propriu in morte, non debet cum fratribus sepeliri pro eo quod in peccato mortali moriuntur. 1. q. 2. pro obeuntibus. & 23. q. 5. placuit. c. super quodam.*

Decimo omnes monachi paupertatis institutum professi qui corradendis nummulis studentes sine Abbatis aut superioris licentia cum peculio inuento moriuntur. Quod decretum ex Lateranensis Concilij canonibus exiit: vbi habetur. Qui peculium habuerit nisi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta administratione permissum a comunione remoueatur altaris, & qui in extremis cum peculio inuentus fuerit, & dignè non poenituerit nec oblatio pro eo fiat nec inter fratres accipiat sepulturam. Quod etiam de vniuersis religiosis precipimus obseruari. Petrus in actis Ananiam & Saphiram partem venditi agri contra votum seruantes terribili ac subitanea morte multauit. Refert Hieronymus apud monachum vita defunctum in Nitria Aegypti inuentos esse centum solidos quos linatexendo acquisierat, eum autem S. S. Macari Pambonis, & Ifidori sententia in sterquilinum humatum cum pecunia, dicendo pecunia autem tua tecum sit in perditionem.

s Conci. Trid. de reform. c. 19. Caietan. 22. r. 95. artic. ad 3 argum.

Vndecimo Gregorius quintus. Alexander tertius Innocentius, Eugenius & Concilium Lateranense cum Tridentino eo Christiano more sepeliendos prohibeunt

runt, qui in duellis singulari certamine, hastiludiis & torneamentis (quae vocant) perierint. Hi namque ludus cum ad ostentationem virium & vanam gloriam cum vita & animarum periculo fiant, merito prohibentur. libro quinto decretal. titul. 13. cap. 1. & 2. & ff. ad legem Aquileiam.

Duodecimo Innocentius 3. in Concilio Lateranensi anno domini 12. 15. cap. 20. sepulturae officio priuari iubet omnes qui iuxta ecclesiae Romanae ritum non vixerunt nec semel saltem in anno poenitentes & contriti ad minus in Paschate Eucaristiae sacramentum susceperint, cuius decreti aequitatem Patriarchae Constantinop. & Hierosol. qui vna cum 70. Archiep. & 450. Episcopis huic concilio aderant, summis votis & calculis laudauerunt & perpetuo seruandam voluerunt.

Leprosi Christiani de consuetudine sepeliuntur in coemeterio separato benedicto tamè. Excommunicati donec obtinuerint absolutionem in terra prophana sepeliuntur, post adeptam verò absolutionem, si videtur Praelato transferri possunt in locum benedictum.

DE PARROCHORVM HOSPITALITATE.

§ IIII.

APVD priscos gratis suscipiebantur hospites, & sanctum fuit ius hospitalitatis. Ideo Paulus tam serio hospitalem iubet esse Episcopum, & pastorem bona sua omnibus impertientem, pauperibus praesertim, & peregrinis amplius maximè verò propter Christum a natali suo pulsus & in mundo exulibus, ne ab infidelibus abacti solatij nihil inter fideles inuenientes concidant, & ad infidelitatem redeant. Philoxeniae siue hospitalitatis summa, & praecleara merces. Patriarche angelos susceperunt hospitio cum se homines suscipere arbitrarentur. Abraham, Loth, Gedeon, Manue pater Samsonis, & alij. Optimus Iob letatur quod foris non manserit peregrinus, quodque ostium suum semper viatori patuerit. Leo Papa 9. hospitalitate adeo insignis, ut domus eius pauperibus, & peregrinis semper pateret, cum leprosum ante foras suas inuentum diligenter in lecto suo locari iussisset, apertis manè foribus, ita

Ex Concil. Lateranens. sub Alex. 3. c. 20. re. ferunt. & in Pa norma. li. 8. tit. 1. siue. c. 148. & c. 1. eo. tit. in l. Compilat. quod si quis in duellis mortuus fuerit, quantum ei poenitenti poenitentia non negatur Ecclesiastica tamen careat sepultura. 2. q. 5. §. sed qualibet.

*a Isocrates de hospitibus hoc praeceptu tradit, ἀποσι μίμ τῆς ἐξέως ἀσφαλίη τῶν πόλων παρήχεται, καὶ τῶν ἐν τῇ συμβολαίᾳ νόμιμο, id est, Omnibus peregrinis ciuitatem eorum praesta, et legitimam ad contracta faciendam. * Genes. 19. Iob 31.*

c. Ex hoc pio
 Abrabæ studio,
 exortum hand
 dubio est, Apo-
 stolicum illud
 præceptum de
 hospitalitate co-
 lenda, quam nõ
 solum Parochu
 inesse vult, sed
 etiam omnibus.
 Christianis com-
 munem esse præ-
 cipit. Hanc igitur
 virtutem,
 tanquam verè
 heroicam: dictu-
 mirum est quan-
 topere amplexi
 sint vetustissimi
 illi Christiani,
 imprimis mona-
 chicam vitam
 professi: qui in
 hospitalitate se-
 clanda pium
 quoddam inter
 seipfos certamè
 suspenserunt, di-
 quisque peregrini-
 us & hospitib.
 inseruisse glorio-
 sum & singula-
 re putaret: &
 ingeni ignomi-
 nia notatus erat
 qui non contigit
 hospiti commu-
 nicasse. Erat o-
 tim Roma Pam-
 machii patricij
 generis, ac sum-
 marum operum
 vir, & Paula
 Romana matro-
 nae gener. Hic
 mortua uxore,
 monachi institum
 in, horè ad id
 Myronimo, se-
 quutus est, &
 spes suas in pios
 usus insumere
 instituit, & ce-
 nodochium in
 partu Romano:

non inuenit creditum pauperis nomine Christum eo loci
 iacuisse. Petrus apud Clementem Epistola primâ inter a-
 lias presbyteros docet, Charitatis recipiendæ & habenda
 maximum erit fomentum si frequenter inter vos com-
 munem cibum vestrum mensamque faciatis & quantum
 quisque præualet, crebrius panem salemq; suum cum fra-
 tribus sumat, per hæc dilectio comparatur & causa boni
 totius in huiusmodi communiõne consistit, ideo commu-
 nes facite cibos vestros cum fratribus, secundum Deum
 per hæc tēporalia officia pacis & charitatis fructus æterna
 gaudia cōparate Multo autē sollicitius esurientes reficite,
 sitiētibus potū, nudis vestimentū date, ægrotos visitate, vin-
 ctos iuuate, peregrinos in domibus vestris suscipite exēplo
 piissimi Patriarchæ Abrahæ. Si S. Apostolus miseris huius
 sæculi corruptiones viuēs hic experiretur grauioribus eō-
 cuteretur doloribus, cum adeo confopita & frigida sit cha-
 ritas fraterna vt frater à fratre vix secerni queat. Quantum
 ab hac pietate abhorreāt personati illi Præsules & Abbates,
 quos cōmendatarios vocant pudet dicere. Quorū exēplo
 cæteri Sacerdotes filiceas habent aures pauperis peregrini
 querelis & planctibus, Polymestore, Diomede, Basyri-
 de Scytis ipsis & Thracibus crudeliores. Frustra pij relē-
 giosiq; homines ex sacris præcipuè mendicantium ordi-
 nibus eorum pulsant fores, stipem petunt, aut noctis sub
 dio solamen, ignorantia illa capita, pium Monachorum ge-
 nus exofum habent, interea comotationibus indulgent
 canes, equos, scorta, mimos & lenones fouent ex patrimo-
 nio pauperum, & peregrinos excludunt. Sunt alij parum
 mitiores & humaniores in illis Germaniæ partibus & ali-
 qua earum vicinia, qui vt lautos se hospites exhibeant pe-
 regrinis plerunque solitis poculorum certaminibus ita
 vino eos obruunt vt vbi terrarum degant nesciant. Prepo-
 siterus est hic honos, eximiorē reuerentia vult excipi Cha-
 ritas. Quidam vtrisque peiores meo iudicio censentur, qui
 fratres eiusdem vitæ instituti hospitio suscipientes, non
 in propriis ædibus sed ad cauponarum & tabernarum
 mensas renitentes etiam pertrahunt, vbi liberius prauita-
 tis rudi plebi indicia offerunt, nugis contendunt seinui-

ccm

cem inuitant & prouocant poculis, plausus & risus incon-
 ditos, inanes fabulas referre & cantare inter epulas solent
 Bone Deus quantum prophanatur sacer honos qui tibi
 debetur, quot scādala ex hac sacerdotum obscura nube o-
 riuntur. A crapula ad libidinem deinde tradūtur, Nō Aet-
 hnei ignes, nõ Vulcania tellus non Vesuuius mons tantis
 ardoribus æstuat vt eorum medullæ vino plenæ & dapi-
 bus inflammata. Siccine hospitalitatis exercetur ratio? sic-
 cine obliuiscitur Sacerdos nominis sui, vt pium charitatis
 affectum in ciborum & gulę ingluuiem transmutet vt blā-
 di illius dæmonis ebrietatis totus flectatur imperio, non
 vt faciat peccatum sed vt ipse totus sit peccatum? Mallem
 profectò incidere in Bufiridis aras, quā in istos sequisimos
 Potatoes qui inuitos ad suis ipsius carnificinam cogunt.

*Quod genus hoc hominum quæue hunc tam barbara morem
 Permittit patria?*

Ea non est Sanctorum Patrum voluntas, vt ad hospitale
 soluendum munus extra rationis & cōtinentis temperan-
 tiæ metas exeatis. Non fuit ea mens Apostolorum dicen-
 tium. Beneficentiæ & cōmunicationis nolite obliuisci tali-
 bus enim hostiis promeretur Deus Hospitalitatē sectantes,
 hospitales inuicem sine murmuratione. Non sic sunt ope-
 ra misericordiæ exercenda. Decet proculdubio Curatum
 hospitalem esse pro qualitate personarum & necessita-
 te & facultatibus propriis sed non sceleroso luxu & super-
 fluitate. Id autem quicquid sit modo sincera charitate co-
 mitetur, pauperibus clericis elargiatur vt digne Aposto-
 lorum canones tradunt. Si quis episcopus aut Presbyter
 clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit
 à communionē reiciatur, si perseverat deponatur, vt qui
 fratrem suum necauerit. Pupillos viduas & desolatos con-
 soletur & visitet nam religio munda & immaculata apud
 Deum & patrem hæc est visitare pupillos & viduas in tri-
 bulatione eorum & immaculatum se custodire ab hoc sæ-
 culo Iacob. 1. cap. Ille enim recipit decimas à plebe vt ex
 illis partem pauperibus largiatur dicente Augustino serm.
 299. de Tempore Decimæ tributa sunt egentium anima-
 rum.

QVIBVS

incepto. Audite
 de (inquit Eie-
 ronymus) xeno-
 dochium in por-
 tu fecisse Roma-
 no, & virgare
 de arbore Abra-
 ham in Ausonia
 plātasse licore.

d Erant olim
 efferi & bar-
 bari homines,
 qui in peregrini-
 nos sauire ausi
 erant, & nullā
 aliam ob cau-
 sam à veteribus
 profecti sunt,
 infamēque red-
 dit. Bufiris soli-
 tus erat omniū
 gentiū hospites
 se quos nactus,
 esse, immolare
 Hunc scelerati
 hominis morem,
 Vergilius hoc
 versu insectatus
 est.

Aut illudati
 nescit Bufiridis
 aras.

Illudatus est,
 vt A. Gellius
 interpretatur,
 quasi illudabi-
 lis, qui neque
 mentione, aut
 memoria vlla
 dignus, neque
 unquam nomi-
 nandus est. Hæc
 sententiam aqua-
 nis Diomedes
 Thracie Rex
 quem Poeta re-
 ferunt solitum
 omnes peregrini-
 nos mandandos
 immantibus suis
 equis præbuisse.

QVIBVS CAVSIS CVRATVS A BENE-
FICIO SPOLIETVR ET DEPO-
NATVR AB OFFICIO.

§ V.

a. Beneficium duobus modis amittitur, ipso iure, vel per sententiam. Primo beneficium amittitur ipso iure, quando ius statuit ob aliquam causam criminis, sive aliam iustam, beneficium amittendum, ut in casibus variis qui hic adscribuntur. Idem fere est ipso iure, c. 2. v. cler. vel mon. lib. 6. v. si lex prius, que ipso facto, id est, simulatque, sive vis crimen commissum, sive lese maiestatis, vel heresis. l. quisquis. C. ad l. iul. maiest. e. sum secundum de heret. in 6. quia hoc casu factum lex notat, & non sententiam. l. palam. circa fin. ff. de ritu nupt.

MULTIS variisque de causis iure vel sententia parochi debent à beneficij fructibus perpetuo carere, quarum maiora & grauiora hic complexi sumus capita. Primò si concubinam tenens admonitus & suspensus vel excommunicatus non desistat, per episcopum vel archiepiscopum est à suo beneficio remouendus imò secundum antiqua iura ob simplicem fornicationem perpetuò spoliatur & deponitur. Secundò Si non resideat in suo beneficio satis admonitus est deponendus. Tertiò si confessionem sacramentalem reuelauerit. Quartò Si indignus sit promotus ita discernente. Concilio generali Lateranensi vt superius diximus, Curatus etiam negligens & inutilis inuentus tanquam indignus est ab officio & beneficio amouendus. Et qui Simoniacè promouetur, qui vi iniuste occupat aliud beneficium ipso iure primo & secundo priuatur.

Si quis habens personatum vel dignitatem cum Cura animarum & aliud beneficium & dignitatem cum cura recipiat, non tenet collatio ipsi facta sed irrita est ipso iure extra de electione cap. nemo.

Si hæreticus existens aut hæreticorum fautor receptor vel defensor ad nullum ecclesiasticum beneficium est admittendus quod si secus factum fuerit decernit irritum & inane Alexand. 4. extra. de hæreticis cap. 2. §. Hæretici autem cap. 6.

Quicumque ad preces huiusmodi virulentorum hominum hæreticorum scilicet, beneficia quecumque obtinent priuati sunt ipso iure, etsi scienter talia receperint. De hæreticis cap. 2. §. ad hæc in 6.

Filij hæreticorum in hæresim motorum vsque ad secundam lineam paternam sunt inhabiles ad beneficia ecclesiastica. Clemens 4. de hæreticis.

Si ante vigesimum quintum annum prouideatur quis parochiali cura, irrita est collatio Greg. de electione cap. licet

licet nec ante talem ætatem. 25. annorum alicui commendare potestatem ex causa ultra semestre alias irrita est. Extra. de electione cap. Nemo. in 6.

Si curatus infra annum, à sibi regiminis commissi tempore numerandum non fiat Sacerdos, nisi ob studium impediatur aut alia quavis iusta ratione vt latius in prima classe differuimus. ^b

Si curatus factus, non intendens sacerdos fieri infra annum sed fructus accipere, per annum priuatur ipso iure & ad restitutionem tenetur. ^c

Habens curam annexam prebendæ nisi in ea cura posuerit vicarium perpetuum sit ipso facto ea priuatus.

Sunt & cæteri casus prioribus non inferiores quibus non solum sacerdos est ablegandus à beneficio, sed multis iuris puniendus, vt qui vi ingreditur possessionem beneficij, ius quod in eo habet, iure ipso amittit.

Schismaticus ipso quoque iure beneficium amittit. C. nos consuetudinem. 12. dist. ^d

Et propriè is dicitur schismaticus qui se ab unitate ecclesiæ Roma. diuidit, ac is qui constituit sibi ecclesiam ordinando clericos, & sacerdotes, episcopatus & beneficia conferendo.

Vt enim scirent homines quam graue & detestabile sit hoc crimè, ostendit Dominus in Dathan & Abiron, quos terra viuos absorbit, patet etiam in cap. denique, 7. quæst. 1. & in ca. in nomine, 13. distin. & quicumque episcopatum, vel beneficium à schismatico accepit est excommunicatus, vel si ordinationi suæ consentiat, cap. 1. schisma. ^e

Amittit etiam beneficium ipso iure is qui perpetravit crimen læsæ maiestatis, necnon omnia bona, l. quisquis, C. ad leg. Iuliam. ma. c. cum secundum leges, de hæretic. lib. 6. ^f

Præterea simoniacus ipso iure priuatur beneficiis, c. in sinuatum.

Intellige quando crimen est notorium, secus si occultum, quia tunc veniret priuandus, nisi rehabilitetur. c. presbyter, 1. q. 1. Panor & alij in c. nisi, de renun.

Limita quoque in resignationibus simoniacis, & quæ non valent

^b Non promotus intra annum ad sacerdotium obtinens Parrochiam ecclesiam est ipso iure priuatus c. licet can. de elect. in 6.
^c Cap. eum qui de preben. lib. 6. & infamis sit. l. fin. ff. ad leg. Iul. de vi priua. d. Glof. in sum. 24. q. 1. Panor. & alij in rub. de schismati. c. 10. de Ananias, in rub. de schisma. dicit istos à Deo necnon ab hominibus puniri.
^d Hoc expresse docet Angel. de Clauasio in sua sum. in verbo. schismat. §. 3. dicens. solum Papam in hoc dispensare. cap. quis diligentia. de election.
^e Nam de crimine heresis ad hoc crimen bonum est argumentum, per gl. in l. Manicheos. C. de her. gl. in c. 1. de testi. li. 6.
^f Hoc expresse docet Im. in c. cum vniuersorum. in fin. de rerum permut. Archidiaconus. in c. dudum. in princ. de preben. in 6. Domin. de Rota decis. 263. nota quod resignatio, in antiqu. sub tit. de renun. decis. 7.

valent in praedictum resignantis, ideo qui per simoniam resignauit, videtur quod iterum possit resignare. glossa & doct. in cap. super hoc, in verb. pecuniae, de renun.

Actio diuersitatis est, quia per renunciationem nihil iuris quaeritur illi, in fauorem cuius fit resignatio. ^h

Secus est in collatione, per quam ius quaeritur, c. si tibi absenti, de praebendis in 6. Ideo facta simoniaco nulla est, quia dando pecuniam, vel alius simoniam committendo, fit inhabilis. c. ordinationes. ⁱ

Adhuc ipso iure perdit beneficium is, qui crimen sodomiticum commisit, grauissimum enim est crimen. c. mulier. 15. q. 1. vt iura armetur gladio contra reos huius, l. cum vir, C. ad legem Iul. de adulter. & hoc crimen apostasiam a natura vocat Lucas de penna in l. 3. & seq. C. de exactor. & except. lib. 12. Barb. consi. vlt. in 1. vol.

Percutiens Cardinalem, c. felicitis, de poenis, in 6. vbi adduntur aliae poenae.

Idem si quis iniuriose, vel temere percusserit episcopum, aut coeperit, seu bannierit, vel haec mandauerit fieri, ratumve habuerit, hoc ipso priuatur beneficiis. clement. 1. de poenis.

Idem quoque est in homicida qualificato, videlicet in assassino, & conducto pretio ad aliquem interficiendum, vt capite primo de homicid. libro sexto Alexand. consilio centesimo sexagesimo sexto in 7.

Idem iuris si parentes interfecerit, vel eorum alterum, siue fratrem. c. inquisitionis, vbi Fel. col. 1. de accus. Ioan. de Annania cons. 63. praesupposito.

Falsarius literarum Papae beneficium amittit ipso iure. c. ad falsariorum, de crimine falsi.

Idem post professionem in religione factam non antea, c. beneficium de regul. lib. 6. & antea non valet collatio, etiam facta professione, teste Paul. in consi. 432. cum statutum, in fi. in 1. vol.

Item si beneficiati alicuius ecclesiae rectorem, vel clericum alium ipsius ecclesiae, per se, vel alios occidere vel mutilare praesumpserint, beneficium prorsus amittunt. c. in quibusdam, de poenis.

Item

Item is qui coegit clericum resignare suum beneficium forte carceribus eum premendo, donec resignauerit. cle. multorum, de poenis, & resignatio coacte facta nullius est momenti, ibidem. vide cap. sciant, de electio. libro sexto. ^k

Item apostata a fide beneficium amittit, quia plusquam haereticus est, vt docet Azo in summa C. de apostatis, & ad clericatus officium admitti non debet. c. penul. & fi. 50. distinct. & Prouerb. 6. c. dicitur, *Homo apostata vir inutilis*, & is est, qui a fide discedit, est quoque alterius generis apostata dictus, scilicet cum transgreditur praecipuum, alius etiam irregularis, vt quando dimittit habitum & religionem.

glossa. notat in cap. de apostata qui duo postremi non sunt ipso iure beneficiis priuati, vt per Panor. & alios ibidem.

Per sententiam quoque beneficium amittitur, quando priuationis sententia requiritur post crimen, vel aliam causam, vt communiter, nempe si quis homicidium committat, per sententiam est suo priuandus beneficio. ^l

Ideo potest quis ante sententiam priuationis resignare, cum non antea sit priuatus. c. fraternitati, de cle. excom. ^{mm}

Nisi quis impetrasset illud beneficium cum clausula, quo per cessum aut priuationem impetrandi deberetur, tum quia haec clausula reservationem importat, quae est sublata in Francia. Ideo resignatio bona est etiam si post priuationem fuerit appellatum a sententia. ⁿ

Sacrilegus quoque suum amittit beneficium per sententiam priuationis. ^o

Bannitus perpetuo etiam beneficium perdit quia priuandus est, cum beneficio seruire non valeat. Panormit. & alij in cap. cum non ab homine. de iudiciis, & in c. 2. de arbitr. & ita visum fuit Senatui Tholosano, anno 1539. in vigilia Natiuitatis.

Periurus amittere debet beneficium per sententiam, quippe non merentur regere ecclesias, qui sunt irretiti crimine periurij

Exterus etiam est beneficium priuandus. & qui per collusionem obtinuit beneficium, tum qui improbe in alienas lites coeunt. c. audiuius. de collus. deteg.

Incendiarij clerici beneficia amittunt, quia de iure ci-

Q. 2.

uili:

^h Cap. quod in dubis, & c. admoner. de renuncia. Ideo is qui dedit pecuniam ad habendum beneficium, non potest priuari iure, quod non habet. c. seruus. de capit. diminutione, in insuet.

ⁱ 1. q. 1. & c. sane. 15. q. 3. c. inquisitionis, de accus. scripsi in tract. de pacifi. possess. in 4. limi. ca. & in addit. ad Io. Naucler. in tract. de simon. in poenis, quas ibi contra simoniacos congerit.

^k Notat. Abb. in c. at si clerici. de iudiciis. col. 4. i. vers. 5. nota. Decius. in d. c. at si clerici. in princ. colum. penult. Abbas in cap. fin. de celebrat. miss.

^l Cap. clericus, ibi honore priuatur, & loco, ne cler. vel mon. c. ex literis. de excess. pral. Panor. in c. vlt. ibid. & sic requiritur factum & ministerium beneficiarij, & sententia priuationis iudicis.

^m Fel. Decius. de Ripa in c. 2. de rescr. & Fel. in c. inquisitio. nis. de acc. Aufp. in decis. Thol. q. 436.

ⁿ Per l. qui de latronibus §. si ff. de test. & ita obtinuit Episcopus Vicens. in magno consilio per resignationem cuiusdam scilicet priuari, dummodo fiat mentio illius priuationis & processus.

^o Cap. venerabili. de election. vers. nunquam enim c. quem admodum de iur. iurand.

*capitulum
§. incendiarii
ff. de panis. ubi
dicitur rexi. ple-
runque viue-
scuntur. &
peffimam. &
de popularicem
& horrendam
incendiarii
malitiam auto-
ritate Dei. &
Beatorum Apo-
stolorum Petri
& Pauli omni-
no deest. amur:
prout in c.
peffimam. 23.
q. 8.
q. Clericus di-
citur ad tempus
determinatum
pro pena deli-
cti ad carcerem
ad iudicari, qua-
do ad duos, vel
tres annos, plus
aut minus, in-
tra fugitij qua-
litate, condem-
natur, & tunc
eo tempore exa-
cto, statim libe-
rari debet. Quo-
però tempore reus
in carcere est,
ina tractabitur,
prout in senten-
tia prescriptum
fuerit. Ad tem-
pus autem in de-
terminatum ad-
dicatur aliqui
carceri pro pe-
na sceleris, ob in-
corrigibilitatem
vnius vel plu-
rius delictorum,
& tunc reuere
parat in carce-
re, quousque in-
dole cognouerit
ipsum peccata
sua, ac suam
emendationem,*

uili capite puniuntur. P
A quo & quomodo sit deponendus Curatus Dominus Innocentius tertius docet de hæreticis c. cum ex iniuncto dicens quod si forte necessitas postularet vt sacerdos tanquam inutilis & indignus è cura gregis debeat remoueri, agendum est ordinatè apud episcopum ad cuius officium tam institutio quam destitutio sacerdotum noscitur perti- nere. Depositio autem, priuationem importat legitimæ executionis ordinum, officiorum ac beneficiorum eccle- siasticorum, quemadmodum & suspensio non tamen ad tempus vel simpliciter cum spe relaxationis, sed absolutè absque vlla spe restitutionis, remanentibus tamen priuile- giis clericalibus fori, &c. si quis suadente. 17. q. 4. qui con- uinci non potest in iudicio sæculari nec puniri à laicis. Est autem depositio, remotio ab altaris ministerio quæ cum simpliciter fit, perpetua intelligenda est absque vlla spe re- stitutionis, licet non exprimat, vt per gloss. not. in c. 1. in gloss. fin. l. dist. At vero communiter pro nullo crimine Cle- ricus deponi potest nisi in iure habeatur, vel crimen ipsum sit graue, aut secundum quosdam, non solum, sed multipli- catù propter verba quæ leguntur in c. 6. tuæ. de pœnis. Cle- rici in latrocinis vel aliis magnis sceleribus deprehensi, de- positionis rei. Pœna autè depositionis ita cõsideratur quod vbicunque pro aliquo delicto venit imponenda multa vl- tima scilicet mortis iupplicio, ex præscripto legis civilis tum de iure canonico in locum ipsius subrogatur. Quod refert ac sequitur Felinus in cap. qualiter. .2. §. ad corri- gendos. columna quarta de accusationibus ita limitans ta- men, nisi de iure canonico alia pœna tanquam ordinaria imponatur nec id temere propterea quod iure habitara- tione flagitiorum diuersitatis quoque variè Depositionis pœna infertur, aliquando simpliciter, vt in c. Accedens. d. 50. & c. si quis à proprio Episcopo depositus. 21. quæst. 5. quo tempore nihil aliud reo relinquitur, præter laica communio interdum adiuncta alia pœna positua veluti est, inclusio in Monasterio. c. dictum est. d. 8. aut alio in loco prout episcopo visum fuerit c. Sacerdos. d. dist. 81. nonnun- quam etiam apposita damnatione ad perpetuos & carceres.

cap. 27. de verborum signif. & c. vnico diuinis exemplis de pœnis in extrauag. Proinde Abbas hæc ipsa considerans in dicto capitulo tuæ de pœnis, bene ait, vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure civili, tunc depositum tru- di in carcerem perpetuum, vbi vero imponitur alia pœna citra mortem, tunc detru di in monasterium. Circa quod notandum est etiam secundum eundem Abbat. in cap. fin. de celeb. miss. ad depositionem presbiteri non semper queri dolum, nam supina ignorantia æquatur dolo, quo- ad hoc. Crimina autem depositionis pœnis vindicanda quæ sint, patent clariùs enumerata apud canonistas. Illa autem quæ vel suspendi, vel deponi, vel degradari merentur ad tria genera ac quasi capita reduci possunt secundum Ho- stiensem. Goff. & gloss. Ray, enormia, mediocria, ac minora iisque applicantur & inunguntur prædictæ tres pœnæ Su- spensionis, Depositionis ac degradationis. Enormia secun- dum eosdem sunt homicidium voluntarium, & casuale præcedente culpa, Simonia in ordine ac beneficio quibus addit etiam hæresim Goff. 1. q. 1. c. ventum. Mediocria sunt secundum Archie. Adulterium, furtum, sacrilegiù, periuri- um fraus cù dolo, incestus ex Decess. Prælatorù c. clerici & similia adulterio maiora, atque fornicatio notoria cù in- corrigibilitate post admonitionem. Minora quæ ita vocatur respectu grauiorum sint veluti venatio in clerico ludus aleæ ebrietas tumultus strepitusque in Synodo & similia adulterio minora. Mitiùs etiam corrigendus est de- nuntiatus de crimine aliquo probato, quam inquisitus conuictus super eodem crimine, quia finis inquisitionis est, inquisitum conuictum, aut confessum punire aliqua pœna pro iudicis arbitrio, in vindictam communis boni potius, quam priuati ratione habita, vt supra dictum est, ex capite vigesimo primo de accusat. & gloss. ibidem. At finis denunciationis non est ad vindictam, aut pœnam, sed ad correctionem, ac pœnitentiam, vt in capitulo decimosexto super his. de accusat. Vnde tantum requiritur, vt iudex ver- bis denunciatum increpet, moneatq; vt pœnitere, atque emendare velit exceptis tamen suprascriptis duobus casti- bus homicidij, ac Simoniæ, in quibus denunciatus perinde

*interdum; vetis
mi iudis, aut du-
rius à iudice tra-
ctari potest,
prout res exigia.
Ad perpetuos ve-
rò carceres, con-
demnat ur ali-
quis, cum sacri
canones, vel iu-
dex propter cri-
minis atrocitate
ita puniendus
esse iudicauerit.*

*Assimaduer-
tat autem iudex
quod si reus no-
cestium proba-
tionibus coactus
sed sponte, ac sua
voluntate cri-
men fateatur, le-
uius sit corrigend-
dus, in cetera illud
quod habeatur in
c. presbyterum.
d. 50. vbi pro-
pterea ait gloss.
Mitiùs arguitur
cum confesso,
quam cum con-
uictus, vt in c. de
his verò dist. e-
iusdem. & 15.
q. vlt. c. si quis
Presbyter & d.
65. c. Quia sim-
pliciter. & 1. q.
5. c. presentium.
Sponte autem
dicitur aliquis
suum fateri Cri-
men quâdo nul-
la præcedit exa-
minatio teste gi.
in c. si quis Pres-
byter d. 24. Sed
si metu & timo-
re probationem
aliqui confite-
tur crimen, in
habeatur pro
conuictus.*

Notandum est cum iuriconsulis quod si crimen impediatur ordinis executionem sit deponitio, sed est, priuatio sicut in accusacione, si tantum beneficii possessionem, sit priuatio à beneficio, ita ut neque hanc penam moderari possit. Quod tamen ita intelligendum est, huiusmodi crimina, instar accusacionis puniēda esse, quod hoc, ut priuatur officio, & beneficio: non tamen quo ad deponitioem, ut ait gl. in c. 1. §. 1. de accus. quia effectus inquisitionis non est deponitio, sed priuatio administrationis, vel beneficii. c. 12. per 2. de simon.

ac si fuisset accusatus ut testatur gloss. in dicto capitulo vigesimoprimo §. primo de accusat. & hoc prouenit ex natura horum duorum criminum, quæ licet sint occulta, annexum tamen semper habent executionis impedimentum, etiam post factam pœnitentiam. Imò in nullo alio occulto crimine (inquit gloss. ibidem) impeditur executio post peractam pœnitentiam, præterquam in homicidio (& hoc idem probatur de tempor. ordin. c. Quæsitum) & in Simonia, de quo scelere satis profusè superius diximus. Quædam sunt crimina, quæ impediunt executionem ordinis, vel beneficii retentionem, etiam post peractam pœnitentiam, quantumcunque sit crimen occultum, ut homicidium, nam homicida non potest unquam sine peccato ministrare in ordine suo quantumcunque est crimen occultum. d. 50. c. Miror. & in c. si. de temp. ord. & in c. Sicut. 1. de homicid. & idem in Simoniaco in ordine, nam cum ordo fit vitiosè receptus, nec habuit executionem unquam, ex pœnitentia potest hoc purgari, & ordo intus ortus occidit, ut dicit tex. 1. quæst. 1. c. Quod quidam. Propterea volunt aliqui, ut denunciatus contra aliquem in his duobus casibus homicidij, & Simoniæ, se ad pœnam talionis obligare debeat, cum æquè puniantur denunciati, ut accusati. c. Super his. de accusat. quod tamen Gloss. in dicto capitulo inquisitionis, non admittit, sed arbitratur, quod tantum debeat se obligare ad pœnam extraordinariam. Sicut excipiens. d. c. Super his. Quod autem denunciatus, & accusatus æquè puniantur in homicidio, ac Simonia, videtur nobis verum quoad remotionem administrationis ordinis, ac beneficii quemadmodum etiam de inquisito, & hoc propter naturam illorum duorum criminum, quæ semper hoc secum afferunt, ut dictum est superius, non autem quoad integram Depositionem, veluti in accusacione, alioquin idem essent in homicidio ac Simonia, denunciatio & accusatio, quod tamen affirmandum non est: nam aliud est denunciatio, & aliud accusatio, ut habetur in capite decimo sexto, super his. de accus. & maioris quoque effectus vindictæ denunciatio, quam inquisitio, quod est contra naturam vtriusque, nam inquisitio fit ad pœnam arbitrariam Iudicis,

Iudicis, æquitati tamen consentaneam, & denunciatio tantum ad emendationem, nisi denunciationem statim sequatur inquisitio, ut plerunque fieri solet in criminibus grauioribus, quoties enim quis de crimine enormi denunciatur, communiter non proceditur contra ipsum, nisi per inquisitionem veritas prius eruatur, & tunc inquisitionis modo denunciatus puniri videtur, ut ostendit Gloss. in d. c. Inquisitionis. §. 1. cum ait, denunciator autem in probatione criminum alicui Clerico præsertim prælato obiectorum deficiens ab officio, & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam canonicè purget, scilicet quod non calumniandi animo ad huiusmodi crimina proponenda processerit, ut ceteri illa pœna perterriti ad infamiam aliorum faciliè non profiliat, maximè suorum prælatorum, quia pœna vnus, est metus alterius. Idcirco cautela summa est habenda non solum in denunciatoribus sed etiam in testibus multi enim comperiuntur laici flagrantes magno odio in clericos. Si enim denunciatus non probat, quod intendit (inquit Gloss. in dicto capitulo secundo de calumn.) calumniari præsumitur, sicut in accusatore secunda quæstio. tertio capit. Qui non probauerit, quod obiecit pœnam, quam ipse intulerit, patiat. & C. de aduocatis diuerso iudicium. l. 1. Quod si Denunciator se omnino purgare voluerit, quod non odij, neque calumnie causa: sed bono tantum zelo adductus, propter talia signa perspecta, vel talia verba audita crimen suspicatus denunciauerit, cum aliter probare non valuerit, per iuramentum facere poterit: gloss. in dicto capitulo secundo de calumn. Quod si denunciator huiusmodi per fraudem, & callidè egisse reperiatur, tunc ut calumniator iuxta sacros Canones puniendus est, non pauci enim inueniuntur, qui cum volunt alicui per calumniam crimen intendere, quod probare non possint, astutè, ac subdolè Denunciationis specie vtuntur. Qui propterea maiori etiam pœna afficiendi essent, quam accusatores, ac Testes aperti, quandoquidem calumnia testata plus obest, quam nuda & clara. Nam accusatores, ac testes aperti ante oculos ponunt, quod intendunt & Denunciatores tales cum fraude, ac per malitiam agunt

Laici plerumque Clericis opponendo sunt infestissimi idem promissum est, ut Laici in causa criminali, testes esse contra eos non queant, etiam si suam, vel suorum iniuriam professantur, ut in d. c. 4. de testib. & atest. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, ut sentit Dom. in c. siemi Sacerdotes. 2. q. 7. refert Fel. in d. c. de cætero in prin. Id tamen fallit in crimine notorio, probat eorum quædam dicit ad hoc optimum Abb. in c. pen. de purg. Canon. Idem etiam in criminibus exceptis, videlicet Simoniæ, hæresis, ac læsæ maiestatis: ita notat gloss. in c. cum p. de accusa. verbo Lucius. Vbi etiam notandum est: quod si duo Clerici dicerent Vnium tale delictum commississe, & duo laici assererent illius eo die factum fuisse, ita ut illius tale delictum commississe non esset possibile: statur laicis.

&

Discretus vero index est in censendis, qui falsis excoipienti penam imponit cōdignā crimine memor verborū Gelasij Papa in quentiū. Si quis circa huiusmodi personas nō probandū detulerit auctoritate huius sanctissimi intelligat, se actum in infimo finere: ut dāno pudoris, & exi p̄mationis dispendio ascat, sibi aliena veracundia impune insidiari, saltem de cetero non licere. An autē obliuiscens contra clericum nō confirmat, hoc est, iure confirmationem, & casu succumbens, aliqua etiā p̄na afficiendus sit Host. & plerumque Doct. affirmat castigandū p̄na. 1. de elec. lib. 6.

& clam quiq; per insidias sub specie pietatis ac zeli tantum virus euomunt, vt eorum versutiæ, & caliditati maior fides habeatur, vnde infons accusatus aperto Testi, & accusatori facile obstare, sed denunciatori tali difficulter potest, cum eius nequitia ipsum lateat. Hic non est dormitandum, hic non est titubandum, vbi de criminis & vitæ ratione habetur quæstio, Iudicent decet inflexibilem, sed discretum & virtutis acie falsas testium machinas discreto examine discutientem, ne illæsis coruis vexet censura columbas. Quisquis igitur ille est (inquit sacer Canon) qui crimen intendit, in iudicium veniat. nomen rei iudicet, vinculum inscriptionis arripiat, custodiæ similitudinem (habita tamen dignitatis æstimatione) patiat, nec impunitam sibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumpniantes ad vindictam poscat similitudo supplicij. Caveat itaque vnusquisque ne aut linguam, aut aures habeat prurientes, id est, ne aut ipse aliis detrahat, aut alios detrahentes audiat quia non solum ille reus est, qui falsum de alio profert, sed etiam is qui aurem citò calumniantibus præbet, sedens (inquit propheta) aduersus fratrem tuum loquebaris detrahendo, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum &c. Parcant singuli detractioni linguæ, custodiantque sermones suos, & sciant, quia cuncti qui de aliis loquuntur, sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito auditori libenter refert. Officium singulorum sit dilectissimi, non solum oculos castos seruare, sed & linguam, nec quid incuiusquam domo agatur, alia domus vnquam per eos nouerit. Habeant omnes simplicitatem columbæ nec cuiquam machinentur dolos & serpentis astutiam ne aliorum supplantentur insidiis. Sed cum commodior huius tractandæ materiæ locus proximè immincat laconica secunda classis hic erit Periodus.

OE C O-

OECONOMIÆ
CANONICÆ

TERTIA CLASSIS.

De Episcoporum dignitate, Episcopatus & Presbyterij discrimine & optimi Præsulis descriptione.

CAPITULUM PRIMUM.

Episcopi & Episcopatus definitio & Reuerentia.

§ I.

COMPENDIOSÆ nominis Episcopi definitioni maximam nobis adferet lucem Etymologia a quæ veluti ex deriuatione & certis definitionis attributis propriam vocis perferatur originem. Delectamur etenim communi notionum intelligentia, nobis magis obuia, & ab hac omnis rei propositæ essentia solet adamussim explicari. Ne ergo ab antiqua docendi nostra methodo digrediamur, ab his singularibus quæ sensibus exposita sunt, dicimus episcopi nomen esse Græcum, Latinis non tamen ignotum, & ab ipsa vocis significatione quos Græci episcopos, nos superintendentes vocamus. Inter varia linguarum idiomata, soli Syri cum Latinis primam appellationem retinuerunt episcopi quem Episcopach: אפיסקופוס frequētius tamen אפיסקופא Kaschi scha senem vel seniore dicunt, ex communi presbytero-

^a Etymologia in definitione vocum maximam adfert lucem, quæ videtur Pemptonius Invisconsilius. in l. 299. pupillus. §. vrb. §. oppidum. §. territorium. ff. de vero signific. tit. 16. lib. 50. Cicer. lib. Topicorum ad Trebatianum

R.

FUMI

b Apud eosdem Syros interdum Sauro dicitur Episcopus communicato cum senectute nomine quod Episcopus motum caritatis & reuerentia deceat.

c Item Ignatius eandem sententiam aut definitionem alibi aliter notauit Episcopum, Sacerdotum, Principem imaginem ferentem, Dei quidem principatum Christi ergo per Sacerdotium: ubi & sacerdotium esse definit, ut sit bonorum omnium in hominibus summa. vide 2. col. annot. 1. §. Classis prima huius Oeconomice fol. 2.

d Si in consecratione Episcopi imprimere aut character esset profectio superior character sacerdotis, atque adeo potestate in includeat consecrandi, veluti Diaconi characterē subdiaconi includit ex quo fieret consequens, ut non alio opus fuisset procedenti ordine sacerdotali.

rum titulo, cui affinis est vox illa qua Dyonisius episcopos *επάρχας*, Ignatius vero *ἀρχιεπίσκωπος* Hæbreis *רַב־רֵאשִׁיטִים* Pe kidim verbo deducto ab illustratione & splendore, Episcopatus vero quod quadam vitæ claritate & fulgore lucere debeat iisdem *רַב־רֵאשִׁיטִים* pekudali dicitur. b Sed veluti vicaria est significationum & opinionum seges, ita etiam in sacræ scripturæ interpretationibus multi loquendi modum ignorant, maximè noui testamenti, quo episcopi nominantur presbyteri, ac presbyteri episcopi hoc tum hinc animaduerti potest ex cap. 29. Apostol. Actuum, tum ex epistola ad Titum & ex ea quæ est ad Philippenfes prioreq; ad Timotheum. Nos tamen qui ecclesiæ nomine & auspicio accuratius sacra mysteria contemplamur scimus episcopos pontifices summos sacerdotes principes sacerdotum & nonnunquã humilitatis ergo seniores ac presbyteros affinitatis cū sacerdotibus nomine cōtracto, cū quibus administrandorum olim sacramentorum & moderandæ ecclesiæ partiebantur onera. Explorata itaque nominis vi & origine puram & rotundam definitionem inquirimus quam aliunde nobis proficisci nō posse existimamus commodior quam ab Ignatio, qui ad Trallianum sic loquitur.

Quid est episcopus nisi qui principatum omnem & potestatem super omnes obtinet, quiq; quantum fieri potest ab homine est imitator per omnia Christi. His consentit Clemens Romanus in diatexibus libro secundo capite decimo & libro tertio capite ultimo. Constituens Episcopum secundum post diuinitatem in terris principem Sentio autem episcopatum siue pontificatum esse ordinem sacrum siue sacramentum, quo ad benedictionem episcopalem ritumq; manuum episcopaliū impositionis inunctionis & impositionis voluminis sacræ scripturæ vertici, siue ceruicibus initiandi, presbytero legitimè comparato gratia & potestas officio congruens diuinitus infunditur. Ast vereor ne particula illa reiiciatur quæ episcopatum sacramentum facit nam si esset ordo ut Dyonisio placet plures essent quam septem, quod vsui & sententiæ ecclesiæ refragatur, Sed ut hic audiatur Diuus Thomas, d nomen ordinis vsurpatur tum pro sacramēto ordinis tum etiam pro officio & dignitatis gradu,

du, & hac ratione Episcopatus non est sacramentum ordinis est tamen ordo, hoc est, dignitas & gradus altior sacerdotio, cui eminentiora officia sunt annexa. Sedanda tamen sunt vtriusque controuersia dubia & credendum non solum Areopagita sententiæ verumetiam ipsius Concilij decretis Tridenti habitis Sessione vigesimatertia ca. quarto & can. sexto ubi & ordinis & gradus Hierarchiæ facerrimus dicitur, non enim si dignitas & gradus est superior subinde sit consequens ut sit nouum sacramentum alioqui eadem ratione archiepiscopatus & Papatus essent noua sacramenta. Ne quem autem id fallat dum nostri septem numerant ordines, ipsum sacerdotium supremum faciunt, cum vero rem non sacramento, sed potestate terminant, Episcopatum octauo, supremoq; loco constituunt. Verum ille magnus Areopagita ita perspicuè rem hanc tradit & consentaneè ad can. 2. e Carthaginensis Concilij quarti, ut obstupescere pius animus non satis queat. Est igitur sacramentum, nam esse efficacem, & iustificatricem hanc initiationem diximus alias, & mox disturi sumus. At vero episcopum bene precari iniciando, docet idem cano. 2. Carthaginens. & precatiois meminit nominatim Areopagita, Nominis Episcopi tantus est titulus & decor ut eo insigniri supremus omnium superintendens voluerit apud Iobum dicente Sopharo hæc pars est hominis impij & possessio bonorum quæ sunt illi ab Episcopo, id est à Deo, ut ex phrasi Græca interpretatus est Origenes concatenatis Paraphrastum expositionis in eo libello Cathenæ in beatum Iob quem Vaticani Bibliotheca pontificia post longos temporis situs in lucem emisit Lugduni. Cum ergo audiunt episcopi hoc nomine Deum in sacris literis appellari id curent in primis ut nominis sui dignitatem tueantur vigilantiq; studio ad gregis salutem incumbant fide, vita, quæ omni culpa vacet doctrinaq; sint ornati. Discant quisnam sit hoc loco episcopus nuncupatus omniq; ratione illius imaginem studeant præferre. Quemadmodum enim qui regiam imitatur imaginem in eo quod præclarum est imitari conatur, illam item studet exornare sic de beato Episcopo didendum est qui cogitatione atque

e *Celebris est glossa huius controuersiam pro amio secuti Decretalium ponens nonem ordines in Ecclesiis esse, prout erudit probare per canonem clericos. 21. dist. 8. can. Episcopus. dist. 2. 3. Istorum autem ordinum Episcopatus est maior: quia nullum in ipso est inuenire maiore, vel patrem, venor. can. in nouo dist. 21. in principi 2. glo. Theologi vero rem accuratius considerantes: dicunt Episcopatum non esse ordinem, sicut neque Psalmistam, eod quod certum non habeat officium circa consecrationem Eucharistia ad Eucharistiam, enim omnis ordo dirigetur. Quatenus itaque ordo. Eucharistia consecrationem, respicit Episcopatus nō est ordo supra Presbyteratum. dilatarum, neque illi est maior auctoritas collata, quam presbyterati, si autem quatenus Episcopatus maior officiumque dilatare & ampliare iurisdictionis supra corpus Christi mysticum consideretur, cum ad illud. Sacerdotis.*

potestas mini-
me se extendat,
Episcopus qui
dem est ordo.
f. Apostolica
constitutio de
honore tribuen-
do Episcopis,
hac est, qua in
2. lib. c. 28. scri-
pta est. Si cul-
tores, (inquit)
Demonum in
illis suis scelera-
tis, & detesta-
bilibus, asque
impuris sacris
offensione Dei
plenis, usque in
hunc diem san-
cta imitantur,
ut tamen que
execrabilia sunt
ab his que sunt
sancta, & reli-
giosa compara-
tione quidem
lignissimi diles-
tamen in suis il-
lis ludibriis, sine
execrabili sacer-
dote offerunt ni-
hil, nec efficiunt,
imò illum os sta-
tue lapide a pu-
rant, expectan-
tes, quid ei face-
re iubeat, idq;
faciunt & abs-
que eo faciunt
nihil: honorēq;
existimant, idq; ad
honorem statua-
rum animaca-
rentium, & ad
cultū malorum
spirituum, si illi
inquam: vanam
& confictam
opinionē habent,
ac nulla spe
firma subnixi,
ea tamen que
sanctitatem &
religionem ha-
bent, student

imatione eum qui verus est Episcopus complexus eum
qui tanquam Deus inter homines versatur qui cum sibi
propofuit Episcopum a quo vere creatus est in Christo Je-
su Episcopus. Hæc Origenes, Antiqui vocabant actores Ec-
clesiæ quos nunc dispensatores dicimus qui sunt episcopi
Οἰονόμους enim græce ut nunc interpretari solemus di-
spensatores, sic olim interpretati sunt actores, testis est in-
terpretatio latina antiquissima epistolæ ad Galatas in qua
verbum œconomi Græcum sic translatum est cum ait
quantò tempore hæres paruulus est sub tutoribus & acto-
ribus est. Et in vetustissima interpretatione Irenæi lib. 4.
cap. 44. in fine. Quis igitur inquit erit fidelis actor bonus
& prudens? Græcè est οἰονόμους, Episcopi ergo dicebantur a-
ctores Ecclesiæ, id est dispensatores, & sic etiam vocantur
in epistola Anacleti, 3. Quod si ita sit ut tantis & propè di-
uinis laudibus præsulum infulæ exornentur, quam sumus
hodie nos præposteri, qui episcopos deridemus conculca-
mus, usque abutimur veluti mācipiis, ipsis profectò Barbaris
insipidiores tantū honorem suis sacrificis deferētibus? Si
sit regale præbendū epulū, vocatur Episcopus qui fabulæ
velut alter Morio cathastrophū absoluat, si nuptias paran-
tur adesse tantū non cogitur non ut benedictionē cœlestē
sua authoritate & officio coniugibus effundat & precetur,
sed ne quid desit ad tumescentem gloriam magnatis, ne
quid abrogetur à pompa regia aut ne tollatur scomatibus
& Siccophantiis in pios ecclesiæ cultores materia, deni-
que si quid illiberalius contemptibiliusq; tractandum ob-
truditur episcopis. At longe secus Tridentini patres serio
iusserunt ne se nimis delicias seq; Christi vicarios me-
minerint apostolorumq; successores, sed tam est violenta
consuetudo ut resisti facile non valeat etiam à viris satis
constantibus. Nemo te cōtemnat inquit Paulus ad Titum
id est talem te exhibe tuo vita tū verbo quod contemni à
nemine possis, authoritatē enim verbi ac doctrinæ vita fa-
cit quanquam quia superiora tria verba ad doctrinam per-
tinent propter literæ sensus est ut velit Titum non tantum
cum vitæ simplicitate despici sed sic opportunè omnia lo-
qui ut ne nimia in obiurgando humilitas contemptibilem
eum

eum reddat suis subditis & sic authoritatis pontificiæ siue
ecclesiasticæ contemptum generet. In immensum semper
crescunt laudis numeri qui ecclesiæ episcopis debentur,
nihil hac vel clarius vel dignius sub sole intuemur, Extol-
lat quicumque cupit Regia sceptrā, Pastorale pedum non
minori splendore & gloria fulcitur, Adde quod nullus est
rex tam potēs, tam variis populis venerādus, quatenus rex
est qui si res ipsas iusta pensemus trutina, ecclesiæ non di-
cam episcopi sed pastoris cuiuscunque quatenus pastor
est non sit inferior dignitati. Quod si hæc paradoxa videan-
tur, præsentī probatione ex vtriusque partis functione cō-
cepta apparebunt ipsis Sybillæ foliis veriora. Reges iura
condunt, leges promulgant, ut plebs sub suis alis secura vi-
uat, dispereantque scelerosi & cæteri facinorosi homines
quorum vita, bonorum lucem offuscat & obtenebrat. Non
minor est episcopi cura nec inferioris commodi qui hoc
agit ut in singulorum animis sit tranquillitas, repullula-
scendentem vitiorum perniciem extirpat, & consopitis ac re-
frenatis huius mundi cupiditatibus bonos à malis vitæ in-
tegritate separare facit. Rex agit ut à latronibus in tuto sint
mœnia, publicas vias ab insidiis expurgat, agros cū peco-
ribus, domus cum patrefamilias tuetur Episcopus, vero ut
à sathanæ impetu tuta sint bona mentium nullis regum o-
pibus æquiparanda, Imposturas hæreseos & schismatico-
rum cuniculos discutit & lacerat, ne incautæ mentes in
transitu deprædentur, & ut grex Christianus leonis rugiē-
tis & rabidi lupi circuitus non timeat. Regia maiestas sua
liberalitate quid donat: Stipendia, officia, titulos, sensus, e-
questris valoris insignia, gemmas, cætera omnia que nec
habere tutum nec ambire bonum fluxa, & fortunæ domi-
nio directè subdita. Quid episcopus? Præter cælestes the-
sauros & æternas coronas quas nobis in septem Sacramen-
tis confert & nos ipsis diuis similes facit, è scripturæ sacræ
penore foetices & sempiternas dapes depromit quibus
saginantur & vegetantur spiritus, & torque veluti aureo
ditati & multis virtutum gemmis illustres in cōspectu an-
gelorum candidi progredi possunt ad mensam illam quam
præparavit Deus noster dignis & Ecclesiæ suæ affectis fi-

R 3

delibus

imitari, quanta
iustus est, nos
quorum fides cla-
rissima est, &
spes vera, quæ
promissum præ-
clarum, & sem-
piternum, &
quod fallere nō
potest, expecta-
mus, per eos, qui
nobis præfunt,
honore Deo de-
ferre, ita ut Epi-
scopos os Domi-
ni esse arbitre-
mur.

g. Probatur
exemplis aper-
tissimis spiritu-
alem potestatem
esse præstantio-
rem & eminenti-
orem, & supre-
mā dignitatem.
Facultates enim
sicut & artes
& potentia a-
stimanda sunt
ex fine, sicut &
omnia alia, quæ
ad finem sunt.
Finis autem po-
restatis spiritalis
lu longe excellit
finem temporali-
tis potestatis,
quantum scilicet
est perfecta bea-
tudo, & vlti-
ma felicitas ex-
cellit humanam
aut terrenam fe-
licitatem. Et ve-
dit Innoc. in r.
soliva. de maior.
& obed. Spiri-
tualia tantò re-
poralibus sunt
digniora, quan-
tò anima præ-
fertur corpori.
Et Hebreor. 7.
Apostolus præ-
bat dignitatem
Sacerdotij Evan-
gelici ex eo.

Melchisedech, qui erat Dei Sacerdos, benedixit Abraham, Genes. 14. Sine controversia autem maior est, qui benedicit, quam qui benedicitur. Abraham autem erat Princeps temporalis, aut personam gerebat temporalis potestatis. Omnino igitur maior et augustior est potestas spiritalis temporalis, acque adeo maiori cultu et observantia prosequenda.

hi Accidit Theodosio ad disciplinam militarem laus ingens, qua plurimum valuit et religionis. Nam cum Mediolani ingredi Ecclesia vultus Mysteria visurus prohibitus ob quoddam facinus (ut fieri solet) ab ingressu Ecclesiae, nisi penitenter, in aequa animo indulget, ut vltro ipsi Ambrosius gratias egerit, atque penituerit.

delibus. In summa terrenum ac temporarium est quicquid propriè cadit sub curam regiam, ac diuinum est, cœleste & æternum est, quod tractat Episcopus. Nullis potest comparationibus adæquari Episcopalis honor, si regum fulgore compares & principis diademati longe erit id inferius, quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares. Quippe cum videas regum colla & principum submitti genibus sacerdotum & osculata eorum dextera orationibus eorum se credunt communiti. Proinde quantum est interuallum inter cœlum & terram inter corpus & animam inter temporaria & æterna tantum interest inter regium munus & pastorale. In hac æstimatione nolim spectes quid homo deferat homini sed quid ipsa functionis natura promereatur. Vulgus pluris existimat coronam quam mitram magis veneratur septimum quam regnum. Quod si Pastores & Episcopi contemptui exhibiti, pontificij honoris conquerantur temerè pessumdatam regum amplitudine dignitatem, sciant se tanti dedecoris potissimas dedisse causas & si verum fateri volumus contemptus talis eorū præcipuè vitio exilit. Ex veterum monumentis liquet olim Episcopos non tantum apud plebem verum etiam apud monarchas summo in pretio fuisse ac tantum non adorari solitos. Testantur hoc manuum genuum ac pedū oscula. Nomē enim episcopi non solū exteris formidabile sed & amabile audiebatur. Declarat hoc Theodosius senior qui Ambrosio à templo excludenti paruit in pœnitentium locum abire iussus obediuit deposita regia maiestate publicitus solo procubuit, squalidus lachrimis veniam petiit, satisfactionis præscribenti leges non est reluctatus, denique è cancellis excedere iussus morem gessit modestè sese excusans. Sed vnde tanta vnius vrbis Episcopo authoritas? Quia verus erat Episcopus, nec illa seueritas vllum fastum aut arrogantiam præ se ferebat sed authoritatem sacerdote dignam, adeo vt Imperator non erubuerit hoc apud alios testari, se non reperisse nisi vnum Episcopum Ambrosium à quo didicisset quantum esset discriminis inter Imperatorem & Sacerdotē. Mirabuntur sæcula futura Constatini magni Imperatoris erga ecclesiæ Synodum

Synodum & Episcopos reuerentiā de quo Theodoretus Ecclesiastic. Historiæ lib. 1. ca. 7. ita dicit. Ipse quoque Constantinus cum paucis postremus omnium ingressus est, & paruo subfelliolo posito assedit, præfatus veniam prius, & petita concessione ab Episcopis. At Episcopis ait parata fuisse subfella atque folia, magno apparatu & splendore. Itaque pius imperator Sacerdotum Christi dignitatem, & in illis Dei maiestatem venerans implebat id quod in Ecclesiast. legimus, In omni anima tua time dominum, & sacerdotes illius sanctifica. Non Theodosius tantum, non Constantinus, sed plures alij potentissimi Monarchæ regale sceptrum sacerdotis authoritati submiserunt. Quid ita? Quoniam videbant in illis relucentes episcopo dignas virtutes. Habet enim eximia virtus, vim admirabilem rapiendi mentes hominum in amorem & admirationem sui. Hac diuus Basilius Modestum Cæsaris præfectum impunè contempsit, nec impunè tantum sed hominem ferocem rapuit in admirationem Christianæ fortitudinis, hac Eusebium Ponti præfectum ira tumidum deiecit ac mox deiecto est opitulatus, hac Imperatorem Valentem Catholicis infensum, & Arrianis fauentem quum esset ingressus Ecclesiam, ipsa rerum specie, vultus constantia, & oris dignitate primum in stuporem adegit mox sequenti colloquio à concepta crudelitate deterruit atque etiam ab Arriana factione inquam infano studio deperibat, reuocaret, nisi post maligno Sathanæ stipulatus fuisset consilio, & quod Episcopi permanserat authoritas abiectum pertinax subuertisset improbitas. Quid quod Allerbichus Cæsareæ aulae magister Macedoni mnachi viri monticolæ simplicis & omnium literarum rudis sanctimonix tantum tribuit vt liberè monentem audierit atque omisissæ uiræ mandatis Cæsarem in diuersam sententiam pertraxit. Quod splendidus ac facūdus legatus nō impetrasset impetrauit, aut imperauit verius despicabilis fenicul⁹, conuictu rusticanus, & pannis vilissimis obsitus. Quid Allebichum, quid Cæsarem commouit, Inclita virtus, omnisq; fuci neficia pietas quæ cunctos ad amandum allicit homines. Eam si præstarent hodie Sacerdotes & Episcopi nondum vsque

i Valens tam acer Arriane perfidia propugnator, ut religiones alias omnes toleraret, catholica verò rationem fidei infensus esset id quod Nicephorus lib. 11 c. 24. describit in hæc verba: Valēs, inquit diutius Antiochia commoratus, Euzoio ibi Ecclesia regētes, Iudæis, & Ethnicis Græcis, atque etiam qui Christianorum nomine censentur, & diuersa ab Euangelica doctrina dogmata complectentur, omnia quæ animis eorum placata essent, vt liberè agerent, permisit. Nam impius error sub Iouinianno quidem extinctus, à Iuliano autem exciuitus, paulatim reflorescebat, & Dialia, Dionysia, & Cereris sacra, non in angulis, Imperatore veluti percunte, peragebantur: & homines in medio foro, nemine obsistente, Baccantium quummine afflantur, more discurrebant. Eorum verò tantū, qui catholice doctrinam sequebantur, implacabilis hostis erat.

adeo

x Episcopi quibus
dans sui ordinis
& dignitatis
immemores vi-
lius versantur
apud proceres,
vt de his nulli
fortior habeat
cur existimatio,
quàm in ipsam
seculi sacrifica-
li quod malum
ex eorum negli-
gentia profecto
prouenire exi-
stimo cum enim
optime possent
si vellent suo re-
spondere officio
aliam vultu reb.
& illecebris à
suo statu alienis
nimium inter-
si, id quod de-
bent: reddere
volunt.

i Hac omnia
cum his qua di-
ximus in Prima
Classis. 1. §. ad
perpendiculum
occurrit, vt refe-
rantur ad Eccle-
siasticæ digni-
tatis amplitudi-
nem.
m Vide Io-
seph. antiq. li.
4. cap. 8.

adeò degenerarunt ingenia mortalium vt egregiæ pietati non sint habituri honorem. Ast laudantur multi in forde vitiorum inuoluti, laudatur equidem in ipsorum vituperio & quod gloria sibi vendicant merum est illis dedecus. Faxit Deus gratiarum largitor vt altius suscepti muneris dignitatem perpendentes Episcopi iamdudum pigro illo veterino sepulti ad meliorem frugem conuertantur quod redeat antiquus ille honor & splendor ecclesiæ. k Octaua Synodus generalis quæ fuit Constantinopolitana can. 14. docet in quanto honore habendi sint Episcopi à Principibus sæcularibus, his verbis. Qui diuina gratia Episcopalem sortiuntur dignitatem ordinem cœlestis Hierarchiæ referunt in terris, quare merito sancimus vt digno in honore tam à principibus quàm cæteris hominibus habeantur. Nō oportet itaq; vt principibus vel viris militari dignitate præditis obuiam longissimè procedant ab eorum Ecclesiis, nec mulis, equisve descendant in occursum aut timidè abiectèq; ante genua procidant velut adoraturi, imo vero non accedant ad mensas sæcularium Principum, sed cum omni modestia quæ spiritualem deceat dignitatē, officia & debita omnibus tribuāt cui vestigal, vestigal, cui honorē, honorem, dūmodo Principes & pij Imperatores agnoscat sibi Patres Episcopos qui liberè audeant reprehendere increpareq; & principes & cæteros qui militari honore fruuntur si quid peccauerint. Si quis vero Episcopus post hanc sanctionem suam dehonestauerit dignitatem, cadens ab honore sibi per canones debito, vixeritq; abiectè, secundum veterem & agrestem consuetudinem, amoueat per annum, & princeps qui in causa fuerit excommunicetur per biennium. Hæc sacrum Concilium. In veteri lege Sacerdotum summorum eximius & authenticus habitus est honor l adeò, vt qui eorum votis reluctabatur vltimo supplicio traditus inobedienciæ & pertinaciæ exemplar erat. Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris (inquit) surge & ascende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Leuitici generis & ad iudicem qui fuerit illo tempore quæresq; ab eis qui indicant tibi iudicij veritatem. Et facies quodcun- que

que dixerint qui præsumt loco quem elegerit Dominus & docuerint te iuxta legem eius, sequesque sententiam eorum, nec declinabis à verbo quod annuntiabunt tibi ad dexteram neque ad sinistram. * Qui autem superbierit nolens obedire Sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille & auferes malum de Israel, cunctusq; populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Et alibi: Labia sacerdotis custodiunt scientiam & legem requirēt ex ore eius, quia angelus Domini Exercituum est, Ac non decet sacerdotem vt tantas laudum copias promereatur turpi velut idolum torpere ocio, quin suas nō exerat animi facultates. Non minore ergo cura & solitudine Deus Ecclesiæ suæ rebus prouidit non minus honori, dignitati integritati, ac necessitati in Christo filio suo renati populi fauit & studuit, sic & patribus ac magistris ecclesiarum illorum loco constitutis, nos omnino obedire voluit. Tanta est huius sacri nominis virtus vt quamuis tragicè in hæc digladiantur hæretici, nequeunt illam ne digito quidem lædere, quinnimo eius coguntur reuereri maiestatem & suis flectere verbis, ita vt Anthonius Sadelius^o Calviniani veneni impostor præcorum patrum ecclesiæ sacra numina miratus in hæc verba perditissimi huius & nebulonis mentis contraria exclamarit. Hic lectores rogamus, vt non tantum Apostolos & euangelistas, verum etiam pios illos ecclesiarum Episcopos sibi ante oculos ponat, quorum officia & studia eluxerunt inædificanda Christi Ecclesia. Reuocent in memoriam primos illos romanos episcopos qui puram Euangelij doctrinam & sanctis concionibus promulgarunt, & eo ipso tandem sanguinem obsignarunt. Intueantur animo summam Cypriani in exequendo suo munere diligentiam, summam in omnibus vitæ partibus integritatem, fortissimam in obeunda morte pro Christi confessione constantiam, Contemplantur Alexandrum Athanasium & pleròsque alios strenuos ac fortes ecclesiæ duces qui Arrianam hæresim & innumerabiles alios errores & scriptis & voce profligarunt. Postremò infinitam hominum multitudinem ad Gregorij, Chrysostomi, Augustini,

* Deuteron.
17.

n Ocio Dei ministrum purificare nō oportet. Nam Sacerdos dicitur, & honoratus, quantum sit, nisi in actu semper sit, non differt ab idolo. Habent idola oculos, & non vident, aures & non audiunt, pedes, & non ambulant, nihilominus auro ornata & pretiosis rebus ornata coluntur atque adorantur à stultis. vt præclare scribit Lullus in Præfatione futurorum Bisuntin. Quamuis hoc in poemate fieri sæpe populorum consuevit ne sibi blandiantur plebs.

o Anthonius Sadelius in tractatu de legitima vocatione ministrorum. fol. 78. alius vix contumeliosus, & pauci fugis, cogitur facere successorem Ecclesiasticam insignem, concordem, & amabilem esse.

Cathedram accurrentem & vndique circumfusam atque ab ipsorum ore pendentem sibi adhuc videre videantur. Quis non iudicaret hæc esse hominis Christiani & catholici pura de verò episcopalis authoritatis cultu testimonia? Sed sic vaticinatus est Laiphaz sic inter mendacia ora veritas rutilat & fulget, sic verum fateri cogitur humana salutis hostis & proditor.

EPISCOPATVS SACERDOTIO DIGNIOR.

§ II.

CLEMENS priori epistola quæ est ad Iacobum fratrem domini presbiterorum & Episcoporum distinctionem dilucide fatetur se à Petro apostolici chori & ordinis ecclesiæ principe audiisse & episcopos quidem vicem Apostolorum presbyteros reliquorum discipulorum tenere, quare ipsos propriis episcopis subditos & obediētes esse debere scribit. In secūda epistola ad eundē diaconorum meminit inter eos quibus cōmissa sunt sacramenta & in præcedenti epistola oculos illos episcopi nominat quoniam circumlustrare (inquit) & perscrutari debent auctus totius Ecclesiæ quem pari fermè verborum sententia sequutus est Irenæus lib. 3. ca. 3. ^a Anacletus etiam ipse discipulus Petri & ab eo presbyter ordinatus apertissimè horum trium graduum mentionem facit epistola quidem tertia, Sacerdotū (inquit) gradus bipartitus est, & sicut dominus illam constituit à nullo debet perturbari. Vbi statim adducta electione duodecim Apostolorum & septuaginta discipulorum, addit episcopi Apostolorum, presbyteri septuaginta discipulorum locum tenent. Pro patribus (ait Psaltes) nati sunt tibi filij &c. Arnobius, pro duodecim patriarchis, nati sunt duodecim Apostoli. Ergo pro septuaginta senioribus, septuaginta discipuli, & pro sacris vasibus eorum filiis, Leuitis, Nathinæis, &c. Pastores presbyteri, doctores ordinati. Et omnes fere sequentes pōtiffices eadem testantur. Dyonisius Areopagita 5. ca. sunt Ecclesiasticæ Hierarchiæ horum trium ordinum mentionem facit, & distinctionem eorum ostendit. Ignatius in suis epistolis frequentissimè etiam horum ordinum & distinctionis eorum meminit

^a Irenæus. Habemus (inquit) annuere eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi & successores eorum. Nam si recondita mysteria sciuissent Apostoli, quæ seorsim & latebant ab reliquis perfectos docebant, istis vel maximè traderent, ea quibus etiam ipsas Ecclesias committerebant.

^b Dyonisius Apostolorum discipulus. cap. 5. de Ecclesiastica hierarchia ponit tres ordines hierarchicos ut sunt purgantium tantum nemp̄ diaconorum quibus committit cathedram tenens cathedram, & illuminantium scilicet Presbyterorum administrantium Baptismū, Pœnitentiam, & Eucharistiā, & perficientiū, scilicet Episcoporum. Quibus conuenit confirmare, & ordinare, & predicare, & cū istæ functiones sint de iure diuino palam edocet eodē gradus, eodē fuisse iure distinctos.

meminit. In epistola quidem. 2. ad Magnesianos presbyteros episcopis subditos esse debere docet, nihilq; præter ipsorum auctoritatem facere. Rem autem clariùs absoluit Anacletus papa & Martyr (qui quartus à Beato Petro Apostolo catholice ecclesiæ præfuit) in epistola de patriarchis & primatibus & reliquis episcopis ita dicens, Sacerdotum fratres ordo bipartitus est, & sicut Dominus. illum constituit à nullo debet perturbari. Scitis autem à Domino. Apostolos esse electos & cōstitutos & postea per diuersas prouincias ad prædicandum dispersos cum vero mensis cœpisset crescere videns paucos esse operarios ad eorum adiumentum septuaginta eligi præcipit discipulos, episcopi vero Domini Apostolorum presbyteri quoque septuaginta discipulorum locum tenent. Venerabilis Beda libro tertio sup. Lucam ca. decimo quinto sic ait sicut duodecim Apostolos formam episcoporum exhibere simul & demonstrare nemo est qui dubitet sic & hos septuaginta duos figura presbyterorum, id est secundi ordinis sacerdotum gessisse secundum est, tametsi primis Ecclesiæ temporibus vt apostolica scriptura testis est vtrique presbyteri vtrique vocabantur episcopi quorum vnus sapientiæ maturitatem alter industriæ curæ pastoralis significabat hæc Beda. Ratione triplici ostenditur episcoporum supra sacerdotes præminentia. Prima figura debet correspondere veritati figurati. ^d Sed in Synagoga Hebræorū diuina institutione vnus erat summus Sacerdos sub quo constituti erant sacerdotes viginti quatuor maiores ipsius David ordinatione qui officia templi & munia Sacerdotalia hebdomadalia administratione singuli per vices suas. exercerent, sub quibus erant minores sacerdotes in ministerium tabernaculi. & altaris Domini asciti vt patet primo Paralipomeum, ergò. talis distinctio debet esse in sacerdotio nouæ legis quoniam teste Paulo omnia in figura contigebant illis apud quos Aaron summus Sacerdos fuit, filij eius inferiores, summus sacerdos distincta habuit ornamenta à minoribus, & solus intrabat in sancta sanctorum quod aliis illicitum erat Leuitic. 2. 6. & ad Hebræos. ^e Secūda ratio Episcopus presbyteros ordinat & episcopos cōsecrat quod

^d Nulla ratio permittit, vt distinctior fuerit hierarchia in Testamento Veteri, quam in nouo nam illud umbra istud imaginis cōparatur ab Apostolo ad Hebr. 10. Sequitur igitur, vt sicut in Testamento Veteri iure diuino, Pontifices sacerdotibus minoribus autoritate præstabant: ita etiam Episcopi in Ecclesia Presbyteris præstant.

^e Eusebius Papa can. manus. de consecr. dist. 5. Episcopi possunt confirmare, si tamen Presbytero, saltem sine licentia id attemptaretur: eorum effectus irritum, & inane, & inter Ecclesiastica sacramenta non reputaretur. Hinc fit, vt hæc officiorum distinctio sit de iure diuina.

nunquam simplici sacerdoti licuit. Tertia confirmationis sacramentum non potest conferri ab aliquo tantum sacerdote sed ex diuina ordinatione à solo episcopo hoc testante Concilio Hispalensi secundo, cui interfuit Beatus Isidorus quoque recensens ea quæ presbyteris sunt interdita & solis Episcopis referuata cap. 7. suorum decretorum ita habet Siquidem nec benedicere eis ecclesiam vel altaria consecrare neque per impositiones manuum fidelibus Baptizandis vel conuersis ex hæresi spiritum tradere nec Chrisma conficere nec Chrismate baptizantium frontem signare licet sacerdotibus simplicibus sup. In concilio etiã Cōstantiensi inter dānatos articulos Iohānis V Vitcleff. f. 15. & art. 28. vt hæreticus dānatur quo docebat cōfirmationē iuuenū & clericorū ordinationē locorum consecrationē referuari Papæ & episcopis propter solā cupiditatē lucri tēporalis & honoris. Hinc Augustinus lib. de Hæresibus c. 53. Aërij errores enumerās, hunc inter illos recenset quod videlicet presbyteros pares faceret episcopis & Gratianus 21. distinct. sui decreti ca. 1. sic habet Simpliciter maiorū & minorum sacerdotum disceratio in nouo testamento ab ipso Christo sumpsit exordium qui duodecim apostolos tanquam maiores sacerdotes septuaginta duos discipulos quasi minores sacerdotes instituit, Petrum verò in summum sacerdotem elegit dum ei clauis regni cœlorum præ omnibus & pro omnibus tribuit. Sed videamus quid Hieronymo placeat & quid Damaso de Episcoporum & Sacerdotum differentia Hieronymus in Epistola ad euagriū ita scribit. Quod Aaron & filij eius atque Leuitæ in templo fuerunt hoc sibi episcopi presbyteri & Diaconi in Ecclesia vindicent. Quis autem dicat non fuisse in templo differentiam inter summum Sacerdotem Aaron & filios eius minores sacerdotes? Quod si fuit semper, fuit igitur semper (authore Hieronymo) differentia in Ecclesia inter Episcopos & presbyteros. Idem rursus affirmat in epistola ad Nepotianum. Cum autem idem beatus Hieronymus in eadem epistola ad Euagriū dicit eundem esse episcopum & presbyterum factumque esse ad schismatis remedium, vt vnus eligeretur qui ceteris præpone-

f. Vitcleffius
ut est videre apud V Valden-
sam. 20. 2. de sa-
cramentis. cap.
117. & tom. 1.
de sacramenta-
libus. lib. 2. cap.
60. dicebat nul-
lum esse prorsus
discrimen, sed
promissuē om-
nes sacerdotes
esse Episcopos,
Atq; adeo quem-
libet posse con-
firmare & ordi-
nare, habereque
plenam iurisdic-
tionem in sua
Parocchia.

g. Augustinus
lib. hæresib. lib.
53. Aërijum
quendam com-
memorat qui cō-
Presbyter esse
doluisset ferre
quod non potue-
rit esse Episco-
pus, quod obrem
in Arianorum
hæresim lapsus
proprium adhi-
bit dogma,
quod Presbyter
ab Episcopo nul-
la differentia
deberet discer-
ni. Eiusdem fuit
sententia Vitcle-
ffius, quia Epi-
scopus, quem
ambierat, con-
firmare potuit.

præponeretur non hoc voluit dicere, neque dixit, idem esse, episcopum esse & esse presbyterum, sed eundem esse episcopum & presbyterum, quod à principio quidem ita fiebat, vt propter paucitatem fidelium vnus & idem esset episcopus, & presbyter cum non esset opus in singulis Ecclesiis, alio Episcopo, & alio presbytero, siquidem in episcopo Presbyter cōtineretur. At postquam cœpit opus esse pluribus presbyteris tum nō amplius erat vnusquisq; idē presbyter & idē episcopus ne tot essent episcopi quot presbyteri, atq; ita fieret vt ait idem Hieronymus, vt vnusquisque ad se trahens episcopi dignitatē Christi ecclesiā rumperet. Rursus idem Hieronymus in Commentariis epistolæ ad Titum. Quid enim, inquit, facit episcopus, quod non faciat presbyter excepta ordinatione? Ergo placet Hieronymo vt sit differentia episcoporum & sacerdotum ratione ordinationis. Episcopus enim ordinare potest ministros ecclesiæ, presbyter vero non potest, iam vt de Damaso h. loquamur in epistola de chorepiscopis eos reprehendit quod cum nihil aliud essent quam presbyteri, tamen episcopi officium vsurparent, docetq; tota illa epistola esse differentiam ratione ordinationis inter episcopos & presbyteros, quare illis non conuenire nomen episcopi nec officium. Et vt omnibus obiectis fiat satis dico cū diuo Thoma 22. q. 184. ad 1. quod episcopi in primitiua ecclesia propter sacerdotum parrochialium paucitatem, exercebant officia simplicis sacerdotis, & sic quia officia erant communia, ideo vocabulorum vsus tunc erat promiscuus, sed postea facta est nominum distinctio & idem vult dominus Ioannes de Turrecremata. lib. suo primo summe ecclesiæ. ca. 79.

APOSTOLICA EPISCOPORVM INSTITVTIO.

§. III.

IN ea tempora incidimus quibus non solum deridentur sacra, sed etiam sacrorum ecclesiæ ministrorum labefactatur honos, multi nescio qua insania perculsi episcopatus gradum abolere conantur, veluti aliquod leue & fucosum hominum institutum, & quod tales ordinum dispositiones non legant in epistola Beati Petri & quia in priore

S 3

inquiunt

h. Damascus in
Epist. loquens
de Chorepisco-
pis qui cum so-
lum Presbyteri
essent Pontifi-
cū more ordina-
re audebant.
Vanum (inquit)
est, & inane
quicquid in præ-
dicto sacerdotij
summi egerunt
ministerio. idem
docet S. Leo in
Epist. ad Epis-
copos Germaniæ
& Galliæ.

a. Seniores in
hoc Petri loco,
Græcus textus
habet πρεσβυ-
τερος, illud
autem prouiden-
tes in Græco: est
ἐπινοουσες
Sed ad hæc om-
nia vno verbo
respondetur: no-
mins eo tempo-
re fuisse commu-
na, & propter-
ea in omnibus
his locis veros,
etiam Episcopos
Presbyteros ap-
pellari.

b Quis B. Petrus non fuit ab Apostolo ordinatus Episcopus ecclesie Romanorum, sed ab eo qui dixit ei, tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & que sequuntur ad circū Apost. doct. valde libere dixit Linum Ecclesie Romanorum Episcoporum primum à Paulo ordinatum: non est in fuisse primum si B. Petrus ab hominibus, aut per hominē ordinatus fuisset. Deinde cum iam antea B. Petrus Euodiu episcopum Antiochia ordinasset: ut hac eadē Apostolica doctrina narrat, & sedem Antiochenam Romanam iubente Domino, ut B. Durcellus in Epist. ad Episcopos Antiochena provincie restituit, transfuisset ad maiorem vilitatem, ut Antherus Pont. ait, consequens est. Lucrum in ecclesia Romanorum non Episcoporum principalem, sed ad inuicem B. Petri fuisse, ut ex Pontificali ministerio, tantum

inquunt epist. cap. 5. ministros Ecclesie tantum presbyteros & quidem se compresbyterum vocet. Sed quis est tam rudis in sacra scriptura intellectu qui non credat vocari hic episcopos communi vocabulo presbyteros? siquidem de pastoribus qui clericos habent loquitur Paulus vnumque tantum ordinem episcoporum esse constat, sicut est vnus item ordo minorū presbyterorum. Sed nunquam aliunde tergiuersari verborum inuolucris opus est quam ab ipsa Apostolorum constitutione qua nos rem omnem adeo edocebit ut hac iugulentur omnes in contrarium opinionēs & ventilatæ hæreticorum obiectiones confundantur. De episcopis qui à nobis dum viximus ordinati sunt certiores vos facimus, hos esse Iacobum Hierosolymitanum fratrem domini & huic post mortem secundum successisse Simeonem Cleophæ filium, & huic rursus tertium Iudam Iacobi filium, deinde Zachæum qui antea fuerat publicanus, primum episcopum Cæsareæ Palestinæ, huic successisse Cornelium & huic rursus tertium episcopum Theophilum Euodiu episcopum Antiochia à me. Petro ordinatum, cui successit Ignatius à Paulo ordinatus, Annianum Alexandria episcopum quem primum Marcus Euangelista ordinavit, huic successisse Abileum à Luca euangelista ordinatum Linum Claudia filium Ecclesie Romanorum Episcopum primum à Paulo ordinatum post mortem verò Lini Clementem, quem ego Petrus secundo ordinavi, Timotheum Ephesi Episcopum à Paulo ordinatum cui successit Ioannes à me Ioanne ordinatus Aristonem primum episcopum Smyrnæ, huius post mortem successorem fuisse Strateam Loidis filium, cui successit tertius Episcopus alter Ariston, Gaium Pergami episcopum & Demetrium Philadelphie quem ego Paulus ordinavi Lucium Episcopum Cenchrensem, Titum Cretæ, Dionysium Atheniensem, Marthonē Episcopum Tripolitanum in Phœnicia Archippum Episcopum Laodicensem in Phrygia, Philemonem Episcopum Colossensem Onesimum qui fuit seruus Philemonis, Episcopum Berœensem in Macedonia, Crescentem Episcopum Ecclesiarum Galatiæ Aquilam & Nice tã episcopos Parœchiarum Asiæ, Christum

spum Ecclesie Aeginensis. Hi sunt quos Parœciis Domini præfecimus quorum doctrina semper memores seruate sermones nostros, & sit Dominus vobiscum nunc & in infinita sæcula ut ipse nobis dixit cum esset ad Deū suum, eundemque patrem ascensurus, Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi, Amen. Eos autem sacros viros non oppidatim aut vicitim in vicis, castellis, modicisve Ciuitatibus instituerunt ne nomen Episcopatus, & dignitatis autoritas vilesceret. Quod totidem pene verbis repetit Anacletus epist. 3. addens Per castellos, villas & ciuitulas presbyteros sic ab episcopis ordinandos, ut singuli per singulos sint titulos suos. Illos ergo ad honorabilem tantum urbem titulandos vel denominandos ne vilescat nomen, hos ad quaecunque vel certe quemcunque locum vel ecclesiam in eo constitutam præfati fuerint, in eadem vitæ suæ diebus duraturos. Bonifacio Germaniæ episcopo scribenti se novos tres episcopos per totidem loca ordinavisse qui populo per eius prædicationem ad Christum recens aggregato, præfessent & prædicarent Zacharias Papa respondens merito prius ut maturè pertractaret subtiliterque discerneret, num expediret & an loca, vel populorum turbæ tales essent quæ Episcopos habere mererentur, memor quod in sacris canonibus præcipitur ut minimè in villulis vel modicis ciuitatibus ordinentur Episcopi, ne vilescat nomen Episcopi, synceris tamen eius literis pro uocatus, superiora concessit & sedes illic Episcopales quæ per successionem Episcopos mererentur statuit & confirmavit Merseburgensem, Bambergensem, Erphordiensem præpotentes hodie in Germania episcopatus. Cum autem Paulus discipulo episcopo præcipit ut constituat sicut ei disposuit presbyteros per ciuitates omnes scilicet maiores & minores Cretæ quales erant tunc sicut nunc item sunt aliæ maiores aliæ minores par est profecto credere ut nunc non vnus gradus presbyteri minoribus & maioribus ciuitatibus præfunt sic Paulus Tito præcepisse ut constitueret presbyteros non vnus gradus per omnes ciuitates sed maioris per maiores & minoris per minores id quod usque in hodiernum diem fit, secundum priscam Apostolicam

f suscipere, quam cum à B. Petro præcipiebatur. ut Ioan. 3. in Epist. 1. sua scribit.

c Can. Episcopi. dist. 80. & can. audiimus. 2. q. 2. & can. non debere. 57. Laodicensus.

d Constituent. de non sunt Episcopatus in paruis oppidis.

e Erant Cretæ sicut Strabo. lib. 10. testatur plures Metropoles et centum ciuitates, vnde ab Homero dicta est in Odyssæa Hecatompolis.

f Hæc prima Pauli per Titum constitutio, ad hodiernum, usque diem seruata est in hac Cretæ insula in qua est Metropolitans quæ primatem suum agnoscit, infra Metropolitans, sicut Episcopi per singulas Ciuitates non paruas. Hæc eadem dispositio Ecclesiarum: per totum Orientem & Occidentem ceteris.

postolicæ dispositionis traditionem. Huius rei postremo testes sunt tot præclari & sancti episcopi Apostolorum discipuli qui nostris ecclesiis præfuerunt. Primus Archiepiscopus Rhemensis Ecclesiæ fuit Sanctus Sixtus beati Petri discipulus, quæ undecim habet Episcopos in ciuitatibus non paruis. Habemus Senonensem Ecclesiam cuius primus Archiepiscopus fuit sanctus Sauinianus sancti Petri discipulus, quæ sex habet per Ciuitatem Episcopos. Item Viennensem Ecclesiam cuius primus Archiepiscopus fuit Crescens martyr Pauli Apostoli discipulus quæ sex item Episcopos habet per ciuitates non paruas. Nicæni Concilij temporibus quis negabit fuisse multos episcopos in Aegypto, Lybia & Pætapoli & plures Metropolitanos sic dictos à ciuitatibus quibus præerant, quæ erant metropoles, qui maiores episcopis illis essent: siquidem sine auctoritate Metropolitanæ ordinari Episcopus non potest, quibus si iam olim à Priscis temporibus ante Nicænum Concilium ab ipsis, inquam, temporibus apostolorum Alexandri nus Episcopus præerat, ut quidem præfuit sanctus Marcus, & successor eius Abilius & reliqui deinceps, liquet hunc Episcopalem ordinem ab ipsis Ecclesiæ primordiis conuulisse. Sic quoque in Hierosolymitana diœcesi quindecim episcopos apostolicam successione sequutos fuisse legimus. Huius ecclesiasticæ Politicæ formam clarius adnotauit Dionysius Areopagita in Epistola ad Demophilum. Tu ergo (inquit) decerne cupiditati & iræ quæ decet, tibi Diaconi, Diaconis Presbyteri Presbyteris Episcopi, Episcopis Apostoli & Apostolorum successores, quem locum cum Theodoro Presbytero & Phocio constantinopolitano sanctus Maximus hoc scholio notatum reliquit, Pulcher (inquit) ordo Ecclesiasticus monachos, qualis erat Demophilus Diaconi: Diaconos presbyteri, presbyteros Episcopi, Episcopos Apostoli & successores Apostolorum increpant, Successores ergo Apostolorum qui sint maiores quam episcopi qui ipsi quoque sunt in suo gradu Apostolorum successores intelligere oportet, tum Patriarchas, tum Archiepiscopos, qui ipsi per prouincias mittuntur, ut episcopi per vrbes. Nec isti noua in initiantur dignitate aut forma ab episcopali conser-

* *Dispositio graduum, & Ecclesiæ antiquissima.*

Quindecim ordine succedentes Episcopos Hierosolymis ex Hebreorum gente refert Eusebius lib. 4. Hist. c. 5. qui omnes fidem, & religionem Domini nostri Iesu Christi amplectati sunt. & apud alios magnam dilectionem propagari studuerunt. Multa etiam docentur Acta Apostolica.

si consecratione extranea, sed hæc res tota sita est hiniurisdictionis vel restrictu vel amplitudine. Et si autem negare nequeamus quasdam accedere cerimonias, illæ tamen nil innouant, non equidem magis, quam nostrum catholicum sacrificium variant ritus, & agendi modi varij, quos videmus, à diuersarum nationum hominibus vsurpari, qui tamen ad eum non arguant religionis vllam differentiam ut orthodoxiæ simplicitatem maximopere commendant. Nam ex iis patet maiorum nostrorum summam concordiam quædam alibi permisisse, sed caput, ac summam rerum eandem vbiq; retinuisse. Sunt igitur hi omnes ordine siue sacramento pares, iurisdictione verò aliis maiores, sub vno modo principe & generali antistite qui Papa est. Seligamus iam præcipuos vitæ piæ & sanctæ flosculos quibus cingamus frontem optimi piq; Episcopi.

OPTIMI EPISCOPI ORNATVS

§ IIII.

ET si iusta Romanorum Pontificum decreta amplifsimis non careant canonibus ad præcipiendam sagacem in eligendis episcopis diligentiam, vsque adeo tamen irrupit ambitio, prophanæq; ditionis stepitus ut digna sapius electio corrumpatur. Hic fons est vnde scætet maxima pars calamitatum Ecclesiæ. Et hic quoque cum Hieronymo gemamus quando aliud in hac temporis perfidia non possumus, nunc ut tunc, imo tanto magis quam tunc, quam sacula profecerunt, ac etiamnum in peius proficiunt tam multos hanc rem beneficium, quod vocant facere ut non eos quærant qui ecclesiæ plus prodesse possint & in ea columnas erigere, sed vel quos amant vel quorum sunt obsequijs delinuti, vel pro quibus maiorum quispian rogauerit, ut deteriora taceam, qui ut clerici fierent muneribus impetrarunt, extinguuntur proculdubio ab vsuum tantorum faces quamprimum quasi albo pietatis & virtutis sumpto helleboro flexuosas illas promotionum vias falsosq; meandros purgantes Apostolico Concilio omnium hac in re præstantissimo parebimus. Non opus est per vasta sacrorum voluminum æquora discurrere nec emendicatis uti suffragiis, vnus Diuus Paulus hanc

h Est discrimen de iure diuino inter Episcopos & simplicem Sacerdotem quantum ad potestatem iurisdictionis in iure dicendo, quam secundum potestatem ordinis in administrationibus quorundam Sacramentorum.

a Nulla præstator cura adhibenda est in Ecclesiæ functionibus, quæ in Ecclesiasticorum ministrorum delictu, si enim contingit in his aliquid parum minus prudenter fieri statim in detrimentum Ecclesiæ vergit.

T

celestem

c Non exigit,
ne sit sine pec-
cato, q. ea hinc
esser ferè hami-
ni i. impossibile,
prout Ev-angeli-
sta docet, Si di-
scarimus (inqui-
it ille.) quia pec-
catorum non ha-
bemus, nos ipsos
seduimus. &
veritas in nobis
non est. Dicit
Paulus oportere
ut Episcopus sit
sine crimine,
quod non qua-
lecunque, sed
grave & mor-
tale est pecca-
tum.

* Iuuenalis
Habeat iā Ro-
ma pudorem,
Tertius è glo-
cecidit Cato.

cœlestem Philosophiã & Episcopadiam vno quasi docu-
mento complexus est dum inquit, Oportet Episcopum si-
ne crimine esse sicut Dei dispensatorem, non superbum,
non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non
turpis lucri cupidum, sed hospitem, benignum, so-
brium iustum, sanctum, continentem, amplectenti eum
qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem ut potens
sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt ar-
guere. Hæc sunt præcipua episcopi insignia, hæc sunt veri
episcopi dotes. Sed harum prima, perspicacius intelligen-
da est ex veritatis Græcæ trutina ^c Δὲ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεγκλίτην
Oportet Episcopum sine crimine. ^d Ἀνεγκλίτην & non ita
sonat quasi dicas, vacantem omni culpa, sed quam ne-
mo possit accusare, siue criminari & vocare in ius ob ali-
quod flagitium. Sic enim interpretatus est prius hunc lo-
cum Diuus Chrysostomus. Nam plus est ἀνεγκλίτην esse
quam vacare crimine, propterea quod integritas non raro
fit obnoxia crimini ob speciem probabilem culpæ. At ne
hanc quidem Paulus patitur in Sacerdote. Ἐγκαλίτην enim
est intento crimine vocare in ius. Et ἐγκλίτην commissum
ob quod aliquis in ius trahi possit, ἀνεγκλίτην & qui non pos-
sit ad hunc modum accusari. Atq; idem repetit paulo post
Oportet Episcopum sine crimine esse. Augustinus ad Bonifaciū
colligit quod si idem esset sine crimine quod sine pecca-
to nemo asciscendus esset ad ministeriam ecclesiasticum.
Sic (aiūt hinc græci) talis cuius nemo possit suggillare,
aut carpere mores, vitam curet ab accusatione liberam,
nullā det occasionem reprehensionis, modo iustæ. Sit alter
aut tertius Cato * ut dicitur, quæ si vel Momus, intueatur
aut Lincæus censor propius circumspectat non magis in
eo culpabile aliquid inueniat quam in sole tenebras, aut
in scirpo nodum, sitq; virgula diuina quædam, virga in-
quam directionis & iustitiæ. Eadem de causa Gregorius
moral. libro trigesimo primo capite nono. Virum ait gratia
Sacerdotali dignum sine crimine, non sine peccato hic
descriptum. Sic sane Latini distinguentes, humanæ hinc
infirmiatis illinc maledicentiæ rationem quam Græci
plus habuerunt, nisi quod inter hos Theodoretus, non
cuius

cuius sed iuste tantum reprehensionis affinem hic exponit
hoc est, non qui nunquam sit culpatus, à maleuolis præ-
fertim & inimicis, sed qui iure culpari nequeat. Electo i-
taque duplex necessariū inculpata vitæ integritate, ut scili-
cet inculpate viuat & ministret. Nam bene docentes &
male viuentes merito reprehenduntur. Indignum quippe
est ut quis in alios reprehendat quod ipse aliis scientibus
fecit. ^d Hunc enim talem merito arguit Paulus dicens. In
quo enim iudicas alterum, te ipsum condemnas. Et iterum
quomodo ergo aliū doces te ipsum nō doces qui prædicas
nō furandum furaris? qui dicis non mechor, dū mecharis?
Ob hanc causam saluator noster Iudæis adulteram mulie-
rem accusantibus dixit, qui vestrum sine peccato est, pri-
mus in illam lapidem mittat. Quibus verbis innuere voluit
eum qui peccatis esset obnoxius indignum esse qui alios
aut punire aut reprehendere possit. Matth. 23. Bene in spe-
ciem viuentes & male docentes, nihilo magis sunt incul-
pabiles, imò prioribus peiores. Quid male viuentes & pe-
ius docentes? Sit igitur eligendus & electus hac prima vi-
tæ sanctimonia illustris. In qua reliqui ferme omnes opti-
mi episcopi tituli continentur, quos tamen specialius exa-
minabimus iuxta Apoli tabulā, ne quid desit in hac nostra
opera. Assentiamus sanctis patribus qui tam sollicitè caue-
runt, ne præpostera fieret electio episcopi, sic enim ordi-
nauit Innocentius tertius in Concilio generali Lateranen-
si c. 26. dicens. ^e Nihil est quod Dei ecclesiæ magis officiat
quam quod indigni assumantur prælati ad regimen ani-
marum, Volentes igitur huic morbo necessariam adhibere
medelam, irrefragabili constitutione sancimus, quatenus
cum quisquam ad regimen animarum fuerit electus is ad
quem pertinent ipsius confirmatio diligenter examinet
& electionis processum & electi personam, ut cum omnia
ritè concurrerint, munus ei confirmationis impèdat, quia
si secus fuerit incautè præsumptum, non solum deicien-
dus est indignè promotus, verum etiam indignè promoues
puniendus, propter quod idem sacrum generale Latera-
nense concilium in præcedenti cap. 23. ita statuit Is vero
ad quem fuerit deuoluta potestas scilicet electum confir-
mandi.

d Non confun-
dent opera ma-
sermonem tuum-
ne cum in Ec-
clesia loqueris,
necius quilibet
respondeat, Cur
ergo hæc qua-
dici, ipse non
facit. Delicatus
magister est,
qui pleno ven-
tre disputat de
ieiunio. Accusa-
re auariciam,
& latro potest.
Sacerdotis Chri-
sti, os, mens, ma-
nisque concor-
dent. Hieron-
in Epistol. ad
Nepocianum.

e Gregorius
in c. 3. de elec-
et Innocen-
in Concilio
generali Late-
ranensi. c. 26.

mandi ut præmittit Deum præ oculis habens non differat ultra tres menses cum consilio capituli sui & aliorum virorum prudentum viduatam ecclesiam de persona idonea ipsius quidem ecclesiæ vel alterius (si digna non reperitur in illa) canonicè ordinare si canonicam voluerit effugere vitionem. Hæc ille. Et habetur de Electione ne pro defectu. Sed redeamus ad Episcographiam. Hortatur Apostolus episcopos tam excelso honoris culmine insignuos sobrios esse non vinolentos. Sacerdotes qui ministrant templo Dei prohibentur vinum & ciceram bibere ne in crapula aut ebrietate grauentur corda eorum & ut sensus officium Deo exhibens vigeat semper tenuisq; sit. Multo namque vino vinolentus est non qui modico vino vitur, sed qui nimio indulget vino & hoc etiam malum ingenij arcem destruit, & carnis ardores irritat qui sæpe homines in multa pertrahunt vitia. Vinũ & mulieres (inquit Ecclesiasticus) apostatare faciunt sapientes potatio etiam citra temulentiam vim mentis aufert, & vigorem iudicij laxat & tollit etiam si iudicium non adimat. Atque ut dicit Hieronymus venter mero æstuans citò despumat in libidines, & D. Thomas usum vini non per se sed per accidens illicitum facit quandoque eundem ex conditione bibentis qui à vino facile læditur, vel qui ex speciali voto obligatur ad non bibendum vinum, quandoque autem ex modo bibendi quia mensuram in bibendo excedit, quandoque autem ex parte aliorum qui ex hoc scandalizantur. Nec in merito reprehenduntur apud Hosteam Sacerdotes qui liberaliùs potabant cum illis vinum bibere prohibuisset Dominus quoties in templo erant ministraturi. Ac præterea, quia iudicaturi erant de munditia & immunditia, populũque edocaturi, in cuius officij ratione grauisima ministrati impedimenta Ebrietas, illi attamen muneris obliti curabant splendide cuticulam curabant, temulentia, & vino modentes & quod dicitur ad ambas vsque aures ingurgitati scandala dabant plebi. Ad hæc vini arguuntur quoniam illud bibebant ut ardentius ac potentius deliciarentur voluptatibus venereis, sciebant quandoquidem vinum esse voluptatis & libidinis fomentum, & illo enim tanquam oleo, ad

f Vinum est irritamentum libidinis. Morua res Venus sine Baccho, & Cerere. Sarcis Venus est, ceterum infelicitibus, miserisque nulla adest Venus mortalibus.

g Hieronymus ad Eustochium de custodia virginum. Vino subulato non est Venus. Et resp. in Bacchid. Athenens lib. 10. Dipsosphi. & scribit Aristobanem vocasse vinum. Agg. dicitur quia, id est, iudicij.

fuscitandam carnis flammam vitur impudicus Amorum Præses. Testis nobis est Apostolus vtriusque virus affinitatem comprehendens. Nolite inebriari vino in quo est Luxuria. Atque hinc est quod Diuus Ambrosius cum Hieronymo toties vinum venenũ appellat. Hinc ad Nepotianum de vita Clericorum de vino loquens ait, libenter carebo poculo in quo suspitio veneni est, atque ad Eustochium si quid in me potest esse concilij si experto creditur hoc primum moneo, hoc obtestor, ut sponsa Christi vinum fugiat pro veneno. Alter in tractatu de Helia inquit vina præterdis, venena diffundis etiam maior vis vini quam veneni est, denique venenum vino excluditur, non vinum veneno, multi à serpentum veneno curantur nemo ab ebrietate. Certe veneno caro vulneratur, vino mens. Ipsius ebrietatis detestatio tot nephandos effectus quotidie parturiens ab ipsa bibacitatis procacitate nos dissuadere debet, & his potissimũ rationibus, prima quia Ebrii abutuntur Dei donis quibus pauperes consolari possent. Secunda quia Dei spernuntur tam serio iniuncta præcepta prohibuit enim Christus ebrietate corda grauari. Tertia quia vitiant & debilitant naturæ vires adeo ut citius à compage corporis in sui forsam exitium dissoluta rapiatur animus. Quarta quia in bestias se conuertunt. Quinta diabolo ligatos & captiuos vilissima mancipia se tradunt. Denique sibi ipsi causam & occasionem præstant ad nequissima facinora & obliuiscuntur Dei, iustitiæ, honoris, & pudicitia. Sed quamuis detestanda sit omnibus, maximè tamen in Principibus & sacerdotibus, Nam cum præcipuè corporis humani hoc est Reipublicæ & ecclesiæ functiones delegata sint, quid erit si ebrietas illis cor auferat, quomodo curabitur salus membrorum obtenebrato & sepulto capite. ^h Hinc optimè Athenienses quamuis ebrietatis vitium in omnibus improbarent, ex Solonis tamen instituto principem ebrium morte multabāt. ⁱ Simili lege Carthaginenses interdixerunt magistratibus usum vini quod in ipsis laudat Plato. ^k Quid dicemus de episcopis qui regio luxu, & comotationibus bona pauperum dissipant se ipsos perdunt & ad spurcissimas carnis illecebras currunt, &

h A. beneu. lib. 10. de festiuitate compositi nib. dijferens. huiusmodi Pr. uev. bium eleganter vulgò dicitur. Oler. re scri. it. & ali. v. o. x. & ali. p. d. d. 10. id est. vinum non habere clauum, propterea quod ebrietas nihil nec consulte, nec moderate, nec facit, nec dicit. Obrietur enim ratio que clauum vice obrius moderatur, atque gubernat. Itaque v. o. entiam nulli minus ignoscenda est, quam qui Reipublica clauum moderantur, hoc est, pastoribus regibus & magistratibus.

i Cælius Rhodig. n. s. lib. 8. cap. 31.

k Plato. 2. de legib.

speculatoris officij immemores ebrietate stupidissima sopiuntur,tales itaque episcopali pedo indignos cenfet Apostolus nomine sobrij.

I Prudentia rerum omnium dux, veluti in Episcopo, summa esse debet, & merito, qui ipse veritatis magister dixit, Fideiis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. in Arist. 6. Ethic. cap. 7.

Deinde prudentem eligendum esse cupit, vt se suosque fidelius regat, illi enim datur duplex administratio ecclesie scilicet in spiritalibus & temporalibus vt dictum est ideo excellenti prudentia opus habet, Est autem prudentia secundum Aristotelem recta ratio agibilium. Cum autem triplicia agibilia incumbant Episcopo quedam ad seipsum & circa proprium bonum, quedam vero circa ecclesiam & domum suam, quedam autem circa politiam suae dioecesis communem, ea propter triplici prudentia eum ornari decet, vna quam Philosophus 6. Ethicorum cap. 8. vocat prudentiam simpliciter, id est sine addito, quae alias monastica siue personalis dicitur, qua homo singularis se debite regit vt agat & vitet cum debitis circumstantiis quae ad bonum suum agenda sunt & vitanda de qua Proverbiorum primo. Prudentia saluabit te vt eruaris a via mala.

Alia est prudentia oeconomica, directiua eorum quae ad domesticam conuersationem spectant, de qua Proverb. vigesimo quarto Sapientia aedificabitur domus & prudentia roborabitur de qua prudentia agit, philosophus in duobus lib. oeconomicorum.

n Prudentia virtus non solum Politicorum ad ministrandis sed Episcopis adeo necessaria, vt quae sine hac aliquod regimen suscipiunt, videntur caeci, cum caecis sent notiscare viam. in 1. Ethic. c. 5.

Tertia est prudentia politica, quae est cognoscitiua & directiua eorum quae ad ciuilem politiam pertinent inueniendo media, quibus multitudo ciuilis, iuste ac pacifice gubernetur, qua vti debet episcopus, secundum duas eius partes, quae sunt legis positiuae & legis executiuae, Et recte beatus Paulus prudentiae praeposuit immediatè Sobrietatem seu Temperantiam quoniam Philosopho teste ipsa dicitur Sophronisi, id est conseruatix prudentiae, eo quod Temperantia seruat rectum iudicium in agendis & vitandis. Intemperantia autem per dominantem passionem, corrumpit rectam aetimationem de fine & de medijs ad finem, quemadmodum & auaritia excludit prudentiam secundum illud Exodi vigesimo tertio Munera excecant prudentes.

Irreprehensibilem, sobrium & prudentem postquam Episcopum

Episcopum constituit Apostolum quartam conditionem addit *Ornatum* per epitaxim & exaggerationem vt sentit Hieronymus ad Oceanum prioris verbi irreprehensibilis.

Qui vitia non habet, irreprehensibilis appellatur: Qui virtutibus pollet ornatus est. Possumus & aliud ex hoc verbo intelligere iuxta illud Tullij, p Caput est artis dicere quod facias. Quidam enim tanta stoliditate superbiunt, & tantisq; gloriolis & fastu inflantur, vt & in motu & in incessu & in habitu & in sermone communi risum spectantibus praebent & quasi intelligentes quid sit ornatus splendor & applausus comunt se vestibus, corpus eorum in purpura serpit episcopalem alioquin diminui auctoritatem opinantur cum superfluis vestium cultus non adest, quo nihil in episcopo vel faedius vel turpius. Vnde perquam doctè Diuus Gregorius sentit nullum hominem sanctitate fulgentem esse in exterioribus in compositum, & egregiam huius rei causam subiungens ait. Intus enim est custodia quae composita seruat exterius membra. Et certè signum est interiora non recte valere quando exteriora modestia non regit, produnt interiores animi affectus exteriores, ita vt facile cognoscantur. Hinc sapiens ait Amictus corporis & risus dentium & incessus hominis annunciant de eo Gregorius Nazianzenus ex vultu & habitu se scribit deprehendisse latentem in Iuliano improbitatem. An non facile iudicabitur illecebris deditus episcopus qui superbo oculo, crispatis capillis incedit? nonne effeminatus censetur qui meliores aurorae partes in parandis vnguentis & suffitibus consumit? Dum moliuntur, dum comuntur annus est. Ornatu iste (inquit Hieronymus) non est Domini sed velamen Antichristi. Modestia vestra nota sit omnibus inquit Paulus. Modestiae autè est vt asserit Thomas gubernare exteriores hominis gestus ac motus corporis. Multos hodie videmus qui tanquam sponsi egrediuntur de thalamo suo, complures delicati vt nihil mundi muliebris obliuiscantur qui forte hunc locum Apostoli impudenter ab animi consideratione excusserunt, aut illud legere noluerunt. Episcopus vilem suppellestem & mesam ac victum pauperem habeat & vitae meritis conquisitus querat, vt si fieri

p Libr. 1. de Oratore.

q Superbia vitium est omnibus sit veritatem, multo tamen magis rectori Ecclesie fastidio est incedit enim a quo omnis superbia sistit, & omnis imper. noli libido longissime debet abesse.

r Solent etiam boni viri ex ipsa oris figura agnosci, vt inquit Homerus Odyssee primo. Ois meip. & u. r. n. s. e. s. z. n. z. Ex specie minime improbus ipsa esse videbatur.

s Ad Philip. 2.

t In Episcopos licentes qui nimio luxu inuolunt, & uanitati studio. plus incumbunt.

potest

potest successori suo meliorem relinquat.

Quinto requiritur in Episcopo pudicitia & continentia. Te ipsum castum custodi. I. ad Timoth. 5. Quod si scribit hæc viro adeo sese ieiuniis & aquæ potu extenuanti ut inde etiam ægrotaret, quid nos facere oportet aut quonam modo obseruare? Si ille æquanimiter tulit monitionem quanto magis episcopus qui continuis Veneris flammis in publicum dedecus, suiq; detrimentum exardescit. O viros lapideæ ceruicis, o tribus Anticyris insanabilia capita. Nulla ne vos flectet sæui ludicis vindicta iusta, quando fouebitis tepido affectu venereum ardorem quando insequetur voluntas vestra aulicorum Luxus, & sceminarum blanditias quibus nihil venenosius nihil pestilentius, nihil grauius vulnus inferri potest eorum intuitu quo deprædatur mētis libertas, eius voce blādiloqua tolerabilius est audire basiliscum sibilantem. Suspiciate Basilij temperantiam merè regiam & mirabilem. Proponite vobis Hieronymi constantiam Athletę constantissimi in vincenda carnis perulantia, eius Epiniciū audite quod his fermè verbis cecinit. O quoties ipse in eremo constitutus & in illa vasta atque horrenda eremi solitudine, quæ exusta solis ardoribus horridum monachis præbet habitaculum, putabam me Romanis interesse deliciis. Sedebam solus quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia & squallida cutis situm Aethiopicæ carni obduxerat. Quotidie Lachrimæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset nuda humo vix horrentia ossa collidebam. De cibo verò & potu taceo, cum etiam languentes monachi aqua frigida vtantur & coctum aliquid comedisse luxuriæ sit, ille igitur ego qui ob gehennæ metum tali me carceri damnaueram, scorpionum tantum socius & ferarum, sæpe choris intereram puellarum, pallebant ora ieiuniis & mens desideriiis æstuabat. In frigido corpore & ante hominem suum, iam carne præmorta sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes, rigabant Lachrimæ, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem

v Chryso-
stomus de pud-
icitia.

x De D. Basilio
sic loquitur

Granaten-
sis in
sua oratione de
officio pastorū.

Quid Diuum
Basilium com-
memorem, cuius
mores quoddam

ægium, vt eius
nomen sonat

præ se ferre vi-

dentur an non

ue ille inuicta

quadam ani-

mi magnitudine

ac sanctitate vi-

te omni pompa

aque apparatus

destituit cum

ipso Imperatore

Valente Artista

no tot annis pro

fide Ecclesiæ de-

sertauit. Quis

autem Basilio in

victu & vestitu

fugaliior, sic e-

rim de eo scri-

ptum legimus.

Erat autem Ba-

silius in victu,

& vestitu ab-

stinentissimus:

una tantum tu-

nica amieba-

tur, humi cubi-

tans, totis sæpe

noctibus vigila-

bat. Demum o-

llic corpore per

abstinentiam

consumptio cum

estibus, ac pelle-

uram super-

stes esset.

tem diem crebro iunxisse cum nocte nec prius à pectoris cessasse verberibus quam rediret Domino imperante tranquillitas Osæuisimum hostem libidinem. Ex huius Diui Hieronymi verbis perpendite quam rebellis sit malus ille Dæmon qui mediis in medullis flammæ suas accendit, quod si hoc patitur ille qui exeso corpore solis cogitationibus oppugnatur quid patitur ille in cuius oculis tot pulchritudinum imagines luxuriantur, qui mulierum comitantur amplexibus, qui otio vitam transfigunt quorum ædes ne dicam lupanaria Lenonibus, Colacibus & parasitis aperiantur? Pudet vltèrius sceditatem hanc orationis candore prosequi.

Sextò hospitalem eligit in episcopatu Apostolus, Non est ille hospitalis qui mensam suam instruit, & diuitibus ac potentibus, aut forte ebriosis, morionibus, ac nouarum rerum nunciis exponit. Sed qui seruos Dei specialia femi-nantes fouet, qui egentes & peregrinos excepit, Episcopi domus (ait Hieronymus) omnium commune debet esse hospitium. Laicus vnum aut duos aut paucos recipiens implebit hospitalitatis officium. Episcopus nisi omnes receperit inhumanus est. Verum ne in huius conditionis hospitalitatis expositione, aliquid minus probè & expedite innotescat, tria supponuntur. Primum quod episcopus habet & possidet duplices diuitias temporales, scilicet proprias, ex parentum successione vel acquisitione & res Ecclesiæ suæ quomodocumque iustè pertinentes, de quibus canon. 40. Apostolorum habet, quod res episcopi & res Dominicæ debent manifeste discerni vt potestatem habeat episcopus de propriis moriens sicut voluerit & quibus voluerit derelinquere. Ne occasione Ecclesiasticarum rerum (quæ episcopi esse probantur) interciant, fortassis enim aut vxorem habet aut filios aut propinquos aut seruos, & iustum est hoc apud Deum & hominem vt nec Ecclesia detrimentum patiatur ignorance rerum pontificis, nec episcopus nec eius propinqui sub obtentu Ecclesiæ proscendantur, aut in causas incidant qui ad eum pertinent moreque eius iniuriis malæ famæ su biaceat.

Concilium Agathense Episcopi de rebus propriis vel

V

acquiritis

* Hostis dirus
libido.

y Hospitalis
Episcopum desi-
derat Paulus
qui non solum
non aliena ap-
petat quod fa-
ciunt hi qui lu-
cris inhiant, sed
etiam propria
indigentibus, ea
largiri oportet.
Ob quam cau-
sam Doctores
sacri dixerunt,
Episcoporum &
aliorum sacer-
dotum bona es-
se bona peregrin-
orum, carero-
rumque paupe-
rum, quibus illi
necessario sub-
uenire tenentur.

7. 5. q. 2. cap. Aurum.
 a idem Ambrosius eod. lib. cap. 2. Qui sine auro misit apostolos & Ecclesias etiam sine auro congregavit. Quid opus custodire quod nihil adiuvat? an ignoramus quid eum auri, atque argenti de Templo Domini Africij sustinerent? Nonne melius constat sacerdos propter alimoniam pauperum se alia subsidia desinit, si quã sacrilegus contraminata affoere hostis? Nonne dicturus est Dominus? Cur passus es te inopes fame emori? Et certe habebas aurum: ut ministrares alimoniam? Cur tot captivi dedisti in commercium sunt, nec redempti? Cur ab hoste occisi sunt. N. e. lius fuerat, ut vasa videntiam seruares, quam metallorum, ille verus thesaurus est Domini qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Hac Ambrosius.

acquisitis vel quicquid de propriis sunt, si noluerint hæredibus derelinquant quicquid verò de prouisione ecclesiæ suæ fuerit omnia in iure ecclesiæ seruire censuimus. Secundò præsupponitur quod ecclesiæ licitè habet diuitias, redditus, & thesauros nam si oporteat episcopum esse hospitalem vt Paulus testatur, vultque viduas ab ecclesiâ sustentari, oportet eum diuitem esse. Et Beatus Ambrosius in libro de officiis Aurum (inquit) habet Ecclesiâ non vt feruet sed vt erogat & subueniat in necessitatibus. Tertio supponitur quod episcopus habet administrationem thesaurorum & bonorum ecclesiæ suæ. Vnde idem Ambrosius templo Dei nihil possum nec decerpere nec tradere cum illud custodiendum non tradendum acceperim. Et habetur 2 3. q. 8. cap. Conuenior. Sic custodire habet episcopus res ecclesiæ vt non possit sibi eas vendicare vt dicitur in cap. Prohibemus de censibus & exactionibus in canon. Apostolorum 39 Omnium negotiorum ecclesiasticorum curam Episcopus habeat, & in ea velut Deo contemplante dispense, nec eo liceat ex eis aliquid omnino contingere aut parentibus propriis quæ Dei sunt condonare. Quod si pauperes sunt tanquam pauperibus submittes ne eorum occasione ecclesiæ negotia deprudentur, nec alienare sine consensu capituli potest. Harum itaque considerationum intellectu Hospitalitatem commendatam esse episcopis non ignoramus. Hinc meritò ab antiqua Synodi generalis sexti constitutione apostolicos & paternos canones renouata, cautum est neminem profas episcopatum vendere vel vt cunque alienare vasa sacra, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata videlicet pro redemptione captiuorum, sed non tradere bona ecclesiarum in emphiteutica pacta nec alias rusticas possessiones venundari, ac per hoc ecclesiasticos redditus ledere quos ad propriam vtilitatē & ob escam pauperum & peregrinorum sustentationem esse decernimus His potest adici canon Apostolorum 5 8. Si quis episcopus aut presbyter clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit à communione eiicitur, sin perseverat deponitur, vt qui fratrem suum necauerit, Syluester Papa primus in Concilio

Concilio Romano ducentesimo sexagesimo septimo episcoporum pietatem Constantino magno inter suos viginti canones ibidem editos canon. 4. ita statuit & admonuit, Commoneo autem vobis omnibus mihi confortibus monumentum hoc vt de redditibus ecclesiæ quatuor partes fiant quarum vna cedat Pontifici ad suam sustentationem. Altera presbyteris Diaconis & omni clero, Tertia templorum & ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus infirmis & peregrinis. Gelazius Papa primus in suis decretis capite vigesimo nono vt habetur tomo primo Conciliorum & refert Gratianus decima secunda quæst. secundo can. Quatuor in hac forma dicens Quatuor autem tam de redditu quam de oblatione fidelium prout cuiuslibet ecclesiæ facultas admittit sicut dudum rationabiliter est decretum conuenit fieri portiones quarum vna sit Pontificis altera clericorum, tertia pauperum, quarta est fabricæ applicanda. Propter quod Cartaginense Concilium 4. can. 15. eiusdem Concilij hæc continet. Episcopus vitem supellectilem & mensam ac victum pauperem habeat & dignitatis suæ auctoritatem fide & vita meritis querat. Et can. 17. Eiusdem Concilij sic habetur episcopus gubernationem viduarum pupillarum ac peregrinorum non per seipsum, sed per Archipresbyterum aut Archidiaconum agat. Concilium Arelatense can. 6. ita statuit episcopus pauperibus & infirmis qui debilitate faciente non possunt suis manibus laborare victum & vestitum in quantum possibilitas valuerit largiatur.

Denique ne in hac tanta causâ, ad solam rationum opem confugiâmus, & antiqua patrum exempla, & conciliorum decreta antiquata esse fingamus, addo his omnibus Tridentini Concilij decretum, quod nostris celebratum temporibus, nostrisque curandis moribus institutum, omnem penitus excusationis ansam præripuit. Sic enim ait, Optandum est, vt ij, qui episcopale ministerium suscipiant, quæ suæ sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda. non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines, pro Dei gloria vocatos esse intelligant, Nec enim dubitandum est, fideles reliquos ad religionem, innocen-

b Pro pauperibus alendis alimoniam bonorum Ecclesiæ fieri permittunt iura. cap. Aurum habent. 12 q. 11. gl. Burt. & alij omnes in l. sanctum. in prims. C. de sacrosan. Eccles.

c Idem in epist. ad Episcopos per Lucaniam, & Brutios. l. 29. & in Conci. Paris. l. 1. c. 15. Pol. l. 3. tit. 11. Anselm. l. 5. c. 68. Burch. l. 3. c. 137. Iuo. p. 3. c. 293. Pan. l. 2. cap. 7.

a Huius Con-
 cii. y Sacra
 decreta indies
 infirmi n ur, &
 collabascunt &
 precipue mag.
 natum in urba:
 ubi enim, inquis
 Granatenfis,)
 qui primum in
 Episcopum de
 signatus est, ve-
 lue prædã quan-
 dam Episcopa-
 tum esse arbi-
 trantes, prohi-
 bus ad eum, vni-
 dique amici,
 consanguineis,
 affines viri po-
 tentes, & nobi-
 les accurrunt,
 aliisque filium
 in famulum, a-
 lius nepotem, a-
 lius seruum of-
 ferunt, instaur,
 absecrant, vrgēt
 atque omni ra-
 tione in seruum
 pastore vexant,
 sumulsi que one-
 rare contendunt
 quos dum semel
 admiseris, ex-
 aludere perpe-
 tuò non possit,
 ne nisi constanti
 & infuucto ani-
 mo sic impetu
 micati, victus ce-
 dat, & conten-
 tioni flagran-
 sium.

tiamq; facilius inflammandos, si præpositos suos viderint
 non ea, quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cœle-
 stem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam eccle-
 siasticam disciplinam, præcipua esse sancta synodus anima-
 duertat, admonet Episcopos omnes. vt secum ea sæpè me-
 ditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus (quod est ve-
 luti perpetuum quoddam prædicandi genus) se muneri
 suo conformes ostendant, imprimis verò, ita mores suos
 omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ.
 ac (quæ nos tantopere commendat Deo) sanctæ humilita-
 tis exempla petere possint. Quapropter exemplo patrum
 nostrorum in concilio Carthaginensi, non solū iubetur, vt
 episcopi modesta suppellectili, & mensa, ac frugali victu
 contenti sint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota
 eius domo caueant, ne quid versetur, quod à sancto hoc
 instituto sit alienum, quodq; nõ simplicitatem, Dei zelum,
 ac vanitatum contemptum præferat. Hactenus verba
 Concilij, quæ omnem nobis errandi aditum præcludunt.
 Nullus enim qui Christianum se esse profiteatur, adeò in-
 solens erit qui iudicium suum ecclesiæ auctoritati, & iu-
 dicio velit anteferre. Quod si ita est, non habet igitur quis-
 quis fastuosè viuit, & quotidie splendide epulatur, magnos-
 que famulorum greges alit, & in hoc tam magnos ecclesiæ
 redditus pauperibus profuturos insumit, quo se vlla ratione
 tueatur, cum aduersum se tot habeat rationes, tot patrum
 exempla, tot doctorum sententias, tot denique & antiquo-
 rum, & recentiorum conciliorum sanctiones, atque de-
 creta. Quæ carne & sanguine miserè dilacerantur.

Septimò Episcopatus dignitas non rabulis aut ad do-
 cendum profus ignaris committenda est ideo Paulus
 Doctorem expetit *Διδασκῆν* id est appositum ad docen-
 dum. Nam si episcopi sancta sit vita sibi potest prodesse sic
 viuens. Porro si & doctrina & sermone fuerit eruditus, po-
 test se cæterosq; instruere, & non solum instruere ac doce-
 re suos, sed & aduersarios refellere Hieronymus cõtra Pe-
 lagium libro primo. Qui docere possit cum cæteris virtu-
 tibus difficulter inuenies. Inter omnes igitur curas hanc
 decet episcopis esse primam ac præcipuam quam futius
 explicabimus

explicabimus in sequentibus.

Postremò præter superiora boni episcopi insignia de-
 bet ab iis qui sunt extra Ecclesiam nempe gentibus, here-
 tics & scismaticis habere bonum testimonium scilicet in-
 culpatæ vitæ nam ipsi Catholicum Episcopum pro seducto-
 re habent. At qua ratione dicat Apostolus per infamiam &
 bonam famam explicat dum subditur, vt seductores, & hæc
 erat infamia, Cæterum nullus vnquam Apostolis fornicationis,
 aut impuditiæ, aut auaritiæ crimen obiecit sicut
 ait Chrysostomus hoc loco. Hactenus de his quæ in optimo
 episcopo iure diuino requiruntur.

QVÆ PROHIBENT EPISCOPALEM
 ELECTIONEM IVRE ET EDICTO
 ECCLESIASTICO.

§ V.

EXIMIVM Electionis munus & officium pendens
 Paulus nihilq; incõsulto permittens, limẽ Ecclesiasticę
 hierarchiæ ingredi prohibet Neophitis, id est nouitiis & re-
 center baptizatis episcopale suscipere pedum. ^a Id enim vix
 fieri posset absque summa iniuria tãti honoris amplitudini.
 En quod hoc est? Heri Cathecumenus, hodie põtifex, heri
 in amphitheatro, hodie in ecclesia, vespere in circo, mane
 in altari, dudũ fautor histrionum, nũc virginũ consecrator
 inspicitur. Doctè Hieronymus libro 1. aduersus Pelagium
 Pauli sententiam elucidat. Si baptisma statim iustum face-
 ret & omni plenum iustitia, nequaquam vtique Apostolus
 Neophitum reiiceret, sed baptismus vetera peccata con-
 scidit, nouas virtutes scilicet perfectas non tribuit, dimittit
 è carcere & dimisso si laborauerit præmia pollicetur. Sed
 paulo post assignat præcepti rationem ne insuperbiam e-
 larus in iudicium incidat diaboli. Ignorat inquit Hierony-
 mus ad Oceanum momentaneus Sacerdos humilitatem
 & mansuetudinem iustorum, ignorat blanditias Chri-
 stianas nescit seipsum contemnere, de dignitate transfer-
 tur ad dignitatem, non ieiunauit non fleuit, non mores
 suos sæpè reprehendit & assidua meditatione correxit,
 non substantiam erogauit, de cathedra quodammodo du-
 citur

^a Hieronym.
 2. Epistola ad
 Oceanum.

Vide August.
 lib. 14. de Tri-
 nitate c. 17. &
 lib. 2. de pec-
 & remiss. c. 27.
 dicentem Ba-
 ptismum non
 statim tribue-
 re perfectam
 virtutem.

^b Neophitus
 non est ad sa-
 croc ordines,
 multo minus ad
 Episcopatum ad-
 ministracionem.
 admittendus. c.
 si officia 59. dist.
 ex Urbano Papa
 qui respondit of-
 ficia eccl. iustici-
 ca, gradatim
 danda esse in-
 structus, sum ad-
 modum in Chri-
 stiana religio-
 nis documentis
 quemadmodum
 & secularia.

& Qui iam dicitur
 Cæbolcam fidē
 relicta falsa re-
 ligione suscepit.
 & miles est ve-
 teranus militiae
 Christiane, nul-
 la lege prohibe-
 tur ad Sacra &
 secularia officia
 eiri: dummodo
 iurionem habua-
 cur. Bar. in l. vlt.
 c. de postuland.
 Anania. in rub.
 de Iudæis. col. 2.
 In sin. rub. ff. de
 iust. & iure col.
 1. And. Tirag. in
 tract. de nobil.
 c. 29. num. 12.
 c. 23. dist. cap.
 que episcopus.
 & Bigamia ipsi
 erant. Ethnicis
 prohibita erat.
 ut assumerentur
 ad sacrificiorum
 mysteria propter
 monogamie glo-
 riam, ut inquit
 Tertull. lib. 1. ad
 uxorem, & in
 lib. de monoga-
 mia ad fin. & in
 lib. de præscrip-
 tione hære-
 ticos, idem &
 D. Hieronymus
 Epistola ad Ge-
 rentium monog-
 gamiam describit
 Flamen unus
 uxoris ad Sacer-
 dotium admit-
 titur. Fœmina
 quoque unus
 mariti. eligunt
 vxor. ad Tauri
 Aegyptij sacra
 semel maritus
 adsumitur. hæc
 Hieronymus.
 Hædow. Cælius.
 lib. 1. lect. antiq.
 1. capp. 22.

citur ad cathedram, id est de superbia ad superbiam. Am-
 brosius quoque Neophitus, ait videns primo anno natiui-
 tatis collatum in se honorem putat non magis ad suum sed
 ad alienum profectum se vocatum, quasi beneficium reli-
 gioni magis det quam accipiat ab ea. Et Haymo, ne dicat
 Neophitus, Indigebat ecclesia mea sapientia vel meo auxi-
 lio, ideo me ad fidem adduxit & super se constituit. Rursus
 Hieronymus ad Oceanum, Incidunt in arrogantiam qui
 in puncto horæ non dum discipuli, iam magistri sunt. Cum
 autem Neophitus (quod tamen rarius fit) ad perfectam hu-
 militatem peruenerit & ante baptismum perfectæ conuer-
 sationis atque fidei se esse ostenderit, hoc præcepto non
 prohibetur ordinari. ^d Neq; enim aliud hic præscribit A-
 postolus quam quod lex naturæ habet, nempe ut cui Su-
 perbia ex imperfectione metuitur furreptura ne ordinetur
 id quod regulariter Neophitis euenire solet. Ideo Apo-
 stoli inter suos canones 79. ita statuerunt. ^e Qui ex vita gen-
 tili aduenerit & baptizatus est aut ex cōuersatione praua,
 iustum non est eum protinus promouere in episcopum.
 Iniurium enim est eum qui non prius specimen & docu-
 mentum de se præbuerit aliorum doctorem existere nisi
 alicubi dono diuinæ gratiæ hoc fiat, hæc ibi.

Quartum Carthaginense Concilium cui interfuit bea-
 tus Augustinus canon. primo docet quemadmodum Epi-
 scopus ordinandus de præmissis omnibus debeat exami-
 nari.

Secundò Bigami & Polygami à sede episcopali arcen-
 tur non quod necessariò maritus requiratur, sed siquidem
 maritum eligere contingeret vna modo vxore contentum
 requirit. Paulus cum inquit vnus vxoris virū omnem biga-
 mum à clero reiicit Synodus Nicena eum tamen inferiori-
 bus clericis matrimonium permittat. Similiter Synodus
 Neocesariensis non admittit ad clericum nec in eo mane-
 re permittit cum vxore fornicaria. Hanc sententiam sequi-
 tur capitul. Debitum. de bigamis non ordinandis, Tertul-
 lianus secundas damnans nuptias dicit in libello de Mo-
 nogamia, episcopum Monogamum & presbyteros & Dia-
 conos eiusdem esse sacramenti. Et. mox. Coniugent vos, in-
 quit

quit, in Ecclesia virgine, vnus Christi vnica sponsa. Hoc
 autem monere oportet nunquam in ecclesia Dei permissum
 ut quis episcopatu vel presbyterio suscepto vxorem
 duceret, se d soli cœlibes recipiebantur.

Tertium est ut non ex laico statu assumantur, decreto
 octauæ Synodi Constantinopolitanæ quo cautum fuit A-
 ction 4. ne quis laicus subito in sacerdotem vel episco-
 pum promoueretur sed per suos gradus. quod etiam pro-
 hibetur in decretis 61. dist. cap. statuimus. Licet Nestarium
 2. Synodus generalis ex laico ob ecclesiæ necessitatem fe-
 cerit Constantinopolitanum Archiepiscopum. Pariter bea-
 tus Nicolaus adhuc fuit Laicus in episcopum electus ut
 dicitur in citato ca. statuimus, & Seuerus assumptus est ex
 lanificio in archiepiscopum ut illic dicitur & beatus Am-
 brosius ^h 8. à baptisate suo die, Paulino teste est ordinatus
 cuius ordinationem Occidentales episcopi iudicio, Orien-
 tales etiam exemplo probarunt.

Quarto præoces ætate non insigniri debent hoc ho-
 nore, prouecti tantū & triginta annos nati ⁱ ut statuit Ale-
 xander 3 in Concilio Lateranensi. Cum in cunctis sacris
 ordinibus & ecclesiasticis ministris sint ætatis maturitas,
 grauitas morum & literarum scientia inquirenda multo
 fortius in episcopo hæc oportet inquiri qui in curam alio-
 rum positus debet in seipso ostendere qualiter alios in do-
 mo Dei oportet conuersari, ea propter ne quod de quibus-
 dam pro necessitate temporis factum est trahatur à poste-
 ris in exemplum præsentis decreto statuimus ut nullus in
 episcopum eligatur nisi qui iam trigessimū ætatis suæ exe-
 gerit annum & de legitimo matrimonio sit natus qui e-
 tiam vita & scientia commendabilis demonstratur. Hæc
 ibi. Debet autem sacris esse promotus ut Innocentius ter-
 tius, hoc statuit canone. ^k Siquidem Urbanus Papa primus
 decreuit ut nullus in Episcopum nisi in sacris ordinibus
 religiosè viuens inuentus fuerit eligatur. & paulo post.
 Subdiaconos verò quia etiam ministrant altaribus oportu-
 nitate exigente concedimus in Episcopos eligi si tamen
 præclaræ scientiæ ac religionis existant, quod ipsum non
 sine Romani Pontificis vel Metropolitanæ licentia fieri
 permittimus

^h Ambrosius
 in Epistol.
 92 ad Verce-
 lentes. 63. dist.
 c. v. alennia-
 nus.

ⁱ Ad Episcopu-
 rum admi. istra-
 tionem susci-
 piendam requi-
 ritur trigessimus
 annus veluti
 canon. Episco-
 pus. distinct. 77.
 Iancium est, &
 cap. cum in cur-
 sū de electione
 in 6.

^k de ætate &
 qualitate cap.
 præficiend. c.
 a multis.

permittimus.

Ultimum edicto ecclesiastico requisitum in episcopo promouendo est, quod sit canonicè electus, non sordibus aut ambitu illo quo solent beneficia ecclesiastica summo omnium scandalo venari, sed habita diligenti discussione dignioris ne indignus eligatur, ne conscendat sedem honoris & gloriae diues insulsus & ignarus contempto paupere instructiore & sanctiore ne reueretur quod est contemnendum aut contemnatur quod erat sequendum quatinus in re grauissimus committitur & summa fit iniuria animabus subditis. Hinc Calixtus Papa Nullus inquit in Episcopum nisi canonicè electum cōsecret, quod si presumptum fuerit cōsecrans & consecratus absq; recuperationis spe deponatur, a quibus autem & quomodo electio episcopi fieri debeat abunde habetur in decretis Gratiani dist. 61. 62. & 63. nec non in decretalibus antiquis & lib. 6. titulo de electione. Vnum autem hic prætereundum non est videlicet vt nullus siue industria & fauore ac viribus aut amicorum vel sæcularium potestatum auxilio, episcopatum assumat, sed sola Dei vocatione dicente Apostolo. Nec quisquam sibi sumat honorem scilicet inordinatè sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron ad Hebreos quinto propter quod sexta Synodus generalis actione 2. sic habet. Omnis electio episcopi vel presbyteri vel Diaconi à Principibus facta irrita permaneat, secundum regulam quæ dicit, Si quis episcopus sæcularibus potestatibus vsus ecclesias per ipsos obtinuerit, deponatur & segregentur ab ecclesia omnes qui illi communicant & habetur 63. dist. cap. Omnis, vbi nota illud secundum regulam ex gloss. 16. q. 7. cap. Si quis episcopus ex 31. can. Apostolicorum. Octaua Synodus generalis quæ fuit Constantinopolitana^m anathematis poena & fulgure punit eos qui vel cōsenserint illicitæ Magistratus aut principum electioni in ministrorum sacrorum promotione. Concilium generale Lateranense sub Innocentio tertio capite vigesimo quinto ita statuit. ⁿ Quisquis electioni de se factæ per sæcularis potestatis abusum consentire præsumperit cōtra canonicam libertatem, & electionis cōmodo careat, & ineligibilis fiat, & absque dispensatione

i Referens indignum inquit Adrianus reus est omnium flagitiorum quæ ex crimine consequuntur, reus denique omnium aut Ehemofynarum, aut aliarum honorum, quæ boni rectores studio, atque opera perscicentur. Quemadmodum enim, qui aut imperium medicum, aut nauclerum, aut ducem, aut pastorem prescicereus, est omnium damnorum, quæ ex horum ignorantia, aut scordia consequuta sunt, ita plane qui indignum eligit Ecclesie ministrum omnium malorum consequentium reus est.

m Synodus Constantinopol. can. 12. & 22.

n de elect. c. quisquis.

satione non possit ad aliquam eligi dignitatem. Qui verò electionem huiusmodi quam ipso iure irritam esse censemus præsumperint celebrare, & ab officiis & beneficiis suspendantur per biennium, eligendi tum potestate priuentur. Idem Cōcilium capite vigesimo quarto statuit triplicem viam canonicæ electionis, scilicet per inspirationem spiritus sancti per scrutinium & per compromissionem & qui cōtra prædictas formas eligere tentauerit eligendi ea vice potestate priuentur. ^o Præscriptis conditionibus ornatus nulliusque inscius canonicè in episcopum eligi potest siue sæcularis sit siue religiosus. Possunt siquidem Religiosi etiam mendicantes eligi & postulari ad episcopum siue sæcularem siue regularem. Extra de electione capite vigesimo quarto quod incipit Quorundam. in sexto & titulo eodem capite primo, in Clementinis. Religiosus tamen, etiam de licentia sui superioris non potest assumi ad episcopatum clero carentem, nisi per Papam instituitur. Extra de electione ca. 6. in Clementinis. ^p Nec religiosus mendicantium, potest assumi ad prælaturam extra suum ordinem per electionem in discordia factam, nec ad prælaturam non episcopalem alterius religionis, vel habitus, quod si contra fiat, irritum est, vt determinat Concilium Viennense extra de electione capite primo in Clementinis. Electio autem sicut præscriptum est, sufficientis & idonei, imo verius magis idonei, vt supra. in Secunda Classi latius ostensum est, debet statim & cito fieri, dicente & scribente Innocentio tertio ad capitulum Capuanæ Ecclesie Quia verò mora longior in electionibus, est valde suspecta, imo sæpe damnosa, mandamus quatenus inuocata spiritus sancti gratia, personam idoneam, per electionem canonicam, cōcorditer assumatis ad regimen Capuanæ ecclesie. Et habetur de electione cap. Cum inter. Idem Innocentius tertius in Concilio generali Lateranensi ca. 23. ita statuit Ne pro defectu pastoris gregem Dominicum Lupus inuadat, aut in facultatibus suis ecclesia viduata graue dispendium patiat, volentes in hoc etiam occurrere periculis animarum & ecclesiarum indemnitatibus providere statuimus vt vltra tres menses, cathedralis ecclesia vel regularibus

o de electio. capit. Quia propter.

p Extra de elect. c. Quorundam. in 6. Vide Oldrad. Conf. 103. Et Conci. Trid. Sess. 25. tit. de reg. cap. 6.

q De elect. cap. Ne defectu.

gularibus prælato non vacet infra quos iusto impedimento cessante si electio celebrata non fuerit qui eligere debuerant eligendi potestate careant ea vice ac ipsa eligendi potestas ad eum qui proximo præesse dignoscitur deuoluatur. Hęc sacrum Concilium. Sancta Synodus de promouendis ad cathedrales, & superiores ecclesias, nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiusmodi esse censeat, vt si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, vt cum primum ecclesia vacauerit, supplicationes, ac preces publicè priuatimq; habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diocesim indicantur, quibus Clerus populufq; bonum à Deo pastorem valeat impetrare, Hortatur ergo, & monet eos omnes quorum hoc negotium inter est, vt imprimis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vtilius posse facere, quam si bonos pastores, ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, eosq; alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniones, & ecclesiæ magis vtilis ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curauerint. Hęc ibi. Verùm de his hætenus, abundè enim ista sufficiunt, vt intelligamus quales episcopos eligere teneamur. Cum ad Dauidem Abiathar sacerdos, amissis iniuria, & crudelitæ Saulis parentibus, ac fratribus in desertum profugus peruenisset, ait ad illud Dauid, Ego sum reus omnium animarum patris tui, nimirum quia neque volens, neque animaduertens, in causa fuerat, vt Saul præcipiti quodam furore percitus, inuidiaque stimulatus, sacerdotes Domini iugularet. Quid ergo dicet qui, & sciens & volens, & affectibus suis, & aut amicorum seruiens contemptis dignioribus, præcipit indignos, ex quorum indignitate tot pereuntium animarum strages consequuntur? Quod verò omnia mala hæc, in electoris caput recidant. audi Hiero. dicentem, de affectis suis ordinantes, & vitam eorum in scandalum populi exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.

DE

Eiusdem Concilij Tridentini sanctio ne ista decreta sunt, quæ hinc iungi debent cuius verba sic habet Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus promouentur, scienterque curandum est, vt Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum, nullò magis elaborandum est, vt in electione eius qui supra omnes gradus constituitur, non erratur. Nam totius familia domus status, & ordo mutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in corpore.

DE ELECTIONE

CONFIRMATIONE ET

RESIDENTIA EPL

SCOPORVM.

CAPVT SECVNDVM.

§ I.

Electio confirmatio & consecratio Episcopi.

SANCTORVM patrum Chronicis legimus ^a 1. Tim. 3, quam odibile fuerit viris piis episcopis dignitatis munus potentissimis rerum copiis & fastu ^b immodico præcinctū ambire qui nō ignorabant ^c Pauli^a consilium. Si quis episcopatum desirat, opus naturæ non dignitatem, laborem non delicias non crescere fastigio sed humilitate decrescere vt fiat seruus & hominum minister propter Christum. ^b Verum cum res sit multi magnique laboris in hoc summo honorum cacumine non extolli aut turbari inanis gloriæ præ eminentia non immerito mea sententia refugebant pastorales diuitis Ecclesiæ infulas. ^c Non culpādus est Anthonius Anachoreta qui ne eligeretur episcopus lenam sibi auriculam ferro præfecit. Quid effugis pater optimè gloriam? que plus additur cum timetur. Quid honorem quasi indignus repellis! Meritis prærogatiua est honoris repulsa. Veretur forsā ne eorū consuetudinem induat qui pauperulam vitam professi honoris illicitis & titillationibus semel demulsi suis ipsius immemores insolenter se gerunt in officij modestia, in superbiam tolluntur in iactantiam effrenes non curant prodesse sed gloriantur præesse præsumunt se meliores quia se superiores cernunt, priores dedignantur amicos notos ignorant, externos comitantur, contemnunt antiquos, vultum auertunt, ceruicem erigunt, fastum ostendunt

Christostomus super Mattheam opus quidam desiderare bonum, bonum est, primatum autem hominis vanitas est concupiscere, primatum, namq; fugientem se desiderat, desiderantem se horet. Est enim nomen operis non honoris aut meritum, namque speculatio est, & intendere, atque ad id Episcopus idem quod superintendens. Primatum autem Ecclesiæ concupiscere, neque iustum est, neque vtile.

X 2 dunt

d. Videte grati
 anti. i. Synbo
 lun: acceptique
 beneficij memo
 rem hominem.
 Clemens sextus
 cui donatum suis
 sic laurea do
 ctoralis Parisiis
 ornatum applau
 su, & de reditu
 in patriam solli
 cium iueneri se
 accinxisset, in
 ipsos Aruerni
 sibus à lauro
 nibus miserè de
 luditur, nuda
 tur, & vestibus
 & comæatu
 expoliatur, sola
 vita incolome
 relicta. Huius
 infortunij mis
 tiam dolorem
 constantissimè
 pertulit, sed in
 neris molestia
 percussus ad
 quoddam mona
 sterium quod in
 agro Claromon
 tensi situm est,
 se contulit, sti
 pem, & viti
 cum postula
 turus. Illic la
 tum & libera
 lem Abbatem
 Hospitem inue
 nit qui eius ca
 sus surtem miser
 tus benignè eum
 recepit, iure illo
 Philoxenia san
 cto, & multis
 modis veneran
 do. Breui illic
 contracta mor
 tum discederet
 hoc verbo voluit
 symbotum hosti
 tu persolvere, quando (inquit) acceptum ego beneficiam referre potero? huic Aldebrandus (vile enim no
 men erat Abbati) ioco veluti cum erit Romanus Pontifex, (inquit) tunc parari referes. Indicium pactum
 illud non carnis effectus. Pontificatum adeptus Gieomeys Aldebrandum Auenionè venire iubet, eumq; Tho
 loxano Archiepiscopatu exornauit. Hæc ex nostris in Constitutiones Pontificum Scholiis desumpta sunt.

dunt grandia loquuntur sublimia imitantur & posteris
 testantur quantum ingratitude deturpentur. Sunt enim
 qui cum ex simplici fortuna ad grandiore se vident e
 uectos & honoris apicè tenere, illico immemores, omnes
 fastidiunt, In quos profecto grauitè excandescere solebat
 Clemens sextus Pontifex Maximus omnibus gratitudinis
 specimè exhibès vt narrat Papius Massonus lepidissima
 historia. Verū vt tales laudare nequeo, sic eorum contem
 ptum non approbo qui vitæ contemplatiuæ institutum
 exculi, nulla proximi charitate, aut vrgenti Ecclesiæ ne
 cessitate ab hac distrahi vel separari possunt. Nam quam
 uis vberior sit & excellentior fructus vitæ contemplati
 uæ quam actiuæ, tamen ex altera parte bonum commu
 ne præstantius est particulari, & ideo tenetur homo (vt
 consulit diuus Thomas) cum ad episcopatum accersitur,
 etiam cum aliquo spiritalis otij detrimento iussa capes
 sere. Gratius enim Deo est & charius, vt cura suarum o
 uium quas suo sanguine redemit impèse habeatur, quam
 vt suæ ipsius contemplationi vacetur. Adde, quod neque
 episcopus, sic est addictus vitæ actiuæ, vt à contemplatiua
 sit prorsus alienus. Verumtamen, si quis peccato quouis
 mortali illaquearetur, indignus esset & electione & ele
 ctionis confirmatione, quam nos hic explicandam susce
 pimus, sed integritate mentis & dotibus Episcopo con
 uenientibus locupletatus, aperto vultu ad benedictionem
 & consecrationè, pulsus procul impedimentis cæteris, quæ
 hominū ambitio suggillat progredi potest. Cōsecrationis
 autè formā & ordinè Anacletus Papa omnibus Episcopis
 scribens exprimit dicens Consecrationis tempus trium
 mensū spacio clauditur vltra quod nisi necessitate cogē
 te episcoporum consecrationes post electionem differri
 non licet prout diffiniuit sacrum generale concilium
 Chalcedonense 75. dist. ca. Quoniam quidam. Nec debet
 ordinari sine cōsensu & præsentia Metropolitanī, Deinde
 tertia epistola Clementis Romani, plurimisq; concilio
 rum

rum sanctionibus, ne vnus episcopus audeat episcopum
 cōsecrare, & lib. 2. Diataxon idem Clemens e prohibetur,
 dicit esse vetitum & vix in extrema necessitate permittit
 secundum, qui librum imponat vertici, sed plures vult ini
 tiationis testes, & comprecatores adesse, quod si prorsus
 non liceat, saltem optat totius prouinciæ episcopo, scripto
 suffragari, Sed hæc manuum impositio non est sola tradi
 tione stabiendæ, cum caput quartum prioris ad Timot.
 caput primum posterioris dicat apertè Timotheum ac
 cepisse gratiam cum impositione manuum presbyterij
 quam Paulus iubeat resuscitari. Initid ergo videamus
 quæ sit ratio imponendi Euangelia super caput Episco
 pi, cum ordinatur vt vel ex ipsa ratione intelligi possit,
 quam hanc temere, nugacissimis mendaciis hæretici
 sanctissimum ritum contemnere satagant. En patet Areo
 pagitæ irrefragabile testimonium. Habet episcopus sacra
 tissima eloquia Dei super caput imposita, Etenim quia po
 testas ac scientia perficiendi omnem rationem sacrorum,
 sanctis Episcopis munere Dei omnium sacrorum præfidi
 bus tribuitur, merito super eorum capita eloquia à Deo
 tradita imponuntur, quibus comprehensa sunt & vnde
 omnis Theologia & diuina operatio misteriorum, mira
 culorum, apparitionis diuinitatis, sermonum Christi,
 operationes sacramentorum & vt vno verbo dicam omnia
 opera & verba diuina nostræ hierarchiæ à Deo donata
 elucescunt, & summatim omnes materiæ Euangeliorū ample
 ctuntur. Deinde vt totam rationè impositionis Euangelio
 rum super caput episcopi absolueret subiunxit, Quippe
 cum episcopus ad similitudinem Dei, cuius imaginem ge
 rit omnem quidem potestatem hierarchicam integrè par
 ticipaturus omnium vero sermonum & sacrarum opera
 tionum scientiam non solum ipse instar luminis perce
 pturus sed cum aliis excellenter, vt episcopo conuenit
 communicaturus sit. f. Hactenus Dyonisius. Nulla autem
 perfectior ratio nec diuinior causa huiusmodi impositio
 nis libri super caput episcopi cum ordinatur excogitari
 potuit. Hæc igitur est & semper fuit omnium Ecclesia
 rum Orientis & Occidentis consuetudo ordinare episco
 pos

e. Hæc sunt
 constitutiones
 Apostolicæ ver
 ba apud Cleman
 tem relata: Iube
 mus, vt à tribus
 Episcopis Ep
 scopus ordina
 tur, vel ad mini
 mum à duobus:
 ita ab vno cō
 stitui non possit,
 testimonium e
 nim duorum, &
 trium firmitus
 est, & certum.
 Item iubemus
 vt Presbyter &
 Diaconus, ac re
 liqui clerici ab
 vno Episcopo
 ordinentur, &
 vt neque Pres
 byter, neq; Dia
 conus reliquos
 clericos ex lai
 cis, sed tantum
 modo Presbyter
 quidem doceat,
 offerat, baptizet
 benedicat popu
 lo. Diaconus ve
 ro ministret E
 piscopo, & Pre
 sbyteris, id est.
 agit Diaconum,
 reliqua vero sic
 faciunt.

f. Hoc ex 11.
 can. Neccesari.
 & ex can. 12.
 Ancyr. mo &
 scholis Balsa
 monis probatus
 Nicephor. libr.
 12. cap. 14.

g Per omnes
Ecclesia orien-
tis Occidentis
& aliarum par-
tium n. d. li. hac
de sacris Eccle-
siae ministris
prescendis a-
postolis, & pro-
p. divina con-
stitutio vigeret
que cum Pres-
byteris ab Epi-
scopo, qui ab E-
piscopo ordinan-
tus est, ordina-
dos esse statuat,
& Presbytero-
rum esse docere,
baptizare, offer-
re, & benedicere,
qua sunt mu-
neris sacerdota-
lii, & que in
primis Episcopo
conueniant, se-
quitur ut se-
cundum tradi-
tionem Apostoli-
cæ doctrinæ, &
constitutionis duo
ordine sacerdotum,
ut B. Anacletus Episcopus
Episcopus 3.
ait nobis ad e-
collatis sint ceteros
eos, qui hereticos
tradunt, nullus
esse in Ecclesia
Dei sacerdotes
ex ordinatione,
sed solum mini-
sterium Ecclesia
sine vilo sacer-
dotio prater il-
lud commune
Christianorum.
Hæc doct. tra-
dit Turrianus
in Scholiis con-
stituit. Apost. lib.
3. c. 7.

pos cum impositione euangeliorum super caput cui con-
suetudini non solum non obediunt Lutherani sed quod
longe intolerabilius accusant & insectantur eam, eo ani-
mo quo contentiosi & furiosi omnes Romanæ ecclesiæ
in ceremonias debacchantur, nec contenti non obsequi
piis episcoporum votis neque habere episcopos Catholi-
cè ordinatos, etiam ordinationes ipsas episcoporum, à
Christo in tutas ab Apostolica traditione & in vsu recep-
tas, omnium fidei Catholicæ ecclesiarum Solis ad vtram-
que domum, iam inde à principio celebratas & grauissi-
mis & antiquissimis authoribus literis proditas tanto o-
dio tam impudentissimis cõtumeliis & incredibiliter præ-
fracta audacia prosequuntur vt non vereantur ea scripta ne-
gare in quibus eas legunt. Quod enim in epistola secunda
Anacleti fecerunt, idem quoque fortasse facturi sunt in
Dionysio & in libris Clementis Romani de Apostolicis
constitutionibus. Sed quid mirum est si cõsuetudines ec-
clesiasticarum cõstitutionum negligunt cum magis mirum
esset si cõttracto sathanæ fœdere veritatẽ non impugnerent
easq; non negarent, quod satis intelligi potest ex iis quæ
Tertullianus in libro de velandis virginibus scripsit. Non
possumus, inquit, respuere consuetudinem quam damna-
re non possumus, vt potè non extraneam, quia non extra-
neorum, cum quibus scilicet communicatus ius pacis, &
nomen fraternitatis vna nobis & illis fides vnus Deus se-
mel dixerim, vna ecclesia sumus, ita nostrum est quod-
cũque nostrorum est, cum igitur Lutherani & Calvinistæ
cæteri que huius farinae sectarij nobiscum ius pacis non
communicent, nec vna illorum & nostra sit fides, nec vna
ecclesia consequens erat, vt ordinationes etiam nostro-
rum episcoporum nequeant imò, mordicus negent om-
nia scripta in quibus nostra legunt & ea tantum reti-
neant, in quibus legunt sua, id est habeant tantum libros
eorum qui gaudent animarum exitio. Sed quo magis
adhuc ad extrema vsque adigantur, & impositiones vo-
luminis super caput Episcopi traditionem esse Apo-
stolicam vel inuiti fateantur, edisserant nobis si aliquid
Theologicæ habet praxis quid illæ linguæ igneæ signifi-
carunt

carunt quæ supra singulorum Apostolorum capita in die
Penthecostes apparuerunt, Cũ Apostoli vt beatus Hiero-
nymus in dialogo Orthodoxi & Luciferiani testatur, ordi-
nati sunt episcopi & ante eum Dionysius Arcopagita vt
alios nunc omitam quid inquam aliud significarunt, quam
id ipsum quod idem Apostolus per impositionem libri a-
perti euangeliorum super caput Episcopi significari vo-
luerunt libri enim clausi sunt linguæ tacentes, & lin-
guæ loquentes sunt libri aperti, fuerunt itaque linguæ
illæ vice euangelicorum quæ aperta imponuntur super
caput episcopi qui ea prædicaturus est vt ait sanctus Ana-
cletus, hoc enim signauit apertio libri quam Clemens li-
bro octauo tradit. Cum ergo ecclesia nihil frustra nec abs-
que sacrarum traditionem instinctu faciat, illa pariter in
sacris insigniis episcopi quædam recondita denotat my-
steria. At quid Rochetum linteum, perpolitũ & serico in-
textum baculum etiam pastoralem in manibus & mitram
in capite concessam fuisse opinaris? Rochetum conscien-
tiæ puritatem significat, texturæ verò ipsius adest decor
quo ostenduntur exemplaria virtutum eaque præcipuè
in episcopis fulgere debere in subditorum & Ecclesiæ e-
molumentum. Thiara verò duo cornua habens insinuat
duorum testamentorum sapientiam qua pollere debet pe-
dum pastorale aduncum oues ad peccata præcipientes re-
trahere debet ne celerius ad voluntatũ perniciem rapiantur.
His clarissimis donis episcopi oblati longè omnium
pretiosius offertur nempe gratia quæ simul cum Episco-
patus ordinatione cõceditur. Nostri maiores huius rei tan-
tam fidem habebant, vt Theophilus Alexandrinus Diui
Hieronymi pater, non dubitavit Synesium hominem per-
tinaciter hæreticum creare episcopum sperans futurum vt
efficacia huius sacramenti reluctantem, & inuitum ad fi-
dem reduceret catholicam quod & factum ipse declarat
Synesius in quadã epistola ad Eutopium. Nam cum prius
nec animæ immortalitatem nec sacrosanctam persona-
rum Trinitatem vnquam se crediturum affirmaret, mox
ita mutatus est, vt aduersus Platonicos quorum aliquando
placitis nimium addictus fuerat, vix vllum habuerit eccle-
sia

g Ammonius
Alex. in Comm.
act. Apost. con-
stitutionem A-
postolicam, de
apertione. lib.
Euang. super ca-
put Episcopi, sic
probat. Quia
Apost. (inquis)
ἐπιπορευοῦσα
τῆς οὐρανίας
δυνάμεως, οὐ
ἰδὲ ἔστι, quia or-
dinabantur ma-
gistri. orbis A-
postoli. huius-
modi verò ordi-
natio non fie-
si in capite, idcir-
cò merito super-
caput linguas
receperunt, &
hac etiã de cau-
sa charisma
linguarum
eis donatum est.
Sic & Episcopis
Euangelium
prædicaturis li-
ber explicuitur
imperitur, capi-
ti, & oleo immun-
gitur quod Spi-
ritus Sancti est
Symbolum.

h Alias Euan-
gelium ea est e-
ntiam apud Nicæ-
cephorum inte-
gralib. 14. c. 55.
Ecc. hist. in qua
multa sunt de
laude, ac præ-
staria Episcopa-
tus.

ſia dogmatum eorundem fortioſorem adfertorem i quod ta-
men non eo pertinet, vt quis pro ſua libidine velit hære-
ticum ordinare, ſed vt omnibus colliqueſcat quod ſtatu-
tum in Florentina Synodo, & Tridentina repetitum eſt,
ſacramentorum omnium effectum eſſe, gratiæ præſentis
incrementa, vel nouæ, ſi deſit, inſuſionem, tameneniten-
dum eſt vt quam emaculatiffima conſcientia ad gratiam
ſuſcipiendam accedant. Quænam verò conferatur pote-
ſtas Areopagita tractat ibidem accuratiſſimè.

*Neque nunc
quod sed iam
olim aduersus
Aerium id do-
cuit Eccleſia,
nempe, ſolum
Episcopum ſa-
ctos ordines con-
ſecrare, ad ſa-
cras, altariaque
conſecrare, &
adminiſtrare
conſecrationem.*

*Hodie ſibi quo-
que vendicant
ſanctimonialiū
conſecrationem,
licet hoc olim
Presbyterorum
ſuiſſe videatur,
reſpote qui &
monachos, ſole-
bat initiare. Ad
de Chriſtiani cō-
ſeſionem, quæ
inſinitis canoni-
bus, Sacerdoti-
bus negata eſt,
namet ſi nomum
quam ea ab ſis
fuerit permit-
tentibus Episco-
pis ſuſtituta.*

*¶ Noli negli-
gere gratiam
quæ in te eſt,
quæ data eſt, ti-
bi per prophe-
tiam cum impo-
ſitione manuum
Presbyterij.*

*¶ Iuriſdictio
diſcrimen facit
Episcopi &
Presbyterij.*

Postremò ne cumulationes authoritatis & priuilegij
rationes ignoremus, nemini clam eſſe debet, munia præ-
byterorum episcopum comitari, ea enim quæ illis conue-
niunt huic inſunt, idcirco vt ſuperius breui chartæ diſpen-
dio docuimus, presbyteri nomen commune eſt æquè ſa-
ſacerdotibus, ac Pontificibus conuenientiſſimum, hoc e-
nim vſus eſt Paulus ad Thimotheum, ſi probè Græci ſer-
monis elegantiam inſequamur cum inquit *Μη ἀμελή τῶ οὐ*
σοῦ χάρισμα ὃ ἐδόθη σοι γιὰ προφητείας, μετὰ ἐπιθεως τῶν χει-
ρῶν τῶν πρεσβυτέρων & his verbis hortatur diſcipulū ad exer-
cendam ſuſcepti talenti gratiam, quod nimirum non
ſolum prophetiæ donum verumetiam ſublimen illam
dandi ſpiritum poteſtatem adeptus, ſit ex impoſitione ma-
num presbyterij, id eſt quod ſit episcopus. Nam interdum

Ζῆγμα πρεσβυτέρων cœtum plurium episcoporum ſignificat,
quamuis presbyter alterius ordinis inferioris nomen ſit.
Quemadmodum nomen angeli cœleſtis hierarchiæ ex-
tremæ & inſimæ claſſi conuenit, idemque ſuperioris ſpiri-
tibus, quia habent ſuperiores ordines, proprietates, ac vir-
tutes inferiorum, Inferiores verò non ſic. Pari ratione ec-
cleſiaſtica hierarchiæ miniſtri, ſolius iuriſdictionis excel-
lentia ¹ diſcernuntur. Quod reliquū eſt de Episcopalis ſacer-
rima & auguſtiſſima dignitate nomen officij mos eſt gerē-
dus ſententiæ Theophilacti interpretantis idem verbum
presbyteri. *Μετὰ ἐπιθεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτέρου τούτου*
νῦν ἐπισκοπου οὐ γὰρ οὐκ ἐπιθεως ἐπισκοπον ἐχέγοντες ἕρα δὲ φρι-
κτὸν τὶ δύνανται ἐπιθεως τῶν ἱερατικῶν χειρῶν. Cum impoſitione
manuum presbyteri id eſt episcoporum non enim presby-
teri episcopum ordinabant. Vide verò (quod terrorem in-
iicit)

icit) quantum impoſitio manuum ſacrarum valeat. Quo
autem tempore & quibus cautelis hæc Impoſitio ma-
num fieri debeat, hæc uè conſecratio & confirmatio Epi-
ſcopalis ſit celebranda, ſtatuit Concilium ^m Tridentinum
Seſſione 23. cap. 2.

*m Idem Conſi-
ſeſſ. 7. cap. 8. ſic
ſtatuit ad maio-
res Eccleſias pro-
moti, munus con-
ſecrationis inſiſte-
re temptus à iure
ſtatutum & ſu-
ſcipiant, & pro-
rogationes ulterio-
res ſex menſes con-
ceſſe nulli ſuſſe-
ſragentur.*

Eccleſiis cathedralibus, ſeu ſuperioribus, quocunq; no-
mine, ac titulo præfecti, etiam ſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ
Cardinales ſint, ſi munus conſecrationis intra tres menſes
non ſuſceperint, ad fructuum perceptorum reſtitutionem
teneantur, ſi intra totidem menſes poſtea id facere negle-
xerint, eccleſiis ipſo iure ſint priuati. Conſecratio verò, ſi
extra Curiam Romanam fiat, in eccleſia ad quam promo-
ti fuerint, aut in prouincia, ſi commode fieri poterit ce-
lebrerur.

EPISCOPORVM NOVE M IN DV MENTA

§ II.

NE noſtra ſcripta aliquantulum à propoſito diſcor-
dent aut vt nihil, vel quam minimum iuueniant Mo-
mi quod ealumniuntur præterire non poſſumus ornamen-
ta Episcoporum quæ ſuperſus plus æquo breuiore curſu
amplexi ſumus. Huiuſmodi enim episcoporum & Archiepi-
ſcoporum ordinibus, veſtes, ornatus gratia adaptauit Ec-
cleſia, quæ eorum dignitatem illuſtrarent idoneitatemq;
deſignarent ^a quæ in eis requiritur ad tractandum diuina.
Horum nouè quædam ſunt episcopis ſacerdotibus eiuf-
que miniſtris communia, quæ ſunt ſex ^b amictus ſcilicet, &
talaris veſtis, alba linea, cingulum manipulū, ſtola, caſula.
Præter hæc autem Episcopis adhibentur nouem propria,
vt veſtium numerus numero functionum reſpondeat.
Conuenit enim episcopis propriè ſupra ſacerdotum mu-
nia populum confirmare, clericos ordinare, virgines
benedicere, baſilicas dedicare Synodos celebrare, Chri-
ſma conficere, veſtes & vaſa conſecrare, ſacram paginam
prædicãdo interpretari ac demum ius dicere. Optimè er-
go lege eccleſiaſtica decretum eſt certis quibuſdam ve-
ſtimentorum generibus ſacerdotes à prophanis diſtingui

*a Ex F. D. Sore-
in 4. ſent. diſt.
24. q. 2. art. 4.*

*b Vide Primam
Clasſem de Sa-
cerdotibus in
qua ſacra ſupel-
lectilis proſuſa
eſt narratio.*

Herodotus, qui antiquissimus, & ob dignitatem, excellentiam, historicæ parentis est appellatus. lib. 2. qui Egyptiæ ritus depingens sacerdotes (ait) quotidie totum corpus radant, ne quid ei in corde oritur, aut pediculi, aut alterius sordis creetur. Idem vestem tantummodo lineam, calceos papiraceos gestant. Alios calceos, aut aliam vestem induere, eis fas non est. hæc ille ante Christi aduentum, de his qui solam naturam ducem habebant. Flamines nimirum apud Romanos (si Sorvius & ceteris antiquis credimus) galero, sive galero, sive à ceteris discreti fuerunt quorum maximus albo galero solus utebatur: quem evatum, Numa (ut vult Linius. lib. 1. ab urbe condita) insigni veste, & aurati regni sella adornavit.

& episcopus honore præstantiores specialiore cultu etiam prodire hæc enim ratio non solum nobis est solennis Christianis sed Barbaris vtitata vt Tertullianus & Herodotus scribunt. Primum igitur eorum ornamentorum sunt caligæ quibus gressuum rectitudo designatur. Secundum Sandalia quæ pedes contegunt, ad significandam pulchritudinem pedum, vt est apud Esaiam, annuntiantium & prædicantium pacem, annunciantium bonum & prædicantium salutem. Hæc autem sandalia vt Hugo libro secundo de Sacramentis parte quinta capite decimo quarto author est, subtus habent integras soleas ad admonendum episcopos ne terrâ affectibus tangant, sed despiciant, supernè verò locis quibusdam aperiuntur aliisque conteguntur ad significandum mysteria fidei non omnibus esse propalanda sed quibusdam iuxta illud. Vobis datum est nosse mysterium regni Dei cæteris autem in parabolis. Tertium est succinctorium quo stola ligatur cum alba sacerdotali in signum amoris & honestatis, quo candor vestis ad lumbos faccingitur.

Quartum est tunica serica talaris, significans virtutum & potissimum honestatis perseverantiam, nam & castissimus Ioseph talari tunica vsum fuisse scribitur demissio enim vsque ad talos perseverantiam vsque ad vitæ extremitatem designat.

Quintum est dalinatica, largitatem operum misericordiæ representans. Sacerdotes antiquo ritu inungebantur oleo vt & Sacerdotium à Misericordia inchoaret nempe hoc ipsum misereri proprium est pontificis & Episcopi.

Sexto loco traditur ei baculus Pastoralis vncus, vt illa curuitate vagas & errantes oues colligat, stipite autem infirmos sustentet sed extremitatis cuspide segnes & desidēs ad opera virtutis stimulet. Quo utique papa propter plenitudinem potestatis non vtitur. Carmen ergo sic episcopis admonet.

Collige, sustenta, stimula, vaga morbida, lenta,

Septimum traditur ei quasi ecclesiæ sponso annulus benedictus qui est sacramentum fidei, qua Ecclesia desponsatur Christo ipseque subinde Episcopus eidem Ecclesiæ

clesiæ & ideo vnus & idem sponfus non debet simul habere plures sponfas dicente beato Ioanne Baptista qui habet sponfam sponfus est: Ioannis 3. non dicit sponfas, ergo vnus & idem episcopus non debet simul plures habere Episcopatus. d

Octauum ornamentum est infula siue Mitra e duo habens cornua quæ scientiam vtriusque testamenti referunt qua utique velut galea salutis, vt ait Paulus, communitus Episcopus hostibus veritatis terribilis apparere debet.

Nonum denique sunt Chirotecæ quibus manus operiuntur ad significandum prudentiam & splendorem operum iuxta illud Matthæi. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Ac demum vt velut Iacob herodorum pelliculis manus contactus benedictionem paternam accepit, sic episcopus sacrosanctam hostiam altaris offerens diuinam benedictionem impetrare mereatur.

Super hæc Archiepiscopo propter honoris augmentum conferatur pallium vt 100. dist. can. Prisca. & can. Rationis quod habet torquis effigiem. Quo insigni laurea egregiè certantes olim donari solebant ideo Romanus pontifex in missarum solemnibus & vbique eo vtitur propter plenitudinem potestatis quæ in eo significatur Archiepiscopus vero non nisi in sua ecclesia & quibusdam solemnibus diebus. c. ad honorem. Extra. de authorit. & vsu pallij. Pulsemus iam Episcoporum fores vt sciamus an domi resideant.

DE PERSONALI RESIDENTIA EPISCOPORVM IN DIOCESE.

§ II.

NESCIO quis excusationis locus relictus sit Episcopis istis quibus nihil gratius contingit quam abesse à diocesi, nescio quomodo culpam possunt deprecari quæ tot canonibus damnatur, & reiicitur. De hac enim residentia summopere necessaria nemo doctorum aut Theologiæ aut canonici iuris hæsitauit vnquam, sed solum pastores quorum id nosse confiteri potissimum re-

d Vnico annulo episcopali eoque simplici contentus, qua annularem dextra digiti perpetuo induit ad matrimonium. quod cum Ecclesia sua contraxit memoriam & testificationem.

e Mitra sumitur pro ornamento capitis, quo inter Pontificales apparatus vniuersi Episcopi. Erat autem antiquis muliere capitis tegumentum, vt docet. Tirac. in legib. conubia. & Vlp. l. 2. §. 1. ff. de aur. & argen.

a Negligentes gregem sibi commissum graue flagitium committunt.

fert factio ipsi diffidentur. Nam vsque adeo nō quidem tuti sed securi à suis ecclesiis peregrinantur ac si omnes essent iure liberi, cum tamen hoc extra vllam controuersiam confelsis imum esse debet, quod etiam si solo iure pontificio relidere teneretur ^b (quod ius proculdubio planum ac firmum est) nequeant absque dispensatione eademq; ob legitimam causam petita & obtenta notabilem moram extra suas diœceses protrahere. Quo ergo vel saltem iure postliminij reuocarentur pastores ad diligentiorum o- uium curam nouissimè Concilio Tridentino ^c definitum est, nullos Episcopos quouis gradu & dignitate fulgentes (vt cardinales etiam comprehenderentur) excusari à personali residentia in suis Ecclesiis nisi legitima habeant impedimenta, nempe quæ iure ipso naturali probentur.

Hoc decretum clarissima Synodus non solum veterum Patrum & iuris pontificij sententiis freta edixit, sed iuris Imperatorij rationibus, quæ latius in Authen. enumerantur. ^d Sãtè ergo antea octaua Synodus quæ fuit Constantinopolitana canone decimosextimo reprehendit episcopos absentes, se ob mundi principes impeditos excusantes & canone decimonono eiusdem Synodi sic legitur. Diffiniuit sancta hæc & vniuersalis Synodus nullum Archiepiscopum, nullum metropolitatum relinquere propriam ecclesiam & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere & consumere redditus qui apud illos inueniuntur ad ecclesiasticam dispositionem & ad alimenta pauperum qui contra fecerit deponatur & sequestretur vt sacrilegus. Hæc octaua Synodus. Et canone 24. reprehenduntur Episcopi qui per alios episcopos officia sua exerceri faciunt, propter quod papa priuauit sua parochia titulari quendam Cardinalem ^e eo quod per annos quinque contra canonum statuta eam non inuiserit vt habetur cap. Ex gestis. de Clericis non residentibus.

Concilium generale Lateranense hoc vëtat cum igitur (inquit) Ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit talis ad hoc persona quæretur quæ residere in loco & curam eius per se ipsam valeat exercere, Sequitur immediatè, Quod si aliter actuum fuerit & qui receperit

^b Iure non solum naturali, sed diuino tenetur pastor apud oues suas residere.

^c Concil. Trid. Sess. vi.

^d Iure civili arctissimè prohibentur Episcopi suas proprias relinquere Ecclesias, nisi de consensu Patriarcharum, aut Metropolitanorum, in aucthoritate oportet. Episc. & coll. 1. §. & hanc. ver. & illud. & de sanctiss. Episc. col. 9. §. interdiximus.

^e Anastasius Presbyter cardinalis tituli S. Marcelli ab omnibus canonicè, est dispositus, eo quod Parochiam suam per annos quinque contra canonum instituta deseruit, & in alienum vsque hodie demoratur.

perit quod contra sacros canones accepit amittat, & qui dederit largiendi potestate priuetur.

Concilium Sardicense trecentorum episcoporum occidentalium præfidente Osio ^f Cordubensi episcopo qui & præfuit Concilio Niceno vice summi Pontificis can. 14. ita habet ab Osio præfidente pronuntiatum. Memini superiore Concilio fratres nostros constituisse vt si quis laicus in ea in qua commoratur ciuitate tres dominicos dies, id est per tres septimanas non celebrasset conuentum communionem priuaretur, si ergo hæc circa laicos constituta sunt multò magis episcopo non licet nec decet si nulla sit tam grauis necessitas que detineat vt amplius supra scripto tempore absens sit ab ecclesia sua. Vniuersi dixerunt placere sibi. Quod Concilium Sardicense receptum confirmatumq; fuit à sexta generali Synodo canone suorum Carthaginense Concilium quintum canone quinto sic habet Nulli Episcopo sit facultas vt relicta principali cathedra ad aliquam Ecclesiam in diocæsi constitutam se conferre vel in re propria diutius quam oportet constitutam curam vel frequentationem propriæ Cathedralis negligere. ^g Quod quintum Carthaginense Concilium cum quatuor prioribus & sexto ac septimo quæ sepretem Cartha. Concilia sextam generalem Synodum præcesserunt in eadem sexta Synodo recipiuntur & approbantur canone secundo ex quo decreto nota quod si ad aliam ecclesiam propria deferta non licet accedere, minus in principum aulis versari. ^h

Antiochæna Syria Synodus canone decimosextimo ita statuit, Si quis episcopus per manus impositionem Episcopatum acceperit & præesse populo constitutus ministerium subire neglexerit nec acquieuerit ire ad Ecclesiam sibi commissam hunc oportet communionem priuare, donec susceperit coactus officium aut certe aliquid de eo integra decreuerit eiusdem prouinciæ Synodus sacerdotum: hæc autem Synodus Anthiochena recepta fuit à sexta generali Synodo can. 2. & per Dyonisiū Papam similiter approbata vt testatur Eusebius Cæsariensis lib. 7. Historiæ ecclesiasticæ cap. 24. & 25.

Y 3 Agatense

^f In hoc Concilio Occidentales circiter 300. Orientales verò 76. conuenerunt, adfuit etiam Osio Episcopus Cordubensis qui prius Niceno concilio interfuerat, cuius adhortatione hoc insigne decretum de residentia Episcopali sancitum est. sub Jul. 1. Papa, & Constantino Imperatore.

^g Episcopo nulli conceditur principalem cathedram relinquere, & ad aliam se transferre, nec clericus inconsulto Episcopo potest dimittere Ecclesiam suam extra de veniu.

^h Not. quod prelatum non debet preponere suam vniuersitati Ecclesiæ, & si in hoc passa sit Ecclesia damascena, illud de proprio resurget. 1. 2. q. 4. quicunque.

i Conuenit
Conclij Canon
cum illo 20. qui
7. q. 1. sic est
in Gratiano in
quo Gregorius
precipit Pano-
nio Anaphi-
cane Cincatis
Episcopo in
Ecclesia sua non
residentem, sed
per diuersa loca
vagantem redi-
re, & recusan-
tem in monaste-
rium de rodi
inbet. Grego. lib.
5. Epist. 23. siue
cap. 123.
k Ex Platina
huius historia,
veritas deligen-
ta est, nam
quauis profe-
tionē suscepit
in Leiliam hor-
tatu potissimum
Diva Cathari-
na Senensis ipsi
tamen maxime
mouerunt cu-
iūsdam episcopi
verba qui inter-
rogatus à Pon-
tifico, dum simul
ambularent, cur
non rediret ad
ecclesiam suam,
quàm hand par-
uas tandem sine
pastore, nuda-
tam relinquit.
Cur (inquit) tu
Summe Ponti-
fex ceteris eccle-
plum daturus,
enim Episcopa-
tum non repe-
in ecclesiamque
Romanam. Mo-
tus, his verbis
Pontifex, para-
disq. in Rhoda-
na rna. & 20.
uicemib. alio sa.

Agatense i Concilium vnicum canone trigésimonono sic habet, Si quis in clero constitutus ab ecclesia sua diebus solennibus id est natiuitate Domini Epiphania, Pascha, vel Pentecoste defuerit, dum potius singularibus lueris studet quam seruitio Dei parere, conuenit vt triennio à communionē suspendatur. Arelatense Concilium secundum canone decimotertio Nullus inquit cuiuscunque ordinis clericus non diaconus non presbyter non episcopus quacunque occasione faciente propriam relinquat ecclesiam, sed omnimodè aut excommunicetur aut redire cogatur. Canone Apostolotum trigésimosextimo sic habetur. Si quis episcopus non susceperit officium & curam populi sibi commissam hic communionē priuetur donec consentiat obedientiam commendans, & canone. 57. ita dicitur Episcopus aut presbyter qui negligentius circa clerum & populum agit vel in ea discordia perseuerauerit deponatur. Damasus papa in epistola sua 4. damnat & reprehendit Episcopos qui propter suam quietem, suas per Vicarios & alios Episcopos gubernant Ecclesias.

Gregorius decimus primus ob id Romam ex Gallia Pontificiam transtulit sedem, motus ex verbis cuiusdam episcopi, qui à pontifice interrogatus dum simul deambularent cur non rediret ad ecclesiam suam, cum malum illi esset sine pastore nudam relinqui. Cur inquit tu summe pontifex ceteris exemplum daturus tuum Episcopatum non repetis, quæ verba eum commouerunt ad eod, vt continuo decreuerit ex Auenione romam commigrare quod & fecit. k

Innocentius tertius postulationem factam de quodam Cardinali ad episcopatum Rauenensem noluit confirmare propterea quod Cardinalis non poterat illic residere vt habetur de postulatione prælatorum cap. Bonæ memoriæ primo, Innocentius sextus statim vt fuit coronatus omnes prælatos ab aula. & curia sua abegit & ad Ecclesias suas sub anathematis pœna ire coegit, dicebat enim oues pacendas à proprio pastore non à Mercenario custodiri debere.

Nicolaus

Nicolaus Papa primus, de pastoribus dicit, Episcopis dispensatio cœlestis feminis iniuncta est, Ve si non sparserint, vè si tacuerint sicut vas electionis formidat & clamat, si euangelizauero non est mihi gloria, necessitas enim mihi incumbit. * & paulo post subiūgit idem Nicolaus Papa, episcopos verò qui Domini curam gregis suscipiunt atque sollicitudinem ab administratione eorum discedere non portet vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur & triplicetur fructus. Hodie nec talenti augendi, nec dispensationis cœlestis feminis habetur ratio.

Gregorius Nazianzenus in libro suo apologetico latissimè disputans de munere episcopali necnon in oratione quarta quam habuit præsentem Basilio magno cum in Episcopum Asianorum fuisset electus ad hanc personalem in ecclesia residentiam docet episcopos astringi, His nõ defunt plerèq; aliæ Conciliorum authoritates vt k Lateranensis Chalcedonensis. l Audiamus iam sacros doctores.

Cyrellus Alexandrinus episcopus in Leuiticum libr. 6. ita habet Si quis vult pontifex non tam vocabulo quam merito esse, imitetur Moysen & Aaron, Quid enim de his dicitur? Quia nõ discedit de tabernaculo Domini? Quod autem opus eorum erat aliquid à Deo discere, & populum docere, Hæc duo sunt pontificis opera vt à Deo discat legendo scripturas, & sapius ruminando, & populum doceat quæ à Deo didicerit, non ex proprio corde vel humano sensu, Est & aliud opus quod facit Moyses ad bellum non vadit sed orat, & donec ille orat, populus eius vincit, si relaxauerit, populus eius vincitur & fugatur, Oret ergo sacerdos ecclesiæ indefinèter vt vincat populus hostes inuisibiles Amalechitas. Diuus Augustinus ad clerum & vniuersam plebem Hipponensem vt refert Epistola sua 138. in principio, Imprimis peto charitatem vestram & per Christum obsecro ne vos contristet mea absentia corporalis, nam spiritu & cordis affectu puto vos non dubitare vilo modo me à vobis posse discedere, quamuis me amplius contristet quam forte vos ipsos, quia infirmitas mea sufficere non potest omnibus curis quas de me exigunt

iturum, simi-
lans, ne à Gallis
ve sineretur, se
se profecturum
ad urbem intel-
lexissent Ro-
mam, peruenit
idib. Ianuariæ
anno D. 1376.
* dist. 43. c.
dispensatio.

k In Concilio
Lateranensi vti
superius duxi-
mus, sancitum
est, vt Ecclesia
suum ministe-
riū, neququam
comitetur, nisi
persona, quæ re-
sidere in loco
Ecclesiæ valeat.
l Conci. Chal-
cedon. cap. 17.
quod 92. dist. 6.
refertur.

gunt membra Christi, quibus me & timor eius & charitas seruire compellit, illud enim nouerit dilectio uestra nunquam me absentem fuisse licentiosa libertate sed necessaria seruitute quæ sæpe sanctos fratres & collegas meos etiam labores marinos ac transmarinos compulit sustinere à quibus me semper non indeuotio menti sed minus idonea valetudo corporis excusauit, Proinde dilectissimi fratres sic agite ut quod ait Apostolus ad Philipenses primo siue adiuuens & videns vos siue absens audiam de vobis quia statis in vno spiritu vno animo collaborantes fidei euangelicæ. Hæc Augustinus. Cui semel aut iterum contigit abesse à suo grege sed non sine necessitate

Idem epistola ceterima & octuagesima Honorato^m Episcopo scribens, eidemque explicans personalem residentiam plura huic proposito vnicè congrua retulit. Bernardus sermone 3. de aduentu Domini loquens de graui debito pastorum super oues qui pro multis animabus rationem sunt reddituri in quorum persona sic ait. Quid ego infelix quo me vertam si tantum thesaurum & pretiosum istud depositum quod sibi Christus sanguine proprio preciosius iudicauit contigerit negligētius custodire. *Et infra.* Accedit sanè ad sollicitudinis cumulum & pondus timoris, quod cum & meam & proximi conscientiam seruare necesse sit neutra satis mihi nota est, vtraque abyssus est mihi imperscrutabilis, vtraque mihi nox est, & nihilominus exigitur à me vtriusque custodia & clamatur custos qui de nocte, custos qui de nocte vigilas, nō est mihi dicere cū Cayn, nunquid custos fratris mei sum ego. Sed est fateri humaniter cum propheta nisi quia Dominus custodierit ciuitatem frustra vigilat qui custodit eā. ^m Hæc Bernardus. Idem sermone secundo de resurrectione Christi ita ait Petrus mandatum accepit tertio pascere gregem domini, Pasce inquit mente, pasce ore pasce opere, pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. Et alibi ^o idē author Etenim is qui aliis præest in sollicitudine vix vnquam vel rarò vacat sibi dum semper timet sui penuriam facere subditis & non placere Deo quod

m Exat in egra apud Beati Augustinum ad Honoratum de hac re epistola in qua inter cetera, sic ait, Fugiant de ciuitate in ciuitate, num etiam quisquam specialiter queritur, ne ab aliis qui nominata queruntur, deseratur ecclesia, sed præbeant ciuibus conseruis suis, quos non posse aliter videre norunt.

a Psal. 126.

o In Cantica Cant. Ser. 53.

quod communi vtilitati propriam præfert quietem & contemplationis dulcedinem. Hæc Bernardus. Et sermone septuagesimo sexto super Cantica idem Diuus Bernardus, in declamationibus Pastor (inquit) attendat quemadmodum tripliciter pascat, exemplo conuersationis, verbo prædicationis, fructu orationis gregem Domini sollicita secum examinatione discutiat, indignus enim lacte & lana conuincitur si non pascat oues, si non vigilat in custodia gregis. Non frustra trita est illa parœmia. *p* Oculus domini flaginat equum, præsentia enim pastoris multum conducit ecclesiæ fructum.

Athanasius Constantinopolitanus Patriam Episcopo Apameæ scribens ait Age optime vir contentus esto tua diocæsi permane in ea, fac sis in ouibus tuis vsque ad sanguinem illis affixus, & paulo post. Scis enim qui amplius sex mensibus à diocæsi abfuerunt nisi eos grauis morbus teneat canonibus & legibus firmatum esse ut Sacerdotium & gregem amitterent.

Idem Athanasius Patriarcha in epistola prima ad Imperatorem illum hortatur curet & agat ut Pastores & Episcopi suis in diocæsis resideant vbi precibus Deo offerendis admonitionibus & obiurgationibus suos à peccatis reuocent seruent & iram Dei placent.

Denique cum verissimum sit illud, omnia ecclesiastica beneficia habere pro fundamento Iustitiam commutatuam, vnde sumpta est apostoli sententia. Qui non laborat non manducet 2. Thessalo. 30. qui ecclesiæ suæ non adest ac proinde non laborat nullos omninò fructus debet colligere, Nec quicquam facit ad rem, quod respondent nonnulli, satis esse per vicarium laborare, alioqui secundum eandem regulam, satis esset per vicarium manducare hiis addendæ sunt quatuor boni pastoris conditiones, quarum prior est. Quod pro ouibus suis animam ponat Ioannis 10. sed quomodo hoc præstabit absens? Secunda quod *veniente lupō non fugiat*, quomodo hic explebit qui abest: Tertia quod *omnes suas oues nominatim cognoscat*, quis absens hoc efficiet? Quarta quod *oues vocem eius audiant*, quomodo id curabit qui nullam omnino dedit apud eas vocem? huc facit quod

p Antiquū proverbium est, heri oculo equum crassum maxime aque pinguem reddi: & quod optimus simus sine vestigia domini quæ quidem sententia facile indicat, quantum vtilitatis ouib. ex hoc pastorali munere, & prouidentia prouenturum sit. Si enim nihil magis impinguat equum, quam oculus & præsentia Domini: nihil etiam magis impinguat oues, quam oculus & præsentia veri, & legitimi pastoris.

q Accedit quod Pastores seruatores dicit Matth. 5. Lucem mundi & salem terra ergo qui ouibus non adest, non potest magis oues suas curare quam lux absens aerem illuminare, vel sal ea que nunquam attingit condire. Deinde si pastoris est vigilare, ut eliciat eas Paulo Hebr. cor. 13. quemadmo-

Z

pastorem

*dum non potest
absens quisquam
vigilem agere.
Ita nec pasto-
rem, unde Pro-
sper libro de vi-
ta contempla-
tiva cap. 16. ait,
si periculosus
est nanim inter-
fectus caute
non rogere, peri-
culosus est, eam
vnda iurume-
sentibus flu-
ctuantem in
tempestate re-
linquere.
q Concilio Sar-
dicensi prohiben-
tur, illecebra
omnes Sacerdo-
tibus que in
aula principum
blandiuntur a-
nimositate ve-
morari in hu-
mefas sit Epifco-
pis, adeoque il-
lud canonibus
excofum est, ve
si qua emerfe-
rim causa vide-
licet pro panpe-
ribus, aut viduis
aut pupillis tuen-
dis, hinc Diacono-
num mitiant,
ipfi in suo gre-
ge permaneant,
idemque habe-
tur in 6. Synod.
cap. 80. & 81.
i Concilij huius
placitis, & cere-
ris huius Pontifi-
cij de residentia
statutu ad di po-
teft sancta, &
iusta imperato-
rum sanctio, in
auth. enim, quo
modo oport. Epif.
& c. coll. 1. §. &
hanc. ver. & il-
lud. sic legitur.*

pastorem Ecclesiæ Petrum, Christus instituens non ait Tot in annos singulos repones proventus, sed pascere oves meas Ioannis 21. Et Paulus Act. 20. Attendite vobis & uniuerso gregi &c. Quis absens aut pascit aut gregi attendit?

His ergo deductis sciant episcopi quomodo in sumptu temporis, & negotiorum charybdis rem omnem vsque ad assem & puluisculum prodigunt magnifico apparatu Principum sequentes luxum, & inanes aulicorum delicias, se nulla ratione posse ab hac tam serido præcepta presentia excusari, criminantur meam sententiam imo iuris Pontificij placita quantumuis & mea verba nihilum proficere surdis auribus res est adeo communis sanctionibus ecclesiæ explicata ut nemo sibi eius ignoranriam prætexere possit, præterquam quod etiam si diuinum ius non extaret in sacris literis natura ipsa Pastoralis officij ecclesiam admonebat ut ipsum strictissimè preciperet. Neque vero huiusmodi præceptum tam est seueris implicitum rigoribus, quod tam obdurato & proteruo animo vel avaritia & ambitio, vel luxus & segnitie episcoporum mentiuntur. Nam præterquam ut inquit Dominicus de Soto quod fructuum temporalium pinguedo digna est illo labore, Christi Charitas, qui illis suos greges concedit deberet rem in primis illis dulcorare. Et quid enim cuique suauius quam in domo propria sponsum cum sponsa patremque cum filiis comorari?

Superest ut superiora omnia firmentur sacrosancti Tridentini Concilij decretis sic determinatis, Sacrosancta Synodus, eiusdem præsentibus Apostolicæ Sedis Legatis ad restituendam collapsam admodum ecclesiasticam disciplinam, deprauatosque in clero, & populo Christiano mores emendandos se accingere volens, ab iis, qui maioribus ecclesiis præsent, initium censuit esse sumendum, integritas enim præsentium salus est subditorum. Confidens itaque per Domini, ac Dei nostri misericordiam prouidamque ipsius Dei in terris Vicarij solertiam omnino futurum, ut ad ecclesiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maximè digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas, puerilibus exordiis vsque ad

ad

ad perfectiores annos per disciplinæ stipendia ecclesiasticæ laudabiliter acta testimonium præbeat, secundum venerabiles beatorum Patrum sanctiones assumantur, omnines Patriarchalibus, Primatialibus Metropolitanis, & Cathedralibus ecclesiis quibuscunque, quouis nomine, ac titulo, præfectos monet, ac monitos esse vult, ut attendentes sibi & uniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus docuit eos regere ecclesiam Dei quam acquisiuit sanguine suo, vigilent sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant, implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ouium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo iudice requirendus, custodia minimè incumbant, cum certissimum sit, non admitti pastoris excusationem, si lupo oues comedit, & pastor nescit ac nihilominus, quia nonnulli, quod vehementer dolendum est, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cœlestibus, ac diuinis humana perferentes, in diuersis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium sollicitudine ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos, placuit sacrosanctæ Synodo antiquos canones, qui temporum, atque hominum iniuria pene in desuetudinem abiierunt, aduersus non residentes promulgatos innouare, quemadmodum virtute præsentis decreti innouat, ac vltèrius, pro firmiori eorum residentia, & reformandis in ecclesia moribus, in hunc, qui sequitur, modum statuere, atque sancire. Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, seu cathedrali ecclesia sibi quocunque titulo, causa nomine seu iure commissa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus, sex mēsis continuis extra suam dioccesim morando abfuerit, quartæ partis fructuum vnus anni, fabricæ ecclesiæ, pauperibus loci per superiorem ecclesiasticum applicandorum, prænam ipso iure incurrat Quod si per alios sex menses in huiusmodi absentia perseuerauerit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente

*Illud etiam desi-
simus, ut ne-
mo Deo amabi-
liam Episcopo-
rum foris à sua
Ecclesia plus-
quam per totum
annum deesse
audeat, nisi hoc
per imperialem
fiat iurisdictionem.
Et que latius ca-
uetur in auth.
de can. litem.
Episcop. coll. 9.
§. interdictione.
Vbi archiesimè
prohibentur
sua proprias
relinquere Ec-
clesias nisi de
consensu Pa-
triarcharum auct.
Metropolitani.*

*s. c. peruenit.
cum multis.
seq. 7. q. 2. de
cler. non resi.
per tot. & cap.
cum ex eo. de
elect. in 6.*

*t. c. extra. de
cler. non resi.
c. quoniam. §.
porro. ut lite-
non coarctat.*

Z. 2. verò.

verò contumacia, vt feueriori factorum canonum censura subiciatur, Metropolitanus suffraganeos Episcopos absentes, Metropolitanum verò absentem suffraganeus Episcopus antiquior residens, pœna interdicti ingressus ecclesiæ eo ipso incurrenda infra tres menses per literas, seu nuntium Romano pontifici denunciare teneatur, qui in ipsos absentes, prout cuiuscunque maior, aut minor contumacia exegerit supremæ sedis auctoritate animaduertere, & ecclesiis ipsis de Pastoribus vtioribus providere poterit, sicut in domino nouerit salubriter expedire.

2 Variam dicit esse apud auctores huius diei resolutionem. Paroemia apta futis, cuius & meminit Cicero pro Plauto. Quod fecum, quem Euripum eos motus tanças, tum varias habere creditis agitationis commutationes, fluctus, quantas perturbationes, & quantos aestus habet ratio comitiarum? b Qui habet ministerium ecclesiasticum apud illum residere tenetur, etsi nihil aliud urget, vel solum, tamen pastoris nomen conuincit, quod personalem planè actionem significat, sicut Doctorem, aut Medicum, & sacera officiorum personalium nomina. Quomodo ergo nomen potest per alium docere, aut curare, nisi vellet Doctorem, & Medicum nomen amittere, ita nec per alium potest quisquam creditum sibi gregem pascere.

QUIBUS CAUSIS EXCVSETVR ABSENTIA EPISCOPI.

§ III.

OPTIMIS Scholasticæ theologiæ professoribus hæc quæstio *Vtrum liceat Episcopis in necessitate gregem deserere* aded solerter discussa est vt nihil vltius desiderari possit, verum quis sit in hoc rerum Oceano tatorum viro- rum consensus explicatius in medium adferre conabor. Hæc disputatio Ingens est Euripus. a Primum ergo ab ipsa Evangelici scripti commentatione D. Thomæ auspicabimur. & vt facilius quod expectamus consequi liceat neue suspensi animi fluctuent in verbis ambiguis, aut in morentur in obscuritatis latebris, Quæritur. Vtrum fides quam Episcopus Ecclesiæ suæ imo Deo suo obstrinxit, vsque ad mortis perpeffionem, eum, vt resideat obliget. Quam multi hoc afferentibus reclamant, quam multi huius quæstionis repugnant æquitati, sed vecordes omnes, sed mercenarij omnes, qui plus inuigilant subditorum vacuandis marsupiiis quam vitiis extirpandis, sed veris rationibus & flagrantibus verbis sunt fatigandi quamuis ipsius pastoris nomen b omnè de residentia dubium tollere possit. Apparebit hoc etiã sciolis primo vultu creditur perdifficile quoniam nisi diuina lege fancium sit subeundæ mortis obligatio cunctis improbabitur. Et tamen vbi ait Christus bonum pastorem pro ouibus suis dare animam, consilium magis significare videtur quam præceptum. Verbum enim illud Bonus pastor non videtur necessitatem sed su-

per

per erogationem præ se ferre. Accedit quod martyrium tunc duntaxat vbi fides periclitatur, confessionemque sui exigit necessarium est. Obligare autem Episcopos ad Martyrium vbi fidei tale periculum non imminet temerarium apparet. Nihilominus indubiè tenenda est pars affirmatiua quam hic expresse Diuus Thomas in priori conclusione affirmat, quandoquidem ait propter nullum imminens periculum licere Episcopo Ecclesiam suam tempore necessitatis deserere. Idque confirmat testimonio Christi qui ideo in sensu præceptorio intelligit, sic scilicet quod nemo sit bonus pastor bonitate quæ ad gratiam amicitiamque Dei retinendam necessaria est, nisi vbiunque necessitatis casus occurrerit, cum periculo vitæ gregi suo fauore & auxilio præsens vsque ad mortem adfuerit. Idque Augustinus, supra ad Honoratum citatus, asseueranter enunciat dicens, quod instante persecutione Episcopus nõ debet fugere, sed exemplo Christi debet animam suam ponere pro ouibus suis. Verbum namque, Non debet necessitatem præcepti significat. Vnde Sanctus Thomas secunda secundæ quæstione vigesima sexta, articulo quinto ad tertium argumentum, vbi ait non semper charitatis necessitatem obligare hominem ad offerendum vitam pro amico, casum excipit, quo tenetur eius saluti providere, ad officium potissimè episcopi alludens. Verumtamen triplex occurrit rationabilis causa absentia Episcopi à sua diocesi vel ecclesia Prima est persecutio exterior pastoris, inflicta siue sit ab infideli vel Christiano principe siue à sua plebe aut à quouis alio iniuste proueniens, quando scilicet personalis præsentia pastoris non est simpliciter suæ Ecclesiæ necessaria & tunc licitè pastor durate huiusmodi periectione poterit à sua ecclesia abesse. Sic Paulus de missus est in sporta vt fugeret persecutionem Iudæorum. Actuum. 9. Sic Athanasius fugit ab ecclesia sua fauente persecutione Constantini Imperatoris Arriani quo tempore exularunt multi Episcopi à suis ecclesiis vt testatur liber 10. Ecclesiasticæ Historiæ cap. 14. & deinceps & libro decimo. Historiæ tripartitæ cap. 8. & sequentibus. Sic Beatus Thomas Cantuariensis licitè aufugit & suam ecclesiam dese-

* Nullo quantumvis eminenti periculo cogi debet. Pastor salutem ouium suæ presentia deserere.

Ioan. 8.

c Sunt certe cause, quæ absque periculo Episcopi, & pastorem à residentia liberant, ex ipsius Ecclesiæ necessitate, & utilitate. Cum petitur vita pastoris, fugere licet, quando petitur vita ouium deserere.

d. Præcipuum pastoris munus est, animans pro ouibus suis ponere, nam quem admodum miles stipendium bellicum accipit, ut si opus fuerit, pro principe eam mortem optetur, sic etiam urgenti necessitate facere debet Pastor.

e. Excusatur à residentia qui noxia corporis & aduersa valetudine cruciatur. cap. ad audientiam. de clericis non residentibus. ca. 1. & per totam. de clericis. ex. vno. illo tit. in 6. facit l. aut si valetudine. ff. de proc. l. si cui. §. fin. ex quibus causis maior autem sine cessario fuerit occupatus ea ad hanc. ubi dicit. de offi. Archidiaconi.

¶ Illi Episcopus occupatus plures habere potest, vicarios facit. c. quoniam de offi. ordin.

¶ Emergentis alicuius negotii magnitudo à residentia excusare videtur Episcopum, quæ tamen intelligenda est, si negotium quod pastor gerit absens, Ecclesia tantam, aut maiorem adferat utilitatem, quam adferret præsens.

ruit. Hinc canone Apostolorum trigesimo septimo. Si episcopus non fuerit receptus scilicet à sua plebe pro malicia populi ipse quidem maneat Episcopus. Et Sexta Synodus generalis canone trigesimo septimo Episcopus si episcopali vrbe priuetur sua tamen priuilegia non amittat, si autem persecutio est in pastorem, necessarium præsentialiter suæ ecclesiæ, aut cuius persecutio est etiam in suam ecclesiam, tunc negligenda est vita corporalis pro salute suæ Ecclesiæ, & tunc bonus Pastor ponat animam suam pro ouibus suis. ^d

Secunda rationabilis causa est infirmitas corporalis pastoris quia scilicet suspecta est loci dispositio oportet mutare aerem, propter recuperandam sanitatem vel ire ad Balnea, & tunc potest Prælatus ad tempus ab esse causa recuperandæ valetudinis modo hæc sua absentia nullum periculum in fide & moribus imineat suæ Ecclesiæ, cuius præsentia obuiaret teneretur illic sustinere egritudinē etiam vsque ad mortem grauiori enim periclitaretur morbo grex Augustinus ob infirmitatem suam sine ecclesiæ & plebis grandi iactura ad tempus secessit, contestans tamen se id non facturum si hæc sua absentia iminere præuideret commodum ut testatur Epistola sua 180. ut supra citatum est cuius verba non pigebit hic adferre. Recolimus verba dicentis cum persequenter vos in vna ciuitate fugite in aliam Matth. 10. Quicumque igitur sic fugit ut ecclesiæ necessarium ministerium non desit illo fugiente, quod Dominus præcepit siue permittit facit, qui autem sic fugit ut gregi Christi ea quibus specialiter viuunt alimenta subtrahantur mercenarius ille est qui vidit lupum venientem & fugit quoniam non est ei cura de ouibus. Hæc Augustinus.

Tertia causa est utilitas suæ ecclesiæ scilicet ipsius defensio tunc enim episcopus qui tenetur eam defendere potest in partes remotas se transferre. Utilitas etiam vniuersalis aut prouincialis Ecclesiæ quando personam episcopi necessario exigit ut scilicet quando contingit celebrari generale Concilium vel prouinciale tunc enim licet Episcopo ad tempus à sua Ecclesia & diocesi abesse, cuius ratio

ratio est, quia bonum partis ordinatur ad bonum totius ut ad finem, & debet pars exponi pro totius bono etiam si oporteat detrimentum pati, ut patet in abscissione manus ut cõseruetur persona in esse, sic ecclesia particularis tenetur pro bono vniuersalis Ecclesiæ pati damnum absentia sui pastoris. Similiter excusaretur Episcopus si mitteretur legatus ad pontificem pro tractandis negotiis fidei, aut ad principes pro negotiis pacis & ecclesiæ ubi non facile inuenitur alius quam episcopus ita dextrè ea negotia tractaturus. Non excusatur episcopus à residentia quod pro necessitate Romanæ ecclesiæ Papæ adsistat aut quod secretarius sedis Apostolicæ vel auditor Rothæ & huiusmodi sit, quia nulla necessitate exigitur quod Episcopali officiis incumbant, ideò non excusantur à residentia secundum iuris placitum. Nec Cardinales quātumuis Concilio Papæ & eius assistentiæ necessarij ob hoc possunt Episcopi esse & ab episcopali residentia excusari quia uel aulicorum & vitam impensius sectantes & principum delicias absentes se fingunt ob Ecclesiæ commodum nullo modo soluuntur à residentia præcepto ut satis clarè constat ex decreto Innocentij tertij de Postulatione Prælatorum cap Bonæ memoriæ. ubi propter impossibilitatem residendi in vtraque ecclesia Romana scilicet & Rauennate non admittitur postulatio cuiusdam Cardinalis in Episcopum Ecclesiæ Rauennatensis, quo decreto declaratur quod Cardinalatus Episcopatus sunt de numero incompatibilium de iure quod etiam Panormitanus ibidē sentit quicquid sit, de cõsuetudine sit, quæ consuetudo potius abusio est appellanda, inquit Caietanus. Ex prædictis concluditur quod cura Pastoralis est debitum personale pastoris quod per se nõ per alium suppleri potest, sed tantum per accidēs & contingenter. Mercenarij enim officium non se extendit ad id quod præcipuum est in pastore, scilicet ad amorem ouium ut suarum non ut alienarum & ad desiderium salutis sibi datarum, propterea suppletio quæ per alienum & per accidens fit non excusat Pastorem ab eo ad quod per se obligatur. Et licet hoc præceptum pascendi oues sit affirmatiuum non obligans pro semper quantum ad exercitium

g. Episcopi qui curas secularium principum assumunt, refragantur statuti Concilij Carthaginensis quo sic fuit statutum Episcopum nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed electionibus, & orationibus, & verbo prædicationis tantummodo vacet. cap. Episcopus. 2. in 88. dist. hinc Ambrosius rectè dicebat, Ad palatium imperatoris irem libenter, sed hoc congrueret sacerdotis officio.

** Discrimen pastoris & mercenariis.*

h. Iuriconsulti ex viciis consuetudine, dicunt simplicia beneficia non cogere residentiam, ut scribit Alex. & Fel. in cap. delectus. 2. col. 1. de rescrip. Vide plenè Nicolaum Milium in repertorio, in verbo Beneficium. q. 33. ver. sic beneficium curatum, vel num. &c. Nam postquam beneficium recipit temporalia beneficia, dignus quoque est, ut seminet spiritalia ca. cum ex officij. de prescrip.

citium officij pastoralis, obligat tamen ad semper ex parte rei præcepta quantum ad locum determinatum scilicet propriam diocesim & quantum ad tempus determinatum scilicet assiduè, sic quod hoc præceptum gratia materiæ obligat ad semper id est assiduè. Nec æqualiter astringuntur residere. Curati & episcopi, quia ut inquit Sanctus Thomas in 2.2. q. 184. art. 6. Episcopi perpetuò vinculo sunt astricti suntque in statu perfectionis euecti propter quod nõ nisi auctoritate summi pontificis (ad quem etiam pertinet in votis perpetuis dispensare) possunt episcopalem curam deferere affirmante Innocentio tertio & dicente. Illa semper regula inuiolabiliter fuit obseruata ut nullus absque licentia Romani pontificis præsumat occasione quacunque deferere Præsulatum, ut in cap. licet de regularibus & transeuntibus ad religionem habetur. Curati autem quia non obligantur ex hoc ipso perpetuo vinculo ad hoc quod curam animarum retineant possunt enim eam deferere absque licentia Episcopi, transeundo ad religionem imo contradicente Episcopo ut determinat Urbanus Papa & habetur 19. q. 2. cap. Duæ sunt. Propterea in multis casibus dispensat ecclesia super residentia Curatorum ut supra dictum est in quibus non occurrit similis ratio & causa dispensandi super residentia Episcoporum. Necessitas etiam residentia episcoporum ostenditur ex illorum absentia damno sicut enim absentia naturæ dicitur causa submersionis nauis in mari & eidem imputatur sic absentia pastoris causa est omnium malorum quæ eius presentia impedire deberet insuper tam damnosa est plebi pastoris absentia quam ipsius suspensio.

EPISCOPORVM SVFFRAGANEI SIVE CHOREPISCOPI § III.

IA PRIDEM summo cum labore hanc quæstionem se noluerunt Theologi, ut curiosis satisfacerent quærentibus quid in antiquis canonibus Pontificumque decretis intelligendum veniat nomine chorepiscoporum. Qua ex re Hæretici tenebrosæ ignorantia crassa commenta

menta conficiunt, & hanc rei ambiguitatem a suo compendio referunt vulgusque imperitum densioribus inuoluere conantur tenebris & rem confusam magis intricant, dum istis peculiare quoddam sacramentum ordinemque tribuunt ut inde conuincant ea quæ de reliquis dicuntur ordinibus, hominum esse futilia quædam inuenta. Sed qui huiusmodi insaniam hæreticæ impatientes sunt, qui ut vno telo horum phreneticorum impetus retundere cupiunt legant tres Synodos & duas Epistolas, Synodum Ancyranam. Neocæsarianam & Anthiochenam & ad hæc Balsamonis scholia, coniungat Epistolam magni Basilij hac de re scriptam ad Chorepiscopos, & D. Damasi quartam qui non solum hoc nomen interpretatur, & officium, sed etiam antiquat & fatuas iugulat sectariorum opiniones. Nam ex eo tempore vix vllum deprehenditur illorum vestigium. Habere igitur nomen Chorepiscopi παρὰ τὴν χώραν à regione vel agro subiecto alicui episcopo testatur Antiochenus can. 10. & distinguit aduersus τὴν πόλιν. Horum origo traditur hæc can. 13. Neocæsariensis, & in epistola Basilij, Videbāt Apostoli & Apostolici viri Christum, præter Apostolos constituisse septuaginta duos discipulos, hanc imitati Christi sapientiam instituerunt Chorepiscopos, qui essent nihil aliud quam presbyteri & intimi consiliarij singulorum episcoporum quibus crederentur res maxime temporaria, cura pauperum, elemosynarum collectio &c. Crescente verò deinceps religione nonnquam delegati sunt in provincias ut agros adirent ac oppidulaque ad metropolim pertinerent, tandem res eo degeneravit ut se pro episcopis gererent, quæ illorum tandem improbitas effecit ut penitus exploderentur. Cæterum & illud notandum est hos interdum dictos πρεσβυτέρους, πρεσβυτέρους, Paparum seu presbyterorū Principes & primos, tum reuera nil fuerint quam presbyteri, nec habuerint vllum episcopatus intigne. Nonnunquam tamen (ut iam diximus) extorsisse testatur can. 8. Nicæni Concilij prioris, & 14. posterioris & Antiochenus supra nominatus deferens illis potestatem, creandi solum inferiores ministros, quæ potestas etiam monasteriorum præ-

a. Apud hæreticorum somni sequitur: Chorepiscoporum, Episcoporum et Patriarcharum nomen in nemas traducitur.

b. Ancyranæ Synodus can. 13. Neocæsariensis can. eod. Antiochena. can. 10.

c. Quæ ratione institui sint Chorepiscopi, & quomodo sublati

d. Isti interdum ab Archiepiscopis, & Episcopis etiam inuitis non iam consequebantur quam extorquebant manuum impositionem, moxque omnia remanebant quæ reliquorum erant Episcoporum, etiam alterius in provinciis reclamantibus Episcopi.

e. Quibusdam Cæcenobiarclis potestas conferendi minores ordines à Papâ delata est.

Fructus Pseu-
 do Episcoporum
 maximas duxit
 calendas qui cu
 Catharorum ha-
 reticorum pra-
 fectus esset. &
 eum Episcopalis
 dignitate, quam
 contempere audu
 adamauerit: po-
 tiri optaret,
 per duos quos-
 dam sectae suae
 homines, qui sa-
 lute suam pror-
 sus iam despe-
 rarant, res ad
 se Ramam ob-
 securi nominis ex
 Italia Episco-
 pos, eosque sim-
 plicibus, acque
 adeo rusticis mo-
 ribus, ad simu-
 landum & dis-
 simulandum, sci-
 licet minime i-
 doneos pertra-
 hit: illo splendi-
 do praetereun-
 tes, ut ipsi par-
 tibus suis inter-
 positis, media-
 tores inter se &
 Episcopos, vete-
 res similitates
 & inimicitias
 componerent.
 Illi porro pro-
 pter animorum
 simplicitatem,
 nihil tale veri-
 ti, ad eum vene-
 re. Ibi eis in con-
 elavi conclusis,
 quidam ex eius
 solacitate per
 animorum cra-
 pula & ebrie-
 tatis grandedi-
 nem, vim asse-
 runt, & imagi-
 naria manuunt
 impositione, epi-
 scopalem digni-
 tatem homini

factis à pontifice non raro defertur, vt idem can. 14. poster.
 Niceni Concilij refert. Ad hæc quia illo tempore exurgen-
 tes Nouatiani ab illo fædo impostore Nouato dicti passim
 in vrbibus Catholicis Episcopis opponebant pseudoe-
 piscopo hæreticorum vbi praualebant Catholici, ibi, ne
 nihil agerent, illi Nundinarij Episcopi in officium Cho-
 repiscoporum maximè si resipuissent assumebantur, at ve-
 rò posterioribus temporibus vt quibusdam placet nec mi-
 hi penitus dispicet) Episcopi dormientes in vtramque au-
 rem, quicquid erat oneris libenter aliis demandarant, vnde
 nati sunt nobis titulares episcopi Suffraganei, qui cum
 nullum habeant, alienum pascunt populum. Hæretici
 autem inuidentes odio pliusquam nouercali sacras ecclesie
 ceremonias vociferantur talas suffraganeos Episcopos
 contra canon. Concil. Calced. absolutè hoc est sine titulo,
 vt loqui solemus institutos. Sed longè secus habetur, ille
 enim locus quem fatentur scioli isti Caluinianæ Scholæ
 Theologi assignari in longinquis terris, vbi olim eccle-
 sia & sedes episcopalis fuit non est incassum quidem & i-
 nani vt falso putant. Cum primum enim illa ecclesia oc-
 cupata fuit, & sedes episcopo suo orbata, alius creatus est,
 & quidem iustè, illius primi Episcopi successor & illo mor-
 tuo item alius, ac similiter deinceps semper alius in locum
 demortui successit. Vt sic ordinaria successio Episcoporum
 in ecclesia seruetur sicut semper à temporibus Apo-
 stolorum vsque in hodiernam diem, vbicunque potuit ser-
 uata est. Hoc tantum interest quod vbi est ecclesia libera
 & expedita post mortem Episcopi eius non differtur ordi-
 natio successoris nisi quantum requirit opportunitas &
 commoditas idoneum reperiendi, quod breue esse solet.
 Vbi autem occupata est, vt in longinquis terris reseruatur
 ordinatio quousque opus sit ordinare aliquem episcopum
 qui episcopo ecclesie absente & iustè impedito, vicariam
 curam ecclesie eius suscipiat quousque ille impedimento
 liberetur, & ad ecclesiam redire possit. Id autem non si-
 ne magna vtilitate, neque sine Apostolico exemplo fit, ne
 interim propter absentiam episcopi alioqui iustam, eccle-
 sia episcopi absentis detrimentum capiat sic enim Beatus
 Petrus

Petrus quia necesse erat ei aliquando ad alias regiones
 proficisci, & vrbs sine episcopo esse non poterat adiutores
 habuit Linum & Cletum episcopos, qui vicem Petri ab-
 sentis tenebant. Testatur hoc Sanctus Epiphanius libr. 1.
 Tom. 2. hæresi 27. Ordinatus itaque est Linus episcopus
 Romæ vt Clemens Romanus lib. 7. de constit. Apost. cap.
 vltimo fatetur, & mortuus adhuc viuentem Petro vt idem
 Clemens & Sophronius Hierosolymitanus in sermone si-
 ue Homilia de Agone Petri & Pauli affirmant. Qui ergo
 ordinatus est Episcopus si non vacat is à munere suo in al-
 terius ecclesia, quæ episcopum alioqui habet, vicaria ta-
 men adiutrice alterius Episcopi opera indigentem, non
 potest videri is ordinatus absolutè, vt quidem posset, si Epi-
 scopusecclesie occupatæ ad quam nullus pateat aditus ea-
 solùm causa ordinatus esset, vt nomen & dignitatem epi-
 scopi tantum haberet & semper à munere suo vacuus es-
 set. Ergo cum Synodus Chalcedonensis vetat, ne ordinetur
 Episcopus absolutè hoc cauere, ne suæ Ecclesie ociosus
 sit Episcopus & frustra ordinatus. Cum ergo aliquis Epi-
 scopus occupatus à pontifice ad vtilitatem & fructuum
 ecclesie cui præest, vicariam operam alterius Episcopi re-
 quirat vt ecclesie suæ prospiciat ac consulat petit à Ponti-
 fice vt ordinet Episcopum suffraganeum, non tamen im-
 petrat, priusquam fructus ducentorum nummum ei con-
 stituat & assignet, ne postquam deserit esse suffraganeus
 mendicitas ei subeunda sit, quæ dedecet Episcopum,
 facit huiusmodi pensio fructus, vt raro isti suffraganei pe-
 tantur & ordinentur ac non nisi cum honestum & ne-
 cessarium est non autem vt ociosi & ignaui vices gerant.
 Nā ipse summus pontifex huiusmodi ordinationem faciēs
 feridè præcipit, atque iubet vt is qui ordinatur ad eccle-
 siam sibi commissam proficiscatur, si quidem possit, quod
 literæ ipsæ expeditionis, quas vocant, testantur, in eis enim
 hoc iubet Papa quod in aliis alioqui literis de expeditione
 episcopatus non occupati, sed liberi non iubet, neque iu-
 bere opus est, quia Ecclesia non occupata nihil ordinatus
 excusare potest, aut debet quin eat, quod mittitur: occupata
 verò potest excusare periculum dum impendet. Idcirco

conferre cogit:
 Quod sunt illi,
 vel inuim, vi &
 necessitate ad-
 ducti, fecere. Et
 Novatus homo:
 rem eum: quem
 tam sceleratè, vt
 videbant, conse-
 quutus fuerat,
 vsurpabat, eum
 demque contra:
 obrectatores de-
 federe parabat.
 homo in quo Sa-
 tanas domici-
 lium habens,
 Christi nomen
 & fidem ad-
 pretextum sul-
 tem vteretur.
 Quod non
 conueniant: om-
 nes, qui primus
 B. Petro succes-
 serit in sede Ro-
 mana: s. parum
 referret cum con-
 stet Ecclesiam
 nunquam pasto-
 re caruisse, sed
 à Principe Apo-
 stolorum succes-
 sorem suam ma-
 nifestam, iugem-
 que remere.
 Ireneus primus
 à Petro enume-
 rat Linum quod
 Hieronymo E-
 piphanius, Chri-
 sostomo, Doro-
 theo, Optato, &
 Augustino pro-
 batur. Adscripu-
 latur Eusebius:
 lib. 3. hist. cap. 2.
 & 4. lib. 5. c. 6.
 in Chronico
 quoq; sub anno
 Do. 70. Neronis
 Decimoquarto
 per Petrum Ro-
 manum Ecclesiam
 recessisse Linum
 12. annis assertis.

Contra Clemens
se a Beato Petro
successorem con-
stitutum scribit
lib. 7. const. Apo-
c. 40. & Epist.
1. ad Iacobum
Quia ante mille
& ducentos an-
nos Latinam se-
cit Ruffini es
subscribunt, E-
piphanius, Da-
masius, Maris-
mus, Sabellianus.
Mibi ardeat
multorum indi-
cio Sanderi
Theologi doctis-
simi Conciliatio
Petram quidem
Clementem or-
dinasse, sed huic
Linum & Cle-
tum in catholo-
go Episcoporum
Romanorum præ-
poni, quod eos
Petrus sibi coad-
iutores fecisset
h Titularis
Episcopi, quos
vel Chorepisco-
pos, vel suffra-
ganeos vocamus
liberantur à re-
sidentia in locis
diocesis, cuius
metropoles, &
vicina loca oc-
cupata sunt.
i Hoc est Tri-
dentini Concilij
degerit Nemo
Episcoporum,
qui titulares vo-
cantur, etiam si
in loco nullius
diocesis, etiam
exempto, aut
aliquo monaste-
rio cuiusvis or-
dinis resident aut moram traxerint, vigore cuiusvis privilegij sibi de promovendo quoscunque ad se ve-
nientes pro tempore concessi, alterius subditum etiam præteritis familiaritatis continue commensalitate sua
absque sui proprij Prælati expresso consensu, aut litteris dimissoriis ad aliquos sacros aut minores ordines vel
primam consuetudinem promovere, seu ordinare valeat: contrafaciens ab exercitio Pontificalium per annum, realiter
verò promotus ab executione totidem sic susceptorum, donec suo prælati visum fuerit, ipso iure sint suspensi.

tantisper ei abesse conceditur, dum proficiscendi locus da-
tur. h Ac fuerunt quidam aliquando qui periculum subire
maluerunt quam videre sibi minus commissos populos di-
ligere, quam se. Ex his fuit quidam Bartholomæus Bono-
nienſis de quo Leander Albertus Bononiensis vt retulit
Franciscus Turrianus ordinis Iesuitarum, sic scripsit in
libro de viris illustrib. Bartholomæus ille Armeniæ mino-
ris iubar & sol fulgentissimus, declaratus Antistes Arme-
niæ mox animum appulit ad Christi fidem erogandam,
quæ in ea prouincia iam multo tempore collapsa fuerat, &
paulò post concionando disputando, docendo, huc atque
illuc discurrebat & Christi fide posita in tota Armenia cœ-
nobium struxit suis compredicatoribus, vt in posterum i-
psis ducibus in fide continerentur, & vsque ad nostra tem-
pora sola illa Prouincia inter Persas constituta Christi cul-
tum sequitur sub antistite electo ordinis prædicatorum.
Quod quidem optimi & veri pastoris exemplar esse poste-
ritas fatebitur. Verum nostris temporibus negligentia præ-
latorum Chorepiscopos tales adeo suo vsui emancipat, vt
fungi cogantur muneribus episcopi prophanis negotiis se
penitus immergentis, & quod peius est falcem in alienas
messes proiciunt sacre chirotoniæ officio. Quibus rebus
itum erat obuiam non malè à Tridentinis i canonibus sed
vt illi canones cum plurimis aliis vitiis nostris luxati satis
infelicitè conuelluntur ita hac etiam in parte laborant,
estq; summopere metuendum ne propediè redeamus in
antiquum Cahos. Reipublicæ Christianæ necessitas me
adhuc vsq; adigit vt repetere cogar Damasi prædicti Epi-
stolam vt saltem desides nostri episcopi excitentur. Illi (in-
quit) qui Chorepiscopis plebes suas committere non for-
midat, videntur mihi esse meretricibus similes, quæ statim
vt pariunt, infantes suos aliis nutricibus tradunt educan-
dos, vt suas libidines expleant, id est pro suo libitu sæcula-
ribus curis inhient, & quod unicuiq; visum fuerit liberius
agant. Res nostras clementiùs intueatur Deus Opt. Max.

D E

DE SANCTISSIMIS EPISCOPORVM OFFICIIS ET LEGITIMA PRÆDICATO- RVM MISSIONE.

CAPVT TERTIVM.

§ I.

Episcopi præcipuum munus prædicare.

NON iniuria S. Isidorus Pelusiota a Episcopalem a dignitatem τὸ δύσκολον καὶ δύσκατ' ἄρθρον πρᾶγμα id est rem difficilem & arduam notauit. Nihil est enim hac vita & maximè hoc tempore difficilius laboriosius & periculosius veri & integerimi officio Episcopi, sed apud Deum nihil beatius si eo modo militetur quo noster Imperator iubet. Multi ab hac difficultatum mole leuari cupiunt vt liberius genio pigritanti indulgeant, nihilq; auribus eorum est infensus quam ad sacri muneris exequendum officium exhortatio. Molestè ferunt quod illis solis ex officio, cæteris priuilegio prædicationis munus incumbat, ea præcipuè ratione quod prædicare est perficere quare supponit personam iam perfectam, status autem Episcoporum est status perfectionis id est eorum qui iam sunt perfecti. b Vnde sicut ignis quia perfectè calidus virtutem habet propriam caleficienti sic episcopi prædicandi religiosi autem sunt in statu perfectionis tendentes in perfectionem. Quibus potius idcirco competit perfici quam perficere. Attamen iam non modo omnes Presbiteri curati in suis diocæsisibus, verum religiosi ex indulto Apostolico prædicare possunt, vt patet in Clementinis. Dudum de sepulturis. Sed votis vnice contenderem vt Prælati illi muti qui depascendo grege verbo & opere minus solliciti sunt probarent se ab hoc onere & officio solutos & exemptos esse, vel aliquam huius necessitatis dispensationem aut excusationem adferrent. Cessent illæ excusationes occupationum, hic nunquam cessandum est

a Isidorus ad
Palladium com-
tra ἀρροβίωντες

b Proderit hac
in re audire S.
Thoma argu-
mentum, sub eo-
dem præcepto,
(inquit) Chri-
stus iniunxit A-
postolis Matth.
28. baptizare,
& docere, &
prædicare, sed
docere, quia est
perficere Epi-
scopi officium
est, vt tradit
Dionys. 5. & 6.
c. Ecce Hæretic.

A a 3 cetera

c. Si per impedimenta Episcopi multa præstare nequeunt, quæ eorum officium comitantur, alia per alios exerceant, ipsi vero officium docendi referunt ut præcipitur Carthag. Concl. his verbis, Episcopus gubernationem viduarum & pupillarum, ac peregrinorum, non per seipsum, sed per Archipresbyterum, aut Archidiaconum agat, nulla rei familiaris curam, ad se remoueat, sed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet.

d. 43. dist. c. finali.

e. 1. Corint. 9.

f. Matth. 22.

g. Luc. 9.

h. Gregorius super illud Apo. Doce cum Imperio, sic ait, cum imperia docentur, quod prius agitur, quam dicatur. Suberabitur enim doctrina fiducia, qui conscientia præpedit linguam. 23. moral. c. 13. hoc modo exponit illud. Matth. 27. Erat docēs eos, quasi potestatem habens.

cætera fiant vicariis operibus Prædicatione ad Episcopos pertinet. ^c Quod nos autem exhortamur ipsius Ecclesiæ & auctoritate, & Conciliorum decretis circunvallatur, nostramque sententiam omnes penè Patres tuentur.

Præterea sacre scripturæ testimonia quo celerius ad verteranda Patrum monumenta perueniamus. Primum ergo audiamus Nicolai primi Apophtegma verè Pontificium à Episcopis dispensatio cœlestis seminis iniuncta est, Vt si non sparserint, vā si tacuerint sicut vas electionis formidat & clamat. Si euangelizauero non est mihi gloria, necessitas enim mihi incumbit, ^e Vā enim mihi si nō euangelizauero. Si enim Apostolus accepto talento non negociaretur sed reponeret illud in sudario, integrum domino sine vsuris restituens quid auditurus esset, nisi illud, auferte ab eo minam, & ligatis manibus pedibusq; proiicite in tenebras vbi nullus est ordo sed horror sempiternus. ^f Mirū est autem quod non propter aliam quamcunque vituperabilem conuersationem suam sed propter hoc solum videlicet si non prædicet euangelium, velt sibi confiteretur futurum. Qui enim semel misit manum ad aratrum & quo colitur animæ hominum non debet cessare à semine vt ipse particeps fructuum eorum fiat. ^g Et idēo forsitan non facile inuenitur quis ex iis qui apti fuerint ad huiusmodi opus vt citò transeat ex hac vita vt inquit Origenes:

Concilium Tholetanum secundum Canone secundo loquens de Episcopis ita habet. Nos proinde nostri ordinis gradum & suscepti regiminis modum magnopere cogitare debemus vt qui officium Prædicationis suscepimus nullis curis à diuina lectione priuemur.

Concilium Thuronense sub Carolo magno cap. 4. Sollicitè studeat vnusquisque Episcopus sacra prædicatione quid agere quid vitare debeat, gregem sibi commissum informare & ipse episcopus, vita, habitu, forma, & conuersatione sancta sit suis subditis exemplum vt iuxta dominicam vocem videant opera eius bona & glorificent patrem Deum, qui in cœlis est. ^h

Synodus Thuronensis canon. 17. Visum est vnanimitati nostræ vt quisque episcopus habeat homelias continen-

tes

tes necessarias admonitiones quibus subiecti erudiantur id est in fide Catholica prout esse possunt de perpetua retributione bonorum & aterna damnatione malorum, de resurrectione quoque futura & vltimo iudicio, & quibus operibus possit promereri vita aterna quibusve excludi. Synodus Rhemensis can. 15. vt habetur 2. thomo Conciliorum, refertque Iuo Carnotensis in sua magna decretorum compilatione parte 5. Episcopi sermones & homelias sanctorum patrum prout omnes intelligere possunt secundum proprietatem linguæ prædicare studeant. Sexta Synodus generalis quæ fuit Constantinopolitana ca. 19. ita decreuit, Oportet eos qui præfunt ecclesiis omnibus quidem diebus sed præcipue dominicis omnem clerum & populum docere, pietatis ac rectæ religionis eloquia ex diuina scripturæ intelligentia & iudicio veritatis sed et si ad scripturam pertinens controuersia fuerit ne eam aliter interpretentur quam quomodo Ecclesiæ luminaria & doctores suis scriptis exposuerunt. Sperabamus Tridentinam Synodumⁱ maioris apud Pseudoepiscopos plurimos, (saluo bonorum honore hæc dicta sunt) fore reuerentiæ, Prædicationis nimirum munus, quod tam seuerè & gnauiter illis commendat, vultque vt in sua quisque ecclesia ipsi per se prædicent. Nam quantum quis præcelsi culminis obtinet locum, tantum necesse est præcedat cæteros gratia meritum vt in eo quod præsidet singulis, singulariter ornetur eminentia sanctitatis, habens semper & in ore gladium veritatis & in opere efficaciam luminis, vt iuxta Paulum potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere, sed quorundam mentes Pontificum ita torporis & desidii otio à lectionis & prædicationis gratia secluduntur, vt quid doctrine gregibus subditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Insistendum est semper maioribus vt quos sub regiminis cura tuentur fame verbi Dei perire non sinant. Sed audio ignauam quorundam pastorum multitudinem ad rauim vsque clamitare & toto conatu opponere numerosas negotiorum phalanges quibus vndique circumdati sunt adeo vt nec oscitandi, nec concionandi locus supersit. O egregia aulicis, bellicis, ciuicis, prophanis

ⁱ Vult & præcipit Concilium Tridentinum prædicationis, munus minimè negligi ab Episcopis, & decernit ne quis ad Cathedrâ Ecclesiæ deligatur, qui nō sit sacris aut canonicis literis ita imbutus vt vel iam doctor Laureatus, vel doctoris laurea dignus esset. Alioquin meritò Dominus quereretur id, quòd olim per Prophetam conquestus est, Tenentes legem nescierunt me, & pastores præuaticati sunt in me. Terrenis enim cupiditatibus, & negotiis implicati qui legem Domini scribere, atque docere debuerunt, vtramque curam cum discendum docendū abiecerunt.

de Negotia Episcopi describit Bonificium officium ut habetur in clem. dudum. de sepult. in hinc modum. Quasi torrens in altum amplum, sic confluit, negotia ardua, & plurima in cor episcopi, quibus praeferatur in rebus innumeris excelsis, cogitationibus plurimis distrahatur, ad hoc tantum, ut nomen divinum exaltetur, & libere fides promoveatur, anima proficiat, & veridicus & reprob. distulorum, ac luigiorum euulsi, vigeat tranquillitas pacis, fervor charitatis excelsus, insalubris conortia mutas. &c.

1 In Prouerbum receptum ut qui sibi inaniter placent, suffens dicantur. Catul. in Epigram.

prophanis, publicisq; negotiis impedimenta, sed quæ quid aliud sunt quàm excusationes in peccatis. Anne sunt occupationes illæ quæ à Bonifacio octauo in Clementinis cōgeruntur? Sunt ne summa illa impedimenta à quibus nunquam reuocari debent? O quam tolerabilius, rerum quàm mentium sustinemus iacturam. Dic mihi quisquis es tantis insignis titulis, tantæ tiaræ reuerentia illustris, quo affectu liberè possis pensum tibi à Christo traditum soluere quando venationi, luxui, delitiis aulæ intentus es, quando ingenti procerum & nobilium satellitio stipatus ouile gemebundum deseris. Pudet te sacris Chori ecclesiastici officijs, & missarum solenniis quotidie interesse, grauaris ingrato fastidio consolari afflictos & Christi sacramenta administrare & non pudet inter periculosissimas Syrtis aulæ regis, aut inter castra sequi principem. Omnia per vicarios Episcopos te probè curasse opinaris, & tibi contrarius nihil reseruas pontificiæ dignitatis præter nomen cum locuplete penore. Curent alij Ecclesiam, preces, sacrificia, tu curabis cuticulam, curabis equitatum, visitabis arces omni voluptatum profluuiò scædentes, sœuebis Histiones, & gaueones perditissimos, præeris inextricabilibus fraudum rationibus, ita demum nulli secūdus tibi eris Suffenus, tu tibi inde videberis egregius Episcopus. O pudenda negligentia! vnde tanta morū colluuiès? vnde tâta vulnera? vnde tot vitiorum in corpore Symptomata nisi ex pastorum incuria, Prophetæ sui inquit Hieremias viderunt tibi falsa & stulta & non aperiebant tibi iniquitatem tuam ut te ad pœnitentiam reuocarent. O cornea fibra & ære triplici præcinctum pectus, tu multum laudis tuo fronti abstulisse putas si in ecclesiæ suggesto viam domini edoceas, si rudem plebem instruas, & tibi places imo gloriaris inter mulieres principes sannas & commenta antiquarum fabularum aut aliquid faceti huiusmodi generis ad cachinnum vsque efflutire. Si micam sanæ mentis haberes haud fieri possent quin tibi non vellicaret aurem eximij Apostoli sententia. An nescitis quoniam membra vestra templum sunt spiritus sancti qui in vobis est, quem habetis à Deo & non estis vestri? Sed rursus audi vocem animosi Pontificis

Melius

Melius est mihi mori quam ut euacuem gloriam meam quâ habeo in euangelio Christi Non multifariis laudibus insolescit, non gloriatur in palatiis, opibus, equitatu, famulatio, satellitio sed verè laudis, constituit metas in eo quod sibi creditum talentum augere possit verbi domini fœnore, vel quod ærumnis ac laboribus suis illustrarit Euangelium, quod Christi triumphum circumferret omni loco. Quapropter à tergo relictorum oblitus ad ea quæ à fronte erant properat ut coronam apprehendat, tantum abest ut ad humiliora degeneret. Nunc quantus pudor est si quis ex medico fiat Chirurgus aut pharmacopola, aut si ex aulico, agricola, aut ex œconomo potentis Principis, plebeus, coquus, quis non tantam Metamorphosim laqueo dignam existimaret? Hanc tamen faciunt episcopi quia spiritualibus curis ad temporalia sese abdicant, qui tam excelsos pandunt animi fructus in rebus publicis mundi & principum, in Christi verò curando grege penitus amentes & insulsi existimantur, qui exterioribus huius mundi adedò quatuntur ut quæ intus concipiunt ad gregis salutem penitus non curent. Quod si suis humeris Episcopus concionandi & docendi prouinciam imparem esse cognoscat coadiutores optimos eligat, qui honorificent ministerium suum, memores cuius oues curandas susceperint, cuius thesauros dispensent, cui sint mox officij gesti reddituri rationem, quæ præmia maneant fidelem dispensatorem, quæ simplicia infidelem Episcoporum autem subsidiarij cooperatores sunt, mendicantium ordinum & societatis Iesu patres.

SUBSIDIARIJ EPISCOPORVM PRÆDICATORES

§ II.

INCLITVS populi Israel Dux Moses, et si Dei colloquio maxime iuaretur, lecto tamen scœro rerum deliberationem patefecit, cuius consilio de coadiutoribus assumendis sed debitis conditionibus ornatis persuasus est, Considerauit enim, & deprehendit senex ille, et si natione barbarus, In officio Ducis & iudicis emendanda, quæ ipse Moses omnipotens Dei doctrina confusus minus cura-

B D

bat.

1 Plura in comoda irrepserunt antiquis speculatorum vitio, qui cum impentem calamitatem proficere, & populis statu periculo admonere debuissent officio suo defuerunt, ideoque illarum omnium impietatum, quas calicare debuerant pariter ipse facti sunt. Sic enim D. Gregorius ait, Facientes proculdubio culpam habet, quod quod potest corrigere, negligit emendare, & nihil prodest non puniri sua que puniendus est alieno peccato.

m Duo extrema debet cauere Pastor, ne amara exterioribus curis nimis dedatur, (ut inquit Gregorius,) ab intus corrumpatur, aut solis mitoribus occupatus, & a foris debet proximis non impendat.

^a Iethro Exod. 18. Moysi sacerdoti genero consilium dedit ut consilium qui dem seculi in definitione in ferretur ordinis bonis deie. garet, ipse vero populo ut qua ad Deum perueniret, praesertim ostenderet eius ceremonias, ritibusq; colendis.
^b Num. 11.
^c Hoc decretum roborant Cōti. Trid. S. S. cap. 2. de refo. c. 4. cano. Carthag. 4. c. 10. & conc. Rhem. c. 4.

^d Praescriptio Concilii. Quod cum in cathedralibus Eccl. sit, quam in aliis conuentualibus viros idoneos debeant ordinare, quos habeant coadiutores, tam in officio praedicationis, quam in audiendis confessionibus, & aliis quae ad salutem pertinent animarum.

bat. Similiter dicit onera Ducis esse distribuenda ad alleuiandum eum ut possit sese melioribus exercere, cum etiam ut populus facilius a negotiis expediatur. ^a Annotauit B Gregorius in 1. cap. 9. Pastoral. in gestis huius gentilis, qualiter infirmi in fide, aut qui scientes videri volunt, a viis spiritualibus tractandi sunt, ut scilicet quamuis sapientiores fingant se tamen eorum consilium indigere ut saltem sic eos domino lucrentur. Sic & Paulus cum Romanos videret, de sua potestate & scientia praesumere, dicebat. Cupio venire ad vos, ut aliquid impartiar vobis, spiritualis gratia, & statim, eorum arrogantiae non inmemor sententiam corrigere videtur dicens, *scilicet ut inuolari in vobis*. Ipse quoque Moyses ponderis sui officij ac propriè infirmitatis & insufficientiae conscius ad Dominum recurrit dicens. Non possum solus sustinere omnem populum. Ad quem dominus. Congrega mihi septuaginta viros ^b de senioribus Israel, quos tu nosti quod senes populi sint & magistri ut sustineant tecum onus populi Numeri 11. Sic quicumque viderat Saul virum fortem & aptum ad prelium sociabat sibi. 1. Reg. 14. Non dedignatur Dominus habere coadiutores dicente Paulo, Cooperatores Dei sumus. 1. ad Corinthios. 3. Studeat igitur episcopus quantum vis peritus coadiutores sibi assumere rogetque viros virtute non minus quam eruditione praestantes episcopalis oneris leuare studium. Propterea Concilium generale Lateranense ^c ca. 10. in hunc modum statuit. Inter caetera quae ad salutem spectant populi Christiani verbi Dei, permaximè sibi noscitur necessarium quia sicut corpus materiali sic anima spirituali cibo nutritur. Unde cum saepe contingat quod Episcopi propter occupationes multiplices vel inualetudines corporales aut hostiles incursum seu alias occasiones, ne dicamus defectum scientiae quod in eis est reprobandum omnino nec de caetero tolerandum per seiplos non sufficiunt ministrare verbum Dei, maximè per amplas dioceses & diffusas, generali constitutione sancimus ut Episcopi viros idoneos ad sanctae praedicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere & sermone qui plebes sibi commissas vice ipsorum cum per se nequeunt sollicitè

licitè visitantes eas verbo aedificent & exemplo quibus ipsi cum indiguerint congruè necessaria ministrent ne pro necessariorum defectu compellantur desistere ab incepto cursu unde praecipimus tamen in cathedralibus quàm in aliis conuentualibus ecclesiis viros idoneos ordinari quos episcopi possint coadiutores & cooperatores habere non solum in praedicationis officio, verumetiam in audiendis Confessionibus & poenitentis iniungendis ac caeteris quae ad salutem pertinent animarum: si quis autem hoc adimplere neglexerit districtè subiaceat ultioni. Haec sacrum Concilium verum quid facturus est episcopus nesciens praedicare & impotens suam plebem docere? An ne pro securitate conscientiae debet cessionem officij a summo pontifice tanquam indignus pastoralis officio petere? aut sufficiat quod per alios faciat quod per se non potest efficere? Ad hoc dubium quod arduum est ita dicendum videtur, aut enim legitime promotus est & prouectus ad statum episcopalem, is de quo quaestio mouetur ut potè moribus & scientia idoneus canonicè ad episcopatum assumptus. Sed postea infirmitate vel senectute vel hominum malitia & persequutione aut legitima absentia nequit per se praedicare & manus episcopale debite exercere. Tunc quidem sufficit quod id per alium quantum poterit faciat impleri prout etiam diffiniuit sacrum generale Concilium Lateranense prout paulo ante citatum est. Nec talis tenetur cessionem ab episcopatu petere, si tamen impedimentum est perpetuum scilicet infirmitatis incurabilis aut senectutis aut alienationis vel perturbationis spiritus & huiusmodi, potest talis cessionem petere ex decreto Innocentij 3. in cap. Nisi cum pridem de Renunciatione lib. 1. Decretal. vbi proponit sex causas propter quas Episcopi possunt cedendi licentiam petere & Papa consuevit concedere inter quas secundo loco inserit debilitatè corporis quae infirmitate vel ex senectute ^e procedit & quae debilitas corporis impotentem reddit episcopum ad exequendum pastorale officium imò tunc talis tenetur cessionem petere vel coadiutorem admittere ut statuit Bonifacius octauus Extra. de clerico aegrotante cap. vnico in 6. Si autem quid indebitè sit pro-

* Coadiutores Episcoporum ad subeunda praedicationis officia, & reliqua pietatis munera.

^e Non statim danda est cedendi licentia, licet quis dicat se senem, & insufficientè maxime cum bene administraret nec enim qualibet senectus facit, ut quis possit petere cessionem sed ea sola quae hominem reddunt, prorsus ineptum. Insufficiencia autem est iusta causa ad renuncian- dum, quia defectus scientiae, impedit promovendum.

f Omnes causa
 illa quae cedendi
 licentiam con-
 cedunt, his ver-
 sibus compre-
 hensa leguntur
 in rab. decreti
 eodem tit.
 Debilis, igna-
 rus, male con-
 sciens, Irregu-
 laris,
 Quem mala
 plebs odit, dās
 scandala ce-
 dere possit.

g Ofce 4.

h Episcopus
 qui propter cri-
 men renuncia-
 vit Episcopatu
 & ad religio-
 nem transiit
 ad Episcopatum
 reassumi non
 potest. Secus si
 renunciavit
 propter persecu-
 sionem, infirmi-
 tatem, defectum
 scientiae, Symo-
 niacā ipso igno-
 rante commif-
 sam, & quan-
 vis sit Simonia-
 cas, minor po-
 test renunciare
 sine licentia
 Papae Dicit Ho-
 stiensis quod
 statim cum hoc
 stuit, vocare
 debet personas
 idoneas, quibus
 reveles, quod
 tale, quid com-
 parit, & prote-
 statur quod in
 vitium Episcopa-
 tum tenet cui
 sine Papae licen-
 tia cedere non

motus ad episcopatum, quia scilicet scientia insufficientis & inidoneus tunc debet cessionem petere & episcopatu cedere. Quod testatur Innocentius tertius in ca. nisi cum pridem de renuntiatione. Vbi tertiam causam ex qua licet petere cessionem inferens, scilicet ignorantiam, ita habet. Pro defectu quoque scientiae, plerumque potest quis cessionem petere, quia cum ipsa circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria & circa curam temporalium oportuna, praesul qui commissam sibi debet ecclesiam regere, in vtrisque salubriter ei renunciat, si scientiam in qua ipsam regat ignoret, tu enim (inquit Dominus) quia scientiam repulisti & ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi. g Honorius tertius episcopum cabilonensem ob suam ignorantiam ab administratione sui episcopatus deposuit, asserens contra Deum esse & contra canonicas sanctiones, tantum in episcopo tolerare ignorantiae defectum ut habetur de etate & qualitate proficiendorum, ultimo. Unde & Concilium generale Lateranense sub Innocentio tertio cap. 10. habet. Quod in episcopo defectus scientiae omnino est reprobandus, cum scientia sufficiens & competens iure diuino requiratur in promouendo ad episcopatum, Propterea talis episcopus sic ignorans & a debita & requisita scientia deficiens, non debite respondet & satisfacit suo officio quantumcunque per alium Idoneum quod sui muneris est efficere videatur, sed cessionem petere debet tanquam indignus dicto officio, alias turus in conscientia sic ignarus praesse non potest. Nec releuat tales quod interea discunt & studebunt ad scientiam sufficientem (dum episcopi sunt) sibi comparandam, quia non sunt facienda mala ut veniant bona inquit Apostolus ad Romanos 3. Sed quandiu talis sufficienti & debita scientia caret, tandiu indignus est Episcopatu, & si iam Episcopus est episcopatum indignè & ad sui damnationem possidet propter quod rectè habet Innocentius tertius in cap. post translationem de renuntiatione, quod Episcopus propter ignorantiam eum indignum reddentem primum Episcopatum deferat de licentia Papae, & postquam per exercitium Lektionis, scientiae repererit margaritam proculdu-

bio

bio poterit denuo vocatus à Domino cathedram reascendere Pastorem. Si quis etiam cupiditate parentum eo tamen penitus ignorante, fuerit episcopatum adeptus, & hoc comperto Episcopatum de licentia superioris dimit- tens, obseruantiam elegerit regularem, & si ad Episcopa- tum eundem postmodum redire nequeat, iuxta canonicas sanctiones ad alium tamen poterit licitè reassumi hæc, In- nocentius tertius in c. lam pridem citato post translatio- nem. Extra. de Renuntiatione vbi notat duo, Primum si fuerit Episcopatum adeptus, cupiditate parentum, id est Symoniacè ex parte parentum ipso tamen ignorante, sed vbi rescivit petere debet cessionem, quoniam per talem promotionem nihil iuris acquirit vt determinat Clemens 3. de Symonia cap. ex insinuatione, & Innocentius tertius in ca. sicut tuis literis eodem titulo dicit quod secundum sa- crorum Canonum instituta, etiam paruuli qui cupiditate pa- rentum, ecclesias per pecuniā sunt adepti eas dimittere te- nentur. Hæc ille. Secundum est quod ad eundem episco- patum redire non debet eo quod indebitè illum acquisie- rit. Sed vt redeamus ad propositi thematis rationem, si quis Episcopus magis idoneus sit ad administrandum quam ad docendum hac facile cura pensabit quod di- minutum est, nempe si sædulo per se suosque aduigi- let, vt singulis ecclesiis idonei pastores præficiantur, pa- lam autem inutiles ab eo munere submoueantur. Vt autem suppetat talium virorum copia, illa conducent plurimum si curet adolescentes bonæ spei in Academiis erudiendos, & si neminem ad presbyterij gradum admittat nisi qui de se optimum specimen dederit, vt aliquando bonum concionatorem possit agere. Huc valeant opes vt de suo si necesse fuerit collegia studiorum in hoc peculiariter insti- tuant, collapsa instaurent, in quibus selecta ingenia infor- mentur. Hoc maximè demandatum est Episcopis ex Concilij Lateranensis, & Tridentini decretis vt infra dicetur. Nec speramus commodiore via reparari discipli- nam Ecclesiæ nec ignorantiam fortiore malleo retundi posse quam doctorum hominum affluentibus & copiis.

potest, & co-
 ram illis, hinc
 faciat procura-
 torem, quem in
 illorum presen-
 tia mittit ad eu-
 riam, & sic non
 aliter potest, il-
 lum enim al-
 leg. de appellat.
 cap. fin. Ioan-
 Ande.

i Huius consi-
 lij ratio in pue-
 rorum educatio-
 ne est posita, vt
 si curent Episco-
 pi seminaria,
 scholarum sine
 stipendiis fove-
 re, vt ab his, cui-
 quam ab equo
 Troiano viri do-
 cili exiliant.

Bb 3

PRAE.

§ III.

a In alienum seipsum deurguem heretici scripturas, & hic expresse asserit Eusebius Casariensis lib. 5. Hist. cap. 28. fecisse quondam Asclepiodorum, Theodorum, Apollonidem, Hermophilum, Arcomonistas. Sic enim (ait) sed hæc faciunt, quia nec vicini facti sunt fidei propterea, & diuinas scripturas absque illo timore contemtam, & corrumpentes eas emendare se dicunt, &c.

b Cum in Colloquio Possidice si viderentur heresum Archiministri, ut responderent, & ostenderent eorum Apostolica missionem, & a quo mibi essent obmutuerunt, & per deum in episcopis protestabatur, susceptionem ministerium ecclesiasticum ordinaria possessione probari, de hac re egregie dicitur Clemens de Sacerdotibus.

PER OS V M sane dictu, videtur quãtas clades pestilens hominum sacrae scripturae integritate violantium (quod hæreticorum familiare est) attulerit colluies, vel eorum præcipue qui sub Euangelij titulo et solutis legibus omnibus & diuinis & humanis sibi persuadent esse sanctum quicquid animo collibuit, vel eorum qui Apostolicam togam mentientes Ecclesie Catholice suggesta conscendere priuata & stolidi auctoritate audent, quales sunt huius temporis hæsiarchæ & Caluini discipuli qui portentosa infania infandum doctrinae genus spargunt, & omnia conturbant Pauline admonitionis immemores & sacrorum Conciliorum contemptores sub specie pietatis virtutem eius abnegantes auctoritatem sibi vendicant prædicandi cum ipsi nisi mittantur id oneris subire non possint. Verum aliquis ex gregaria Ministrorum Caluinistarum multitudine, qui gloriantur habere omnibus nodis cuneos retulos quantumuis & quorum proprium est violare scripturae æquitatem a solita linguæ petulantia per multas *Leuoloyias* respondere nostris dictis conabitur, quod extraordinaria vocatione destinati sint ad increpandos Papistarum mores & institutiones non minore diuini numinis aura quam Prophetæ veteris legis quos suscitabat dominus vt eorum ore Pharisaorum & Scribarum vitia arguerentur & confunderentur. Quorsum hæc somnia impudentissimi syccophantæ? Horsum, vt existimet vos imperitus vestris imposturis misere delusus populus ætheris ac cœli Nuncios, legatos, & faciales. Soli ergo tam magnificam tam plausibilem, tam arduam, suscepistis legationem? miselli nos! tandiu né extorres fuimus à veritatis folio, quibus meritis habuistis illud primogenij ius? quæ noua gloria vestras extollit cristas? quænam beata ecclazis vos ad tertiam vsque cœlum traxerit vt dicere cum Paulo non erubescatis quod euangelium vestrum non secundum hominem nec ab homine accepistis, neque didicistis sed

sed per reuolationem Iesu Christi. O miros nutantis doctrine Athlanetes. Quis adeo lippiens oculis aut multo magis iudicio non poterit tenebrionum horum perdere caliginem? Attemurne dissimulatae religionis vestrae faces ita splendescere? Quis tam parum temporis deuouit in gymnasiis dialecticis qui debita ordinatione propositionum in quantitate, & qualitate, & partium argumenti c nstruione hoc ferme syllogismo. vestram non retundat arrogantiam cuius Assumptiua pars ex Christo summo rationalis & diuinæ Philosophiæ doctore sumitur.

Qui de Deo est verbum Dei audit: Vos verbum Dei non auditis, Ergo de Deo non estis.

Scio vos minorem negaturos, & ideò argumenti bassimissima ratio eriget Christus dixit Reddite Cæsari que sunt Cæsaris, & Deo quod Dei est. Quasi diceret Reddite Genebêlem Ciuitatem principi suo, episcopatum episcopo, Vos autem huic diuino mandato minimè obediens, i deo ex Deo non estis, quia famulari alteri consulto & prosperius vobis esse existimastis. Ne autem ad hæc dicenda nos particulari aliquo damno fuisse adactos putetis, nullus est Gallie & vicinarum prouinciarum derelictus locus crudelitatis & vesaniæ vestrae expers. Optarem vobis meliorem mentem, qui vestris nugis indies Reipublicæ malum exasperastis, adeo vt semper Herculana veluti magnitudine perpetuo sit nobis cum tot monstris dimicandum. Vbi gentium non effusa est veneni vestri pernicies? Quis Episcopatus? quis Diœcesis? quod ouile? virulentæ vestrae doctrinae non audiuit præstigia? Quis vos horrere & crudelitate comitatos ad Hyrcanas Syluas, scopulosque Caucaleos ortos & eductos vos fuisse non dixerit. Quibus fannis, quibus, scomatibus, quanta ignominia carpunt, alatrant, subfannant impia vestra dogmata Diuos ipsos, Ecclæ patres & legitimos pastores? Apostoli martyrio, & sanguine euangelij prædicationem sub Christi passi auspiciis & ex eius commissione auspicati sunt, vos verò Tyrannicè & omni seuitia nenas vestras auctoritate funili fulcire cupitis. Quæ Lethargia vos obliuisci fecit Pauli sententiam

c D Iohannes eo est plene modo de sua doctrina argumentatur. Atque enim de falsis spiritalibus Pseudoprophetae cauentis. Ipsi, (inquie) De mandato sunt, ideò de mudo loquuntur, & manus eos audit. Nos ex Deo sumus, si est, Docentis qua fungimur, potestatem dicitur accepimus non ex mudo, aut ab hominibus, & Pseudoprophetae Qui nouit Deum, audit nos. Qui non est ex Deo, non nos audit. In hoc cap. cognoscimus Spiritum veritatis, & Spiritum erroris. Planè sua verba pro Deo verba veritatis non fecit quam Christus. Hoc autem ideò facit, quia Apostulus quia Pastor Ecclesie Dei fuerat, legitime missus, & testis veritatis cõstitutus, ut de illa verum sit, quod Christus de seipso loquitur, quem enim misit Deus, verba Dei loquitur.

* Rom. 10. tentiam, Quomodo prædicabunt * nisi mittantur? Quæ vos tanta cohibet audacia in agrum proximi falcem immittere? Audite quod patribus vestris Ecclesiæ inimicis loquutus est Tertullianus. ^d Qui estis vos? Quando & vnde venistis? ^e Quid in meo agitis? Quo denique iure Marcion syluam meam cordis? ^f Qua licentia Valentine fontem meum transuertis? ^g Qua potestate Appelles limitem meum commoues? Mea est possessio & iure priori possideo. Habeo o-

riginem firmam ab his authoribus quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum. Ego habeo præuilegium vocatus adeo tanquam Aaron. ^e Nonne iure optimo his verbis, afflicta nostra Gallia execrari potest turbulentos vestri furoris impetus illam circumquaque deuastantes? Sed quid habebitis ad hæc responsi præter purulentas loquacitates & iniurias? Non vos latet eadem in qua renati estis per baptismum fuisse ab ecclesia Catholica non solum in hoc re-

gno sed vtraque solis domo ut dicitur, hoc est in vniuerso orbe diffusam atque propagatam, quam vos tandem rabido dente dilaceratis. ^f Attamen si vos aliqua actionis vrget æquitas, nos in ius prouocandi pro huius litis decisione, paciscamur prius de legitimo Dominio & possessorij facultate, quam falso vobis esse creditam putatis, post hæc accingamur ad petitorij discussionem. Hoc est reddite Iurisdictionem Ecclesiasticam quam impunè ad scelera & quæuis flagitia proni sub hac seruili libertate viuendi non sine graui animarum periculo (quæ nam enim est peior mors animarum quam libertas erroris) remerè sed clâculario surripuistis veris & diuinitus vocatis ministris. Nos non solum nitimur iure poli, sed soli pariter nobis leges patrociniatur Theodosius & Arcadius ^h, si quis in tanta fu-

roris peruenerit audaciam ut possessionem rerum apud Fiscum vel apud homines quoslibet constitutarum ante aduentum iudicis, ⁱ arbitrij violenter inuasit, dominus quidem constitutus possessionem quam abstulit restituat possessori & dominum eiusdem rei amittat. Si verò lienarum rerum possessionem inuasit non solum eam possidentibus reddat veram etiam estimationem earundem rerum restituere compellatur. Videtis leges Cæsareas vestram audaciam impunè non ferre quæ se in alienos labores in-

* Nemo in se prædicare potest (in i. Be-da) nisi à Deo, aut ab Homine præsertim habens, ad hoc missus fuerit, ut ne no assumat sui honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.

f Inuadens possessionem iniuriam teneat restituere, & condonatur in estimationem rei Bar. in l. si quis in tantam. C. unde r. g. Augustin. Epist. 66.

h l. si quis in tantam C. unde r. Ex Co. Theo. lib. 4. tit. 20. l. 3.

tromittit quæ se inter vberes Ecclesiæ fructus Zizania seminare conatur. Dicebat Paulus se plârasse & Apollinem rigasse ⁱ at profectò Pseudopropheta Calvinus dicere potest se funditus euertisse doctrinam Catholicam conatum fuisse, successores verò immiscuisse virulentam perfidii feminis contagiem. Sed nihil vestris conatibus opitulatur nisi fucatus religionis zelus quo duce talia tentare aude-tis, vósque ad Euangelizandum compulit Messis vbertas & operariorum paucitas. Vos tamen tanto charitatis ardore astuantes debuistis Consilio eiusdem morem gessisse. Nō enim dictum est. Accipite quisque falcem, cum nullus sit qui suo operi sit industrius. Quid ergo? Orate dominum messis ut mittat operarios suos in vineam suam. Docet nos pro labefactato cuiuslibet ordinis statu preces fundere, non viribus aut furore impeti. Hæc est vestri laboris ratio ut flammis sinceræ mentis ardentes habeatis ducem cuius insigniis vestra legatio in diripiendis alienæ messis segetibus in occupandis verorum pastorum tuguriis & ouibus commendetur, non ut adipiscatur vobis grande nomen aliquod sed ut ditescat Christus lucro animarum quas crudeliter perditis. Si ergo vobis licuisse putastis negligentiam ministrorum evertere cathædras, & fucum precio grandi vendere, vix vestrum cuitabunt furorem Principes & Iudices qui corruptis moribus esse videntur, quum nulla vestre vocationis potior sit ratio quam vitiorum detestatio & reprehensio. Sed ille qui potestatibus superioribus & regibus quantumuis indignis nos obedire voluit, quique totius obedientiæ exemplar sceleratissimis omnium quos vnquam tellus aluit Pilato Caiphæ, & Annæ Hierosolymis proceribus paruit eorumque iudicio mortem subire non recusauit nobis iussit tollere iugum suum super nos, & foelici promissione vsus subiūxit. Discite à me quia mitis sum & humilis corde & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauis est & onus meum leue. Quis vnquam Tragediarum vestrarum non execratus est superbiâ? Vos iudices in propria causa ^k esse voluistis & vis auxilio nepharia quoque audere gloriosum censuistis. Sufficeret insanix vestræ quòd membra laniastis

i Dicebat Apostolus, ego plarasi Apollonem rigauit. Apostolus fundamenta fidei posuerunt. Ecclesia succedens super edificauit, unde ibidem Apostolus, ut sapiens Architectus fundamentum posuit, alius autem superdificauit. Cr. scit autem & fructificat, hoc seminat, locupletius factum, & auclius, non in se, sed in ceptione ere leminum, nec aliqua nouitate mutatum, sed maiori luce, & explicatione adhibente illo statu.

k Auctoritate propria nemo ius sibi dicere potest l. i. §. i. quo leg. ro. C. ne quis in sua causa.

Optatus
Miluitanus.
libr. 6. contra
Pamenianum
Donaristam.
m Paulus non
conscendit pu-
blicam surge-
stum Euan-
gelium predica-
tus, nisi prius
predicandi au-
thoritate confir-
mata, & appro-
bata plebi.
n En, habetis
inter Chronicas
Germanorum
inania commen-
ta, laudus & glo-
ria Lutheranae
M. Cyriacus
spärgberg aucto-
r temporibus
Apostolorum ad
hæc nostri, ne-
minem plura
fuisse, qui post
Paulum, Pauli
mentem & co-
eius sacra scri-
pturae intelligen-
tiam exactius
perfectius, ple-
nius S. Marcano
Luthero affe-
quutus sit, ut ue-
ro hanc Episto-
lam pulchro me-
dicio præcinctū
illi deserat.
Christus ha-
bet primas,
habet tibi
Pauli secundas.
Ait loca post
illos proxima
Luther habet.
Iam videtur hæ-
re sim que occu-
latissima haberi
cepit, cecum
esse, & cæco-
facere, quos est
amplexata.

Ecclesiæ, quod Dei populos iam dudū in unitate positos
vestris seductionibus diuiditis. Inter hæc omnia utinam al-
taribus parceretis, vel impiis vestris ululatus gregem
Ecclesiæ à verò tramite non reuocaretis, & si hominum
corruptores & circulatores indignè vestrum negotium
vbique non audiri cuperetis: ¹ Quis vos isthæc iussit loqui?
Vultis ne audire optimi verbi Dei legati auctoritatem,
audite Paulū ^m literas sui mandati offerentem his verbis.
*Omnia ex Deo qui nos reconciliauit sibi per Christum & dedit no-
bis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem Deus erat in
Christo, mundum reconcilians sibi, non reputans vllis delicta ipso-
rum & posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo
legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus
pro Christo reconciliamini Deo.* Ecce autentica sacri huius
Prædicationis commissio non aliunde quam à Christo
Principe & summo episcopo probata illamque exequi ne-
fas duxisset absque superioris auctoritate? Cum autem ô
Doctoreuli Calvinismi aut Paganismi proceres auditis
Paulum fateri se accepisse *omnia ex Deo* dignitatem legan-
tis agnoscite, quum auditis *qui nos reconciliauit sibi per Chri-
stum*, audite sublime legationis argumentum, atque etiam
plausibile, quum auditis, *& posuit in nobis verbum reconcilia-
tionis*, agnoscite inuicibile mandatum. Tantæ ergo lega-
tionis auctoritate illustris Paulus, vitæ sanctimonia primū,
maximis doctrinæ fructibus & auditorum frequentia tum
miraculis quamplurimis delegatam functionem commen-
dabilem reddit. Quæ vitæ integritatis quæ discipulorum
perfidorum nebulonum aut Apostatarum copia, sed quæ
miracula concionum vestrarum fidem sequuntur. Omiseri
in susceptione tanti oneris quod magis erat necessarium
rogare, obliti estis. Cur ergo cum Moyse non dixit Phana-
ticus ille Lutherus in quem tot referunt vocis & gratiæ
scriptores Germani ⁿ ut illum D. Paul. adæquare non du-
bitent, aut Gallorum Calvinus impostor tenacissimus.
Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem, & educam fi-
lios Israel de Aegypto? Quæ audacia apparebo summi
Pontificis conspectui? Quo ore obiurgare licebit suam
perfidiam, & cætera illa quæ vos in sanctum Ecclesiæ prima-
tem

tem veluti in Antichristum exclamatis. Quare Moysis ex-
cusationem non accepit, Non credent mihi neque audiēt
vocem meam, sed dicent non apparuit tibi dominus, non
sum eloquens, impeditioris & tardioris linguæ sum. Qua-
re non postulauit virgam quæ modo in serpentem, modo
in priorem formam conuerteretur. Dominus enim non
vult nos facilè credere, quæ nobis suo nomine dicuntur
sed quæ probentur quæ dicuntur prius signis & mirabili-
bus. Anne sufficit vobis ô Calvinistæ dicere Deus misit
nos. Misi sumus à Deo, nonne Diabolus ipse talia fari po-
test? Sed Dominus nobis dedit signa certa quibus fuci ve-
stri & imposturæ cognoscerentur, ne quis credat vos ad
hoc ministerium cōuocari, vt retulit verè Ieremias. ° Falsò
Prophetæ Vaticinantur in nomine meo, non misi eos &
non præcepi eis, neque loquutus sum ad eos, visionem
mendacem & diuinationem fraudulētam & seductionem
cordis sui prophetant vobis, mendacium ipsi loquuntur
vobis, quia non misi eos ait Dominus & ipsi prophetant
in nomine meo mendaciter, vt eiiciant vos & pereatis tam
vos quam prophetę qui vaticinantur vobis. Et alibi p idem
Propheta. Non vos seducant Prophetæ vestri qui sunt in
medio vestrum & diuini vestri, & ne attendatis ad somnia
vestra quæ vos somnatis, quia falsò ipsi prophetant vobis
in nomine meo & non misi eos. Quanquam autem res vt
falsa est vera haberetur, quod Deus vos misisset, nos iusta
ignorantia excusaremus modòque cum Abimelech dice-
remus Domine num gentem ignorantem & iustam inter-
ficias. Credimus omnibus & singulis qui tuum nomen
mentiuntur. Tu es qui per Apostolos dixisti. Timeo ne fi-
cut serpens Euam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sen-
sus vestri, nam eiusmodi Pseudoapostoli sunt operarij sub-
doli, transfigurantes se in Apostolos Christi & non mirū,
ipse enim Sathanas transfiguratur se in angelū lucis, ° Si quis
venit ad vos & hanc doctrinam non adfert, nolite recipere
eum in domum nec Aue ei dixeritis. ° Si principis cuiuspiā
nomine aliquis pecunias erogat, nos ne obolum quidem
daremus quin prius sui mandati certiores nos faciat referi-
ptum aliquod, dabimusne ergo animas nostras tanto pre-
cio

Pulchra Pa-
ranæsis adcom-
pescendam hæ-
reticis prædi-
candi licen-
tiam

o Ierem. 14.

p Ierem. 27.

q Ierem. 29.

r Deus nobis
prescripsit se-
pius cauta ani-
maduersionē co-
gnoscendi falsos
Prophetas, &
eos qui absque
legatione reme-
re audent sibi
vsurpare præ-
dicationis, aut
ministerij Ec-
clesiastici mu-
nus.

s 2 Corinthi.

11.

t 2 Ioan. 1.

cio redemptas ignotis istis & nullius nominis insidiatori-
 bus? Confirmant sermones suos Apostolicis signis quo-
 rum doctrinæ se successores & imitatores prædicant. Sed
 hæc miracula non hauriantur ex officina Magorum non
 redoleant impietatem patrum & Hæresiarcharum infi-
 pientiam. Nam impossibile est Hæreticum miracula
 edere nisi quatenus Antichristi prædecessores existunt
 vt notat Irenæus lib. 2. cap. 57. ^v Cur eorum concio aut
 institutio non respondet verbis eius quem tantopere ve-
 luti sibi solis innatum & patronum veritatis suscipiunt,
 Tametsi nihil sum, signa tamen Apostolorum meci facta sunt super vos
 in omni patientia insignis & prodigiis & virtutibus. Quis suæ
 salutis adeo immemor audire exoptabit tristes istos Cor-
 uos, Plutonis angelos cū nihil fundant pro vocationis mi-
 nisterio quam ἀνεμώλια futilia & ventosa mendacia, quæ à
 viris piis ridentur sed nihilo secius ipsi si placent applau-
 dentibus vndique Caluini in Christi ministros contume-
 liis, & cum parum aut nihil persuasisse se vident post lon-
 gas vocum & libellorum rixas Principes quosdam suis
 præstigiis & veneficiis incantatos ad rem aggrediendam
 bombardis & ensibus stimulant. Hæc videmus, & dolemus
 imò miraremur hos gigantes in cælum, temerè Veteris
 Babelis structuram moliri, velletq; dare vela diuinæ scri-
 pturæ per pelagus, sed ad hos scopulos omnes fecerunt,
 naufragium sic, vt vix licuerit enatare nudos. Res tandem
 nobis est cum exitalibus monstris, & rabidissimis lupis
 & in his nulli magis lædunt quam qui sunt sacræ Theolo-
 giæ imperitissimi, hi nouas dissidiorum materias excogi-
 tant, & iurisdictionem contemnunt adeo vt semper cum
 laruis sit nobis colluctandum. Sed Christus sponsam suam
 solita pietate & clementia consolatur. Nugarum conger-
 rones cunctis ludibrio proponet. Vlsciscatur Deus iniuriã
 Ecclesiæ illatam, tanta præsumptione ducti Pseudodocto-
 res isti conterantur sed igne diuino deuorentur vt Nadab
 & Abiri filij Aaron ^x qui acceptis thuribulis imponentes
 ignem & incensum desuper, tum offerentes coram Domi-
 no ignem alienum, quod eis præceptum non erat egresso
 igne à Domino consumpti & vita extincti sunt. Grauius
 pro-

^v Virtutes
 (inquit Ire-
 næus) operari
 dicuntur non in
 virtute Dei, ne-
 que in beneficiis
 hominibus fi-
 cientes ea quæ
 faciunt, sed in
 perniciem, &
 erroris per ma-
 gicas elusiones,
 & vniuersa
 fraude plus le-
 dentes, quam
 vilitatem præ-
 stant eis qui
 credunt eis, in
 eo quod sedu-
 cant. Nec enim
 eorum possunt do-
 nare visum, ne-
 que surdis audi-
 eam, neque De-
 mones effugare
 præter eos, qui
 ab ipsis immi-
 untur, si tamen
 hoc faciunt.
 Neque debiles,
 aut claudos, aut
 paraliticos cu-
 rare. Hisdem
 fere verbis ante
 Irenæum, Cle-
 mens Romanus
 in doctrinæ ful-
 sâ confirmationem
 miracula
 facere non posse
 nisi quatenus
 Antichristo sub-
 finem mundi
 permissus iri-
 putat.

^x Num. 16.

promerentur supplicium qui ab Episcopis non ordinati
 nec sacra Chirotonia insignes officium sacerdotis exerce-
 re non verentur. Expertus est miser Propheta qui à Deo
 missus fuerat in Bethel vt increparet Ieroboam super hor-
 rendo Idolatriæ scelere quàm pestilens sit hominum non
 missorum eloquium, fide enim per aurem depredata &
 impostoris parens votis angeli mandatum mentientis co-
 medit & bibit secum, præceptum Domini oblitus & pro-
 pterea in via à Leone occisus est. Hinc discite quam me-
 tuenda sint ministrorum Caluini hæresis sibi dulcia
 quantumuis, sed infinitis partibus discite quam temerè
 doctrinæ ius sibi vendicent, seque ab Angelo Lucis edo-
 ctos asserant vt vos inter tenebrarum scatebras abscondât.
 Nihil est periculosius quam Mosis & Aaronis furari & am-
 bire dignitatem. Periculosa res valde, proximū esse rebus
 quas possis male concupiscere. Testes sunt Core, Datan,
 Abiron aliiq; filiorū Israel ducenti & quinquaginta viri
 proceres quos terra absorpsit eo quod moleste ac inuiden-
 ter ferebant Moysem cum fratre in celso dignitatis cul-
 mine constitutos. Nemo impius & vecors quantumuis
 domini præceptum irridere audebit quod Num. 18. feriò
 Aaroni emissum est. Tu & filij tui & domus patris tui te-
 cum, portabitis iniquitatem sanctuarij, & tu & filij tui si-
 mul sustinebitis peccata sacerdotij vestri. Alienigena
 nõ miscebitur vobis. Tu autem & filij tui custodite sacer-
 dotium vestrum & omnia quæ ad cultum altaris pertinet
 & intra velum sunt per sacerdotes administrabuntur. Si
 quis externus accederit, occidetur. Qui sunt isti qui no-
 bis veris Leuitis & Aaronis filij sacri ministerij excellen-
 tiam eripere conantur? Hæretici proculdubio graculi stu-
 dio infælices, si miæ ridiculæ, olidæ vulpes, qui audaci te-
 meritate, aut impostrice iustitia vix Tyrones iactant se pro
 sacri eloquij professoribus arrogare sibi spiritū y sanctum
 scurræ circumforanei pro pastoribus & Concionatoribus
 aut sacramentorum ministris quæ ad ipsos non perti-
 nent, qui etiam vera inter docendum proferant (quod longè
 secus accidit) non sunt audiendi, cum ipse Christus nec
 audiri voluerit absque suæ missionis testimonio, legibus

^y Optantur
 heretici omnia
 eorum gesta Spi-
 ritu Sancto du-
 ce perfici, cum
 tamen Satana
 opera optulen-
 tur, in eorum
 exercitio,
 adeo vt Ire-
 næus euidenter
 sine comprobet
 vnam & ean-
 dem esse cum
 malis spiritibus
 conuersatione Te-
 stis erit Luth-
 rus, cuius si quis
 sedato animo ar-
 rogantiam, ia-
 tianiam, ma-
 ledicentiam, su-
 rorem animi,
 obceca verba
 furiosa conuicia
 in omnes ordi-
 nes, & Satani-
 nicam superbiam
 qua se mille Au-
 gustinos, mille
 Cyprianos, mille
 Concilia Mar-
 tyrum, Docto-
 rumque prisco-
 rum myriadas
 si contra se sta-
 rent, non curare
 dicit, & aduer-
 sus dicta Pa-
 trum hominum
 angelorum (ver-
 ba illius sunt)
 dogmata suum
 cõstituere, quis
 quæ inquit hæc
 cum eis, quo
 suis scriptis reli-
 quis, comparare
 voluerit: illum
 à Diabolo, cor-
 pores & animo
 agitarum fuisse
 non dubitabit.

veteris testamenti, & prophetarum vaticiniis authentica sigillato nobisque posteris iussit attendere à falsis istis nunciis qui subdola fraude sese ad Ecclesiasticis munus intromittunt : & obmutescunt quamprimum de legationis aut delegantis nomine interrogantur. Nec absre extraordinarij ministri vocari cupiūt, omnia enim præter ordinem & extra iura faciunt, ex clanculariis & cubicularibus lenonibus publici reformatores Dogmatistæ exoriuntur, Nescio qua iuris licentia rem Ecclesiasticam, tanquam proderelicta aucupentur, quodam quasi priuilegio occupantium cathedras conscendunt, & eandem velut incudem tundentes nihil aliud mentibus auditorum quam veritatis & Romanæ Ecclesiæ odium inculcant. Hisque potissimum distinctionibus à quocunque possunt discerni ac deprehendi, veluti cum sanctorum patrum Christianæ antiquitatis procerum scripta paruifaciunt, & auctoritatem contemnunt, in docendo modestiam non seruant, & cum rancidarum nugationum egestione de simplicitate veterum patrum loquuntur, Mendicantium & ordinis & religiosos monachorum cœtus spurcissimis conuitiis traducunt, adeò vt palmarium putent probè monachos. profequi iniuriis & contumeliis. Eloquentiam & verbositatem affectatâ concipiunt, veteris & receptæ fidei rationem vocum dissonantia arguunt & phrasas varias hereticæ prauitatis testes sedulo imitantur: his signis latentem luporum rabiem rimari licet. Et cum nulli sacro Euangelij titulo digni censeantur, tamen ministri Euangelici nomine gloriantur. Quis adegit eos ad sic ineptiendum, quis Archirabinus Genebensis eos cōsecrauit? Cuius sunt Diocesis? cuius patris? *ὁ πατὴρ τοῦ διαβόλου* & desiderijs patris obsequuntur, nihil auidius sitiunt ipsa popularis auræ famæ & gloriolis circumducuntur, famosis libellis venalia nomina spargunt. Paulus gloriabatur in afflictionibus & infirmitatibus, isti scapularis & monachismi contemptu, & seditionis tubæ sese produnt. Vnum addam ex ipsius Caluini testimonio quod si tales ministri vel libidine vel gula non ducerentur minimè prædicationis induerent togam. Videmus (inquit in tractatu gallico de scandalis) quosdam monachos

Apostatas

z Perpetua intercedunt inimicis hereticis cum monachis, & religiosam vitam profissis. Tamen enim veteres heretici Valdensium & Vicleffii sacra præcesserunt qui singulari monachorum odio primum monachatum impugnarunt, omnes tamen capitales fuerunt monachorum hostes, non cuncti hoc genere quid egerint per suos circumcellionos, Ariani & Dominici. Quæritur B. Aug. in Psal. 131. monachos à Doctores, & circumcellionibus multis committis laceratos fuisse, seque à Petiliano grauius redarguti, quod illud vitæ genus instituerit, multis præterea monachorum domicilia veterum hereticorum immanitate, vel potius euerisa, vel hominibus audacia fuisse antiqua licentiam monachorum restantur.

Apostatas, ociosum genus hominum, qui tantum de Ventris largissima licentia solliciti, si non sunt saturati murmurabunt. Alios intuemur istis non dissimiles qui licet in claustris monachalibus non fuerint cucullati, dum nostræ necessitudini iunguntur magnam in agro Domini pollicentur operam, dum modo tenuis victus copia suppeditetur nullius iuramentum tam sancta est illis religio vt huius gratia pinguem offam patiantur elabi de manibus. Initio panis solo, aqua simplici & pro obsonio betis aut rapis frugaliter vescuntur, & hac hypocrisis patientiæ dicunt nullos labores Deo gratiores quam qui perferuntur ob Euangelium, sed hac viuendi molestia pertasi in inane promissa soluantur, & insalutato hospite solum vertunt. Hactenus Caluini præconium de sui Euangelij præconibus *ὁ δὲ ὑμῶν γρηγορίας καὶ φασισαῖοι ὑποκρίτῃ*. Miseram vestram sortem & amentiam doleo quotquot estis Calviniana aut alia quavis hæresi seducti, si enim obturatis auribus incantamentis Nouatorum Christi paruissetis consilio, & sedulo nouæ functionis delegatione à quo demandata, fuisset & quibus approbata inquirentes, non sic turpiter vestras inuasisset mentes erroris phrenesis. Non sic impunè auderetis spiritum erroris & doctrinam demoniorum circumfundere. Quemadmodum deus sua ineffabili in nos benignitate nobis in nostri tuitionem veros Ministros concessit, sic vestra impia facinora in Ecclesiæ contemptum tantos hostes domesticos & seductores meruerunt, Veruntamen vt Agostinus vester Caluinus per varios locorum intercapedines fictum vestrum ministerium prædicationis commendet & approbet non dixit Episcoporum sed hominum ministerium in quo ille manifestè deprauat Dei verbum. Paulus siquidem non dixit qui prædicabunt nisi homines, sed quomodo prædicabunt nisi mittantur? Quibus nimirum verbis significatur, quòd prædicationi cui habenda est fides in religione non est tantum hominis, sed hominis ritè vocati, ad Ecclesiasticum munus; quod certè munus non humanum, sed diuinum, vt Paulus exposuit, dicens, Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores.

a Væ vobis Scribæ Pharisæi hypocritæ. b Apostolus concionator hereticos appellat. Spiritus erroris & hæreses doctrinas demoniorum, nam sicut demonum studium est ad grauiora semper peccata exhortari, acque impellere, ita heretici hic sibi proprium officium, ac munus impisse videntur deterioribus mentem imbucere, & per eos male affecta voluntate, in maiora scelera, miseram animam pertrahere, Vnde restè D. Augustinus. Et omnes quidem heretici scientia pollicitati ne decipiant, & reprehendant eos, quos simpliciter credentes inuenerint, & quia omnino carnalia persuadent, quasi ad carnalium oculorum apertionem conantur adducere, vt interius oculus exerceatur.

c. Calvini in
20 libello, verra-
dit. F. Horatius
cui titulum fe-
cit. Ultima ad-
monitio ad Ioa-
chimum Væf-
phalum, Brutus
homines Lute-
ranos appellat,
ne guttam qui-
dem ipsi inge-
nuipudori re-
linquit nimis
largam eis co-
piam cavillatio-
num profluere
queritur, dum
Lutheri hiper-
bolas proiciunt,
modo plebuc-
lam, sibi que
phrauerculos fa-
sciant, popula-
ris theatri plau-
su contentos, nec
Dei, nec angelo-
rum iudicium
magnopere cu-
rare feriosum,
impetum, & le-
uitatē nugata-
riam, temulen-
tiam, cæcā, ca-
niniā, improli-
tatem, superbiam,
diaboliam eis
propriam esse
dicit, quod libi-
do sensus loco
sit pietatis, quod
eos incredibilis
ferocitas huma-
nitate omni spo-
liauerit, quod
obstinatus Spi-
ritus nihil mo-
deratius reli-
quū fecerit, eos
vertiginosos ho-
mines vocat, cy-
clopes, superbos,
falsos, gigan-
tes, lurratores,
franticos, be-
stias, proteruos,
sicciosos, periti-

Doctores. Ad quæ munia & si aliqui homines per alios
vocantur, id est ordinantur tamen huiusmodi ministrorum
ordinatio non humana, sed diuina est. Sicut enim fideles
quos Ecclesia sacro baptismatis lauacro abluit, non ho-
mo, sed Christus baptizat, vt pote homo per mysterium,
Christus verò per potestatem baptizat ita Pastores & Do-
ctores quos Catholica Ecclesia mittit, id est ordinat, non
homo sed Christus est, qui mittit ac ordinat, quemadmo-
dum Ecclesia Christi est ministra in conferendis illis diui-
nis muneribus. Atque ita suprema præsidia quibus Eccle-
sia Dei fulcitur & sine quibus illa non potest seruari inco-
lumis, & in quibus Ecclesiæ salutem reponere Domino
placuit, Pastorum & doctorum à Catholica Ecclesia, voca-
torum ministeria sunt. Non potui in hoc errorum Oceano
carinæ dare anchoram, salutentibus Calvinismi fluctibus
qui contagio sui veneni nostram sceleratam immaculatam
Ecclesiam nititur & hoc per ministros à omnem functio-
nem insulsos & inutiles quos & ipse nec laudare nec pro-
bare veritatis freno coactus auisus est, de iis enim palam vt
supra diximus edidit iudicium Lucherus pariter pestilentis
Cathedræ Germanorum Coryphæus, suos discipulos
cum Caluino prioribus primi nascentis Ecclesiæ sæculi
nec meliores, nec veritatis inquirendæ diligentiores ha-
beri aut dici posse falsus est. In postilla siquidem Domini-
cæ primæ aduentus, Saxones & Vvitembergenses suos,
multò quam dum sub Romano Pontifice agerent, dete-
riores atque ad omne sceleris genus procliuiiores rursus,
& Sodomitis flagitiosiores factos testatur. Calvinus qui
huic encomio cedere nec vult nec potest postquam om-
nium maledicentissimus, in Lutheranos c. videtur asserit
heresi suæ addictos omnium mortalium sceleratissimos &
facinorosissimos esse, deinde cum verba illorum sceleri-
bus satis congrua inuenire non potest, tetra monstra & ma-
los genios humanam formam indutos appellat, Concione
10. ad Ephesios gallicè scripta. Cum ergo tanta gloria effe-
rantur per præceptorem quibus sibi locum adipiscuntur
quis eorum doctrinam mendacem insolentem & obscu-
ram venerabitur. Appage Primoginitos Sathanæ, verbi
Euangelij

Euangelij caupones, Ramos eorum qui Dominum gloriæ
occiderunt, simias hominū imitatrices, Christum mercan-
tes, Absit altiore vt merentur eos nominum colore depin-
gere, ne pius Lector graui animi indignatione, ista legere
fastidiat. Pro his attamen orandum est, vt Deus impartiat
illis maturam resipiscenciam, ne per iter quod pertinacius
sequuntur, infelices damnatorum pœnas experiantur. Fa-
xit optimus gratiarum largitor vt ab eorum impostaris, la-
queis, & ambagibus, liberentur Germanorum Gallorum
Anglorum & cæteri populi tanta vesania fascinati, vt co-
piose sanctæ Romanæ Ecclesiæ seges proueniat, toties ab
huiusmodi dæmonis auibus, erepta & impedita Latè diua-
gatur Catholicæ fidei pietas, iuuuatis istis stellionibus, ab his
ergo cauendum admonet Christus in Euangelio. Sic ad-
mixti sunt veluti Zizania tritico vt non possint prorsus e-
uelli. Sed secunda adhibeatur cautio ne quem fallant. Si non
esset ignis, non enitesceret aurum. ^dOportet esse hereses, at
non nisi summo multitudinis malo contingere possunt &
tamen nonnunquã dantur propter obstinatam populi re-
bellionem plerâque alia scelera quæ emendatione potius
quam longa sermonis Epitafi & exaggeratione indigent.
Sed de his satis. Alibi singularis certaminis contra Calui-
niasseclas nobis dabitur toties efflagitata opportunitas.

naces, & si quæ
sunt istis melio-
ra nomina in
ipso coniecit. &
enonia. Hu co-
loribus depin-
xit Lutheri As-
seclas. Calui-
num.

d Ignatius
Epistol. ad
Trali. & ad
Philadelph. &
ad Antio.

QVÆSTORVM PRAEDICATORVM TOL-
LENDVS ABVSVS AB ECCLESIA.

§. IIII.

S AEPENVMERO cogitantem Euangelicæ perfe-
ctionis condiciones in plus promerendo & minus exi-
gendo constitutas, Ingens me furripit admiratio, quam
perperam illis consultum sit, qui fordido quodam quæstu
circulatorum veluti freti, vix possunt abstinere à specie cau-
ponandi verbum Dei. Quo sublimior est Euangelici præ-
conij dignitas, eo purior esse decet. à temporalis lucri au-
ditate. Sed inexplebilis auaritiæ situs (ò perdita ætas) & hy-
pocrite paupertatis deceptio fecit, vt multi sub pio & gra-
tuito prædicationis titulo sese immiscuerint sacris ecclesiæ
muneribus

a Verbi diuini
predicatio non
debet licitari,
aut in pactum
circunduci.

D d

67 Predicatores
uastuarij om-
mo sustulit
concilium Trid.
sess. 5. de refor.
c. 2. §. 21. &
sess. 21. de re-
form. cap. 9.
c *Questores*
multas abusio-
nes promittunt,
in suis p. radica-
tionibus.
d *Questorum*
legibus Cesaris
illustre habetur
nomen, quorum
munus erat te-
ste Bartolo, p. a
serim sub Au-
gusti responsi-
bilibus Principis
loco in rescriptis
legendis, vel re-
mittendis, vel
amittendis, vel
subscribendis,
vel si quid, vel
iudicandum, vel
respondendum,
principibus esset,
illa pertractare,
ut est author
Cassiodorus lib.
Variarum De
formula Qua-
stura, & in
Auth. ut divi-
ne iustis, tanta
Enim sunt, quod
eius arbitratu,
magistratus, &
dignitates da-
bantur l. 1. &
2. c. de offi. qu-
eruditis. Cui-
cius in l. 2. C.
de petition. bon.
subla. libr. 10.
Alex. ab Alex.
lib. 2. c. 2. Lam-
prijus in Ale-
xandro Baro in
l. vltim. ff. de
Senat.

muneribus ad extorquendum potius quam impetrandum
 aliquid à misera plebecula. Huiusce generis sunt venali
 precio dignas sanctorum reliquias vicatim circumferen-
 tes, Elemosynarum & Hospitalium quæstores,^b qui vino-
 lentis exercitiis dediti, & frugalis vitæ impatientes mini-
 mè prodesse possunt iis quibus verbum Dei proponere
 audent, à cuius prædicatione repelluntur vt constat ex Bo-
 nifaciana, de hæreticis cap. Vt officium. §. compescendi
 prædicatores quæstuarij à prædicationis officio ^c quod ad
 eos nullo modo pertinet, quorum tantum interest charita-
 tiua subsidia supplices ad sustentationem fratrum & egeno-
 rum petere. Extra. de pœnit. & remiss. ca. cum ex eo. Extir-
 pandi sunt penitus improbi isti negotiatores qui nihil
 præter graue scandalum Ecclesiæ pariunt qui Pontificiam
 auctoritatem mentiuntur, clauium potestatem contem-
 nunt, indulgentias populo temerè concedunt, super
 votis cuiuscunque generis siue simplicibus siue solenni-
 bus promiscua consideratione dispensant, à casibus refer-
 uatis absoluunt, pœnitentias relaxant, & certis Eleemofy-
 nis de animarum è purgatorio redemptione paciscuntur,
 & nullis sacrorum Conciliorum decretis vel pœnæ formi-
 dine ab hoc impio vitæ instituto compescuntur. Quæ-
 storum ^d autem nomine intelligendi non sunt illi magni-
 fici & illustres viri apud iurisperitos, sed subdoli quidam
 Concionatorculi quorum abusu nos iam pridem ad-
 monuit author Opusculi tripartiti Conciliorum tomo se-
 cundo inserti parte 3. cap. 8. his verbis, Circa quæstua-
 rios prædicatores, qui totam ferè Dei Ecclesiam vbique
 terrarum inficiunt & sunt scandalo toti mundo, sunt tot
 reprehensibilia, vt nō facilè dici possit. Sunt enim maxima
 ex parte personæ inhonestæ ac infames quæ corrumpunt
 prælatos, officiales, presbyteros, archipresbyteros suis na-
 niis propensiores, vt eos pro histrionibus potius quàm mini-
 stris Ecclesiæ habeât. Breuia relinquunt in singulis parœciis
 innumeras indulgētijs cōinentia, vt mirētur boni viri illa
 de Papæ conscientia aut etiā alicuius boni viri, posse procc-
 dere. Exponunt tamen ea simplicibus, malo dolo acquirunt
 multa, multa perueniunt ad domos pro quibus fiunt & mul-
 ta vltra

ta vltra modum consumunt vel modico pretio quæstus
 emunt. Multis autem mendacijs assueuerunt, de reliquijs,
 indulgentiis, & quod malum supremum est, hæc & alia
 tam multa eorum malitiam ita in ludū & risum versa sunt,
 vt lippis & tonsoribus notj sint huius generis Histriones.
 Vereor ne multi Episcopi aut eorum Vicarij his furuncu-
 lis coniuentes reperiantur, non solum illiciti quæstus
 conscij sed etiam participes, quibus tam deest quod ha-
 bent quam quod non habent, qui nullum faciunt cumu-
 landi modum. Doleo quod cogar in tales abusus odiosum
 stringere calamum. Antiqua Pontificum religio his riti-
 bus non ita occaluit, nondum suffocarat filia matrè. Diuus
 Cyprianus, ^e suorum mendicitati mendicus ipse vt ita di-
 cam subleuabat & de suo iubet subueniri pauperibus. D.
 Basilius omnem vitæ lucrum in pauperum marsupium re-
 portauit. Augustinus nihil sibi dari voluit quod fratrum
 communij vsui non cederet nec nisi premente fame ali-
 quid exigit. Quibus porro verbis mendicat à populo? Fra-
 tres non habeo quod dem pauperibus, subueniat illis Cha-
 ritas vestra. Longius abfuit ab his petulcis & petacibus
 Episcopis qui simplices Pastorum domos frequentiori oc-
 cursu deuorant, qui suæ diocæsis villis, pagis angiportis,
 castellis, & oppidulis nescio quæ iura noua & inusitata e-
 xigunt, omnia profectò sic excogitata vt pauperes ad viuū
 exugantur. Verum vt redeamus ad nostros quæstuarios
 concionatores, eò sordium deuentum est apud nonnullos
 vt sacras Romanæ Ecclesiæ & diuorum preces, venales
 esse profiteantur publica concione, quo aliquos census &
 nummulos Sybaritico luxu consumendos à plebecula de-
 mulceant. Hæc turpitudine quæstus ingentes & horrendos
 larratus excitauit in Germania temporibus nepharij &
 infidelissimi Vomicæ Lutheri Idcirco Tridentinum Cō-
 cilium Sessione 5. hos quæstores importunos, supersticio-
 sos, impudentes, vagos & erroneos cuiuscunque conditio-
 nis existerent nullomodo nec per alium prædicare permi-
 sit, contra facientes ab Episcopis & locorum ordinarijs,
 priuilegijs quibuscunque non obstantibus opportunis re-
 medijs arcendos. Sed cum hoc hominum genus in iis quæ
 D d 2. non

e *Tempore*
Cypriani quan-
tu crudelissima
in Christianum
nomen perse-
quutio seiret,
qua & ipse Cy-
prianus & Cor-
nelius Pontifex
Max. tum, mul-
ti alijs gloriose
occubere mar-
tyrio Ecclesia,
tamen pauperes
aque viduas
non paruis sum-
ptibus alebat,
ut ex Epistolis
eiusdem Cypria-
ni facile liquet.

f *Tempori-*
bis Leonis X.
Cruciata indul-
gentias conce-
ditus Lutherus
cepit in castem
magno furore
saure, & la-
trare.

non oportet pro turpi lucro docendis sic indurisset, ut frangi magis valeret quam corrigi eadem Synodus sub Pio IIII. Sessione 5. Canon. 9. de creari reformatore sic eos suppressit, cum multa à diuersis antea Cõcilij & aduersus prauos quæstorum abusus remedia tunc adhibita post red-
 dita fuerint inutilia potiusque eorum malitia ita quotidie fidelium scandalo & querela crescat, ut emendationis nulla spes amplius relicta sit, statuit ut posthac in quibuscunque Christiane religionis locis eorum nomen & vsus perpetuo & penitus aboleatur, nec ad officium huiusmodi admittatur, non obstantibus privilegijs, Ecclesijs, Monasterijs, hospitalibus, pijs locis, & quibusuis cuiuscunque gradus, status, aut dignitatis concessis aut consuetudinibus immemorabilibus, indulgentijs, aut alijs gratijs spiritualibus, quibus non ideo Christi fideles priuari decet, deinceps per locorum ordinarios adhibitis duobus de capitulo tempore debito populo publicandis, & Eleemosynis oblatisque Charitatis subsidijs nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligendis, ut hos tandem cœlestes thesauros ad pietatem, non quæstum exerceri omnes verè intelligant. Salua Ecclesiasticæ censuræ autoritate nunquam iure probare potui avaros huiusmodi concionum ritus quibus etiam in conspectu prædicantis pauperis Christi Euangelium mendicatur & pecuniarum tinnitu clara voce multis in locis populus ad dandum inuitatur. Talia non reprehendo sed modestius fieri vellẽ, ne nostris sectarijs ampla daretur instituta Ecclesiastica deridendi occasio. Vitæ monasticæ necessitas (ingens perfectio tẽ-
 lĩ) excusari potest. Sed ab Episcopis h̄ proficiscitur qui nihil Eleemosynarum ergo Mendicantibus miseris largiuntur ex profusissimo prouentu beneficiorum, nihil inquam relinquunt quam spicilegium demessa iam segete. Hinc victus penuria coacti, non possunt verecundari quin subsidium publicum non eslagitent. Interdum conqueritur vulgus & miratur pastorem non esse in ea autoritate nec morum grauitate apud omnes qua deberet. Utinam quæ militibus, ganeonibus, lenonibus, mollibus aulicis proficituta subiciantur piorum succurrerent necessitatibus quo

g. Conci. Lateranens. cap. 62. sub. Ann. aut. 3. c. hinc ex eo. de pœn. & remiss. Clemens. de abussu. hõib. cod. sic. & Sess. 61. in decreto de indulgentijs. & Sess. 5. cap. 2. h. Tancu. est quorundam Episcoporum luxum, ut multu. ab annis Bernar. dus exasperatus dixerit illis. Dicite Pontifices in freno, quid faciat aurum? Apparitus mensæ illorum opulentiſſimus, c. n. uim inuim excessus, cum tamẽ multi pauperes quib. de ditores sunt, sine pereunt, rationibus, & aucupij, multi eorũ inſeruiunt accipitres alant, & canes pauperibus deserunt nutriunt, que omnia multis secularibus Domini ob solam Dei timorem facere reformidant, cũ tamen non laici hominibus, sed ipsis Episcopis, & Sacerdotibus sint hec iure prohibita.

quo facilius sacrum munus exequi possent & plebem sæpius eorum clamoribus furdam, exonerarent, ab his Charitatis subsidijs, quæ profectò decent pingues illos Abbates & Episcopos qui multiplicant non sua, qui sæpius medicos agris ac foribus suis abigunt. Olim sacerdotes & Leuitę quibus nulla terræ portio certa fuerat, quique continuo sacris operabantur publicis fructuum primitijs honestè alebantur. B. Clemens. Romanus docet quantum Episcopi ex decimis capere & reliquis cõmunicare debeant, prohibens ne soli ligurient ac dilapident, al as eis exprobrabitur. Væ qui congregat auaritiam malam domi suæ, Quia lapis de pariete clamabit, & lignũ quod est inter iuncturas ædificiorũ contra te testabitur. Væ qui prædaris, nõne & ipse prædaberis? & qui spernis nõne & ipse sperneris? Cum consummaueris deprædationem, deprædaberis & cum fatigatus desieris contemnere contemneris. Hæc vrgent immites nostros Episcopos qui veluti clancularios & secretos creditores, odio prosequuntur verbi diuini Doctores pauperes & Si quas dotes humanas vel indidit natura, vel addit institutio atque industria istos Phylargiros sordidissimos mouere non potest ad conciliandum iuberis manus beneuolentiam. Si alacriter & constantiter viri p̄ iouerentur ab ipsis ut numina quædam de cœlo delapsa amarentur, & venerarentur cum passim humiles & plebeij cum officio tam digno & tam eximio vilescent, excideret prorsus turpis lucri studium, nihil omninò mercedis ambiretur denique illis non deficeret animus si Episcoporum fauor eos fulcire non desineret.

i. Clemens Rom. libr. 2. const. Apostolicarum. cap. 19. & 29.

k. Episcopi quidam velut secretos creditores auersantur Doctos & literatos, quo fouere & amplecti debent, imò laborum soluere premia.

DE HAERETICIS EPISCOPORVM CVRA ET INQUISITIONE CONVERTENDIS, VITANDIS ET EXTIRPANDIS.

§ V.

NVLLO proculdubio speciosiore nec eximiore titulo possent augere dignitatem tuam Episcopi, quã expugnandarũ hæresim ac propugnandæ fidei Catholicę studio Nihil magis tiaram Episcopalem exornat pio illo affectu

a. Episcopus accerrimus hæresim expugnator.

fectu quo compellitur ad querendum oues perditas & ab ouili Catholicæ Ecclesiæ separatas. Videmus indies spargi malum non extingui hæreticorum incendium, & inter tantas clades nemo est qui nobis in adiutorium exurgat. Episcopi qui semper sunt absentes ^b malam confopiti vel magis opprimi posse numinis cœlestis manu confidunt & interea eorū nullus mouet lapidē vt iratos & insensos merito nobis superos propitios & placabiles habeamus. Schismatici vero recordes nec rogari nec cogi volūt. Donatistarū opinione fascinati qui dicebant neminē posse aliū instē ad conuersionem persequi, quia compellebantur vt ad vnitatem redirent. Sed quomodo persecutio vocatur cum errans & phreneticus ad viam reducitur & ad salutem ligatur? Nōne scriptum est, Persequor inimicos meos & comprehendam illos, & non conuertar donec deficient. ^c Vbi est ergo nunc quod hæretici clamare solent, Liberum est credere vel nō credere? Cui Christus vim intulit? quem coegit? Demus ipsum neminē coegisse in terra, habemus tamen Paulum Apostolum quem vocauit & excæcauit de cœlo, & compulit ire ad Ananiam. Quapropter si potestatem quam per religionem ac fidem regum tempore quo debuit diuino munere accepit Ecclesia, hij qui inueniuntur in viis & sepibus id est in hæresibus & schismatibus coguntur intrare, non quod cogantur reprehendant, sed quod cogantur attendant. *Compelle eos inquit intrare.* Vox hæc pastoris est, non dissipatoris, corrigentis non persequentis, quoniam etiā meliores sunt quos charitas dirigit plures tamen sunt quos corrigit timor. Sed sententiæ primum Apostoli firmiter innitendum est. ^d Doce, ait, cum mansuetudine corripiens eos qui resistunt si quando, vel vt tandem det eis Deus pœnitentiam; & resipiscant. 2. Tim. 2. Extende sagemam charitatis, vt membrum claudicans sanetur potius quàm subuertatur. Ostende magno animi affectu, velle te donum proprium aliis communicare Dulcem commiserationis hamum iace, ex imò perditionis demersum extrahe, errantem ac corrigentem corrige, erudi à traditione Apostolica alienum, si correptionem boni consuluerit qui prius errabat. & is vita viuet, & tu animam

^b Sæpe Episcoporum & aliorum absentia, nimia negligentia potissima causa est, quod aliqua in populo versentur hæretici ab heretico seducantur.

^c Quomodo cogendi hæretici ad abiurandam heresim.

^d Hæc verba Pauli interpretans Anselmus in commentariis super epistolas ait. Ob hoc enim studere debemus vt eos ad pœnitentiam conuertamus, vt mercedem nobis inde conquiramus ne quando sint nobis per interuena inspiratione det illis Deus pœnitentiam. & nos mercede leti in leu. habemus. Hæc Anselmus.

animam suam liberabis. Ezechiel. 33. Sin emendari respuit & persistit pertinax, contētiosus, ne cōtestare de tuo apud eum officio sic quod tuū est iure prestare videris. Cū animi tamen lenitate ^e ne animā eius de manu tua iudex requirar, ne oderis, auerferis maledictis insecteris, sed sincerā erga illum charitatē præteferas, vt interim si nihil aliud, id certe uceris abundē magnū, quod & proximū diligis, & Christi doctrinam de charitate doces, qua sublata, vel absente, nihil alia Dei dona profunt, quæ non quarit quæ sua sunt, omnia suffert, sperat credit & substat. Nemo nostrum tam erga Christum affectus fuit, quantum ille qui pro fratribus anathema fieri optabat. Dominus calamum quassatum non contriuit flinum fumigans non extinxit, Iudam eiq; similes tulit & tandiu non abiecit donec scinter se in exitium ruerunt præcipites. Pertinet autem ad curam optimi, & fidelis Episcopi etiam eas oues quæ à grege aberrauerint, & inuentas ad ouile dominicum si resistere voluerint flagellorum terroribus vel etiam doloribus reuocare. Maior non debet esse Ecclesiæ indulgentia, Apostoli lenitate qui districtè iubet, corripere inquietos, peccantes coram omnibus arguere malum auferre ex nobis ipsi, abscindere eos qui nos conturbant, blasphemos & Apostatas homines Satanæ tradere in interitum carnis. Ecquem seueriorē ac crudeliorem carnificem aut inuenire aut saltem cogitare potuisset, cui istiusmodi pestiferos homines daret plectendos? Censuit aliquando Augustinus neminem ad vnitatem Ecclesiæ Christi esse cogendum, solo verbo esse in hæreticos agendum, ne fictos Catholicos haberemus quos apertos hæreticos nouimus. Sed re accuratius considerata & experimento edoctus mutauit sententiam, & iusta Palinodia vsus, ^h consulit Episcopum postquam diuinis verbi eorum, errores conuicerit, rationibus arguerit, à Deo data sibi potestate damnarit, & immorigeros filios diu patienter ad pœnitentiam sustinerit illos tum desertores seditiosos, turbulentos, pestiferos & hostes infestissimos omnibus diuinitus sibi concessis modis cōpellere, vt à blasphemis abstineant, & ad viam veritatis (à qua longè aberrant) reuertantur. Qui diligenter

^e Lenitas & mansuetudo in his reprehensionibus requiruntur, nona nōnque & inaudita est ista communitio: aut practatio qua verberibus excigit fidem, vt inquit Gregorius) lib. 2. registri. Epist. 42. Hic autem de omni virente loquitur, non de sola fide credendorum, ad quam plus potuit valere, rationes, & verba quam verbis. f. Esa. 42. Matth. 12. g. Qui semel in Baptismo fidem susceperunt cogendi sunt, vt illam conseruent, sed prius admonenda sunt, blanda, quæ sperant.

^h Epist. 48. & lib. 2. Retract. c. 5 & in lib. contra Epist. fundamenti. c. 2. hæc ait. Quamquam Dominus per seruos suos regna subuertat erroris ipsos tamen homines in quantum homines sunt emendandos: esse potius quam perditos punit.

Ex Epist. August. 204.
 k Exod 20.
 Num. 16.
 Ecclef. 30.
 1 Act. 9.
 Prouerb. 23
 Ezech. el.
 m Idem August. Epist. 50.
 n Luc 14.
 o Gratianus hoc ut probè notauit Alph. à Castro hic dicit hominem posse de crimine hærescos accusari, & damari post mortem, nunquam autem dicit illum, aut aliquem alium post mortem posse excommunicari.
 Si queras, cur post mortem de hæresi damnari, non autem excommunicari respondeo hæc esse sententiam damnans hæreticum mortuum, est velut declaratoria operum praesentium, declarans hanc, aut aliam hæresim pertinacè animo fuisse amplectentem: & per consequens fuisse eo ipso excommunicatum, quod ut clarissime constat, etiam post mortem fieri potest, excommunicatio vero non iam est sententia, quàm sententia executio.

tur malæ suæ voluntati non sunt impunè permittendi, sed ubi potestas datur, & à malo prohibendi & ad bonum cogendi. i Si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati, quare Israelitæ k recusantes & murmurâtes tam duris flagellis & à malo prohibebantur & ad terram promissionis adire compellebantur? Quare Paulus non est permissus uti pessima volûtate qua persequeretur Ecclesiam? Quare monetur Pater, filium durum non solum verbis corripere sed etiam latera eius tundere, ut bonam disciplinam coactus & domitus dirigatur? Quare corripuntur negligentes pastores? In hæreticis cogendis m Ecclesia dominum suum imitatur, qui ad cœnam magnam prius iussit adduci cõiuuas, postea cogi. n Hinc in Concilio Affricano can. 48. constitutum est ut episcopus qui vel hereticos etiam consanguineos pertulerit, vel paganos in Ecclesia, saltem post mortem; Anathemate damnetur, eiusque nomen inter Dei sacerdotes nullomodo recitetur. Et habetur Extra. de hæreticis. cap. 5. quod sequens ad reliquos clericos ampliat. Et hi sunt, qui (citâte Gratiano. o 24. q. 2. ad finem) super defunctos statuerunt, ut qui suas facultates hæreticis reliquissent, etiam mortui anathemati subiicerentur. Vbi can. Sanè. Ex actione. 1. Synodi. 5. & cùm aliorum, cum Augustini, Theophili, Rabani testimonio idem probatur de hæreticis. etiam si viuentes de fide non essent accusati, post mortem anathematizandis. Concilium generale Lateranense non mitiore animaduersione hoc decretum cap. 3. in fine diffiniuit Volumus & mandamus & in virtute obedientiæ districtè præcipimus ut ad hæc efficaciter exequenda (scilicet de inquisitione facienda per diocesim de hæreticis) Episcopi per Diocæses suas diligenter inuigilēt si canonicam effugere volunt ultionem, Si quis enim Episcopus super expurgando de sua diocæsi hæreticæ prauitatis fermento negligens fuerit vel remissus, cum id certis indiciis apparuerit ab Episcopali officio deponatur, & in locum ipsius alter substituatur idoneus qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem. hæc generale Concilium & habetur de hæreticis cap. Excommunicamus §. ultimo. Bonifacius octauus in feruentioris animi studium ad hoc

ad hoc malorum euellendum lolium hoc edictum iure Pontificio insigne nobis reliquit. Cùm Episcopus in tota sua diocæsi iurisdictionem ordinariam noscatur habere dubium non existit quin in quolibet loco ipsius Diocæsis non exempto per se vel per alium possit pro tribunali sedere, causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire, personas Ecclesiasticas cum earum excessus exegerint capere ac carceri deputare, omnes quoque schismaticos pro rei & criminis grauitate & pertinacia carpere, nec non & cætera quæ ad Episcopi spectant officium liberè exercere Hæreticum verò pertinacem & incorrigibilem aut relapsum sæculari brachio tradat talem probatum & conuictum ut diffiniit Lucius Papa 3. cap. ad abolendam. Nicæna Synodus eos qui Arrii sectam colerent sine nomine anathematizauit, Constantinopolitana Macedonij hæresim similiter condemnauit Sancta Dei Ecclesia vtrunque mortuū anathematizauit. q Si quis (inquit sancta Synodus Lateranensis sub Martino Papa) secundum sanctos patres consonanter nobiscum ea credens non respuit & anathematizat anima & ore omnes, quos respuit & anathematizat nephandis imos hæreticos, cum omnibus impiis eorum scriptis vsque ad vnū apicem sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia hoc est sancte & vniuersales quinque synodi, & ipsi omnes consonanter probabiles Ecclesiæ patres, Anathema esto. Dicimus autem Sabellium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioscorum, Timotheum, Eburum, Seuerum, Theodosium, Cholutum, Themistium, Paulum, Samosatenum, Chodorum, Theodorum, Nestorium, Periam, Origenem, Didymum, Euagrium, & compendiosè alios omnes hæreticos qui à Catholica Ecclesia reprobi atque abiecti sunt, quorum dogmata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos, qui similia cum his vsque ad finem sine penitentia sapuerunt, aut sapiunt, vel sapient, cum quibus merito ut potè eadem dogmatizantes & docentes (sicut ostensum est) Theodorum quondam Episcopum Pharaonitanum, & Cyrum, Alexandrinum, & Sergium Constantinopolitanum & eius successores Pyrrhum & Paulum

Sicut enim aliud est furem suspendio dignum censere, Et aliud furem suspendere, ita etiam aliud est decernere aliquem esse excommunicatione dignum aut illum iam fuisse excommunicatum, & longè est illud, ac in excommunicare. Hæc Alphonsus de Castro lib. 2. de ista hærec. p. 11. p. Notandum est aliquam esse differentiam inter Anathematizare & excommunicare eam, scilicet quæ est inter maledicere, aut detestari, & excommunicare. Habent enim illa duo talem ordinem inter se ipsa, quod nec semper ab invicem separantur: nec semper se necessario consequuntur, ut eidem semper conueniat. Nam quævis idem possit excommunicari, & anathematizari, non tamè consequens est, ut omnis quem anathematizat, aut maledicere, Ecclesiæ sit eo ipso excommunicatus, neque è contrario consequens est, ut omnis excommunicatus

fit, eo ipso anathematizatus, aut maleuolus. Et propter hanc causam Ecclesia postquam aliquæ publicè & nominatim excommunicant, anathematizate consuevit.

q Ex viris que Testamenti libri certissimum est cum iis qui fide exciderunt non facile fœdera pacta, aut amicitia vincula esse ineunda. Exod. 24. Omnis gentium societas prohibita fuit. Merito proinde Rex Iuda à Propheta Eliazar audiuit. Quia habuisti fœdus cum Ochozia, percussit Dominus operatua, contritaque sunt naues nec potuerunt ire in tharsis. 2. Par. 19. & 20. & Esai. 10. Ipsius autem veritatis verbum est si Ecclesiam non audierit, sit tibi anquam Ethnicus & Publicanus.

& omnia eorum scripta anathematizamus & eos qui nobiscum consonanter non respuunt & anathematizant prædictos hæreticos eorumque scripta. Falluntur autem qui dicunt tales in externa communicatione commori. Quæ veniæ est occasio, oportet enim scire eos in Ecclesiæ communicatione commori, qui commune pietatis dogma quod in Ecclesia vniuersali prædicatur ad finem vsque seruarunt. Qui contra ad mortem vsque in sua permanent impietate ab omni Ecclesia eiici solitos & mortuos etiam, à S.S. Patribus cum infidelibus, Paganis & Iudæis numerari, deletis etiam à Christianorum Cathalogo eorum nominibus. Quod & faciendum curauit Leo 1. Epistola. 40. cap. 2. Hæreticorum nomina ad sacrum altare non recitanda, nec cum sanctorum nominibus sine discretionem miscendos, qui catholicos persequuti essent, vt contra eos qui iniuste condemnati fuissent, sancti patres post mortem reuocauerunt, & in sacris diptychis scripserunt ca. Sanè. 25. q. 2. ex actione 1. Synodi. 5. Sic horrendo Dei iudicio Iudam sacramentis, donec vixit, cum dolo licet communicantem, Apostoli mortuum sententia sua condemnarunt, & ne vltra eis connumeraretur alium pro eo introduxerunt, Aet. 1. Quamobrem Synodus 5. can. 11. 12. 14. anathematis velut formulam sic præscripsit. Hæreticos omnes à Sancta Dei Catholica & Apostolica Ecclesia vel à præcedentibus quatuor Conciliis, condemnatos & anathematizatos, sed & eos qui cum iis similia sapiunt, aut aliquando sapuerunt scribunt, aut defendunt, & vsque ad finem in huiusmodi propria impietate permanent aut permanserunt, si quis non anathematizat, aut anathemati subiicit, talis anathema sit. Nulla sunt demum ineunda amicitia pacis aut beneuolentiæ fœdera q cum hæreticis quos peius cane & angue fugere debemus. Et ex his legitima inducitur probatio non abre pro excommunicatis haberi omnes qui cum hæreticis participant non solum manifestis sed etiam suspectis de hæresi qui vocati scilicet & ad arbitrium Episcopi purgari noluerint. Priuati autem qui celant eosdem hæreticos, postquam iurauerint indicare sunt excommunicati. Sed in Hispania lex est omnes scientes & non reuelantes

lantes esse excommunicatos, & reos criminis. Excommunicati sunt etiam à iure qui eos laudant vel excusant, alit, fouent, defensores sunt. Qui resiliunt ne in manus iudicum deueniant, puniendi ob hæresim vel excommunicandi. Omnes hi excommunicati sunt ipso facto. Eos itaque prodendos Epistola 41. iussit Leo his verbis. Vos quoque obsecrans moneo, vt si cui vestrum innotuerit, vbi habitent, doceant, quos frequentent, in quorum societate requiescant, nostræ sollicitudini indicetis quia vni parum cuique prodest quod protegente spiritu sancto ab eis non capitur, si cum alios capi intelligit non mouetur. Contra communes hostes pro salute communi vna communis esse debet vigilantia, ne de alicuius membri vulnere alia possint membra corrumpi. Qui tales non prodendos putant, in iudicio Christi inuenientur rei de silentio, etiam si non contaminentur assensu. Et Sermone 4. de Collectis. Vt in omnibus placeat vestra deuotio Domino, etiam ad hanc vos hortamur industriam, vt vbicunque hæreticos latentes vestris Presbiteris publicetis, Magna enim pietas prodere latebras impiorum, & in eis diabolum, cui seruiunt, debellare, contra quos omnem terrarum orbem & totam vbique Ecclesiam decet fidei arma corripere. Non sinantur latere homines, apud quos nihil sanctum verum integrum. Cauendi sunt, ne cuiquam noceant, prodendi, ne qua Ciuitatis nostræ in parte consistant. Macte ergo, tu qui pedum Episcopale in manibus habes perfidissima ista hominum conuenticula abolere & ad vnitatis Catholicæ fidem reuocare, hæc est veri & optimi Episcopi gloria, in hoc nunquam cessandum nullis parcendum est laboribus. Quos tæque quaterque fœlices Prouinciæ quibus extirpanda hæreticæ prauitatis tam feruens tam exactissima innata est cura per sanctæ inquisitionis clementiam, quam Clemens 4. tam serio commendat & tantopere necessariam iustitiam, aduersus quam tot hæreticorum monstra insurgunt, veluti in Catholici nominis inuictissimam propugnatricem. Nam quemadmodum huius farinae homines nihil exotius habent puro religionis cultu, sic religionis, protectionem Inquisitionem manibus pedibusque

x Cap. noueris: de sent. excom. c. ad abolendam. de heret. c. excommunicantibus. c. cum contumacia. c. vi fama. de sent. excom. Archid. in cap. quicumque. de her. Petrus de Palud. libr. 4. Archidia. ibi. ibid. Sum. Tab. verbo excommuni. s Clemens 4. agens de heresi. In tam graui crimine at, cum multa cautela oportet procedi, quare omni cura adhibendum est à fidei inquisitoribus, ne in quorundam de regulo sibi ab Apostolica sede præscripta exoribent. Cum enim inquisitionis, vocabulis, & officium multis odiosum sit, si vel parum in hac parte delinquatur, statim accedit graue scandalum infirmorum, perquis, non solum inquisitor, sed & inquisitione grauius traducitur.

ε Inquisitionis sanctitas male audit a pud hereticos.

detestantur. Qui verè Ecclesiæ & fidei Orthodoxæ placitis nititur inquisitionis sacram auctoritatem non reformidat, qui variis è conuerso opinionibus frangitur hanc canne & angue veluti noxiore refugit. Hinc fit vt apud istos *χρησιμότης* tanta calumniarum farrago venundatur, in Inquisitionis execrationem, quam modò Monstrum, modò Chimæram, modò fabulosum Papæ somnium depingunt vt ea etiam pauore frangantur pueri. Sed quare boni viri tam inane struistis studium? Quia diruta & euerfa sepe, facilè in vineam domini rapiuntur. Calvinus & Beza omnem mouerunt operam vt Hispanorù suo doctrinæ lolio mentis inebriarent, arbitrabantur enim Sarazenorù & Maurorum fæces huius sequaces fore, quia non praua contraxerunt inuicem Symbola Haly, & Caluini institutiones. Patrefamilias dormiète venerunt & superfeminauerunt Zizania in medio tritici & abierunt. Sed hoc nihil in agro Hispano efficere potuit quia qui plantauit vineam sepe circumdedit eam, id est inquisitione, qua repulfam tristissimam passi sint audaces isti Nouatores. In casum tamdiu à dulci patria, paterniq; focis exules & inopes errarunt vt mentes hoc propugnaculo cinctas venarentur. Dei gloria & Maiestas in causa fuere vt sacri Concilij Tridentini decretis hæreticæ prauitatis inquisitio fieret, ne sæuius tanta pestis in nos grassaretur. Sic Lupi rapaces natua ferocia perseuerante, lupina specie tantum deposita & quibusdam quasi velleribus obuoluti in simplicibus ouibus, nihil simile pertimescentibus dentium aculeos incredibili inhumanitate frangunt, sic postremò ipse tenebrarum Princeps Satan sepe boni angeli sese personam gerere simulat, atque mendacij pater cum sit, veritatis se professorem fingit. Sed proponenda est inquitio sepe fortitudo & constantia inquam nullatenus præualere possint lupi isti, cingendus est ouilis ager, & integræ inquisitionis priuilegio prodendi, arcendi, cogendi, & puniendi infideles isti omnes Apostata, sic nos gaudebimus ò Pastores Lateranensis ^x Cõcilij gratia. Qui crucis assumpto caractere ad hæreticorum ex terminium se acinxe- rint, illa gaudeat indulgentia, illòq; priuilegio sint muniti, quod

v *Pari sermone verborum lepore F. Panigarda Inquisitionis Sanctum officium commendat in lectione Catholica.*

x *Diploma publicum huius rei constituit Innocentius 4. quod enumeratur in initio constitutionum Romanorum Pontificum.*

quod accedentibus in terræ sanctæ subsidi um conceditur. Deus exsuscitet pigritantes Episcopos qui hæresis labem magna gregis incuria serpere permittunt.

FORMA ABSOLVENDI ET RECONCILIANDI HAERETICOS.

§ VI.

TEMPORIS huius miseriæ eò grauius exasperatae sunt quod quotidie videamus infœlices multorù animas ab Ecclesiæ securitate deuias in horrendum hæreticos barathrum præcipitari. Plus æquo amplior ¶ Pseudoministrorum numerus est qui incautas venentur mentes. O miserè delusi homines! fide prostrati, spe nouandarum rerum mirabiliter inflammati, serue nescio cuius libertatis persuasione deuicti, quousque ita decipi, & excantari permittetis conscientias vestras? Non est vt per cuniculos effugiatis. Nihil vobis deest quominus mutetis infœlix damni vestri consiliù. Fauet clerus, adsunt prælati, inuitat Pontifex, urgent pœnis & minis reges ad resipiscentiam, vos pertinaces indurati & vecordes manetis. Hac de re cum in hanc malorum Iliadem inci derimus vt opus sit crudeli morbo iunite medico, optima tamen parens Ecclesia que viros sanguinum odit non per rogos nec per flammam expiare solet pœnitentium facinora sed sua Iurisdictione vitur dulcissima aduersus hæresum assedas, datque Episcopis potestatem, eos reconciliandi vnitati suæ, præscribitq; formam absolutionis quam nos tum ex* Pontificalibus libris, tum ex ipsis decretis colleximus, duce Francisco Feliciano Episcopo Scalensi. Hæreticus ergo qui in ouile Christiano & Ecclesiæ extra quod nulla est salutis spes reduci cupit, bono zelo non coacta illa hippocrisi qua plures plus fortunæ quam animæ consulètes abutuntur Episcopum conueniat & nudo capite pœnitentem præ se ferat humilitatis & contritionis vultum & pristinae apostasię erroris aut schismatis conscius petat absolutionem & reconciliationem. Episcopus (hæc bona venia Episcoporum dicta sunt qui hæc sapienter & prudenter norunt) Ca-

† *Querela de pessima hæresum propagatione, qua in his regionibus indicis sobolesunt cum magno fidelium incommodo.*

* *Forma absoluedi hæreticos, qui errorem, & perniciam abinrant.*

thechesim absolutissimam summorum fidei Christianæ & Catholicæ capitum instruat his verbis aut perspicacioribus si fieri potest.

Credis duodecim articulos fidei?

Credo.

Credis in Deum Patrem omnipotentem creatorem cœli, & terræ?

Credo.

Credis & in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum?

Credo.

Credis, quòd conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria virgine?

Credo.

Credis, quòd passus est sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus?

Credo.

Credis, quòd descendit ad inferos?

Credo.

Credis, quòd tertia die resurrexit à mortuis?

Credo.

Credis, quòd ascendit ad cœlos, & sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis?

Credo.

Credis, quòd venturus est iudicare vivos, & mortuos?

Credo.

Credis in Spiritum sanctum?

Credo.

Credis sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem?

Credo.

Credis remissionem peccatorum?

Credo.

Credis carnis resurrectionem, & vitam æternam?

Credo.

Postea Episcopus surgat retenta mitra, ac super illum genibus flexum dicat sequentem exorcismum.

Exorcizo te immunde Spiritus, per Deum Patrem omnipotentem,

nipotentem, & per Iesum Christum filium eius, & per Spiritum sanctum, vt recedas ab hoc famulo Dei, quem Deus & Dominus noster ab erroribus, & deceptionibus tuis liberare & ad Ecclesiam sanctam matrem Catholicam atq; Apostolicam reuocare dignetur, ipse tibi imperat, maledicte damnate: qui pro salute hominum passus, mortuus, & sepultus est, te & omnes vires tuas superauit, atque resurgens cœlos ascendit, inde venturus iudicare vivos & mortuos, & seculum per ignem.

Quo absoluto signet illum in fronte signo crucis dextra manus pollice, inquit,

Accipe signum crucis Christi, atque Christianitatis: quod prius acceptum non custodiisti: sed malè deceptus abnegasti.

Postmodum Episcopus sinistra sua illum per dexteram manum apprehendat, & in Ecclesiam introducat usque ad maius altare, dicens,

Ingrederere in Ecclesiam Dei, à qua incautè aberrasti, ac euasisse te laqueos mortis agnosce: horresce idola, respue omnem prauitatem, siue superstitionem Hæreticam, vel Schismaticam, aut Gentilem, seu Iudaicam: cole Deum omnipotentem, & Iesum Christum filium eius, & Spiritum Sanctum, vnum, viuum, & verum Deum, sanctam, & indiuiduam Trinitatem.

Tum deinde reconciliandus ante maius altare genua flectat, & Episcopus ad medium altaris ascendat, ac deposita mitra stans, facie ad illum versa, sequentes orationes precetur.

Omnipotens sempiternæ Deus: hanc ouem tuam de faucibus lupi tua virtute subtractam paterna recipe pietate: & gregi tuo reforma pia benignitate: ne de familiæ tuæ damno inimicus exultet, sed de conuersione, & liberatione eius Ecclesia tua: vt pia mater de filio reperto gratuletur. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

O R E M V S.

Deus, qui hominem ad imaginem tuam conditum misericorditer reparas, quem mirabiliter creasti, respice propitius super hunc famulum tuum, vt quòd huius ignorantia

rantiæ necessitate, hostili & diabolica fraude surreptum est, indulgentia tuæ pietatis ignoscat & absoluat, & altari- bus sacris recepta veritatis tuæ communionem reddatur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Quibus finitis Episcopus ibidem sedeat in faldistorio, & imposta mitra iterum de fide Catholica ita illum interroget.

Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ?

Credo.

Credis & in Iesum Christum eius filium unicum, Domi- num nostrum, natum, & passum?

Credo.

Credis in Spiritum sanctum; sanctam Ecclesiam Catholi- cam: Sanctorum communionem, remissionem pecca- torum, carnis resurrectionem: & vitam æternam post mortem?

Credo.

Homo. abrenuncias Satanæ & Angelis eius?

Abrenuncio.

Abrenuncias etiam omni sectæ Hæreticæ, vel Schisma- ticæ prauitatis, aut Gentilitatis, siue Iudaicæ supersti- tionis?

Abrenuncio.

Vis esse, & viuere in vnitæte sanctæ fidei Catholicæ?

Volo.

Vis præstare, facerèq; professionem ipsius fidei Catholicæ & abiurare omnes errores Hæreticorum, vel Schisma- ticorum, aut Gentilium, siue Iudæorum, eos præfertim, quos tu amplexatus, ac sequutus es?

Volo.

Posthæc reconciliandus fidei Catholica faciat professionem, & abiu- ret omnes errores, quo sequetur ordine, librum Euangeliorum Episcopo ante se apertum tenente, super quem ille ambas manus extensas digitis non disjunctis ponere debet, cū ad finem venerit, dicturus, sic me Deus adiunget, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Ego N. firma fide credo, & profiteor omnia & singula, quæ fidei continentur Symbolo, quo sancta Romana ec- clesia vtitur in Missa, videlicet.

Credo

Credo in vnum Deum, Patrem omnipotentem, facto- rem cœli, & terræ, visibilibus omnium, & inuisibilibus. Et in vnum Dominum Iesum Christum filium Dei vnigeni- tum, & ex patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, Genitum non factum, consubstantialem Patri per quem omnia fa- cta sunt: Qui propter nos homines, & propter nostram sa- lutem descendit de cœlis: Et in carnatus est de Spiritu sancto, ex Maria virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, Dominum, & viuifican- tem, qui ex Patre, filioque procedit: Qui cum Patre & filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et vnã sanctam, Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor vnum Baptisma in remissionem pec- catorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ obseruationes, & constitutiones, firmis- sime admitto, & amplector.

Item sacram Scripturam, iuxta eum sensum, quem te- nuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum Scripturarum ad- mitto: nec eam vnquam, nisi iuxta vnanimem consensum Patrum, accipiam & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè, & propriè Sacra- menta noue legis, à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis (licet non omnia singu- lis) necessaria, scilicet, Baptisma, Confirmationem, Eu- charistiam, Pœnitentiam, Extremam Vnctionem, Ordinem, & Matrimonium: illaque gratiam conferre, & ex his Baptisma, Confirmationem, & Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorum omnium Sacramentorum solenni-

Ff. admini-

* De Symbolo Niceno, cuiusque interpretatione sincerissima, vide de qua dicta sunt in Authentica probatione Evangelicæ Sacri- ficiæ.

administratione, recipio, & admitto,

Omnia, & singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum proprium, ac propitiatorium sacrificium, pro viuis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter & substantialiter, corpus, & sanguinem, vnà cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conuersionem totius substantiæ panis, in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conuersionem Catholica Ecclesia Transubstantiationem appellat.

Fateor etiam sub altera tantum specie, totum, atque integrum Christum verumque Sacramentum sumi.

Constanter teneo Purgatorium esse, animasq; ibi de-
tentas fidelium suffragiis iuuari.

Similiter confiteor & sanctos vnà cum Christo regnantes, venerandos, atque inuocandos, eosque orationes pro nobis Deo offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas.

Firmiter quoque assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctarum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartendam.

Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumq; usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco: Romanòq; Pontifici, beati Petri Apostolorum Principis Successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac iuro.

Cætera item omnia à sacris Canonibus, & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atq; profiteor: simulque abiuro, damno, reiicio, & anathematizo omnia contraria, videlicet, Schismata, Gentilium deceptiones, Iudæorum superstitiones, atque hæreses quascun-
que

que ab Ecclesia damnatus, reiectas, & anathematizatas, præcipuè N. vel N. & N. cui, vel, quibus ego tanto tempore deceptus adhæsi, & infamatus fui, consentiens sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi, sic, vel, sic, & sic, cuius fidem ita veram, & catholicam ita agnosco ut extrâ eam nemo saluus esse possit, quam in præsentî sponte, corde & ore profiteor, ac veraciter teneo, & eandem integram atque immaculatam vsque ad extremum vitæ spiritû constantissimè (Deo adiuuante) retinere, confiteri, ac totis viribus meis (si oportuerit) defendere, ac tueri promitto, spondeo, voueo, & iuro. Eos autem, qui contra fidem hanc venerint, cum dogmatibus, & sectatoribus suis, æterno anathemate dignos esse pronuncio. Et si ego ipse in posterum vnquam aliter tenere, facere, sentire, loqui, prædicare (quod Deus auertat) ausus fuero, dignum me iudicari puniendum iuxtâ seueritatem sacrorum Canonum, sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Evangelia. In quorum fidem ac testimonium sponte subscripsi.

Finita professione, & abiuratione Episcopus stans, deposita mitra, illum à Excommunicatione absoluat, præmissis septem Psalmis penitentibus, aut quinque gradualibus, cum percussione virgæ ad singulos versus, & Kyrie eleison, &c. cum versiculis, responsoriis, & duabus orationibus, Deus cui proprium est misereri, &c. ac præsta quæsumus Domine, &c. iam notatis in absolutione à minori Excommunicatione in foro iudiciali.

Postea se deat Episcopus, & reposita mitra dicat,

Ego auctoritate Dei omnipotentis, & Beatissimorum Apostolorum Petri, ac Pauli, & ecclesiæ suæ sanctæ, atque ea qua fungor, vel Reuerendissimi N (si ipse nõ sit episcopus) absoluo te à vinculo excommunicationis maioris, quam incurristi, propter apostasiam à fide, vel schisma, aut hæresim, quam es sequutus, vel sequuta, aut, quam etiam alios docuisti, vel, cuius defensor, seu author fuisti, & restituo te gremio sanctæ Matris ecclesiæ, & consortio, atque communitati totius Christianitatis, ac participationi ecclesiasticorum Sacramentorum. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

Ad extremum, deposita mitra surgat Episcopus, ac dextera manu

* Non dissimili adhortatione exclamat Landonicus Matoranus in Clypeo Ecclesie ad Principes Christianos. Quid sustinetis (inquii) quod dissimulatis, quid tolerabilis videri? An nescitis quod in ceteris humanis rebus omnibus tolerantia aliqua ex parte tolerabilis esse potest, in istis autem rebus, que ad Dei cultum & animarum salutem, reipubliceque tranquillitatem & incolumitatem attinent, nefas aut impium aliquod dissimulare, maxime impium est, atque reprehendum: Et vobis presertim Principes viri, qui cum vestrorum regnorum hereditate, religionis tutelam suscepistis, idcirco gladium, idcirco sceptrum geritis, idcirco Imperium in eos, qui in dominatu vestro sunt, habetis, ut eisdem illa in eosdem, ubi opus fuerit exercetis.

super caput reconciliati genibus flexi imposta sequentem orationem.

Domine Deus omnipotens, Pater Domini nostri Iesu Christi: qui dignatus es hunc famulum tuum ab errore Gentilitatis, vel mendacio Hæreticæ prauitatis, siue Iudicæ superstitionis, clementer eruere, & ad ecclesiam tuam sanctam reuocare, tu Domine emitte in eum Spiritum sanctum paracletum de cælis. Spiritum sapientiæ & intellectus. Spiritum consilij & fortitudinis. Spiritum scientiæ & pietatis: Adimple eum lumine splendoris tui, & in nomine eiusdem Domini nostri Iesu Christi signetur signo Crucis in vitam æternam. Amen.

Hæc est Pietatis immensæ efficaciam quæ deuos, prodigos, & luxu hæresum & schismatum perditos alios reuocare & amplecti solet postquam impium iter seductionis & pristini erroris derelinquunt. Plena est gratiarum & misericordiæ Ecclesiæ, nec laboris aut ærumnæ tædio frangitur quocitius possit erronei & vagos à deuo tramite reducere. Sed vix Reges qui eius muros custodiunt pari affectu ducerentur aduersus tot hæresum monstra quæ hodie in nos grassantur, & nostrum interitum ac interuersionem conspirant & suam etiam potestatem flagrantiore Nihil est hic dissimulandum à Christiani Principes, nihil est hic cessandum, cessatum est plus satis. Talis tolerantia impia est In potestate, In manu vestra est salus populorum quia tutela religionis & reipublicæ vestræ fidei commendata est. Quod si veri cultus & Christianæ reipublicæ curam & defensionem abiicitis, quis nam eorundem patrociniū suscipiet? Non permanere autem in suscepta Catholicæ Ecclesiæ defensione, aut perfidia est, aut animi imbecillitas. Patiemur ne lapidem angularem amplissimi orbis Christiani ædificij religionem nimirum à sacrilegis istis impostoribus rapi aut euelli? Absit ut excidamus ab illo clarissimo splendore quo pro verissimis Ecclesiæ semper alumnis habiti sumus, in hoc omnium celeberrimo, omniumque luculentissimo Galliarum regno.

DE

DE IURISDICTIONE

NIS ET ORDINIS POTESTATE AB EPISCOPIS DEBITA ET GRATIS EXERCENDA.

CAPVT QVARTVM.

§ I.

Potestas Iurisdictionis Ecclesiastica.

RIBVNALIS Ecclesiastici iurisdictionem & authoritatem condendi leges & puniendi inobedientes, tum singulare priuilegium dubia cuncta discutiendi, hæretici tantum negant, & aduersantur Pauli comminationibus qui obedientiam superiorum frequenter commendat. Id autem cum prioris sæculi flagitiosis habens commune, ut in incredibile, & plusquam Vatinianum odium eorum qui in ipsos animaduertere iure possint semper veniant, & peruersa animi libidine effrenati hoc ingens audent facinus ut obedientiam excusso timore vitis omnibus laxare possint habenas. Sciunt enim sæcularem potestatem non solere nisi in ea animaduertere quæ palam perturbant statum reipublicæ ac societatem Quæ Deo tantum teste fiunt, Deo vindici relinquunt. In huiusmodi perfidiæ insania, videntur Paulum Samosatenum imitari, qui cum à Catholicis episcopis propter hæresis manifestam, Christi corporis veri atque mystici communionem iure priuaretur, contemptis patribus, ecclesiastica correctione posthabita, sacerdotum illuso imperio Aurelianum Tyrannum quendam non modò appellauit. verum impudico ore suum dominum sæpe vocabat, cuius & fidem assidue precibus implorabat, Sic olim Arrius, sic Sabellius sic Nestorius, sic antea mendaces Iudæi, cum Christi Iesu summi sacerdotis supremique regis animum mitissimum ob scelera nimium sibi ipsis, infensum

a In hoc differunt hæretici à Catholicis, quod illi omnem iurisdictionem Catholicæ excusserint. Isti vero cum probe remaneant, mandatum apostolicum obediunt, præpositis suis, & subiacent eis, quos sciunt à spiritu Sancto positos esse rectores Ecclesiæ Dei: neque conturbant eos vitia Episcoporum, & clericorum, quæ nunquam accesserunt in contumacibus hæreticorum etiam multo grauiora quod sciant potestatem non sustinuit, sed homini datam.

Ff 3

intelle-

b Constantini magni historia in Synod. Nicen. refert Rufinus libr. 10. Ecclesiast. hist. ca. 2. Gratianus can. continua. 11. q. 1. nemp quod cum Episcopi ei libellos causarum obrulissent que inzer ipsos agitantur, respondit Deus, vos constituit sacerdotes, quibus potestatem dedit, de vobis quoque iudicandi, & ideo nos a vobis quoque recte iudicamur vos autem iudicari ab hominibus non potestis. c Hæc verba Hieronymus exponens ait, quia dicebat si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus & poterat contemptoris fratris hæc occulta esse responsio, vel tacita cogitatio. Si me despicias, & ego te despiciam, si tu me condemnas, & mea sententia: condemnaberis, potestatem tribuit apostolis, ut sciant, qui a talibus condemnantur humanam sententiam divina sententia roborari, &

intellexissent, à Christi castris transfugæ, ad Cæsarem transibant ac se se ex patriis laribus in Imperatorias sedes turpissimè traicientes, Prætori Romano obiectabant, *si hunc dimittis non es amicus Cæsaris*. Noluerunt prisca Cæsares hac Iurisdictionis potestate abuti, noluit Constantinus b se immiscere causis episcoporum, soli tamen hæretici impatientius ferunt Episcoporum Iurisdictionem. Non sic oderunt (cre de nobis) pueri sui præceptores irati ferulam non sic verberare & flagello insequentem eos patrem filij declinant non sic Dominum serui fugiunt, atque solent isti, cum ab Ecclesiastico Magisterio & a patribus deflexerint ad extraneos minimeq; competentes iudices desciscere, quibus si semel meritas pœnas persoluisent, omnino proculdubio Cæsareo tribunali postposito, quod mille artibus non legitimum tunc caussarentur, aut rursus ad nos istorum causa deuolueretur, aut certè (quod verò similius est) Christiana & Euangelica libertate abusi, omne iudicium, homines sine lege, sine rege, & absque Sacerdote aspernarentur, & execrarentur. Quis integra homo mente, aut parentibus filios aut dominis seruos, aut magistro discipulum, aut certè imperatori milites iuxta ritum potestatis disciplinæ Imperijq; rationem præferendos esse affirmauerit? Porrò non minori insania insanire nobis videntur, qui Ecclesiasticam Ierarchiam conturbantes, Christi sacerdotes regibus, ac principibus subiectos esse volunt. Sed inuitis cauillatoribus istis hæreticis verbum Dei manebit in æternum & libertate conscientiarum quam sæpè inuocant scelerati homines inimici crucis Christi nunquam fruuntur. Potestas hæc Ecclesiæ verbo Dei nititur, contra quod Portæ inferi non preualebunt. *Qui vos spernit inquit Christus. me spernit, & qui me spernit spernit eum qui misit me*. Et alibi, *si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*. Et Paulus, *itaque qui hæc spernit, non hominem spernit*. Episcopi & Prælati positi sunt à Deo regere Ecclesiam suam ut loquitur Petrus Apostolus Actuum. 20. Si regere, ergo iubere possunt, & eis obedire oportet & qui obedire nolueris nonne puniendus erit. Quare fundamentum hoc à Domino iactum, & hanc legem

gem Charitatis & Iustitiæ plenam & cunctis Christianis salutarem negat, qui hoc iurisdictionis ciuilibus Episcopo, vel iudici Ecclesiastico negat. Huiusmodi ergo potestas Ciuilibus seu secularis iurisdictionis ex fraterna denuntiatione iuxta Euangelium, d vel ex defectu iustitiæ iuxta Epistolam Pauli ad Corinth. propria est potestatis Ecclesiasticæ, & ex essentia eius fluens habent enim spiritualia quæ supra naturam sunt, suas quoque proprietates, quibus carere non possunt, hac potestate vti potest potestas Ecclesiastica cum res postulat, nec enim cum vitur, tunc potestas extrinsecus accedit, sed accedit actus, siue usus ut cum ridet, qui erat rationis particeps, & simul ad ridendum aptus. Si ergo potestas pastoralis & Ecclesiastica Beati Pauli vim habet cognoscendi & iudicandi sæcularia, ut ex eo quod Ecclesiæ Corinthiorum præcepit iam liquet, eratque illa potestas communis ceterorum Apostolorum, cum episcopi successores sint Apostolorum, consequens necessariò est ut in potestate pastoralis & ecclesiastica eiusmodi vim habente succedant. Quare ab Imperatoribus aut Principibus Christianis eripi non potuit quod tamen perfidè Anglorum Monarchæ fecerunt. Sed quo iure? qua lege? fatemur non expedire episcopum imò neque presbyterum, relicto verbi ministerio, iudicio Ciuilibus causarum distrahi, atque occupari, nemo enim militans Deo ampliat se negotiis sæcularibus, quod ipsum Beatus etiam Petrus in epistola Clementis ad Iacobum fratrem domini monuit, sed aliud est non expedire, aliud non licere, id est, non esse in ecclesia potestatem iurisdictionis temporalis, qua episcopus cum res postulat, sicut iam explicatum est, vti possit, & debeat, quod quidem falsum esse, satis ex euangel. & epistola Pauli ad Corinth. demonstratum est. Si quis verò obiciendum esse putet, si hæc vera sunt, siue hætenus de iurisdictione ciuili ecclesiasticæ potestatis explicauimus, cur lex illa Theodosij magni & Caroli magni. 11. q. 1. c. Quicumque. f & 6. Voluimus, abrogata est, qua sancitum erat, ut liceret cuique, siue is actor esset, siue reus relicto foro sæculari etiam lite contestata, iudicium ecclesiasticum adire? Dicam prius cur illam

quodcumque ligatum fuerit in terra ligati pariter, et in celo. d Matth. 18. 1. Cor. 6. e Potestatem clauis esse circa regem primò in Anglia orca fuit hæresis euerfis, sequèdem fidei Catholica instituit. Henricus VIII, voluit summum Anglicanæ Ecclesiæ caput dicitur solus esse auctoritate plenissima, errores hæreses abusos, omnes emendare. Ac ille propterea omnium sacerdotiorum integritate pronèus, primi cuiusque anni, quo quis beneficiũ aliquod sortitus esset, solueretur, illi omnium Ecclesiasticarum dignitatum decimæ redderetur. Quinimò ipsum Pape vocabulũ edici curauit, persecutus, ut de cetero nullus Pontificum Romanorum vocaretur Papa, sed tantum Episcopus quàm legè tanta sanctità executioni mandauit, ut capitis damnaretur, si cuius in libro, vel solam nomen Pape non dele in extaret. f A quocumque indice seculari, in quacumque

causa potest ad
sedem apostoli-
cam appellari.
c. q. l. can. uni-
usque litam.

C. Theod. l.
16. de Episcop.
iud. l. 1 § Quo-
cunque. Extra-
de iudic. ca. no-
mit. An. l. 3. cap.
108. Ino Part.
16. cap. 312.
h. Clerici à po-
testate & iuris-
dictione Prin-
cipis secularis,
& omnium &
quorumcumque
iudiciorum ante
manem huma-
nam legem in re-
divino fuerunt,
at sunt exempla
secundum Glos-
in c. si Impera-
tor. 96. dist. &
in c. quancquam
de cens. in 6.
quam Doc. Car.
in repet. c. per-
pendimus. in 7.
oppo. de sent. ex-
com. Abb. Felin
& Dec. col. 2. in
cap. Ecclesia S.
Mariæ de const.
Rom. Sing. 419.
Rota. Rom. de-
cis. 8. in anti.
in tit. de consu.
Abb. in c. assi-
derici. in 23. de
ind. Ausfer. in
cle. 1. de offic.
ard. & Fel. in c.
2. col. 1. de mu-
& obedi.

illam imperatores sanxerunt, deinde cur abrogata sit, ergo
quia intelligebant Religiosissimi imperatores, verissimum
esse, quod ait, Solomon in Proverbiis, Ex peccatis impio-
rum, oriuntur lites, quas sapiens extinguet, Ad episcopos
autem, tanquam ad medicos quosdam spirituales pertine-
re curare peccata, optabant sanctè & piè, vt sublata causa
litiù, id est, peccatorù, lites simul ablatae essent. s. Hęc causa
legis, ac verior fortasse, quàm illa, quod eo tempore tanta
esset Iudicium Ecclesiasticorum sinceritas iudicandi, vt illi
Imperatores latores legis huius, è Repub. esse existimaue-
runt, vt omnes lites alterutro volente Ecclesiasticorum iu-
dicio deciderentur, illa enim tunc sinceritas, (vt illà conce-
damus), deficere poterat, sæculis in peius labētibus, vt sunt
homines mutabiles. : at hoc mutari non poterat, quin ad
Ecclesiasticos pertineret, tanquam ad medicos spirituales.
peccatorum curatio, nec illud rursus mutari quod ait scri-
ptura, Ex peccatis nasci lites, & alias idem Salomō, Qui
amat delicta gaudet pugnis, id est, iurgiis & contentioni-
bus. Cur verò hæc lex abrogata fuerit, hæc fuit causa,
quod cum Petrus Clementi dixerit, & in eo omnibus e-
piscopis, Nec enim iudicem aut cognitorem, sæcularium
negotiorum hodie te vult ordinare Christus, ne præfo-
catus presentibus, non possis verbo Dei vacare, Hęc lex
dum optionem dat, actoribus & reis, vt causas sæculares
ad episcopum referant, doctrinam Beati Petri & sollicitu-
dinem salutis anime, in sollicitudinem sæcularia iudicandi
vertit, cum illa solum in ecclesia liceat & expediat iudica-
re: quæ pertinent vel ad tollendum peccatum in iustitiæ
ex defectu, vel ad tollendum peccatum fratris fratrem
scandalizantis, vt iam explicatum est, ab hiis qui fori ec-
clesiastici artem profitentur. Ex his itaque patent Iurisdic-
tionis ecclesiasticæ priuilegia, quæ non subiiciuntur fori
secularis authoritati omnibus approbata & diuino iure
data nullis humanis legibus præuerti nec euerti posse,
quod quidem conantes graui anathematis fulmine per-
celluntur. Vt probè & sanctè decreuit Gregorius XIII.
hac perpetua & irreuocabili constitutione. Excommuni-
camus & Anathematizamus omnes qui Archiepiscopos,
episcopos

Episcopos, aliosque superiores, vel inferiores Prælatos &
omnes alios quoscunque iudices ecclesiasticos ordinarios
quomodolibet impediunt, quo minus sua iurisdictione Ec-
clesiastica contra quoscunque vrantur, secundum quod
Canones & sacræ constitutiones Ecclesiasticæ, & decreta
Conciliorum generalium & præsertim Tridentini, sta-
tuunt. Ac etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum, vel
etiam delegatorum quorumcunque sententias & decreta
aut alias fori Ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancel-
larias & alias Curas sæculares recurrunt & ab illis prohi-
bitiones & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delega-
tis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant. Eos
quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu donat au-
xilium, consilium patrocinium & fauorem in eisdem. Au-
deant ergo si possunt schismatici nostri in sacrum iurisdic-
tionis Ecclesiasticæ tribunal quod toties diruere conati
sunt, quicquid clancularius inimicus eorumque præce-
ptor suggillabit, fallentur & opera & conatu. Ideo amaru-
lenter delirigant & stomachantur dicuntq; Christum
prohibuisse iudicia sæcularia. Principes gentium inquit
dominantur eorum &c. Et Clemens à Petro didicisse se
ait ne iudex fieret aut cognitor de pecuniis. Sed videant
quod idem Clemens in libro magis ab eis probato dicat
de constitut. Apostol. lib. 2. ca. 45. Pulchra laus, inquit est
Christiani hominis cum nemine litigare sin autem factum
fuerit vt incidat ei his, det operam vt dirimatur & ne adeat
ad iudicem gentium. Imò ne patiamini vt sæculares magi-
stratus de causis vestris iudicent. Et in eadem Epistola. Si
quis ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores
sæculi ne iudicentur, sed apud Episcopos Ecclesiæ. Idem
Assistant iudicio diaconi & presbyteri, & date operam vt
antequam Episcopus provideat fiant amici. Idem fere A-
nacletus Epistola prima sed optimè extra de foro compet.
c. nouit. Vt in peccato ad mortem non maneat frater, licet
Episcopo de secularibus causis cognoscere. Sed actor lai-
cus si dolo vel malitia relicto suo foro adeat Ecclesiasticū
reiciatur. Finis ergo iudicij Ecclesiastici est vt litigantes
reconcilientur, & ne quis maneat excæcatus in peccato.

In impedi-
tes iurisdic-
tionem Ecclesi-
asticam.

i Priore cap.
idem Clemens
hanc constitu-
tionem probat.
Cateru (inquit)
sit Diaconus E-
piscopi auris, &
oculus, & iteru
os & cor &
anima, ne Epi-
scopus sollicitu-
dine muliarum
rerum, sed gra-
uorum tantum
præparet, sicut
leibro Moysen
instruxit, &
Moyses Consti-
tutum eius at-
placuit est.

K Delectatur hæresis in contemptu præceptorum Ecclesiæ & superiorum, sic ut omnes penè hæretici molant prælati obedientiam præstandam esse dicunt. Omnes enim scelerati, ut (inquit Alphonsus à Castro) ac facinorosi homines, quo facilius & liberius quæ voluerint scelera committere possint libertatem optant, vel ut verius dicam liberam seruitutem quoniam innoxia illam quam cupiunt libertatem miserissima seruituti se addicunt. **I** Platina omnia hæc uno verbo, veluti comprehendit, dum inquit, Gregorium ita vixisse ut usque ad tempora nostra neminem ex successoribus parè habuerit, nedum superiorem, vel sanctitate vita vel diligentia in rebus agendu, vel doctrina & scriptis. Amplius tamen de eo narras Onuphrius.

rum pertinacia Omnibus Episcopis æquitatis & pacis studiosis Diui Cypriani sententia altius infigi debet. Non aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, nisi inde quod sacerdotibus Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos & iudex vice Christi iudicatur. Equidem hinc meo iudicio interpretor Deum nostris Episcopis vehementer iratum esse. Non est autem ut meis dictis succenseant quod nullo iustitiæ amore, nec æquitatis affectu stimulari, patrocinari studeant miseris personis, eorum tribunalia implorantibus. Dicent profecto illis non superesse tot otij ad audiendam pauperis, viduæ & orphano querelam, dicam ego illos temporis prodigos in luxu & segnitie diei horas absumere. Sed utinam ad D. Gregorij i. Romani Põtificis imaginem se se componerent, qui cum infirma esset corporis structura afflictâ que valetudine, tamen plurimis muniis obeundis vnus & solus sufficebat, peragebat sacra solennia, concionabatur apud populum, scholæ literariæ curam gerebat, componebat ritus ac conciones Ecclesiæ, tot volumina, tot Epistolas cõscripsit, erudit cathecumenos, eruditos examinat, sacris iniciat, iniciandos excutit num sint idonei, regum tumultus componit, schisma molientibus obsistit, singulis Ecclesiis preficit, idoneos pastores, nec hoc contentus, in longinquas regiones delegat Apostolica pietate præditos, qui gentes efferas & agrestes componant ad philosophiam Euangelicam, ad disciplinam Ecclesiæ Catholicæ, nihilo segnior interim in priuatis officiis, dum inuisit egrotos, dũ increpat delinquentes, dum extimulat cessantes, dum cõsolatur afflictos dum erigit pusillanimes, dum opitulatur oppressis, dum disidentes redigit in concordiam, dum adest morientibus, interdum in die sæpius sedebat audiendis causis, egenos & pupillos tuebatur inter fori decisiones, in quo sacro officio turpe est me hercle Episcopis excusare ocium, cui vel soli cæteris omnibus negotiis excusis, toto pectore vacandum est.

DE

DE OFFICIALIBVS ET IUDICIBVS
ECCLESIASTICIS.

§ II.

PRIVS QUAM de iudicibus Ecclesiasticis adoriatur vellem recensere quid nostri maiores in iudicio postulent, quibusq; rebus iudicem perfectum absolui dicat, sed huius loci materia doctissimorum authorum calamos adeo irritauit ut eorum scripta de his passim referta sint, & de hac re vtilissimam lectionem habuit Petrus Mathæus Iurium Doctor Sequanus in qua authores varij qui officium Iudicum pensarunt euoluuntur nihilq; est quod sancto metuendoque Iudicis muneri illic desideretur, cui calculum adieci dum hæc scriberem, noluiq; per amnestiam illius cõmendationem hoc in loco præterire. * Sed ut iniciatum callem prosequamur omnia quæ dici possunt de Iudicibus Salomone ^a consule edocentur his verbis. Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates ne forte extimescas faciem potentis & ponas scandalum integritati tuæ. Sic Deus Ezechielem constituens ait ut adamantem & silicem posui faciem tuam ne timeas eos neque metuas à facie eorum. Vereor ne multis iudicibus dicere possimus. Vos tineæ estis nam pauperes sæuerissimè punitis, diuites multo grauiora patrans non plectitis quia robustiores sunt, illis tineæ nullum valet inferre nocumentum. Idè in lege Domini ^b tam feridè legitur. Quod iustum est iudicate, siue ciuis sit ille siue peregrinus. ^c Nulla erit distãtia personarum, ita paruum audietis ut magnum, nec accipietis personam cuiusquam, quia Dei iudicium est. Et Ieremias. Iudicate mane iudicium & eruite oppressum de manu calumniantis. Nullis iudex plectatur sanguinis precibus quominus debitum exequatur munus. A iudicibus hoc postulare videtur Dominus apud Ezechielem. ^d A sanctuario meo incipite. Et D. Petrus inquit. Tempus est ut incipiat iudicium à domo Dei, Sic Rex Saul proprio filio non parcit, sed ait cum peccasset Ionathas, hæc faciat mihi Deus & hæc reddat quia morte morieris Ionatha, Vixq; potuit illum populus è manibus

* Author clarissimus de viciis quibus mira de lentæ facit & rem pusillam, & humilem magni tunc culis effert.

a Eccles. 7.

b Deut. 1.

c Alibi quoque in eod. lib. Deut. ne sinistris in iudicando affectibus corrumpentur, ne in personarum aut munerum respectu impingerent aut iudices, & magistratus constitues in omnibus portis tuis, quas Dominus Deus tuus tibi dederit per singulas tribus tuas, ut iudicent populum iusti iudicio, nec in alteram partem declinent.

d Ezechiel. 9. 1. Petri 4. 1. Reg. 14.

nibus Regis eripere. Contra prohdolor multi faciunt exteris enim iudices durissimos se exhibent suis autem patronos & aduocatos. Quemadmodum referente id Diuo Isidoro lapis Elitropius nuncupatus, ita fallit oculos inuentium solem, vt iudicent eum esse rubrum, & sanguineum, licet sit ingenti luce & splendore ornatus, in eundem modum cognatio & consanguinitas tanti est roboris vt oculis iudicis multo secus rem obiciat contempladam, quam sit. Demum quam vim ad corrumpendos iudicis sensus munera habeant declarat Cassiodorus in Epistola quadam breui his verbis. Oblatio muneris tinea est regiminis. Auro loquente nihil potest quæuis oratio. Victoriâ & honorem acquireret, qui dat munera, animam autem auferat accipientium. Quomodo ergo iudicare poterit qui muneribus corruptus est? Ideoque Principibus populi sui dominus velut ingens crimen obicit per Prophetam, quod in muneribus iudicant, & personas respexerint. Xenia & dona excæcant oculos iudicū & quasi mutus in ore auertit correptiones eorū. Eadem fere sententiâ inuenies exod. 23, Et Deut. 16. Debet idcirco Iudex in iudicando se Deum arbitrari, sic enim Deus eum sæpè vocat. Diis non detrahes per quos Iudices intellexit, vt quemadmodum Deus est in iudicio inflexibilis & immutabilis nulla ratione habita pauperis, vel diuitum, Ita & iudex, qui vices eius in terra gerit, debet oculos claudere ne quorundam aspectu in peius consilium moueatur. Est certè memoriæ meritò commendandum quod Aristippus respondit probro vertentibus quod prostratus & amplexus pedes Dionisij regis interpellasset pro amico. Non sum in culpa, sed Dionisius qui aures habet in pedibus. Egregiè significauit iudices iniquos qui precibus commouentur & ab æquitate flectuntur inuenies etiam alios, qui aures habent in manibus. Si enim in illis insonuerit æs ab æquitate deuiant. Legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiendis arcentur, Beatus enim est qui ab omni munere manus excutit. 1. q. c. sicut nonnulli. de Simonia. Quapropter Innocentius 3. præcepit ecclesiasticis iudicibus, & delegatis gratis iudicare, nec exigere posse decimam, vel aliam quo

e Prouerb. 22. f. Personas & munera respiciunt, qui pauperes sustulunt, qui abiectos in iudicio negligunt, idcirco quod nihil commodi aut lucris ad sese redire conspiciant, cū alij interim amicitia, alij propinquitate, alij potentia, alij diuitiis, seu argenteis hastis, quod dicitur, pugnantis facile quoduis vel minutissimum aliqui peccus inclinent, expugnent, eueriant. Et quod sine lachrymis vix dicere queam, haud minima pars iudicum, hac tempestate, candida in nigra, nigra in candida, modo aliquid præde expectandum sit, conuertunt. Quotus est enim quisque, quem non capiat, quemadmodum inquit, Saryricus, lucri bonus odor? Rari quippe boni numero vix sunt totidem quos Thebarum porte, vel diuitis hostia Nili.

quo tam litis, etiam si hoc habet consuetudo, vt patet de veritate & honestate Clericorum. cap. Cū ab omni specie in cuius sine capituli rationem prohibitionis subiungens dicit. Cū nec iustum iudicium, iudicij vendere liceat & venales sententiæ ab ipsis etiam secularibus legibus reprobentur: Diuus quoque Augustinus in Epistola ad Macedonium quæ est 54. non ideo inquit debet iudex vendere iustum iudicium aut testis testimonium, verum quia vendit aduocatus iustum patrocinium & Iurisperitus iustum Consilium, illi enim inter vtramque partem ad examen adhibentur. Isti ex vna parte consistunt. Et refertur 11. q. 3. cap. Non licet & 14. q. 5. cap. Non sane. Quæ verba Augustini & illius rationem explicans Sanctus Thomas. 2. 2. q. 71. art. 4. In responson. ad 3. sic habet, Iudex & testis communes sunt vtrique parti, quia iudex tenetur iustam sententiam dare & testis tenetur verum testimonium dicere. Iustitia autem & veritas non declinant magis in vnam partem quam in aliam, sed tendunt in vtrisque partis commune bonum, Aduocatus autem alteram tantum partem defendit. Et ideo potest licitè petere precium à parte quæ adiuuat, addit idem sanctus Doctor pro altera ratione quia Iudex & testis communes sunt vtrique parti, vt in neutra partem declinent, ideo iudicibus sunt stipendia laboris & testes accipiunt non quasi precium testimonij, sed quasi stipendium laboris vel ab vtraque parte, vel ab ea aqua inducuntur quia nemo militat suis stipendiis, vnquam, præterea sicut Iudex tenetur ex officio iudicare sic subditus eò quod subditus cum exigitur tenetur testificari in iudicio vt habetur de testibus cogendis. cap. 2.

Cū sit ergo res adeò seria, videant quid agant iudices Ecclesiastici, Vicarij, officiales, Procuratores, Decani, scribæ aduocati, cateriq, officarij Episcopi, se Dei ministros esse arbitrentur non Mammonæ, electos animaduertendum in discolos & Ecclesiæ rebelles, fauendumq; simplicibus & piis Sciant autem non de omnibus habere se potestatem absoluedi, de quibus iudicat. Nam & episcopus de Hæresi inquirat & de Simonia & de Irregularitate, & de criminibus multis, & reos condemnat, & obstinatos

g Nulla remanebit dubitatio, omni difficultas, Si primum constinamus, talem inter Iudicem & testem differentiam, quod Iudex non solum pro veritate pronuntianda nihil potest à litigantibus percipere, quia est commune vtrique, sed neque pro labore & studio id sibi licet, sed Respubl. debet illi provide-re, tanquam persona publica non quod iure natura id sit prohibendum, imò si nullus existeret metus, ne intuitu precij in alteram partem corrumperetur, propenderet iure natura non prohibet, quin possit aliquid recipere, sed proprietatem metum iure ciuili cautum est, vt ratio publico sustententur. At vero iustis, quia non est vsque adeò persona publica, sed citatur ab illa parte, cui interest, quantum pro veritate dicenda, nil possit recipere, tamen pro labore suo recipere potest precij ab eo, à quo citatus est licet solus.

brachio tradit sæculari, non tamen absoluere eosdem potest ordinaria autoritate. Sic Archidiaconi, Decani, Præpositi, & alij iudices, in criminosos inquirunt, sæpè suæ iurisdictionis contumaces excommunicant & absoluunt sed grauiorem excessum absolute reſeruata ad episcopum, ipsis inferioribus iudicibus reſeruata. Admonet de hinc Sancta Tridentina Synodus tam ordinarios quam alios quoscunque iudices, vt terminandis causis, quantæ fieri poterit breuitate studeant: ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte iudicij differenda modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrat. Quod reliquum est episcopus & tribu-

g Cap. finem
liribus & cap.
fin. de do. &
contu. cap. 2.
de re iud. & c.
const. de proc.

h In verbosiores
& Polilogos ad
aduocatos facit,
quod notat Iaf.
in l. gallus §. 1.
in primò not. ff.
de lib. & posth.
vbi dicit quod
Aduocatus ni-
mi verbosus
potest propter
hoc privari ad-
uocatione, &
est gl. sing. in l.
ex ea. in l. glof.
ff. de postulat.
& facit l. quis-
quis in vers. ve-
nio. cum glof. in
verbo. protra-
hit. C. de postu.
Et facit gl. in l.
antiquitas. in fi.
C. de usufruct.

* Cassiodorus
luper Psal. 73.

nalis eius officiales meminerint verborum sancti Bernardi lib. 1. de Consideratione. c. 10. § Nisi agitentur causæ audiatur partes inter partes iudicare quis potest? Agitentur causæ sed sicut oportet. Nam is modus qui frequentatur execrabilis planè & qui non dico Ecclesiam sed nec forum deceret. Miror namque quemadmodum religiosæ aures tuæ audire sustinent huiusmodi disputationes aduocatorum & pugnas verborum, quæ magis ad subuersionem quam ad inuentionem proficiunt veritatis. Hi sunt qui struunt de proprio calumnias innocentia, destruunt simplicitatem veritatis, obstruunt iudicij vias. Nihil tam absq; labore manifestam facit veritatem, vt breuis & pura narratio. Ergo illas quas ad te necesse erit intrare causas diligentes velim sed breuiter decidere assuescas frustratoriasque & venatorias præcidere dilationes. Causa viduæ intret ad te causa pauperis & eius qui non habet quod det. Aliis alias multas poteris & committere terminandas quam plures nec dignas audientia iudicare. Reiciantur linguaces^h qui verbositate nimia veritates purum eandorem obliterare conantur. Hi sunt qui nihil didicerunt præter acuti aut subtilis mendacij inuentionem, diferti aduersus iustitiam, eruditi pro falsitate, sapientes sunt vt faciant malum, Hi sunt (inquit Cassiodorus*) quorū si nares affla-uerit cuiusquam rubiginosi aura marsupij confestim illic videbis oculos Argi, manus Briarei & Sphingarū vngues cum eo, & periuria Laomedontis, & Vlysis argutias, & Simonis

monis fallacias, Sæpè causas (vt conqueritur Innocentius) tamdiu differunt, vt litigantibus plusquam totum auferant quia maior est expensarum sumptus, quam sententiæ fructus, nec terminantur negotia pauperum cœpta quousque eorum marsupia sunt euacuata, cum tamen scriptum sit, Gratis accepistis gratis date. Ipsi verò nec gratiam gratis dant, nec iustitiam iustè reddunt. Lucrum in area, damnum in conscientia. Sed quid prodest si totum mundum lucretur cum animæ detrimento? Qui congregat thesauros lingua mendacij vanus & excors est, & impinguatur ad laqueos mortis. Nolim tamen adedò iniustum laborum existimatores iudicari vt Patrocinij pretium penitus præciatur Aduocatis, Illud enim pretio etiã existimare licet. Nam etsi scientia res sit spiritualis ratione subiecti, non tamen illius est generis spiritualium quæ gratis accepimus gratisq; debemus, imò nostro studio, & sudore & vigiliis parta nobis est. Eiusmodi ergo officia pretio sunt æstimanda, in his autem quæ pretio penduntur excessus pretij iniustitiam operatur, sed vbi causa pauperis Aduocatum cogit patrocinari, id debet solo diuino intuitu facere, nam hoc tantum nos admonet Euangelium, vt eorum quæ per Misericordiam exercemus à solo Deo expectemus mercedem. Hæc non erunt infirmi calcaris ad cogendos Iudices in officij æstimatione, grauius prementur ad sordes iudicij vitandas quotiescunq; legis Repetundarum^k peccenam considerabunt. Iulius Cæsar Romanorum Imperator nunquam satis laudatus legem Iuliam de repetundis tulit, qua puniuntur corrupti iudices exilio vel etiã grauius secundum qualitatem facti vt est textus eiusdem legis Iul. §. fin. ff. ad l. Iul. repet. Et ita videtur colligi, ex glof. fin. in l. 1. C. ad l. Iul. Maiest. quod & aliquando nostris temporibus accidisse scimus. Quare autem leges tam vehementer execrentur corruptum animi iudicium in Magistratibus, eleganter tractat Iustinian. in Auc. vt Iudic. sine quo. suff. §. considerauimus. Est namque hoc (inquiens) sacrorum eloquiorum mirabile & verū, quod auaritia omnium sit mater malorum, maximè quando non priuatorum, sed iudicium inhæret animabus. Quis enim sine periculo non

i Huic ratio-
ni applaudit
lex ciuili. C.
de postul. l. si
quis.
k L. 12. tab.
cap. multaba-
tur iudex, arbi-
træ iure da-
tus, qui ob rem
dicendam pecu-
niam accepisse
conuictus erat,
vt refert Gel-
lius lib. 20. c. 1.
Noct. Attic. Pe-
na aliquando
constituta fuit
pecuniaria, cu-
ius reus fuit,
Narius Priscus
accusantib. Apsis
quibus Procon-
sul præserat.
Aliquando ex-
torres & exules
publicis mune-
ribus frustra-
bantur, & ab
omni dignitatis
titulis arceban-
tur, & in insu-
lam deporta-
bantur, aliquan-
do vltimo sup-
plicio facinoris
grauitatem ex-
piabant, quam-
obrem iuricon-
sulti penam hanc
diuersam arbi-
trariam faciunt.
Ita Gr. un. cons.
35 num. 9. &
voto 25. Bue-
rim. q. 153. no.
39. Bassus tra-
ctat. caus. crim.
in iii. de officia-
l. b. cor. un. 7. 8.

latrocina-

latrocinabitur sine reatu ad administrationem respiciens? Illum namque videns omnia auro vendentem, & præsumens quicquid egerit illicitum, hoc pecunias dando redimet. Hæc de iudicibus dicta sunt.

DE GLADIIS ECCLESIASTICÆ DISCIPLINÆ EXCOMMUNICATIONE SCILICET INTERDICTO ET SUSPENSIONE.

§ III.

SCELERVM vindex & vltrix iniuriarum quæ sanctæ Matri Ecclesiæ inferuntur Censura est, a quam ideo Concilium Tridentinum gladium & neruum Ecclesiasticæ disciplinæ nominavit, quemadmodum enim vires hominis in nervis consistunt, vnde robustos ac magnis viribus pollentes nervosos dicimus, ita in sententia Censuræ vires Ecclesiæ sitæ sunt, bin Dei enim Ecclesia Censura grauior pœna non reperitur, quæ tribus tantum modis ferri potest pro triplici delictorum genere, ac diuersitate, scilicet excommunicatione interdicto, ac Suspensione. c Propterea tradunt sacri canones Censuræ nomine hæc tria solum, videlicet excommunicationem interdictum, ac suspensionem contineri, & intelligi. Primum omnium de Excommunicatione dicere decreui & ab eius definitione auspicari. Excommunicatio est censura à canone vel à Iudice Ecclesiastico irrogata, quæ reum à sacramentorum communionem & hominum quandoque priuat, siue eius effectus à Latinis, & Græcis Anathema, non autem ἀνάθημα sit, quas tamen voces vulgus ferè confundit. Nam scholiastes Græcus noui testamenti, qui fertur Oecumenius, ad cap. vigesimum tertium. Actor. ostendit harum vocum latissimum esse discrimen, vt ἀνάθημα significet aliquam deuotionem & consecrationem vt Iosue fecisse dicitur Ierichunta ἀνάθημα, alterum autē ἀνάθεμα sit quod nomine excommunicationis vulgus intelligit. Vbi autem vibratur à Conciliis in sepultos hæreticos, est, ἀνάθεμα tamen si nostri maiores, etiam tam vsurpent anathematis vocabulum. Paulus ferè nuncupat, ἐξουσίαν quam in constructionem & vtilitatem Ecclesiæ se accepisse dicit, alibi virgam

2 Censura Ecclesiastica disciplina neruum & gladium.

b 24. q. 3. c. corripantur.

c Excommunicatio interdictum & suspensio.

Ios. cap. 7.

Matth. 23 Galenus cath. 162.

virgam appellat interdum etiam clavis dicitur. Hieronymus nonnunquam gladii mucronisque nominibus vtitur. Hanc excommunicandi potestatem hæretici occulta suffuratione quadam, potius quam aperta ratione Papisticum quoddam esse inuentum, nec timendum vociferantur cum indigna calumniarum congerie, sed quantum aberrent ex multis testamenti vtriusque testimoniis, quibus excommunicatio non ab hominibus excogitata sed diuinitus instituta esse probatur, ostendere in animo induxi.

Exaudiuit Dominus preces Israel & tradidit Chanaanem quem ille interfecit, subuersis vrbibus eius, & vocauit nomen loci illius CHORMA. id est anathema exterminium, aut succissio. Num. 21.

Quasi spurcitiā detestaberis & velut inquinamentū ac sordes abominationi habebis, quia Anathema est. Hæbreus legit Cherem id est separatio vel succissio.

Vos autem caute ne de his quæ præcepta sunt vobis quicquam contingatis & sitis præuaricationis rei. Tabari-ma Hæbraicè Caldaicè atque Græcè exponitur pro Anathemate. Iosue. 6. Et Ibidem cap. 7. Anathema in medio tui Israel. Anathema in medio sui habere & seruare manifestum nefas erat atq; Israelis sancti potentisq; apud Deum nomine indignissimum.

Achar qui turbauit Israel & peccauit in furto Anathematis. 1. Par. 2.

Et conuertet cor Patrum ad filios & cor filiorum ad patres eorum ne fortè veniam & percutiam Anathemate.

Et recordatus est Iudas malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum & in scandalum, insidiantes ei in via, & conclusi sunt ab eo in turribus, & applicuit ad eos, & anathematizauit eos, & incendit turres eorum igni, cum omnibus quæ in eis erant. 1. Mach. 5.

Si quis Ecclesiam non audierit sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus. Matth. 16.

Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem. Ro. 9.

Si quis non amat Dominum Iesum Christum, sit Anathema. 1. Cor. 16.

d Anathema verbum Græcum est, idem significans quod suspensum, vt q. 4. super m. ait Aug. vel separatū: & separati: & vtriusque significat, & seorsum scilicet & sursum. Vnde m. nera quæ Templorum delubris oblata in ipsis Templis suspenduntur, anathemata appellantur, quasi ab v. so humano se-mota. Et per hæc methaphoram dicuntur excommunicati anathemata, hoc est separata in excelsis illud. Pauli ad Rom. 9. Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis. Vel vt quidam volunt sursum signati, quia in frontibus olim solemniter damnati, signabantur. Sed profecto longè verisimilius quod super Epi. ad Galath. c. 1. ait Hieronymus, nempe quod sit verbum Iudeorum proprium, quo quidem significantur id quod detestationi & abominationi habentur vt Num. 21 legitur de illis Chanaanib. Chanaanorum vocauit nomen.

Hh

Licet

rum, vocant
nomen loci il-
lius Norma, il-
lud est, anathema.

Licet nos, aut Angelus, de cœlo euangelizet vobis, præterquam quod Euangelizamus vobis Anathema sit. Tradidi hominem Satanæ. 1. Cor. 5. ¹²

Quid enim aliud est tradere hominem Satanæ quam illum excommunicare? Omnis Christianus (inquit D. Augustinus) qui à Sacerdotibus excommunicatur Sathanæ traditur. Quomodo? Quia scilicet extra Ecclesiam Diabolus est, sicut in Ecclesia Christus ac per hoc quasi diabolo traditur quia ab Ecclesiastica communione remouetur. Vnde illos quos tunc Apostolus Satanæ traditos esse explicat, excommunicatos esse à se demonstrat. Vna eademque mens est Doctorum in huius loci explanatione quod tradere Sathanæ nihil aliud sit quam à communi Ecclesiæ gremio expellere admonitionem ab illo suspendere, & liberum illi facere ire in interitum carnis, hoc est tradere eum desideriis suis, non quidem amaritudine odij sed ea intentione, vt aliquando resipiscat in die Domini vt si quando recedente Satanæ à corde eius, visitet eum Dominus vt redeat ad ouile. Et quemadmodum Christus vt Matthæi 10. legitur, potestatem Apostolis tradidit eiiciendi dæmonia, ita è conuerso tradendi homines dæmoniis, à quibus torquerentur quando essent Ecclesiæ inobediētes vt metu illo resipiscerent, dedit. Quocirca quia spiritualia in primitiua ecclesia ad confirmandam fidem sensibilibus oculis obiciebantur, veluti super baptizatos in confirmatione spiritus sanctus visibiliter descendebat, ita fortasse tunc rebelles visibiliter Satanæ torquendi tradebatur, vel forte excommunicatus dicitur Satanæ traditus, quia auxiliis ecclesiæ destitutus in magno versatur periculo, vt iterum atque iterum dæmonum incurfu, in peccatorum Barathrum præcipitetur. Eandem quoque excommunicandi authoritatem, idem Apostolus exhibuit aduersus Hymeneum & Alexandrum, quos vt 1. ad Tim. 1. ait tradidit Sathanæ vt discerent non blasphemare, accedit & illud ad Titum. 3. Hæreticum hominem post vnam aut secundam monitionem deuota, sciens quia subuersus est, qui huiusmodi est & deliquit, cum sit proprio condemnatus iudicio. Atque illud 1. Io. 5. Et peccatum ad mortem non dico

pro

pro eo vt oret quis, quod in hoc sensu exponi à quibusdam consuetum est, vt pro excommunicato non sit orandum. Rescandæ inquit D. Hieronymus sunt putridæ carnes & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus massa, corpus, & pecora ardeat, corrumpatur putrescat & intereant. Miror audacem tremorem nutantis animi Lutheranorum qui hunc ignitum gladium contemnunt nec timendum asseuerant, dicuntque fabuloso commento ostensum fuisse vestigium huius ritus in Hercule vetante se attingi à Theseo interfectis filiis, & in Oreste furente non admissio ad aliorum mensas, quasi & hoc censura genus, scriptura non constaret & doctissimis patribus ratum & commendatum legeretur. O phrenetici homines qui quod sancti Apostoli à spiritu sancto edocti Ecclesiæ catholicæ vtiliter & necessariò tradiderunt, ad originem fabulæ reuocant, & in spectaculum & ludum vertūt, quasi veteris legis arcana huius sacræ correctionis non præstitissent figuras, quando leprosi excluderentur à castris. Quod si ad cauendam corporalem contagionem illud erat tunc permittum, multo æquius ad cauendam spiritualem labem, hæretici atque alij rebelles, ab Ecclesia pelluntur. Præcessit etiam exemplum, quia propter delicta etiam ex illo Io. 9. vbi refertur quod conspirauerunt Iudæi, vt si quis confiteretur Dominum esse Christum extra Synagogam fieret. Quamuis illa non propriè esset excommunicatio, vt nostra, quoniam illic nuda erat spiritualis virtus clauium atque ad eò nec à communibus sacrificiis priuare tunc sacerdotes quemquam poterant. Quapropter qui negant Ecclesiam per excommunicationem priuare excommunicatum à fructu orationum & suffragiorum, dicentes solum priuare ab externo contubernio re vera negant virtutem supranaturam clauium. Nam id etiam sæcularis Princeps facere potest relegando in exilium ciuem, priuandòq; ad eò ne quis cum illo communicet. Item neque excommunicatio esset maxima poena, quæ in Ecclesia est cum Augustinus fateatur grauius esse hominem excommunicari quam si gladio feriretur, flammis exureretur, feris subigeretur. O grauiusimum suppliciorum genus! ipsis

H. h. 2.

etiam

n sic scribit in
hanc Pauli sen-
tentiam. L. o.
Papa. Epist. 67.
Cognouimus
pro cōmissis, &
leatibus verbis,
quosdam à gra-
tia cōmunionis
exclusos, & ani-
mam pro qua
Christi sanguis
effusus est, irro-
gatione tam se-
ni supplicij san-
ctatam, & in-
meriti, quodam-
modo, exulemq;
omni munimi-
ne diabolicis in-
cursum, vt si-
ciliè caperetur
obiectam. Hæc
Leo, quibus ver-
bi etiam si re-
prehendat eos,
qui temerè ex-
communicationem
inferunt, tamen satis a-
peritè declarat,
excommunicatio-
nis effectum.

o Excommu-
nicationis verbo
vsu fuisse Augu-
stinus, & alij
Ecclesiæ docto-
res passim. Et
verullianus in
in lib. de præ-
scriptione ad-
uersus hereticos,
de Marcione,
commemorans,
inquit post huc
discipulus ipsius
emerse Marcio-
quidam nomi-
ne, Pontificio
genere, Episcopi
filius propter
stuprum causus-
dam virginis ab
Ecclesiæ commu-
nicatione abie-
ctus Idem gra-
phicè excommu-
nicationem de-
pinxit in apo-
logico aduer-
sus gentes c. 39.
de Christianis
loquens. Cor-
pus sumus de
conscientia reli-
gionis, & di-
plina veritate,
& spei: fodere.

P Nunquam profectò in castro cecinitur Euripides in Iphigeneia πειρα ελ- λας διδέρου- σεμ Græcis ne- quequam nonit fidem. Sempet hoc nomine pessimè audiit hac natio apud ex- ceros, sed multò magis illi vitio veretur, quod contra solennia iuramenta à fi- de, & vnione, tam stolidè de- fecerint, & de- nudè negarint quæ Concilio Florentino au- thentica fide facti fuerant, & que Imperator & Patriar- cha coram aj- probarunt, & amplexi erant sui Græci domi- reuersi impu- dentissimè re- pudiarint ea de- mētia, vt quot quot consensif- sent, is negarint officium Chri- stiana sepul- ra. Cuius schis- matis pœna fuit Bizantinò Im- perij excidium. Iactura irrepa- rabilis. Huius mali euentum biduo ante pre- uisum habue- rant ex Nicolai v. Pontificis sententia, & Epistola qui eos anathemate per- cussit.

etiam Tartareis spiritibus tremendum ac terribile. Hoc Diuus Iohannes Cherintum hæreticum impium & info- lententem deuincit & publicè hac pœna blasphemias vl- tus est. Romani Pontifices hoc telo superbos quoscunque Imperatorum & Regū impetus hostilesq; furias discusse- runt. Nicolaus primus tempore Photij hoc cēsura genere afflixit Græcos, qui breui consequuti fuere quod excom- municatio minabatur nec iota vnū in illa excommunicatione irritum & cassum fuit. Variis obsessos, se se viderunt ca- lamitatibus, nec triste exilium euitare potuerunt quin cā- ptiui sicut olim Iudæi non ducerentur ad hostium pena- tes. Exhorrescit animus & faucibus hæret vox mea quo- ties huius iurisdictionis effectus recolo, recolo autē quo- tiescunque insanos strepitus, & inanes latratus hæretico- rum in Ecclesiam audio, quæ mitius & plus æquo huma- nius in hanc degenerem turbam suo iure vitur. Ecce In- nocentius ante Nicolaum Euxodiam propter exilium Chriostomi excommunicauit, & tremefactum est sepul- chrum eius, quousque Innocentius rogatu flexus excom- municationem soluit, & desinit, ac conqueuit tremefactio sepulchri. Quid sub Nicolao quinto summo Pōtifice Ro- mano acciderit omnes sciunt. Et legati Constantinopol. Imperatoris, qui appellatus est Dragaces, ad Pontificē mis- si non ignorant quibus Pontifex respondit & ad Græcos Epistolam dedit metus & horroris plenam. In qua planè prophetat de vniuersa captiuitate quam maledictio Pon- tificis importauit & de vniuerso excidio infeliciozum Græ- corum in qua Epistola post multa conuitia & contumelias quibus Græci quotidie impudenter & blasphemè Ponti- ficem cōsectantur hoc (inquit Nicolaus) admiratione di- gnum est quod omnes gentes definitionem Synodi rece- perunt, Græci verò neque receperunt, nec spes vlla est, vt apparet recepturos vnquam quæ de Concordia, & vnione decreta sunt. O miseram calamitatem! millesimo quadrin- gesimo quinquagesimo primo anno Epistolam scripsit & quinquagesimo tertio capta est Constantinopolis. An- potestis dicere non esse hanc rem veram? minimè, cum res sit tam manifesta & ipsa calamitas apertè clamet. Tres (inquit

(inquit Pontifex) annos expectabimus, sicut dominus ius- sit in illa sicu vt à schismate redeatis, & verè cum defini- tione vniti sitis. Quod quidem si facere nolueritis, abscissi eritis ne teram frustra occupetis. Orem miram ac maximè miram sicut Nicolaus quintus in Epistola sua dixit sic eue- nit. Natio Græcorum maxima, terribilis, sapiens, præclara, prudens, fortis, quæ totum orbem Imperio subiugauerat, Barbaris iudicio & vltione diuina miserè seruit. Hæc Gē- nadius Patriarcha. Quæ vt videmus Hieremiam Patriar- cham nouæ Romæ virum, vt dixi, piuum ac doctum moue- runt, & legationem missam pacis & reuerentiæ in Ponti- ficem testem pepererunt. En, quò delapsa Ecclesiæ disci- plina, qui sunt iam qui hanc venerentur dignè censuram quæ dulcis est ad eò vt omnibus Iuris professoribus medi- cinalis q dicatur. Habetur iam inter fabulosos hominum Apologos, metaèda illa potestas & ille mucro etiā Ange- lis formidandus ad nugas, iocos, resq; futiles adhibitus Pro- pecuniola fratrem adiges ad Occum? & pro quo sangui- nem Christus ipse profudit tuis diris execrationibus deuo- nes, ne lucellum pereat, quasi nulla esset Lex, & obligatio diligendi proximum, & vitam pro illius salute profunden- di. Ita cæci facti sumus peccatis nostris. Optimè Tridenti- ni Patres his tandem malis occurrerunt. Hæc veneranda, & obseruanda perpetuò decreta sanxerunt vt excommu- nicationes illæ quæ monitionibus præmissis ad finem re- uelationis, vt aiunt aut pro deperditis, seu subtractis re- bus sapius fieri solent à nemine prorsus præterquam ab Episcopo decernantur, & tunc, non aliàs, quàm ex re non vulgari causaq;e diligenter, ac magna maturitate per E- piscopum examinata, quæ eius animum moueat, nec ad eas concedendas cuiusuis sæcularis etiam magistratus au- ctoritate adducatur, sed totum hoc in eius arbitrio & con- scientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore eas decernendas esse iudicauerit. In caulis verò iudicialibus alia ratione prouisum est.

Cæterum vltus habet vt dupliciter distinguatur excom- municatio. Vna dicitur Minor alia Maior. Et maior quidē non solū à perceptione sacramentorum priuat & com-

H h 3 munione

q Excommu- nicatio est, & dicitur medici- nali ex fine, quia eius scopus ac finis est me- delam peccatis conferre. Ordī- nantur, si qui- dem in hunc fi- nem, vt excom- municatus res- piscat, pœnitent, ac satisfacias ec- clesie quæ pro- pria commu- nica & interiora peccandi libidi- ne afficit. Sic sa- nct D. Ambrosius super Psal. 118. de excommuni- catione loquens inquit recte, & sacerdos vultus ne latius serpare à corpore Ecclē- siæ, quasi si quis medicus debet abscindere, & proderet virus criminis, quod latet. Huius Vlpia- nus suffragatur in l. congruit ff. de offi. præsid.

r Excommuni- catio maior se- paratio Chri- stiani non tantū à commu- nione fidelium omnino extrin- sere, sed & Sa- cramentorum, & cōmuni sus- frationum Ec- clesie participa- tione Christi.

Minor ex-communicatio est separatio Christiani à sacramentorum Ecclesie perceptione. Vide D. de Soto in 4. sent. dist. 22. q. 2. ar. 4. Couarruuiã. 2. tom. prioris partis initio. Statut. Bisunt. Diocesis in tit. de excommuni. 1. Adversus Henricum Imperatorem, ob notoriè commissum crimen sacrilegij in Pontificem, prolata est excommunicationis sententia quæ nisi apostolica sedis legati Coloniae. Et in diversis regni locis, in publicis optimatibus regni conventibus adversus eundem publicata est cù insinuatione solemnitate invocationis inuocaturum privilegij. Quæquidem apostolica censura inmodatus imperator, cum omnes regni proceres, apud quos Dei quædam Regis timor plus valuit, et Christi religio, quam favor principis, sese, suâq; communionem alie-natos videret, velhe declinans principum scandalis, in Italiam se contulit.

munione bonorum spiritualium, quorum participes sunt qui ab vnione Ecclesie non separantur sed etiam à conuictu & omni commercio fidelium, aded vt sic excommunicatus ab omnibus vitari debeat. In iudicio nil agit nõ potest esse actionum procurator, non patronus causarum forensium non testis, exors omnis diuinæ vitæ cogitur exarsescere, & dæmonum improbitatem, tyrannidemque perferre, quare nihil horribilius. Nam quicquid omnes faciunt, qui beata compage nituntur, in singulorum utilitatem operatur, nec priuatum est bonum in Christi sanctorum communionem. Et si Clericus est & actum alicuius ordinis sacri exercet, aut ordinem suscipit, efficitur irregularis, & solo Papa dispensatur à publico delicto.

Minor excommunicatio est exclusio à perceptione Sacramentorum, atque ab electione passiva, qua is qui per eam excommunicatus est, ad quodcunque Ecclesiasticum beneficium inhabilis efficitur, ita vt, si per ignorantiam eligatur, nullam tamen consequatur dignitatem. A cœtu autem fidelium à participatione bonorum spiritualium, aut si est in sacris ab administrandis conferendisque sacramentis nequaquam excluditur peccat tamen quando huic excommunicationi subiacet, si sacramenta administraret, aut conferat, collata autem virtutis effectu non carent, cum is non à collatione atque administratione, sed à participatione Sacramentorum, quæ in sola perceptione consistit, amotus esse videatur, modo tamen non in contemptum Ecclesiasticæ disciplinæ, hoc est contra prohibitionem Superioris, communioni excommunicatorum se pertinaciter ingesserit, in quo casu Anathemate ferendus est. Propterea D. Thomas inquit, excommunicatione minorem perfectam excommunicationis rationem non habere, sed aliquid ex ea tantum participare.

Cum verò nitatur excommunicatio verbo Dei, prælati Ecclesie habent iure diuino potestatem excommunicandi nec potestas secularis potest eam impedire nec infernalis, quoniã ex clauè vna est, quæ dicitur iurisdictionis, data ministris Ecclesie, contra quam portæ inferi franguntur. Scimus ex Pighio quid conuenit Henrico excommunicato.

Hanc

Hanc excommunicationem patienter tulerunt, Theodosius, Philippus, Iulianus, Boleslaus, & cæteri. Nam optimus atque sanctissimus quisque Princeps, matris Ecclesie monitis salubribus semper paruit.

Excommunicatio siue sit maior siue minor duobus modis ferri inuenitur, vno quidem à iure, altero vero ab homine, vnde nomina etiam accepisse videmus. v

Excommunicatio à iure ea dicitur quæ ab habente auctoritatem perpetuo lata est statuto. Et hæc duplex est, altera à iure communi per totam ecclesiam hominem ligas, à summo Pontifice vel Concilio generali instituta, quæ in Canone, in extrauagati, in sanctionibus Conciliorum, atq; in diuersis aliis decretis Pontificiis continetur. A iure particulari altera tam quæ ex constitutionibus Synodalibus alicuius diocesis, vel eius episcopi, quam totius quoque Prouinciæ, vel alicuius legati in aliqua Prouincia sancita est, quæ ablata etiam iudice, aut superiore, qui eam condidit semper manet, nec tamen extenditur ad alia loca extra diocæsimum illam vel Prouinciã.

Excommunicatio ab homine appellatur illa quæ ab aliquo superiore, vel iudice in alicuius rei contumaciam vel in futuros transgressores ad tempus certum aut etiam incertum fertur, quæ tamen sublato authore, aut officio, vel auctoritate defuncto, si antea reuocata non sit, simul cessat aut rescinditur. Exempli gratia, Episcopus aliquis in Episcopatu suo excommunicat aleatores, si interea moriatur episcopus, aut ab episcopatu amoueatur cessat illa excommunicatio, vimq; nullam deinceps habet, quod tamen in excommunicationibus iuris locum non habet, cum excommunicationes à iure semel latæ non ita ab auctoritate conditorum dependeant, vt iis extinctis illæ quoque extinguantur. Atque hoc est maximum discrimen inter hanc & illam excommunicationem.

Attingamus tandem, quis, quem, ob quid & quo loco, rectè excommunicet. Igitur duntaxat excommunicare possunt quibus iuxta ecclesiasticam disciplinam hæc prouincia est demãdata, vt prælati. * Nemo proinde quia Parochus est excommunicare potest, neque Laicus aut Ab-

batiſſa

v De sentent. excom. c. 48. Et 24. q. 3. cap. de excomm. Est quædam perpetua quæ vulgò dicitur à iure: siue qua ore tenus à iudice proferuntur ecclesiastico in certis personis, totius pertinet ad forum secretum, nequaquam ab aliis usurpanda, quæ ab iis qui confessionibus præsumunt.

x Nomine Prælatorum intelligimus primum omnium Concilia tã prouincia quam Oecumenica. Mox Archidiaconos, Archipresbyteros. &c. Deinde prælatos qui ab aliquo Collegio eliguntur, vt Abbates c. sicutus. de Simonia. Et religionum præfectos etiam priores conuentuales, & Guardianos isti omnes, id possunt, inquit Satus in 4. sent. dist. 22. q. 2. art. ex officio, eorum autem ritum ex confessione.

batiffa vnquam excommunicat. Quia autem est actus Iurisdictionis hinc fit vt neque seipsum quisquam, aut æqualem aut superiorem, excommunicare possit.

Concilium quoque Lugdunense penitus prohibuit in vniuersitatem vel collegia excommunicationis proferri sententiam. Nec est quisquam excommunicandus nisi propter graues causas & peccatum mortale omniâque prius tentanda sunt quam ad hoc disciplinæ genus perueniatur. Cauendum proinde est, vt excommunicatio in neminem infligatur nisi ob proprium eius delictum. Nec quoduis crimen sed læthale tantum, non occultum, nec id omne, sed quod cõtumaciam & rebellionem adiunctam habeat.

Quare ob peccatum præteritum nemo excommunicetur. Si quis autem pronunciauerit, Quisquis furtum fecerit excommunicatus fit, sententia subditus ligat. Detrahendum est autem aliquid feueritati, vt maioribus sanandis malis charitas sincera subueniat. Si enim contagio peccandi multitudinem inuaserit, aut talis habeat defensores per quos possit schisma cõtingere, consilia separationis & inania sunt & perniciofa atque sacrilega. Postremò quod ad locum attinet, statuto Episcopi quo (in omnes qui furtum commiserint) excommunicationis sententia promulgatur, subditi eius furtum extra ipsius diœcesim committentes, minimè ligari noscuntur. Cùm extra territorium dicenti non parcatur impunè. Potest tamen episcopus extra diœcesim aut existens, aut existentem, in quibusdam casibus excommunicare.

Supereft quo scèlicius negotium hoc absoluatur vt expendamus quibus in rebus omne cum excommunicato commercium fugere nos oporteat & quibus conditionibus rem nobis cum illo esse liceat. Primum ergo vitare debent quæcunque hoc versiculo continentur.

Os, orare, vale, Communio, Mensa, negatur,

Carminis barbariem elegantius illustrabimas. Priora membra cuius prohibent ne osculo, salutatione aut colloquio iungamur excommunicatis, quæ sunt familiaritatis ergo ciuilitè tantum defunctoriæ cuiusdam amicitia signa, vbi

v Aug. Epist. 30. lib. 3. cap. 2. contra Parmenianum.

2. Excommunicatorum lues, & contagio aded prohibita est, vt nec liceat cum illis conuersari, aut verbo, aut per Episc. text. opt. in cap. si aliquando de sent. excomm. gl. 1. in c. consuetudine in 6 Bonifacio. num. 1. eod. tit. Fel. in 4. ego N. col. 2. de iur. Re. manum. & Ias. in l. 1. in prin. sol. 3. ff. de ver. oblig. Dec. in c. 2. in col. de excep. text. in cap. clericos. 81. dist. & in c. vbi periculum. §. nulli. de elect. in 6. & l. 1. ff. ad leg. Iul. Maiest. quibus in locis constat paria esse tractari, verbo nuntio, & Epistola.

gna, vbi autem illorum salutem consulunt, resq; poscit possunt concedi. Penè tantundem dicitur in verbo *Vale* quod mutua amicitia gratiam conciliat, à qua qui non abstinent non immeritò iudicantur fouere contumaciam, vt minus de resipiscentia cogitent, quo se minus odio haberi, & pro execratis duci ab aliis animaduertunt, itaque suscipi deq; ferunt censuram ecclesiasticam, ex qua nil sibi periisse vident prisca consuetudinis, cùm sit non minimus gradus ad sanitatem erubescencia, qua facile suffunduntur vbi se ab omnibus desertos aspiciunt. Ad hæc non licet coniungere preces vel priuatim vel publicè. Sed non est piaculare cohabitare excommunicato quando vterque priuatim in suo orat cubiculo vt euitetur contagies. ^a De Sacramentis quæ Communionis voce designantur notum est nullo pacto conspirandum, nec vel danti vel suscipienti consentiendum, quia semel est omninoque vetita excommunicatis communicatio. Postremò non licet eadem explere famem mensa, fociis nec accumbere cibus. Sed hic sunt permulta quæ sale indigent & cauta prudentia. Nam si contingat hominem quem noris excommunicatum, cõuenire in idem hospitium & eandem mensam non est quod verearis, modo ne te vel inuitarit vel tu illum vel te conscio vocetur ab amico communi, vti verò nihil compertum habueras si offendis, quem velis abesse securus esto. Nihil enim vel tibi, vel ipsi, quoque excommunicato creatur periculi. Hactenus de rebus interdictis. Sed seorsim quinque casus conditionèlve constituuntur, quibus liceat cum excommunicatis habere commercium, quas minùs eleganti quidem, sed iuuanda memoriæ per commodo versu comprehensas non pigebit adferre.

Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Vtilitatis ^b animæ causa nephas nõ est adire excommunicatum illumque ad melioris vitæ callem monere: consilij gratia pariter si desit alius aduendus est, vt putà si putem me incurrisse peccatum nec adsit qui me iuuare queat & animum quietum reddere. Iterum si desit vestris cibus, aut quippiam simile, nil est quod timeas, vbi compendij tui causa adiecis, ^c Lex præterea hominem excusat

^a Si excommunicatus in aliqua Temp. parte preceatur, quod in mentem venerit, et adsit vno sacerdoti, ego alteri, aut se reerque in sacrificio eodem, ille suas preculas reciet, ego sacrificanti cooperer, nihil est memendum.

^b Cap. intelleximus. de iur. dicis. cap. cum excommunicato. 3. 1. q. 3.

^c Quamvis alter conuictus sit excommunicatus, licet alteri communicare, & debita petere & reddere, nisi forsitan excommunicatio lista esset in causa matrimonij. canon. quonia n. multos. 13. q. 3. S. Thom. d. 18. q. 2. ar. 4.

Coniux perinde agere debet cum coniuge ac si nihil tale contigisset. Humilitas autem filios, subditos, colonos liberat, ut possint, nullo cum metu, agere cum parentibus, ac dominis suis. Adde si quis ignoret hominem esse excommunicatum, non teneri lege. Si autem id quidem comperit habuerit, sed tam sit rudis & in fide ac religione male institutus, ut nesciat vitandum esse proscriptum ab Ecclesia, plerique eruditiores credunt excusari, tametsi non abeat prorsus immunis à peccato. Postremò excusat necessitas, & quidni? cum etiã legibus absoluat utilitas? Si enim vel periturus sit alteruter fame^d vel mortem præsentem quispiam intentet, fortunarumq; direptionem nisi congrederis & simul accumbas, aiunt nostri cessare leges, tum omnes sublatum esse contagionis periculum. Hæc omnia summopere scitu necessaria sunt, nec contemnenda Parochis & confessoribus, quo pœnitentes moneant de his quæ ad hoc negotium spectant, aut ne incurrant reddendæ rationis pro peccatis alienis obligationem.

^d Unde cap. voluntate. de sen. excom. con. coditur prædictoribus, ut valeant ab excommunicatione Eleemosynas postulare.

CASVS IN QVIBVS INCVRRITVR EXCOMMVNICATIONIO A IVRE ET ABSOLVTIO RESERVATVR EPISCOPO.

§ IIII.

PRODITÆ sunt superiori paragrapho Hæreticorum Viceffistarum, a Hufsitaram, Lutheranorum, calumniæ, quas struunt in vituperium huius sacræ censuræ quam debilem, infirmam, & nullo modo timendâ esse exclamât. Aperiamus Casus quibus grauius solet infligi ut nō soleat vulnus tale curari alia manu quàm episcopi & ordinarij sed præter Excommunicationes iuris à conditore episcopis reservatas quæ propriè ob id episcopales excommunicationes à Conditore nemini reservatæ à multis appellari solent latiùs episcopales, tum quia episcopus ab eis absolventi auctoritatem vniuersè in omnes Diœcesanos de iure exercere potest, uti generalis ac supremus Ordinarius præfes & iudex, alij minimè nisi ab episcopo fuerint in partem sollicitudinis assumpti, vel Apostolico privilegio donati

^a Vicleph. excommunicationem à Papa, aut quocunque alio Prelato instictam non esse emendandam scribit, quia est, (ut dicit) censura Antichristi. Et Ioanne: Hus asserit clerum supereditare laicos per excommunicationem, & alias censuras. Lutherus auctorem Hierico iam destructæ reedificare tenians, ait excommunicationem, non solum, non esse emendam, sed cum gaudio recipendam, & promerendam.

donati tum etiam, quoniam episcopi eas vel omnes aut aliquas sibi plerunque solèt reservare. Eas autem hic subiciamus ne quis in earum discussione impingat.

Hæretici omnes & fautores eorum ipso facto excommunicati sunt à solo episcopo absolui possunt occulti, non à Vicario. Qui verò per sententiam fuerint iam condemnati ad Papam remittuntur.^b

^b De sententia excom. cap. non uerit. Concil. Trid. Sess. 24. cap. 6.

Inquisitores pecuniam modis illicitis extorquentes, si plenè satisfecerint absoluuntur ab episcopo, alioquin ad Papam remittuntur.^c

^c De hæreticis cap. nolentes. in Clement.

Qui Christianos naufragantes in rebus suis spoliati nisi ablata quamprimùm poterunt restituerint, cuius absolutio tunc per Bullam Cœnæ Domini summo reservatur Pontifici.^d

^d Concil. Lateran. de raptoribus.

Qui auctoritate propria incendium villam domum, mansionem & segetem. Hi autem licet grauissimè peccent excommunicationem tamen non incurrunt nisi per Ecclesiæ sententiam fuerint publicati. Ac tunc non ab Episcopo, sed à Papa absolutio impetranda est.^e

^e 2. q. 8. si quis & c. pessimum.

Qui reprecasias seu pignorationes aduersus personas Ecclesiasticas, seu bona ipsorum concedunt, vel ad eas extendunt, nisi vnius mensis spatio reuocarint si personæ singulares sunt, sententiam excommunicationis incurrunt si vniuersitas Ecclesiastico subiacerit interdicto.^f

^f De iniuriis & damno dato cap. unico. in 6.

Qui contra Ecclesiasticam libertatem, statuta edicta aut consuetudines introductas seruari faciunt & nisi intra duos menses post sententiæ publicationem ex capitularibus amoueri iusserint, ac statuarij, scriptores, potestates, Consules, Rectores, Cõciliarij & qui secundum eà iudicauerint vel in publicam formam scripserint iudicata. Et nunc excommunicatio hæc per Bullam cœnæ Domini reservatur summo pontifici ut etiam bene notauit Nauarrus.^h

^g Qui faciunt observare statuta contra libertatem Ecclesiasticam. de sent. excom. cap. non uerit.

^h Nauar. cap. 27. nu. 119. i Gregor. 9. de reb. Eccles. non alienan. cap. hoc consuetissimo.

Qui compellunt personas Ecclesiasticas vel prælatos ad submitendum Ecclesias vel earum bona laicis.ⁱ

^k Bonifacius 8. extr. de immunit. Eccles. cap. quodiam. lib. 6.

Qui modis illicitis impediunt litigantes in foro Ecclesiastico in causis quæ de iure vel consuetudine ad dictum forum pertinent.^k

^l Gregor. 9. de sent. excom. c. quicumque. lib. 6.

Qui ledunt, occidunt, vulnerant, capiunt eos per quos

vel propter quos excommunicati sunt, nisi intra duos mē-
ses satisfaciant, ad Papam remittuntur.

Qui temporale dominium obtinentes, prohibent suis
subditis, ne personis Ecclesiasticis quicquam vendant aut
emant ab eis, aut molis frumentum ipsis tundant aut pa-
nem conficiant, aut alia obsequia exhibeant.^m

^m Bonifac. 8.
de immunit. eccl.
cap. libertates.
libr. 6.

Qui sequestrationem beneficij per loci ordinarium fa-
ctum, vna sententia definitiua contra possessionem pro-
mulgata impediunt, vel fructus sequestratus, quoquo mo-
do occupant, à qua etiam excommunicatione absolui non
possunt, nisi omni impedimento amoto ac bonis occupa-
tis restitutis.ⁿ

ⁿ De sequestr.
cap. unico. in
clement.

Qui régalia, custodiam, seu gardiam aduocationis, vel
defensionis titulum in Ecclesiis, Monasteriis, aut aliis qui-
buslibet piis locis vacantibus, de nouo vsurpare conantes
bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsarum
vacantium, occupant, ac Clerici Ecclesiarum, Monachi
Monasteriorum & ceteræ eorundem locorum personæ
quæ id fieri procurant.^o

^o De electione
electi pote-
state. cap. 13.
in 6.

Qui pedagia ab Ecclesiasticis exigunt de rebus quas
non negotiando causa important vel exportant.^p

^p Extrà. de
censibus. cap.
quancquam.
libr. 6.

Qui iurisdictionem Ecclesiasticam euacuant & qui ec-
clesias vel personas Ecclesiasticas oneribus & angariis

^q Extrà. de
immunit. eccl.
cap. non minis.
cap. aduer-
sus.

grauant, nisi moniti intra mensem desistant.^q

^r Gregor. 10.
text. de iis quæ
vi, vel metu.

Qui vi vel metu absolutionem excommunicationis, vel
reuocationem interdicti extorquent.^r

^s Cap. 1. de
statu monach. in
clement.

Impedientes episcopos quò minùs visitare possint illas
mulieres, quæ vulgò dicuntur Canonissæ, seu Canonicæ
seculares, & vt seculares Canonici vitam ducunt, non re-
nunciantes proprio, quas per locorum ordinarios si exem-
ptæ non fuerint sua, si verò exemptæ fuerint, Apostolica
auctoritate singulis annis visitari præcipitur.^s

^t De heret.
cap in 6.

Qui propriæ temeritatis audacia defunctorum corpora
non sine contemptu clauium Ecclesiæ in cœmeteriis, in-
terdicti tempore in casibus non concessis à iure, vel vsura-
rios manifestos scienter sepelire præsumunt.^t

Quicumque hereticos, credentes, receptantes, defenso-
res, vel fautores eorum, scènter præsumperint Ecclesia-
sticæ

sticæ tradere sepulturæ vsque ad satisfactionem idoneam,
excommunicationis sententiæ se nouerint subiacere. Nec
absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus
publicè extumulent, & proiciant huiusmodi corpora
damnatorum, & locus ille perpetuò careat sepultura.^v

^v De sepult. 1.
in clem. ab hac
excommunicatione
nullomodo
absoluitur, nisi
prius ad arbitri-
um Dioces.
Episcopi eis qui-
bus præmissa in-
iuria fuerit in-
rogata satisfac-
tionem exhibe-
uerunt compe-
tentem. 11. f. 3.
cap. canonica.

Qui scienter in gradibus prohibitis consanguinitatis
aut affinitatis, vel cum monialibus, aut vtriusque sexus, qui
in religione vel in sacris sunt ordinibus matrimonium cõ-
trahunt. Hanc eandem excommunicationis sententiam
incurrunt, hi, qui scientes ac prudētes suprà dicta damna-
ta coniugia celebrant. Alij verò qui adhæc consilium de-
derunt, fauorem, vel auxilium, licet mortaliter peccent, nõ
tamen cadunt in excommunicationem.

Religiosi qui decimas Ecclesiis debitas fraude vel alio
quouis pretextu vsurpant nisi desistant intra mensem.^x

^x De decimis.
cap. religiosi. in
clement.

Religiosi mendicantes qui domos vel loca ad habitan-
dum de nouo suscipiunt vel olim suscepta dimittunt, vel
in alios vsus transferunt, nisi in eremum facta sibi potesta-
te à superioribus, se cedant.^y

^y De demis.
cap. religiosi. in
clement.

Qui scienter cum nominatim excommunicato com-
municat in crimine criminoso, consilium, fauorem vel au-
xilium impendendo.^z

^z Innocent. 3.
de sent. excom.
cap. nuper.
^a De iud. cap.
mulieres. lib. 6.

Qui fraude & fictione iudicem adducunt ad aliquam
mulierem eius pudicitia insidiantes.^a

Religiosi in scholis vel alibi habitum suæ religionis di-
mittentes vel sine licentia suorum superiorum studia fre-
quentantes & doctores qui eos scienter docent vel re-
tinent.^b

^b Ne cleric.
vel monach. c.
vt periculosum
lib. 6.

Religiosi qui è monasteriis ad leges audiendas vel me-
dicinam exeunt, & intra duos menses, ad monasterium non
redeunt, ac presbyteri alijq; clerici in dignitate constituti
qui intra prædictum spacium ab eiusmodi lectionibus au-
diendis non desistunt.^c

^c De excessib.
prælat. cap. 1 in
6. & in clem. c.
3. de penit. Ne
cler. vel monas.
cap. 10.

Religiosi in suis sermonibus aliqua proferentes vt audi-
tores detrahant à solutione decimarum.^d

^d Extrà. de
penit. cap. cu-
pietos. lib. 6.

Religiosi tam exempti quam non exempti qui interdi-
ctum quod Ecclesiam cathedralem seruare, vel parochia-
lem loci intellexerint, non seruant.^e

^e De sentent.
excommuni. cap.
ex frequent. in
clement.

f Sixtus. IIII. Pius. v. Concionatores qui alterutram de conceptione Beatæ Virginis opinionem, hæresim aut peccatum mortale esse iudicant. f

g Conci Lateran. Sess. II. Qui conficta miracula & noua ac falsa vaticinia prædicant, & Episcopis, Prælati ac aliis superioribus, eorumque statui scandalosè in prædicatione detrahunt. g

h Ne cleric. vel monach. c. 5. i De election. cap. indemnitas. lib. 6. Sacerdos officium gerens Vicecomitis, vel præpositi sæcularis, nisi monitus desistat. h

i De election. cap. indemnitas. lib. 6. Qui vocati ad dirigendas in electionibus suis moniales discordias nutriuerint. i

k Extr. de statu monach. c. ne in agro. in clem. Monachi qui sine licentia prælatorum suorum intra septa monasterij tenent arma. k

l Conci. Trid. Sess. 25. cap. 18. decet. de reg. & mon. Qui sanctarum virginum vel aliarum mulierum voluntatem vel accipiendi vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impederint. l

m Conci. Trid. Sess. 25. cap. 16. de regul. & monach. Dantes Monasterio & recipientes quocunq; prætextu aliquid ex bonis nouitij, vel nouitiæ ante professionem, excepto victu & vestitu illius temporis quo in probatione est. m

n De ribus Eccles. non alienand. cap. ambrosiose. in exerauay. Pauli. 2. Qui inconsulto Romano Pontifice bona Ecclesiastica immobilia necnon etiam mobilia Ecclesiarum pretiosa extra casus iure permisos alienant, vel accipiunt alienata aut alienationi subscribunt. n

o De religiosis. d. nihil. c. unico. in 6. Omnes nouum ordinem instituentes, aut habitum nouæ religionis assumentes absque sedis Apostolicæ, consensu & approbatione. o

p 23. q. 5. cap. 1. Administratores. & gloss. ibidem. Omnes Principes & Officiales, qui tertio admoniti ab Episcopis, vel aliis Ecclesiasticis Prælati, ius ipsis in causis Ecclesiarum viduarum & pupillorum tribuere neglexerint à qua excommunicatione non nisi condigna adhibita satisfactione absolui possunt. p

q Conci. Trid. Sess. 25. cap. 19. de reform. generalis. Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocunque alio nomine Domini temporales, qui locum ad monomachiam interris Christianis cōefferint atque ij ipsi qui hanc pugnam seu duellum inierint atque ij ipsi qui eorum vt vocant patrini existerint, aut alia quacunque ratione ad id quempiam suaserint, ac spectatores itidem. q

Magistratus

Magistratus seculares ab episcopis cum opus fuerit, inuocati, si contra inobedientes ac contradicentes clausuræ Sanctimonialium restituendæ, & obseruandæ, auxilium non præbuerint. r Concil. Trid. Sess. 25. c. 5. de regul. & monialib.

s In intrantes claustr. i monialium sine licentia in scriptis. Qui intra septa monasterij monialium cuiuscunque generis aut conditionis sexus, vel ætatis fuerint sine episcopi vel superioris licentia in scriptis obtenta, ingrediuntur. Dare autem tantum episcopus vel superior licentiam debet in casibus necessariis, neque aliis villo modo possit etiam quæ vigore cuiuscunque facultatis vel indulti hætenus concessi, vel in posterum concedendi. s

t Ex ultimo Conci. Lateran. Sess. 10. schedula. 3. & ex. 10. reg. indicis. lib. prohib. à Conci. Trid. edit. Qui librum aut quodcunque scriptum impresserint seu imprimi fecerint nisi prius per episcopum, vel alium virum peritum ab episcopo ipso deputatum siue per hæreticæ prauitatis inquisitorum illius ciuitatis, seu diocesis examinatum ac propria manus subscriptione sit iisdem approbatum. t

v Conci. Trid. Sess. 4. de edit. & vsu sacrarum lib. Qui imprimit vel imprimi facit quosuis libros de rebus sacris sine nomine auctoris, aut illos in futurum vendit, aut etiam apud se retinet, nisi primum examinati, probatiq; fuerint ab ordinario, vel si regulares sint, vltra examinationem & probationem huiusmodi licentiam quoque à suis superioribus habeant. Qui scripto eos communicant vel euulgant, nisi antea examinati probatiq; fuerint. Qui eos habuerint vel legerint nisi prodiderint auctorem.

QUIBUS CASIBVS EXCOMMUNICATIONIS SENTENTIA INVALIDA ET INANIS SIT.

§ V.

MULTI insana pertinacis cordis habitudine excommunicationis gladium incautè recipientes illo tandem trucidantur parum solliciti quomodo vulnus curadum sit. * Alij parum beneuoli in Ecclesiam eius auctoritatem omnem & Iurisdictionem vellent penitus sublatam & extinctam. Sed vtrisque rerum abusus sanctissimi huius censuræ fastidium peperit. Multis (dicere veritatis imperio

* Contemptores gladij Ecclesiastici.

a. Vitium quod committitur in mercandis censuris Ecclesiasticis.

b. Hæc Galentes de suis & eladiciis conqueritur, ut ateri eorum imagini sese conspiciant, apud quos si quis, vel calcium, vel caligans emisset, nec postea ad conditum diem numerasset premium, citaretur. Iterum ac tertio si comparuisset, nec esset solvendo abripiebatur in carcerem, cuius rei metus, si hominem contumissit domi, mox vibrabatur excommunicatio, tandemque res eò deducta est, ut non defuerint, qui amicum volentes rure evocare, abuterentur ad eam rem citationi terrore.

c. Inualida excommunicationis modi.

imperio compellor) hunc peruersissimum morem angariaverunt ut pro leuissima qualibet causa excommunicationis opitulari velint gladio, a cum res nullius penè momenti aliunde pacisci possit. Quærimoniæ plena sunt multa fora, vbi indigno ritu sacra hæc potestas exercetur, vbi Mercatores suas merces clamorum strepitu precio dedisse vociferantur etiã nõ empturientibus. b Deinde favore horum locatorum Iurisdictionis nimirum Ecclesiasticæ euocant creditorem rure in urbem, si ille per schedulam quam vulgus Citationem vocat inuitatus adfuerit illicò cõpingetur in carcerem. Quid aget miser? Sperauerat sibi credendum anno, quod tam liberaliter offerèbatur, pauper est, si discedat ab opificio, liberi, & vxor fortiter esurient. Itaque manet domi. Accedit secunda euocatio, ac tum multò magis debet credere sibi patere carcerè, vnde non licebit exire nisi persolutis omnibus. In summa vibratur Anathema. Num de salute sua debet actum putare? Dicam ingenuè prout Decretorum & veterum Patrum suadet autoritas. Nihil est metuendum nisi quod danda est opera, ne oriatur scandalum. Quam enim egregiè huius potestatis locator nouam instituit carnificinam, & Christianæ Reipublicæ decus emungendis pecuniis & pauperibus vexandis inferuire cogis? Si paternè velis agere, facebant vincula, claudatur carcer, ne versutus creditor nouis strophis cogitabundus infidietur, & tunc pauper non sine misellæ suæ domus incommodo aderit. Dum verò euocas in urbem tantum ut crudeliter includas, & expiles, quis te Christi vices, & ecclesiæ gerere credet. Non sunt ergo timendæ huiusmodi sententiæ priorum tamen omnium est dissimulare contemptum partium ne alij offendatur, partim ne Ecclesiastica potestas obsolescat. Ne cui igitur hic dubius animus faceffat negotium, certis regulis video quemuis hominem satis instrui posse, si matura indagine intellexerit quibus modis illicitæ excommunicationes irritentur.

Primus quando lator sententiæ, iudex excommunicati non est nec ius in eum habet.

Secundus quando sententia lata est à Iudice, licet proprio, publicè

prio, publicè tamen excommunicato c. 24. q. 1. ca. Miramur. aut intruso sine consensu clericorum 12. q. 2. c. Alienationes. aut suspenso vel interdicto à Iurisdictione, de concess. præbend. c. Quia Secus, si ab ordine tantum, quia tunc ea posset quæ Iurisdictionis sunt, ut suspenso vel interdicto à Iurisdictione potest quæ sunt ordinis.

Tertius, si qui tulit sententiam, fuit interdicti hominis violator, & ante absolutus non est.

Quartus, si quis excommunicatus sit contra priuilegia sua.

Quintus, quando, sententia fertur à delegato non legitimo & in casu non permisso. d

Sextus, si feratur à delegato contra sententiam delegantis. e

Septimus, cum quis post legitimam appellationem excommunicatur, quod tamen fallit secundum Pan. in c. venerabili. de censur. quando prælatus procedit extraiudicialiter ut pars ad iurium suorum conseruationem. f

Octauus, si Prælatus aut alius iudex Ecclesiasticus alicui sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcepit, ne ad superiorem appellet neque ad id aliquid tentet, cum oppressus quilibet appellare possit secundum Hostiensis. g

Nonus, quando sententia intolerabilem continet errorem quod multis modis contingere potest, ut si quid illicitum præciperetur aut impossibile, aut contra ius scriptum pronunciaretur, & c. 1. q. 3. si is qui præest. h

Decimus, quando quis excommunicat maiori excommunicatione cum excommunicatis participantes in iis casibus in quibus participando minor tantum excommunicatio incurritur, nisi tertia vel secunda, aut pro tribus vna præmissa fuerit admonitio. i

Vndecimus, cum Prælatus subditos excommunicat si superioribus aut sedis Apostolicæ legatis, vel inquisitoribus statum templorum Monasteriorum, personarum ac rerum suarum exponant. k

Duodecimus, quando Prælati in visitatione parrochialium, aliarumve Ecclesiarum excommunicant eos, qui vlti-

c. Quisquis est excommunicatus (ut sunt Simoniaci & qui hanc potestatem precio redimunt, aut locant) frustra hic sententia quicquam efficere, nisi quod totis se astringet sacrilegio, quoties ipse ligatus aliis innectere parabit. Itaque timendus non erit, dumtaxat si res in aliorum cognitionem ducta fuerit.

d. De excessu prælati. cap. 38. e. De priuilegio & excessu. c. 16. f. De rescriptis. cap. 11. in 6. g. De præbend. cap. 76.

h. De sententiæ excommunicati. cap. 40.

i. De sententiæ excommunicati. in 6.

k. De officio ordinarij. cap. Quia plerique. in 6.

l. De censura. ex act. & proc. cap. cum Apostolus.

in Secundum Pan. in c. 1. & gl. de officio de leg. Verba generalia, modo citati intelligi debent, & impossibilitatem nulli est obligatio. ff. de re iud. l. impossibilitatem. &c.

Præter hæc ex Feliciano Scalense desumpta paradiigma dicitur, quibus inuolida sit excommunicatio. Primum, cum nulla in medium adducitur causa, aut si adducitur, falsa est, aut si vera, non sufficiens, ut legitima.

Secundum, cum licet vera, ac iusta causa exprimat, sententia tamen a iudice non propter iustitiam, sed aliam aut iram promulgatur. Quarto optime fecerit iudex, si cum illi in causa propria Excommunicatio sententia in aliquem ferenda est, id non per se, sed per alium præstandum curarit, aut si ipse hoc munus maluerit, non nisi pacato, ac tranquillo animo ad iudicandam accesserit. Tertium, licet & causa, & animus sententia fauere,

tra id, quod taxatum est procurare nolunt.

Tertius decimus, cum sententia vniuersim fertur, contra non facientes aliquid, aut non soluentes, ac quis id præstare non potest.^m

Quartus decimus, cum sub pena excommunicationis latæ sententiæ aliquid fieri mædatur, intra tempus certum ac statutum, deinde ab eodem Iudice, seu ab alio auctoritatem habente, tempus illud prorogetur, non currit excommunicatio, nisi prorogatione decursa.

Quintus decimus, si excommunicationis sententia cū conditione lata sit, non ligat antequam extet conditio. Host Quod si pendente adhuc conditione appelletur teneat Appellatio. Si verò simpliciter feratur sententia, non tollitur per appellationem, transfertur tamen causæ cognitio ad superiorem. De sent. excom. per tuas. At si pendente conditione subditus eius esse desinat, tenet sententia nisi appellarit. Extra de foro comp. c. pen. secundum Host. & Innoc.

Sextus decimus, si is qui generalem excommunicationis promulgauit sententiam moriatur, aut ab officio amoueatur (vti diximus) quid contrauenerit, non excommunicatur, nisi illa per definitionem statuta fuerit. ff. de officio. præsid. l. 1. aut à successione confirmata. Extra. de loca, c. 1. secundum Host.

Decimus septimus, si iudex dicat excommunico te, & absoluo te, si vtrumque velit nihil egit, sin vnum post alterum vtrumque egit.

Postremus cum Iudex qui sententiam fert ligare non intendit, quia excommunicatio ab intentione excommunicantis suas habet vires, secundum Pan. in cap. ex parte. de off. ord.ⁿ

DE RESERVATIS SUMMO PONTIFICI PER BYLLAM COENAE DOMINI.

§ VI.

SEDI Apostolicæ varios casus reseruauit Ecclesia, qui excommunicationes Papales vulgò dici solent quarum præcipuæ ex Bulla cœnæ Domini colliguntur, aliquot etiam

etiam ex diuersis aliis canonibus breuiter patent, tum ex sacri œcumenici Concilij Tridentini nec non aliquarum Bullarum Pontificum. Excommunicationes itaque Bullæ cœnæ domini ex Gregorij XIII. confirmatione annotauimus.

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, Ad futuram rei memoriam.

Consueuerunt Romani Pontifices prædecessores nostri, ad retinendam puritatem religionis Christianæ, & ipsius vnitatem, quæ in coniunctione membrorum ad vnum caput, Christum videlicet, eiusque vicarium principaliter consistit, & sanctam fidelium societatem ab offensione seruandam, arma iustitiæ per ministerium Apostolatus in presenti celebritate exercere.

Nos igitur vetustum, & solennem hunc morem sequentes, excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra, quoscunq; Hussitas, Vicleffitas, Lutheranos, Zvinglianos, Calvinistas, Vgonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & omnes, & singulos alios Hæreticos, quocunq; nomine nuncupentur, & cuiuscunq; sectæ existant, & eis credentes, ipsorumque receptores, & fautores, & generaliter quolibet defensores, ac eorundem libros sine auctoritate nostra, & sedis Apostolicæ, scienter quomodolibet legentes aut tenentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quauis causa, publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore: nec non Schismaticos, & eos, qui se à nostra, & Rom. Pont. pro tempore existentis obedientia, pertinaciter subtrahere, seu quomodolibet recedere præsumunt.

Item excommunicamus, anathematizamus omnes, & singulos cuiuscunq; status gradus, seu conditionis fuerint, & interdiciamus Vniuersitates, Collegia, & Capitula, quocunq; nomine nuncupentur, ab ordinationibus, sententiis, seu mandatis nostris, ac Romani Pontific. pro tempore existentium, ad vniuersale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio, consilio, vel fauore appellatum fuerit.

non tamē eorum personis donec lata est neq; conueniens prædecessoribus ad monitio, quæ scribitur, aut (si ita necessitas ad arbitrium Iudicij flagitaret) semel tantum maxime, quæ tamē omnia, per scripta, præstantur, atque curanda.

Ab obedientia summi Pont. pertinaciter se subtrahit, vel recedit, qui ab vnitatem Ecclesiæ Catholice, vel ab eius capite, Pontifice Romano seipsum perinaciter segregat, aut segregari facit, vel eos recipit, aut defendit, aut sustentat: quia iure Schismaticus, ac pro Schismatico puniendus est. Quam excommunicationem vpariter incurrunt, qui contumaciter asserunt Romanam Ecclesiam, aliarum Ecclesiarum caput non esse, neque illam posse Canones, & Decreta condere, nec ipsamquam capiti esse obedientiam. Hac quoque hæresis nota affirmantur omnes à fide hæretici.

Kk 2. Item

qui statum fidei
(vt fecit Iulianus Imperator)
temerariè, ac
simpliciter, &
absolute relin-
quunt, ac dese-
runt, quia eius-
cemodi homines
sunt verò Hære-
tici, atque in eos
valent omnia
iura contra hæ-
reticos loquētia.
b In Piratas, &
eorum recepta-
tores, & fau-
tores.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, b Latrūculos maritimos, & illos præcipuè, qui mare nostrum à Monte Argentario, vsque ad Terracinam discurrere, & nauigantes in illo deprædari, mutilare, interficere, ac rebus & bonis suis spoliare præsumunt, ac omnes receptatores eorundem, & eis auxilium scienter dantes, vel fauorem. Ac omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcunque tempestate in transuersum (vt dici solet) iactatis, aut etiam submersis, & naufragium passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eis delapsa, & in mari, vel littore inuenta, cuiuscunque generis bona, tam in nostris Tyrreni, & Adriatici, quam in quibuscunque aliis cuiuscunque maris regionibus, & littoribus rapuerint, aut scienter ipsi sibi acceperint: ita vt nec etiam ob quodcunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum accusari possint. c

c In rapiētes naufragorū bona, aut scienter ab aliis rapta

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in terris suis noua pedagia, seu gabellas ad id potestatem non habentes imponunt, vel augent, aut imponi, vel augeri prohibita, exigunt. d

d In imponētes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios Literarum Apostolicarum, & in forma Breuis ac supplicationum gratiam, vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontif. vel S.R.E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Rom. Pont. seu Vicecancellarij, aut gerentium vires prædictorum signantes supplicationes easdem: Extendentes constitutionem fel. rec. Innocentij Papæ 3. quæ incipit. e Ad falsariorum. cū omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes, seu mutantés supplicationes per nos, seu de mandato nostro signatas, & datas, sine nostra, aut Datarij nostri licentia.

e In falsific. literas apo. aut suppl. à quocunque auct. habente signatas, ac falso sibi autem literas apost. &c.

Item excommunicamus, f & anathematizamus omnes illos, qui Equos, Arma, Ferrū, Filum ferri, Stannum, Chalybem, omniāque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes tam ex ipso canape, quam ex quacunque alia materia, & ipsam materiam aliāque huiusmodi quibus Christianos impugnant, deferūt Saracenis,

f In deserētes arma, & alia bellico vsui apta ad Turcas & Reip. st. in concernentia.

Saracenis, Turcis, & aliis Christi nominis inimicis: g Necnō illos qui per se, vel alium, seu alios de rebus Christianæ reip. statum concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum, ipsos turcas, & Christianæ Religionis inimicos certiores faciunt, illisq; auxilium, vel fauorem quomodolibet præstant: Non obstantibus quibuscunque priuilegiis, & cōcessionibus quibuscunque Principibus, & Dominis, siue priuatis personis per nos, & sedem prædictam hætenus concessis, quæ illis nolumus in aliquo suffragari.

g Hoc loco aduertendum est, armorum nomine, non modò offensiuam intelligi, sed defensiuam, etiam ex quacunque illa sint materia.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, siue inuadentes eos, qui victualia, seu alia ad vsum Romanæ Curiaē necessaria adducunt, ac etiam eos qui, ne ad Romanam Curiam adducantur, vel adferantur, impediunt, seu perturbant, vel qui talia fieri faciunt, vel defendunt, cuiuscunque fuerint ordinis, præminentiaē, conditionis, & status, etiam si Pontificali, vel Regali, aut alia quauis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

Per ferrum autem, ac lignamina, armorum, trirremium, & nauium præcipua intelliguntur materiae. Per alias res verò prohibitas: non naues tantum, ac triremes accipiuntur, sed propriè quacunque etiam secundaria materia armorum, trirremium, ac nauium, vt sunt non solum funes ac vela ipsarum, sed etiam id genus quacunque alia, quib. Christianos oppugnare possunt, aut à Christianis defendi.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes mutilantes, vulnerantes, interficientes, capientes, detinentes seu deprædantes Romipetas, seu Peregrinos ad urbem causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in eam merantes, vel recedentes ab ipsa, & illis dantes auxilium, consilium, vel fauorem.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, necnon omnes illos, qui non habentes in eadem Curia iurisdictionem ordinariam, vel delegatam temeritate propria capiunt, spoliant, detinent morantes in eadem, aut ex proposito deliberato verberare, mutilare, vel interficere præsumunt, vel qui talia fieri mandant.

h In eos, qui sine iurisdictione, in Curia commorantes vexant.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, verberantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sediſque Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eosdem efficiētes à suis diocēsis, territorij, terris, seu dominijs, eaq; mandantes, vel rata habentes, seu

i In offendētes S.R.E. Cardinales, Episcopos, Legatos, vel Nuncios Apostolicos.

Et iuxta const. B. nis. 8. non solum excommunicantur offendentes Cardinales & Clericos, ac Religiosos, familiares D. Papæ, & eorundem Cardinalium, sed etiam gravissimis poenis subiciuntur. Excommunicantur quoque omnes Magistratus, qui prædictæ constitutionis tenore, postquam res ad eorum notitiam pervenerit, non fecerint observari.

Extensio prædictæ Constitutionis Bonifacii Papæ 8. ad scientes, & non reculant eos, qui offendunt S. R. E. Cardinales.

præstantes eis auxilium, consilium, vel favorem.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, alium, seu alios, quascunque personas Ecclesiasticas, vel sæculares ad dictam Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, illasque in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Aduocatos, Procuratores ipsorum, seu etiam Auditores, vel Iudices, super dictis causis, vel negotiis deputatos, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, seu bonis spoliant, vel qui per se, vel alium seu alios directè, vel indirectè prædicta exequi vel procurare, aut in eisdem consilium, auxilium, vel favorem præstare non verentur, cuiuscunque præminentie & dignitatis fuerint. Ac illos, qui literas Apostolicas, & in forma brevis tam gratiam, quam iustitiam concernentes ac etiam citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, processus executoriales, aliâque decreta quæcunque à nobis, & Sede Apostolica, seu Legatis, Nunciis, Præsidentibus, Camera Apostolicæ Auditoribus, & Commissariis aliisque iudicibus, & delegatis Apostolicis emanata, & quæ pro tempore emanaverint, simpliciter, vel sine eorum beneplacito consensu, vel examine, executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij super huiusmodi literarum, processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta parti, cuius interest, tradere debeant impediunt, vel prohibent, aut impedi, vel prohiberi procurant: ac notarios, executores, & subexecutores literarum, citationum monitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, carcerant, & detinent, vel capi, carcerari & detineri faciunt. Quinetiam quibuscunque personis in genere, vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis, vel literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas vel literas à dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur directè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarium, seu Tabellionem, vel alias quomodolibet retinere præsumunt.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos

& singulos Cancellarios, Vicecancellarios, & Cõsiliarios ordinarios, & extraordinarios quoruncunque regum, & Principum ac Præsidentes Cancellariarum, consiliorum, & parlamentorum: necnon procuratores generales eorundem, vel aliorum Principum secularium etiam si Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, quocunque nomine nuncupentur, aliosque iudices tam ordinarios qua delegatos, necnon Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Cõmendatarios, Vicarios, & Officiales, qui per se, vel alium, seu alios quarumcunque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & Literarum Apostolicarum prætextu beneficiales: & decimarum, ac alios spirituales, & spiritualibus annexas causas ab auditoribus, & Commissariis nostris, aliisque iudicibus Ecclesiasticis auocant, illarumve cursum, & audientiam, ac personas, capitula, conventus, collegia, causas ipsas prosequi volentes auctoritate laicali impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam iudices interponunt, ac partes actrices quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, cõtra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui & timent, & compellunt, vel alias executionem literarum Apostolicarum, vel executorialium processuum, ac decretorum prædictorum etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad nos informandos, ut ipsi dicunt supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi ipsi supplicationes huiusmodi coram nobis, & sede Apostolica legitimæ prosequantur, quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem consilium, aut assensum præstant.

Quive ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam quoruncunque personas ecclesiasticas, Capitula, Conventus, & Collegia ecclesiarum quarumcunque coram se ad eorum tribunal, audientiam, cancellariam, consilium, vel parlamentum, præter iuris canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, quouis quæsito colore: Necnon qui statuta, ordinationes constitutio-

in Quibus casibus hic traduntur, Primus. Excommunicantur Reges, Archiepiscopi, Senatores, vel alij officiales, qui ab auditoribus & aliis commissariis Papæ causas decimarum beneficiales, vel alias spirituales auocant, quæ superioris est evocare, & non inferioris. l. iudicium. ff. de iud. c. venostris, de appellat. l. quod iussit, in 2. not. ff. de re iud. Secundus casus est, quod impediens citationes, inhibitiones, monitorias, vel literas Apostolicas exequi, tam gratiam quam iustitiam concernentes, sunt excommunicati: Potest enim iudex suam iurisdictionem etiam pœnalis iudicio defendere. l. vna. ff. si quis ius dicit, non obtemp. Tertius casus, qui impediunt personas volentes prosequi causas in curia Romana, ut etiam supra dictum fuit. Quartus casus, qui partes actrices, quæ illas

committi fecerunt causas, à sede apostolica reuocare faciunt citationes, vel inhibitiones, seu alias literas apostolicas, ut scilicet quibusdam iudices seculares facere. Quintus qui compellunt iudicem, seu partem à censuris absoluerit, & poenis in illis contentis liberare: superiores enim volumus dici iudices ecclesiastici, id est peccant, ut hic habetur, & excommunicantur hic ore proprio Papa. Ad hanc Ecclesiasticam immunitatem non seruentia admodum faciunt: qua habentur c. 49. de sent. exco. xbi excommunicantur omnes, qui contra Ecclesiasticam libertatem statuta, edicta, ac consuetudines introductas seruari faciunt, nisi intra duos menses post sententiam publicationem, ex capitularibus amouerint iusserint: ac statim scriptores Potestates, Consules, Rectores, Consiliarij, & qui secundum ea iudicauerint vel in publicam formam scripserint iudicata.

nes pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie ex quauis causa, & quouis quæsito colore, etiam sub prætextu Literarum Apostolicarum vsu non receptarum, seu reuocatarum, vel cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vsi fuerint, unde libertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, deprimitur, aut alias quouis modo restringitur, seu nostris, & dictæ Sedis iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur.

Necnon qui Archiepiscopus, Episcopus, alijsque superiores, vel inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet impediunt, quo minus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundum quod canones, & sacræ constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum, generalium, & præsertim Tridentini statuunt.

Quæ iurisdictiones, seu fructus, redditus, & proventus ad nos, & sedem Apostol. & quascunque ecclesiasticas personas ratione ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum per eos obtentorum pertinentes vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Rom. Pont. expressa licentia sequestrant: aut collectas, decimas, taleas præstantias, & alia onera clericis, prælatis & aliis personis ecclesiasticis, ac eorum, & ecclesiarum monasteriorum, aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Rom. Pont. speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut imposita etiam à sponte dantibus, & concedentibus, recipiunt: nec non qui per se, vel alium, seu alios, directè vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem, aut votum, seu suffragium palam, vel occultè præstare non verentur, cuiuscunque sint præminentia, dignitatis, ordinis conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu principes, Duces, Comites, Barones Republicæ, & alij potentatus quicunque etiam Regni, Prouin-

Ciui-

cijs, Ciuitatibus, & terris quomodo præidentes, aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti, Innouantes decreta super his per sacros canones tam in Lateran. nouissimè celebrato, quam alijs concilijs generalibus edita, etiam cum censuris, & poenis in eis contentis.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque Magistratus, Senatores, Præsidentes, Auditores, & alios iudices, quocunque nomine vocentur, ac Cancellarios, Vicecancellarios, Notarios, scribas, ac executores, & subexecutores, & alios quomodo se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas banniendo, capiendo, processando seu sententias contra illas preferendo, vel exequendo etiam prætextu quorumcunque priuilegiorum à sede Apostolica ex quibusuis causis, ac sub quibuscunque tenoribus, & formis, in genere & specie concessorum quibuscunque Regibus, Ducibus, Principibus, Rebus publicis, Monarchijs, Ciuitatibus, & alijs quibuscunque potentatibus quocunque nomine censeantur, quæ nolumus illis in aliquo suffragari: illa omnia ex nunc in irritum reuocando.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel alium, seu alios, directè, vel indirectè, sub quocunque titulo, vel colore de facto occupant, vel detinent, vel hostiliter destruunt, vel inuadunt, aut occupare, detinere, vel destruere, aut inuadere hostiliter præsumunt in totum, vel in partem Alman Urbem, Regnum Sicilia, Insulas Sardinia, & Corsica, Terras, citra Pharam, Patrimonium B. Petri in Tuscia Ducatum Spoletanum, Comitatum Venayssimum, Sabinensem, Marchia Anconitanæ, Massa, Trebaria, Romandiola, Campaniæ, & maritimas prouincias, illarumque terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, Ciuitatesque nostras Bononiam, Cesenam, Ariminum, Bencuentum, Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, & alias ciuitates, terras & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia dictaque Rom. Eccles. mediata, vel immediata subiecta, quæve supremam iurisdictionem in illis nobis

LI

&

n. Ista ciuitate hic nominata, dicuntur ecclesiasticæ, tam quo ad temporalem iurisdictionem, quam spiritualem, sed excommunicantur illi qui eas occupant. Et an sit necessitas ecclesiam in abere temporalia. Quod si conclusit Benedict. in repet. c. Raym. in verb. & r. c. n. 268. & seq. de restit. dicens, Spiritus Sancti ordinatione actum esse, quod ecclesia abundaret, cum pauci tant perfectionis inuenirentur qui sine adminiculo temporalium onera ecclesiastica suscipere, ex quibus peribat magna pars fidelium, non obstantibus ministris, qui sacramenta spiritualia administrant. facit gl. in c. clericus. 12. q. 1. & etiam temporalem iurisdictionem potest habere, ubi plene licet videre per eum qui alios allegat idem eos missos facio, sed vide tex. in c. valde. 94. dist. & cap. relatum. 10. q. 3. hac rase non debent alienari, sed in ecclesiasticorum, nisi pro

*famis & capti-
uorum redem-
ptione. l. sanc-
tum. r. c. de sa-
crofan. eccl.*

& eidem Roman. Ecclef. competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt: Necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes: Necnon omnes, & singulos supellectilium, librorum, scripturarum, & bonorum Cameræ, & Palatij Apostolici ex eodem Palatio, infirmitatis Rom. Pont. ac sedis Apostolicæ vacationis tempore, ablatores, raptores, & illorum detentores, ac quoscunque alios, ad quorum manus bona prædicta quocunque titulo, & ex quavis causa scienter peruenerint.

Volentes præsentis nostros processus, ac omnia, & quæcunque his literis contenta, quousque alij huiusmodi processus à nobis, aut Rom. Pont. pro tempore existente fiant, aut publicentur, durare, suosque effectus omninò sortiri.

Cæterùm à prædictis sententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontifi. nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & de satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum, quibuscunque personis ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis ordinum etiam Mendicantium, & Militiarum regularibus, etiam Episcopali vel alia maiori dignitate præditis, ipsiq; ordinibus & eorum monasteriis, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalitatibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus per nos, & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo literis, aut alia quacunque scriptura in genere & in specie concessorum, & innouatorum, & concedendorum & innouandorum.

Quod si forte aliqui per contra tenorem præsentium talibus excommunicatione, & anathemate illaqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumperint, eos excommunicationis sententia innodamus, & prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorum, & audiendi confessiones officii interdicimus grauius

*Quod nulla
solemnis Pontif.
absolutio com-
probendat supra-
dictos, nec eos,
qui statuta præ-
fata libertatem
Ecclesiæ ledentia,
condunt.*

*In absol-
uente trans-
gressos.*

grauius contra eos spiritualiter & tēporaliter, prout expedire nouerimus, processuri, Et nihilominus, quicquid egerint absolueno, vel alias, nullius sit roboris, vel momenti.

Declarantes, d ac protestantes quamcunque absolutionem etiam solenniter per eos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius à præmissis, cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterit, Ac quo ad eos, qui contra libertatem vt præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex Archiuis, seu Capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri, & cassari, ac nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari. Quinetiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel successorem nostrorum quantocunque tempore continuata, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac S. R. E. vndecunque, & quomodocunque quæsitis, vel quærendis nullatenus præiudicari posse, seu debere.

Non obstantibus priuilegiis, indulgentiis, & literis Apost. generalibus, vel specialibus, supradictis, vel eorum alicui seu aliquibus, & aliis cuiuscunque ordinis status, vel conditionis, dignitatis, præminentia fuerit, etiam si, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis ecclesiastica, & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouinciis, Ciuitatibus, seu locis, à prædicta sede sub quavis forma, vel tenore, & ex quavis causa etiam per viam contractus, aut remunerationis, ac cum quibuscunque clausulis etiam, continentibus quod excommunicari anathematizari, vel interdici non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem: Necnon consuetudinibus etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcunque longissimis

Hic versiculus, declarantes, vult absolutionem prædictis personis faciendam etiam per Papam non valere, nisi illi qui statuta contra libertates ecclesie fecerint illa reuocauerint. Secundo requiritur, quod publicè reuocauerint.

Tertio quod illa statuta seu ordinationes debeat cassari.

Quarto quod de illa cassatione & reuocatione certiores faciant Papam alicuius paria sunt eam esse, & non appareat. re. l. duo sunt. ff. de testam. i. mel.

Quinto quod ab illis cuius vero proposito similia non committendi non destiterint, aliis potest absolui, & de istis debet inquirere Presbyter: & si ista non concurrant, non absoluat.

& aliis quibuscumque obseruantis scriptis, vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quominus includantur in eis, se iuuare valeant, vel tueri: quæ omnia quo ad hoc, eorum omnium, & singulorum tenores, ac si ad verbum nihil penitus omissis, infererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omninò reuocamus, cæterisque contrariis quibuscumque. ¶

Præcipimus autem in virtute sanctæ obedientiæ vniuersis, & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, & ecclesiarum Prælati, necnò Rectoribus, ac cæteris, curam animarum exercentibus, ac præbyteris secularibus, & quorumuis ordinum regularibus, ad audiendum confessiones quauis auctoritate deputatis, vt transumptum harum literarum penes se habere, ac legere, & diligenter examinare procurent, ne de huiusmodi reseruatione ignorantiam prætere vaneant.

Vt verò præsentis nostri processus ad communem omnium noticiam facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes valuis Ecclesiæ S. Ioannis Lateranen. & Basilicæ, Principis Apostolorum de Vrbe appendi faciemus, qui processus ipsos quasi sonoro præconio, & patulo iudicio publicabunt, vt ij, quos processus huiusmodi contingunt, quod ad ipsos non peruenerint, aut quod ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem prætere, seu ignorantiam allegare, cum non sit verisimile, quod ipsum remaneat incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur,

Infuper, vt processus ipsi, ac præsentis literæ, ac omnia & singula in eis contenta eo fiant notoria, quo in plerisque ciuitatibus, & locis fuerint publicata, prædictis Patriarchis Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis, Prælati, & Rectoribus vbilibet constitutis per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandamus vt per se, vel alium, seu alios præsentis literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint noticiam, semel in anno, aut, si expedire viderint, etiam plures in ecclesiis suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solenniter publicent,

&

& ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient & declarent.

Volentes earundem præsentium transumptis, etiam impressis, Not. publici manu subscriptis, & sigillo Iudicis ordinarij Rom. Curia, vel alterius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extrà illud vbi que locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo omninò hominum liceat, hæc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, præcepti, commissionis, innodationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, M. D. LXXV. sexto Cal. April. Pont. nostri anno tertio.

UTRUM EPISCOPVS POSSIT ABSOL-
VERE A CASIBVS IN BVLLA COENAR COM-
TENTIS SI FVERINT OCCVLT.

§ VII.

PROPOSITÆ quæstionis difficultas multos iam pridem variis iudiciis irretitos vidit. Qui enim putat Concilium esse supra Papam Episcopum absoluere posse ab omnibus casibus occultis, etiam sedi apostolicæ reseruatæ in foro tamen conscientia & in necessitate tantum, liberè fatentur. Cæteri qui Bullæ Cœnæ domini auctoritatem excommunicationis & extentionis non tantum, sed etiam reuocationis & innouationis venerantur Episcopos excisos ab hoc absolutionis priuilegio asserunt. In dicta bulla siquidem, fit mentio de reuocatione cuiusuis Concilij generalis quo ad illos processus ibi contentos, igitur vigore Concilij Tridentini Episcopi non possunt ab huiusmodi absoluere quæ in dicta bulla continen-

LI 3

tur

¶ Duodacim
i. Enominantur
per Pontificem
Sacerdotes aucto-
ritatis absolu-
tes reos horum
casuum, apud Re-
bussum, cui ma-
iorem partem
harum additio-
num acceptam
referimus.

¶ Mandat Ar-
chiepiscopi Epi-
scopis, & aliis
locorum ordina-
riis, vt has liti-
ras semel saltem
in anno publi-
cant in Ecclesiis
suis, dum multi-
tudo populi ad
diuina conuene-
rit audienda,
& declarent.

¶ Quod literæ
publicentur in-
ualuit Eccl. S.
Ioan. Lateran.
ac Basilic. Prin-
cipis. de Vrbe,
&c.

¶ Quod literæ
publicentur per
locorum ordina-
rios, saltem se-
mel in anno.

a Est summis
Pontificibus re-
seruetur casus
Bullæ cœnæ Do-
mini absolutio,
sic nihilominus
in gratia eorum
qui necessitatis
excusatione se
coram Pontifice
mox sistere non
possunt, Episco-
pis, interdum
atque aliis sedis
Apostolicæ be-
neficiis concedi-
tur. De sentent.
excommuni. cap.
mulieris. & ca.
ea dignoscitur.
& cap. quid de
his. & c. quam-
uis incidens.

h Hic tolluntur
privilegia, per
quæ impeditur
hæc excommu-
nicatio Nam
Ro. Pont. non
potest aliquem
ita privilegiis
dicere, ut non
sit sibi subiectus
vel, ne possit eum
excommunicare.
Ioan. And.
in cap. cum in-
stantia, in si. de
censib. quod est
intelligendum
quo ad spiritu-
alia, unde non
posset facere
Papas quod præ-
latus vel alius
clericus non sit
sibi subiectus,
nec Ecclesiam
nam eximere
à subiectione se-
dis Apostolicæ,
quia esset ac-
phalus: quod nõ
permittitur. ca.
nulla. 93. distin.
sed posset indul-
gere subiecto in
temporalibus,
ut non possit
suumenire coram
se ratione tem-
poralium, sed
coram alio iudi-
ce seculari. Fel.
in cap. cum non
liceat in fin. de
ppascrip.

tur prout etiam annotavit Franciscus à Toledo Theologus, cum Ioanne Baptista Antonio Eugubino. Ne autem quisquam privilegia, indulgentias literas apostolicas generales vel speciales consuetudines etiam immemorabiles ac præscriptiones quantumcunque longissimas & alias quilibet obseruantias præterequeat, illis omnibus in eodem processu derogatur his verbis. Non obstantibus privilegiis, indulgentiis, & literis apostolicis generalibus, vel specialibus, supradictis vel eorum alicui, seu aliquibus & aliis cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præminentie fuerint, etiam si ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica & mundana præfulgeant dignitate, vel eorum regnis, Prouinciis Ciuitatibus seu locis à prædicta sede ex quavis causa etiam per viam contractus aut remunerationis, & sub quavis alia forma & tenore ac cum quibusuis clausulis etiam derogatoriis derogatoriis concessis, etiam continentibus quod excommunicari, anathematizari, vel interdicti non possint per literas apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac de ordinibus locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem, per quæ contra hos nostros processus ac sententias quod minus includantur in eis se iurare valeant vel tueri quæ omnia quo ad hoc eorum omnium tenores, ac si ad verbum nihil penitus omisso insererentur præsentibus pro expressis habentes, penitus tollimus & omninò reuocamus cæterisque contrariis, quibuscunque. Nihil clarius aut probabilius adferri potest in tuitionem casuum reseruatorum summo Pontifici. Et quamuis regulares per sua privilegia, puta Sixti quarti & Iulij secundi obtinuerint se posse absolui à suis superioribus ab omnibus casibus etiam contentis in bulla cœnæ domini, & hoc perpetuò exceptis quatuor vel quinque casibus, & item quod per dictam bullam nunquã intelligatur reuocatum tale privilegium, tamen nunc reuera non possunt ex vi huiusmodi privilegiorum absolui à casibus in dicta bulla contentis nam si per dictam bullam prout Pius V. & Gregorius XIII. declarauit & Franciscus à Toledo

à Toledo supra nominatus scribendo sensit privilegium concessum Episcopis Sess. 24. c. liceat &c. quantum ad id quod concernit bullam in cœna Domini, per eandem bullam reuocatum est, multo magis præfatum privilegium regularium erit reuocatum, cum ibi Papa magis alia privilegia reuocare intendat, quàm in Concilio Tridentino expressè contenta. ^c Nec aliquis inficiari potest quod si per dictam bullam reuocatum est privilegium Episcoporum fortiori ratione reuocatum est etiam privilegium regularium nam si de quo minus videtur inesse & inest ergo de quo magis. Omnibus ita pro cauto edicto habeatur neminem à sententiis Bullæ Cœnæ domini iure absolui per alium quam per Romanum Pontificem nisi in mortis articulo, nec etiam tunc nisi de stando S.R.E. mandato, vel satisfaciendo sufficienti cautione præstita. Qui enim contra tenorem Bullæ etiam si Episcopali aut alia dignitate præfulgeat, non obstantibus privilegiis quibuscunque etiam Conciliorum absolutionis beneficium alicui impendunt excommunicantur, & anathematizantur, eiq; prædicationis lectionis & administrationis Sacramentorum & audiendi confessiones officia interdicuntur. Et quicquid egerint absoluendo, vel alias nullius est roboris vel momenti.

^c Synod. Trid.
Sess. 24. c. 6. de
reformatione.
Absolutè deter-
minat in omni-
bus casibus oc-
culis sedis Apo-
stolicæ reserua-
tis quemlibet
Episcopum delin-
quentes, quos-
cunque sibi sub-
ditos in diocesi
sua per se ipsam
aut vicarium
ad id specialiter
deputandum in
foro conscientie
grati absolueret
posse, imposta
saluari peni-
tentia.

^a Romanorum
Pontificum de-
cretis. Ve habe-
tur in 6. ca. al-
ma mater statu-
tum est. ut in
locis Ecclesiasti-
co suppositis in-
terdicto nulla
ceris casibus,
& sacramentis
exceptis diuinis
diuina celebra-
tur officia, vel
ministrantur
Ecclesiastica sa-
cramenta. Per
generale quoque
interdictum de-
negatur om-
nibus, tam in-
clio, quàm Ec-
clesiastica se-
pultura.

INTERDICTVM.

§ VIII.

PLACVIT Canonistis in c. quærente de verborum significatione dicere interdictum Canonicum & Ecclesiasticum esse censuram à iure, vel à iudice Ecclesiastico propter aliquod delictum aut aliam rationabilem legitimumque causam, debitis modis latam qua terræ alicui, aut Ecclesie vel personis, aliquando Missæ sacrificium, cæterorumque diuinorum officiorum publica celebratio siue cum aliis in diuinis communicatio, participatioque atque (præter baptismum paruulorum baptizatorum confirmationem ac pœnitentias cum morientium, tum sanctorum à quibus omnis culpa interdicti abest, quæ interdicti secundum

secundum iura non possunt) administratio omnium Sacramentorum, templi ingressus, Ecclesiastica sepultura, & aliarum rerum spiritualium exercitatio executioque interdicitur, in qua significatione interdicti nomen strictè accipitur, interdum non hæc omnia sed eorum aliqua tantum veluti vnus vel plurium Sacramentorum administratio seu aliquarum rerum spiritualium executio aut ingressus Ecclesiæ, vel missa cum cantu simpliciterve celebrata siue sepultura Ecclesiastica atque id genus alia ad placitum ipsius latoris nunc plura nunc pauciora prohibentur. Interdictum autem quomocunque acceptum, vt iuxta tenorem sonat ita obseruandum omninò est.

b Interdictum aliud à iure, aliud ab homine fertur. Et hoc quandoque contra personas, & quandoque contra loca, ob idque aliud vocatur. In rù interdictum generale, personale, aliud generale, locale, aliud particulare, locale, & aliud particulare, personale.

Inducitur hoc interdictum aliquando iuris dispositione veluti ait Lancelotus cum in Ecclesia sanguinis vel humani feminis effusione polluta aut simoniacè consecrata celebrari iure vetatur.^b

Sed & iudex aliquando ex grauissimis causis arcet terram, aut hominem, à diuinis. Quod cum diuersimodè fiat, diuiditur interdictum in generale & particulare, rursum in personale, locale & mixtum. Quæ distinctiones magnū vsum habet, Nam in generali interdicto multum mitigata est antiqui iuris restrictio in cap. Alma mater. in 6. de sent. excomm. in.

In speciali verò interdicto locum habet quod alibi ait Pontifex: Permittimus Ecclesiarū ministris semel in Hebdomada tempore interdicti excommunicatis & interdictis non pulsatis campanis, voce submissa, ianuis clausis, Missarum solennia celebrare causa cōficiendi corpus Domini, quod decedentibus in pœnitentia non denegatur.

c His adde quod à Bonifacio VIII. scriptum est, si Civitas castrum, aut villa subiciantur Ecclesiastico interdicto, illorum suburbia, & conuicinia, eò ipso volumus interdicta ne valeant recipi sententia interdicti.

Lusitaniæ verò quidam populi reuocarunt in dubium quando generale vel particulare dici debeat interdictum terræ. Quibus Innocentius 3. respondet, Nomine terræ non solum regnum vel prouinciam, intelligi volumus, verumetiani villam & castrum & vt in his locum habeat quod de generali dicitur interdicto.^c

Ratione quoque simili, si sit Ecclesia interdicto supposita vel subiecta, nec in capella eius celebrari, nec in cœmeterio ipsius eidem Ecclesiæ contiguis, poterit sepeliri.

Secus si

Secus si ei contigua non existant. Non si quoque in casu conuerso sentimus ne minus dignum maius, aut accessorium principale ad se trahere videatur. Nec vnum, sed plura cœmeteria esse noscuntur, quæ quamuis sibi cohærentia pariete tamen medic seiunguntur. At non sicut in locis ita & in personis lata fit interpretatio. Si enim sententia Interdicti proferatur in clerum, non intelligitur interdictus populus: nec è conuerso.^d

Cæterum cum propter delictum domini, vel rectoris est ciuitas interdicta: ciues eiusdem qui culpabiles non existunt dummodo & ipsi propter dominum vel rectorem puniendum in eis non fuerint interdicti, possunt extra ipsam licitè interesse diuinis.

Cum verò alicuius terræ populus interdicto nodatur singulares ex eo persona (ne sententia effectu careat) non debent alicubi casibus expressis, à iure duntaxat exceptis audire diuina vel Ecclesiastica recipere Sacramenta.

Si quis interdicendi auctoritatem non habens interdicat, vel aliquid eorum quæ diximus in excommunicatione inualida & inania non obseruet, Interdictum irritum ac nullum^e & ex consequenti haud erit custodiendum, obseruatis tamen iis quæ sibi diximus esse obseruanda.

Ad hoc vt interdictum sit iustum quatuor requiruntur iuxta Armillam verbo excommunicatio. num. 15. & communem Doctorum opinionem. Primum est competens præmonitio. Secundum causa rationabilis. Tertium vt causa sit publicè nota. Quartum, vt sententia fiat in scriptis cum expressione causæ. Iniustum proinde interdictum erit, si ex prædictis conditionibus, vna aut plures desiderentur. Sed & aliæ quoque sunt circumstantiæ, quibus interdictum iustum redditur, vt si non à suo iudice ferretur, aut si sententia intolerabilem contineret errorem, &c. At his aliisq; similibus interdictum ita iniustum redditur, vt nullam vim habet ac proinde nec seruandum nec timendum sit. Prioribus verò illis si vna aut plures desint, iniustum quidem fit sed non inualidum, atque de hoc genere iniusti interdicti, multi doctè & luculenter differerunt adeò vt nostri sermonis instituto ampliora non conueniant.

M m

S V-

d Quando interdictum est personale, siue sit generale, siue particulare, hoc est quando in aliquo loco, populus, vel clerus, aut uterque siue collegium aliquod tantum vel vna persona nominata, aut plures interdicitur, non propterea locus ipse quem inhabitant, interdictus est, Quia non locus hic, sed persona interdicitur, ita vt interdictis exclusis, ab aliis clericis, seu religiosis non interdicitur sacra eo in loco celebrari debeant.

e Si quis interdicens auctoritatem non habens, interdicit, interdictum irritum, ac nullum est.

§ IX.

ET si liquidò constet quemlibet pro peccato mortali quoad seipsum esse suspensum, Suspendio tamen quando de Censuris agitur, est quando clerico à iure vel iudice prohibetur aliquod exercitium ordinis vel beneficii. Est enim suspensio ^a censura & pœna proprii delicti, quam qui incurrit si ea durante se diuinis ingesserit irregularitatis laqueo se inuoluet, à quo interdum non nisi per Summum Pontificem liberari poterit. Ea propter Innocentius cauit ne Episcopus vllam suspensionis incurrat sententiam nisi de eo expressa mentio habeatur. Qui autem ab ordine aliquo suspensus connexum actum exercere præsumeret, is ex omnium consensu irregularitatem incurreret. Hinc nascitur disputatio an prædicandi munus Sacerdotio vel Diaconatu sit connexum. Et declaratio quod officium, & beneficium, ordo & Iurisdictio, non sint connexa. Huc pertinet illud Sexti, Is cui est Ecclesiæ interdictus ingressus (cum sibi per consequens censetur in ipsa diuinorum celebratio interdicta) irregularis efficitur si contra interdictum huiusmodi diuinis se ingerat. Cum autem Gregorius ^a scripserit quosdam quo ad alios suspensos esse meminimus suspensos sicut excommunicatos quando nominatim denunciati sunt iuxtà Martini V. extrauagantem vitandos esse.

^a Vocatur Suspendio ea inhæbilis, quæ non iam executionem habiturum ordinum, vel officiorum, quam receptionem abtinentium concernit: sed ad Ecclesiasticas personas, solum modò pertinet, quoniam nemo propriè suspendi potest ab ordinibus, vel iurisdictionibus, nec officij nisi per episcopum prius ea abtulerit.

^b d. 32. cap. nullus. & præter hoc. & 15. q. 3. ca. Scisciantibus.

^c Habes huius Pontificis diploma in nostra Collectione constitutionum Apostolicarum.

Porro inter varias iuris suspensiones vna celebris est contra concubinos ^b notorios in maioribus ordinibus constitutos. Propriè autem ait S. Thomas dicuntur publici fornicarij, quando iudicio & sententia Ecclesiæ sunt conuicti.

Vnde subinfert quicumque à tali fornicario audit missam peccat mortaliter. Præterea Pius ^c I I. suspendit eos qui sine legitima ætate vel extra tempus ordinem sacrum accipere præsumperint. Rursus. Si quis ordinauerit seu ad ordinem præsentauerit aliquem promissionem vel iuramentum ab illo recipiens quod super provisionem sua nõ inquietet eundem, ordinator à collatione præsentator verò ab

verò ab executione ordinum, per triennium & ordinatus ab ordine sic suscepto donec dispensationem super hoc per sedem Apostolicam obtinere meruerint nouerint se suspensos.

Qui suscepit beneficiũ cum cura aut dignitatem Simoniaci tramite, etiã occulto, sub eodem iure est, secundũ Goff. sub quo receptus ordinem simoniacè, quia talis quod est ipso iure Suspendus ^d etiam quoad alios, nec solum ab actibus omnium ordinum, sed & ab administratione temporali, secundum Innocent. in quo beneficio, vel dignitate solus Papa dispensat, præcipuè quando scientibus beneficiatis est commissa Simonia.

Episcopus ordinans aliquem inuitum aut reclamantem suspenditur per annum à celebratione Missæ. ^e

Episcopi & ipsi superiores suspenduntur per annum à collatione ordinum, quos contulerunt religioso cuiuscunque ordinis solenniter aut firmiter non professio, nisi seruato decreto Concil. Trident. ^f

Si quis ordinet conjugatum ad primam tonsuram, per annum est ipso iure suspensus à Collatione ipsius tonsuræ. ^g

Ordinans quempiam ante ætatem secundum sacros canones legitimam præter peccatum mortale quod committit, violando generalem Ecclesiæ constitutionem à collatione quoque ordinum dignus est qui suspendatur. ^h

Episcopi & eorum superiores suspendantur ab ingressu Ecclesiæ; inferiores verò ab officio & beneficio qui in subiectis sibi dignitatibus, Personatibus, Prioratibus, vel Ecclesiis bona in ipsis inuenta post mortem Rectoris earum vel tempore vacationis obuentionia quoquo modo occupant, & tandiu, donec restituerint occupata, nisi ex speciali priuilegio aut consuetudine iam præscripta legitime, seu alia causa. rationabili hoc eisdem competere dignoscatur. ⁱ

Prælati submittentes laicis bona Ecclesiarum ^k seu iura sine consensu seu capituli ac sedis Apostolicæ licentia, sunt suspensi per triennium ab officio, hoc est ab officij executione, & ab administratione rerum scilicet temporalium.

d. 1. q. 1. c. r. & sequentibus. de Simonia cap. 18. & cap. 22. Pan. in cap. per tuas. de Simonia dist. 74. cap. Episcopus. qui & c. gesta. f. Conci. Trident. Sess. 21. cap. 2. quod incipit cum non deceat eos, iuxta Bullam Pij V. que incipit Rom. Pont. editam anno D. 1568. Prid. Idus Octobr. quam nos Scholius illustrauimus. g. Gap. nullus. de temp. ord. lib. 6. h. Cap. ex pœnitentibus. dist. 50. & cap. 2. de bigam. non ord. cap. nullus. dist. 55. i. S. Tho. 4. d. 24. Conci. Trid. Sess. 24. ca. 1. de reform. & D. Anho. Archiep. Florent 3. p. tit. 14. c. 16. §. 15. c. tep. ord. in 6. de Simon Maiolus. Episcopus Viterariensis in opusculo de irregularit. lib. 4. cap. 3. §. 7. k. De reb. Eccl. non alien. cap. hoc consultissimum. lib. 6.

ralium secundum Io. And. Item Clerici qui hoc scientes non denunciant superiori, suspensi sunt per triennium à receptione beneficiorum illius Ecclesiae. Ea verò requiruntur, ut hæc Suspendio incuratur, quæ adesse debent, ut laici sint excommunicati qui vi aut metu id exigunt ab Ecclesiasticis.

Fratres Minores perturbantes fratres Prædicatores & contra, in officio Inquisitionis contra hæreticos &c. ipso facto sunt ab executione sacrorum ordinum suspensi nec potest talis Suspendio remitti nisi per sedem apostolicam vel inquisitorem cuius officium perturbauerunt.¹

Excommunicatus maiori excommunicatione, Suspendus est ab omni actu legitimo.^m

Non seruantes interdictum sunt suspensi ab officio & beneficio, & omni Iurisdictione.ⁿ

IRREGULARITAS.

§ X.

EX ipsius vocis Etymologia dicimus Irregularitatem priuationem regulæ, & inhabilitatem quandam ad ordines, ita quidem ut Irregularem illum putemus qui nec ministrare in susceptis nec ad maiora ascendere potest. Est ergo Irregularitas nota seu impedimentum Canonicum ex facto, seu defectu proueniens quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoueri, & in eis iam promotus ministrare prohibetur proueniens in Clerico ex violatione Censuræ Ecclesiasticæ vel ex alia notabili inobedientia. Nunquam autem incurritur nisi secundum casus & modos in iure expressos, Estque considerandum quod in dubio iuris contra irregularitatem sit iudicandum, sed in dubio facti in Conscientia tutior pars est sequenda.

Contrahitur sæpè Irregularitas ex Indecentia sine delicto (sicuti ex defectu natalium.)

Hic autem in re dubia aut occulta, facilior est, quam alias dispensatio.

Similiter est irregularitas ex defectu ætatis, quam Concilium Tridentinum. Sess. 23. determinauit.

Tertiò

Tertiò ex defectu corporis, unde titulus est in primo Decretalium, de corpore vitiatis ordinandis vel non ordinandis.^b

Sunt & alij defectus patientes irregularitatem. Defectus scientiæ, Baptismi, & mentis. Irregularitas quoque contrahitur non modo per homicidium & mutilationem, sed etiam cum quis operatur aliquid quod sit propriè mortis vel Lætionis causa. Nunquam tamen Irregularitas incurritur si effectus non sequatur. Neque putandum est irregulares fieri quotquot assistunt, quamuis in generali Concilio statutum sit. Sententiam sanguinis nullus clericus dicat, aut proferat, aut vbi exerceatur interfuit. Cæterum canones aliquot insinuant Chirurgum promoueri posse, licet quidam sub eo mortis periculum incurrerint, modo conscientia eum non remordeat. Est quoque post tempora Sancti Thomæ in Concilio Viennensi statutum, non tamen cum prioris vllius iuris derogatione, si furiosus aut infans, seu dormiens hominem mutilet, nullam ex hoc incurrit Irregularitatem.^c

Præterea Prælati vel clericis quibuscunque qui de laicis suis malefactoribus querelam penes secularem iudicem deponentes petunt emendam sibi fieri & provide-ri protestando expressè ad vindictam seu pœnam sanguinis non intendunt imputari non debet, quamuis alias in tali casu de iure debeat pœna sanguinis irrogari, si iudex mortem illis inferat iustitia exigente. Tamen inquisitor tradens hæreticum iudici saculari licet instet ut comburatur non fit irregularis. Neque etiam alij Clerici dū cum protestatione similiter proditorem aut proditorem reuelant etsi fortassis in corde appetant supplicium. Porrò non quæuis mutilatio irregularem facit sed mutilatio membri, attamen qui partem cuiuslibet digiti sibi ipsi volens abscidit, hunc ad clerum, canones non admittunt. Corpore deformes, seu ut vocantur in iure vitiati, à sacris officiis prohibentur.^d

Similiter omne vitium notabile in quocunque membro, veluti si quis careat aliquo membro aut parte, vel membrum habeat debile, ut oculus cæcum, vel manum

Mm 3 aridam

^b Iudicium autem huius defectus est penes Episcopum, sed dispensatio ordinariè penes Pontificem, quæ quam consuetudo quibusdam Episcopis dispensationem nonnullam permittit, maxime in læsione, & deformitate post ordinationem superueniente.

^c Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat in usum. Neque Clericus vim vi repellens cum moderamine inculpata tu-

rela si occiderit, fit irregularis. ^d Et hoc duabus de causis. Primum propter inhabilitatem ad exequendum officium, deinde ad tollendum scandalum propter deformitatem. Unde generaliter tenendum est, quod vitio corporis quomodocumque prouenerit, si hominem reddat inhabilem ad frangendam hostiam, aut calicem, impendit promouendum, ac promotum ab administratione prohibet.

¹ Clemens 4. in privilegio pauperatis alijssimæ. ^m De sentent. excom. c. solut. lib. 6. ⁿ De excessib. prælat. cap. 18. Tanta.

^a De Irregularitate, studio- sus lector consule qua leguntur apud D. Ant. 3. p. tit. 28. c. 1. & Io. And. & Archid. in c. 1. de re iud. lib. 6. & Villa. de irregul. col. 1. & Syluest. Tabien. & Armil. in verbo irregulartas. Aluar. Pelag. de plancti. Eccles. lib. 1. art. 46. Marianus Socinus in cap. sententiam. col. 2. Ne cler. vel monac. Navarrus in Enchiridio cap. 27. de irregul. 191.

e De bigamis.
non ord. c. 1. 2.
& 3. & dist. 34.
cap. præcipi-
mus. Si quis
viduam. & ca.
lector.

f Cuius rei
quatuor efficiū-
tur cause, qua-
rum prima est,
quod bis coniu-
gatus nō potest
ap̄te significare
unionem Domi-
ni nostri Iesu
Christi cum Ec-
clesia vnica, &
Sancta sponsa
sua. Altera quod
præstantia, &
dignitas sacra-
menti ordinis
hoc meretur. c.
Vna. dist. 26.
Tertia quia Bi-
gamia est signū
incontinentiæ c.
Proposuiti. dist.
82. quæ à statu
clericali planè
remota, & alie-
na esse debet.
Postrema quod
ad castitatem
persuadendam
inutilitatem
non habet.

g 1. Impia. C.
de decur. l. 2.
§. miles. ff. de
his qui no. in-
fa. vbi inquit
Gl. quod sicut
infamia mili-
tarem ipso facto
militia priuat
ita in aliis dig-
nitatibus, &
honoribus, à
militia quo-
que cœlesti
spoliatur.

aridam, aut aliud membrum inefficax, scandalum, siue pe-
riculum adferens.

Non habens maculam in oculo, sed vnum altero cras-
siorem, vel vtrumque prominentem secundum Asten. pro-
moueri non inhibetur.

Gibbosus etiam minimè excluditur nisi adsit nimia de-
formitas, aut debilitas secundum Archiep. Claudum quo-
que consuetudo non repellit nisi talis sit vt sine baculo, al-
tari insistere nequeat. Intelligere tamen de claudo à natu-
ra, aut nulla sua culpa alioquin alia habenda ratio esset.
Nam si quis Clericus in infirmitate positus, Medici inci-
sione claudus efficitur, promoueri ad sacros ordines non
prohibetur dist. 5. cap. Si quis in.

Huc etiam referendi sunt vel iure vel facto infames,
quo pertinet regula Iuris Infamis non pateant portæ
dignitatum. Et illud Carthaginens. Concil. Ex pœnitenti-
bus, quamuis sit bonus, tamen Clericus non ordinetur. Et
canon. Si quis viduam vel eiectam acceperint, aut mere-
tricem, aut ancillam, aut aliquem de his quæ publicis
mancipantur spectaculis, non potest esse ex numero eorū
qui sacro ministerio deseruiūt. Bigami quoque huc inter
corpore maculatos adducuntur, hoc est qui cum pluribus
vxoribus vel vna vxore non Virgine corpus suum conta-
minarunt non solum executione & susceptione ordinum,
ita, vt sine dispensatione nec actum alicuius ordinis pos-
sint promoueri, sed omni etiam clericali priuilegio priuan-
tur aded vt foro seculari prorsus subiecti sint, consuetudi-
ne in contrarium non obstante quibus tonsura quoque
prohibetur sub anathemate. f

Nunc quod ad delicta attinet, Irregularitas incurritur
ex sacrilega reiteratione baptismi. Et ex illicita ordinum
functione & susceptione iuxta titulum, de clerico excom-
municato & deposito ministranti, aliæque sacri iuris loca.
Ex quocunque denique crimine enormi & notorio tum
ab Infamia, & quæquidē Infamia iuris ciuili potissimum
tollit executionem ordinum & exercitationem vsuque
cuiuslibet dignitatis & honoris, quæsitum ac quærendum.
Hinc collatio infami facta ipso iure nulla est, per regulam.

Infamis

Infamis de reg. Iuris. lib. 6. & l. 2. C. de dignit.

Infamia Canonica maior est quam Ciuili propterea
quod latius patet, communiter enim omnes Infames se-
cundum leges, infames etiam sunt secundum Canones vt
probat textus in c. Omnes verò infames. 6. q. 1. & no. Innoc.
in cap. Qualiter & quando. 2. de accusat. Similiter omnes,
qui suis culpis ad ordines promoueri non possunt, vt in d.
c. Omnes. in tex. & gloss. ac. §. Porro.

Infamia facti prouenit ex communi hominum sermo-
ne, ac locutione, de qua per Bar. in l. de minore. §. tormen-
ta ff. de quaest. Est autem qua aliquis de facto dicitur infa-
mis, secundum Gloss. Ray. vel propterea quod apud bonos
ac graues viros super crimine aliquo aggrauatur. Infamia
autem non afferit paucorum aut dicta multorum leuium
modò apud bonos & graues non sit opinio læsa.

Interdumque ducitur hæc infamia facti ex alia causa vt
quia iuste fuerit in vincula coniectus, aut propter crimen à
testimonio repulsus.

Possent autem Sacerdotes à peccatis absoluere & Eu-
charistiam ministrare manente irregularitate.

Tollitur verò irregularitas tribus modis per baptismū
quæ non est ex digamia aut defectu, per ingressum religio-
nis quæ non est ex iisdem capitibus aut ex delicto homi-
cidij voluntarij, & per dispensationem. Vbi plenissima est
Summi Pontificis potestas.

DE ABSOLVTIONE ET DISPENSATIONE.

§ XI.

AB excommunicatione quæ factò incurritur quibus
aut alibi adiecta sit. Ea verò quam iudex protulit regulari-
ter ab eo est dissoluenda. Quosdam tamen casus vt dixi-
mus, summus Pontifex sibi reseruat. Cæterum Archiepi-
scopi sententias interdicti suspensionis, seu excommuni-
cationis nullatenus nisi vocatis partibus & de appellatio-
ne legitime cognita reuocent, aut denuncient esse nullas.
Neque vnquam potest aliquis absolui cum iniuria partis.
Velim

la l. licet. ff. de
obse. à liber.
& 6. q. 1. cap.
sunt plurimi.
vt not. in cap.
licet ex quo-
dam. de test.
i. Licet quoque
ex statuto Con-
cily Tridentini
sess. 24. cap. 6.
Episcopis in irre-
gularitatibus
omnibus ex de-
licto occulto
prouenientibus
excepta ea quæ
oriuntur ex homi-
cidio voluntari-
o, & exceptis
aliis deductis ad
forum conten-
tiosum dispen-
sare.

^a Potestas ab-
soluendi, quae in
Bullis & Iubi-
leis datur, ex-
ceditur tantum
ad forum con-
scientiae. Et ad
illum effectum,
ut illa vice ab-
solutio impen-
datur. Quod
Pius V. in Iubi-
leio anni 1568.
declaravit. Cui
autem ibidem
à beneficio ab-
solutiois exclu-
dit, aberrantes à
fide Catholica:
& libros dam-
natos habentes,
voluit eos à qui-
busvis absolui,
sed, riam ordi-
nariam non co-
arctavit. Reli-
qua per Cano-
nistas interpre-
tantur.

^b S. Thomas.
2. 2. q. 100. art.
2. in responsio-
ne ad 3. Conu-
macia enim po-
testat pecuniarie
secundum con-
suetudinem re-
gionis puniri, ut
vult Innocen-
tius III. In
Concilio Lug-
dunensi, ut ha-
beretur extra. de
sent. excommu.
cap. venerabilis.
§. denique in 6.

Velim autem omnes scire absolutionem à quacunque excommunicatione vel censura non pretij ratione sed gratis fieri debere, ita diffiniente generali Lateranensi Concilio sub Innocentio 3. cap. 49. Sub interminatione diuini iudicij penitus interdiximus ut causa cupiditatis nullus audeat excommunicationis vinculo aliquem innodare, vel absoluere innodatum in illis maximè regionibus, in quibus ex consuetudine, cum excommunicatus absoluitur pecuniaria poena, mulsetur. ^a Statuentes, ut cum excommunicationis sententiam iniustam fuisse constiterit, excommunicetur ad restituendam pecuniam sic extortam per Censuram Ecclesiasticam compellatur. hæc ibi. ut habetur in 2. volum. Concil. Nota tamen quod etsi non liceat aliquid accipere pro absolutione ab excommunicatione, nec aliquid exigere ab eo qui absoluitur, quasi pretium absolutionis (hoc enim esset Simoniacum propter quod Innocentius 3. in cap. ad aures de symonia ita dicit. Quoniam indignum est & Ecclesiasticæ rationi contrarium ut absolutionis beneficium redimatur districtè mandamus quatenus si præfatus. N. debitum soluit ipsum faciat gratis absolui, si excommunicatores id non fecerint requisiti) licet tamen aliquid pecunia exigere, in poenam præcedentis culpæ pro qua fuit excommunicatus. ^b

Dispensatio seu licentia & permissio contra rigorem iuris, iuris inquam præcipientis vel prohibentis aliquid, debet gratis largiri siue super irregularitate siue in quibuscunque aliis in quibus de iure competit Episcopis ut amplè docet glossa super cap. At si Clerici. De Iudiciis. Idem pro suspensione siue ab officio, siue à beneficio, siue à quibuscunque actibus spiritualibus contingat quod scilicet gratis fiat, ordinem suspensionis, Reconciliationis, Depositionis, dispensationis, degradationis, & restitutionis habes in Pontificali 3. parte.

Sed ut licita sit dispensatio duo requiruntur, vnum ex parte dantis, nempè potestas, alterum ex parte petentis scilicet causa iusta. Quare si impetratur ob falsam causam vel tacita veritate nulla est dispensatio. c. 2. de filiis presbyterorum. & c. non potest. de præbend. lib. 6. Duæ verò causas ex

sæ ex pluribus generales attendi solent. ^c Neccesitas & utilitas. Vnde quæri solet, An dispensati sine causa legitima sit tuta Conscientia quoad Deum? Respondent doctores cum distinctione. Si dispensans sit inferior, conscientia dispensati tuta non est, nec quo ad Deum, nec quo ad Ecclesiam, quia dispensatio facta est sine causæ cognitione. Sed Papa quidè in his quæ sunt iuris positivi sine causa dispensare potest, non autem in illis quæ sunt iuris diuini, ut in voto, iuramento, & similibus. Iusta tamen causa dispensante summo Pontifice, tenet dispensatio etiam tuta conscientia dispensati. Est ergo primum dispensatio relaxatio præcepti aliquid iniungentis superioris vel prohibentis. Deinde obligationis Deo factæ, ut voti, tertio obligationis cum iuramento factæ proximo. Veruntamen dispensatio fieri non debet, nisi in commune bonum cedat, pro quo lex omnis constituitur. Nam quantum periculi Reipub. inde confletur, ubi legum dispensatio, aliis priuatis respectibus & silentis causis fieri cœpit, locus in quo Ecclesia Dei iacet apertissimo documento est. Nam si leges nihil aliud emolumentum in rempublicam conferant, quam quod sint Principi fructuosæ, perniciæ sunt potius & labefactio boni publici. Fit enim inde ut soli pauperes legibus exercentur sed qui illis indigent subiiciantur nulli.

MONACHI ET REGVLAREM VITAM PROFICIENTES SVB TUTE LA METROPOLITANI
CONSTITVTI.

§ XII.

O R D O, res, & officij ratio postulant, ut in hac eximia corporis Ecclesiastici & Oeconomiae Canonicae classe insalutatos minimè relinquamus eos qui sub Metropolitani protectione ponuntur quique diligentius amplecti summi numinis Consilia vitæ profectò durioris, sed felicitioris ac excellentioris Institutum sequuntur. O celebre viuendi genus! quo sub humili & vili paupertate omnium ditissimi efficiuntur, adeò ut mihi iure liceat uti facundissimi Quintiliani oratoris verbis dicentis, Nemo

^c Dispensatio est prouisa iuris communis relaxatio, vilitate, seu necessitate pensata, vel est rigoris iuris communis relaxatio facta cum causæ cognitione gl. doct. in c. requisitis. §. nisi rigor. 1. q. 7. Specul. in tit. de lapsis. & dispensatio. §. 1. in 1. parte. Pa-normit. in cap. cum in cunctis. col. 1. de elect. & in cap. dudum. 2. col. an. tepenulim. de elect. ac in cap. de multa. & c. excurranda. §. qui verò. De præbend. & dispensationes rerum nonnquam cogunt. parum quidem à debito rigore quosdam exire foras, ut maius aliquid lucrifaciant, caput. dispensationis. 1. q. 7.

* Quintil. lib. 1. de instit.

N n vnquam

a Nec probe aliquid dictum, scriptum, aut factum esse existimant, ubi non intermiscetur, maledicentissima somnia in vite monastica studiosos. Et quot clarissimi scriptores inveniuntur qui laudibus eximii hanc viuendi regulam euenerunt, tot indigni Blatterones exciterent quæ nomen Monachi patienter ferre non poterunt. Sic semper sunt boni viri sui Sabana. Furiosis Anonymis, aut Pseudopetræ libellum debacchantur, & posthæc iactant id in defensionem noui Euangelij fieri.

b Augustin. Psal. 132.

c Nulla est concordia Monachis cum Hæreticis. Quid vnicuique cum Benedicto? quid Lutherus cum Bernardo? quid Calvinus cum Dominico? quid Quinglius cum Francisco? Que concordia filii lucis, & tenebrarum quomodo hec tantopere disparia coalescent? Quis nexus habetur hominum Epicureorum;

vnquam pro re aliqua plus dedit quam qui sibi ipsi nihil relinquit. Noua profectò ditandi cura, imò antiquissima, cuique tot impiæ hæreticorum phalanges insidiantur, ita vt nulla frequentior vox in eorum nenijs audiatur quam monachismi insolentissimæ contumeliæ, a & mordacia scomata.

Quot amabo nobis subinde misit rabiosos libellos & demetes Satyras illud nouum Euangelium cuius fortassis alumni martirij palam retulisse putant cum dicta tacendaque effutierint in Monachos. Quis non agnoscat hic spiritum Euangelicum, quo mille iam annis caruit mundus? Esto sit Euangelicum furere, sæuire, debacchari in peccatores & noxios, verum indigna mendaciorum congerie impetere & obruere caput immerentium an & istuc exemplum Euangelicum est? Acrius autem id me mouet Monachatum ab iis potissimum calumniari qui turpiter derelicto Monachismo in Apostasiam præcipites ruerunt & inde insolentius execrati sunt priorè viuendi statum, à quo penitius alieni facti sunt vt eleganter docuit Augustinus. b

Quando vos (inquit) rectè hæreticis de Circumcellionibus insultare cœperitis vt erubescendo sanentur illi vobis insultant de Monachis: Primò si comparandi sunt vos videtis quid opus est vt verbis nostris, comparentur ebriosi cum sobriis, præcipites cum simplicibus, vagantes cum congregatis? sed tamen dicere consueuerunt, quid sibi vult nomen monachorum? Quando melius dicimus nos quid sibi vult nomen Circumcellionum? Quid istis sacris piisque hominibus cum numerosa nebulonum istorum hæreticorum nube. c

Palsim euulgata sunt deliria & insomniæ quæ Pseudomonachi illi omnes Lutherus, Pomeranus, Bucerus, Pellicanus, Munsterus, Menius, Musculus, Miconius, Oecolampadius, Petrus, Martyr, Calvinus, Ochinus, Bezeus Apostate perfidissimi in Monasticen euomere. Et cum omnes variis distrahantur opinionibus equè tamen valent singuli in Monachorum contumeliam, nec parum laudis sibi deferunt Thraones isti cum egregiè oblatrant Monasteria quæ prius venerati sunt, & è quibus profugi & extorres miserè

miserè comilitones suos stantes in acie exhorrent. Longè aliud censuerunt antiqui Patres ferre omnes qui cœlestem diuinum atque aureum viuendi modum Monasticè profitentur quàmque toties scriptis extollunt vt vnus singulare præconium numerosissimam Iniuriarum hæreticarum farraginem conuineat. Mihi ergo licebit eorum testimoniis inniti ad expugnandam aduersariorum audaciam non solum tuendæ matris meæ causa, sed veritatis & Christiani nominis amore. Occurrit imprimis totius Græciæ lampas & gloria Ioannes Chrisostomus d qui doctissimis monumentis Monasticam vitam, Regum, & Principum luxuri anteponit cum inquit. Si quis ad Aegypti veniat similitudines paradiso prorsus omnem illum eremum videbit digniorem, & innumerabiles Angelorum cœtus id corporibus fulgere mortalibus, est enim cernere tota illa regione diffusum exercitum Christi & admirabilem illum regium gregem, virtutumque cœlestium conuersionem in terris micantem. Atque hæc non in viris solum verum etiam in fœminis splendere conspicias. Non ita variis Asterorum choris cœlum refulget, vt Aegyptus innumeris Monachorum ac virginum distinguitur atque illustratur habitaculis. Hæc Epænesis laudatissimam Monasticen commendans à laudatissimo Patre proficitur summa verborum maiestate. e

Augustinus pari mente ductus austeram sanctam & sydeream profectò vitam Monachorum Eremitarum, Cœnobaritarum Manicheis perfectionem iactantibus obticiens Nihil (inquit) de iis dicam qui secretissimi penitus ab omni hominum conspectu pane solo, qui eis per certa intervalla temporum affertur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, perfuentes colloquio Dei, cui puris mentibus inhæserunt, & eius pulchritudinis contemplatione beatissima, quæ nisi sanctorum intellectu percipi non potest. Nihil inquam de his loquar, videntur enim nonnullis res humanas plusquam oportet, deseruisse non intelligentibus, quantum nobis eorum animus in orationibus profitetur & vita ad exemplum, quorum corpora videre non finimur. Sed hic disputare longum & superuacaneum puto, N. n. 2 nam.

Voluptuariorum cum rigida summa solitudine, Hieronymi, Augustini, & reliquorum, vt venerandam Patrum Alexandrinorum, Aegyptiorum, ac Thebanorum causam taceat. d Chrisostomus Homilia 8. in Mattheum. e Nec minore gratia, & lepore scribit Athanasius Martyres quidè sepe vel vno temporis momento, cum cœcessent perfectionem assecutos fuisse, ac Monachorum vna singulis diebus per Christum certans. Martyr est, id est testimonium Christo dicit, nõ aduersus sanguinem & carnem in acie instructa, sed aduersus principatus, aduersus potestates, aduersus mundi Dominos, rectorum tenebrarum harum, aduersus spirituales astutias, usque ad vltimum spirituum certamen habens, & coronatur armatura Dei induta. f August. Lib. de morib. Eccl. 1. cap. 31.

nam hoc excellens fastigium sanctitatis cui non sua sponte mirandum & honorandum videtur, oratione nostra videri quis potest? Sed si hoc excedat nostram tolerantiam quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis ac desertis mundi huius illecebris in communem vitam castissimam sanctissimamque congregati simul ætatem agunt, viuentes in orationibus in lectionibus in disputationibus nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti nulla inuidentiã liuidi, sed modesti, verecundi: pacati, cõcordissimam vitam & intētissimam in Deum, gratissimum ipsi munus offerunt, à quo ista posse meruerunt. Nemo quidquam possidet proprium, nemo cuiquam onerosus est. Patrēs verò non solum sanctissimi moribus, sed etiam diuina doctrina excellentissimi, nulla superbia consulunt his, quos filios vocant, magna sua in iubendo autoritate, magna eorum in obtemperando voluntate. §

Altiùs personantem Monasticæ vitæ Paronymum attendite Theologum. Vides istos (inquit) opibus & domibus carentes, excarnes, exiles, & exangues, etiam Deo hac ratione appropinquantes illotis pedibus, & humi cubantes qui infra cum sint, inferiora superant, & inter homines supra humanam conditionem sunt, vinosos & liberos detentos & tamen nõ teneris quorum in mundo nihil est, & omnia supra mundum, quorum duplex est vita, altera quæ despicitur altera quæ appetitur qui per mortificationem sunt immortales qui per solutionem Deo copulati & apti sunt, quorum sunt fontes lucis & quorum iam sunt irradiationes, quorum angelicæ psalmodiæ, & per noctes stationes & mentis ad Deum raptæ peregrinatio quorum denique purgatio, quorumque repurgari est. Optimas veri monachi & insitas conditiones enumerat Climachus h his verbis. Monachus est ordo & status Angelicus in corpore materiali & sordido consummatus. Monachus est qui solum ad Deum acie mentis intentus illum semper orat in omni tempore & loco & re. Monachus est perpetua naturæ violentia, sensuumque vigilantissima & indefessa custodia. Monachus est castificatum corpus, expiatum os, animusque diuino semper lumine irradiatus. Monachus

g Idem Augustinus post hæc concludit. Hos mores hanc vitam, hunc ordinem, hoc institutum se laudare velim, neque digne valeo & vereor ne iudicare videar per se ipsum tantummodo expositum placere non posse, si super narratis simpliciter etiam laudatoris addendum putauero.

h Climach. Grad. 7. Idem Grad. 26. de monachis sic inquit. Monachorum quidem lux angelica sunt, sanctorum autem moralium lux monastica disciplina.

nachus est afflictus & mœrens animus qui iugi mortis memoria, siue vigilans siue obdormiens seipsum semper exercet.

Quamobrem nos hunc paragraphum adiecimus inter pia Episcoporum officia, quo moneantur eorum Charitatis interesse istos Monachastigas & audacissimos Sycophantas arcere & pœnis multare & viros religioni addictos tueri & defendere. Quod illis nec arduum nec factum difficile erit si considerent quot commodi oriantur gregi ex indefessa eorum vigilantia qui merito Episcoporum cooperarij vocantur.

DE MONASTERIIS.

§ XIII.

VT ELARIS veluti Deus est Episcopus omnibus vitæ Monasticæ professoribus eòsque sua cura speculari debet ne quid vitæ regulari dissonum & alienum oriatur. Primùm ergò id magni ponderis existimo fore nec minoris commodi si Episcopi sententia nullus in posterum Abbas eligatur nisi in regula monachali bene instructus propter quod Innocentius 3. reprehendit quemdam Cardinalem sedis apostolicæ legatum a quod quendam iuuenem nobilem monachum factum à monachis in Abbatem postulatam confirmavit & Abbatem instituit, quod irritauit omninò summus Pontifex & electionem illam & institutionem irritam esse & inanem declarauit, addens, Verum postquam fuerit in regula competenter instructus, si vrgens necessitas & euidentis utilitas ipsius monasterij postulauerit purgatione recepta poterit in Abbatem assumi ne monasterium opprimatur, incurfibus malignorum. Et nisi professus. Vnde Gregorius 9. ita statuit cum in magistrum assumi nõ debeat qui formam discipuli non assumpsit, nec sit præficiendus qui subesse nõ nouit non intellecto per te quod in quibusdam regularibus domibus iure diocœfano tibi subiectis sunt quidam in Abbates nõ professi ordinem regularem assumpti, mandamus quatenus cum Abbates tales esse non debeat qui per professionem

a Legatus non potest dispensare: ut homo aliter professio nis eligatur, quod apparet ex eo quod casatur electio, postulari autem potest, & tunc si postulat in Abbatem, non de facili admittere: sed si postulare ad aliam dignitatem, ut Archid. vel consimilem non oportet ita solemnem inquisitionem fieri. Et quatinus clericus sciat regulam: non tamen probauit vitam vel habitum: q. 3. monasterium cum non sit probatus in regula, non potest fieri Abbas, sicut Neophytus qui non est probatus in Clericatu, non potest fieri Sacerdos, vel Episcopus. 48. distim. sicut Neophytus. Hæc & Innocent. in l. 1. decretal. cap. 28.

monachi & regulares canonici non fuerint ad amotionem eorum quos tales inueneris sublato appellationis impedimento procedas. Et habetur de Elect. cap. cum in magistrum.

Bonifacius 8. ita statuit prout habetur extra. de elect. ca. 28. scil. nullus in 6. ^b Nullus religiosus in Abbatem seu ad prælaturam eligatur nisi antea fuerit ordinem regularem expressè professus, quòd si secus actum fuerit eo ipso irritum habeatur, imò ubi non professus eligitur ad regimen Ecclesiæ regularis cassatur Electio, vt vult Innocentius 3. in cap. Cum causam. de Electione. cap. 37. cum ad nostram. Propter quod Concilium Lateranense sub Leone 10. celebratum Sessio. 9. can. 3. ita statuit. Et quoniam ex Commendis monasteriorum, monasteria ipsa tam in spiritualibus quam in temporalibus grauiter leduntur quippe quorum edificia partim Auaritia vel incuria collabuntur & indies diuinus cultus in eis magis diminuitur. Volumus & sancimus vt cum illa per obitum Abbatum qui illis præerant vacauerint nullomodo cuiquam possit commendari, sed de persona idonea iuxta præscriptam constitutionem eis ita prouideatur vt illis decet idonei Abbates præfaturi sint.

Præterea obseruari faciant Episcopi decretum illud Concilij generalis Lateranensis sub Innoc. 3. cap. 13. ita habentis, ^c illud etiã prohibemus ne quis in diuersis monasteriis locum monachi habere præsumat nec vnus Abbas pluribus residere. Et habetur de religiosis domib. cap. finali. Similiter ne Abbates bonorum monasterij dilapidatores sufferantur sed tanquam indigni & damnosi deponantur ex cap. licet & cap. sequenti de Simonia.

Insuper non permittat eos habere peculium nec lucri causa negotiari vt statuit Concilium Lateranense de statu monachi. propter quod Alexander 3. Londinensi Episcopo ita scribit. ^d Relatum est quod monachi seculariter viuunt & alios suo exemplo corrumpunt, idemque mandamus quatenus eos ad obseruantiam regulæ appellatione remota compellas, vel si tibi ausu temerario restiterint eis eiectis fratres alterius ordinis si non potest præscriptum monasterium

^b Ad regulam Ecclesiam non tenet electio facta de non regulari. Inn. in cap. cum causam. de elec.

^c Monachi monasterij licet profanationem fecerint in maiori monasterio, & ibi habitus sumptuerint, & in Abbatibus obedientia semper remaneant, si tamen mittantur per prioratus: vel cellas non debent ad Electionem Abbatibus, vel ad alia negotia monasterij vocari, quia idem monachus non debet habere in diuersis monasteriis locum. ^d Concilium Lateranense sub Alexand. 3. cap. 10. & cap. 2. cod. ead. in 1. Compil.

monasterium in suo ordine reformari in illud inducas vt labores impiorum iusti edat, & illi tandem rubore perfusi ad sui ordinis obseruantiam reuertantur. Et habetur. ne Clerici vel monachi c. relatum est.

Ab aliis insuper abusibus Episcopi monachos coerceant & corrigant de quibus per Episcopos corrigendos mandat archiepiscopo Lusitano Innocen. 3. modo & forma descriptis in c. 4. de Officio iudicis ordinarij. Ad qualem autem vitam regularem debeant induci monachi docet abundè Innocentius 3. in c. cum ad monasterium. Super exemptos monachos vel religiosos aliqua potest Episcopus, ipse enim super omnes personas suæ diocesis Ecclesiasticas religiosas & seculares potest suam ordinariam Iurisdictionem exercere nisi ostenderit se iure vel priuilegio exemptos vt decedit Bonifacius 8. Extra. de Priuilegiis cap. 7. scil. Cum personæ in 6. Vnde ipse tanquam ordinarius poterit illum compellere per suspensionem officij & beneficij appellatione remota ad coercendum vacandum vt vult Innocentius 3. in cap. Quanto. de officio Iudicis ordinarij. Præterea religiosos quantumuis exemptos de claustris exeuntes ad audiendas leges vel phisicam, id est, medicinã & nisi infra duorum mensium spacium ad claustrum redierint excommunicationis sententia incurrisse publicè denunciare tenentur, si in suis diocesis huiusmodi student vt dictis ordinariis & Diocesanis distinctè præcipiendo mandat Honorius in cap. super specula, ne clerici vel monachi. Præterea exempti non sunt à pœna qui in monasterio degere soliti extra monasterium notorium aliquod crimen ita admiserint vt offensionem in populo dederint, eos superior infra aliquod certum tempus ab Episcopo præfixum seuerè puniat, ac de pœna sumpta Episcopum certum reddat, alioquin superior ipse officio se priuatum iri nouerit, delinquens autem ipse Episcopi arbitrio digna pœna afficiatur.

Monasteria noua tam viuorum quam mulierum aut coniugatorum ne vsquam in vrbe vel in diocesi construantur nisi ei rei Episcopi assensus accesserit.

Eorum superiores piè moneantur vt cum aliquem ad verbum

^e Monachi in corrigibiles de monasterio expellantur, & reformabitur monasterium de fratribus alterius ordinis, si monachus eiusdem ordinis reformari non potest. ^f De statu monachorum. cap. ne in agro. §. quia verò. ubi hac etiam prohibentur. facit text. in l. De nobis. C. de Episcopis & clericis.

^g Ex constitutione Turonensis Concilij puniuntur religiosi, audientes leges, vel phisicam Alexandr. Pap. III. videt cap. 1. ne clerici vel monachi. li. 6. & quod statum est in Concilio Lateranense sub Leone X. Sess. 8. paulò post princip. in consuet. incip. Apostolici regimin.

verbum Dei enunciandum confessionesve audiendas emissuri sunt videant diligenter cui id facultatis concedant, neque modo literarum scientiæ, sed etiam morum integritatis & maturitatis rationem habeant. Idq; in præmis curent, vt in suis monasteriis sacra lectio nõ desit quo magis omnes ad ea munera obeunda idonei reddantur. §

Nemini cuiusvis ordinis regulari, nisi qui ab Episcopo scriptis probatus sit penitentiam sacramentum ministrare liceat. pena suspensionis proposita, vt supra cautum est.

Episcopi denique punire, possunt religiosos & regulares exemptos, executores testamentorum, nisi ipsis locorum ordinariis debitam rationem reddiderint vt statuit Clemens 5. in Concilio Viennensi prout habetur de testamentis & vltimis Voluntatibus capit. Vnico in Clementinis.

Postremò regulares exempti habentes Ecclesias in quibus habent ius patronatus, nisi infra tempus à Lateranensi Concilio institutum ad vacantes Ecclesias Episcopo personas idoneas præsentauerint, ex tunc Episcopo liceat appellatione remota in eisdem ordinare rectores qui eis præesse nouerint & prodesse, vt habetur de supplenda negligentia Prælatorum. cap. 2.

Sint autem Episcopi protectores & defensores monasteriorum ita præcipiente omnibus diocæsanis Episcopis generali Concilio Lateranensi cap. 12. vt per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescant aduocatos iure dominos, Rectores Consules, Magnates, seu quolibet alios ne monasteria præsumant offendere, in personis ac rebus, etsi forsitan offenderint eos ad satisfactionem compellere non omittant vt liberiùs & quietiùs omnipotenti Deo valeant famulari, & habetur de statu monachorum. cap. in singulis regnis. §. Porro. Nec permittant Episcopi monasteria dirui aut in habitaculũ sæculare commutari ita statuente sacro Chalcedonensi generali Concilio can. 23. quæ semel sunt dedicata monasteriorum consilio Episcoporum maneat perpetuò monasteria, & res quæ ad ea pertinent monasteriis reseruari oportet, nec possunt ea ultra fieri sæcularia habitacula. Qui verò permiserint hoc fieri subiaceant his conditionibus quæ per canones constitutæ sunt. Et habetur. 19. q. 3. cap. quæ semel. Eugenius etiam Papa ita habet de Xenodochiis & aliis etiam similibus

In Auctoritate Episcoporum compescendi sunt, qui ruinas & offensas monasteriorum commouent. Concil. Lateranen. sub Innoc. III. cap. 12. Et cap. 2. de statu religiosorum Concil. Trid. Sess. 25. titul. de regul. cap. 8.

libus locis, per sollicitudinem Episcoporum in quorum Diocæsi existant ad easdem vtilitates quibus constituta sunt ordinentur. Et habetur de Religiosis domibus. cap. Xenodochiis.

DE VITAE REGULARIS SANCTIMONIALIUM CVRA, PROTECTIONE, ET REFORMATIONE.

§ XIII.

EPISCOPO tanquam totius diocæsis capiti, is paternus eluceat amor, in sanctimonialium sollicitudine, vt nihil sua incuria exiliat sanctissimis decretis & vitæ regulari candori contrarium. Verumtamen multa hodie hinc progredi scandala videmus, & in ipsius Religionis ingressu summa expectatio actionum a & vitæ puritatis violatur. Eò enim deuentum est vt ab ipsa Simonia auspicari liceat nec ad monialium cœtum recipiantur absque precio, paupertatis prætextu tam fœdo vitio blanditur. In quod seuerè sed æquè animaduertit generale Concilium Lateranense his verbis. Quoniam Symoniaca labes ad cœdè plerâsq; Moniales infecit vt vix aliquas sine precio recipiant in sorores, ne id de cætero fiat penitus prohibemus, statuentes vt quæcunque in posterum talem commiserint prauitatẽ, tam recipiẽtes quam receptæ siue sint subditæ siue prælatæ, sine spe restitutionis, de suo Monasterio expellantur in locum arctioris regulæ, ad agendam perpetuò poenitentiam recludendæ. b Sequitur paulopost, Hoc etiam circa monachos & alios regulares decernimus obseruandum, Verum ne per simplicitatem vel ignorantiam se valeant excusare, præcipimus vt Diocæsanis Episcopi singulis annis hoc faciant per suas diocæses publicari. Septima Synodus generalis can. 19. vetat ne quis admittatur in monasterium per largitionẽ pecuniæ excepta ea quæ datur liberis à parentibus instardotis, vel cum sponte offertur. Innocentius 3 ad Canthuariensem Archiepiscopum scribens docet qualiter in sic Simoniacè receptores & receptos animaduertere debeat adiiciens quod illud gratanter recipi

a Pro ingressu religionis, quidquam dare, aut exigere iura vetant.

b Hoc habetur De Simonia cap. Quoniam. vbi sacrum Concilium. talem receptionem in monasteriis; tanquam Symoniacam detestatur, & prohibet, pena grauissima.

O o poterit

*c. Alexander
II. Prohibemus
(inquit) Ne ab
his qui ad reli-
gionem transire
volunt, ulla pe-
cunia requiratur.
Et habetur
in cap. Non fa-
cis. de Symonia
Gratianus. l. q.
2. multis aucto-
ritatibus ducet,
quod pro ingres-
su monasterij
pecuniam ali-
quam exigere,
nec exacta per-
soluere licet
d. Enellenda
sunt omnes pec-
candi, & libidi-
nis fouenda oc-
casiones, quæ
vagas monia-
les comitantur:
vnde scandala
multa & sacri-
legia indigna
anast videmus
Quæ iam mul-
ta non manent,
nam talis sacri-
legus iure divi-
no, atque in fo-
ro conscientie
punitur pena
excommunicationis
sicque à
Christianorum
confortio expel-
litur, nisi in
mortis articulo
absoluitur, &
ei communica-
tur, si penite-
rit. c. impudica.
& ca. virgini-
bus. 27. q. 1. &
declarat post
Archid. in cap.
peruenit. 27. q.
1. Grillandus
d. q. 1. num 17.
Iure Pontificio
in foro conten-*

poterit quod fuerit sine taxatione gratis oblatum. De Symonia. cap. Dilectus 2 & cap. Veniens. Idem Innocentius grauius excandescit in auarum Abbatem & monachos qui quendam in monachum recipere noluerant nisi conuentione facta de quibusdam solidis, pro eorum pastu dādis afferentes hoc esse de consuetudine monasterij, vnde præcepit Summus Pontifex vt Abbas & Monachi ad restituendam pecuniam à sic recepto tam indignè acceptam ab Episcopo compellantur. Et abbas & maiores personæ monasterijs, pro tantæ prauitatis excessu ab officij executione suspendantur. ^c

Susceptis ergò canonica via ad Monasticam vitam virginibus magni refert vt Episcopus totas intendat vires ne fragili sexus lasciuia vagentur, aut ad lubricas mundi persuasiones reuocentur, ex hac enim ratione hostiles tragediæ excitatæ sunt, hinc stupra, hinc sacrilegia in rei Ecclesiasticæ perniciè euaserunt quæ tam seridè sacris concionibus & legibus prohibentur vt & ipsi pœna capitis multentur qui moniales violant, Antiqua hæc erat Vestalium religio, quæ non minore cura nobis Christianis cauta esse debet. ^d

Antiquissimus autem ab omnibus illecebris abstrahēdi ritus est clausura ne omninò septa monasterij egrediātur. Decori siquidem & honestati earum consulens. Fœlicis recordationis Pius V. hoc iussit his verbis. Sanè periculi & scandali plena res est ac regulari obseruantia vehementer aduersatur, sanctimoniales aliquando parentes, fratres, sorores, aut alios agnatos vel cognatos, nec non Monasteria & alia filiationes nuncupata etiam eis subiecta visitandi aut infirmitatis causa, aliòve prætextu à monasterijs exiri, & per sæcularium personarum domos discurrere, & vagari, quo veluti colore eximium quoque honestatis, & pudicitia decus ac discrimen committunt. Vnde nos malo huic pro nostro pastoralis officij debito salubriter occurrere volentes, inhærentes etiam decreto sacri Concilij Tridentini de clausura monialium disponenti, ac aliis nostris literis super huiusmodi, clausura editis adiiciētes volumus, ordinamus, ac sancimus nulli Abbatissarum, Priorissarum, aliarumve monialium etiam Carthusien-

sis, Cister-

sis, Cisterciensis, etiam S. Benedicti & mendicantium, & quorumcunque aliorum ordinum etiam militiarum ac statuum, graduum, conditionum, dignitatum ac pœnitentiarum existentium etiam à regia, vel illustri profapia ortarum, de cætero etiam infirmitatis seu aliorum monasteriorum, etiam eis subiectorum aut domorum parentum, aliorumve consanguineorum, visitandorum, aliàue occasione & prætextu nisi ex causa magni incendij, vel infirmitatis læpræ aut Epidimæ, quæ tamen infirmitas, præter alios ordinum superiores, quibus cum monasterium incumberet etiam per Episcopum seu alium loci ordinarium, etiam si prædicta monasteria ab Episcoporum & Ordinariorum Iurisdictione exempta esse reperiantur, cognita & expressè in scriptis approbata sit, à monasterijs præfatis exire, sed nec in prædictis casibus extra illa nisi ad necessarium tempus stare licere, aliter autem quam, vt præfertur, egredientes, seu licentiam exeundi quomodocunque concedentes nec non comitatus ac illarum receptatrices personas siue laicas, aut sæculares, vel Ecclesiasticas consanguineas vel extraneas excommunicationis maioris latæ sententiæ vinculo statim eò ipso absque aliqua declaratione subiacere à quo præterquam à Rom. Pontifice nisi in mortis articulo absolui nequeant. Et insuper tam egressas quàm præfidentes & alios superiores prædictos eis scientiam huiusmodi concedentes dignitatibus, officiis & administrationibus per eas, & eos tunc obtentis priuamus, & illas & illos ad obtenta, alia in posterum obtinenda inhabiles, nec non licentias & facultates, seu indulta & priuilegia exeundi à monasterijs, & extra illa standi à nobis seu alio Rom. Pont. prædecessore nostro ac sedis apostolicæ nuntiis & legatis etiam de latere, ac maiore pœnitentiario, aut ordinum prædictorum superioribus aliisve personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis restitutionis, præseruatiuis mentis attestatiuis, etiam nouam gratiam & dat. concedentibus, aliisque efficacioribus & efficacissimis ac insolitis clausulis irritantibusque & aliis decretis in genere, vel in specie, etiam motu proprio & ex certa scientia, de quæ apostolicæ potestatis plenitudine,

o o 2

etiam

*uolunt puniri de
sacrilegus pœna
depositionis ab
ordine, & bene-
ficiorum amif-
sionis: si clericus
est, & monaste-
rio perpetuo ad
pœnitentiā per-
agendam incit-
ditur, laicus ve-
rò excommuni-
catur. Ita pro-
bant. cap. si quis
Episcopus. & c.
si qua monacha-
rum. 27. q. 1. &
tradit Grillan-
dus loco iam ci-
tato nu. 18. &
Bernardus Diaz
in practica ca-
nonica crimin.
c. 75. ubi late.
Iure ciuili pœ-
na mortis indi-
cit affirmant.
Idem dicit Al-
ciatus in re-
spons. 745. Iu-
lius Clarus lib.
5. sen. i. iuris. §.
fornicatio. vers.
cum moniali. Id
quod probatur,
quia iam dixi-
mus in hoc cri-
mine committi
adulterium &
incestum: quæ
crimina mortis
pœna vendican-
tur. l. si adulte-
riū cum incestu.
ff. ad leg. Iul. de
adul. & l. quæ-
sit. §. 1. C. eod.
opinor clarius à
fortiori probari
in l. si quis non
rapere. C. de epi.
& cler. hæc pœ-
na in corruptio-
nes est, quans
quidem ad mor-
tem naturalam*

etiam extendit
Domitianus au-
tor est Sueto-
nius in vita
Domitiani. c. 8. &
decidit Orosius.
decis. 10. num.
5. quo loco dicit,
hunc virginis
sacra violato-
rem à iudice se-
culari puniri
posse, ac in ipsis
corruptis virgi-
nibus. Marfil.
tamè sing. 1. 51.
(inquit) solum
puna adulteri
puniri, sed fal-
sum est, olim
Vestales: quæ ad
tempus Diu. vir-
ginitatem vo-
uerant, virgini
cadebantur ad
necem usque:
deinde lege san-
ctum est, vi-
uas defodi. Vt
est apud Dyo-
nis. Halicarn.
libr. 1. Antiq.
Rom.

c Archæepiscopi
& Primates
sunt executores
huius constitu-
tionis, & ideo
moniales sibi
subiectas, &
non exemptas
poterunt com-
pelli sub au-
thoritate ordi-
naria, sed mo-
niales exemptas
compellet, au-
thoritas aposto-
lica.

etiam Imperatoris, Regum, Ducum & aliorum Principum nec non S. R. E. Cardinalium intuitu, & contemplatione, ac Instantia vel alias quomodolibet concessa (quæ prorsus abolemus) ac literas desuper confectas & impofterum cōcedendas, & conficiendas, nullas & inualidas nulliusque roboris ac momenti fore, nec illas habentibus, & habituris suffragari posse, & ita per quoscunque iudices & commissarios quauis authoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuiilibet aliter iudicandi, & interpretandi facultate & authoritate, iudicari & diffiniri debere, irritum quoque & inane quicquid secus super his à quoquam quauis authoritate scienter vel ignoranter contingerit attentari decernimus, &c. Huius mandati æquitas à Bonifacio octauo primum constituta est vt habetur extra. de statu regulariū cap. Vnico. in 6. Præsenti (inquit) constitutione perpetuò irrefragabiliter valitura sanximus vniuersas & singulas moniales præsentis atque futuras cuiuscunque religionis sint vel ordinis in quibuslibet mundi partibus existentes sub perpetua in suis monasteriis debere de cætero permanere clausura, ita quod nulli earum religionem tacitè vel expressè professæ, sit vel esse debeat quacunque ratione vel causa (nisi forte tanto & tali morbo euidenter earum aliquam laborare constaret quod non posset cum aliis absque graui periculo seu scandalo communicari) monasteria ipsa deinceps egrediendi facultas, nullique aliquatenus inhonestè personæ nec etiam honestæ nisi rationabilis & manifesta causa existat ac de illius ad quam pertinet speciali licentia ingressus vel accessus pateat ad easdem vt sic à publicis & mundanis conspectibus separatæ omninò seruire Deo valeant liberius, & lasciuiendi oportunitate sublata eisdem, corda sua & corpora in omni sanctimonia diligentius custodire. Hęc Bonifacius: Et ne sit illis vrgens occasio exeundi claustrum pro suis iuribus aut bonis tuendis coram iudicibus sæcularibus adhortatur summus Pontifex vbi supra. §. Porrò Principes sæculares & alios duos temporales admonet, rogat obsecratque per viscera misericordiæ Iesu Christi & hoc illis in remissionem peccatorum suorum imponit quod Abbatissas ipsas Priorissas,

rissas, ac Moniales quascunque suorum monasteriorum curam & administrationem gerentes vt per Procuratores in suis tribunalibus & curiis litigare permittant, imò determinat Bonifacius 8. quod religiosæ mulieres extra monasterium suum trahi non possunt ad iudicium. f Extra. de Iudiciis. cap. Mulieres. in 6. Præterea præfatus Bonifacius omnibus patriarchis primatibus, Archiepiscopis, Et Episcopis vniuersis districte in virtute sanctæ Obedientiæ, sub obtestatione diuini iudicij & interminatione maledictionis æternæ præcipiendo, mandat quatenus eorum quilibet in Ciuitate ac Diocæsi propria in monasteriis monialium suæ ordinario iure subiectis de clausura conuenienti vbi nō est, ipsorum monasteriorum expensis, & fidelium Elcemofynis, quas ad hoc procurent sua auctoritate diligentius faciendæ. In his verò monasteriis quæ ad Romanam immediatè spectant Ecclesiam sedis Apostolicæ auctoritate hoc faciant, & de ipsis monialibus includendis quamprimum commodè poterunt providere procurent, si diuinæ ac nostræ indignationis voluerint acrimoniam euitare. Et rursus Abbates verò & alij tam exempti quam non exempti Prælati Ecclesiarum, Monasteriorum & ordinum quorumcunque in monasteriis, huiusmodi sibi subiectis de clausura conuenienti vbi nō est quamplurimum commodè poterunt providere curent. Et quod vi prædicti præcepti teneantur procurare Episcopi clausuram monasteriorum monialium etiam ab ipsis exemptorum patet per id quod in fine præfati capituli subiungit summus Pontifex dicens Per hoc autem in monasteriis exemptis ordinarij locorum quoad alia nullam sibi credant iurisdictionem vel potestatem aliquatenus attributam præmittitur quoque quod cōtradiçtores atque rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compefcant inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis. i

Secundum requisitum ad regularem vitam monialium & obseruandum, est vt non admittant familiaritatem personarum suspectarum nec colloquia earundem. Idè Alexander 3. in Concilio Lateranensi ita statuit. Monasteria Sanctimonialium. Si quisquam clericus sine manifesta &

f Mulieres
religiosæ etiam
volentes extra
monasterium
suum eas aliqua
causa personali-
ter ad iudicium
trahi non pos-
sunt, quod con-
tra sit est irri-
tum.

g Idem ha-
betur in Con-
cil. Trid. Sess.
25. c. 5.

h Extra de
statu. reg. cap.
vnico. §. quo-
niam in 6.
i Episcopi
item imponit.
Summus Ponti-
fex Bonifacius
VIII. & alij
Prælatis superio-
ribus, quod ipse
causas seu nego-
tia quæ præfata
moniales habe-
bunt coram ipsis
aut in Curia
eorundem, sine
sine homagia
fidelitatis sacra-
menta lites, vel
quicquid aliud
ipsa per procu-
ratores eorum
fieri faciant, &
trahantur.

rationabili causa frequentare præsumperit per Episcopum arceatur & si non desierit ab officio Ecclesiastico reddatur immunis, si laici excommunicationi subdantur & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.

Franciscus Bonhomius Vercellarum Episcopus Vir magni numinis in eo libello quem reformationem Ecclesiasticam intitulavit, Monialium clausuram pio & legitimo ordine complexus est modumque optimum differuit singulis Episcopis & visitatoribus necessarium, & exactorum canonum iure & Tridentini Concilij mentem ubique inuiolatè eum feruare hortatur Episcopos. Atque ut certius constet quibus ministris & quas ob causas in monasteria ingredi liceat, eorum omnium qui necessarii visi sunt, nomina & causas subiicere operis sui instituto maximè conuenientissimum iudicauit. Audiatur ergò Optimus à latere Apostolico legatus hæc consulens regularium virginum ordini salubria ne dicam veneranda & utilissima.

Primò dicitur Confessarius ingredi poterit, ut egrotantium monialium, quæ ad confessionale accedere non possunt confessiones audiat, ut sanctissimam Eucharistiam grauius laborantibus pro viatico ministret, ut eisdem in mortis articulo constitutas extremae vñtionis sacramento muniat, ut moribundas consolationibus, spiritualibusque officiis adiuuet.

Is autem prouecta ætatis sit Sacerdos, & probata vita, atque in casibus conscientie non leuiter eruditus.

Socius confessarij, ut confessario semper illi ministeriis comes adiungatur, quiq; dum Confessarius egrotæ confessionem audiet, eò loco sit, ut aperto cella ostio, ipse & confessarium intueri, & ab illo aspici irridim possit. Ipse quoque senior, & honestis moribus sit. Cum nulla vnquam sine superiorum licentia colloquantur, nisi cum monasterij præfecta & Rota, foresteriaq; prepositis, q; nunquam intra monasterij septa cibum capiant, sub graui suspensionis pana, atque R. Episcopi arbitrio subeunda, sed cùm necesse erit in hospitalitatis loco ad reficiendas vices cibo contenti sint, non opiparè, artificiosèque condito, sed modico & simplici. At ne vnquam ibi pernoctent, nisi cum in extremo vitæ periculo monialis aliqua versabitur. Illos porro ingredientes, & egredientes dua moniales, seniores natu semper comitentur, & confessario confessiones audient eum socio sint eo ipso, quo supra loco.

Medicus ordinarius, ut quæ egrotauerint, moniales inuisit. Alterque item medicus, qui extræ ordinem, in grauioribus morbis adhiberi possit, facultate, tamen ante impetrata, quoties ingredi necesse habet.

Chirurgus, aut tonsor, ut vlcera, aut plagas curet, venamq; cùn opus est aperiat.

aperiat. His autem officij necessarij causa ingredientibus, dua vt supra dictum est, de confessario & eius socio assistant, semper monialium antiquissima, reliquis, quoad eius fieri omnibus semotis, quas autem videri aliquando necesse est, faciem omnes velo nigro ad os vsque contegant.

Cribrator tritici purgandi causa, quod tamen fuit, quàm rarissime, bis quippe aut ad summum, ter quotannis.

Molitor, ut illud pistrinum deferendum sumat, tum etiam ut farinam in monasterium reportet. Quod item perraro fiat, videlicet quater, aut quinque in anno, aut vbi necessitas tulerit, in singulos saltem menses.

Pistor intra septa monasterij non recipiatur, cum pro foribus esse possit, vnde cùm furvus in ipso monasterio non est, panem crudum excipiat, quem foras ad furnum exportet, rursusque coctum illuc reportet.

Diorum autem mensium spatio id curet, Episcopus ut in omnibus monasterijs furvus ad coquendum panem, accommodatus extruatur, vel coctus panis comparetur vt pistores, eorumque ministri à frequenti, non modò ingressu, qui verè necessarius non est, sed etiam accessu arceantur.

At pro coquendo pane nullus prorsus vir aut mulier, purgandi, vel inflammandi furni causa ad monasterium introducat. Nec verò, alius item alterius, cuiusvis actionis causa, quàm moniales per se obire, ac præstare possint. Oritor vt hortos, ac viridaria ferat, ac colat, qui tamen cùm vites putanda sunt, Socium vnum aut alterum etiam pro loci magnitudine adhibere poterit. Qui tamen omnes ab Episcopo scriptis probati sint.

Coloni, vt frumentum, vinum, ligna, & reliqua id genus vehiculis, aut iumentis inuehant, ac recondant.

Muliones, agasones, & equiductores, vt allatas res, quæ tamen à monialibus gestari non possint, ipsi intrò ferant.

Equi vero, aut muli boues, asini, aliæve iumenta in monasterijs non alantur ne ad breue quidem tempus. Idcirco neque stabula vlla, aut præsepia permitti volumus, imò verò sicubi illæ extant, ad alium usum transferri, atque ita præsepia dirui, vt pro iumentis excipiendis, nullus verè sit locus, præcipimus, ac mandauimus.

Banuli vinarij, vt vinum, vel recondendum importent, vel venditum exportent, vel cùm opus est, in alia dolia transfundant.

Illud porro Episcopus curet, vt ne triticum, vinum, oleum, aliæq; annonæ fruges, quæ ad necessarium monialium victum, vsuq; non pertinent, vendi oportet in monasterijs, afferentur. Quo minus ob earum rerum venditionem intra illas septa ingrediendum eis sit, qui illas exportare debent.

Lignarij, ferrarij, & cementarij, fabri, cum scilicet illorum operum adhiberi, necesse est.

Architecti, & monasterij protectores, cum de officio facièdo deliberabitur.

Hoc item Episcopus accuratè videat, ne illi quidem ipsi, quos introduci licet si quam rem semel facere, exequi poterunt, vt eandem agant, iterum intromitantur. Sintque ij & graui, confirmatæque ætate, & probata, nec non integra vitæ moribus.

Sepultura curator, vt monialis mortua corpus sepeliat. Quo tempore præter cun-

ter eum, & confessarium, nemini alij omnino ingredi liceat, sed in exteriori Ecclesia funerales preces, monialibus ipsis nequaquam respondentibus recitentur.

Vbi autem monialium sepultura in exteriori sit Ecclesia, tunc nemo ingrediatur prorsus cum facile sit, conuersis mortua monialis vsque ad monasterij ostium exponere.

Id porro maxime probamus, vt in interiori Ecclesia, quoad eius fieri potest, omnia monialium sepulchra sint, ne quæ dum vixerunt, & monasteriis sepe nunquam exierunt, mortua exire compellantur.

In sepulchra verò monialium, præsertim intra septa monasterij constructa, defuncti corpus vllum, cuiusuis illud sit, ne inferatur, graui interdicti pœna tam monialibus quàm heredibus defuncti, aliisque omnibus propòsita, qui quouis pacto eius delicti participes fuerint, atque alia etiam grauiori Episcopi arbitrati.

Capellanus autem, vel Confessarius, vel quiuis alius etiam superior, ne villo pacto ingredi, aut missam celebrare in Ecclesia interiori audeat. Si quis contra fecerit, (vt prius comminatus est Pontificum iussus) suspensionis à diuinis, excommunicationisque pœnam ipso facto subeat. Monasterij autem præfecta quæd permissa præter excommunicationem, duos etiam annos omni suffragij ferendi iure, multetur. Sub iisdem quoque pœnis interdicimus, ne quiuis alius sacerdos die cœna Domini, aut sanctissimi Sacramenti in sepulchrum deferendi gratia in monasterium ingrediatur. Superiores verò ipsi admonentur, ne intra septa monasterij vnquam ingredi audeant, nisi visitationis gratia aut alia necessaria causa, pœnas alioquin ex sacrorum canonum iure, & Summorum Pontificum constitutionibus, ipsi quoque subituri.

Hæc Comensis Episcopus ad vitæ regularis reformationem legitimis instructionibus præscripsit, quibus consideratis nos ad Monasteriorum Episcopis subiectorum reformationem accingamur.

DIOCESES ANNA VISITATIO.

§ XIII.

^a Honorius III. Episcopo Aysimaten. lib. 1. Decretal. tit. 29. de offic. iud. ordin. cap. con-querente.

HONORIVS ^a Papa huius nominis tertius inter iura Episcopalia enumerat visitationē. De officio Iudicis ordinarij. cap. Conquerente. Episcopi siquidem facto, & exemplo Christi docentur, suas dioceses visitare, qui circuibat totam Galilæam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & sanans omnem langorem & omnem infirmitatem in populo. Matth. 4. & 9. cap. dicit Matthæus, & circuibat Iesus omnes Ciuitates, & castella docens in Synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, &

regni & curans omnem langorem & omnem infirmitatem. De Archiepiscopis habetur in cap. Vltimo de censib. lib. 6. quod quoties volunt possunt totam suam prouinciam visitare.

Ad quid autem ipsa visitatio fieri debeat docet factum Christi statim ex Matthæo citatū, & sacrum generale Lateranense Concilium cap. 3. ita habens, Porro visitationis officium exercentes non quærant quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi prædicationi & exercitationi & correctioni & reformationi vacando vt fructum referant qui non perit. Et habetur de Censibus. cap. Procuraciones §. Porro. Fit etiam visitatio ad Confirmationis sacramentum ministrandum ita dicente Concilio Tholetano relata est coram Sancta Synodo quod sunt quidam Episcopi nolentes ad prædicandum vel ad confirmandum suas per annum Parochias circuire. 10. q. 1. c. Relata est 3. Episcopum per cunctas dioceses parochiasque suas per singulos annos ire oportet vt exquirat quomodo, vnaquæque Basilica in reparatione sui indigeat hæc Concilium Toletanum. 4. can. 35. Et recitatur. 10. q. 1. cap. Episcopum. Præterea visitatio Episcoporum ordinatur ad inquirendum de multis. Primum vt habet Concilium Bracharense. 2. placuit omnibus Episcopis vt per singulas primùm discutiant clericos quomodo ordinem Baptismi vel Missarum, vel qualiter quæque officia in Ecclesia peragant. Et si rectè quidem inuenerint Deo gratias agant, si autem minimè, docere debent ignaros, vt habetur. 10. q. 1. c. placuit.

Deinde inquirent si Ecclesiæ mundanis supellectilibus deputentur, & an vasa, ornamenta, corporalia & alia ad cultum Missæ & Ecclesiæ decorem pertinentia munda sint & decentia ex generali Concilio Lateranensi cap. 19. Et habetur de custodia Eucharistiæ cap. 2. Relinqui nolumus. Præterea si Chrisma & Eucharistia reuerenter & securè conseruetur vt etiam vult dictum Concilium generale Lateranense, can. 20. ^c

Insuper inter visitandum inquirent Episcopi de Synoniaca receptione in Monasteriis & de illius faciendâ correctione & punitione iuxta decretum Cœlestini 3. qui

Pp

postquam

^b Visitatiōis commoda hæc Granatensis in Concione de officio Pastoris docet. Grex inuisitur, illius mores exquiruntur, basilica reparantur, dissidia componuntur, concubinarij castigantur. Iudi legibus prohibiti prostigantur, boni viri foventur, multi corripuntur, inopes subleuantur, vitia publica eliminantur, & morbida oves (ne contagio suo cæteras inficiant) à reliquo grege separantur. Hæc omnia quibus beneficia præstat: boni pastoris visitatio. Pastores verò officij huius immemores, grauius Dominus apud Zachariam, his verbis increpat, Summe tibi vasa pastoris stulti: quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabis, dispersas non quæret, conuertitum non sanabit, & id quod stat, non enutriet: carnes tantū pinguium comedet, & vngulas eorum diuidet. O pastor, & idolum derelinquens gregem!

^c Statutum vt

in cunctis Ec-
clesiis Christi
& Eucharistia
sub fidelis custo-
dia clauibus ad-
hibitis conser-
uatur, ut non pos-
sit ad illa temere
varia manus
extendi ad ali-
qua horribilia,
vel nepharia
exercenda, si
verò is ad quem
spectat, custodia
ea incautè reli-
querit tribus
mensibus ab of-
ficio suspenda-
tur. Et si per
eius incuriam
aliquid nephan-
dum inde con-
tigerit, grauiori
subiaceat ultio-
ni. Et habetur
de custodia Eu-
charistia. cap.
statuimus.
d. Et habetur
de hæreticis. cap.
excommunicamus. §. adici-
mus.

postquam sancit pœnam Symoniacè recipientium & re-
ceptorum in monasterio scribens Archiepiscopo Can-
tuariensi subnectit. Iniungas Episcopis tuis ut hanc for-
mam per suas Diocœses studeant obseruare. De Symonia.
cap. Dilectus. 2.

Concilium generale Lateranense sub Innocentio 3.
cap. 64. Postquam similem pœnam decreuit in moniales
Symoniacè recipientes & receptas in monasterio, similiter
in monachos, & alios regulares postea subiungit. Verùm
ne per simplicitatem vel ignorantiam se valeant excusare,
præcipimus ut Diocœsani Episcopi singulis annis hoc fa-
ciant per suas diocœses publicari. De Symonia c. Quoniã.

Deinde inquirat de canonica possessione beneficiorũ
potissimum in habentibus plura beneficia curata contra
sacrorum canonum decreta, ut in II. Classi diffusè tracta-
tum est.

Postremò inquirat de hæreticis si quæ de eorũ pertina-
cia fama volent: ita statuente Concilio generali Lateranensi
cap. 3. Adiciamus insuper ut quilibet Archiepiscopus vel
Episcopus, per se aut per Archidiaconum suum, vel ido-
neas & honestas personas, bis aut saltem semel in anno
propriam parrochiam in qua fama fuerit hæreticos habi-
tare circumueat. Præfatus modus visitandi, & in visitatione
obseruandus per Episcopum habetur in Pontificali Epi-
scoporum, his verbis,

*Primò Episcopus solenni ut erit habitu indutus, accedat ad altare
& illud osculans cõuersus ad populum benedictione data proponit
causas sui aduentus quas sacri canones decernunt.*

Deinde ad absolutiones defunctorum se conferat.

*Tertiò videat qualiter ipsa ecclesia spiritualiter & temporaliter
gubernetur, qualiter scilicet se habeat in ornamentis, qualiter ibi ec-
clesiastica sacramenta ministrentur, & diuina officia peragantur,
quale seruitium ibi impendatur, qualis sit vita ministrorum & po-
puli & si qua in præmissis corrigenda venerint, corrigantur, præci-
pian etiam ibi fieri libros necessarios & ecclesiastica ornamenta.*

*Quartò adulteria, fornicationes, sortilegia, diuinationes & simi-
lia publica in populo punienda ad quod interdum non sufficiunt
ecclesiarum rectores ostendat diligenter populo quam damabilia
&*

& detestanda sunt crimina ipsa.

*Quintò propter casus qui de iure, vel consuetudine ad episcopum
duntaxat pertinere noscuntur qui in constitutionibus Synodalibus
continentur, de quibus nullus alius se introumittere potest. Plebi pro-
testetur quod si quis vel se qua persona, in aliquo ipsorum casuum
vel in quocunque alio ipsius Consilio indigerit paratus sit benignè
audire consilium & absolutionem ac pœnitentiam misericorditer
impendere salutarem.*

*Sextò exhibeat sacramentum confirmationis cum nullus Epi-
scopo inferior id ex diuina institutione communicare fidelibus
possit.*

*Ultimò instruat populum de Ecclesiasticis sacramentis & arti-
culis fidei vitia fugere, & virtutes sectari, & ad pœnitentiam di-
ligenter hortetur. His expletis fit populi confessio & absolutio gene-
ralis & indulgentia datur per pontificem.*

In quali autem statu incedere habeat Episcopus dum
visitat, docet Concilium Lateranense generale cap. 33. si-
mul & quid accipere debeat dicens. Procuraciones quæ
visitationis ergò debetur Episcopis archidiaconis vel qui-
buslibet etiam Apostolicæ sedis legatis aut nunciis absq;
manifesta & necessaria causa nullatenus exigantur, nisi
quando præsentialiter officium visitationis impendunt &
tunc euectionum & personarum mediocritatem obser-
uent in Lateranensi Concilio definitam. Mediocritas au-
tem euectionum & personarum definita per Concilium
Lateranense sub Alexand. 3. & supra allegata recitatur de
censibus. cap. cum Apostolus. propter quod Innocentius
4. tit. cod. c. 1. §. procuraciones in 6. ita habet Procuraciones
autem recipiat scilicet visitator secundum quod est in ca-
nonibus constitutum Sequitur. Nullam tamen pecuniam
ipse vel aliquis de sua familia, occasione alicuius officij aut
consuetudinis seu quolibet alio modo eorum nomine sed
in victualibus expensas recipiat tantum moderatas, caueat
insuper ne ipse vel quisquam suorũ aliquod munus quod-
cunque sit & qualitercunque offeratur præsumat recipe-
re, ut non quæ sua sunt videatur quærere, sed quæ Iesu
Christi. Quod si fuerit contra præsumptum, recipiens ma-
ledictionem incurrat à qua nõquam nisi duplum restituat.

Pp. 2. libe-

e. Forma quam
obseruare de-
bent Archiepi-
scopi in suarum
provinciarum
visitatione po-
nitur. extra. de
censib. 1. cap. in
6. Similiter &
quam Episcopi
seruare debent
in visitandis
suis diocœsibus
illuc habetur. §.
ultimo.
f. Extra de
Censibus. cap.
23. l. procura-
tiones.

g. Ex hoc textu apparet quod visitatus non potest recipere munus: concordat in delegato, quod ad non est culentia, sed quoad esculenta, qua paucis post consumit diebus, discordat. Ut habetur in gl. eiusdem cap. verb. Aliquod munus. eod. tit. h. Inualendi ne grauat Episcopus visitationis officium aliis committat. Burch. l. 1. cap. 87. Ino p. 5 cap. 193. Gregorius IX. Si episcopus (inquit) suam diocesim ubi ei a iure permittitur, faciat per alium visitari, licet ipse illi habeat in aliis necessarios providere, huius tamen qui visitant ministrare tenentur expensas ritualium visitationis, cum secundum Apostolum non sit malum, si ab eo metantur temporalia per quae spiritualia ministrantur. Idem tamen Episcopus cum personaliter non visitat, nihil prorsus ab his qui per illum quem deputat, fuerint visitati exigat.

liberetur, volumus enim in his fraudem quamlibet penitus euitari. Hæc Innocentius 4.

Et licet illic de Archiepiscopis visitantibus loquatur hoc idem intelligitur similiter de Episcopis ut patet per subsequenti ubi dicitur. Hanc autem visitandi formam ab vniuersis etiam Episcopis aliisque Prælati ordinario iure suos subiectos visitantibus plenè obseruari præcipimus, saluis super hoc rationalibus & approbatis religiosorum consuetudinibus & regularibus institutis. Hæc ibi.

Nota diligenter quod supra diximus ut procurationes recipiat visitator secundum quod est in canonibus constitutum. Super quo verbo canonibus. gloss. 20. q. 3. cap. relatum. Et sup. eodem tit. Cum Apostolus. Nuper Metropolitanus similiter & Episcopus visitando non grauet subditas Ecclesias in expensis ex octaua Synodo. generali can. 17. g. Si visitare non possit Episcopus in persona committat aliis ita statuente Concilio Toletano 4. can. 35. Quod si ipse Episcopus aut langore detentus aut aliis implicationibus occupatus visitare nequiverit, Presbyteros probabiles, aut diaconos mittat, qui redditus basilicarum & reparaciones & ministrantium vitam inquirent, & habetur 10. q. 1. cap. Episcopum.

Quomodo autem & à quibus sit Vicario Episcopi visitatori providendum, docet Greg. IX. ext. de offic. iud. ord.

Iam tandem audienda est Concilij Tridentini sententia de Prælatorum visitatione Sess. 4. cap. 3. promulgata sub hæc fermè verbum serie.

Patriarchæ, Primates, Metropolitanæ & Episcopi propriam diocesim per seipsos, aut, si legitime impediti fuerint per suum Generalem Vicarium, aut Visitatorem, si quotannis totam, propter eius latitudinem, visitare non poterunt, saltem maiorem eius partem, ita tamen, ut tota biennio per se vel visitatores suos compleatur, visitare non prætermittant. A Metropolitanis verò etiam post plenè visitatam propriam diocesim, non visitantur Cathedrales Ecclesiæ, neque dioceses suorum Comprovincialium, nisi causa cognita, & probata in Concilio Prouinciali. Archidiaconi autem Decani, & alij inferiores in iis Ecclesiis ubi

ubi hætenus visitationem exercere legitime consueuerunt, debeant quidem assumpto notario de consensu Episcopi, deinceps per seipsos tantum ibidem visitare. Visitatores etiam, à capitulo deputandi, ubi capitulum ius visitandi habet, prius ab Episcopo approbentur, sed non ideo Episcopus, vel eo impedito, eius visitator eandem Ecclesiam seorsum ab his visitare prohibeatur cui ipsi Archidiaconi vel alij inferiores, visitationis factæ infra mensem rationem reddere, & depositiones testium, ac integra acta exhibere teneantur, non obstantibus quacunque consuetudine, etiam immemorabili atque exemptionibus, priuilegiis quibuscunque. Visitacionem autem omnium istarum præcipuus sit scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsi hæredibus, inducere bonos mores tueri prauos corrigere, populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem pacem, innocentiamque accendere, cætera, prout locus, tempus & occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum. Quæ ut facilius, feliciusque succedant, mandant prædicti omnes & singuli, ad quos visitatio spectat, ut paternâ charitate, Christianoque zelo omnes amplectantur, ideoque modesto contenti equitatu famularique, studeant quàm celerrime, debita tamen cum diligentia, visitacionem ipsam absoluerent. Interimque caueat, ne inutilibus sumptibus cuiquam graues, onerosive sint, neve ipsi aut quisquam suorum quidquam procurationis causa pro visitacione, etiam testamentorum ad pios vsus, præter id, quod ex relictis piis iure debetur, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcunque sit, etiam qualitercunque offeratur, accipiant, non obstante quacunque consuetudine, etiam immemorabili, exceptis tamen victualibus, quæ sibi ac suis frugaliter, moderatèque pro temporis tantum necessitate, & non ultra erunt ministranda. Sit tamen in opinione eorum qui visitantur, si malint soluere, id quod erat ab ipsis ante solui, certa pecunia taxata, consuetum, an verò prædicta victualia subministrare, saluo item iure conuentionum antiquarum cum monasteriis, aliisque piis locis aut Ecclesiis non parrochialibus initio, quod illasum permanant.

ke Doctoris Angelici D. Thome sententiam hæc in re mirum in modum suspiciendam intelligimus, qua quidem docet licere prælati, dum subditos visitat, statas procurationes percipere non quidem tantam quam correctio-nis pretio, qua proculdubio spiri-tualis res est, sed quasi debi-tum stipendium. In quo quidem verbo duo ipse Sotus obseruat. Primum, quod vera visitacionum stipendia ob id censentur licita, quod prælati per seipsos visitare debe-rent greges suos et vultum peccati agnoscere possent, et vocè an-lire secundè verbum Christi Ego sum pastor bonus, et agnosco oues meas, et agnoscunt nra mea: nam alios mittere, qui dū taxat mercedem corradant, nulla erat mercede dignum. Posterioris quoque eiusmodi stipendia sustentacionis gratia suarime constituta, illi præcisè re-feruntur puriss.

nia consentientia
exigi posse, ubi
episcopatus non
sine minimo pin-
gues, nam ubi
decima abun-
dant, profectò
non est usque
ad eò intum.
1. contigit. de
centib. in c.
in Conci. Trid.
Sess. 24. de re-
for. c. 3. § quod
si quisquam.
n. Exigentes
procuratorem
in pecunia au-
merata, etiam à
volentibus, vel
in victualibus
restituant, du-
plu illius quod
acceperunt in
tra mensem alius
elapso mense
sunt interdicti,
et si decederit
durant inter-
dicto essent se-
peliendi in terra
prophana, et
non in ceme-
terio. Et habet lo-
cum hac pœna
in Episcopis et
Archiepiscopis
sed alij infir-
mes sunt susti-
nendi officio, et
hanc pœnam, donec
restiterint il-
liud. duplum. Et
postea quod dan-
tes munera, vel
honoris remitte-
re, nihilominus
accipientes, ce-
nentur illa resti-
tuere.
2. Synodi pro-
vincialis vili-
tatem habet in
iure statum.
Ecl. dist. 1. his
verbis. Hic con-
ferunt patres.

neant. In iis verò locis, seu provinciis, vbi consuetudo est
vt nec victualia, nec pecunia, nec quicquam aliud visitato-
ribus accipiatur sed omnia gratis fiat libi ritus obseruetur.
Quòd si quisquam (quod absit aliquid amplius in supradi-
ctis omnibus casibus accipere præsumperit, is præter du-
pli restitutionem, intra mensem faciendam aliis etiam pœ-
nis iuxta Constitutionem Concilij generalis Lugdunen-
sis^m quæ incipit Exigit, nec non & aliis pœnis in Synodo
Prouinciali arbitrio Synodi, absque vlla spe veniæ multet-
tur. Patroni verò in his quæ ad Sacramentorum admini-
strationem spectant, nullatenus se præsumant ingerere,
neque visitationi ornamentorum Ecclesiæ, aut bonorum
stabilium, seu fabricarum prouentibus immisceant, nisi qua-
tenus id eis ex institutione ac fundatione competat, sed
Episcopi ipsi hæc faciant, & fabricarum redditus in vsus
Ecclesiæ necessarios, & viles prout sibi expedire magis
visum fuerit, expendi curent. Operosum nimis foret alia
pleraque decreta sanctorum Patrum huic visitationis præ-
cepto recensere, quæ & prolixitatis vitandæ gratia & omi-
simus, & hæc sufficere existimauimus.

DE SYNODO PROVINCIALI ET ANNUALI
CELEBRANDO.

§ XV.

CONCILIUM per Episcopos celebrandum est du-
plex, quoddam Prouinciale quod legatus aut primas
vel Metropolitanus facit cum suis suffraganeis & aliis cõ-
uocatis diocesis, commodo. Et hoc rursus duplex est,
nam vel est decretæ seu delegatæ prouinciæ siue à legato à
latere Papæ, aut ab altero ad hoc missò, quod ipse, iure le-
gationis aut specialis commissionis celebret cum Metro-
polititanis, Primatibus, Episcopis & Clericis etiam exem-
ptis Prouinciæ, siue prouinciarum intra legationis suæ ter-
minos contentarum. Aliud est Concilium prouinciale li-
mitatæ prouinciæ, cui scilicet preest Patriarcha aut primas
vel Metropolitanus Archiepiscopus, & de huiusmodi Cõ-
cilio prouinciali quatuor tractanda sunt.

Primum

Primum de debito celebrandi huiusmodi Concilio
canon. Aposto. 28. ita statuitur. Bis in anno Episcoporum
Concilia celebrentur vt inter se inuicem dogmata pietatis
explorent, & emergentes Ecclesiasticas contentiones a-
moucant semel quidem quarta septimana Pentecostes.
Secundo verò, duodecimo die mensis Hyperberetæi id
est iuxta Romanos 4. Idus Octobris. Concilium primum
generale Nycænum can. 5. sic habet. Seruetur & ista sen-
tentia vt hi qui ab aliis excommunicantur ab aliis ad cõ-
munionem non recipiantur. Sequitur immediatè. Requi-
ratur sanè si forte aliqua indignatione aut contentione
aut qualibet commotione Episcopi sui excommunicati
sint. Vt ergò digna possint examinatione perquiri, rectè vi-
sum est per singulos annos, in singulis Prouinciis bis in
anno Episcoporum Concilium fieri, vt simul in vnum cõ-
uenientes, ex communi prouincia huiusmodi examinent
questiones, vt ita demùm hi qui ob culpas suas Episcopo-
rum suorum offensas meritò contraxerunt, dignè etiam à
cæteris excommunicati similiter habeantur, quousque in
communi vel ipsi Episcopo suo visum fuerit humaniorem
circa eos ferre sententiam, habeatur autem semel Conci-
lium ante dies quadragesimæ vt omnibus (si quæ sunt) si-
multatibus amputatis, mundum & solemne munus Deo
possit offerri, secundum verò agatur circa tempus autum-
ni. Eadem est sententia Concilij Chalcedonensis.

Sexta Synodus generalis quæ fuit Constantinopolitana
canon. 8. statuit Synodos prouinciales quotannis saltem
fieri.

Concilium Antiochænum quod fuit à præfata sexta
Synodo receptum & approbatum vt habetur canone eius
secundo ita statuit. Propter Ecclesiasticas causas, & quæ
existunt controuersias dissoluendo sufficere nobis visum
est, bis in anno per singulas prouincias Episcoporum Con-
cilium fieri. Et habetur. 18. dist. cap. Propter. Leo Papa pri-
mus similiter ita diffiniuit, de Conciliis autem Episcopa-
libus non aliud indicimus quam quod sancti patres salu-
briter ordinauerunt, vt scilicet bini conuentus per singu-
los annos habeantur in quibus querelæ quæ inter diuer-
fos

inter se de Do-
ctrina fidei: nunc
vno interpre-
tante, & cæte-
ris aliis tænen-
tibus: nunc respon-
dente vno, &
cæteris interro-
gantibus. & quod
fides Catholica,
Patrumq; præ-
ceptis consonare
decur, id vni
confirmant, cor-
roborant, & pro-
ficiunt. Hic de
moribus populi
sui quisque re-
fert, quod ani-
maduersione di-
gnum putat: ve
eius rei causa
admonitiones po-
pulares, si opus
sit, concipiuntur
in Synodo.
b. 11. q. 3. cap.
Seruetur.
c. Chalcedonense
generale Conci-
lium can. 18.
sic decreuit per-
uenit ad nostras
aures, quod in
prouinciis con-
stituta Episcopo-
rum Concilia
minimè cele-
brentur, hoc ex
eo probatur,
quod multis
quæ correctione
opus habent Ec-
clesiastica res
negligantur: sta-
tuit ergo hæc
sancta Synodus
secundum regulas
Patrum, bis in
anno in vnum
conuenire per
singulas prouin-
cias Episcopos.

fos Ecclesiæ ordines nasci affolent, iudicetur, ac si fortè inter ipsos qui præfunt de maioribus peccatis nascitur quod absit, causa quæ provinciali nequeat examine definiri. Fraterrimitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit instruere. Et habetur. 18. cap. de Conciliis.

Secundùm subsequentiã iura Concilium provinciale saltem semel in anno celebretur. Decreto sextæ Synodi ita fieri decernentis, ut statim supra patuit coheret decretum septimæ Synodi generalis quæ fuit 2. Nycena can. 6. decernentis saltem semel in anno celebrari Synodos provinciales sicut Patres sextæ Synodi in Trullo statuerunt. Et habetur. dist. 18. cap. Quoniam quidem.

Octava etiam Synodus generalis quæ fuit quarta Constantinopolitana can. 17. determinat Metropolitanos super universos Episcopos, quibus in suis præmouentur habere potestatem ad corrigendum, & corrigendum, ac coercendum eos cum fama illos super quibusdam delictis forsitan accusauerit.

Lateranense generale Concilium sub Innocentio 3. celebratum cap. 6. ita habet. Sicut olim à sanctis Patribus constitutum, institutum, metropolitani singulis annis cum suis suffraganeis provincialia non omittant celebrare Concilia in quibus de corrigendis excessibus & moribus reformatis præsertim in clero diligentem habeant cum Dei timore tractatum, canonicas causas & maximè quæ statuta sunt in hoc generali Concilio reagentes, ut eas faciant obseruare debitam pœnam transgressoribus infligendo, ut autem id valeat efficacius adimpleri per singulas dioceses statuunt idoneas personas prouidas videlicet & honestas quæ per totum annum simpliciter & de plano absque vlla iurisdictione, sollicitè inuestigent, quæ correctione vel reformatione sunt digna & ea fideliter perferant ad Metropolitanum & suffraganeos in Concilio sequenti ut super his & aliis ut utilitati & honestati congruerit prouida de liberatione procedant. Et recitatur de accusationibus. ca. Sicut olim.

Nec prædictis officium quæ refert Gratianus. dist. 17. in cap. Syno-

Hæc XVIII. Distinctio cum suis canonibus plena est præceptorum de obseruatione Synodorum Provincialium. Inuit Synodus Calcedonensis secundum regulas Patrum bis in anno in vniuersa conuenire per singulas Provincias Episcopos, ubi singula quæ emergerint, corrigantur (ut Gratianus habet) In quibus præcipitur ut ad accusandum non studeant.

Idem sacrum Lateranense generale Concilium cap. 69. prohibens ne iudicet publicis officiis præficiatur, sic habet, Si quis autem citiale officium commiserit per provinciale concilium quod singulis præcipimus annis celebrari, monitione præmissa distributione quæ conuenit capescatur. Et habetur de Indulgentiis cap. cum sit nimis.

cap. Synodum ex Marcello Papa, & in cap. regula vestra. ex Iulio Papa & in cap. nec licuit. ex Gregorio, quia non licet aliquibus Synodum congregare sine summi Pontificis auctoritate cum fiant Conciliorum generalium & summorum Pontificum decreto & præcepto. Nec illud aliud obstat quod in cap. Concilia. eadem dist. 17. ex Symmacho Papa scribitur, quod Concilia Sacerdotum Ecclesiasticis legibus quotannis decreta, per provincias quia præsentiam Papæ non habent valetudinem perdidit (intellige quantum ad definiendum aliquid de fide aut de moribus vniuersaliter obseruandum) quoniam hoc soli generali Concilio competit.

Secundum circa Provinciale Concilium tractandum, est, de vocandis ad ipsum, Principes enim sæculares hinc arcentur, octauæ Synodi decreto. Illud autem tanquam exosum quoddam ab auribus nostris repulimus, quod à quibusdam imperitis dicitur, non posse Synodum absque principum præsentia celebrari, cum nusquam sacri canones conuenire sæculares Principes in Conciliis sanxerint, sed solos Antistites. Vnde nec interfuisse illos Synodis exceptis Conciliis vniuersalibus inuenimus, nec enim fas est sæculares Principes spectatores fieri rerum quæ sacerdotibus Dei nonnunquam eueniunt. Hæc sacrum 8. generale Concilium. Nam Catholicorum sententia est, solos Prælatos maiores, eosque omnes, id est Episcopos in Conciliis generalibus & provincialibus habere ius suffragij decisiu ordinariè, ex priuilegio autem & consuetudine, etiam Cardinales, Abbates, & Generales Ordinum, licet Episcopi non sint, ex Presbyteris autem & aliis Clericis minoribus tantum vocari aliquos viros doctos, qui iuuent in disputando, vel aliis ministeriis, Principes autem vocari, tum ut Concilium defendant, tum ut testes & consilij decretorum Concilij, postea transgressores & contumaces pœnis corporalibus puniant. Denique, ex priuatis Laicis tantum vocari aliquos, si videantur viles, vel necessarii ad aliquod ministerium Concilij. Hanc sententiam esse Catholicorum, patet tum ex personis, quæ interfuerunt Conciliis generalibus, tum ex Ioanne de Turrecremata

Si quæ commendat omnes Christianos esse Episcopos, & quod dictum est Petro, omnibus Christianis esse dictum: is demonstrare debet, Quinam sunt illi, qui in Ecclesia dicuntur oues, si enim omnes sint pastores, ubi oues? quod si quidam sunt pastores, id est, Episcopi, & quidam oues, id est, Laici, & si pastores in Conciliis conuenire debeant: ut definiant quæ sint bona pastus, quæ verò non sunt, cerè sequitur non Laicorum, sed sacerdotum esse Concilia. Cyprianus in initio Epistole ad Iulianum Hilarius lib. de Synodis, Ambrosius epist. 22. Hieronymus lib. 1. Apologie contra Rufinum, Augustinus epist. 119. Leo epist. 16. & sequent. Rufinus lib. 10. hist. ca. 1. Albanus in epist. ad salutarium vniuersales, alijque Patres, qui præsentem Concilia Episcoporum esse. Præterea Theodosius in epistola ad Ephesiam Synodum, quæ exat in prima

libro

como eius Con-
cilio, c. 3. 2. Illi-
cimum est, in-
quit, cum, qui
non sit in ordi-
ne sanctissimo-
rum Episcopo-
rum, Ecclesiasti-
cis immisceri
tractatibus.
Pulcheria quod
Imperatrix in
Epistola ad Se-
regum Bithi-
nia, que habe-
tur ante Conci-
lium Chalce-
donense, iussit,
vt Clerici, Mo-
nachi, & Laici,
etiam vt repel-
larentur à Con-
cilio, exceptis
paucis illis, quos
Episcopi secum
duxerant. In
Concilio Chal-
cedonensi, actio-
ne prima, cum
ad Marinum
Archimandrita
mitteretur, vt
subscriberet, re-
spondit non esse
suum, sed Epi-
scoporum iussu
subscribere. Et
in eodem Con-
cilio cum pro-
Diosoro Mo-
nachi & Laici
ingressi essent,
sepius Patres
clamarunt:
Mitte foras su-
perstios, Conci-
lium Episcopo-
rum est.

libro tertio, capite duodecimo & decimoquinto, & aliis Catholicis auctoribus.

Tertio, probatur ex Conciliis, haftenus celebratis: nam omnium Conciliorum decreta ab Episcopis solis facta esse, patet ex subscriptionibus, vbi que enim inueniuntur soli Episcopi subscripsisse, exceptis paucis generalibus, quibus Imperator etiam subscripsit, sed alia forma, quam Episcopi: Episcopi enim definiendo, vt Iudices, Imperatores consentiendo, subscripserunt, & quibusdam etiam paucissimis, vt Florentino, Lateranensi; & Tridentino, quibus scripserunt Abbates & Generales Ordinum, ceteri, quamuis optimi & doctissimi essent, nunquam sunt admisi, nisi ad consultandum, excepto Concilio Basiliensi, vbi Presbyteri admissi sunt ad suffragium decisionum, sed perperam & contra morem omnis antiquitatis, nec illud Concilium fuit legitimum, iuxta Italorum sententiam.

Vocandi autem sunt ad Concilium provinciale omnes illius provinciae Episcopi vt diffusè docet Gratianus in decretis. dist. 18. c. Propter. 2.

Tertium circa Provinciale Concilium tractandum, est scire ad quid celebretur non enim congregatur vt de fide decidat, cum maiores & difficiliore quæstiones, scilicet de fide vt sancta Synodus statuit & beata consuetudo exigit, ad sedem semper referantur Apostolicam, vt inquit Pelagius Papa dist. 17. cap. Multis. in fine capituli. Et Innocentius Papa primus. Quoties (inquit) ratio fidei veritatur arbitror omnes fratres & Episcopos nostros non nisi ad Petrum id est sui nominis & honoris auctoritatem referre debere, Idem vult Innocent. 3. in cap. Maiores. De Baptismo & eius effectu. Præterea Concilij Provincialis sententiae cæteræ provinciae non astringuntur Insuper provinciale Concilium potest errare sicut de multis compertum est quod errarunt, ideo ad ipsum non spectat de fide diffinire verum vt notat glossa super cap. Quoties. 2. 4. q. 1. Aliud est quæstionem de fide notam terminare, quod nulli præterquam Romanæ sedi vel Concilio generali permittitur, Aliud autem est ipsam sine diffinitione ventilare quod Patriarchæ & primates facere possunt vt testatur Clemens

Papa

Papa in cap. secundo distinct. 80.

Potest etiam Provinciale Concilium cum Episcopo alicuius propositionis prædicationem & assertionem inhibere ex qua potest oriri scandalum & rebelles huic prohibitioni punire. Celebratur autem concilium Provinciale propter causas ex can. 28. Apostolorum & à generalibus Conciliis & summis Pontificibus huiusmodi Concilij provincialis celebrationem indicentibus propositas & superius commemoratas. Adicit Concilium generale Lateranense cap. 30. aliam causam, nam postquam illic præuisit grauem querelam de quibusdam prælatis assumptibus viros indignos ex affectu inordinato ad Ecclesiastica beneficia, ita decernit: Volentes igitur huic morbo mederi præcipimus, vt prætermisissis indignis assumant idoneos qui Deo & Ecclesiis velint & valeant gratum impendere famulatum. Fiatque de hoc in provinciali Concilio diligens inquisitio annuatim, vt habetur de præbendis & dignitatibus cap. Graue nimis. Ecce quomodo in Concilio provinciali sit diligenter inquirendum de idoneitate & indignitate promotorum ad Ecclesiastica beneficia. Præcipit etiam Concilium Basiliense sess. 20. vt sua Constitutio contra Concubinarios sacerdotes edita publicetur, in provincialibus & Episcopalibus Synodis.

Quartum considerandum circa huiusmodi Concilia provincialia, est quæta sit illorum auctoritas & de qua Augustinus lib. 2. de Baptismo. cap. 3. ita ait Ipsa Concilia quæ per singulas regiones vel provincias fiunt plenariorum Conciliorum auctoritati quæ sunt ex vniuerso orbe Christiano sine vllis ambagibus cedere oportet Gratianus dist. 18. in principio. de huiusmodi Conciliorum auctoritate differens ita habet. Episcoporum Concilia sunt inualida ad diffiniendum & ad constituendum non autem ad corrigendum, quod dicit ea inualida ad diffiniendum & constituendum intellige generaliter vt omnes obligent, possunt enim Episcopi canones Episcopales constituere quibus subditos ligent & obligent ad ipsorum obseruantiam, imò decreta Conciliorum provincialium Ecclesiæ sedi apostolicæ proposita & non reiecta sunt ab omnibus te-

g Potest etiam Provinciale concilium, aut Episcopis in his que iam diffinita sunt de fide aut evidentiis sacris scripturis testimoniis contraria contra eos qui deprehendi possunt lapsos iudicare, & sententiam ferre, hoc enim non est de fide sententiam ferre, sed sententiam iam latam exequi, huc tendit quod in cap. ad abolendam. de hæreticis dicitur Excommunicatos esse omnes hæreticos, quos Romana Ecclesia, vel Episcopi in suis Ecclesiis declarauerunt hæreticos, quod de deprehensis in manifesta hæresis intelligendum est.

Qq 2. nenda

nendā tanquam tacito consensu ab Ecclesia recepta & confirmata.

Aliud est Concilium Episcopale singulis annis celebrandum, de quo sic habet Lateranense Concilium cap. 6. Quæ statuerunt Metropolitanī cum suis suffraganeis in Concilio provinciali faciant obseruari publicantes ea in Episcopalibus Synodis annuatim per singulas diocēses celebrandis, & habetur de accusationibus. c. 25. Sicut olim.^h

Gratianus 18. dist. c. Annis. ex Concilio Biloensi & cap. Decernimus. ex Concilio Tholetano, probat Synodum Episcopalem singulis annis celebrādam, Nec obstat quod ex Martino Papa refert dist. eadem. cap. propter. 2. in fine capituli, vbi sic habetur. Nulli autem Episcopo liceat propria apud semetipsum Concilia facere præter eos quibus Metropoles sunt creditę loquitur enim vt recte dicit glossa de Conciliis Provincialibus cum aliis Episcopis.

Vocandi ad Synodum Episcopalem sunt Sacerdotes & Abbates ex Concilio Tholetano vt habetur dist. 18. c. Decernimus. de Abbatibus id testatur Concilium Aurelianense in cap. Abbates. 18. q. 2.

Innocentius tertius Abbates (inquit) & Sacerdotes tibi Diocæsana lege subditos, qui ad tuam Synodum conuenire contempnunt, idummodo in ipsa Synodo non ducas aliquid statuendū quod Canonice obuiet institutis per censuram Ecclesiasticam ad Synodum illam venire compellas, de maioritat. & obed. cap. Quod super his.

Ad quid autem celebretur Synodus Episcopalis docet Concil. Tholet. dicens. Cum ad Letanias vel Concilium venerint presbyteri qui in Parrochiis ordinantur rationem suo Episcopo reddant qualiter susceptum officium celebrant vel baptizent. Et habetur. dist. 38. c. Quando.

Nota ad Letanias id est secundum glossam ad processiones rogationum, nam eo tempore omnes Sacerdotes veniebant ad Ecclesiam Cathedralē.

Secundò vt priorum Conciliorum decreta renouentur & clariùs innotescant suæ diocēsi quod videtur innuere Concilium Basiliense Sess. 20. contra concubinos tali decreto. In Conciliis provincialibus & Synodalibus ad-

uersus tales punire negligentes vel de hoc crimine diffamatos etiam per suspensionem à collatione beneficiorum vel alia condigna pœna procedatur seueriter, Nota aduersus tales, scilicet concubinos publicos qui admoniti concubinas eiicere recusant. De obseruandis Conciliis provincialibus generale Concilium Lateranense cap. 6. ita habet. Quod statuerunt in Concilio provinciali faciāt ea obseruari Episcopi publicantes ea in Episcopalibus Synodis annuatim per singulas diocēses celebrandis. Et habetur de accusationibus cap. Sicut olim. vt sup.

Tertiò ob id inicitur Synodus Episcopalis vt obseruetur decretum Gregorij 9. quo statuit quod habentes plures dignitates, vel alia beneficia curam animarum habentia per ordinarios compellantur, infra tempus competens superioris arbitrio statuendum, ostendere dispensationes suas quas si non ostenderint perinde procedatur ac si nullas haberent, & si ostenderint & sufficientes, non amplius molestentur, prouiso eo modo ne in prædictis beneficiis cura animarum negligatur, si autem dubitetur de dispensatione ad sedem Apostolicam recurratur. Et habetur. Extra. de officio ordinarij cap. Ordinarij locum in 6.

Interest etiam Episcopis piarum voluntatum executiones procurare quod vel in Synodis curabunt, vel aliis id oneris demandabunt vt probè statuitur. Trid. Sess. 22. cap. 8. his verbis.^k

Episcopi, tanquam sedis apostolicæ delegati, in casibus à iure concessis, omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quam inter viuos, sint executores: habeant ius visitandi hospitalia, collegia quæcunque, ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, non tamen quæ sub regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, eleemosynas Montis pietatis, siue Charitatis, & pia loca omnia, quomodocunq; nuncupentur etiam si prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca, exemptionis priuilegio sint munita: & omnia quæ ad Dei cultum, aut animarum salutem, seu pauperes sustentandos, instituta sunt, ipsi ex officio suo, iuxta sacrorum Canonum instituta cognos-

Qq 3 scant

^h Diocæsana Concilia sunt in quibus conueniunt, tantum Presbyteri, & Episcopi, & in Episcopis, præest, & vix dici possunt Concilia cum in ordinariè nullus sit qui iurisdictionē habeat, præter unum Episcopum qui præest.

ⁱ Clemens 4. scribit quosdam Abbates etiam exemptos adesse teneri provincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis extra. De priuilegijs. cap. 6. lib. 6. Nec obstat quod ex Concilio Thuroniensi refert Gratianus. dist. 18. cap. Episcopus. 2. quod episcopus non debet Abbatem cogere ad Synodum ire nisi aliqua rationabilis causa existat, Nam loquitur de priuilegijs, vt de statu monachorum. c. 1.

^k Notat tamen alicubi Oldendorpius, Episcopos non esse immediatos executores testamentorum, sed in defectum tantum aliorum. Quis est aliquoties in scripturis suis Christiana prouidentia metus transgreditur, hic tamen à veritate non exorbitat. Neque enim aliud dicunt Patres, quæ episcopos in casibus à iure concessis: ius visitandi, & exequendi, habere. Vnde Didactus Cotarruias ad 3. & 17. capitulum tituli, De testamentis, docet nullo executore nominato, heredi cōpetere vltima voluntatis executionē, etiam in his, quæ obpiam causam relinquuntur, & executores testamentarios ex causis etiam intra annum, ab episcopo cogi posse, vt vltimam voluntatem exequantur, etiam si testator hanc conditionem (quod illicitum foret) interdixerit.

pecuniam in Ec-
clesia Dei, vel
promoveri au-
thoritate sedis
Apostolicæ mo-
di omnibus pro-
hibemus si quis
verò in Ec-
clesia ordina-
tionem, vel pro-
motionem tali-
ter adquisierit,
acquistâ pro-
fus careat di-
gnitate.

e In hanc ca-
nonem Glof. ver-
bo moliantur,
calè superstruit
quæstionem.
Quid si Sacer-
dos nullo modo
nult baptizare,
nisi ei detur pec-
cunia? Dicunt
quidam quod si
baptizandus est
adultus, nihil
ei debet dare.
De cons. dist. 4.
Baptismi, vel i-
psius baptizet
se arg. m. ff. de
adop. si consul.
arg. contra. est.
de baptismo, &
eius eff.

pro his siue conferendis siue collatis nemo aliquid quo-
cunque prætextu exigere aut extorquere præsumat, alio-
quin & qui receperint & qui dederint huiusmodi precium
omniò damnatum cum Giesi & Symone condemnentur
& habetur de Symonia cap. Sicut pro certo. Quod sacra-
mentum confirmationis similiter & reliqua debeant gra-
tis ministrari eadem constat ratione & suis similiter o-
stenditur testimoniis. De baptismo siquidem & confirma-
tionis seu confirmationis sacramento habet Gelazius Pa-
pa, Baptizandis consignandisque fidelibus Sacerdotes pre-
cia nulla præfigant nec illationibus quibuslibet impositis
exagitare cupiant renascentes, quoniam quod gratis acce-
pimus, gratis mandamur dare, & habetur i. q. i. cap. Bapti-
zandis. Et in cap. Dictum est. Concilium Triburienfe ana-
thematizat vt Symoniacam hæresim, detestabilem acce-
ptionem cuiuscunq; rei pro perceptione charismatis, pro
baptismo, pro ordinatione vel Chrismate vel balsamo, vel
sepulturæ vel communionem, nam gratis dona Christi gra-
tuita dispensatione donanda sunt.

De sacramento Eucharistiæ gratis ministrando specia-
liter ita statuit sexta Synodus generalis canon. 23. Nullus
Episcopus aut Presbyter, aut Diaconus qui sacram dispen-
sat communionem à percipiente gratiam communionis,
pretium aliquod exigat. Si quis verò eorum qui conu-
merantur in clero ab eo qui sacram communionem perci-
pit aliquod pretium exegerit, deponatur, sicut imitator
Symoniacæ fraudis, & habetur i. q. i. cap. Nullus. Propter
præmissa sextæ Synodi verba dicit Concilium Triburien-
se, hoc Symoniacæ hæresis esse vt prius ex dicto Concilio
citatum est, & latius Iuo parte secunda, canone nonage-
simosecundo differit.

Sacramentum etiam matrimonij gratis fiat, & contraha-
tur & licet in matrimonio interueniat pactum de dotan-
do, hoc tamen non est pro matrimonio, vt est Sacramen-
tum, sed in quantum est in naturæ officium, id est pro obli-
gatione ad seruitutem matrimonij & ad subleuanda one-
ra eiusdem. Vnde Alexander 3 diffinit quod si aliquis sub
huiusmodi verbis iuramentum alicui mulieri prestitit,

Ego

Ego te in vxorem accipiam si tantum mihi donaueris, reus
periurij non habebitur, si eam nolentem sibi soluere quod
sibi dari petiit, non acceperit in vxorem, nisi consensus sit
de præfenti, aut carnalis sit inter eos commixtio subsequen-
ta. Et habetur de conditionib. appositis c. de illis

Innocentius III. determinat etiam, quod gener propter
onera matrimonij non tenetur fructum pignoris dotis pro
vxore restituere de Vfuris c. Salubriter.

Sacramenta poenitentię, & absolutionis, & extremæ vi-
tionis, gratis ministranda esse constat ex eo quod de om-
nibus sacramentis statuit generale Cõcilium Lateranense
c. 63. vt liberè conferantur (inquit) Ecclesiastica sacramen-
ta. Et habetur in c. ad Apostolicam de Symonia & c. Cum
in Ecclesia, titulo eodem. Vetat idem Cõcilium nepro Sa-
cramentis conferendis aut collatis aliquid exigatur.

Quod autem attinet ad spiritualis potestatis effectus,
indignum est & Ecclesiasticæ rationi contrarium vt abso-
lutionis beneficium redimatur. Idemque de dispensatio-
nibus ordinationibus alijsq; spiritualis potestatis effecti-
bus iudicium est. Potest tamen Sūmus pontifex qui mul-
tis eget, aliquid per modum Sustainationis accipere.

Item quædam dantur per modum poenæ. Sed in contra-
hendis matrimoniis vel nulla omninò detur dispensatio
vel rarò idq; ex causa & gratis concedatur. Hęc affabrè di-
cta sunt quoties superius habitus est sermo de simonia.

DE CONSECRATIONIBVS ET BENE-
DICTIONIBVS.

§ XVIII.

PRÆTER actiones essentielles ordinis Episcopalis,
quæ sunt ordinare & confirmare: aliæ sunt ipsius ordi-
nis Episcopalis per accidens quales sunt cõsecrationes &
Benedictiones, quarum institutio ex ipsius summi Dei è scri-
pturarum testimoniis dependet, aduersus clancularios
istos tergiuersatores qui nihil nisi scriptam & dilucidam
commendant, qui tam audacter digladiantur, aduersus
antiquum Benedictionum ritum. Docet Apostolus in Epi-

R r

stola

f Nec valuit
imò erronea est
opinio glossæ
super capitulum
honoran-
tur 32. q. 2. di-
centis, Quod
ided licet acci-
pere pecuniam
pro matrimonio
& non pro aliis
sacramentis, quia
in matrimonio
non conferuntur
gratia Spiritus
Sancti, sicut in
aliis, quo errore
cacuist. etiam
glof. super ca-
pitulum cum in
Ecclesiæ de sy-
monia contra-
quam, & aliter
sentientes est
expressa senten-
tia Apostoli
Pauli ad Hebr.
13. dicentis. Ho-
norabile Conu-
bium in omni-
bus, & thorus
immutatus,
non esset autem
thorus immu-
tatus, & purus
nisi per conten-
tam in eo Spi-
ritus Sancti
gratiam.

a Sancti Patres benedictiones, & orationes, quasdam adinueniunt, quales creaturae benedictæ quosdam spirituales habent effectus nec dubitamus, eum speciale effectum enenire, præter naturæ aut creaturæ conditionem, qui sacris benedictionibus postulare, unde salus corporis & animæ proueniunt: quo circa Ecclesias vasa, vestimenta, pamas, herbas, cibum, potum, sal, aqua, & cetera benedixerunt, non equidem existimantes spirituales a creaturis procedere virtutem: sed quod dignaretur Deus eam gratiam illi creaturæ conferre, ut virtutem quam precarentur haberent, de qua benedicta ab Apostolo in Ecclesia instituta meminit Alexander Papa, & Martyri qui quintus à Beato Petro rexit Ecclesiam, his verbis, Aquam sale conspersam in populo benedictam: ut ea cuncti aspersi, sanctificentur, ac purificentur.

stola ad Hæbreos tabernaculum quod Moyse ut in Exodo scriptum est, benedixit, & quæ in tabernaculo secundum legem fiebant, ut orare & sacra operari, & munera offerre, tam ministris ipsius tabernaculi omnia denique Ecclesiæ nostræ & eorum quæ in Ecclesia fiunt & ad Ecclesiam pertinent quæ idem Apostolus in eadem Epistola cœlestia vocat, umbras & exemplaria esse. Sicut responsum est Moyse, cum consumaret tabernaculum. Vide (inquit) omnia facito secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte, nihil enim excepit horum qui dixit omnia, imò neque Moyse solum, sed regi quoque David idem ostensum est de templo, è Salomone ædificando, & rursus David Salomonem docuit per spiritum Dei eadem quæ sibi erant ostensa, ut templum ædificandum, & cetera quæ ad templum secundum legem pertinebant, umbras item esse, & exemplaria veterum & cœlestium, sic enim Paulus ut dixi vocat Ecclesiam nostram & ea quæ sunt. Tabernaculum igitur quod Moyse benedixit & templum quod Salomon dedicauit & quæ in eis secundum legem fiebant, & eorum ministri omnia erant umbræ futurorum in nouo testamento, & sicut Apostolus ait umbram habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum. Hinc emanauit pia Ecclesiarum consecrandi ratio, quam qui negant nõ solum Epistolam Clementis quæ hoc clarè elucidat sed scripturas veteris & noui testamenti confundunt. Synodus Laodicensis ex multis Asiæ prouinciis coacta, quia didicerat ex scripturis sanctis Prophetis & Apostolicis, non esse domum orationis, domum communem sed domum Deo sanctificatam sanxit can. 57. non oportet Missas in domibus celebrare, & Synodus Basiliensis sub Ludouico & filio eius Lothario habita ca. 47. plerique (inquit) presbyteri neglectis basilicis Deo dicatis in domibus Missarum celebrationes contra diuinam auctoritatem & canonicam institutionem facere præsumunt. Et in extrema parte. Quando ergo quod Dominus prohibet, humana præsumptio nõ metuit, proculdubio præceptum transgredi non pertimescit. Benedictionum autè & Consecrationum munus Episcopis inesse credimus sola humana concessione

scilicet summorum Pontificum hinc de Consecratione dist. 1. cap. Ecclesiis. & duobus sequentibus præcipitur ab Arrianis Episcopis consecratas Ecclesias iterum consecrari, posse tamen; Papa hanc potestatem consecrandi vel benedicendi Ecclesias quæ nunc solis Episcopis reseruat omnibus aliis sacerdotibus concedere ut etiam scribit Alphonsus de Castro lib. 2. de Iusta hæreticorum vltione ca. 2. ad finem. Et si oppositum sentiat gloss. super capitulum Ecclesiis. de Consecratione dist. 1. dicens ideo Ecclesias Arrianorum esse iterum consecrandas quia non in Ecclesiæ formam erant consecratæ. Quod autem dixi potestatem consecrandi & benedicendi esse auferebilem non loquor de ea potestate consecrationis quæ ad ordinationem Episcopi & sacerdotis necessariò requiritur & iure diuino secundum multos, sed de potestate consecrandi Ecclesias, vasa &c.

Utraq; autem actiones scilicet Consecratio & benedictio sacramentalia dicuntur tum quia ordinantur ad alicuius sacramenti ordinationem, vel illius administrationem tum etiam quia aliquam habent cum Sacramentis similitudinem scilicet quandam spirituales Dei virtutem ad aliquid in deuotè recipiente efficiendum quod seclusa consecratione vel benedictione non efficeretur.

Præmissa sacramentalia scilicet consecratio & benedictio debite & gratis sunt ab Episcopis ministranda. Consecratio quidem omnis fit per inunctionem Chrismatis quæ est triplex quædam est Episcoporum & sacerdotum de qua supra cap. 3. huius Classis.

Alia est consecratio Ecclesiæ & altaris, de vtraque autem Ecclesiæ scilicet & altaris consecratione per Episcopum simul agitur lib. 3. decret. tit. de Consecratione Ecclesiæ vel altaris & in 6. tit. eodem. quæ consecratio Ecclesiæ vel altaris non potest fieri per simplicem sacerdotem ut dicitur in c. Aqua. de consecratione Ecclesiæ vel altaris. Quæ consecratio Ecclesiæ vel altaris gratis fieri debet ita statuente Concilio Cabilonensi, statuimus ut sicut pro declinandis Basilicis & dandis ordinibus nihil accipiendum est, ita etiam pro balsamo vel pro luminaribus emen-

quod omnibus Sacerdotibus sciendum esse mandamus.

b Excommunicatus (inquit Alphonsus) à Castro, aut quomodolibet ab Ecclesia vniuersæ præcisus, si missam celebret, quia potestatem ordinis indelebilem tenet, verò coniecit corpus, & sanguinem Domini, quia tamen est ab Ecclesia unitate separatus orationes eius, quas nomine Ecclesiæ offert, nullam profus habent virtutem, nullumque meritum ita, ut nec ipsi hæretici, nec illi, pro quibus dicuntur, proficere possint.

c Gratianus dist. 68. cap. Ecclesiis ex Conci. Nyced. de consecr. d. 1. c. Hic ergo & cap. sicut. ex Felice Papa. cap. mille. ex Syluest. Pag.

dis, Nihil presbyteri chrisma accepturi dent. Et habetur
x. q. 1. c. Statuimus.

Idem vult Concilium Bracarense 2. can. 5. Et habetur.
1. q. 2. cap. Placuit. Vnde & Alexander 3. De Symonia cap.
Cum sit Romana Vigiliensi Episcopo scribens & respon-
dens sic habet. ^d Consultationi tuæ taliter, respondemus
quod nihil pro Ecclesiarum consecratione potes vel de-
bes præter procuracionem exigere, nec excusat contra-
ria consuetudo, dicente generali Concilio Lateranensi
hec vetita Symoniæ labe. Putant autē plures ex hoc licere
quã legem mortis de longa inualuisse consuetudine arbi-
trantur, non attendentes quod tanto grauiora sunt cri-
mina, quanto diutius infœlicem animã tenuerunt alligatã.

^d De Symon.
cap. cum in
Ecclesia.

^e Ve habereca-
piulum conse-
mit, de consecr.
dist. 5. quæ nul-
li eo inferiori
cõpetit de iure.
Vnde in ca. mi-
nistrare. 26. q. 6.
Presbyteris pro-
hibetur solennis
benedictio super
populum in Ec-
clesia, etsi in fi-
ne missæ, ubi
Episcopus non
fuerit benedi-
tionem à Sacer-
dote, populus
assistens accipiat,
cõceditur etiam
Abbatibus so-
lenniter benedi-
cere, sed in Ec-
clesiis suis tan-
tum, extra de
priuil. cap. Ab-
bates in 6.
f. Possimum
5. Tho 3 parte.
q. 83. art. 3. ad 3.
g. 77. dist. cap.
placuit. ex Con-
cilio Carthugi-
nensi.
h. 76. q. 6. cap.
Ministrare ex
Concilio Aga-
densi.

Tertia consecratio per Episcopum facienda est vaso-
rum sanctorum vt calicis qui interiori inungitur chrisma-
te à labio in labium, similiter patena, cum pollice dex-
træ manus, chrismate intincto consecratur & in tota su-
perficie linitur. ^e

Deinde benedicere habet Episcopus Cœmeterium
quod sicut violatur polluitur & reconciliatur ac benedi-
citur sicut & ipsa Ecclesia. Extra. de consecratione Eccle-
siæ vel altaris c. vnico in 6.

Tertiò ipse est Episcopi benedicere corporalia altaris
nam huiusmodi corporaliū benedictio dicitur esse ordi-
nis episcopalis, secundum communem doctorum senten-
tiam quam tenet Panormitanus in c. A qua de Consecra-
tione Ecclesiæ.

Ipsius autem Episcopi est ex officio benedicere orna-
menta altaris & sex indumenta Sacerdotalia ad Missæ ce-
lebrationem instituta aliãq; nouem Episcopalia. Vestes in-
super vasa, & omnia quæ ad cultum Dei pertinent. Quæ
res inanimatæ, per benedictionem adipiscuntur quanelam
spiritualem virtutem qua sunt aptæ ad diuina vt dicunt
Theologi. ^f Quarto Episcopi est benedicere, Abbates, &
Virgines sed nõ ante vigesimum quintum ætatis annum. ^g

Quintò habet benedicere pœnitentem in Ecclesia
quod presbytero penitus non licet. ^h Postremò Episcopus
benedicat oleum & Chrisma. Sed hæc omnia gratis fiant.

DE

DE CORRIGENDIS ABVSIBVS ET EPISCOPO- RVM LEGITIMA DEPO- SITIONE.

CAPVT QVINTVM

§ I.

Episcopi socordia, Dioecesis perniciēs & vitiorum fomes.

DESPERATA est salus corporis, monitoris
medici præceptis asperi & intemperantis, sed
multo magis periclitatur, ipsius medici so-
cordia & negligentia, Quod autem optimus
medicus præstat in corporum conseruanda valetudine, id
bonus pastor & prudens in sui gregis custodia efficere de-
bet. Arceantur & rescindantur primum omnium vitia illa
quæ deteriores gignunt humores & in ancipiti constituū-
tur ordine, ne superent corporis harmoniam, & humorum
temperiem corrumpant. Episcopi igitur fultigratia diui-
na interest vitiorum omnes frænare & corrigere impe-
tus, ne summo reipublicæ Christianæ detrimento serpent
aut repululascant semel extirpati. Reminiscantur quot-
quot sunt qui clarum Pastoris nomen fortiuntur qua pu-
nitione vltus est Deus Eli socordiam, qui filiorum suorum
sceleribus supramodum mollis remissus & negligens fue-
rat. In exemplum diligenter attendant huius sæculi Pon-
tifices, qui de glorioso Apostolorum ministerio gloriantur
qui tantum abest vt corrigant deuios & erroneos, & cæte-
ra huiusmodi scandala, qui quotidie flagitiosorum homi-
num consuetudine delectantur, qui cum viris sanguinum,
lenonibus, scortatoribus, prædonibus, prædicatoribus, hære-
ticis colludunt & dissimulant. ^a Quantis ergo interuallis
Eli socordia nunc superatur? Peccantem coram omnibus
argue (inquit Paulus) vt cæteri timorem habeant. Et 2. ad
Timoth. 4. Argue obsecra, increpa, huius rei gratia reliqui

^a Ad Episcopos
maximè perti-
net, vt partim
publicè, partim
secretè, partim
admonitionib.
partim etiam
legitimè pœni-
tia & cleri-
corum, & lab-
corum insecten-
tur. Alioqui ti-
mendum illud
est, quod Diuus
Gregorius com-
minatur, dicens,
Qui proximi
mala respiciūt,
& tamen silen-
tio linguam pre-
munt, quasi con-
spectū vulne-
ribus, vsum ma-
dicaminis sub-
trahunt. & eò
mortis auctores
sunt, quo mi-
nus quem pote-
rant curare no-
lunt. Idem etiã
in epistola qua-
dam, Qui non
corrigit refe-
canda commit-
tit, & facientis
culpam habet,
qui quod potest
corrigeret: negli-
gi emendare.

Rr 3 te

b Et in Concilio generali Lateranensi non imparia præcipit cap. 7. Irrefragabili constitutione sancti Innocentii de Ecclesiis prælati ad corrigendum subditorum excessus maxime clericorum, & reformandum mores prudenter & diligenter intendant, ne sanguis eorum de suis manibus requiratur, ut autem correctionis, & reformationis officium liberius valeant exercere decernimus, ut executionem ipsius nulla consuetudo, vel appellatio valeat impedire, nisi excessus in talibus observanda. Et habet de officio iudicis ordinarij ca. irrefragabili.

c Contra illos qui crudeli miseratione abuterentur, impunita mala relinquunt in Chrysose. ait In iustitia sine misericordia non est iustitia, sed crudelitas: misericordia vero sine iustitia, non est misericordia, sed fauoritas. Alterum ergo alteri miseriandum est. &

te Cretæ ut ea quæ defunt corrigas. Et ibidem oportet Episcopum ut potens sit exhortari, & doctrina sua & eos qui contradicunt arguere. Quod Episcopus obligetur subditorum defectus corrigere docet & testatur Innocentius 3. in cap. Licet Hely. de Symonia dicens. Licet Hely summus Sacerdos in se bonus existeret quia tamen filiorum excessus efficaciter non corripuit & in se pariter & in ipsis animaduersionis diuinæ vindictam excepit dum filiis eius in bello peremptis ipse de sella corruens fractis ceruicibus expirauit. Ad corrigendos igitur subditorum excessus tanto diligentius debet Prælati assurgere quâto damnabilius eorum offensas desereret in correctas. Huius historiae mouementis vetus testamentum lib. 1. Reg. 4. chorufca. Cur autem filij Heli fuerint perempti docet Chrysostomus super Mattheum Homil. 4. Addimus deinde in Parenthesis augmentum. Nec intuitu pecuniæ aut cuiusquam commodi temporalis correctiones debitas prætermittant ita statuente generali Concilio Lateranensi cap. 7. præmissa ex eodem cap. iam citato. Prouideant itaque diligenter Ecclesiarum Prælati & hoc salutare statutum de puniendis scilicet corrigendis & reformandis subditis, ut præmittitur, ad questum pecunia vel grauius aliquid non conuertant. Sed istud studiosè & fideliter exequantur, si canonicam velint effugere ultionem, quoniam super his sedes Apostolica auctore Domino attentissimè vigilabit. Et recitatur de officio Iudicis ordinarij. c. Irrefragabili. b Et c. 14. Præfati generalis Concilij Lateranensi præmissa debita clericorum punitione incōtinentium sic subiungitur. Prælati verò qui tales præsumperint in suis iniquitatibus sustinere maximè obtentu pecuniæ vel alterius commodi temporalis pari subiaceant ultioni. Et recitatur de vita & honestate Clericorum. cap. ut clericorum mores, §. Prælati. c

De ordine seruando in correctione & punitione subditorum delinquentium per Ecclesiæ Prælatos docet Innocentius 3. in Concilio generali Lateranensi cap. 8. sic dicens. Contra quos scilicet subditorum excessus, ut præmissi, ut de notorijs excessibus taceatur, etsi tribus modis procedi possit

possit per accusationem, videlicet denunciationem, & inquisitionem ipsorum, ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela sicut accusatorem legitima debet præcedere inquisitio, sic & denunciationem charitatis correctio, & inquisitionem clamorosa debet insinuatio præuenire. Ne feratur iudicij sententia temerè aut inconsulto ut moris est iis qui minimè edocti de causæ ratione æquitatè violant audaci iudicio descendâ (inquit Dominus) & videbo vtrum clamorem qui venit ad me operè compleuerint. Clamor peruenit ad prælatum cum per publicam famam aut insinuationem frequentem subditorum sibi referuntur excessus, & tunc debet descendere & videre id est mittere & inquirere vtrum clamorem qui venit veritas comitetur. Nam iuxta canonicas sanctiones si quid de quocunque clerico ad aures Prælati peruenierit quod eum iuste possit offendere, non facillè credere nec ad vindictam eam res accedere debet incognita, sed eorum Ecclesiæ senioribus veritas est diligenter præscrutanda ut si rei poposcerit qualitas canonica districtio culpâ operiat delinquentis, non tanquam sit idem accusator & iudex sed quasi fama deferente vel denuntiante clamore sui officij debitum exequatur, eo semper adhibito moderamine ut iuxta iudicij formam sententiæ quoque forma distet. Hæc Innocentius 3. habetur de Symonia cap. Licet Hely.

Concilium generale Lateranense ca. 8. ordinem correctionis faciendæ inferens præmittit. Legitur in Euangelio quod villicus ille qui diffamatus erat apud Dominum suum quasi dissipasset bona illius audiuit ab illo, Quid hoc audio de te. Redde rationem villicationis tuæ iam enim non poteris villicare. Luc. 16. Ex quibus auctoritatibus manifestè comprobatur quod non solum cum subditus verum etiam cum prælati excedit si per clamorem & famam & aures superioris peruenierit non quidem à maleuolis & maledicis sed à prouidis & honestis, nec semel tantum sed sæpè quod clamor innuit & diffamatio manifestat debet coram Ecclesiæ senioribus veritatem diligentius perscrutari & si rei poposcerit qualitas canonica districtio culpam feriat delinquentis. Hæc præfata sint quasi ad introductionem

faciendū quod datur ex utroque temperamento: ut & iustitia sit clemens, & misericordia non remissa: id quod in ipsa consecratione episcopi iniungitur, cum ibidem ei præcipitur, ut in tranquillitate consuram æquitatis non deserant. Quæ duo munera Dominus Gregorius ita paritur, ut in panis quidem severitas, in verbis verò lenitas retineatur. Sic enim linguam quidem esse, debere blandam, manum verò seueram: quo fit, ut hac ratione, vinum pariter, & oleum sacriati vulneribus infundantur.

nem rerum est abusu in quibus Prælati correctio præ-
lucere debet.

PRIMVS ABVSVS EXPLODENDVS EST
VARIVS CLERICORVM EXCESSVS.

§ II.

INTER abusus ab Episcopis corrigendos, quidam sunt
graviore & magis in populi graue scandalum & pertu-
bationem cedentes vt sunt excessus clericorum, pro qui-
bus corrigendis ita habet Concilium generale Viennen-
se ^a Diocæsanis locorum districtè præcipitur vt potissi-
mum clericorum errores & defectus studeant compesce-
re, ne ipsi de damnabili circa hæc negligentia, valeant re-
prehendi. Nihil verò perinde ordinem Ecclesiasticum
commendat populo, quam vitæ simplicitas & continentia.
Cōtra verò Luxus & Ambitio Deo, & hominibus odiosa
sunt. Euellendus autem primus abusus ab Ecclesiæ mini-
sterio, est Concubinitus, quod vt grauissimum iudicant
Tridentini Concilij, Patres atque omni animaduersione
dignum, ita omni studio ac diligentia tollendum est, nec
dissimulandum, sed secundum canonicas sanctiones distri-
ctius puniendum. ^b

Alius excessus clericorum est Ebrietas, & crapula, de
quibus arcendis, decreuit præfatum generale Lateranen-
se Concilium cap. 15. ^b Est autem ebrietas non defectus in
usu rationis qui tantum miseria est sed immoderata pota-
tio vnde defectus ille consequitur. Nec tamen excusantur
qui vel ex consuetudine, vel per pharmaca sine defectu ra-
tionis multum potare valent. Quamquam autem hoc ma-
lum, aut nullum aut exiguum vulgò reputetur: re vera ta-
men furto grauius est, & magis horrendum. Magnum pro-
inde scelus vnde omnia vitia pullulant, quod modis omni-
bus præcipimus cauere (aiunt Patres) & qui hoc cauere
noluerit excommunicandum esse decreuimus vsque ad
emendationem congruam. ^c Hinc summopere vituperan-
dus est, & meritò, damnatus abusus, quo ad æquales hau-
stus suo modo se vrgent & obligant potatores. Ab hoc

Ebrietatis

Ebrietatis malo multum alieni esse debent, quicumque
præfunt & quicumque verbo aut exemplo præstant do-
ctrinæ speciem: Deinde qui ad libidinem proni sunt vt lu-
uenes, & tertio quicumque castitatem profitentur vt Mo-
nachi quibus ob id extraordinarias comestiones, aut com-
potationes Abbas permittere non potest, & Sacerdotes. ^d

Vt autem ab omni morum spurcitia & turpitudine li-
berentur qui omni virtutis candore prælucere debent,
quædam hic singularia præcepta Clericis omnibus com-
mendatur, ex sacris constitutionibus Põtificum & Oecu-
menicorum Conciliorum decretis, quæque per Anace-
phaleosim ex superioribus ad hæc sigillatim conuenient.

I.

Cauent sibi Sacerdotes ab omni luxu prophano, fastuo-
so & carnali: tam in victu quam in cultu & ab omni specie
mali abstineant, decorumque conditionis suæ atque sta-
tus seruent, non solum coram Deo sed etiam coram homi-
nibus: ne occasionem dent aduersario maledicendi. ^e

II.

Sit habitus clericorum sicut iure cauetur honestus &
simplex, non discissus, aut acu pictus, aut militari more af-
fectatus, mundus tamen. Superior vestis Presbyterorum sit
talaris, nec nimia longitudine nec nimia breuitate nota-
bilis. Et pileus qualem ceteri Ecclesiastici pro tempore re-
formati gerunt. ^f Et professionem Sacerdotalem habitus
atque incessus probent. Clerici alij simplices beneficiati
non ferentes habitum clericalem priuabuntur suis bene-
ficiis post monitionem.

III.

Sumentes cibum benedicant mensam in principio fa-
cto signo crucis supra epulas decenter & in fine gratias
Deo agant & eodem signo crucis se signent. ^g

IIII.

Nõ ferant arma, quorum arma sunt orationes & lachry-
mæ, & quos vitæ sanctimonia tutos & venerabiles redde-
re debet. ^h

V.

Non barbam ferant: neque molliter comam nutriant aut
S I crispatam

^a Extrâ de
vita & honest.
clericorum. c.
1. in clem.

^b Præcipit
sacrum genera-
le Concilium
Lateranense sub
Innocentio 3.
cap. 14. & habe-
tur de vita &
honestate cleri-
corum cap. vt
clericorum mo-
res. De cuius ex-
cessu penam
suprà in prima
Class. cap. 4.

^c Concil.
Magunt. sub
Carolo. c. 46.

^d Quos Con-
cilium Latera-
nense admonet,
vt vinum sibi
temperant, &
se vino. Scribit
quoque Petrus
Chrysologus E-
brietatem in a-
liis crimen esse.
in Sacerdotibus
Sacriligium.

^e Trid. Sess.
25. cap. 1.

^f dist. 23. non
liceat. Conci-
Carthag. 4.
cap. 45.

^g 1. Corint.
10. Coloss. 2.

^h De vita &
honestate cle-
ricorum. cap.
clerici.

ⁱ Eodem c.
clerici. cap. si
quis.

crispata aut muliebri mundo ornatam, sed tonsura in vertice iuxta ordinem suum coronam efficiat congruentem, qua se in regale sacerdotium assumptos, nihil iam plebeum aut humile præ se ferant.

VI.

Non ferant annulos in digitis nisi si quibus competit ex officio dignitatis.

VII.

^l Concil. Agath. Laodicens. Carth. 3. et 4. dist. 23. cleric.

Turpibus aut obscœnis spectaculis aut confabulationibus ne intersint. ^l Quia corrumpunt bonos mores colloquia praua. Minus ergo licebit spectacula ipsa exhibere & histrionum habitu prodire in theatrum fabulasque recitare scenicas.

VIII.

^m Eadem dist.

Nec aleæ vacent aut ludis vel prohibitis vel publicis quibus simplex populus scandalizatur. ^m

IX.

ⁿ De vita & honestate clericorum. cap. cleric.

Nec certaminibus aut duellis periculosis intersint unde irregularitas incurri potest. ⁿ

X.

^o cap. sententia sanguinis. ne clerici vel monachi. Paul. ibi Ang. Syluester ver. clericus.

Neque executioni sententiæ sanguinis damnatorum hominum assint sine causa rationabili, multominus eam scribant aut dictent, quia fierent irregulares. ^o

XI.

^p Dist. 44. cap. nulli. Concil. Laodicens. cap. 24. Carthag. 3. ca. 27. African. cap. 7.

Nulli clerico liceat tabernam aut ergasterium id est officinam publicam habere. Si enim huiusmodi tabernam ingredi prohibetur, quanto magis aliis ministrare in ea? Officina autem Sacerdotis si qua esse videtur Ecclesia sola est. Ne igitur tabernas ingrediantur, cibi aut potus causa, nisi coacti necessitate. ^p

XII.

^q c. ma. de hom. Syluester. verbo medicus. r Cap. clericus de vita & honestate clericorum, & cap. 2. ne clerici vel monachi.

Nec licere sibi putent exercere medicinam aut chirurgiam, nisi forte apud miseras & sibi necessarias personas & ubi non est periculum mutilationis membrorum aut mortis, nec requiratur adustio vel incisio. ^q Quibus tamen non sufficiunt redditus beneficiorum suorum vel prouentus patrimonij possunt ex artificio honesto victum querere, puta scribendo libros, ^r aut notando aut religando aut huiusmodi.

iusmodi. Non autem exercendo lanienam proxeneticam aut alias artes ignominiosas & sacerdote indignas propter quas amitti solent privilegia clericorum. Multominus erga vsuras, quas qui accepisse clericus detegeretur, degradari olim ab ordine statutum est. ^s

XIII.

Cau eant sibi Ministri altaris à contubernio & consuetudine fornicarum maximè suspectarum. Nec domi habeant subintroductam aut suspectam sub pœnis à iure & Concilio Tridentino constitutis. ^t

XIII.

Omnes cuiuscunque ordinis fuerint viri Ecclesiastici scire debent se excommunicatos esse, si per Simoniam v obtinuerint beneficia Ecclesiastica, nec ius aliquod habere ad ipsa sed teneri ad restitutionem: tam fructuum perceptorum, quam ipsorum beneficiorum. Ad hæc qui duo incompatibilia obtinuerit sine dispensatione sufficienti (ita ut adeptus possessionem secundi non renunciauerit priori intra tempus) vtrumque amittere, inhabilemque se reddidisse, ad alia obtinenda, & ad suscipiendos ordines sacros intelligat.

XV.

Qui præterea horas canonicas dicere neglexerit, vel in choro (vel extra chorum quando est occupatus) peccat, & post sex menses, qui ad ediscendum eas præfigitur restituere compelletur fructus omnes ex beneficio perceptos eosque erogare in pios vsus quin etiam testari prohibetur de iis, quæ ex fructibus beneficiorum acquisierit. ^x

Ampla sunt vitæ & integritatis Sacerdotum præcepta Concilia penè omnia quæ vno Concilio Tridentino complectuntur.

S E C V N D V S A B V S V S.

§ III.

DE F O R M E eorum qui reformatores vocantur diffiduum eò vsque peruenit ut iam Epicurei sententiã renouantes ventri liberius indulgeant, ventri omnia licere garriant, quorum Deus ut inquit Apostolus venter est. His

Sf 2

summa

^s Concilium Nycænum. cap. 18. Elibert. cap. 20. Arelatense. 2. cap. 14.

^t Session 25. cap. 14.

^v Paul. 2. in extrauag. de Symon. concil. const. Sess. 43. concil. calced. can. 10. Act. 15. Lateranens. parte. 2. Thod. quodlib. 8. et 9. gloss. in cap. dudum. 2. de elect. et alij in cap. conquirente. de clericis non resid. et in cap. de multa. de probat. et dignit. ^x Concil. Lateranens. Sess. 9.

a Erant apud Romanos variae leges contra crapulam lare, eas appellabat sumptuarias: quod conuiuiorum sumptum temperarent, Cato appellat cibarias. Er. at igitur prima lex cibaria Orchia, a C. Orchio tribuno plebis lata. Summa legu huius prescribat numerum conuiuia. Hic successit lex Fanniana, qua Orchiam legem seueritate superabat. Hac enim sumptibus modum fecit asstibentiu. Lata est hac lex, auctore Plinio, a C. Fannio Cos. i. x. annis ante tertiu Punicum bellum. Cautum est hac lege, ne quid uolucrum apponeretur, praeter unam gallinam, quae non esset altitili. Detestabatur enim Roma illa seueritas hanc gl'am, opimas aues, & suo pre corpore uictas deuorandi Sed & Didia lex sequuta est quae multam irrogat, non solum is qui prandia caenae uel maiore sumptu fecissent sed etiam qui ad eas uocati

summa cura est petulantem carnis voluptatem sequi, ventrem & ea quae sub ventre sunt molliter curare. Cibis indifferenter uti statuunt, Quadragesimale ieiunium totis uocibus damnant Aristipi Philosophiae & Cirenaicae ualidi assertores. Quod quidem disidet ab omni humanitate non solum, verum etiam ab Apostolica traditione & ipsis etiam Ethnicorum moribus. Quis enim ignorat varias leges in cibi ingluuiem, in Epularum luxum Romanae religioni suspiendas fuisse? Habebant Cibarias leges, a Orchiam Fanniam, Didiam, & Liciniam cum pluribus aliis omnis modestiae & temperantiae praecipis.

Quin etiam Hieronymus frequenter sumptuarias leges uirginibus & uiduis imponit, & in laudem abstinentiae ciborum expatiatur. Sic enim ad Saluinam uiduam scribit. Procul sint a conuiujs tuis Phasides aues, crassi turtures, attagen Ionicus: & omnes aues, quibus amplissima patrimonium auolant. Nec ideo te carnibus uesci non putes, si suum, leporum atque ceruorum, & quadrupedum animalium esculenta reprobis. Non enim haec pedum numero, sed suauitate gustus iudicantur. Scimus ab Apostolo dictum: Omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed idem loquitur: Bonum est uinum non bibere, & carnem non manducare. Et in alio loco: Nolite inebriari uino, in quo est luxuria. Omnis creatura Dei bona est. Audiant haec mulieres, quae sollicitae sunt, quomodo placeant uiris. Comedant carnes, quae carni seruiunt, quarum feruor despumat in Venerem, quae maritis alligatae, generationi ac liberis dant operam. Quarum uteri portant foetus, earum & intestina carnibus impleantur. Tu uero quae in tumulo mariti sepelisti omnes pariter voluptates, quae litam purpurisso & cerussa faciem, super feretrum eius lachrimis diluisti, quae pullam tunicam, nigrasque calceolos, candidae vestis, & aurati soci depositione sumpsisti, nihil habes necesse aliud, nisi perseuerare in ieiunio. Haec Hieronymus.

Quam late pateat, & quam omnem aetatem & sexum quadragesimae ieiunium complectatur, ostendit Basilius his uerbis. *ὅτι τῆς νῆστεως ἡ παρανομία, ἡ πόσις, ἡ ἐθνος, ἡ ἐσχάτια ἀνῆκουσ ἐστὶ τῆς κερύγματος.*

κηρύγματος. ἀλλὰ καὶ τραπέζαια, καὶ ὀδοιπόροι καὶ πλοῦτες, καὶ ἔμποροι, πάντες ὁμοίως ἢ ἀκόσμι τε παραγγέλματος, καὶ περι χαρῶς ὑποδεχόνται. ὡς μολοὶς ἑαυτὸν ἐξω ποιεῖ τὴ καταλόγ τῶν νησεύδων, ἢ ὡ πάντα γένη καὶ πᾶσα ἡλικία καὶ ἀξιομάτων διαφοραὶ πᾶσαι καταλείγοντε. Id est. Nulla est insula, vel continens, nulla est ciuitas, vel gens, neque solitudo, quae quadragesimae praeconium non audierit. Sed & militum castra, & uiantes, & nauae, atque mercatores, omnes quadragesimae praeconium & audiunt, & cum gaudio suscipiunt, ut nullus sit qui se ieiunantium catalogo eximat, in quo omnia genera, & omnis aetas, & dignitatem differentiae omnes recensentur. Quale uero fuerit quadragesimae huius ieiunium, & quam rigide obseruari, non in uno loco ueteres testes sunt, & Hieronymus de Afella scribit. Cumque per omnem annum iugi ieiunio pasceretur, biduo triduoque sic permanens: tum uero in quadragesima, nauigij sui uela tendebat, omnes penes hebdomadas uultu laetante coniungens. In hoc sacro quadragesimae ieiunio delectus in cibis seruabatur, & a carnibus, aliisque cibis, qui corpus ad libidinem inflammant, abstinebant. Qui ritus uniuersalis quoque Catholicae Ecclesiae consuetudine confirmatus est. Et ideo de ieiunio quadragesimae ita scribit Augustinus. Ieiunium quadragesimae, per totum terrarum orbem, quotannis omnino studio celebratur in conuentu Catholico. Hanc qui ritum obseruant necesse est, ut abstineant a carnibus. Chrysostomus quoque sub Quadragesimam, Genesim populo coepit praedicare & gratias agit quod macella uideat clausa, nec iam ut antea obsonatum populus iret, satis indicans in quadragesima Christianum populum carnum esu abstinere. *

De item Ambrosius quanta fuerit obseruanda Quadragesimae huius necessitas, exemplo admodum terribili suis studet persuadere: Si ignorans Ionathas, ait Serm. 24. indictum a patre ieiunium quia resoluit, morti addicitur, qui scias indictum a Christo resoluit ieiunium, quid meretur? Viden, quantam necessitatis opinionem uir doctissimus atque Euangelicae libertatis peritissimus suorum animis uoluerit indicare? Ionathas ieiunium a patre homine indictum soluens ignoranter, morti addicitur, quod suppliciorum genus mereri censeatur, qui indictum a Christo

essent, atque omnino interfringerent. Successit huic Licinia lex a P. Licinio Craiso diuinae laia. Huius summa erat, ut Calendis, Nonis, undecimo Romano, cuiusque in dies singulos irrogata, durascat asses, & diuidendi causa sumere liceret. Ceteris uero diebus, qui excepti non essent, ne amplius apponeretur, quam carnis aridae, & pondo tria, & sal samatorum pondo libra, quod ex terra uice, arborum natum sit. Macrobius lib. 3. Saturnal.

* Hic adde Philonis lib. de Therapeutis. Eusebium in Nazoranis Ense. lib. 3. cap. 17. & lib. 2. cap. 56.

b Non est ta-
cenda in hoc pe-
risilio Tertul-
liani sententia
in nostros hel-
luones, & ieiu-
nij ocores, quam
in Epilogo con-
tra Psychicos ac-
cumulat, quan-
do quidem hi
nostri tam simi-
les illi sunt, quã
est ouum ouo.
Deus tibi venter
est, & pulmo
Templum, &
aqualiculus al-
tare, & sacer-
dos locus, &
Sanctus Spiri-
tus nidus, &
condimenta cha-
risimata, & ru-
ditus prophetia.
Vetus es, vera si
velimus dicere,
tu qui gula tan-
tum indulges,
& merito te
priorẽ iactas,
semper agnosco
sapere Esau vo-
natorem fera-
rum, ita passim
indagandis tur-
dis studeo, ita de
cũpo laxissima
disciplina tua
venis, ita spiritu
deficis: si tibi
lenticulam de
fructu intrusã
abulero, stucim-
tosos primatus
tuos vides: apud
te Agape in ca-
ralis feruet, si-
des in culinis
zale, spes in fer-
salis racet.
Quis sanctior
inter vos, nisi
conuiuandi fre-
quentior, nisi
rissonandi pollu-

Domino Deo Quadragesimæ sciens ac prudens violat ieiunium? Vbi hic illius de necessitate opinionis exclusio sibi reperiet locum? an non necessariò se ad Quadragesimæ ieiunium intelligit Christi præcepto obstrictum Christianus, qui suæ inobedienciæ expiandæ & abluendæ perspicuum videt non sufficere acerbissimum vitæ præsentis supplicium? Ex hac igitur suppliciorum collatione maximam in primis demonstrat Ambrosius ieiunij per Quadragesimam custodiendi necessitatem: quam qui simplici popello ad istam carnis libertatem non propenso tantum, sed præcipiti etiam, contra Catholicam Christi Ecclesiæ doctrinam nituntur persuadere, Meminerint obsecro, quænam illi commereantur suppliciorum atrocissimorum genera, qui scientes ieiunium à Christo indictum factis ac scriptis docent violandum atque soluendum, si Ionathas patris ieiunium ignoranter soluens, morti addicebatur?

Pari modo & Theophilus ille Alexandrinus à D. Hieronymo Latinè conuersus, libro 3. Paschali demonstrat, quàm graui cum flagitio Aegyptiorum quidam Quadragesimæ diebus ieiunia violarint, atque vini potibus, carniùmque esibus illud pugnae tempus contaminauerint, atque gratia Domini, inquit lib. 3. triumphos nobis de fœderatissimis Dæmonibus pollicente, ieiunia ritè celebremus, vt solennitatis quoque ritè participes simus. Nequam diebus Quadragesimæ, sicut luxuriosi diuites solent vini poculum suspiremus, neque vt in procinctu & prælio vbi labor & sudor est, carniùm edulio delectemur. Crapula quippe & ebrietas, & cætera huius vitæ illecebræ opulentissimum animarum thesaurum exhauriunt, & sementem scientiæ doctrinæque vberissimam sui admixtione suffocant. Et quibusdam interiectis: Qui autem legum præcepta custodiunt, ignorat vinum in ieiuniis, carniùm esum repudiant, & insatiabilem avaritiam Dei timore compefcunt. Et mox: Qui desidia & peritura citò voluptate studium virtutis infamant, non erubescerent vinum clam bibere, & avidis faucibus arbitros declinantes, in cubiculis multa potare, vt in ediam & ieiunia, quæ vltro adpetere debebant, ieiuniorum tempore luxuria & ebrietate contumutent,

mutent, nescientes, quod etiam si hominum conscientiam fugiant, & clausis parietibus vescantur carnibus, atque aues altiles diebus Quadragesimæ, & propinquante Paschate, immunis manibus lacerent, tristi vultu foris ieiunia promittentes, corripiat huiusmodi Dominus, & dicat: Iniquitates magnas faciunt isti, vt à Sanctis meis recedant. Non decet ieiunantes tempore agonis vesci carnibus momento Scriptura: Affligetis animas vestras, neque phasides aues sollicito labore perquirere, & garrulas volucres, earumque pinguedinem hianti ingerere gulæ: nec inuestigare magni pretij coquos, qui ventris rabiem iure multiplici, & carnibus contusione mutatis, diuerso ciborum sapore demulceat: fumantibus pateris & nidore sui furoris gutturis blandientibus: cum in iniuriam continentiae diuersi saporis & coloris vina quærantur. Et commemorata Danielis historia, concludit: hæc idcirco fratres charissimi replicauimus, vt Pauli Apostoli de Sanctorum virtutibus prædicantis verba noscatis, in quibus ait: Quorum considerantes exitum conuersationis, imitamini fidem. Suademus eis, qui tempore ieiuniorum esu carniùm delectantur imitari Sanctorum continentiam qui nulla vi superari potuerunt, vt rigor virtutis amitterent, & quæ seq.

Reliqua quæ de ista obseruatione dicenda sunt prudentis & Carnaliter bene studio & pietate, apud Doctos Ecclesiastes satis commendata sunt.

TERTIVS ABVSVS.

§ III.

SACRVM generale Concilium Lugdunense ita statuit, Decet domum domini sanctitudo, decet vt cuius in pace factus est locus eius cultus sit cum debito honore pacificus; Sit itaque ad Ecclesias humilis & deuotus ingressus, sit in eis quieta conuersatio Deo grata insipientibus placita quæ considerantes non solum instruat, sed & reficiat. Et paulopost, Nullus in locis eisdem in quibus cumpace & quiete vota conuenit celebrari seditionem excitet, conclamationem moueat, impetumve committat cessent

cibillior, nisi ca-
licibus instrus-
ctior? Cur ergo
constanter non
predicatis, ma-
riemur, sicut
nos non dubita-
mus exerce man-
dare, ieiunemus
fratres & soro-
res, ne forte
eras mariamur.

c Philo narrat
Marcii discipu-
los, præter pa-
nem, & aquam
nihil gustasse,
quibus obsoni-
loco accedebat.
Aridi victu-
se item nostras
maiores testan-
tur. Epiphanius
in Aërio, &
Charactere, &
Timotheus A-
lexand. in suis
canonibus. 8. &
9. Vinum vix
puerperis conce-
debat, sanos
autem, & va-
lentes illud gu-
stare in qua-
dragesima, &
quarta, sexta-
que ferijs, nefas
fuisse testantur,
idem Epiphanius
& quod magis
miror, Balsamion.

cessent in locis illis vniuersitatum & societatum quarumlibet Consilia, Conciones, & publica parlamenta, cessent vana & multò fortius scæda & prophana colloquia, cessent confabulationes quælibet, sint procul quæcunque alia quæ diuinum possunt perturbare officium aut oculos diuinæ maiestatis offendere ab ipsis profus extranea, ne vbi peccatorum est venia postulanda ibi peccandi detur occasio aut deprehendantur peccata committi. ^a Cessent in Ecclesiis, earumque cœmeteriis negotiationes & præcipuè nundinarum ac fori cuiuscunque tumultus. Sequitur quod cedit ad propositum Ordinarij locorum hoc faciant obseruari suadenda suadeant, interdicta huius canonis auctoritate cœpescant ad hoc alios etiam in Ecclesiis ipsis magis assiduos, & ad præmissa idoneos deputando &c. Hęc Concilium Lugdunense. Et habetur Extra. de Immunitate Ecclesiæ cap. Decet. in 6. Et ipsi Episcopi ad hoc & ad hunc abusum corrigendum Magistratus Ciuilis suffragium si opus sit postulent ex cap. Principes. Rem profectò omnibus sæculis deplorandam & summi luctus scaturiginem tulerunt huius sæculi hæreses, non solum in Ecclesiis & Templorum contemptu & prophanatione, sed in ipsa diuini cultus labefactata reuerentia. Deus venerunt gentes polluerunt templum sanctum tuum. Et quod dictum turpius est, spoliatis Dei domibus in tantum errorem prolapsi sunt vt fateri ausi sint nulla distinctione circumscribi posse locum orationis, & vbi que preces fundendas esse absque sacrarum ædium discrimine. Quod si res ita credatur se habere, quomodo Christus Iudæis exprobrauit negotiationes & monopola quæ faciebant Ierosolimis in templo? Quomodo ascendere voluit Petrus cum Ioanne ad templum circa horam nonam, orationis gratia cum id commo dius fecisset privatis parietibus? Quod si oratio nec gratior nec acceptabilior in templo quam in domo probetur, quare voluit Deus sibi templum olim strui? quare toties de sacra sua æde per prophetas conquestus est, quod prophanabatur, spernebatur non frequentabatur, & alienigenis & infidelibus pateret? Ex rutilo scripturæ sacræ sole varij nobis emicant rationum radij ad extinguendas & offuscandas

^a Illecebre deambulationes & cetera huiusmodi quæ solent in Templis pro religione haberi prohibentur, ex eo quod Christus voluit Templum orationi, dumtaxat dicari. Quia de re præcædenti sum est Christo maximè, quod mercimonis pollueretur, & ad humanas negotiationes protraheretur. Quamquam autem Deus non habuerit in Templis manufactis neque loco circumscribitur, exegit olim, & exegit nunc materialia templi sibi dicari, quo ex. orno uulgo ab hominibus, vt deccat, colatur. Homo quippe Spiritus & corpore constat: Spiritus interuè colendus est, & corpore est honorandus externè: Neque enim Spiritum aut animam solum Deo debemus, sed corpus cum illis omnibus membris.

scandas aduersariorum nãnas, sed Diui Chryso-stomi satis corroborabimur testimonio dicentis. ^b Et domi quidem orari potest sic autem vt in Ecclesia non potest, vbi tantapatrum multitudo, vbi clamor ad Deum, vnanimiter emittitur, non ita Dominum per se solum oras audieris vt cum fratribus tuis. Hic enim maius aliquid est, puta vnanimitas & consonantia charitatisque vinculum & sacerdotum orationes. Huic ascribitur sententiæ Eusebii hist. Ecclesiasticæ lib. 2. cap. 16. Est autem in singulis locis consecrata orationis domus quæ appellatur *Σταυροίον* vel monasterium Semneyon autem in nostra lingua significare potest honestorum conuenticulum in quo honestæ & castæ vitæ mysteria celebrantur, nihil illuc profus quod ad cibum potumque pertinet inferentes vel ad reliqua humani corporis mysteria, sed tantum legis libros & volumina prophetarum, hymnos quoque in Deum ceteraque his similia. His liquet Deum, domum propriam elexisse vt in ea inuocaretur & adoraretur, quod longè secus multis in locis contingit, plerique siquidem non orationes fundendi intimo & humili cordis affectu sed iocandi & vario intuitu lasciuendi causa ingrediuntur, Vnde merito conqueritur D. Basilii sup. Psal. 28. Homines miserabiles domum dimittentes ad templum properant vt sibi auxilium querant sed qua dic mihi reuerentia? qua humilitate? Non verè verbum audiunt, eius sensum & naturam non probè percipiunt, in peccatis deprehensi minimè anguntur, in memoriam præteritorum venientes minimè dolent, iudicium non metuunt, sed in templum ridentes ingrediuntur, dextras inter se iungunt, locum prolixi prophanique sermonis domum Dei faciunt non audientes psalmum dicentem. In templo eius omnes dicent gloriam. ^c Vtinam tanti doctoris exhortatio corda nostra vrgeret ad resipiscenciam, vtinam suis votis morem gereremus, nec incompositè templa accederentur, nec in templis quicquam loquitatis aut licentiores strepitus redolens audiretur. Sed cum res indies deterior fiat precandus est Deus vt iterum flagello suo eiciat insolentissimos huiusmodi homines, quibus nec loci dignitas nec maiestas veneranda censetur.

^b Chryso-stomus hom. 79. ad populum Antioch. tom. 4. & contra Anomæos hom. 3. tom. 5. ^c Quis enumerare valeret quot sumptuosa, magnificentissima, a fidelibus suore constructa? Aut quis computabit impensas, incredibiles; ornamenta in illis cœ, orata? testis est totus orbis, quorum adhuc, vel multa super sunt, vel extant reliquia. Quade re rectè monemur, Templum Deo sanctisq; illius dicata, debito honore venerari, nisi retinimus cum emendationibus, & reuerentibus, flagello vindictæ; Christi eiicere & puniri, cogitandumque ob scelera: & Iudæorum turpitudines in Templo factas, eo subuerso, punitos perpetua pena fuisse & idcirco timendum: ne non id ipsum nobis accidat. Non enim sumus meliores Patribus nostris.

NOMINIS Sabbati significatio Hæbreis quietem ac cessationem denotans, ipsius præcepti de religione sacrorum dierum custodia ac sanctificatione satis probat auctoritatem. Nos verò lege Evangelica per Sabbatum intellegimus non feriam septimam & ultimam hebdomadis ut in lege Mosaica quod fuit ceremoniale scd̄ diem Dominicam in qua Christus sanxerit, quæ prima erat feria post Sabbatum & primum Sabbathum vel prima Sabbathi appellata. ^aCuius quidem diei Dominici per totum Christianitatis orbem venerata solennitas non patitur hominem mundi curis & feruilibus operibus distrahi sed ad cultum Dei interiorum & exteriorum animum inuitat, ut celestia meditetur, missam audiat & concionem Eucharistiam deuotè sumat, & Deum per pœnitentiam & orationem demereatur. Ideo (inquit Augustinus) dominicus dies appellatus est, ut in eo à terrenis operibus vel mulari illecebris abstinentes, tantum diuinis cultibus feruamus. Obseruemus diem Dominicam fratres, & sanctificemus illam sicut antiquis præceptum est de Sabbatho dicente Legislatore à Vespere vsque ad Vesperam celebrabitis Sabbara vestra, videamus ne otium nostrum vanum sit, sed à Vespere diei Sabbathi vsque ad Vesperam diei dominici sequestrati à rurali opere, solo diuino cultui vacemus, veniat qui poterit ad vespertinam & nocturnam celebrationem, oret in conuentu pro peccatis suis in Deum qui verò non possit saltem in domo sua oret, & non negligat Deo reddere votum. In die verò nullus se à sacrarum Missarum celebratione separet, neq; otiosus quis domi remaneat, cæteris ad Ecclesiam pergentibus. Reuocate quæso in memoriam violatæ huius legis exemplum Exod. c. 15. vbi deprehensus, qui ligna colligebat ad struendum focum, postridie iubetur educi extra castra & lapidari. Et quantulum est sarmenta colligere? Peccati causam alij aliunde venantur. Procopius Gazæus ex ipso Mose dicit superbiam legisq; contemptum causam fuisse sceleris, vnde

^a Iudei omne festum Sabbathum appellabant ex eo quod Sabbathum requiem sonat, quemadmodum annotarunt. Theophilactus, in Luc. cap. 6. idē sensu Chrysostomus Hom. 40. super Matthea. qui equidē auctores apud Lucam in dicto cap. 6. ex quibus Theophilactus Sabbathum secundo primum, hoc est, & vespertinum, intellexerunt: quando quies, atq; otium duplex erat Sabbathi. Quam solennitatem aliorum præcedentia: quibus plerumque debebat festum in parasceuem, & tunc parasceue vocabatur Sabbathum propter festum, & quod proprie Sabbathum erat, nominabatur secundo primum, quod secundum esset ab altero festo, & Sabbatho quod præcesserat, tametsi Caietanus locum illum aliter, & fortassis rectè interpretatus fuerit.

vnde coniciant oportet, qui verè feruit opere mandatum Dei violant, quam grauius Deum offensum habent. Itaq; quæ Iudæi tam hic spinosi ferrupulosiq; fuerunt ut vel spicas terere, aut lutum spurco facere nefas crederent. Veruntamen ut legis violationem & iudaicam superstitionem effugiamus, aliquot capita hic præscribimus quibus veluti manu ducemur ad veram normam, & sacrorum dierum observationem. Esto igitur primum neminem violare Sabbathi religionem, qui, si quid faciat, neque legem contemnit, neque fini, & scopo diei festi repugnat. Si quis enim hæretico spiritu die Dominico velit fuere calceos, aut vestime sarcire, postridie Iufurus in otio maculat se grauissimo crimine. ^bMens enim in præceptum insurgens efficit mortiferum peccatum. Contrà, si pius idem faciat, ut honestus prodeat in Ecclesiam, non ut præceptionis finem euertat, nihil est metuendum. Ecclesia enim spectat animi tranquillitatem, & sua lege fideles ut Deum colant, & ad salutem pertinentia discant, inuitat, quæ si non tolluntur si quis eò non tendit, ut ita velit explosa non peccat. Secunda gnome sit ista. Quod parum est, pro nihilo ducitur. ^c

Tertia regula causas complectitur operis & magnam habet utilitatem idq; multa fragmenta dissiit, ea propter de ea quàm poterit fieri simplicissimè dicam. Si enim opus tuum ad Dei cultum pertinet, nullum est vitium, Quis enim accuset vel pulsantem campanas festis diebus, vel signa crucisve deferentem? Alterum caput latissimè patet. Si opus sit aliquod exertum à pietate Misericordia, utilitate, necessitate, vel tua, vel proximi vel Reipublicæ, habe (inquit Bernardus) ante oculos charitatem, & misericordiam & fac quicquid velis. ^d

In summa, Necessitas, Misericordia, Caritas, excusant omnia. Verum ut ad rei explicatiorem intellectum perueniamus, sciendum est quod quamuis nomen Sabbathi generale sit, per ipsum nos intelligimus quoque festa omnia ab Ecclesia instituta & præcepta, tam ad honorem sanctorum quàm ad memoriam nostræ redemptionis, in quibus populus in Ecclesiam conuenire debet ad audien-

^a præscribens, Sabbathum secundo primum diei primum diem festiuis ex multis Sabbathis.

^b Maiores nostri iubent ipsam materiam inspicere. Si quis enim vel calceos purget, vel aliquid quippiam faciat, quod non valde hominem occupet, nihil censetur. hæc res in omnibus moralibus præceptis locum habet.

^c Nemo nescit Pharmacopolorum opus esse feruile, attamen si pestis, & agrorum necessitas postulunt: excusantur, alia non. Qui ministrant, infirmis, & affixi nequeunt ab esse, alioqui periclitantur, non solum à feruilibus operibus, sed à re diuina penitus liberati sunt.

*¶ Vtina hoc
preceptum
quod fortasse
recens est, quo
ad plurimos
dies, festos, est
venusta nimis,
& sine initij
memoria sem-
per observata
consuetudo, ut
in veneratione
Sanctorum ali-
qui semper fue-
rint dies festi ce-
lebrati.*

*e Clemens
Rom. lib. 3. cap.
42. & lib. 5.
cap. 10. & lib.
7. cap. 31. con-
stituit. Apostolo.*

** Ante Epi-
phanium Chri-
stiani cultus
Sabbata, &
festos dies Elo-
gis variis ape-
runt Ignatius ad
Magnesianos.*

Luc. 10.

dum verbum Dei, pfallendū & sacrificandum Deo, ^d oran-
dum & opera charitatis exercendum omnis generis, Mul-
tumenim facit ad charitatē augendam in populo, ipsa festi-
celebritas, & fidelium cœtus, vbi se mutuo vidēt, salutant,
alloquuntur, vna Deum orant, & quasi communi voce cō-
pellunt: Coimus (inquit Tertullianus) in cœtum & aggrega-
tionem, vt ad Deum quasi manu facta precationibus
ambiamus. Sanctorum festa celebrare hortatur Apostolus
Hebr. 13. Mementote præpositorum vestrorum qui vobis
loquuti sunt verbum Dei, quorum intuentes exitum con-
uersationis imitemini fidem. Nec temerē ab Hieronymo
in 4. cap. ad Galatas dictum est, Ne inordinata congrega-
tio populi fidem minueret in Christo, propterea dies ali-
qui constituti sunt, vt in vnum omnes pariter veniremus,
non quod celebrior sit dies illa qua cōuenimus, sed quod
quacunque die conueniendum sit ex conspectu mutuo,
lætitiā maior oriatur. Antiquæ huius obseruationis edidit
quondam testimonium Clemens Romanus ^e dum inquit
Dominicis diebus qui sunt hilaritatis & lætitiæ, nihil con-
cedimus vobis, præter sanctitatem facere. Ait enim scri-
ptura, Seruite domino in timore & exultate ei cū tremo-
re. De Christianis festis hoc tantum addam, quod Ec-
clesia veritatis columna dicit, homines meritō formidare
debere sui reprobationem qui in diuorum solennitatibus
non mouentur, nec occultum spiritus instinctum in se de-
prehendunt. Quantopere autem placeat Deo festorum
dierum religiosa veneratio, probant apertissimē plurimi
fontes quos Epiphanius, dicit in Alogis* sub horam Chri-
sti natiuitatis, & edicti primi miraculi in Cana mutati in vi-
num, seque huius rei fecisse bibendo periculum. Sapien-
tis est capitis, hac in re non audire Caluinistarum sacros
dies execrantium nugas, quibus exclamant tanto dierum
ocio & feriis, inopes, re sprete domestica, ad famem & la-
queum adigi. Sunt enim perpauca Ecclesiæ Catholicæ v-
niuersalia festa. Si tamen Episcopi quædam præterea insti-
tuant, quid mirum cū ipsimet hæretici in Ratisponen-
si colloquio dixerint eos esse audiendos, secundum illud:
Qui vos audit me audit, Non hinc igitur Pauperibus crea-
tur

etur periculum, sed potius à computationibus alea, ganeo-
nibus, & similibus, quæ si tolluntur, non erit quod crebras
accusemus festiuitates. ^f

Si Paulum audias, omnem vitam orationibus & gratia-
rum actionibus, iubet, impendere, nos ne horulā quidem,
dum peragitur festiuitatis sacrificium dignabimur inter-
esse? Vetus Ecclesia non illa quidem Apostolica, quæ per-
petuam agebat Christianorum Catechesim, sed media
(vti videre est in Concilio Rotomagensi cap. 9. & in Euty-
chiano summo Pontifice ac Martyre) iubet aduertere Pa-
rochiarum decanos num sint ex plebe, qui diebus domi-
nicis, Missis ac Vesperis non intersint, vsque adeo prisci
illi, nihil ingrato Christiano ducebant execrabilius. Quid
si ad veterem illam disciplinam, nostræ tempestatis corr-
ptelas exigamus? Quantum decessum esse deprehende-
mus ab Apostolico rigore, à medijs seculi vigore, à feue-
riis iustitiæ legibus? Non libet tamen illam collatio-
nem ingredi. Nam licet pij meritō secum demirentur Ec-
clesiæ clementiam & facilitatem cum Solymæus ille vates
dicat se vespere, mane & meridie preces obtulisse Deo, ac
septies illi laudes decantasse, tamen hæc nostra ætas, non
est ad summum & exactum illud ius adigenda, sed vulgus
Christianum exuta operum seruilium cura ad solennes fe-
storum dies inuitatur non ea tamen seueritate vt neces-
sitati consulere prohibitum sit, cum nullis hæc vincatur
compedibus. Si quis autem renuat prorsus est inexc-
sabilis. Præstamus æquidem sed dissimulata pietatis fronte
& Hippocrisis vultu, sacra enim Sabbata diuorumq; me-
morix sacros dies non solum impiis actionibus prophana-
mus, verum etiam illorum religione ad multa flagitia abu-
timur. ^g Quidā sunt qui die festo mercari publicè & nun-
dinari non erubescunt, etiam in festis solennibus, cum ta-
men mercatus in festis prohibeatur, Alij totum fere diem
aleæ ludis & genio alij lustris & choreis exponunt, alij in
monopoliis & computationibus tabernarum dissoluun-
tur, alij secularium negotiorum Laberthis inuoluti vel
domi strepitant, vel ingrato sopore & Epicureo more o-
ciantur. Superi meliora.

*f At clamant
se vgeri, ac pre-
mi ab Ecclesia.
Ista quidem est
calumnia: Nil
enim requirit
illa: quam ve-
seruile opus non
fiat, & sacrum,
vt audiamus.
Vsque adeo pia
& clementis est
mater Ecclesia,
vt quāuis iure
suo posset, nolit
tamen Synago-
gæ seueritatem
in suos exerce-
re. Illa enim
quot & quam
diuturnis festi-
uitatibus, Iu-
daica mancipia
iubebat quiesce-
re? & Christia-
nos pigebit, si
non superare,
saltem ex parte
amulari?
g Sanctificatio
exigit, vt cessa-
tur ab operibus
ab Ecclesia pro-
hibitis. Qualia
sunt mercatus,
palatium, seu-
rentia in causa
criminis, item
bellum, & pro-
fectio, licet hæc
non tam strictè
prohibeantur,
quàm in Veteri
Testamento,
vmbra & typus
veteris legis in
enactum: &
consuetudine
priorum homi-
num (qua est
optima legum
Ecclesiæ inter-
pres) nominatim
in nobis rela-
uante.*

§ VI

a Cognatio triplex, scilicet carnalis, spiritalis, & legalis. Carnalis est, quae nomine con sanguinitatis designatur: & per carnalem generationem derivatur. Spiritalis vero est, quae per re generationem in fonte baptis matis contrahitur. Et legalis, quae per adoptionem lege acquiritur. A vero, si cognatio specialius pro carnali accipitur, idem est prorsus quod consanguinitas. Graec. n. θυγατρες, hoc est, congeniti, idem est Latine quod cognati & consanguinei. Tamen si Iuriconsultis inter agnatos & cognatos: sic distinguere placuerit, ut agnatio genus sit, cognatio vero verò species. l. inter agnatos ff. unde legitimi. & l. Iuriconsultus. ff. de gradib. Itaque cognati non dicuntur, nisi qui per lineam maternam descendunt, ut agnatus, qui est frater matris.

COHIBEATUR Episcoporum autoritate contrahentium in gradibus consanguinitatis vel affinitatis temeritas, aut in triplici cognitionis genere, nam generale Concilium Lateranense a sub Innocentio 3. cap. 50. statuit ut prohibitio copulae coniugalis usque ad quartum & non ultra consanguinitatis gradum se extendat, in cuius cap. calce, si qui contra prohibitionem huiusmodi praesumpserint copulari nulla longinquitate defendantur anorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum sed augeat, tantoque graviora sunt crimina quanto diutius infelicem detinent animam alligatam. Et habetur. de consanguinitat. & affinit. cap. non debet.

Propinquitatis quoque quatuor genera huc sunt referenda.

Affinitas & consanguinitas ad quartum usque gradum.

Excepta affinitate ex fornicatione, quam Concilium Tridentinum ultra secundum gradum extendi noluit.

Sicut nec publice honestatis iustitiam ut ex validis sponsalibus contractum ultra primum.

De legali cognitione scribit Nicolaus. Si qua per adoptionem mihi soror esse coeperit, quandiu durat adoptio, inter me & ipsam nuptiae consistere non possunt.

De cognitione vero spiritali à Synodo decretum: Inter suscipientes, & baptizatum ipsum & illius patrem & matrem: nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizati quoque patrem ac matrem tantum spiritalis cognatio contrahatur.

Ea quoque cognatio quae ex confirmatione contrahitur confirmantem & confirmatum, illiusque patrem & matrem ac tenentem, non egrediatur omnibus inter alias personas huius spiritalis cognitionis impedimentis omnino sublatis

Alia vero sunt impedimenta non dirimentia contractum sed prohibentia ne fiat.

Superest

Superest aliud affinitatis genus ad vulgarem istam pertinens enim. Hic non opus est pluribus verbis. Est quaedam affinitas occulta, quae saepe magnas excitat Tragædias & haecenus fouit & aluit multa adulteria itaque est in apicum producenda, ut agnitam fugiant omnes. Nec de illa agimus quae ex legitimo nascitur matrimonio, sed ex illicita nephariaeque Venere, ut cuius violari eius pudicitiam, eius sororem ducere nequeat, vel neptem, propter initam illicito complexu necessitudinem. Atque haec res porrigebatur olim ad quartam seriem, sed latitudinem huius incommodi Tridentini canones ad solas sororem, ac neptem, sororis nimirum filiam contraxerunt.

Corrigatur pariter clandestinus contractus ita decernente praefato Concilio generali cap. 51. Praedecessorum nostrorum vestigiis inherendo, clandestina coniugia penitus inhibemus prohibentes etiam ne quis sacerdos talibus interesse praesumat: Et habetur. de clandest. desponsat. cap. Cum inhibito: Cum enim ideò prohibeantur matrimonia clandestina, quòd cum ea non adhibitis testibus contrahantur, si alterutra pars velit à pacto conuento resilire, alteri deerunt probationes, clarum est quòd si vel terque confiteatur contractum esse matrimonium, vel id aliqua ratione plenè probari possit, verum, ratum, & minime dissoluendum erit matrimonium, addo etiam legitimum. Nam etsi ideò forè dici potest illegitimum, quia non cum iis quae à iure requiruntur ceremoniis, sit celebratum, legitimum tamen est, quatenus est à iure permissum, adeò ut ex eo filij nascantur legitimi, quos ex illegitimo posse nasci matrimonio dicere esset planè stultum & ridiculum.

Cum autem considero grauisima quae in Republic. Christiana inuehuntur incommoda, propterea quod filiis familias sine consensu parentum contrahere temerè augeant matrimonium, laudare vix sufficio sacrum Occidentium Concilium Tridentinum apud quod matrimonia à filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita sunt, & parentes ea rata, vel irrita facere possunt, nihilominus sancta Dei Ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit, verum cum Sancta Synodus animaduert-

agnati vero appellentur, quomodoque ad eundem sanguinem attineant, ut patrus: nempe frater patris tam agnatus sit quam cognatus.

b Haec autem omnia ita de sensum vera sunt si inter eas personas contrahatur matrimonium, inter quas iure licet contrahere. Ad hoc enim: ut verum sit, & legitimum matrimonium necessariò requiritur, ut si contrahant qui iure non prohibentur contrahere, & hoc merito dicit potest esse, ut loquuntur De Substantia contractus.

c Sess. 24. ca. 2.

§ VII.

SI termaximum Christum Iudæorum perlustrantem provinciam pauperum summam habuisse curam docet Ecclesia Evangelistis testibus erudita, Si illi qui Apostolorum doctrinam sequebantur, possessiones & opulentissima quæq; dōna in pauperum tutelam & alimoniam diuina animi hilaritate offerebant, Quid faciendum esse putamus Episcopis qui bonis pauperum fouentur & aluntur? Huius sacræ Oeconomiae rationem & charitatem imitati sunt veteres illi patres successione Apostolica beati, aliiq; aliarum Ecclesiarum Episcopi cum gliscentem numerum credentium, pauperum etiam indies maiores fieri accessiones viderent, uti ex officio tenebantur, cogitarunt qua ratione eorum necessitatibus posset succurri, & Apostolorum facto instructi Diaconos elegerunt qui illis sacrificiis præsto essent, ordine sacro initiatis eam provinciam demandarunt. Hoc diuinum munus in pauperum tractando negotio postea excoluerunt Imperatores, & ex his Philippus ordine Cæsareo vndetrigesimus qui dona amplissima Pontifici sui temporis (sive Fabianus fuerit vel Sixtus) tum pro Ecclesiis exornandis, tum etiam pro pauperum calamitatibus, nempe inedia, fame, nuditate atque aliis miseriis leuandis concessit. ^a

Sanctus Gregorius magnus Ecclesiæ doctor qui ante noningentos annos Ecclesiæ vniuersalis Pontificatū gefit in responsione ad primam interrogationem Augustini Anglorum Episcopi, docet quare Episcopo tanta pars oblationum reddituum & Ecclesiasticarum domorum à patribus Ecclesiæ olim attributa fuerit. Vbi sic dicit. Mos est Apostolicæ sedis ordinato Episcopo præcepta tradere, ut de omni stipendio quod accepit, quatuor debeant fieri portiones, vna videlicet Episcopo & familiæ eius, propter hospitalitatem atque susceptionem, alia clero, tertia verò pauperibus, quarta Ecclesiis reparandis. Episcopi autem qui religiosè hæc bona sibi distribuenda arbitrabantur, ut fideles essent dispensatores ministeriorum Dei, ne coram Christi

^a Pari successu, zelo Constantinus rem magnificis, & liberalissimis muneribus auxit, ita ut affirmet Eusebius in credibile esse memorare quanta eius cura, erga sumptum indigentis fuerit Pontificibus Christi, non excidit memoria Sanctorum, id est, pauperum cura & sollicitudo, Verumtamen ne abundantis tantum abuterentur, dispensatores illis prouisum est, ut cuncta bona Ecclesiastica, quæ in partes distributa manserent, assignaretur præstis illi patres clericis alteram pauperibus tertiam adibus, & aliam adificiis sacris, resti uerò Episcopo, propter hospitalitatem, quam ex officio teste, & ordinante Paulo peregrinis, & aduenis pauperibus præstare solentur.

Christi tribunali furti, sacrilegij, rei deprehenderentur, rursus hanc partem bonorum pauperum bifariam decreuerunt diuidendam. Vna portio primis pauperibus viduis scilicet, pupillis, orphanis peregrinisq; & exulibus propter Christum tractandis, designabatur. Altera verò his quorum calamitatem & miseriam hulcerum, dolorum, & gritudinumque aliarum accessiones magis fecerant miserandam destinata dispensabatur. Vt autem id commodius fieret iuxta templa, & in Episcopi vicinia Xenodochia & hospitalia quam plurima consilij & autoritate Episcoporum erigebantur in quæ pauperes hi recepti recrearentur, & si fieri posset in pristinam restituerentur valetudinem. Hoc tantum permissum fuit Christianis ab eo tempore quo Constantinus magnus ille Imperator Christi religionem palam cepit profiteri. ^b

Mirum in modum huius sermonis rationem fulcit, quidam damnat nostram inertiam & viuos infigit animis nostris aculeos ad pietatis studia & officia in miseros sectanda, id quod Historia tripartita de Placilla orbis Imperatrice & religiosissimi primi illius Theodosij Imperatoris dignissima cōiuge, de qua sic legimus. Habebat Imperator Theodosius & aliam vtilitatis occasionem, per quam de bonis operibus triumpharet. Coniux enim eius de diuinis legibus eum sæpius admonerat, seipsam tamen perfecte prius erudiens, non enim regni fastigiis eleuata est, sed potius diuino amore succensa. ^c Beneficij namq; magnitudinem perpendens maiorem hinc ad amorem benefactoris excitabatur. Repentè ergo ut venit ad purpuram, claudorū atque debiliū maximam habebat curam, non seruis, non aliis ministris vtens, sed per seipsam agens & ad eorum habitacula veniens, & unicuique quod opus haberet præbens Sic etiam per Ecclesiarum Xenodochia discurrens suis manibus ministrabat infirmis, ollas eorum tergens, ius gustans, offerens cochlearia, panem frangens cibosq; ministrans, calices abluens, & alia quæcunque faciens, quæ seruis & ancillis mos est operari. Illis autem qui tales res ei nitebantur prohibere dicebat. Aurum distribuere opus Imperij est, ego autem pro ipso Imperio hoc opus offero.

^b Antea vniuersi sicuti, non templa publicis permiscebantur Christianis, ita nec Xenodochia nec alia Hospitalitatis diuersoria. Temporibus autem sacri Imperatoris Constantini. Hæc & illa amplissima & diuissima, passim in cunctis ciuitatibus, tum ab Imperatore, tum à ritibus Principibus, & honestis opulentibus, que ciuibus constructa ornata, & magno pauperum numero referta viscebantur.

^c Erant etiam tunc temporis Xenodochia ad quæ pauperes angustia alicuius agritudinis languidi, & fracti, ut sibi meleretur, darentur. Habebat & huius Imperatrix in comparabilis pietas, atres & mordaces stimulos, quibus non ster percillitur, torpor, stupor, & pauperum Christi permississimus neglectus. Habebat pulcherrimam omnium virtutum ornamenta huius præclarissima femina factis.

*ad eius imi-
natio nem nos
vrit, afficit, ra-
pic, & accendit.*

*d. Fures profo-
Etò rei sunt Epi-
scopi, qui tam
sordidè possidēt
opes Ecclesia-
sticæ, aut potius
ab eis possiden-
tur, ut ob aua-
ritiam, quæ ni-
hil seclerius est
neque pauperi-
bus hilari ani-
mo: quicquam
conferant. Re-
gula nostra de
hospitalitate
hæc verba ha-
bet, Evangelicis
atque Apostoli-
cis instrumur
documentis in
colligendis ho-
spitiis ante
omnia dari de-
bere operam, ut
meritò de nobis
à Domino dica-
tur, Hospes sui
& collegisti
me. Quomodo
etiam Sanctissi-
mus Pater scri-
bit. Omnes su-
peruenientes ho-
spites tanquam
Christus susce-
pianur, quia
ipse diciturum
est: Hospes sui
& suscepisti
me. Et omnibus
congruus honor
exhibeatur, ma-
ximè tamen do-
mesticis fidei &
peregrinis. Pau-
perum & pere-
grinorum maxi-
mè susceptio om-
nis cura sollicita*

Sed utinam ij quibus hæc sollicitudo diuinitus delegata est promptiores & alacriores ad hæc sancta subeunda munera redderentur. Hi omnes suas partes tuentur Christo neglecto, léque à sacro hospitalitatis officio temere emancipant ut liberiùs de bonis pauperum luxuriari possint. Aurum habet Ecclesia non ut seruet sed ut eroget ac ne necessitatibus subueniat. Et hoc nostro sæculo non video sanè quo pacto Episcopi Deo in extremo Iudicio hoc ipsis exprobranti respòdere poterunt, qui cum non multitudinem sed numerum satis exiguū Hominum propter Christi religionem ac fidei confessionem exulum, proscriptorum & planè nudorū videant incerta sede vagari, panemq; vitæ sustentandæ vilissimam & miserabilissimam mendicatione quærere, ipsi nihilominus nulla commiseratione tanguntur, nec eorum sortem miserantes vel semel ad se eos vocant, nec ullam pietatis aut condolentiæ eis demonstrationem faciunt. Tales Christi pauperes vidi ego variis in locis & sæpiusculè apud Episcopos repulsam pati, & abiici, quorum vix erat qui misereretur. Hac profectò de causa compulsi blaterones hæretici cœperunt debacchari in clerum & ipsum rapinarum, rapacitatis, nullæ fidei & aliorum deteriorum criminum apud populum insimulare, ac tandem suis maledictis ac cõuitiis grauissimam Inuidiam Catholicis ministris Ecclesiasticis conflare. Cùm tandem magistræ & populares animos peruersos hæretici in suam induxissent sententiam tunc demum cœperunt rem intentatam in opus perducere Principibus impunè res Ecclesiarum Xenodochiorum ac Pauperum inuadere ac sibi vindicare permittunt, ministros Ecclesiæ pauperie & nuditate aliisq; tristissimis angustiis maceratos in funestum mittunt exilium, pauperibus res legatarias adimunt, & diuitum Eleemosynas in sua conuertunt abligurientes priuata commoda. Ad diuinas segetes pertinent bonorum pauperum dispensatio & administratio. Cupiunt magistratus sibi constare quota & quanta sit ea pars prouentuum & reddituum annuorum qui pauperibus alendis bonorum fidelium religiosa pietas legauit, volunt eam in suam redigere potestatem, & illis bonis colligendis ac re-

tinendis

tinendis virum aliquem pro suo arbitratu eligere qui secularis sit & omnium bonorum pauperum & Eleemosynarum absolutus possessor, vult etiam senatus pauperum delectum per suos ministros fieri illòsque alendos tantum eligere, quos ipsi probauerint, alios verò reficere, qui sibi eo beneficio indigni reputabuntur. Volunt etiam ipsi per suos tantum ministros bona fidelium & Eleemosynas pro sua libidine dispensare, disponere atque elargiri. Ipsi denique volunt viros Ecclesiasticos, plenè ut infideles ministros eoque munere indignos reiicere & domum ciuicam Ecclesiam, & senatores viros quatenus ad eam partem spectat, Ecclesiasticos facere vel saltem volunt in domo ciuica tribunal erigere, in quo fidelibus rerum Ecclesiasticarum quæ pauperes concernunt, ius dicatur, à Sacerdotibus hoc tantum seruitij & officij habere volunt, ut ipsi concionibus, in aliisq; sacris ministeriis, quando oportunitas dabitur suum apud populum decretum, commendent extollant & plenis buccis magnificè decantent, populūq; ad Eleemosynas faciendas oppido exhortentur, & accendant quas ipsi colligant possideant & quando voluerint, & quibus noluerint dispensent. Cæterum sacerdotibus nihil volunt curæ relinqui, ut qui fures sint & sub prætextu Missarum bona illa pauperum in rem suam conuertent Satis est illis prospectum, non egent pluribus Libenter autem eos rogarem sicuti prædicationem & Eleemosynarum exhortationes sacerdotibus attribuunt quare non item Eleemosynarum distributionem & largitionem quare non item pauperum delectum? Velint igitur ipsos rogo politiam Ecclesiasticam intemeratam relinquere, quam Christus, Apostoli & sui successores, ita stabilitam ad nos transmiserunt, vel si hanc violare & truncare presumunt, ipsi etiam senatus eligant viros ex eo ordine qui populum ad Eleemosynas ferendas exhortentur, in sua etiam domo ciuica viros colligendis Eleemosynis constituent, ut tandem omnia ad se deuoluant. Christiana Respublica duos non vnum habet magistratus, alter est sacer, alter verò prophanus: ab hoc qui diuersi sunt diuersarum causarum spectat cognitio, quæ autem causæ ad illum quæ verò ad huc

*exhibeatur,
quia in ipsis
magis Christus
suscipitur.
c. Præsum est
hodie pauperum
delectus, &
multi hodie in
pauca hospitalitatis
ades recipiuntur,
qui hospitio pe-
nitenti sunt in-
digni. Idcirco
optime statuit
est Concilio Pro-
uinciali Colo-
niæ celebratione
aliæ personæ re-
cipiantur: præ-
ter miserabiles,
quæ aut morbo-
rum debilitate,
aut ætate impe-
ditæ suis mani-
bus laborare,
victumque ac
vestitum sibi
comparare non
possunt recipiam-
tur. Sicut autem
mendicantibus
validis, non solè
hospitalia clau-
sa, sed publicè
ac ostiatim
mendicare, pe-
nitenti interd-
ctum. Et qui se-
ent agere com-
peti fuerint,
arceantur, ac
pœnis subdantur.
Vilius enim
esuriens parisi
robatur, si de
cibo securus im-
stiziam negli-
gat, quàm eidem
frangitur, ut se-
ductus iniusti-
tiam acquiescat.*

spēctent, non est præsēntis instituti tractare. ^f

Scimus enim leges diuinas tripliciter ab humanis differre, nempe officio, fine; & præmio. Legum enim humanorum officium est ciues humanos morali iustitia iustos, morigeros, obsequentes rerum publicarum, patriæque amatores & compositos efficere, legum etiam humanarum finis est pacem publicam atque serenitatem ciuibus procurare cuique quod suum est tribuere, ciues cum suis familiis atque fortunis à malorum insidiis iniuriisque immunes conseruare, dissidia & bella ciuilia tollerare aliâque quæ ad amplitudinem & reipublicæ splendorem & utilitatem faciunt procurato negotio inuehere procul ea repellere quæ perturbationem aut excidium eidem sint allatura. Præterea legum humanarum præmium est ciues honestos probos atque morigeros qui de republica egregio aliquo facinore facto bene sunt meriti singulari honore exaltatos, donis, immunitatibus, & prærogatiuis honorificis donare, malos verò atque improbos homines, qui rempublicam suis malefactis dehonestant atque perturbant, suppliciis afficere, & perpetua infamia notare. Porro autem diuinarum legum diuersissimum est officium, nimis Christianos homines iustitia intrinseca & fidei sacramento iustificatos, iustiores efficere, & ipsos sanctarum actionum officiis sanctificatos vberiori gratia æternoque beatitudinis præmio digniores efficere ad eò ut qui diuinarum legum fuerint religiosi ac puri obseruatores, sint ciues sanctæ ciuitatis, iusti, sancti, sanctificati, immaculati puri Deo amabiles, angelisque venerabiles, & æterna beatitudine digni. Finis autem quò leges diuinæ spectant, quò etiam suos dirigunt obseruatores, est pax interna quæ exuberat omnem sensum quæ custodit corda nostra & intelligentias nostras. Præmium verò legum diuinarum est beatitudo, seu vita cœlestis, vel requies æterna quam ab initio mundi in brauium currentibus in studio vitæ humanæ & suam legem custodientibus Deus optatus dignatus fuit polliceri: Reiecit Christus in ciuilem Magistratum legum diuinarum executionem cui etiam punitionem transgressionum legis exequendam commisit, cui etiam conden-

f Est indubitata fide tenendum, hereticos esse qui ita prophanium effecerunt magistratum, ut sacrum euersum velint. Estq; certissima fide habendum causas Eleemosynarum, quas pauperibus fideles largiri, sunt soliti, minime unquam ad prophanium magistratum spectasse, sed ad Ecclesiasticum, quod ab Apostolorum inde eate tanta religione in Ecclesia fuit obseruatum, ut nemo nisi is, qui fidei renunciasset, ausus fuerit unquam hoc negare, necdum Provinciam Eleemosynarum pauperum commendarum impere.

condendarum, quando res postularet facultatem permittit ea tamen moderarione adhibita ut nullus magistratus aliquam condere vnquam posset quæ diuinis legibus esset aduersa. ^g

Sed fanatica dementia aguntur quicumque tales doctrinas, & tam turpia scommata euentilant, necnon de re tam sedulo in Christi Ecclesia commendata quiritantur. Animarum curam intrepidè sacerdotibus committendâ iudicant, rerum verò ac opum Xenodochiorum administrationem ipsis minimè commendandam censet. Atqui cum illas multò sunt præstantiores & sublimiores, regendas & gubernandas permittant quare non etiam has diuitias? Quamplurimos esse sacerdotes qui non ea vitæ puritate nec morum honestate sint decorati, quam suis requirit & exigit sacratissimus ordo, minimè nego, verum sunt alij quamplurimi sancti, pij ac religiosi quorum mores, vita, doctrina & exemplum ipsos celebres & imitatione ac laudibus dignissimos efficiunt. Nec caufificentur æmulitales esse raros, sunt plures quàm ipsi arbitrantur. Animus male in sacerdotes affectus eorum obscurat excellentes virtutes. Quid si aliquis ex Ecclesiastico ordine diceret non esse admittendos ad Consulares & senatorias dignitates ciues opulentos, ne bonæ gubernationis prætextu obducto, exhausto ærario publico priuatas locupletarent opes, ò bone Deustomnes viri senatorij ordinis clamarent authores talium sermonum seditiosos ac tumultuarios esse homines, qui reipublicæ serenitatem perturbarent, quique populum in senatorium ordinem concitatum irritarent, tales homines dignissimos esse in quos vel extremo animaduertetur supplicio. Cum verò priuatus & laicus homo se se immiscet domorum pauperum & Xenodochiorum gubernationi nemo Episcoporum tantæ temeritatis se vindicem ostendit. ^h

Episcopi successerunt Apostolis non tantum in dignitatem, atque potestatem, verum in sollicitudinem ac diligentiam. Fuit prima sollicitudo Apostolorum pauperum curam gerere. Quod testatur Paulus pluribus locis. Non ergo patet Episcopum curam pauperum à se reicere, nec senatoribus

g Medij crepēt ergo Lutherani qui omnem auctoritatem & sacra politia potestatem laicis deserunt, & à sacra Oeconomia: & honorum pauperum dispensatione omnes arcunt, sacerdotes, ab illis, tantam curam à Christo, & Apostolis traditam furari conantur, & exclaimant, prouidendum esse, ne ipsi aliquando obtentu pietatis & Missarum vertant pecuniâ in rem suam. *h* Episcopus est maxime utilis non potest se ab hac pauperum cura abdicare, ut quæ de intrinseca ratione officij sui, hospitalitate apud se exercere, & alibi in hospitalibus pauperes curare teste Paulo. Oportet, inquit, Episcopum irreprehensibilem esse, prudentem, hospitalem, doctorem, sicut de ratione sup officij est esse didacticum, ita est esse hospitalem, & pauperum curatorem. Et sicut illud docendi officij à se reicere non potest, ita nec hospitalitatis.

k Matth. 2. 20. *Hinc est quod canones sacri, tam frequenter Episcopum bonorum Ecclesiæ, & pauperum faciunt dispensatorem, quia ipsius auctoritatis erat prescribere Diacono, alijsq; ministris Ecclesiæ qui in publicam alimoniam essent recipiendi, deinde quibus quantum, cuique erat tribuendum. Inspectio enim scilicet quis esset Catholicus, quis suspectus, qui famosus peccator, qui vero penitens, ad ipsum Episcopum, & suos pastores spectabat, non ad prophetas homines. Hac mediis fidiis seruanda essent, ut pestifera morum corruptela medere pur: re consulta pauperum, & exploris istis perturbatoribus, qui à laqueo immunes impunitè bona pauperum sibi vendicant, & priuatis iungunt loculis, quæ largiuntur propter Christum egenis & miseris, imò truculentissimos, & immites se gerunt*

natoribus permittere, nec Senatus eam potest inuadere nisi diuinæ legis decretis, violatâq; Episcopali & Ecclesiastica dignitate. Cùm autem Ecclesiæ & Episcopi ex iure diuino habeant suum senatum & tribunal, ad quod causæ pauperum sint referendæ vt discernantur, contra ius diuinum facit dum eas Senatus Ecclesiæ iudicibus eripere tentat, & ad se eas auocare intendit. Apostoli enim elegerant 7. diaconos, non tantum vt pauperibus Eleemosynas subministrarent, verùm vt dissidia quæ inter ipsos pauperes ac pauperum ministros orirentur componerent, & transigerent. Christus referente Matthæo, k diuersum esse atque exemptum tribunal Ecclesiasticum ab omni prophana iurisdictione ostedit, quando dixit: Scitis quia Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos, non ita erit inter vos, sed quicumque voluerit inter vos primus esse, erit seruus vester. Receptores bonorum pauperum præter alia officia quibus in sacris mysteriis fungebantur sunt à patribus primitiuæ Ecclesiæ instituti Archidiaconi hi eligebantur ab Episcopis, non à Senatoribus, hi recipiebant pecunias, non pensionarij, quod confirmatur Historia S. Laurentij cui Papa Sixtus thesauros Ecclesiæ pauperibus distribuendos commisit. Confirmat etiam hanc sententiam beatus Hieronimus qui Epistola ad Nepotianum sua ætate hos diaconos qui pauperum Eleemosynas recipiebant præter alia quæ in sacris mysteriis administrabant munera fuisse cognitos & institutos docet. Penes hoc erat summa reddituum, possessionum, supellectilis & quotidianarum oblationum procuratio, hoc testatur, & confirmat Gregorius qui Salometano Archidiacono denunciatur reatu constructum teneri ipsum, si quid ex bonis Ecclesiæ vel negligentia, vel vilius fraude deperierit. Stephanus etiam Diaconus erat & prædicabat exhortabaturque populum ad pietatis opera, stabat ministrabatque Apostolis celebrantibus, ac tandem Eleemosynarum curam gerebat. Episcopo & non senatui prophano huius Oeconomix rationes quotannis solebant reddere hi Diaconi & alij ministri Catholici, qui ipsis in negotio pauperum erant subditi.

Audienda

Audienda est iam tandem Tridentina Synodus admonens quoscunque Ecclesiastica beneficia secularia, seu regularia obtinentes vt hospitalitatis officium à sanctis patribus frequenter commendatum, quantum per eorum prouentus licebit, promptè benigneque exercere assuescant memores, eos qui hospitalitatem amant, Christum in hospitibus recipere. Illos verò qui Hospitalia vulgò nuncupata seu alia pia loca, ad peregrinorum infirmorum senum pauperumve usum præcipuè instituta in Comendatione administrationem aut quencunq; titulum aut etiam Ecclesiis suis vnita obtinent vel si Ecclesiæ Parrochiales hospitalibus fortè vnitæ, aut in hospitalia erectæ, earumq; patronis in administrationem concessæ sint, præcipit omnino vt impositum illis onus, officiumve administrant, atque hospitalitatem quam debent ex fructibus ad id deputatis actu exercent m iuxta Constitutionem Concilij Vniuersalis, n alias in hac eadè Synodo sub scilicet. Paulo 3. in nouatam quæ incipit, Quia contingit. Quod si hospitalia hæc ad certum peregrinorum, infirmorum aut aliarum personarum genus suscipiendum fuerint instituta, nec in loco vbi sunt dicta hospitalia, similes personæ aut perpauca reperiantur, mandat adhuc vt fructus illorum in alium piuum usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco & tempore utilis, conuertantur prout ordinario cum duobus de capitulo qui rerum usu peritiores sint, per ipsum deligendis, magis expedire visum fuerit, nisi aliter fortè, etiam in hunc euentum, in eorum fundatione aut institutione fuerit expressum, quo casu quod ordinatum fuit obseruari curet Episcopus, aut si id non possit ipse prout supra utiliter prouideat. Itaque si prædicti omnes & singuli cuiuscunque ordinis & religionis & dignitatis, etiam si laici fuerint qui administrationem hospitalium habent, nõ tamen regularibus subiecti, vbi viget regularis obseruantia: ab ordinario moniti hospitalitatis munus, adhibitis omnibus ad quæ tenentur necessariis re ipsa obire cessauerint: non solum per Ecclesiasticas censuras & alia iuris remedia, ad id compelli possint, sed etiam hospitalis ipsius administratione, curæve perpetuè priuari possint alique

X x

eorum

erga castamios. sos mendicos. Tales oppressores & pauperum defraudatores per Episcopos coherceantur, ita statuente Concilio canon. 62. Ab Imperatoribus minueris visum est postulandum propter afflictionem pauperum: quorum molestiis sine intermissione fatigantur Ecclesiæ, vt defensores eis aduersus potestias diuinam cum Episcoporum prouisione delegentur. Et habetur 23. q. 3. cap. ab Imperatoribus. m §. 1 & c. quicquam. 42. distincta. Archidiaconi. 85. dist. cap. volumus. 89. dist. cap. quia ad fin. & ca mos est 12. q. 2. c. quoniam. 16. q. 1. n Clement. Quia contingit. de relig. domib. & sup. Sess. 7. ca. vlt.

Ab educa-
tione iuuentutis
summa spes, sin-
dus totius vite
dependet, &
quia adoleſcen-
tiam etas, nisi
recte institu-
tur, prona est
ad mundi volu-
ptates sequen-
das, & nisi a
ceneris annis ad
pietatem & re-
ligionem infor-
matur, antequam
vitiis habitus
homines pos-
sident, nunquam
perfecte sine ma-
ximo, ac singu-
lari, propemodum
Dei Omnipotentis
auxilio in
disciplina Ec-
clesiastica perse-
uerat, Sancta
Synodus Tri-
dentina pie &
necessario sta-
tuit, ut singula
cathedrales me-
tropolitana atq;
hinc maiores, Ec-
clesiæ: pro modo
facultatum, &
diocesibus ampli-
tudine, certum
puerorum nu-
merum in colle-
gio, vel alio in
loco convenienti-
ssimo, alere, ac re-
ligiose educare,
& ecclesiasticis
disciplinis insti-
tuere, teneatur.
Quia ad minimū
duodecim annos
& ex legitimo
matrimonio na-
ti sint, & quo-
rum iudoles &
voluntas spem
nascatur eos ec-
clesiasticis mi-

eorum loco ab iis ad quos spectabit substituatur. Et præ-
dicti nihilominus etiam ad fructuum restitutionem, quos
contra hospitalium ipsorum institutionem perceperunt,
quæ nulla eis remissione aut compositione indulgeatur,
in foro conscientie teneantur nec administratio seu gu-
bernatio huiusmodi locorum vni & eidem personæ ultra
triennium deinceps committatur, nisi aliter in fundatione
cautum reperitur, non obstante quò ad omnia supradicta
quacunque vnione, exemptione & consuetudine in con-
trarium etiam immemorabili, seu priuilegiis aut indultis
quibuscunque. Iam vero perditissimæ Iuuentutis negle-
ctam institutionem ex Episcoporum in curia intueamur.

DE SEMINARIIS INSTITVENDIS, TVM SCHOLARVM ET LVDIMAGISTROVRVM REFOR-
MATIONE CVRANDA.

§ VIII.

QUOT mala pepererit Orbi Christiano Iuuentutis
peruerſa educatio, attestantur ferè omnes huius sæcu-
li miseriæ, confusa præcipuè hæreticorum schismata. Ple-
rique eorum qui pueritiæ institutionem profitebantur
peſſimum opinionis virus sub pectore fouebant & simula-
ta Catholica pietate, tenera & ad quoduis studium se qua-
ciantia peſtiferis impietatibus alebant, sic vt adulti ad
Lutheranorum & Calvinistarum fabulas perfidè seducti
currerent: nihil enim videmus in omnem, ætatem hæere
tenacius quàm quod rudibus annis & quod lacte vt dici so-
let nutricum inbibitur. Hinc multa ingenia fœlicissimè
nata, perditissima hæresis mancipia euaserunt. Pueri op-
timæ indolis, magnique frugis in ea simplici ætate ac re-
rum imperitia delusi indignum hæresis institutum sequuti
sunt. Scurrarum & ludionum hinc numerosissimus grex
exiit. Damni illati ratio ab Episcopis postulanda esset, nisi
illos promptissima excusatione non carere intellerem.
Nolunt se dimittere tam exiguo munere, rem indignam
Præsulea thiara iudicant. In Canonicorum collegiis anti-
qua remanet institutio vt vni eorum cura scholastica de-
mandetur qui Scholaster dicitur, huius autem officium
propensius

propensius est in recipiendis censibus quam in curanda
Gymnastij palestra. Magistratus priuatis rapiuntur affecti-
bus, & illius ætatis institutionem à qua summa reipublicæ
expectatio procedit parui faciunt. Hac in re peſsumdatur
& irridetur sacre Tridentinæ Synodi sanctio ad commu-
ne Ecclesiæ bonum promouendam seminaria instituenda
iubens. Quod si Cathedralium & aliarum Ecclesiarum
prælati in hac seminarij erectione eiusque conseruatione
negligentes fuerint ac suam portionem soluere detrecta-
uerint, Episcopum Archiepiscopum, Archiepiscopum &
superiores Synodus prouincialis acriter corripere, eosq;
ad omnia supra dicta cogere permittit, & vt quampri-
mum hoc sanctum & pium opus vbicunque fieri poterit,
promoueatur studiosè curabit. Rationes autem reddituū
huius seminarij Episcopus annis singulis accipiat, præsen-
tibus duobus à capitulo, & totidem à Clero Ciuitatis de-
putatis. Deinde vt cum minori impensa huiusmodi scho-
lis instituendis prouideatur, statuit sancta Synodus, vt Epi-
scopi, Archiepiscopi primates, & alij locorum ordinarij
scholasterias obtinentes, & alios quibus est lectionis vel
doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipsis scholis
instituendos, per se ipsos si idonei fuerint alioquin peri-
doneos substitutos ad eosdem scholasteres eligendos & ab
ordinariis approbandos, etiam per subtractionem fructuū
cogant & impellant. Quòd si iudicio Episcopi digni non
fuerint aliam, qui dignus sit, nominent, omni appellatione
remota, quod si neglexerint, Episcopus ipse deputet. Do-
cebunt autem prædicti, quæ videbuntur Episcopo expe-
dire. De cætero verò officia vel dignitates illæ quæ schola-
steria dicuntur non nisi Doctoribus, vel Magistris aut li-
centiatis in sacra pagina, aut in iure Canonico & alias per-
sonis idoneis & qui per se ipsos id minus explere possint,
conferantur, & aliter facta prouisio nulla sit & inualida nõ
obstantibus quibusuis priuilegiis & cõsuetudinibus etiam
immemorabilibus. Si verò in aliqua Prouincia Ecclesiæ
tanta paupertate laborent, vt collegium in aliquibus e-
rigi non possit, Synodus Prouincialis, vel Metropolitanus
cum duobus antiquioribus suffraganeis in Ecclesia Me-

nisteriis perpe-
tuò inferuntur.
ros. Pauperum
autem suos pre-
cipuè eligi vult,
nec tamen diu-
tes excludit,
modo suo sum-
ptu alantur, &
studium præ se-
ferant, Deo &
Ecclesiæ infer-
uendis. Quos
pueros Episco-
pus, partim cũ
ei oportunitas
videbitur, Ec-
clesiarum mini-
stros adliceat,
partim in colle-
gio erudiendos
retinebit, aliosq;
in locum eddu-
ctorum sufficie-
ita vt hoc colle-
gium Dei mini-
strorum semi-
narium sit. Ve-
rò in eadem
disciplina eccl-
esiastica comma-
ndis instituatur,
conserua fia-
tim, atque clerici
cuius habitus, ex
Concilij præscr-
pto, semper re-
tentur, gram-
matices, canones,
computi eccl-
esiastici, aliarum
que bonarum ar-
tium disciplinã
discant: Sacram-
Scripturam, li-
bros Ecclesiasti-
cos, homilias
Sanctorum, atq;
sacramentorum
tradendorum:
maxime quæ ad
confessiones as-
siendã videbun-
tur opportuna,
& rituum ac ce-
rimoniarum se-
mper ediscant.

tropolitanam, vel in alia prouinciæ Ecclesia commodiori vnum aut plura collegia prout oportunitate iudicabit, ex fructibus duarum, aut plurium Ecclesiarum, in quibus singulis Collegium commodè institui non potest, erigenda curabit, vbi pueri illarum Ecclesiarum educantur. In Ecclesiis autem amplas diocæses habentibus, poterit Episcopus vnum vel plura in diocæsi prout sibi opportunum videbitur habere seminaria, quæ tamen ab illo vno, quod in ciuitate erectum & constitutum fuerit, in omnibus dependeant. Hæc sancta Tridentini Concilij sententia, quæ multis in locis nunc abolita iacet, incuria Prælatorum, & Ecclesiasticorum avaritia, adeo cæca & præpostera sunt mortalium iudicia. Negotij huius necessitatem circumspectius perpendebant maiores nostri, qui solertissimè & prudenter sanxerunt vt ad morum venustatem & literarum scientiæ Gymnasia instituerentur, additis salariis vberimis iis qui hanc curam moderandam susciperent. Efferbuit illis temporibus summus docendi ardor, sed paulatim refrigit Præceptorum negligentia, imò Episcoporum, penes quos hæc sollicitudo agebat. Medebimur potius mari vt dulcescat quam nostræ ætatis corruptissimis amarulentis. Iuuentutis instituendæ labor cum plurimorum utilitate coniunctus, Deo gratissimus est, & magnæ mercedis, omnibus autem inuisus & intolerabilis. Res profectò malè cessisset nisi Deus novos cooperarios misisset societatis Iesu Patres qui non minus bonis moribus quam doctrina profectè videntur illis in locis vbi ditissimo stipendio, & liberalissimo ararij publici fauore venerantur, quò liberius spartam quam nacti sunt adornare valeant. Sed non omnibus hæc gratia, & commoditas illuxit, sed vbiq; excolendus est Educationis ager nunquam cessandum, & quo asperior & durior est eo magis indiget assidua opera quò feracior euadat. Attamen oppidatim videmus vagari magistellos à quibus pueri dediscenda discunt, nullus est hominum delectus, in ea potissimum functione quæ magnum virum & laudatum artificem requirit. Adest quispiam Doctus & bonis moribus ornatus, spernitur & reicitur: ineptus, nugigerulus, interdum & moribus improbis aliqua vul-

gari

is Pessimè constitutum erat iuuentutis educationi, nisi Iesuistarum societas collabentibus Gymnasiis dedisset operam. Patres enim vel parvi, vel nihil curant liberorum educationem. Cui conserunt? cui arant? cui terramariq; diffusissimis laboribus venantur opes? Nonne liberis nonne sobolis? At ista quid vsus habent, vel de soris, vel vsus si is cui hæc omnia cedunt, nesciat vitæ? Immodico, maxima periculis euadacia: indefessis vigilis paratur possessio. Possessoris modica est cura. Sed quid quodam Magna eum Principum & nobilium genere recordius excogitari potest. Habent agras, vrbes, & prædia pulchre culta. filium vixit inculcum. Damos, Palatia, & regias habent omnibus ornamentis decoratas, filium habent ab omnibus ornamentis animi vacuam. d. morel

gari commendatione fultus suscipitur, eique committitur erudienda pueritia, accuratiùs enim quidam circumspectiunt, cui committat vnum equum aut canem venatorem quam cui credant totius ciuitatis pignora. c

Adde inextricabiles huiusmodi Impostorum errores, quibus contra veræ religionis cultum instituuntur pueri & ad pessimum vitæ callem introducuntur.

Sapientius meo iudicio & eorum omnium qui charitatis puro zelo feruescunt, prouideretur, si nemo ad Gymnasticam præfecturam susciperetur qui prius fidei & religionis Catholicæ professionem non exhibuisset apud Episcopum cum præuio morum & doctrinæ examine. Sibi ipsi congratulabatur olim optimus Archiepiscopus Lugdunensis Ledradus d quod literarum penes se haberet Azylium in quo non minus moribus quam doctrina instituerentur pueri.

Tales enim Ludimagistri debent esse qui non fidei modo puritate, sed etiam vitæ morumq; integritate & doctrina quantum fieri poterit præsent. Cuiusmodi homines publicè conduci curabit Episcopus populisq; persuadere conabitur, impensis minimè in re tanti momenti esse parcendum vt, quoad eius fieri potest, excellentes non solum literarum magistros sed vitæ præceptores adhibeant ad liberorum disciplinam.

Magistrorum autem ea sit cura præcipua vt cum à scholis obscœna verba, impudicæ actiones, nugæ, rixæ, contumeliæ, & reliqua huiusmodi procul omnino sint, tum verò modestia, obedientia, silentium, & quæ est bonorum omnium morum custos humilitas introducat.

Libri tantum probatæ lectionis pueris adolescentibusve exponantur. Librorum qui ob Ethnicis conscripti sunt is delectus habeatur vt quod etiam librorum indice vetitum est in scholis non prælegantur, neque explanentur Ethnicorum scriptiones de rebus obscœnis & turpibus.

Discipuli fidei Christianæ doctrina firmentur.

Dominicis festisque diebus ad illius Doctrinæ scholas perducantur.

Missæ sacro, concioni item, & vesperarum diuino offi-

X x 3 cio

c Multi pluri faciunt bellum, compositorem, quam vigilan-tem pueritia formatorè. Explo-ramus quos præficere volumus rei domesticæ, ne quis furor vt trã crepidam se ferat, atq; in hoc magno & laborioso formandæ pueritiæ examine ad omnem profus functionem inepti, & insulsi periti nobis videntur.

p Pulchre Ledradus Archiepiscopus Lugdunensis in epistola ad Carolum Imperatorem hæc scribebat. Habeo scholas cantorum, ex quibus plerique ita sunt eruditique vt etiam alios erudire possint. Præter hæc verò habeo scholas lectorum, nõ solum qui lectionibus exercet, sed etiam in diuinorum librorum, meditatione spiritalis intelligentiæ fructus consequantur.

Hæc ex Paradino in histor. Lugdunens. libr. 2.

cio inter sint Magistris etiam curantibus.

Nemo contemnat hoc docendi munus quandoquid em in scholis seminarium fit, non solum Prælatorum & ministrorum Ecclesiæ verum etiam Magistratum & eorum qui consiliis suis Respublicas gubernat. Quæ si negligantur aut depraventur, necesse erit & Ecclesias & Respublicas periclitari & confundi. Reminiscamur ab illo semine uberrimas segetes Reipublicæ Christianæ colligi.

OCTAVVS ABVSVS.

§ IX.

Græci varia habuerunt diuinationum commentam ex his vni dicebatur opvetong...
cum volante hac vel illa aue, ante vel retrò, dextrorsum, vel sinistrorsum, quod hoc significet, dicitur quam diuinationis partem Telegonius inuenisse dicitur. est cum quis ea que in domo contingunt enarrat, quidque hoc pertinet, exponit. Verbi causa quoniam in testamento, aut serpens aut mus apparuit, aut exhumatum est oleum, aut mel, aut vinum, aut aqua, aut cinis, aut aliud quiddam hoc significat De quo genere opus cæditis

INTER varia monstra Christianæ Religionis basim euertere & calumniari satagentia illud est quod Græcis autoritatibus *δαειδαιμονία* Latinis Superstitio, qua nihil veritatis cultu dissimilius, nihil fœdus nihil contumeliosius pugnacius, superciliosius ac maledicentius excogitatur. Quæ quidem meritò meretrici propudiosæ comparatur. Nam quicquid in istis publicis lupis est sordium ac scelerum, in hac fœdissima Impositrice inuenietur. Omnem ergò sollicitudinem impendat Episcopus vt extirpetur serpens hoc in plebeculæ cordibus virus, ex quò plurima flagitia promanare sacris, & prophanis constat scriptoribus, verum vt clarius cognita facilius euitetur superstitio fex cornua monstrum hoc habet, Diuinationem, Incantationem, Sortilegium, idolatriam, indebitum Dei cultum & quoddam postremum, quod vna voce nõ satis commodè de signari potest, latissimòque sinu multa vitia complectitur. Nunc carptim de singulis dicendum est. Diuinatione est lues qua homines auent scire vel præterita, vel præsentia, vel futura idque vel apertè inuocatòque nomine diaboli vel implicito quodam fœdere, quo sic affectus honore spiritus nequam suggerat ea quæ inquiruntur, Græcè Mantia, quod grauissimum esse peccatum, & summi Dei, cuius est omnium sciëntia proprietati repugnans diuina & humana scripta testantur. Hac multi minus prudētes capiuntur & se se vilissima diaboli mancipia tradunt, qui ab ariolandi stultitia fatuos de dubiis consilia petunt, rerum perquirunt euentus modo ad seductionem promptissimo.

Variis

Variis diuinationum generibus multum dementiæ & erroris demerebatur antiquitas Græcorum, nihil non vellicantibus Dæmonum insidiis, variòsque de hac edidit libros qui deletiles Censorum grauissimorum spongias pertulerunt. Postremò in his omnibus sub nescio qua veri euentus specie somnia & portenta latebant, quibus homines curiosi iuuenes præcipuè prima fronte ludebantur, cum potissimum nulla fides sequeretur diuinatōis commentum, vnde res stolidæ & fatuæ hæc pluribus risum mouit & temporis deperditi summum tædium. Habet & superstitio aliud cornu incantationem, quæ nihil intactum præterit (quin noceat quantum in se est) homines animalia morbos, & quid non inuocatis apertè nominibus dæmonum, & infernalis specus furiis, quo superstitutionis genere vt (inquit Nazianzenus) nihil vanius dici vel adipisci potest.

Incantatis itaque quaruncunq; mentiū organis demon plurima incommoda inferre solet, qui vt loquitur Augustinus animam inuadit extrinsecus, sensusque conturbat hominibusque furores infert. Potest tempestates & procellas in aëre mouere, vt patet Iob 1. & 2. vbi impetrata licentia à Deo (postquam Sabæi quingenta iuga bouum & 500. asinas abegissent) ignem de cœlo misit qui septem milia camelorum consumpsit & ventum qui ruina domus filias septem & tres filios Iob cum famulis oppressit. Hæc narrantur in scriptura sacra, licet enim corporea natura non obeat ad nutum angelis (neq; bonis neq; malis) ad susceptionem formæ essentialis sed Deo soli qui creauit eam, tamen ad motum localem spiritui paret naturæ. Indicium fumus ex homine. Membra enim hominis ad solum Imperium voluntatis mouentur. Venti ergò & grandines, ex vaporibus coeuntibus cum generentur, potest ea procurare Dæmon, adductis ex variis locis terræ exhalationibus vel vaporibus multis in vnum locum. Ex his etiam sequitur non esse omniadò pro fabulis habenda quæ à strigis & maleficis (quæ membra & vasa diabolica sunt) dicuntur fieri. Nam Deo propter iustas causas & sibi notas permittente, & omnia diaboli sua opera perpetrare

Xenocrates in...
cum in via occurrunt, emorranantur: Vbi occurrit quispian hoc gestans, hoc tibi accidit: si autem ille hoc tibi enuntiet, de quo genere Pollux pertrahit. Verò cum ex manu extensione, ac rugis dicimus rem hanc illam manere, vel quod ipsum nuptia ambiuntur, vel quod liberos procreabit vel huiusmodi aliquid. De quo volumen scriptis Helianus, *αερομαχία* denique cum ex corporis palpitatione aliquid cognoscitur, vt si palpitet oculus dexter, hoc indicat, aut si humerus, aut reliqua pars corporis. De quo genere opus elucubrauit Pofsidonius.

ludere

In fama ve
 rum scelera oc-
 culta manifestat
 malorum homi-
 num, vel iustis
 infamiae notam
 inurit fraudu-
 lenter: sicut quā
 do se Sanctum
 Episcopum Sila-
 num esse men-
 tiebatur cū im-
 pudica muliere
 cubantem, vt
 virum Sanctum
 de Impudicitia
 eraderet apud
 populum. V sum-
 rationis peritur-
 bare docent ar-
 reptum, seu emer-
 gumeni de qui-
 bus in Euan-
 gelio frequens fit
 mentio. Quod
 vita priuē ho-
 mines Deo per-
 mittente patet.
 Tob. 6. quando
 septem viros in-
 dignos coniugio
 Sara malus ge-
 minus suffocauit.
 Quod in corpo-
 re animalis lo-
 quatur, docet
 Serpens: tenta-
 tio in genesi, &
 quod sub disper-
 sorum anima-
 rum figuris ap-
 pareat, tentatio-
 nes S. Antonij,
 sic malefica ille
 strigis, Lamie
 & Bruce ex-
 perta sunt.

lādere possunt homines, in corpore & in bonis, in vsu ra-
 tionis & in vita & in fama. Hęc enim potest omnia Demō.
 Vt patet Iob 1. & 2.

Sortilegium tertium cornu Superstitionis cæteris al-
 tius & tetrius eminent idque biceps. Vel enim facimus
 quod diuinatores, nec differt a diuinatione, vel quædam
 furta, & hominum arcana resque obscuras malis artibus
 inquirimus, quæ à solo Deo vel Angelica natura sciri pos-
 sunt: cuiusmodi curiosa impietas pugnat cum veritate no-
 stræ fidei, præsertim cum ne diabolus quidem ea cogno-
 scat, nisi quatenus coniecturis variisque rerum causis præ-
 sagit euentus, & vt norit, non gaudet vero, semperque su-
 spicionum & odiorum semina miscet. Quod de grauitate
 & excusatione dictum est in primo cornu, hic locum ha-
 bet, nisi quod non videam quomodo possit Christianus a-
 liquis excusari, cuius vitam & animā quodammodo scien-
 tiam esse oportuerat.

Sequitur quartum mōstri cornu Idolatria cuius ortum,
 progressum & incrementa ab aquarum inundatione acce-
 pisse, ante Irenæum scripto reliquit Clemens Rom. lib. 1.
 Recog. nempe à scelerata Cham progenie.

Verumtamen de Idolorum origine, omnium ore & pu-
 blico ferè consensu receptum videmus, quod in libro sa-
 pientiæ sic legimus, acerbo luctu præmaturè abrepti filij
 dolens pater imagine facta, iam antea mortuum hominem
 nunc, vt Deum cœpit colere sibi mācipatis sacris ceremo-
 niisque tradidit. Refert Diophantes, Lacædemonum au-
 ctor Syrophanem quendam Aegyptium familia substan-
 tiâque locupletem, filium genuisse, quem incredibili amo-
 re prosequeretur, isq; cum aduersis fortunæ incurſibus ra-
 peretur, patri suo crudele geminæ orbitatis elogium de-
 reliquit, scilicet vt. posteritati æternum suffragium dene-
 garet, & substantiæ propagandæ subitum interitum obii-
 ceret, quid igitur faceret, aut fecunda paternitatis hæc ste-
 rilitate dominata, aut scelix illa substantia successore priua-
 ta? denique doloris angustia quæ semper inquirat miseræ
 solatium, filij homo rudis quod miseriarum ea obliuio vna
 sit medicina, fecit ergo potius, vnde paternus dolor indies
 renouatus

renouatus, magis resurgeret, quàm in quo luctus solatium
 inueniret. Pōst ergo, vniuersa illa familia, quæ multa Syro-
 phani erat, quo domino adularetur suo, aut coronas plecte-
 re, aut flores inferre, aut odorama idolo illi succendere
 consueuerat: quibus verò domini furorem excitasse sceler-
 re, aut flagitio contigisset, mox venia dabatur cum ad si-
 mulachrum confugissent, factumque est non multò post,
 vt quos affectus ipse ad idolum non trahebat, timor flores
 atque thura certissimo suæ salutis collatori offerre cogere-
 ret, deinde lapsu temporis inualeſcens impiã consuetu-
 do pro lege seruata est. Petrus Galatinus lib. 4. cap. 20. Ido-
 lorum cultum ad Nembrotum Assyriorum tyrannum re-
 fert, quippe qui homines igni sacra facere, & colere coe-
 gerit. Hęc autem de crassa illa & externa idolorum inuen-
 tione cultuque per cruentas siue hominum, siue bruto-
 rum victimas intelligenda modò censerem. Quandoqui-
 dem peccatum Angelorum, & primorum parentum, ido-
 latriam spirituale, & internam nominant Ambrosius
 in 6. cap. ad Rom. & August. Quæst. 83. ex nouo testamēto.

Opinantur in magna Genesi Hebræi, Caini, improbam
 progeniem inualuisse, Deumq; & eius de Messia promif-
 sionē nihili duxisse: Enosum verò Dei inuocationem re-
 nouasse, cæteris ad Idololatriam procliuioribus, quorum
 iudicium approbat & laudat Oleaster Lusitanus Com. in
 Genesi. Verum quemadmodum Idolatria malis omnibus
 si temporis ratio habeatur posterior est, ita quantum ad
 mali grauitatem atque atrocitatem primum locum sibi vē-
 dicat. Extremum enim malorum dici potest, vt finis & cu-
 mulus, & quia vltra eam nullum aliud scelus progredi atq;
 extendi potest. Ante enim Christi aduentum vbique Sa-
 tanas impotenti Tyrannide grassabatur per horribilem ve-
 ri Dei ignorationem, & execrabiles idololatrias. Aposto-
 lus vocat tempora ignorantie & cæcitat. Erant vniuersæ
 gentes sine lege sine testamento, sine Deo.

Appareat iam tandem quartum cornu superstitionis
 cultus indebitus qui in perniciosum ac superfluum di-
 scinditur imò quadruplici sectione Lernæum aliquod ma-
 lum infœlici fecunditate minatur. Nam perniciose qui
 Y y religionis

c. Quinethian
 Iustin Martyr
 proo parentes
 nostros à parad-
 so eiectos dicit:
 quod Deos cre-
 derent, qui non
 essent, Deorum-
 que nomen po-
 serit tradidisse,
 Ambrosius lib.
 de Paradiso. ca.
 13. Serpentem
 vocat originem
 idololatriæ. Ob-
 seruant quoque
 Clemens 2. Re-
 cogn. Theophi-
 lus Antioche-
 nus 2. ad Auto.
 & Iustin. orat.
 Serpentem pri-
 mum omnium
 Deos multitudine
 nis numerū no-
 minasse, vt te-
 trum errorem
 sensim inter ho-
 mines introdu-
 ceret.
 f. Hic pro Deo
 truci munitans
 fulce Saturnus
 qui membra vs-
 rilia amputauit
 patri, qui filios
 præterit Iouem
 deuorauit, ado-
 rabatur, illic
 Iuppiter capri-
 na lacte nutri-
 tus, & Curetib.
 pulsantibus tym-
 pana, eductus,
 adulter, corni-
 ger, & infici-
 us veneraba-
 tur; isthic Mars
 homicida, aut
 omnium Lacro-
 ciniorum arti-
 fex Mercurius
 colebatur. Hoc
 loca laidi aut ve-
 neri turpissimis
 ac prociacissimis

meretricibus, illi
 Vulcanus,
 Proserpina: a
 liisq; infernali-
 bus monstris,
 umbris ac furis
 est autem Sol,
 Luna, ac uni-
 uersa militia
 caeli sacra fa-
 ciebant.
 a Oportet nos
 non civilibus
 eandem magi-
 stratibus obedi-
 re, sed Aposto-
 licis etiam ipsis,
 atque doctori-
 bus, sacraeque
 Scripturae Spiri-
 tum Sancto ple-
 nis interpreti-
 bus parere, ne-
 que illis per mi-
 nam & errores
 aliquos obste-
 re, aut aliquo
 pacto aduersa-
 ri.

religionis aduersatur veritari triplici ramo syluescit. Ple-
 runque enim homines volunt colere Deum ritibus ne-
 quaquam ab illo receptis, ut puta si quis nunc Iudaicas ce-
 remonias reuelat in Ecclesiam, à quo tamen cornu minus
 est periculi, quod inualuerunt multò deteriora. Nam pro
 Iudaicis Aegyptiacos dies, (ut vocat Augustinus) atque
 Ethnicorum obseruationes recipimus, ut plerique diebus
 Lunæ nihil audeant operis aggredi, alij, alia sibi eligant
 opera, legationibus, emptionibus, substructionibus certos
 sibi dies alij præfigant, cum in huiusmodi Christianus ean-
 dem iudicet cunctorum dierum rationes, & quamuis die-
 bus Veneris cum Apostolicis ieiunet, diemque Lunæ ha-
 beat inter legitimas poenitentiae ferias, rebus tamen ge-
 rendis non vnum altero magis aptum aestimat. Quod su-
 pereft perniciosi cultus partim in falsis religionis partim
 in fictis collocatur miraculis. Et prius illud examinarunt
 diligentissimè Tridentini patres, si modo seruaretur, quod
 illi religiosissimè sanxerunt, nimirum ut incertæ pernicio-
 sæque reliquiae, summouerentur, omnis quaestus & mendic-
 itas tolleretur, nihilq; deinceps proderetur nisi discussum
 & permissum ab Episcopis.

Hæc sunt cornua nephandi illius superstitionis mon-
 stri quibus impetit multorum animos à vera & Catholica
 doctrina exules. Omnes autem artes huiusmodi vel nuga-
 toriae vel noxiae, Imposturae, ex quadam pestifera societate
 hominum & dæmonum, quasi pacta infidelis & scādalo-
 sae amicitiae constituta, penitus sunt repudiandæ & refugien-
 dæ Christianis.

VLTIMVS ABVSVS.

§ X.

PRÆLATIS Ecclesiae spontè præbendam esse obe-
 dientiam docuit Paulus cum dixit, Obedite Præposi-
 tis vestris & subiaceate eis. Obedire præcepimur (inquit
 Gregorius) non discutere vitam prudentum quos qui
 spernit Deum spernit. ^a

Concilium Romanum sub Syluestro Papa ducentorum
 octuaginta

octuaginta quatuor Episcoporum can. 17. sic habet. Nemo
 peccantem clericum cede attingat, non presbyter Diaco-
 nus, non Episcopus, sed si causa ita exigit clerici triduo pri-
 uentur honore: & habetur primo vol. Cōcil. Hoc est quod
 Apostolus præcipit primæ ad Timoth. 3. Oportet Episco-
 pum non percussorem esse, ne videlicet propriis manibus
 aliquem cedat, inquit Gratianus dist. 86. c. Tanta. Idemq;
 refert sequenti capitulo scilicet, non liceat. ^b Et habe-
 tur 23. q. 5. vbi gloss. inserit certos casus in quibus laici pos-
 sunt ad hoc illos instigante & hortante Ecclesia agere in
 clericos. Primùm in Schismaticos ut vult Pelagius Papa
 23. q. 5. cap. de liguribus.

Deinde si quis pecunia vel gratia humana aut populari
 seu militari tumultu sine canonica electione fuerit Apo-
 stolicæ sedi intronizatus, tunc tanquam Apostaticus po-
 terit per Ecclesiam implorato humano auxilio à sede A-
 postolica pelli: ut habetur 79. dist. cap. Si quis pro pecunia.

Tertiò quotiescunque clericus est ab Ecclesia degra-
 dandus & postea degradatus tradendus brachio sæculari
 ab eodem puniendus quod tripliciter contingit videlicet
 si Clericus contumax & suo Episcopo inobediens aut si ei
 insidias parauerit aut contumeliam vel calumniam, aut
 conuicia intulerit & conuinci poterit, mox depositus Cu-
 ria tradatur sæculari. Et recipiat quod iniquè gessit. Ex
 Pio Papa 1. q. 1. cap. Si quis.

Similiter clericus hæreticus probatus & conuictus om-
 ni Ecclesiastici ordinis prærogatiua nudetur ac omni offi-
 cio & beneficio spoliatus Ecclesiastico, sæcularis relinqua-
 tur arbitrio potestatis, animaduersione debita puniendus
 ut definit Lucius Papa 3. de Hæreticis. cap. ad Abolendam.
 Præterea falsarius literarum Apostolicarum ut vult Inno-
 centius 3. de crimine falsi cap. ad falsariorum. Licet mitius
 agendum cum dictis falsariis decernat idem Innoc. 3. in c.
 Nouimus.

Quartus casus quo clericus tradendus est brachio sæ-
 culari inuenitur in clerico incorrigibili qui post depofi-
 tionem excommunicationem incurrit, & crescente mali-
 tia tradi poterit brachio sæculari, ut habetur de Iudiciis c.

Yy 2 cum

^b Non liceat
 Episcopo ma-
 nibus suis ali-
 quem cedere,
 hoc enim alie-
 num a Sacerdo-
 te esse debet.
 Super quo glos-
 sa docet, & in-
 quit per quem
 castigandus sit
 clericus Episco-
 po iubente. Pu-
 nit autem Epi-
 scopus clericos
 rebelles, & ino-
 bedientes, ac re-
 liquos alios de-
 merentes vin-
 culis, & deten-
 tione in carceri-
 bus, prout di-
 ctum est iam
 supra, cum de
 huiusmodi po-
 na hæretici in-
 stigenda agere-
 tur in fine 3.
 c. huius Classis,
 vel eos potesta-
 ribus seculari-
 bus tradat puni-
 endos, prout
 in sequentibus
 casibus contin-
 git, propter
 quos dicit Isi-
 dorus Principes
 sæculi, nonnun-
 quam intra Ec-
 clesiam potesta-
 tis adepti vol-
 mina reuerti, &
 per eandem po-
 restatem disci-
 plinam Ecclē-
 sticam mun-
 niant.

*d Vbi vero clericus quando-
cumque cri-
minis corri-
bilis est, & cor-
rigi potest per
Ecclesiasticam
potestatem non
inuenitur in iu-
re tradendus Ec-
clesiae seculari.
Es hoc est quod
habet Eugenius
in cap. Sacerdos
dicens quod Sa-
cerdos aut qui-
vis alius in or-
dine Ecclesia-
stico prouectus,
si in eo scelere
inuenitur. Quo
abiciendus com-
probetur depo-
situs providen-
tia Episcopi be-
ne prouiso loco
confirmatur,
ubi peccata lu-
geat & ultra
rims non commit-
tat. & simili
habetur in cap.
seq. ex Coneil.
Magunticnsi &
de verb. signif.
dicens, Pro illo
vero falsario
scelerato, quem
ad mandatum
nostrum capi fe-
cisti hoc tibi du-
ximus consulen-
dum, ut in per-
petuum carce-
rem ad agen-
dam peniten-
tiam, ipsum in-
cludas pane do-
loris, & aqua
augustis susten-
tandum, ut com-
missa desinat &
desenda ulte-
rius non comit-
tat Et quod ha-
bet Alexander*

cum non ab homine. Et 3. q. 4. cap. Clericus. Et vbiunque deficit Ecclesiastica potestas, semper recurritur ad brachium saeculare 1. q. 1. c. Petimus & 2. q. 5. capitulis. Principes & de Liguribus.

Sed non debet Episcopus quemlibet depositum cum suo sit functus officio nec duplici debeat ipsum contritione contere pro suis excessibus iudici tradere saeculari volunt itaque omnes praefati summi Pontifices in suis illis decretis Ecclesiasticos sceleratos tunc non tradendos brachio saeculari, sed recludendos carceribus quando hoc commodè facere possunt Ecclesiae Praelati. Et quando factis per huiusmodi reclusionem pracluditur via dictis criminosis ceteros inficiendi & similia patrandi, & hoc est quod rectè diffinit Coelestinus 3. in cap. cum non ab homine. de Iudiciis. dicens à nobis fuit quaesitum vtrum liceat regi vel alicui saeculari personae iudicare clericos cuiuscunque ordinis siue in furto, siue in homicidio vel periurio seu quibuscunque fuerint criminibus deprehensi. Sequitur Responsio. Consultationi tuae taliter respondemus, quod si clericus in quocunque ordine constitutus in furto vel homicidio, vel periurio seu quibuscunque fuerit criminibus deprehensus legitime atque conuictus ab Ecclesiastico iudice est deponendus, qui si incorrigibilis fuerit excommunicari debet, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri, postmodum verò si in profundum malorum veniens contempserit, cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat, ne possit esse vltra perditio plurimorum per saecularem comprimendus est potestatem, ita quod ei deputetur exilium vel alia legitima poena inferatur. Haec Coelestinus Papa 3.

Bonifacius 8. autoritate Apostolica prohibet omnibus principibus potestatibus saecularibus sub poena excommunicationis quam eo ipso incurrant, ne in praedictis Ecclesiasticos molestent, nec scienter, praestent consilium vel fauorem publicè vel secretò. Ex his patet quomodo & à quibus corrigendi sint clerici Episcopis subditi quibusve gaudeant priuilegiis, vnum tamen attendant cum praemissis Episcopi, quod cum Papa mandat ordinariò vt corrigat clericos

clericos suae diocesis, per hoc non datur ei iurisdictio correctionis super exemptos. Vt habetur de Officio Iudicis ordinarij, cap. 19. & de statu monachorum, cap. primo. e

Iuxta sententiam quorundam Canonistarum Clericus torquendus est semper à clerico quia per Laicum neque prelati iussu torqueri potest, & iubentes clericos per laicos torqueri sunt excommunicati. Quod quidem fieri posset in minoribus torturis quae tamen propriè torturae appellari non debent, veluti Clericos in carcerem introducendo ferreos compedes admouendo, virgis cedendo aut id genus alia faciendo, vt etiam paruis quibusdam instrumentis ferreis manuum digitos comprimendo quibus olim Praelati Monasteriorum per Germaniam vsi feruntur.

Et licet dicamus delinquentibus clericis poenas esse dandas pro qualitate criminis notandum tamen est, nulla poena reos esse ab Ecclesia afficiendum quae verisimile mortis periculum adiunctum habeat. Quamuis enim austeritate carceris, ac cibi tenuitate caro maceranda sit, non praeter modum tamen vt viuere ac sustentari nequeat. Quod si carcer tam asper ac durus est vt clericum post dies paucos extinguat, Irregularitas contrahitur. Hinc Baldus in r. penult. c. ad l. Aquil. ait Episcopos si collocarent aliquem in loco tam arcto, vt sat aeris non haberet, vel cibi tam parum darèt, vt moreretur fore irregulares. f Vnde Iudices Ecclesiastici cum perpetuò carceri aliquem addicunt, cauere debent, ne aeris defectu, vel cibi inopia moriatur. Vide Card. in Clement. 1. de poenit. & remis. in q. 7. vbi citado Laurentium ait eos, quia quempiam ad huiusmodi carcerem coniciunt, vt propter summas loci angustias in eo vltra sex dies aut octo non viuat, homicidas vel irregulares existimari, quia talis poena hominem affligit cruciatque magis quam patibulum. Si verò damnatus ad perpetuam carcerem aliter, vt notat Baldus in l. 1. c. de his qui ad libet. perue. non possunt quem adducit Ioan. de Ana. in c. vltimo. de hom. nu. 8. Vide Felinum in cap. Qualiter 2. de accusat. §. ad Corrigendos. Col. 5. in prin. Quapropter Iudex Ecclesiasticus diligenter curare debet, ne quid tale sua culpa eueniat, si irregularitatem effugere velit.

*3. in cap. At si
clerici. de iudic-
civ in fine cap.
e Ita sentiunt
Anon. & An-
char. in cap. vt
fama. defent.
ex comm. vbi
refert Abb. ibi
in fin. & se-
quitur Decius
in ca. dilectis.
de appellat. in
prin. & Fel.
in cap. vniuer-
sitar. defent.
excom.
f Idem notat
Abb. in cap. à
nobis. de A-
post. citando
Io. And. vide
Io. Ana. in ca.
1. de collu. de-
tegen. & in c.
Qualiter &
quando. el. 1.
§. fin. versic. 4.
Nunquid au-
tem Episco-
pus. de accusat.
Et Matth. de
afflictis. in 1.
lib. const. Sici-
lia. fo. 129. col.
3. & Maica. in
repet. cap. ad
audientiam.
de homi. 1. col.
31. versic. 58.
Quero.*

g. Proinde res-
cit Io. Bernard.
Diaz. de Luco.
in suis aures
decisionibus, si
in ciuilibus ma-
gistratibus, in
torquendis reis,
crudelitas abes-
se debet, quando
magis ab Eccle-
siasticis iudici-
bus fugienda
est? præcipue
quia sapius cor-
tura cogit inno-
centes ipsos do-
lore cruciatu
fateri delicta,
que non perpe-
trauerunt, quia
ut dicit Ambro-
sius in Epistola,
nimia seueritas
excorquet ple-
rumque crude-
litate men-
dacium.

* In eos qui
maiora delicta
seuerius suspi-
ciunt, et alie-
nae vitæ censo-
res, crudeliores
videri volunt.

velit. Quod si apud se habet clericum custodia septum, in quem pro admisis flagitiis dignè animaduertere non possit, eum degradatum foro sæculari tradat iuxta leges puniendum. §

Videat præterea Iudex ne odio indignationeque moueatur, sed solum Iustitiæ zelum ob oculos habeat, summum amorem ostendat, reuerentiam honorèque reo exhibeat & omni actione magnam præ se ferat modestiam. Cum primùm autem facti veritatem inuestigarit à reo ipso confirmatam si dignus degradatione videbitur, ommissa alia quacunque tortura, hominem degradatum iudici sæculari tradat, si ita oportuerit ut ad æquitatis ac legum ciuiliū proscriptionem meritas pœnas luat.

DE EPISCOPIS ACCVSANDIS NECNE.

§ XII.

BONIS viris semper sunt sui Sathanæ, petit alta liuor, insidiantur maximo Episcoporum honori calumniæ, ruunt hinc & inde accusatorum impetus aduersus pontifices quos damnandos arguendos & deferendos clamant non sufficiunt mille tormenta istis excidium prælatorum flagrantibus, vellent eorum mali animi vno ictu sacrâ hanc propaginem absumi, sed his leuius non est credendum, ut præclarè innuit Ignatius Rhemensis in libro de variis capitulis Ecclesiasticis cap. 29. & 52. obseruatione elegantia & vera. Post Apostolos (inquit) Romani Pontifices tam in potestate quam in prædicatione eorum successores, Ecclesiasticam disciplinam studiosissimè suis institutis informasse & informatam propagasse reperiuntur & hoc utique diuerso modo sicut enim ipsi Sanctæ Ecclesiæ diuersis temporibus præfuisse leguntur, ita & diuersè suis temporibus consuluisse inueniuntur, nam à Beato Petro vsque ad sanctum Syluestrum variæ & creberrimæ persecutiones fuerunt, in quibus Episcopi, ut potè capita aliorum maximè periclitabantur. Vnde & Romani Pontifices illius temporis multipliciter eos pro qualitate personarum, necessitate rerum, opportunitate temporum, scriptis suis consolati sunt, in quibus de eorum iudiciis multa

vel

vel penè omnia statuerunt in improborum præsumptione ut eos ab illorum infestatione compefcerent quoquo modo, quippe attestante S. Fabiano Papa, & Martyre ipsi Apostoli eorumque successores statuerunt, ut Episcopi aut nunquam accusarentur, aut difficilimè accusari permitterentur. ^a

Beatus autem Gregorius Papa Ioanni Corinthiorum Episcopo scribens Paulum, Euphemium, Thonam, Clementium Clericos damnauit, eò quòd proprium eorum Episcopum pro quodam crimine accusare non obedierint. Idem etiam Apostolicus Pauli Diacina Ciuitatis Episcopi à clericis suis pro corporali crimine accusati, atque conuicti depositionem intantum confirmauit, ut cum etiâ communionem priuandum iudicaret, si deinceps aliquid de Episcopatu vel loqui præsumeret. Sed æqua bilance omnia trutinantur. Multum Ecclesiasticæ disciplinæ derogaretur, si nunquam huiusmodi accusatio concederetur, nã pauci Prælati illius perfectionis inuenirentur, qui non tantò magis se & subditos in disciplina negligenter, quanto magis se per accusationem eorum ad aliquod iudicium coercendos desperarent. Subditi tamen nequaquam hoc absque maioris potestatis auctoritate præsumant, ne dignam suę damnationis sententiam iuxta statuta sanctorum Patrum excipiant.

Item Felix Papa omnibus Episcopis scribens, absente inquit aduersario non audiatur accusator neque sententia absente alia parte à iudice dicta vllam obtinebit firmitatem. Item sanctus Cornelius Papa, omnia (inquit) quę aduersus absentes in omni negotio aut loco aguntur aut iudicantur, omninò euacuabuntur, quoniam absentem nullus addicit nec vlla lex damnat. Zozimus autem Papa in 33. can. 207. Affricani Concilij quemlibet accusatorem, siue accusatum etiam absentem communionem priuauit quicumque post canonicam vocationem venire contempserit. Item Bonifacius Papa successor eiusdem in contumaciter absentem decreuit, ne dilationem sententię de absentia lucraretur. Beatus quoque Gregorius Maximum præsumptorem Salonitanum non solum pro illatis criminibus sed

a Beatus Euse-
bium Papa
& Martyr testis
est, si accusatio
Episcoporum
tam facile &
passim admi-
teretur, per pau-
ci nimis inueni-
rentur, qui pro
tempore Episco-
patum non su-
gerent, cum &
quotidianam
morcem ex per-
secutione time-
rent: neque ta-
men improbo-
rum accusatio-
nem declinare
possent. Sanctus
etiam Anacle-
tus Papa &
Martyr ad mi-
seros Episco-
pos Italia scri-
bens de electio-
nem, siue dam-
nationem Epi-
scoporum sibi
Dominum refer-
uisse fateretur,
quasi hominum
iudicio subiacere
non videantur:
neque mirum
hac eo tempore
inducisse, cum
acerrima
persecutio, non
nisi perfectissi-
mum ad Episco-
patum venire
permitteret,
qui, pe qui iam
pro Christo om-
nia extrema pa-
ti non timente

bus sed

b Item Felix Papa Acharium Confit. absentem damnauit, cuius sententiã Beatus Gelasius successor eius irrefragabili approbatione canonicam demonstrauit, neque plane dubitauerim, quin plures inueniantur, qui ita absentes sententiam damnationis exceperint, quam qui presentes canonice examinationem, & damnationem expectauerint.

bus sed etiam pro absentia damnandum iudicauit eo quod canonice vocatus venire distulerit. Itē Theodorus Papa Paulo Constantinopolitano scribens præcepit, vt Pyrrhum eiusdem sedis quondam episcopum absentem damnaret, quia, inquit, præsentia eius necessaria non est, cuius excessus præsens est. k

Tandem vt præscribatur leuiori calamo limes, sciamus inferiorem sedem superiorem absoluere non posse, Sola enim potior, inferiorem conuenienter absoluit. Hinc liquidò peruidetur, quia quem non potest absoluere non potest iudicio inferior potiore ligare. Nicolaus Papa vir intrepidus, magnæ authoritatis, Clâculario acufatores & sacerdotalis dignitatis delatores perfidos & iniquos meritis pœnis prosequatur, & scribēs Ludouico Imperatori Romanorum d. 96. c. scripturis, ait, In scripturis narratur Cōstantinum Imperatorem dixisse verè si propriis oculis viderem Sacerdotem Dei aut aliquem eorum qui in monachico habitu circumamicti sunt, peccatam, chlamydem meam explicarem & cooperirem eum ne ab aliquo videretur. Hæc quidem diximus vobis cautos vos reddere cupientes, vt si de Domini sacerdotibus qui verè patres sunt aliquid contigerit vos audire quod confusionem piis mentibus ingerat, non infrunitum sed pudoratos filios Noë imitantes dereliquo verecundiam contegatis, vt quemadmodum & illi benedictione repleti moderante domino mereamini.

Sancti Patres (inquit Igmarius) frequentissimè prohibent, ne oues suum Pastorem, nisi in fide errauerit accusent, subditosque accusatores Prælatorum excommunicandos infamandosque censuerunt.

A QVO EPISCOPI DELINQVENTES VENIUNT PUNIENDI.

§ XIII.

TRIDENTINA Synodus Episcopos hereticos ipso iure deponendos & puniendos docet, sed nunquam nisi coacta & compulsa veluti Clemens & benigna mater Ecclesia solet mucronis sui potestatem formidabilem exercere,

a Episcoporum rancem depositio ad solum Romanum Pontificem pertinet, vt probe & iuste Tridentino Concilio sancitum est. Cause criminales grauiiores contra Episcopos, etiam Hæresis quod absit, quæ depositione, aut priuatione dignæ sunt, ab ipso tantum Summo Romano Pontifice cognoscantur, & terminentur. Quod si eiusmodi sit causa quæ necessarius extra Ro-

exercere, sed omnes plausibiliter ad pœnitentiam inuitat, deque nostro torpore varias emitur querimonias iusto dolore percita, eâque testatur generale Concilium Lateranense sub Innocentio tertio cap. 17. in hunc modum Dolentes referimus quod non solum quidam minores clerici verumetiam & aliqui Ecclesiarum Prælati circa commensationes superfluas & confabulationes illicitas vt de aliis taceamus ferè medietatem noctis expendunt & somno residuum relinquentes vix ad diurnum concentum auium excitantur, transcurrendo vndique continuata Syncopa Matutinum. Sunt & alij qui Missarum solennia celebrant vix quater in anno & quod deterius est interesse contemnunt, & si quando dum hæc celebrantur intersint, chori silentium fugientes intendunt exterius colloctionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos sermones effundunt aures intentas non porrigunt ad diuina. Hæc sacrum Concilium, & habentur de celebratione Missarum cap. dolentes. Adde, sunt multi ignari, sunt multi peruersorum morum & vitam in scandalum populi transigentes, sunt per plures bonorum Ecclesiæ dilapidatores in sua sede non residentes & officium pastorale non exercentes, & alij quorum negligentiam explicat Gregorius 9 lib. 1. decretal. cui titulum decimum præfixit qui est de suppleta negligentia prælatorum. Quis ergo his malis medebitur, quis hos corriget & puniet? quis erit horum scelerum iudex. Non magistratus, non secularis potestas, nam vt Gregorius Papa asseuerat semper est effectum in Sacerdotali Concilio de Sacerdotibus iudicia prouenire quia qualescunque Pontifices sint etsi errore humanitus accedente (non tamen contra religionem vllatenus excedentes) nullatenus videntur à seculari potestate posse percelli. Ratione id probatur, quia potestas laica subditur potestati Ecclesiasticæ, ergo non habet iudicare de Prælati Ecclesiæ & illos delinquentes punire, assumptum docet & testatur Clemens 3. in cap. Omnes. de Maioritat & obedientia dicens, Omnes Principes terræ & cæteros homines Episcopis obedire Beatus Petrus præcipiebat. Gregorius in Epistola ad Hermanum Episcopum Merensem sic habet,

manam curiam sit, committenda nemini prorsus ea committatur, nisi Metropolitanus aut Episcopus à Beatissimo Papa eligendis. Hæc vero commissio, & specialis sit, & manus ipsius sanctissimi Pontificis signata, nec vnquam his plus tribuat, quam vt solam sacri instructionem sumant, processumque conficiunt, quem statim ad Romanum Pontificem transmittant, reseruat. eidem sententia diffinitiva. Minoris vero criminales causa Episcoporum in Concilio tantum Provinciali cognoscantur, & terminentur, vel à deputandis per Concilium Provinciale.

b Clerici in criminalibus non subiciuntur laico, & possunt declinare forum, ut est communis opin. Clar. q. 36. Et quod in distincta clerici sit ad Ecclesiam remittendus, est communis opin. ut per Vanti. de nullitate. processus. fol. 79. nu. 50. Et ideo si ex forma statuti in criminalibus nemo debet admitti ad aliquas exceptiones proponendas, nisi personaliter compareat, si tamen ille qui citatur, est clericus, poterit implorare officium iudicis ut ipse capiat informationem quod ipse inquisitus est clericus. vide Gratiani. consil. 1. post decis. num. 14. vide Soc. in in consil. 34. in 2. vol. ubi dicit, quod clericus etiam in matrimonialibus cum complicibus simul possunt declinare forum faculare. Deius post alios in casu si clericus versic. in ad. gloss. ubi clericum.

Quis dubitet Sacerdotes Christi regum & principum omniumque fidelium patres & magistris censeris, nonne miserabilis infantia esse cognoscitur si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare & iniquis obligationibus illum suæ potestati subiicere à quo credit non solum in terra sed etiam in cœlis se ligari posse & solui, Et habetur 96. dist. cap. Quis dubitet. Probatum primò ex Cōciliis Chalcedonen. can. 9. Si clericus aduersus clericum habet negotium, non relinquat Episcopum suum & ad sæcularia iudicia non recurrat &c. Concilium Agathense can. 32. Clericus nullus presumat apud sæcularem iudicem Episcopo non permittente pulsare, &c. Concilium Carthaginen. 3. can. 9. & Toletanū. III. can. 13. & Matisconense cap. 8. idem habent. Secundò probatur ex Imperatorum constitutionibus, nam eximit Iustinianus clericos & monachos à sæculari iudicio in nouellis constitut. 79. 83. & 123. quamquam non eximit in causis criminalibus, sed solum ciuilibus in criminalibus autem vult à prætore cognosci causam, non tamen cōdemnari clericum nisi prius ab Episcopo fuerit degradatus, at nihilominus lex canonica eximit simpliciter etiam in causis criminalibus, cui cedere debet lex Imperialis cum possit Pontifex Imperatoribus iubere in iis, quæ ad Ecclesiæ auctoritatem spectat. b

Tertiò ex Pōtificum decretis, Cuius Papa Epist. ad Felicem Episcopum. Nemo (inquit) Episcopum aut reliquos Clericos apud iudicem sæcularem accusare præsumat. Marcellinus in Epistola 2. Clericum cuiuslibet ordinis absque Pontificis sui permisso nullus præsumat ad sæcularem iudicem trahere. Gregorius 2. libro 11. Epist. 14. ad Ioannem defensorem: De persona, inquit presbyteri hoc attendendum est, si quam causam habuit, non ab alio teneri, sed Episcopum ipsius adire debuit. Quartò congruitate & rationis decentia, nã ut diximus absurdum videtur ut apud ouem iudicaretur pastor. Deinde adhuc absurdus esset si hodie prætor posset vocari ad tribunal Episcopi, & cras Episcopus ad tribunal Prætoris. Præterea absurdum nimis esset, ut terrenus iudex summi iudicis seruos sacrosque homines capiat vel puniat unde laudatur ab omnibus

omnibus vox illa Constantini magni, qui ad Episcopos quosdam, qui collegas suos de nescio quibus criminibus accusauerant, ait, Vos Dij estis, à summo Deo constituti conueniens non est, ut homo iudicet Deos. c Vtinam hinc mos in hodiernum vsque diem seruaretur Episcopis quibus cœlitus cura data est & auctoritas discernendi inter lepram & lepram & iudicandi de gregibus domus Israel, utinam ciuilis potestas iura Ecclesiastica adeo non ambiret nec ita prophanarentur, vasa domini, nec sic perfundaretur Pontificius decor. Huius sacri ministerij inuolabile munus altius cognouit Valentianus Imperator ad Episcopos Mediolanenses pro Archiepiscopo eligendo congregatos loquens, Talem in Pontificali constituite sede, cui & nos qui gubernamus Imperium sincerè capita nostra submittamus & eius monita dum tanquam homines delinquimus necessariò veluti curantis medicamina suscipiamus. Et recitatur. dist. 63. cap. Valentianus. ex 7. Historiæ tripartitæ lib. cap. 8.

Cuius autem sit punire delinquentes Episcopos docet & diffinit Concilium generale Calcedonense can. 9. ita dicens, d Si clericus aduersus suum vel alium Episcopum habeat causam apud audientiam Synodi prouinciæ conue- ratur, si verò contra ipsius Prouinciæ Metropolitanum Episcopum Episcopus siue Clericus habeat controuersiam pergant ad ipsius diocesis primates aut certè ad Constantinopolitanæ regis Ciuitatis sedem ut eorum ibi negotiū terminetur.

Concilium generale Lateranense sub Innocentio 3. c. 30. e diffinit quod Concilium Prouinciæ puniat Prælatos Ecclesiæ suspensione à cōferendis beneficiis indignos promouentes si postquam admoniti ne id faciant præsumpserint tales promouere. Et addit Metropolitanus verò delictū superioris iudicio relinquatur ex parte Concilij nuntiandum.

Bonifacius 8. in sua extrauaganti communi quæ incipit vnam Sãctam & Catholicam Ecclesiam tit. de maiorit. & obedient. dicit sic. Veritate testante spiritualis potestas terrenam potestatem instituere habet & iudicare si bona.

c Rufinus. li. 10. hist. ca. 1. D. Gregorius. lib. 4. Epistol. ad Mauritiū. Eusebius. lib. 2. in Vita Constantini. Gratianus. 11. q. 1. ca. Sacerdotibus. August. Epist. 66. Theodor. lib. 1. cap. 7.

d 11 q. 1. cap. si clericus.

e De præbend. & dignitatib. cap. Graue.

f Totum negotium (ut inquit Leo Epist. 4. cap. 7.) huiusmodi Conciliorum Prouincialium positum est in studio excellendi malum & operandi iustitiam.

non fuerit, sic de Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Hieremię Prophetę i. c. dicentis. Ecce Ecce Constitui te hodie super gentes & regna, ergo si deuiat terrena potestas iudicabitur à spirituali potestate sed si deuiat spiritualis minor à suo superiori, si verò suprema à solo Deo non ab homine poterit iudicari testante Apostolo spiritualibus homo iudicat omnia ipse autem à nemine iudicatur. i. ad Corinth. hæc ille.

DE LEGITIMA ET CANONICA EPISCOPORVM DEPOSITIONE.

§ XIII.

* Telluris inuile pondus, Episcopus officij sui ammemor.

TOLLERARI non potest in corpore humano membrum putridum, nec in Ierarchia Ecclesiastica Christi mystico corpore pars propemodum inutilis, ideo dignitate merito exuuntur Episcopi illi qui tanquam inuilia telluris pondera nihil nisi numerum faciunt inter pias Christi oues, & veluti pestilentissimę vitiorũ sentinæ nihil nisi foetidum spirant, tales ruderibus etiam & flagellis grauissimis è domo Dei eiiciendi & propulsandi sunt. Quapropter suspensionis & Depositionis pœnas minatur Ecclesia. De suspensione satis superque dictum est nunc ad depositionis rationem progrediamur. Deponendus est ergo Episcopus in fornicatione aut in periurium lapsus, aut in furto captus quemadmodum & presbyter aut Diaconus ex. 25. can. Apostolorum. Et habetur. 81. dist. cap. Siquis Episcopus. Præterea deponendus est Episcopus ob sui indignitatem per se id est in moribus & in scientia propter quod decreuit Concilium generale Lateranense cap. 26.

Item Episcopus ordinans aut promouens ad beneficium, scienter indignum deponatur ex Concilio Lateran. cap. de Electione. cap. Nihil. & cum in cunctis. a

Insuper Episcopus electus si infra quinque menses negligit consecrari deponatur. dist. 100. cap. Quoniam quidem. Similiter Episcopus in cuius domum hospitalitatis causa amicus nunquam intrauit est deponendus cum talis si electus sit non sit confirmandus nec consecrandus

a Indignè promouens est deiciendus, sicut & indignè promouens puniendus. De electione. cap. Nihil. Imò ob scientia defectum, ob quem in electo electio cassatur, ut in c. Quamuis de electione est amouendus, ut amplius supra paruit: cum de scientia in promouendo ad Episcopatum requisita tractaretur.

vt scribit Gregorius Ioan. Episcopo in cap. Florentinum dist. 85. b

Episcopus non residens postquam admonitus fuerit si non recederit, & debitum sui officij non exercuerit deponatur ex can. 57. Apostolorum ita habente. Episcopus aut presbyter qui negligentius circa clerum aut populum agit nec in pietate eos erudit à communione segregetur si verò in ea socordia perseuerauerit deponatur.

Episcopus dilapidator bonorum Ecclesię sicut & Abbas ob hanc causam deponatur tanquam immeritus & damnosus. c

Insuper Episcopus præsens & consentiens iudicio mortis est amouendus. d

Si Episcopus nouerit crimen in se quo rectè possit Episcopatu priuari, vel infirmitate se adeò prægruari qua impeditus nullis possit proximis sua prælatione prodesse is est deponendus ex Nicolao Papa 6. q. 13. c. Denique. e

Postremò Episcopus negligens in expugnandis hæreticis à sua Diocesi est deponendus ita statuente Concilio generali Lateranensi cap. 3. Si quis Episcopus super expugnando de sua Diocesi hæreticę prauitatis fermento negligens fuerit, vel remissus cum id certis indiciis apparuerit de Episcopali officio deponatur. Et in locum ipsius alter substituatur idoneus qui velit & possit hæreticam confundere prauitatem.

Verum quærenti à quo deponi possit Episcopus ob prædictas causas dicendum quod licet Metropolitanus possit Episcopum suum suffraganeum suspendere pro causa rationabili imò & excommunicare vt patet dist. 18. cap. placuit. cap. Si Episcopus. Et 10. q. 3. cap. Quia cognouimus Et suspensum ac excommunicatum declarare 11. q. 3. cap. Si quis Episcopus: tamen inconsultò Romano Pontifice, nemo videtur posse Episcopum à sua sede deponere iuxta decretum Sixti Papæ tale, Accusatus vel iudicatus in aliqua causa à Comprovincialibus Episcopis accusati causam liceat scrutari Episcopi non tamen diffinire inconsulto Romano Pontifice permissum est.

Superest vt exploremus quibus de causis Episcopus sit

b Aut si hospitalis in clericos inopes non sit, ita decernente can. apostolorum 58. Si quis Episcopus aut Presbyter clerico ex inopia laboranti necessaria non suppeditauerit, à communione reiciatur.

c De Symon. c. licet. & cap. seq. Similiter, si res, bona, ac diuitias Ecclesię alienauerit, aut usurpauerit, est deponendus. E. 6. Sexta Synodo generali, vt habetur. 12. q. 2. cap. Apostolicis.

d De excessu prælat. cap. ex literis.

e De Hæreticis cap. excommunicamus. §. vlt. ex generali Concilio Lateranensi.

f 3. q. 6. cap. Accusatus. & c. seq. scilicet. Discutere. Damascus Papa habet, dammare Episcopis absque Apostolicę sedis auctoritate minimè licet. Et si videantur quadam decreta in præmissorum oppositum ad ea respondet gloss. super cap. Accusatus. 3. q. 6.

ipso iure ab Episcopatu depositus, quarum potior & præstantior est, si sit hæreticus, ut multi putant, verum quia Ecclesia nullam expressam de hac re fecit constitutionem, scilicet quod Episcopus factus hæreticus amittit eo ipso & perdat omnem suæ Iurisdictionis potestatem, propterea de hac ipsa re triplex inuenitur doctorum opinio suis fulta apparentibus motiuis & probationibus.

Simulatiq; Papa in hæresim lapsus fuerit ipso iure diuino tunc priuatur Cate. in Opuscul. de anti. Papa.

Prima opinio est asserentium Papam similiter & Episcopum factum hæreticum eo ipso iure diuino à Papatu & Episcopatu & omni Iurisdictione esse destitutum & priuatum.

Huius opinionis primum ropugnaculū est autoritas Apostoli I. ad Corint. 3. dicentis Fundamentū aliud nemo potest ponere præter in quod positum est, quod est Christus Iesus. Vbi August. De fide & operibus. cap. 16. Si Christus fundamentum est (inquit) proculdubio & fides Christi per quam habitat in cordibus nostris ut habet Paulus ad Ephes. 3. & ad Collossens. 1. dicit, quod nos reconciliauit Christus in corpore carnis suæ, si tamen permanetis in fide fundati. Ex quibus verbis Pauli constat fidem esse firmamentum, ut ipsa sublata totum reliquum edificium corruat. Confirmaturque hæc opinio Doctorum subnominatorum sententia, Cyprianus in quadam Epistola ita habet, Qui ergo nec visitatem spiritus nec coniunctionem pacis obseruat & se ab Ecclesiæ vinculo & sacerdotum collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem qui Episcopatus nec vnitatem voluit habere nec pacem. Hæc ille. 8

Et recitatur eius verba 7. q. 1. cap. Neportianum. in fin. cap. Idem Cyprianus in Epistola ad Magnū filium, sic Didiscimus omnes omnino hæreticos & schismaticos nihil habere iuris & potestatis in Ecclesia Dei, Et paulo post Ecclesia, Vna est, quæ vna & inuis esse non potest, habenturque hæc verba. 24. q. 1. cap. didiscimus.

Beatus Ambrosius ait, Dominus par ius soluendi esse voluit & ligandi, ergo qui soluendi ius non habet nec ligandi habet, & infra. Certum est quod Ecclesia vtrumque licet hæresis nullum habeat. Hæc Ambrosius. & habentur in cap. Verbum Dei. De pœnitentia distinct. 9. Leo Papa primus dicit exortem diuini ministerij esse, qui ausus fuerit à Petri soliditate recedere. dist. 19. cap. Ita dominus Alexander Papa secundus scribens Valeriano Episcopo & Martyri sic habet. Liquidò constat eorum qui ab integritate Catholicæ fidei recedit maledicendi vel benedicendi potestatem

potestatem minimè habere, & Catholicum namque utpote se superiorem maledicere non valet in alienum à fide tanquam in sibi æqualem sententiam dare non potest. h

Sanctus Thomas 2. 2. q. 39. art. 3. dicit potestatem Iurisdictionis non esse in hæreticis, & inde deducit quod non possunt à peccatis absolueri nec aliquos excommunicare nec indulgentias dare. Id videtur probari ratione multiplici.

h. Et habentur hæc verba 24. q. 1. cap. Audiuimus in fin. cap.

Primum quidem sic, Omnis hæreticus est ab Ecclesiæ corpore separatus & præcisus quia à fide quam tota tenet Ecclesia se diuidit. Qui autem est à fide Ecclesiæ diuisus consequens est ut ab Ecclesia sit separatus nam per fidem accipimus vnionem secundum Apostolum ad Ephesios 3. & per Charitatem viuificationem.

Præterea hæretici vocantur Lupi à Christo Matthæi 7. Et Iohan. 10. Et à Paulo Actuum. 20. Non conuenit autem ut lupus sit ouiu pastor, ergo similiter non conuenit ut Papa vel Episcopus hæreticus maneat Pastor. Insuper cum Ecclesia de hac re adhuc nullum ediderit decretum quo expressè statuerit Papam vel Episcopum hæreticum esse ipso iure depositum vel non de hoc non alia ratione videtur tacuisse nisi quia Papam & Episcopum qui hæreticus fieret iure diuino priuatum esse intellexit. i

i. Nec refutatur præmissis. cap. Si Papa. distinct. 46. ubi Bonifacius Papa & Martyr dicit, Quod Papa à nemine est indicandus nisi deprehendatur à fide deuius. Nam cum constat de eius hæresi; non indicatur, sed declaratur incensus à Deo, & depositus. Sic inquam indicantur per eos, ad quos spectat sue depositionis iudicium facere.

Secunda opinio est dicentium Papam & Episcopum, etsi pertinaciter in hæresim lapsum non eo ipso diuino iure sua dignitate priuatum, sed tantum si hæreticus exterior sit & manifestus. Probatur sic hæc opinio, Quia hanc Pontificiam dignitatem non ad ipsorum Pontificum honorem Deus contulit, sed ad suæ plebis vtilitatem illam instituit propter quod per hæresim solam non perditur sed tantum cum ipsa hæresis plebi manifestatur.

Confirmaturq; hæc opinio ex incōuenienti graui quod alias sequeretur facilè nam si prima opinio vera esset frequenter incerti essemus de valore & efficacia actionum spiritualium per Pontifices occultè hæreticos factas sicq; confusio in Ecclesia generaretur & fieret. Hæc tamen ratio inefficax est tum quia ferè similibus incertitudo est de actionibus spiritualibus Christianorum & Catholicorum

Pontificum

k Prefat. Pontificum cum fieri possit & contigere quod tales qui pro legitimis Pontificibus habentur & creduntur humana fide cui falsum subesse potest, veri tamen & legitimi Pontifices non sint aut quia verè non baptizati aut quia non verè instituti aut consecrati, tum etiam casu dato Deus suę Ecclesię prouideret & incommodis inde emergentibus misericorditer obuiaret.

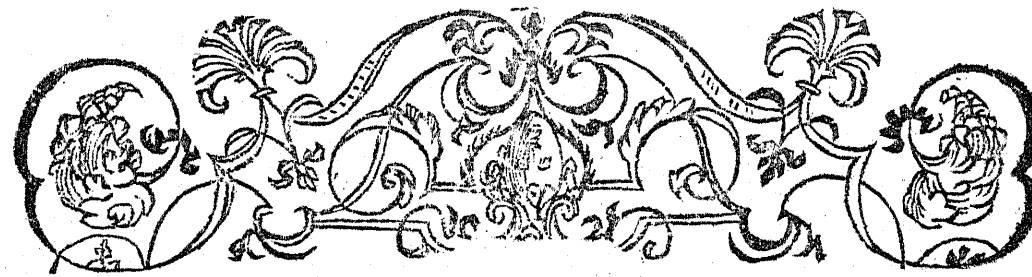
k Altera ratione firmatur hæc opinio Episcopus in hæresim quantumuis pertinaciter lapsus si ad fidem redeat suę dignitati sine noua electione restituitur quemadmodum de Episcopo nomine Maximo Donatista factò & ad fidem postea reuerso asserit & testatur Leo Papa primus & de Donato Nouatiano factò & ad fidem cõuerso & reducto. *k*

k Tertiã opinio non multum dissimilis secundæ est dicentium Papam vel Episcopum in hæresim mentalem lapsum esse quidẽ & verè hæreticũ, quod tamen nunquã hætenus accidisse Osius, Pighius & alij plures dicunt, quibus fauere videtur gloss. super illa verba, Et super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meam, vbi exponit Petram, idest, fidei confessionem, cuius quidem Petræ soliditas, basis, & celsitudo tanta est, vt nullis temporum iniuriis & schismatum turbibus percelli nec dirui possit, eamq; laudibus & dignis Eulogiis celebrare profusa huius operis amplificatione & innumera materiarum congerie laudare volenti, mihi rei grauitas durius facescit negotium. Pensum autem meum satis absoluisse arbitror, & lapada diuino numine traditam pro virili satis fœliciter tulisse existimo. Reliqua de Summi Pontificis sede, & sacrorum Cardinalium Ecclesię Romanæ illustrissimo honore, opportuno dato ocio in aliud egregius & præstantius volumen relaturus, hæc inscripsisse congratulor iis quibus aliquid habebunt ponderis, quo Ierarchię Ecclesiasticę salubrius consulatur, nec pigebit eos huius impendij, nec nostrę operæ cuius fructus qualiscunque sit Dei glorię & Christianę reipublicę saluti consecratur.

AUTHOR DE SVO OPERE.

*Hic labor inuisus multis vanescet in auras,
Aut rigidi forsã præda Cathonis erit.*

F I N I S.

I N D E X

CLASSIVM
CAPITVMM, ET
PARAGRAPHORVM

OECONOMIÆ

Canonicæ,

PRIMA CLASSIS.

De promotione, vita, moribus, & exercitio,
Presbyterorum.

CAPVT PRIMVM.

Sacerdotij laus & dignitas .§. I.	7.
De sacramento ordinis. §. II.	6.
Præfatio ad sacros suscipiendum ordines. §. III.	9.
De promouendorum præuio examine. §. IIII.	11.
De perpetua cœlibatus & continentię obligatione factis initiandis. §. V.	16.
Quadruplex ratio perpetui cœlibatus. §. VI.	22.
Difficultatis opinionem à castitate noxiam remouet gratia Dei. §. VII.	27.
Cœlibatus autoritas & commendatio. §. VIII.	33.

CAPVT SECVNDVM.

De debita & legitima ætatis & qualitatis ad sacros ordines promouendorum habenda ratione.

Ætas ordinandorum. §. I.	fol. 41.
Corpore vitiati non ordinandi. §. II.	45.
Qui non sunt sui iuris. §. III.	46.
Bigami Poligami ratiociniis obligati. §. IIII.	46.
Defectus natalium. §. V.	47.
Censuris Ecclesiasticis irretiti. §. VI.	48.

AA

Absque

I N D E X.

Abſque dimiſſoriis literis nemo promouendus. §. VII.	49.
Titulus beneficij penſionis aut patrimonij.	50.
Animaduerſiones circa ordinantem & ordinatum. §. IX.	52.
Sacrorum Miniſtrorum officia. §. X.	54.
Priuilegia clericorum. §. XI.	56.
Clericalis tonsura. §. XII.	58.

C A P V T T E R T I V M.

De ſacerdotis in diuinis obligatione & exercitio.

Horarum canonicarum inſtitutio. §. I.	fol. 61.
Qui teneantur ad horas canonicas. §. I.	66.
Modus Pfallendi & legendi horas canonicas. §. III.	67.
Pœna negligentium horas canonicas. §. IIII.	72.
Oratio & meditari. §. V.	76.
De ſacræ Miſſæ celebratione. §. VI.	78.
Tempus celebrandi miſſam. §. VII.	83.
Mysteriorum Miſſæ expoſitio. §. VIII.	87.
Lingua latina Miſſæ celebratur ſacrificium in Eccleſia Romana. §. IX.	91.
Patrum de Chriſtiano ſacrificio ſententiæ. §. X.	96.

C A P V T Q V A R T V M.

De literarum ſtudio, vitæ moribus optimis, & integritati coniuncto.

Literis ſacris vigilantia. §. I.	fol. 115.
Vita & exemplum. §. II.	118.
Fuga otij labor. §. III.	119.
Sacrorum veſtitus & habitus. §. IIII.	122.
De concubinato vitando. §. V.	124.
Triginta concubinatus pœnæ. §. VI.	130.
Ebrietatis & illecebrarum vituperium. §. VII.	136.

C A P V T Q V I N T V M.

De fugiendo ſæcularium rerum delectu & de clericorum pœnis.

Auaritia & ſordidum lucrum. §. I.	fol. 145.
Clericis fori ſtrepitus & chirurgia interdicitur. §. II.	149.
Venatio & diſcurſus. §. III.	152.
De cauſis ſuſpenſionis & depoſitionis. §. IIII.	154.

SECUNDA

I N D E X

SECUNDAE CLASSIS

OECONOMIÆ CANONICÆ

De Parochiis & animarum curæ præſectis, tum beneficiorum Iure.

C A P V T P R I M V M.

Parochiæ definitio. §. I.	fol. 161.
Singularia præcepta Parochorum. §. II.	156.
Canonica beneficij Eccleſiaſtici inſtitutio. §. III.	169.
An poſſit beneficium conferri idoneo relicto magis idoneo. §. IIII.	173.
Canonica prouiſio beneficij. §. V.	178.

C A P V T S E C V N D V M.

De ſimon iaca beneficiorum poſſeſſione & ſimoniacorum pœnis.

Simoniaca hæreſis & pernicies. §. I.	fol. 185.
Quod modis contrahatur ſimonia. §. II.	187.
De ſimoniacorum pœnis. §. III.	192.
De ſimonix reſtitutione. §. IIII.	195.
Temporale pro ſpiritali datur & accipitur in quinque caſibus. §. V.	197.

C A P V T T E R T I V M.

De reſidentia perſonali Parochorum, & beneficiorum pluralitate.

Curatus non debet plures Curas parochiales habere. §. I.	fol. 201.
Caſus in quibus pluralitas beneficiorum Parrochialium cõceditur. §. II.	203.
De perſonali Parochorum reſidentia. §. III.	209.
Quibus cauſis liceat Paſtori à grege ſibi commiſſo abeſſe. §. IIII.	224.
Parochorum Vicarij. §. V.	218.

C A P V T Q V A R T V M.

De integra & pura paſtoralis officij Adminiſtratione.

Verbi Dei Prædicatio. §. I.	425.
	Prædica.

AA 2

I N D E X.

Prædicationis necessitas. §. II.	228.
Ecclesiastica sacramentorum administratio. §. III.	434.
Baptismus. §. III.	246.
Pœnitentia. §. V.	241.
Eucharistia. §. VI.	25.
Matrimonium. §. VII.	262.
Extrema unctio. §. VIII.	271.

C A P V T Q V I N T V M.

De sepulturis & exequiis defunctorum Hospitalitate ac depositione Parochorum.

Antiqua sepulturæ religio. §. I.	275.
Sententiæ veterum patrum de sepulturis & exequiis. §. I.	1283.
Leges in funere & exequiis obseruandæ. §. III.	289.
De prohibentibus casibus sepulturam in loco sacro. §. IIII.	295.
De Parochorum Hospitalitate. §. V.	301.
Quibus causis curatus à beneficio spoliatur & deponatur ab officio. §. VI.	304.

TERTIA CLASSIS
OECONOMIÆ CANONICÆ

De Episcoporum dignitate, Episcopatus, & Presbyterij discrimine & optimi Præfulis descriptione.

C A P V T P R I M V M.

Episcopi & Episcopatus definitio & Reuerentia. §. I.	fol. 313.
Episcopatus sacerdotio dignior. §. II.	322.
Apostolica Episcoporum institutio. §. III.	325.
Optimi Episcopi ornatus. §. IIII.	329.
Quæ prohibent Episcopalem electionem iure & edicto Ecclesiastico. §. V.	341.

C A P V T S E C V N D V M.

De electione, confirmatione & residentia Episcoporum.

Electio confirmatio & consecratio Episcopi. §. I.	347.
Episcoporum	

I N D E X.

Episcoporum novem indumenta. §. II.	353.
De personali residentia Episcoporum in diocesi. §. III.	355.
Quibus causis excusetur absentia Episcopi. §. IIII.	364.
Episcoporum suffraganei siue Chorepiscopi. §. V.	368.

C A P V T T E R T I V M.

De sanctissimis Episcoporum officiis & legitima prædicatorum missione.

Episcopi præcipuum munus prædicare. §. I.	fol. 373.
Subsidiarij Episcoporum prædicatores. §. II.	377.
Prædicatores non admittendi sine literis aut priuilegio missionis. §. III.	382.
Quæstorum prædicatorum tollendus abusus ab ecclesia. §. IIII.	393.
De hæreticis Episcoporum cura & inquisitione conuertendis, vitandis & extirpandis. §. V.	397.
Forma absoluedi & reconciliandi hæreticos. §. VI.	405.

C A P V T Q V A R T V M.

De Iurisdictionis & ordinis potestate ab Episcopis debite & gratis exercenda.

Potestas Iurisdictionis Ecclesiasticæ. §. I.	fol. 413.
De officialibus & iudicibus Ecclesiasticis. §. II.	419.
De gladiis Ecclesiasticæ disciplinæ excommunicatione scilicet interdicto & suspensione. §. III.	424.
Casus in quibus incurritur excommunicatio à iure & absolutio reservatur Episcopo. §. IIII.	434.
Quibus casibus excommunicationis sententia inualida & inanis sit. §. V.	439.
De referuatis summo Pontifici per Bullam cœnæ domini. §. VI.	442.
Utrum Episcopus possit absoluerè à casibus in Bulla Cœnæ contentis si fuerint occulti. §. VII.	453.
Interdictum. §. VIII.	457.
Suspensio. §. XI.	458.
Irregularitas. §. X.	400.
De absolute & dispensatione. §. XI.	405.
Monachi & regularem vitam profitentes sub tutela Metropolitani constitui. §. XII.	461.
De Monasteriis. §. VII.	469.

I N D E X.

Devitæ regularis sanctimonialium cura, protectione, & reformatione. §. XIII.	473.
Diocæsis annua visitatio. §. XV.	480.
De Synodo prouinciali & annuali celebrando. §. XVI.	486.
De actionibus ordinis Episcopalis. §. XVII.	494.
De consecrationibus & benedictionibus. §. XVIII.	497.

C A P U T Q V I N T U M.

De corrigendis abufibus & Episcoporum legitima depositione.

Episcopi socordia, Diocæsis pernicies & vitiorum fomes. §. I. fol. 501	
Primus abufus explodendus est varius clericorum excessus. §. II.	507.
Secundus Abufus. §. III.	511.
Tertius Abufus. §. IIII.	514.
Quartus Abufus. §. V.	518.
Quintus Abufus. §. VI.	522.
Sextus Abufus. §. VII.	530.
De seminariis instituendis, tum scholarum & Ludimagistrorum reformatione curanda. §. VIII.	534.
Octauus Abufus. §. IX.	538.
Vltimus Abufus. §. X.	542.
De Episcopis accusandis. §. XII.	544.
A quo Episcopi delinquentes veniunt puniendi. §. XIII.	549.
De legitima & canonica Episcoporum depositione. §. XIII.	549.

I N D E X

R E R V M E T
S E N T E N T I A R V M
O M N I V M C O P I O -
s i s s i m u s .

A

A equis ad Asinos. Pro- uerb. 51.	Anathema quid. 425.
Absentia à grege sibi commisso quot modis excusetur. 224.	ἀνάθημα & ἀνάθεμα. 424.
Absentia pralatorum legitima causa. 365.	Anathema danti anathema accipienti. ibid.
Absentia pastorum incommoda. 368.	Anathematizare & excommunicare differunt. 401.
Absolutio gratis fieri debet. 464.	Anastafius Cardinalis beneficio priuatur. 356.
Absolutio & dispensatio. 463.	Animus purgari debet ut facilius recipiat cœlestes gratias. 9.
Absurdum est cum ab one iudicatur Pastor. 546.	Animus solus ab omni vitiorum foce purgatus cœlestia contemplantur. 10.
Abusus varij ab Episcopis amputandi. 504.	Animarum curam habentibus quaedam requisita diuino humanoque iure. 166.
Actiones ordinis Episcopalis. 495.	Animus est auriga corporis. 27.
Adam sepultus in Caluaria monte. 282.	Anima pretiosior cunctis rebus. 146.
Adolescentes vincti & Propheta. 44.	Anima thesaurus conclusus in vase fictili. 296.
Aduocati verbesi. 422.	Andabatarum pugna. 9.
Aegyptiorum litera quibus arcana mysterij recondabant. 92.	Anthonus anachoreta ne eligeretur Episcopus lauam sibi auriculam ferro praefecit. 347.
Aegyptij condiunt corpora. 276.	Apostata quis dicatur. 156.
Aegyptij sacerdotes. 354.	Apostoli cœlibatum coluerunt. 22.
Aerius cum non posset esse hereticus in Arrianam haresim lapsus est. 324.	Apostolorum vxores eis ministrabant sed manente connubio thorum dissoluerant. 32.
Aetas ordinandorum. 41.	Apostoli vxores quas ante apostolatam habebant relinquerunt. 32.
Akerbicus Casaris in Christianos profectus. 318.	Ars artium regimen animarum. 16.
Ambitus flagitium Iudicis arbitrio puniendum relinquitur. 200.	Arrij anathematizati etiam ignoti nominis.
Anadochi munus & officium in suscipiendo puero. 242.	

I N D E X.

nominis.	401.	Beneficij canonicaprofusio.	178.
Arthemisia Regina Caria Mausole ma-		Beneficij renunciatio sine autoritate	
riti tumulum ingentis sumptus		Episcopi fieri non debet.	183.
extraxit.	279.	Beneficia quomodo conferendi con-	
Attentio orationis ornamentum.	71.	sanguineus.	181.
Author pollicetur ampliora.	552.	Beneficium conferre intuitu consan-	
Authores qui de celibatu sacerdo-		gunitatis an sit simoniacum.	191.
ram semperunt.	34.	Benedictiones & consecrationes Epi-	
Authoris iudicium de suo opere.	552.	scopi.	500.
Authoritate propria nemo ius sibi di-		Beneficentia diuina hominibus nun-	
cere potest.	385.	quam deest.	273.
Aut quinque bibe aut tria aut ne		Beneficia simplicia an exigant resi-	
quatuor.	138.	dentiam.	388.
Auaritia & sordidum lucrum.	145.	Beneficia non conferenda excommu-	
		nicatis.	172.
		Beneficij institutio accipitur pro pro-	
		uisione.	170.
		Beneficiorum resignationes auara &	
		illicite.	282.
		Beneficia secularia non concedenda	
		religiosis.	206.
		Beneficiorum pluralitas varios pepe-	
		rit abusus.	204.
		Beneficiorum pluralitas cur iure pro-	
		hibeatur.	206.
		Bigamia irregularitas ex magna &	
		evidenti necessitate dispensat Pa-	
		pa.	47.
		Bigami & Poligami tum ratiocinijs	
		obligati ordinari prohibentur.	46.
		Bigami & Poligami a sede Episcopali	
		arcentur.	342.
		Bigami non recipiuntur ad sacerdo-	
		tij dignitatem.	23.
		Bigami quare arceantur a sacris or-	
		dinibus.	462.
		Boni pastoris typus.	161.
		Bonorum rarus numerus.	42.
		Bulla in cena Domini.	443.
		Burgundi cur saliti siue salati di-	
		cantur.	240.
		Bursidis ara.	303.
		Calumnia	

B

B Accus Veneris comes.	134.
Baptismi ceremonia quid deno-	
tent.	238.
Baptismus hareticorum an vere sit	
baptismus.	236.
Baptizandi paruuli cur oleo & chris-	
mate inungantur.	241.
Baptismus sacramentorum ianua.	236.
Barbarus mos in iura hospitalitatis.	
	302.
Barba radenda Apostolica sanctio.	60.
Bartholomeus Bononiensis antistes	
Armenie.	372.
Beatus qui excutit manus suas ab	
omni munere.	188.
Basilij temperantia admirabilis.	336.
Benedicens maior est quam qui ben-	
dicitur.	318.
Beneficium datur propter officium	
	66.
Beneficium Ecclesiasticum non potest	
licite sine institutione canonica ob-	
tineri.	169.
Beneficiorum pluralitas quando con-	
cedatur.	203.
Beneficium quibus modis amittatur.	
	304.

I N D E X.

C

C Alumnia testis plus obest quam	
nuda.	311.
Caluinus & Haly.	404.
Cantus Ecclesiastici varij authores.	
	68.
Capilli rasi quid significant.	59.
Carthaginenses interdixerunt magi-	
stratibus vsum Vini.	333.
Carmina qua apud infirmos decanta-	
ta.	274.
Carpotianorum infandi concubitus.	
	28.
Casus quidam quibus pena negligen-	
tium horas canonicas moderatur.	
	74.
Casti & continentis discrimen.	16.
Casti placent superis.	153.
Castus Episcopus Narniensis quotidie	
celebrabat.	262.
Catholici nec pro Catholicis habendi	
sunt qui in natali Domini, Pa-	
scha & Pentecoste non communi-	
cant.	257.
Causidici verbosi.	422.
Casar Augustus ter bibere solitus.	136.
Censura iniuriarum vltrix.	
Ceremonia in Baptismo cur institu-	
ta.	238.
Certandi poculis Barbarus mos.	137.
Chorepiscopi nomen Episcoporum v-	
surparunt.	389.
Chorinthus in balneo oppressus.	298.
Chirurgia praxis illicita clericis.	150.
Chorepiscoporum nomen apud hare-	
ticos contumeliose traductum.	359.
Christus se offert Deo patri.	85.
Christiani omnes non sunt Episcopi.	
	489.
Cij mortuos comburunt.	276.
Clausura monialium quomodo obser-	
uetur.	479.
Claudestrina matrimonia corrigenda.	
	519.
Clerici nundinatores.	120.

Clerici non debent peregrinari sine	
Episcopi sui licentia.	153.
Clericis non est prohibitus labor ma-	
nuum vitandi otij gratia.	121.
Clericus in duabus Ecclesijs non col-	
locetur.	207.
Clerici in criminalibus non subiiciun-	
tur laicorum foro.	546.
Clerici videntur ad laudem diuinam	
assumpti & ideo obligantur om-	
nes ad horas canonicas.	66.
Clericorum vestitus & habitus.	122.
Clerici aleatores communionem pri-	
uentur.	141.
Clerici a iudice laico ad forum ordi-	
narium remittantur.	56.
Clerici videntur hystriionu spectacula.	141.
Clericus matrimonium contrahens	
qua poena puniatur.	156.
Clericus vsurarius deiciatur a clero.	
	148.
Clerici Proxenetes & feneratores re-	
stitutioni obnoxij sunt.	149.
Clerici non coguntur recipere tutela	
Administrationem.	147.
Clerici tabernas & monopolia non in-	
grediantur.	140.
Clerici non submittantur iudicio sa-	
culari.	545.
Clericorum priuilegia.	57.
Clericorum priuilegia quo pacto in-	
firmantur.	57.
Clericalis tonsura institutum.	58.
Clericorum occupationes.	121.
Clericus aleator beneficia non potest	
obtinere.	42.
Clericorum excessus coercendus.	504.
Clericus non est tradendus foro sac-	
ulari.	540.
Clerici sine tonsura insignijs in me-	
dum prodire non debent.	122.
Clerici latrones & assassini.	159.
Clericorum excessus in Concilio pro-	
uinciali cognoscantur & discutiun-	
tur.	546.

I N D E X.

Clerici apud secularem Iudicem non accusandi.	546.	quando celebrandum.	490.
Clericorum coloni immunes à iure municipij.	57.	Concubinariorum Poena.	128.
Clericulis tonsura.	58.	Cöcubinarius sacerdos deponitur.	127.
Clerici clandestinis coniugijs non inter sint.	141.	Concubinarius notorius quis.	130.
Clerici Ecclesiasticas sanctiones ediscere debent.	14.	Concubinatus triginta poena.	134.
Clerici ebrj poena.	141.	Coniugati qua ratione olim ordinantur.	19.
Clerici vnde dicantur.	14.	Consanguineis providere ceteris paribus non est peccatum.	191.
Clodoveus Christianus hortatu Coltildis.	240.	Consecratio ecclesie & altaris.	499.
Cölibatus autoritas & commendatio.	25.26.	Consecrationes & benedictiones episcopales.	497.
Cölibatus præceptum varijs concilijs firmatum.	20.	Consuetudo legum interpret.	517.
Cölibatus assertio ex sacris authoribus, & clarissimis doctoribus.	20.	Cöstantinopolitani Imperij excidium.	428.
Cölibatus autoritates ex sanctis Patribus.	34.	Constantij imperatoris solennes exequia.	288.
Cölibatus quadruplex ratio.	23. & sequen.	Constantinus Imperator noluit audire episcoporum vitam traducentes.	547.
Cömiterium vnde dicatur.	281.	Constantini humilitas apud Patres Concilij Niceni.	414.
Confabulationes ridicula Clericis exosa sint.	144.	Continentia quibus modis paretur & conferretur.	31.32.
Confessoris præcipua dotes.	245.	Continentia vitium in his qui promouentur ad sacros ordines.	16.
Cognitionis species.	267.	Continentia non est contra naturam.	27.
Cognatio triplex.	518.	Continentia exemplar Christus continentes voluit esse Apostolos.	18.
Colloquium Poisiacense.	382.		
Collatio metu extorta an simonica sit.	190.		
Commodus Imperator caput radebat.	59.		
Communio Catholicorum sub utraque specie.	82.		
Communio frequens commendatur.	261.		
Communio sacra qua requiratur.	259.		
Concubinarij sacerdotes sacrilegium committunt.	127.		
Concubinato nati filij à paternis domibus arcentur.	129.		
Concubinarij suspensi.	488.		
Concilium Prouinciale quomodo &			

I N D E X.

Diaconatus confertur.	23. atatis anno.	43.	Episcopus sine crimine.	330.
Diacenorum in primitiua Ecclesia officium.		8.	Episcopi æconomi dicti.	316.
Digniori præmissio ac restitutio facienda sit.		177.	Episcopi aulici & principum assecla.	362.
Dignior quis dicatur.		175.	Episcopus negligens telluris inuitæ pondus.	548.
Dimissoria litera.		49.	Episcopus quid.	314.
Dionedes hospites pabulum dabat eis.		303.	Episcoporum nouem indumenta.	353.
Dioecesis annua visitatio.		480.	Episcopus Hospitalis.	337.
Dispositio graduum Ecclesia antiquissima.		328.	Episcopatus ordinum Ecclesiasticorum maior.	315.
Dispensationum abusus notauit D. Bernardus.		169.	Episcopatus dignitas doctis committenda est.	
Dispensati sine legitima causa an sit trita conscientia quoad Deum.		462.	Episcopus dispensatio cælestis seminis inuncta est.	374.
Dispensationi legitima qua requiratur.		461.	Episcopus quibus de causis deponendus sit.	548. & à quo. 549.
Distinctionis varia species.		534.	Episcopus vnde dicitur.	347.
Doctrina Euangelica vel præceptum, vel consilium est.		31.	Episcoporum depositio ad solum Romanum Pontifex pertinet.	544.
Dominicus dies cur sic dictus.		514.	Episcopus vnus vxoris vir.	19.

E

E brus repellitur à testimonio.	139.	Episcopi à quibus sint puniendi.	547.
Ecclesiasticum ministerium nisi residentibus committi debet.	359.	Episcoporum interest prædicare.	373.
Ecclesia quarumonia de prælatorum luxu.	545.	Episcopus quibus rationibus cedere liceat ab Episcopatu.	380.
Ecclesia non iungitur qui ab Euangelio separatur.	248.	Episcopi socordia Dioecesis perniciosa.	501.
Ecclesiastica censura.	424.	Episcopi & sacerdotis discrimen.	329.
Egyptus quid.	17.	Episcopus acerrimus hæresis expugnator.	397.
Electio & confirmatio Episcopi.	347.	Episcopi quidam homines literales tanquam clancularios creditores aduersantur.	397.
Electio de non regulari ad regularem Ecclesiam non valet.	470.	Episcoporum luxum arguit Bernardus.	396.
Eligens indignum reus est omnium malorum ex indignitate consequentium.	344.	Episcoporum est & verbis & pænis vitia corripere.	501.
Episcopi confirmatio electio & consecratio.	347.	Episcopus censuris Ecclesia irretitus non debet conferre ordines.	52.

I N D E X.

Episcopum negotia secularia à prædicatione non excusant.	375.	Excommunicatio quæ modis impetratur.	451.
Episcopis cur liber Evangeliorum capiti imponatur.	349.	Excommunicatio quomodo dicatur medicinalis.	429.
Episcoporum Apostolica ordinatio.	326.	Excommunicationes reseruatæ summo Pontifici per Bullam cœnæ Domini.	442.
Episcoporum subsidiarij prædicatores.	377.	Excommunicatus verè consecratur.	498.
Episcopus in sua diœcesi potest pro tribunali sedere.	401.	Extrema vinctio mortuo dari non debet.	271.
Emptionis aut venditionis nomine quid intelligatur.	187.	Extrema vinctiois res & effectus.	272.
Enos primus inuocauit nomen Domini.	537.		
Epistola Gregorij xiiij. Pont. Max. ad F. Lud. Granatensem.	227.	F	
Epitheta vetustissimorum Patrum de Missa sacrificio.	113.	F alsarij & adulterantes literas religias.	158.
Erasmus temere cum Bucero scripsit vitale esse si sacerdotibus coniugij ius concederetur.	25.	Famosi latrones.	297.
Etymologia in definitione vocum maximam adfert lucem.	313.	Flamines monogami.	342.
Evangelia cur Episcoporum consecratorum capiti antiquo inscripta imponantur.	349.	Festorum dierum religiosa observatio.	514.
Eucharistia a vita & cibus anima.	255.	Falsarij literarum apostolicarum.	158.
Examen ordinandorum quale esse debeat.	13. & seq.	Filij hæreticorum inhabiles ad beneficia.	304.
Exempla mala summe nocent.	118. 119.	Flagitia Ecclesiasticorum scandala varia pariunt.	119.
Excommunicatio quibus causis inualida & inanis sit.	439.	Fori strepitus interdictus clericis.	149.
Excommunicati non ordinantur.	48.	Forma absoluedi hæreticos.	405.
Excommunicatio iure sacra scriptura probatur.	425.	Forma reformationis clausura monialium iultà Episcopi vercellani sententiam.	478.
Excommunicatio reseruatæ Episcopo.	434.	Fuga ocij labor.	119.
Excommunicatio interdictum & suspensio.	413.	Funeris & exequiarum ritus.	289.
Excommunicatio in quibus vitari debent.	452.	Furor Saulis Davidis citharedi musica temperatur.	70.
Excommunicatio irridetur ab hæreticis.	429.	Furioso comparatur concubinaris.	135.
Excommunicatio duplex.	429.		

G

G regorius optimi Pontificis imago.	413.
Genere præclari eruditione vero ignobiles	

I N D E X.

Biles assumendi non sunt ad functiones Ecclesia.	12.
Gratus consanguinitatis.	518.
Gratia acceptum, gratis dandum.	185.
Gratia non deest facienti quod in se est.	27.
Gratia nequaquam nouit fidem.	428.
Gregorius I. Romanus Pontifex sanctissimarum morum.	418.
Gregorius XI. à Gallis Romam sedem Apostolicam retulit hortatu Diuæ Catharina Senensis.	388.

H

H æreticos absoluedi forma.	405.
Hæretici sepulchrorum violatores.	287.
Hæreticorum ministri non missi.	389. 390.
Hæretici non sunt sepeliendi.	297.
Hæresis in contemptu præceptorum Ecclesia delectatur.	296.
Hæreticorum ministri quomodo à Caluino commendantur.	391. 392.
Hæretici insident Monachis.	690.
Hæretici latentes prodendi.	493.
Horarum canonicarum institutio.	61.
Hæreticorum conuenticula fœdis amplexibus commendantur.	28.
Hæreticorum spurcicia.	30.
Hæreticis miracula edere impossibile est.	388.
Hæreticorum à Catholicis discrimen.	413. 388.
Hæretici magica virtute operantur.	388.
Hæreticus difficile inuenitur qui castitatem diligat.	28.
Hæreticus quomodo possit post mortem accusari & damnari.	400.
Hæretici vxoribus non contenti, vt salaces satyri proximorum cubilia ambiunt.	30.

Hæretici nihil habent iuris in Ecclesia Dei.	550.
Hæretici cogendi ad abiurandam hæresim.	398.
Henricus Anglia Rex primatum Ecclesia vsurpare contendit.	415.
Henricus Imperator ob sacrilegium excommunicatur.	430.
Herculis sacerdotes.	2.
Herodotus historia parens.	354.
Hilarus Piccaurum Episcopus in hymnorum carmine primus floruit.	69.
Hipparchus Pythagoreus Philosophus accusatus quod apertè scripsisset decreta Pythagora.	92.
Horas canonicas psallendi modus.	67.
Hora canonica quibus de causis instituta sint.	65.
Horarum canonicarum septenarius numerus.	63.
Horas canonicas negligentium poena.	72.
Horarum canonicarum neglectus excommunicationis reatum adfert.	62.
Horarum canonicarum in Ecclesiis Orientis religiosa observatio.	64.
Horas canonicas omnibus tenetur restituere fructus.	75.
Hospitalia & domus pietatis.	525.
Hospitalitas sacerdotum.	301. 302.
Hostia que nullius ministri vitio contaminatur.	78.

I

I doneus magis est eligendus.	175.
Idolatria.	536.
Ieiunium accedere debent ad sacram synaxim.	83.
Ignorantia cunctorum errorum mater.	15.
Impedimenta quomodo ferantur ad impetrandum beneficium aliquod	

176.
 Impedientes iurisdictionem Ecclesiasticam. 423.
 Impietas propter impietatem non est exercenda. 150.
 Impossibile nullum est obligatio. 442.
 Impossibilia viribus humanis Dei adiutorio possibilis redduntur. 28.
 Incantatio. 535.
 Incestarum nuptiarum pena. 269.
 In docti pro sanctas scripturas perirari nequeunt. 95.
 Infernae mortuis fixenda. 280.
 Inquisitio male audit apud hereticos. 404.
 Integritas praesidentium salus est subditorum. 362.
 Interdictum quid. 455.
 Interdictum ut iustum sit quae requirantur. 457.
 Interdictum irritum est cum ab eo qui interdicendi auctoritatem non habet profertur. 457.
 Ionum mollicies. 143.
 Iosephus gloriatur quod genus duxerit a sacerdotibus. 2.
 Irregularitas quid. 461.
 Irregularitas quomodo contrahatur. 461.
 Irregularitatis defectus. 461.
 Index & testis an possint quicquam muneri recipere. 419.
 Index discretus quis. 312.
 Index corruptus qua pena mulsetur. 423.
 Index personam respiciens quis. 421.
 Iurisdictione discrimen facit praesbyteri & Episcopi. 345.
 Ius Caesareum improbat quempiam habere duas milicias. 171.
 Ius dicere nemo potest auctoritate propria. 385.
 Iuventus minus est prudentia firmata. 168.

L

Latinæ preces suas instruit Ecclesiastica. 93.
 Ledradus Archiepiscopus Lugdunensis. 537.
 Leges in funere & exequiis observanda. 289.
 Leges contra crapulam ab antiquis serio observata. 508.
 Legislator bona legum ferenda considerat. 27.
 λέγειν & quid Eccles. 7.
 Leones sepulturam cuiusdam Anachoretae ut in ea conderetur effoderunt. 286.
 Lex Posthumia. 136.
 Lex non est abroganda propter transgredientium multitudinem. 26.
 Lex politica pietati non est infensa. 40.
 Lex bona & sancta est malus qui contra agit. 26.
 Libido furor vehementissimus animae. 29.
 Libri hereticorum pestilentissimi. 201.
 Linus Petri successor. 371.
 Lingua latina missa celebrabit sacrificium in Ecclesia Romana. 91.
 Litigantes reconciliare fins iudicij Ecclesiastici. 421.
 Locare operas in administratione spiritualium quomodo liceat. 192.
 Ludo alca deperdita reperti possunt infra quinquaginta annos. 142.
 Luam magistri quomodo seligendū. 537.
 Ludovici Granatensis commendatio. 227.
 Lutherus calibatū impossibilem dixit, nec homini licere à Venere cessare non minus quam à cibo & potu. 18.
 Lutherianorum & Calvinistarum dissensio.

sensio. 392.
 Lutherus cum malo spiritu conuersabatur. 389.
 Lutherus Cruciatam indulgentias oppugnat. 395.
 Lutherus dictus tertius à Christo & Paulo. 386.
 Luxus Presbyterorum. 84.

M

Macula quinquaginta qua hominem inutilem & peccatis reddunt. 45.
 Manes excoeratus. 298.
 Manuum impositio in ordinibus probatur. 12.
 Manus cito imponere alicui prohibet Apostolus. 12.
 Matrimonium plurimum desiderat testium arbitrium. 265.
 Matrimonium contrahere non potest surdus & mutus. 267.
 Matrimonium quid. 263.
 Matrimonium in gradu prohibito irritum est. 268.
 Matrimonium homini maximè seruitij genus. 17.
 Matrimonium quomodo dissoluatur. 520.
 Matrimonium impedit disparitas cultus. 269.
 Maximus Tyrus Aelianus.
 Melius est paucos habere bonos quam multos inuiciles. 170.
 Medicorum in componendis Pharmacia corruptela. 111.
 Militiam clerici sequi non debent. 147.
 Ministrorum Ecclesia delectus. 329.
 Ministri malitia inefficacem non reddunt potestatem. 81.
 Missa sacrificij Epitheta. 113.
 Missa sacrificij requisita. 81.
 Missa partes. 88.

Missae sacrificij auctoritates ex antiquis Patribus. 96.
 Missam celebrandi tempus. 83.
 Missa mysterium representatio est passionis Christi. 87.
 Missa celebrata Impedimenta. 83.
 Missa celebratio. 78.
 Missam celebrare quotidie an teneatur sacerdos. 83.
 Monachismi excellentia. 467.
 Monachi non habent peculium. 471.
 Monachi & regularem vitam profutentes sub tutela Metropolitanani constituti sunt. 465.
 Monasticam vitam derident Heretici. 466.
 Monasteria non debent committi hominibus alterius professionis. 468.
 Moniales qua occasione possunt egredi monasteria. 475.
 Moniales ad forum saeculare non possunt trahi.
 Monialium clausura. 474.
 Mortuis tributum exigere. 289.
 Moses admonet Aaron pro populo orare. 61.
 Munera excacant prudentes. 334.
 Munus lingua & hominij in Simonia. 188-191.
 Μυσήγιος quid & unde dictum. 234.
 Mysteria omnia de rebus sacris non prophandanda. 92.
 Mysteriorum Missa expositio. 89.

N

Natura unicuique suam temperantiam dedit. 42.
 Necessitas & utilitas in omni dispensatione considerari debent. 169.
 Necessarium aliquid Bisariam dicitur. 71.
 Negotiatio clericis interdicta. 145.
 Neophitus.

I N D E X.

Neophitus non suscipitur ad Episcopatum. 341.
 Nero neminem castum esse posse dicebat. 30.
 Nicolitarum de coelibatu heresis. 25.
 Nulla spes contrahendi nuptias his qui se voto continentia alligant. 264.
 Nouatus Catharorum dux. 370.
 Nullus potest licite suo vsui addicere id quod contra voluntatem Domini acquisiuit. 196.

O

Obedientia praestanda Praelatis. 538.
 Obsequia Simoniaci. 189.
 Obsequium duplex. 189.
 Occasionem damni dans damnum dedisse dicitur. 172.
 Ocium vitiorum fomes. 119.
 Otij pernicies. 120.
 Otiosum non est vacare Deo sed negotiorum negotium. 10.
 Oculus heri saginat equum.
 Officiales & Iudices Ecclesiastici. 419.
 Officium primum sacerdotis est augustinum Missae celebrare sacrificium. 78.
 Omnesque custodes domus dicuntur Praedicatores. 225.
 Opera non debent confundere sermonem. 331.
 Orandi modus. 68. 69.
 Oratio praecipua hominis felicitas. 76.
 Orationis necessitas. 77.
 Orationibus semper vacandum. 517.
 Oratio scala animae ad caelestia anhelantis. 76.
 Ordinum collator Episcopus. 11.
 Ordinari prohibentur serui & qui non sunt sui iuris. 42.

Ordinibus nemo sacris insigniri debet ante legitimum aetatem. 42.
 Ordines male & male ordinatus subiciuntur poenis in canone constitutis. 42.
 Ordinari prohibentur qui sani se abscindunt. 46.
 Ordinatus per saltum quis dicatur. 48.
 Ordinans & ordinatus ieiunij accedat. 11.
 Ordines ex instituto Apostolico celebrantur ieiunij temporibus. 11.
 Ordinis sacri impedimenta. 48.
 Ordines minores possunt conferri per Abbatas. 369.
 Ordinationes Simoniaci sub interminatione maledictionis aeterna vetitae. 54.
 Ordinatus illegitime est ipso iure suspensus & celebrans interim efficitur irregularis. 44.
 Ordinatus extra tempora suspeditur. 52.
 Ordinari nemo debet ex decreto Concilij Chalcedonensis sine titulo.
 Ordinum gradus temporibus Cornelij Papae. 7.
 Ordines distinguuntur in maiores & minores. 7.
 Ordinis character. 49.
 Ordinatus absque dimissoriae literis suspenditur ab executione suscepti ordinis. 49.
 Ordo Sacramentum. 6.
 Ordo seruandus in correctione & punitione subditorum. 502.

P

Panormitani error stolidus de coelibatu. 25.
 Paphnutij in concilio Nicano de coelibatu sententia explicatur. 25.
 Papa nunquam visus est haereticus. 552.
 Papa

I N D E X.

Papa non iudicatur sed declaratur iudicatus. 546.
 Papa in haesim lapsus ipso iure diuino tunc priuatur. Caietan. in Opus. 550.
 Parochia iura multiplicia. 163.
 Parochiale beneficium adeptus residere tenetur infra annum. 202.
 Parochia definitio. 161.
 Parochi dicuntur accola eiusdem fani. 261.
 Parochorum Vicarij. 218.
 Parochi vnde dicti. 162.
 Pastoris optimi analogia. 161.
 Pastoris boni conditiones. 162.
 Pastores pasci volunt non pascere. 212.
 Pastor bonus debet oues suas agnoscere. 162.
 Pastor debet agnoscere vultum peccatoris sui. 220.
 Pastoris munus est animam ponere pro ouibus suis. 397.
 Pastoris & mercenarij discrimen. 367.
 Pastores quando gregem debeant deserere. 367.
 Patrimoniales tituli multas indoctorum fouerunt colonias. 50.
 Paulus ostendit literas Apostolatus. 386.
 Paulus coelibatum praetulit matrimonio. 32.
 Pauli locus ab haereticis dilaniatus. 1. Cor. 9. in coelibatus iniuriam. 32.
 Pauperum cura. 522.
 Peccata nostra duo consequuntur. 250.
 Pecunia nomine quid intelligatur. 54.
 Peccatorum circumstantia in confessionibus examinanda. 245.
 Pecuniae nomen laice extenditur. 188.
 Pecunia redimere vexationem non est Simoniacum. 198.
 Perpetua coelibatus obligatio. 16.

Periculosa res valde proximum esse rebus quas possit male concupiscere. 389.
 Personatus cuiuscunque Ecclesia nemini ante 14. annum conferendus est. 168.
 Personarum acceptio vetita. 176.
 Philippus Imperator publicam poenitentiam soluit. 256.
 Pij Pontificis maximi constitutio in eos qui horas canonicas negligunt. 72.
 Piscatio Clericis permessa. 153.
 Plato ab illa Apostatarum nostri temporis libidine alienissimus. 29.
 Plebanus quis. 165.
 Pluralitas beneficiorum est canonicus inimica. 171.
 Pocula tria tantum bene sentientibus. 138.
 Poculorum certamina in excipiendis hospitibus. 302.
 Poena confessoris confessionem reuelantis. 354.
 Poenitentia est secunda tabula post naufragium. 243.
 Poenitentia publica in prisca Ecclesia solennis & vsitata. 249.
 Poenitentiarum alia solennis alia priuata. 246.
 Populi praesenti an necessaria in clericorum ordinationibus. 174.
 Potare aquam in spiritu tradim ad ingurgitationem vsque. 137.
 Populi praesentia in eligendis sacris ministris. 179.
 Praedicatio laicis interdicta. 228.
 Praedicator quomodo se geret in corrigendis aut coercendis plebis vitiis. 232.
 Praedicatio Episcoporum praecipuum munus. 373.
 Praedicatio non debet licitari aut cauonari. 393.
 Praedicator non admittendi sine literis

I N D E X.

teris aut priuilegio missionis.	porali.	197.198.
382.		
Pradicationis necessitas.	228.	
Pradicator, qua doctrina insignitus.		
375.378.		
Pradicans in mortali peccato an peccet mortaliter.		
Pradicatores à prophanis disteris abstinere debent.	233.	
Presbyteratus olim non dabatur ante trigessimum annum.	43.	
Presbyterorum officia ac destinata.	55.	
Presbyteratum nemo adipisci potest ante vigesimum quintum etatis annum.	43.	
Presbyterorum benedictiones.	55.	
Preparatio ad sacros ordines.	9.	
Preces Simoniaca.	189.	
Preces in Ecclesia quare non recitentur vulgari sermone.	94.95.	
Prælatorum nomine quid intelligatur.	431.	
Principes saculares non debent prestare concilio.	489.	
Priuilegia clericorum cur sint inuulda.	57.	
Prouincialis Synodus.	128.	
Prudentia recta ratio rerum agibilium.	334.	

Q

Quæstiones iure civili qui dicantur.	394.
Quadragesima institutum ab omnibus pijs & Catholicis commendatum.	509.
Quam quisque noxie artem in hac se exercitet.	149.
Quæstorum abusus tollitur.	ibid.
Quæstuarij pradicatores.	394.
Quies & animi tranquillitas coniugio potissimum turbatur.	17.
Quot modis detur spirituale pro tem-	

I N D E X.

Reformatio monialium.	47.
Reges & magistratus quantum honoris detulerint summo sacerdotio.	1.
Religiosi possunt eligi ad Episcopatum.	345.
Religiosi vagi & erronei.	471.
Residentia personalis Parochorum.	201.
Residentiam clerici excusat necessitas vel vtilitas.	
Residentia pastorum quomodo procuranda.	209.
Residere continuè quis dicatur.	2431.
Residentia iure diuino & naturali probatur.	
Residentia pastorum ex ipso pastoris nomine probatur.	364.
Residentia Episcoporum.	355.
Residentia quibus ex causis excusetur.	366.
Restitutioni obnoxium est quod Simoniacè acquiritur.	195.
Restitutio sitne facienda digniori prætermissa in collatione beneficij.	177.
Rex non debet imperare absque sacerdotio.	1.

S

Sacerdotij laus & dignitas.	1.
Sacerdotes & diaconi in numerum egregiarum personarum relati.	56.
Sacerdotes quot modis suspendantur.	155.
Sacerdotem qui contemnit Christo iniurius est.	4.
Sacerdotes tenentur pro populo orare.	61.

Sacer-

I N D E X.

Sacerdotium regno maius.	3.	Sacerdotium omnium honorum summa.	2.
Sacerdos grauius peccat matrimonium contrahens quam fornicando.	40.	Sacerdos potest recipere pecuniam vt celebret diuina.	221.
Sacerdotes Aegyptiorum attōsio capite.	58.	Sacramentum, inuisibile gratia visibile signum.	234.
Sacerdotes veteris legis rei vxoria nō vacabant quoties ad sacras functiones vocabantur.	24.	Sacramenta gratis administranda.	496.
Sacerdotum sacris litteris studium.	115.	Sacra scriptura iuxta interpretationem receptam Ecclesia interpretanda est.	230.
Sacerdotes Hercules apud Tyrios.	2.	Sal quid significet in sacris scripturis.	240.
Sacerdotes multi existimant ad ocium iustitiam esse sacerdotium.	9.	Sanctimonialium reformatio.	473.
Sacerdotum vitia scandala multa dederunt.	119.	Sardana tradere quid sit.	426.
Sacerdos offert munera Deus ea suscipit.	86.	Saul regis forer Davidis citharedi harmonia temperabatur.	70.
Sacerdotes indocti non tollerandi.	13.	Sepulchrum in elicio.	277.
Sacerdotum est conficere Christi corpus.	4.	Sepulchrorum violatores.	280.
Sacerdotij potestas excellentissima omnium.	3.	Sepultura extra urbium munit.	277.
Sacerdos an possit locare suas operas.	223.	Sepultura an vendi possit aut debeat ibid.	
Sacerdotij laus & dignitas.	1.	Sepultura quibus deneganda sit.	297.
Sacerdotes summo in pretio apud Aegyptios.	1.	Sermo dissonans moribus contemnitur.	229.
Sacerdotes grauisimè peccant qui frequenter non celebrant.	8.	Simone Magi multi deteriores.	186.
Sacerdotij honor apud Aegyptios insignis.	1.	Simonia est pro ingressu religionis quidquam dare aut exigere.	473.
Sacerdos otiosus Idololum dicitur.	321.	Simoniaca nundinatio in sacris rebus vetita.	194.
Sacerdos comedit hostiam pro peccato.	76.	Simonia an mala sit.	199.
Sacerdotum in cumulandis beneficiis auiditas.	209.	Simoniacum pretium triplex esse potest.	196.
Sacerdotes ideo debent integriores esse quod dignitate ceteros antecellant.	124.	Simoniacorum poena.	192.
Sacerdos an teneatur quotidie celebrare.	83.	Sigillum confessionis frangens ius naturæ violat.	253.
Sacerdos coniugatus rei vxoria & sacris vacare nequit.	17.	Simoniaci heretici.	192.
		Simoniacum non est pecunia redimere vexationem.	198.
		Simonia quot modis contrahatur.	187.
		Simonia quid.	185.

I N D E X.

Simoniam restitutio. 195.
Simon Magus voluit pecunia emere dignitatem Episcopalem. 186.
Simoniaci haresis & perniciosa. 185.
Simonis cadauer in Romano foro computruit. 298.
Simoniam mentalium trifariam diuiditur. 193.
Seminaria Iuuentutis instituenda. 530.
Sollicitatores importuni in promouendo in capaces ad sacros ordines. 41.
Sapientia pellucens mētis candore facilius se se communicat. 11.
Sortilegium. 536.
Societatis Iesu Patres collapsam iuuentutis educationem restituerunt. 533.
Spurij cur non ordinentur. 47.
Spirituali annexum non potest vendi. 224.
Studiorum gratia multa concedant facti canones. 216.
Studiorum causa ad septennium vsq; causa studij dispensatur. *ibid.*
Subdiaconatus frequentissima mentio apud Conciliorum decreta. 7.
Subdiaconus contrahens matrimonium est votifragus 34.
Subdiaconorum officium. 54.
Subdiaconus voto continentia adstringitur. 20.
Suspensio quid. 458.
Subdiaconatus confertur. 22. anno. 42.
Suspensio quibus causis infligetur. 154.
Suspensio quibus casibus incurratur. 458.
Sybaritarum fastus. 143.
Sybillarum carmina quanta relegendi venerata. 92.
Synodus Prouincialis. 480.
Synagoga regnum sacerdotale. 5.

T

T *Abernarij sunt de genere prae-*
donum. 148.
Tempore nihil praeiosius. 115.
Testes esse nequeunt Laici in causa criminali contra clericos 311.
Themmatzarach quid. 280.
Theodosius arcetur ab ingressu Mediolanensis Ecclesiae. 318.
Theologia vtilitas. 115.
Titulos Patrimonij aut beneficij falsificantes. 51.
Tituli Beneficij aut patrimonij ab ordinandis exhibendi. 50.
Titulares Episcopi liberantur a residentia. 372.
Titulo patrimonij nemo nisi impense Ecclesiae necessarius ordinari debet. 51.
Titulares Episcopi pro ordinis exhibitione sacrilegum & simoniacum usum aliquid exigendi quare aduexerint. 53.
Tonsura antiqua religio. 58.
Tonsura clericalis duplex. 58.
Tonsura clericalis. 58.
Tonsura quid denotet. 59.
Traianus intra urbem sepultus est. 277.
Tyrus metropolis Phoeniciae. 2.

V

V *Alens Arriana perfidia propugnator.* 319.
Vasa sacra aut vestes sacra an possint pignorari. 83.
Venatio clericis interdicta. 152.
Veritas Ecclesiae alumna. 22.
Verba generalia modo ciuili intelligi debent. 442.
Vestes mysticae quae in Graecorum sacra suppellectili enumerantur. 88.
Vicarij conductitij. 219.

Vinum

I N D E X.

Vinum irritamentum libidinis. 332.
Vini auctoritas quando cepit. 136.
Vinum apud Locros iniussu medicinō bibitur. 137.
Vinum metropolis omnium malorū. 140.
Vinum non habet clauum. 333.
Vinum ingenium suauat. 139.
Vinum cur Gracē dicatur & 136.
Virginitas caeli hospes. 31.
Vino sublato non est Venus. 333.
Vita in qua ministri nihil minuit dignitati sacri ministerij, tamen mentis & corporis puritas requiritur. 31.
VVicleffij error damnatus. 228.
Visitatio annua Diocesis. 480.
Visitationem quo sumpta facere debeant Episcopi. 485.
Vitium multitudinem non probauit Plato. 137.
Vita & exemplum. 118.
Vita integritas magnas ad aliciendos animos. 118.
Voluptas feris similia sua mancipia facit. 31.

X

X *Enodochia Pauperum temporibus Theodosij & Constantini.* 522, 523.

ERRATA QVAE OBSERVRIORVM
 characterum Autographi vitio
 irrepperunt.

- pag. 16. §. 5. lin. 2. non arur. leg. non datur.
 pag. 19. lin. 9. extenditur. leg. iniungitur.
 pag. 56. §. 2. lin. 7. feritas. leg. ferimus.
 pag. 77. §. iij. lin. 29. Hæc glossa. leg. Hæc in
 glossa.
 pag. 81. §. 6. lin. 29. perfecto. leg. perfectio.
 pag. 89. in addit. F. historiographis. leg. histo-
 riographi.
 pag. 90. §. 8. lin. 4. repetitur. leg. repetitur.
 pag. 94. lin. 22. fieret. leg. fieret.
 In add. 1. vlt. orir. leg. oriri.
 pag. 118. §. 2. lin. 23. respicientiam leg. respici-
 entiam.
 pag. 120. lin. 4. habentur. leg. habetur.
 pag. 119. lin. 1. dimittit. leg. dimittunt.
 multetur leg. multetur.
 pag. 108. lin. 32. do. lege duo.
 pag. 141. in addit. N. exhauroatur. leg. ex-
 hauratoratur.
 pag. 141. li. 19. Pene leg. Pœna.
 pag. 151. lin. 29. prouocat. leg. prouocauit.
 pag. 163. lin. 1. initio & quibus quid. leg. iis
 qui lin. 2. Aeneus leg. Atheneus.
 pag. 167. lin. 32. rerum. leg. remum.
 pag. 168. lin. 2. antiquius. leg. antiquis & lin.
 antepenulti. post annum leg. Concedere
 videtur 14. annum & supra.
 pag. 175. lin. 12. si. leg. si ibi.
 pag. 179. lin. 8. vana. leg. varia.
 pag. 180. lin. 15. presenta. leg. presentia.
 pag. 181. lin. 12. traico. leg. traiccto.
 pag. 184. lin. 20. gratum. leg. gratuita
 lin. 35. post vocatione leg. secundum.
 pag. 186. li. 33. post debito adde Hanc autem
 transactionem haberet Romanus Ponti-
 fex suspectam vt inquit innocentius. 39.
 in cap. nisi de præbendis & dignitatibus.
 pag. 200. lin. 31. Palude. leg. Paludano. lin. 34.
 post illud prohibita adde & leg. seq. sed
 emptio vel venditio eorum quæ iuris can-
 tum ordinatione pro sacris habentur.
 pag. 202. lin. 3. nec leg. & lin. 6. post. confe-
 quuto leg. quis modus.
 pag. 208. lin. 12. vocat. leg. vacat.
 pag. 116. lin. 5. post si dem. leg. & bor a.
 pag. 220. lin. 3. & 4. altario. leg. altari. lin. 27.
 Quod ob. leg. Quod ad.
 pag. 222. lin. vlt. piritalium. leg. spiritualium.
 pag. 225. lin. 23. factus leg. factus.
 pag. 226. lin. 3. tonitru leg. tinnitu. lin. 6. pe-
 stilates leg. pestilentes.
 pag. 227. lin. antepenult. o derem leg. ardorē.
 pag. 228. lin. 22. suis monachis. leg. siue mo-
 nachus & lin. 31. popuo. leg. populo.
 pag. 229. lin. 21. anni leg. Canone lin. 26. post
 consuetudine leg. concessa est. lin. 28. exa-
 minatus leg. examinatur.
 pag. 232. lin. 9. concionem leg. concionentur.
 pag. 235. lin. 3. multis leg. multis.
 pag. 262. post solum. lin. penult. leg. & ad de
 olim & vbi habetur indigeat. le. indigeret.
 pag. 277. lin. 6. si impediti leg. se impediti.
 pag. 289. ante §. 3. obseruandas leg. obser-
 uandæ.
 pag. 290. lin. 4. sint. leg. sit. Hæc. leg. Hinc.
 pag. 316. lin. antepenultim. propter leg. pro-
 pterea.
 pag. 368. se noluerunt leg. reuoluerunt.
 pag. 383. lin. 12. de leg. ex. Et lin. 13. de leg. etiã.
 ex.
 pag. 455. lin. 14. Dilucidius hic locus aperien-
 dus est. Sacerdos in mortis articulo non
 debet absolueri nisi ponitens satisfice-
 rit vel cautionem præstiterit de stando
 mandato Ecclesie, si non sit facultas satis-
 faciendi gloss. in Clem. 1. §. pen. de hæret.
 & cap. ea noscitur. in fin. de sent. ex-
 com.

Cætera per se celerius quisque emendabit quam huc recurrat.